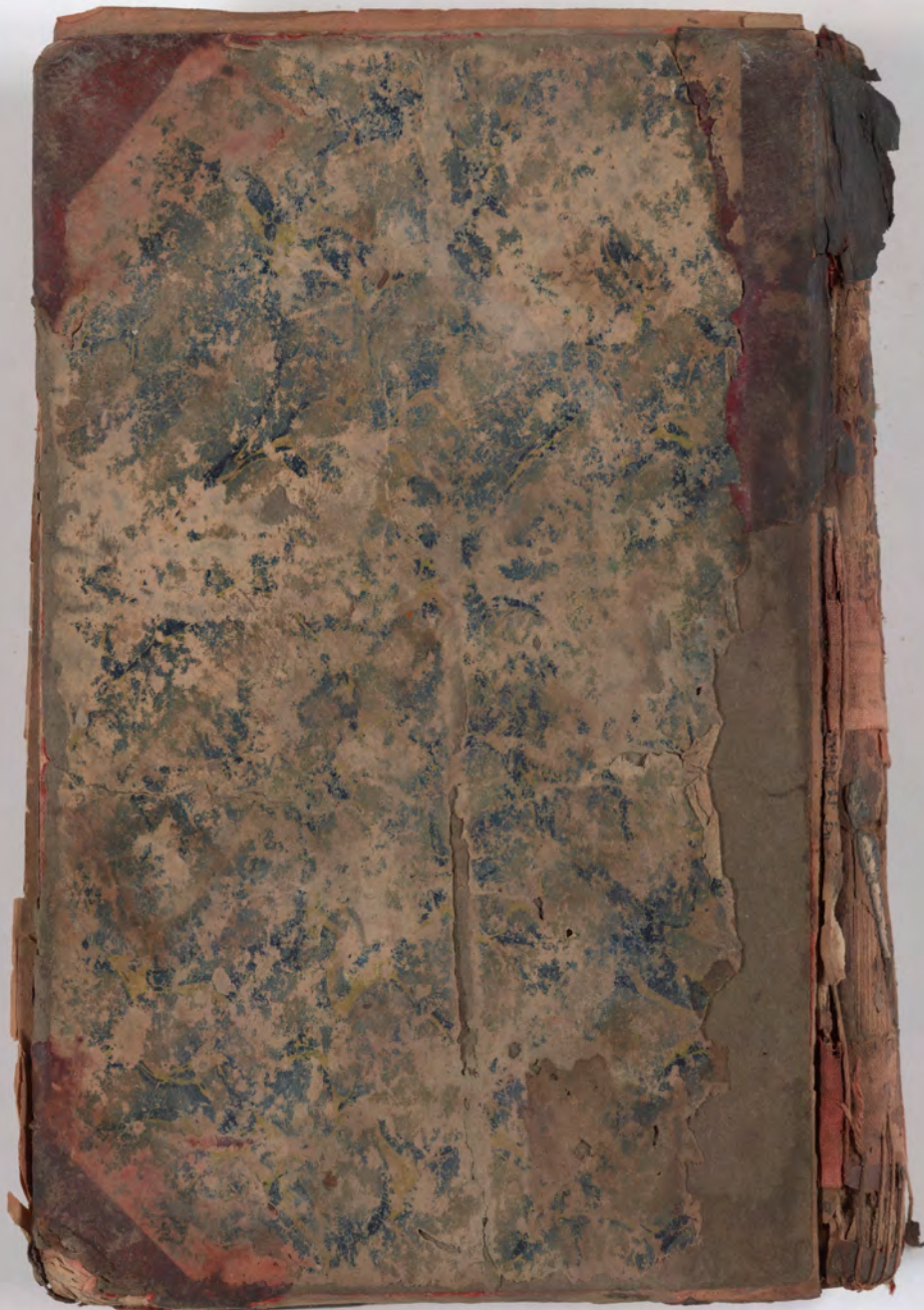

IJA # 1502

חמשה חומשי תורה ספר ויקרא

Ḥamishah Ḥumshe Torah Sefer Ṿa-Yiḳra

Vienna, 5636 (1886)

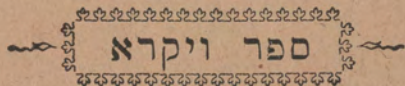
חמשה הומשי תורה

עם

פירוש רש"י ותרגום אונקלוס

הוגה בעיון רב

על פי ספרים מדוייקים. גם על פי תיקון סופרים היקר מהרש"ד. לכתוב ולהגיה ממנה ספר תורה, ולא נעדר ממנו מאומה. מכל התיקונים אשר נעשו עד הנה, וגם הצגנו ציונים בתרגום על דרך המקרא. את זה לעומת זה. כדי שלא יתבלבל הקורא בקריאתו. לחפש אנה ואנה.

וויען

איידו אין בוטיקה דיל ס' יוסף שלעזינגער אין ביינה.

שנת תרל"ז לפ"ק.

TOHRA TOM. III.

Wien, 1886

Verlag von Josef Schlessingers Buchhandlung, Seitenstettengasse
Nr. 5.

ויקרא א

א (ה) ויקרא אל משה וידבר יהוה אליו
מאהל מועד לאמר: (ג) דבר אל בני
ישראל ואמרת אליהם אדם פייקרים
מכם קרבן ליהוה מן התבואה מן תבואת

א' זערא

תרבות אונקלוס

א (ה) וקרא למשה ומליל יי עמיה ממשפן זמנא למימר: (ג) מליל
עם בני ישראל ותימר לדון אנש ארי יקריב מנכון קורבנא קדם

א (א) ויקרא אל משה. לכל דברות ולכל חמירות ולכל לויס קדושה
קריאה לשון חנה [יונא ד' ויקרא רבה] לשון שולאכי השרת
משחמשין זו שנאמר וקרא זה אל זה [שעיה ו'] אבל לבניי האונות עכו"ס
נגלה עליהן בלשון ערבי ובלשון טוונאה שנאמר ויקר אלהים אל בלעם [במדבר
כ"ג]: ויקרא אל נשה. הקול הולך ומוניע לאזניו וכל ישראל לא שוועין [יונא
ד'] יכל אף להפקקות היתה קריאה ת"ל וידבר לדבור היתה קריאה ולא
להפקקות ונהה היו הפקקות משמשות ליתן ריוח לנשה להתבונן בין פרשה
לפרשה ובין ענין לענין ק"ו להדיוט הלמד מן ההדיוט [ת"כ]: אליו. למעט
את אהרן ר' יהודה אומר י"ג דברות נאמרו בחורה לנשה ולא אהרן וכנגדן
נאמרו י"ג מיעוטיין ללמדך שלא לאהרן נאמרו אלא לנשה שיאמר לאהרן ואלו
הן י"ג מיעוטיין לדבר אתו מדבר אליו וידבר אליו ונעדתו לך כולן בחורות
כהנים. יכול ישמעו את קול הקריאה (הרא"ס גורם הדיבור) ת"ל קול לו קול
חליו ונשה שונע וכל ישראל לא שוועו (נ"כ בשם הר"ן שדיוק דרש"י ומה
שהבינה העמידת הדיבור מורגשת בניבטא יותר ונאלו היה כחוצ לו בשם כן
חורה על יחוד הדבור אבל אינו מורגש וכתב אליו שג"כ הוא תיבה הוויחדת
הדיבור והננס מורגשת בניבטא להורות יחוד יותר והוא שונע שונע וכל
ישראל לא שוועו ודוק ונלחתי): ונאהל מועד. ונלמד שהיה הקול נפסק ולא
היה יולא חוץ לאהל יכול מפני שהקול נמוך ת"ל את הקול [במדבר ז']
וזהו הקול הוא הקול הנפורש בתהלים קול ה' בכה קול ה' בדר קול ה'
שובר ארזים [כ"ט] א"כ למה נאמר ונאהל מועד ונלמד שהיה הקול נפסק.
כיוצא בו וקול כפני הכרובים נשונע עד החצר החיצונה [יחזקאל י'] יכול
שהקול נמוך ת"ל כקול אל כדי דברו אם כן למה נאמר עד החצר
החיצונה שכיון שמוניע שם היה נפסק [ת"כ]: ונאהל מועד לאמר. יכול וכל
הבית ת"ל ונעל הכפירה [ב' דבר ז'] יכול ונעל הכפורה כי לא ת"ל ונניו שני

וּמִן הַצֵּאֵן תִּקְרְיֻבוּ אֶת־קַרְבְּנֵיכֶם: (ג) אִם־
עָלְתָה קַרְבְּנֵנוּ מִן־הַבְּקָר וְכָרַתְמִים יִקְרְיֻבְנוּ
אֲדִי־פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד יִקְרִיב אֹתוֹ לְרֹצְנוֹ
לִפְנֵי יְהוָה: (ד) וְסִמְךָ יָדוֹ עַל־רֹאשׁ הָעֵלָה

תרגום אונקלוס

י' מן בעיקרא מן תורא ומן ענא תקרבונן ית קרבנכון: (ג) אם עלתא קרבניה מן תורי דכר שלים יקרבניה לתרע משפן זמנא וקריב יתיד לרעוא ליה קדם י: (ד) וסמוך ידיה על ריש עלתא ויתרעי ליה לכפרא

הכרובים [סס]: לאמר. לא ואמור להם דברי כנשין כשילכם הוא דבני עמי שכן ומינוי שכל ל"ח טבה שהיו ישראל צמודים כוונתי וכן המרגלים ואינן לא נתייחד הדבור עם משה שנאמר ויהי כאשר חמו כל אנשי המלחמה למוח וידברו ה' אלי לאמר [דברים ז'] אלי הים הדבור [ת"כ מילתא]. ד"ל לא ואמור להם דברי והשניזת אם יקבלום כונה שנאמר וישב משה את דברי העם וגו' [שמות י"ט]: (ג) חס כי יקריב וחס. כשקריב בקרבנות נדבה דבר הענין [ת"כ]: חס. למה נאמר וזה חס הראשון לא הקריב וכן הגזל שהכל היה שבו חס חס לא הקריבו וכן הגזל [בילה כ']: הנהמה. יכול חס היה בכלל ת"ל בקר ולאן [חולין ה' ויקרא ד']. וכן הנהמה. ולא כולה להוליא את הרובע והא הרובע [ת"כ]: וכן הבקר. להוליא את הנעבד: וכן הלאן. להוליא את המוקלה [תנורה פרק ו']: וכן הלאן. להוליא את המונח שהמית כשהוא אוור לויטה וכן הענין וכן הבקר שאין תלמוד לוור להוליא את הטריפה [תנורה סס]: תקריבו. ונלמד ששנים ונתדבי' עולה בשוחפות: קרבנכם. ונלמד כשהיא צאה נדבה לצור היא עולת קיץ המונח הצלה וכן הנותרות: (ג) זכר. ולא נקבה כשהוא אוור זכר לנטיה שאין תלמוד לוור זכר ולא עונשם ואנדובינסם [צבורות ו"ח ת"כ]: תניס. בלא ווס: אל פתח אהל מועד. לטפל בהצחתו עד העזרה מהו אוור יקריב יקריב אפי' נחערבה עולת ראובן צבול' שועון יקריב כל א' לשם מי שהוא וכן עולה צבולין ונכרו החולין לרכי עולות והרי הן כולן עולות ותקרב כל א' לשם ויי שהוא יכול אפילו נחערבה צפולין או צבולין מינו תלמוד לוור יקריבו [ת"כ]: יקריב אותו. ונלמד שטופין אותו יכול בעל כרחו תלמוד לוור לכונו הא כילד טופין אותו עד שיאמר רוצה אני [חורת כהנים זכאים ק"ט]: לפני ה' וכנף. אין כוונתה צנוטה [ד] על ראש העולה. להביא עולות חובה לכוונתה ולהביא עולות הלאן: העולה. פרט לעולה העוף: ונראה לו. על מה היא ונראה לו א"ת על כריתות וניתוח צ"ד או מיתה צדי שונים או

וּנְרִצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו: (ס) וְשָׂחַט אֶת־בֶּן־
הַבְּקָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אֶהֱרֹן
הַכֹּהֲנִים אֶת־יָדָם וּדְרְקוּ אֶת־יָדָם עַל־
הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
(י) וְהִפְשִׁיט אֶת־יְדָיֶיךָ עָלָה וְנָתַח אֶת־הָאֵשׁ
לְנֹתְהוּיָה: (י) וְנָתַנוּ בְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים אֵשׁ
עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֵצִים עַל־הָאֵשׁ:
(ח) וְעָרְכוּ בְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנְּתָרִים

תרגום אונקלוס

עליו: (ס) ויבזם ית פר תורי קדם י' ויקרבון בני אהרן בקניא ית דמא ויורקון ית דמא על מדבחא סהור קחור די בתרע משפן זמנא: (י) וישלח ית עלתא ויפליג יתה לאברהא: (י) ויתנוון בני אהרן בקניא אשתא על מדבחא ויפדרון אעניא על אשתא: (ס) ויפדרון בני אהרן מלקות הרי ענשן אמור הא אינו ונראה אלא על עשה ועל לאו שנתק לעבה [ת"כ]: (ח) ושחט והקריבו הכהנים. מקבלה ואיך נלות כהונה לומר על השמיטה שכתרה צור [זכאים ל"ג]: לפני ה'. בעזר': והקריבו. ו קבלה [זכאים ד'] שהיא הראשונה ומשנעשה לשון הולכה לומר שתיקן [פ"א ששתיקן] צני אהרן: בני אהרן. יכול חללים ת"ל הכהנים [ת"כ]: את הדם. ורקו את הדם. מה ת"ל דם דם שני פעמים להוליא את שנתערב צנינו או צבולין מינו. יכול חס צפולים או צבולות הפנימיות או צבולות החיצוניות שלא לנעלה והיא לנטיה ת"ל צפוקוס אחר דמו [זכאים פר"ח]: ורקו. עוגנד לנטיה חורק וכן הכלי לכותל המזבח לנטיה מחוט הסיקרא כנגד הזויות לכך נאמר צניו שיהא הדם נתון צד' רוחות המזבח או יכול יקיפנו צמות ת"ל ורקו וחי אפטר להקוף צוריקה. אי ורקו יכול צוריקה אחת ת"ל סביב הא כילד נותן שמי ומתנות שהן ד' [ת"כ]: אשר פתח אהל מועד. ולא ציון שהוא מופקד [זכאים פ"ה]: (ו) והפשיט. מה ת"ל העולה לרבות את כל העולות להפשיט ונתוח [ת"כ]: אותה לנתיחה. ולא נתיחה לנתיחי' [ת"כ]: ונת ו אש. אע"פ שהאש יורדת מן השמים ומזה להביא וכן הסדיוט [חולין פ"א]: בני אהרן הכהן. כשהוא צביהו הא אש עבר צבדי סקן הדיוט עבודתו פסולה: (ח) בני אהרן הכהנים. כשהם צביהו הא כהן הדיוט שכתב

את הראש ואת הקדר על העצים אשר
על האש אשר על המזבח: (ט) וקרבו
ויקרעו ירחץ במים והקטיר הפהן את
הכל המזבחה עלה אשה ריח ניחוח
ליהוה: ס (י) ואם מן הלאן קרבנו מן
הבשבים או מן העצים לעלה זכר תמים
יקריבנו: (ב) ושחט אתו על ירך המזבח
צפנה לפני יהוה וורלו בני אהרן הכהנים
את דמו על המזבח סביב: (ג) ונתח אתו
לנתחו ואת ראשו ואת פדרו וערך
הפהן אתם על העצים אשר על האש

תרגום אונקלוס

פנהא ית איבריא ית רישא וית תרבא על אעיא די על אשתא די על
סדבא: (ט) ונניה וקרעוה יהלל במיא ויסיק פנהא ית פולא למדבא
עדתא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי: (י) ואם מן ענא קורבניה מן
אמריא או מן בני עניא לעלתא דבר שלים יקרבינה: (א) ופוס יתיה
על צידא דמדבא ציפנא קדם יי וזרקו בני אהרן פנהא ית דמיה
על מדבא סחור סחור: (ג) ויפליג יתיה לאברוהי וית רישיה וית
נוטנה בגדים עבודתו פסולה: את הכתמים את הראש. לפי שאין הראש
בכלל הפסח בכזר הותו צמחיה לפיכך הולך לנותרו לעלוו [הכ]:
ואת הפדר. למה נאמר ללודך בנעלה עם הראש ומכאן זו את בית השחיטה
וחזו דרך כבוד של ועלה [ת"כ חולין פ"ג]: אשר על זמזמה. שלא יהיו
הבאירין יולדן חון למערכה: (ב) עולה. לשם עולה יקריבונו [זבחים פ"ד]:
אשה. כשישטתו יחא שוחטו לשם האש וכל אשה לשון אש פוש"ייר בלע"ו:
ניחוח. נחת רוח לפני שגורתי ינעשה לרובי: (י) ואם מן הלאן. וי"ו וזקיף
על ענין ראשון ולמה היפסק ליתן ריח לנפש להתזקן בין פרשה לפרשה
[ת"כ זבחים פרק ח']: מן הלאן מן הכזבים ומן העמים. קרי אלו ג' מעוטיק כ"ג
ליקר ולחולה ולנחמה [ת"כ בכורות פרק ז']: [יא] על ירך שוחט. על נד

אשר על המזבח: (י) והקרב והקריבים
ירחץ במים והקריב הפהן את הכל
והקטיר המזבחה עלה הוא אשה ריח
ניחוח ליהוה: פ שני
(י) ואם מן העוף עלה קרבנו ליהוה
והקריב מן התורים או מן בני היונה
את קרבנו: (טו) והקריבו הפהן אל
המזבח ומלק את ראשו והקטיר
המזבחה ונמצה דמו על קיר המזבח:
(טז) והסיר את מראתו בנצתה והשליך
אתה אצל המזבח קדמה אל מקום

תרגום אונקלוס

תרביה ויסדר פנהא יתדון על אעיא די על אשתא די על מדבא:
(י) וננא וקרעיא יחלל במיא ויקריב פנהא ית פולא ויסיק למדבא
עלתא הוא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי: (י) ואם מן עניא עלתא
קורבניה קדם יי ויקרב מן שפניניא או מן בני יונה ית קורבניה:
(טו) ויקריבניה פנהא למדבא ויפלוק ית רישיה ויסיק למדבא ויתמצי
דמיה על כותל מדבא: (טז) ויעדי ית זקניה באיכליה וירמי יתיה
הנוצח: לפניה לפני ה'. ואין לפון צמח [זבחים ק"ט]: (ד) מן העוף.
ולא כל העוף לפי שגורתי תמים זכר צבקר בכזבים ונעז' תמות וזכרות
בזממה ואין תמות וזכרות נעופות יכול אף נחומר אבר ת"ל מן העוף
[ק דוסין כ"ד]: תורים. גדולים ולא קטנים: בני יונה. קטנים ולא גדולים
[חולין כ"ג]: מן התורים או מן בני היונה. פרט לתחלת הניחוח שגזר
ושבחה שחא פסול שגדול הוא אלל בני יונה וקטן אלל תורים: (טו) והקריבו.
אפילו פרידה אחת יציא [חולין ס"ה]: הכהן ונלק. אין נליקה בכלל אלל
נעלמו של כהן קולץ בלפרנו ונוול העורף וחותך ומפרקתו עד שנגיע
לסיניין וקולגן [חולין כ"א]: ונעלה דמו. לשון ויץ אפים [נבלי ל'] כי אפס

ויקרא א ב ויקרא

הַדָּשֵׁן : (א) וְשַׁמֵּעַ אֶתְּךָ בְּכַנְפֵיךָ לֹא
וּבְדִיל וְהִקְטִיר אֶתְּךָ הַכֹּהֵן הַמְּזַבְּחָה
עַל־הַעֲצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ עֲלֶיהָ הוּא
אִשָּׁה רִיחַ גִּיתָח לַיהוָה : ס
ב (ה) וְנִפֶּשׁ כִּי־תִקְרִיב קָרְבָן מִנְחָה לַיהוָה

תרגום אונקלוס

בסטר מדבחא קידומא לאתר דמקדון קמטא : (א) ויפריק יתיה
בגדפוהי לא יפריש ויפק יתיה פהנא למדבחא על אעיא די על אשתא
עלתא הוא קורבן דמתקבל ברעוא קדם :

ב (ה) ואנש ארי יקרב קורבן מנחתא קדם יי סילתא הי קורבניה
ויריק עלה משחא ויתן עלה לבונתא : (ג) ויתנה לות בני אהרן

הוויק [ישעיה ט"ז] כונש בית השמיטה על קיר שמוצח והרס ומנולה יורד
[זנחים ס"ה] : וולק והקטיר וגמלה. אפטר לוור כן מאלח שהוא ונקטיר
הוא מולח אלא מה הקטרה הראש צעלמו והגוף צעלמו וכו' אף וליקה
כן ופשוטו של וקרא וקורס הוא וולק והקטיר וקורס הקטרה וגמלה
דנו כנר : (טו) מרלחו. וקורס הרעי זה הזפק : צנולתה. עם בני מעיה
וגולה לשון דבר המאוס כמו כי נלו גס נעו [אכיה ד'] וזה שמרגס אונקלוס
צאולתיה וחו ומרשו של אלא יוכי צן חנן שנאמר נוטל את הקרבן עמה
ורבותיה ז"ל אגרו קודר כביז הזפק צסקין בעין ארובה ונוטלו עם הנולה
שעל העור [שנת דק ק"ח]. צעולת צהנה שאינה אוכלת אלא צאוס
צעליה נאמר והקרב והכרעים ירחץ צמים והקטיר. צעוף שנוון ון הגזל
נאמר והשליך את הנועים שאכלו ון הגזל [ויקרא רבה] : אלא המוצח קדמה.
צנורו של כנש [ת"כ] : אל וקורס הדשן. וקורס שנותנין שם תרומ' הדשן
לכל דוקר ודשון מוצח הפנינוי והמנורה וכולם נצלעים שם צנוקרון [מעילה
י"ג] : (י) וספע. אין יסוקע אלא ציד וכן הוא אומר צנשוון ויססעו
כספע הגדי [שופטים י"ד] : צנפיו. עם כנפיו אינו לריך לנוורו כנפי כולתו
[ויקרא רבה] : צנפיו. נו"ל מונש והלא אין לך הדיוט שמריח ריח כפיס
נשרפות ואין נפשו קלה עליו ולמה אומר הכהוץ יקריב כדי שיהא המוצח
שבע ומהודר בקרבנו של עני [שנת ק"ח] : לא יבדיל. אינו מפרקו לגמרי
לצ' התיבות אלא קורעו ונגזו. נאמר צעוף ריח ניחוח ונאמר צצהנה ריח
ניחוח לוור לך אחד הנרצה ואחד הנונעייט ובלבד שיכין את לבו לשמים
: [ונחמות ק"ה] :

ויקרא ב ויקרא

ה סלת יהיה קרבנו ויצק עליה שמן ונתן
עליה לבנה : (ג) והביאה אר-בני אהרן
הכהנים וקמין משם מלא קמצו מסלתה
ומשמנה על כל לבנתה והקטיר הכהן
את-אופרתה המזבחה אשה ריח גיחה
ליהוה : (ג) והנותרת מן-המנחה לאהרן

תרגום אונקלוס

פהניא וקמין סתמן מלי קומציה מסלתה וממשחה על פל לבנתה
ויסיק פהנא ית אופרתה למדבחא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי
(ג) ודאשתאר מן מנחתא לאהרן ולבגוהי קודש קדשין מקורבנא די :

ב (ה) וכפש כי תקריב. לא נאמר נפש ככל קרבנות נדבה אלא צננחה ווי
דרכו להתנדב ונחה עני אומר הקב"ה נעלה אני עליו כאלו הקר
נפשו : סנת יהיה קרבנו. האומר הרי עלי ונחה סתם ונביא ונחת סלת
[ונחמות ק"ן] : שהיא הראשונה שצננחות וקנולת כשהיא סלת כמו שפורס
צענין לפי שנאמרו כאן ה' יניני ונחמות וכולן צאות אפויית קודם קניולת
חון וזו לכך קרויה ונחת סלת : סלת. אין סלת אלא ון הסתין [ת"כ]
שנאמר סלת חטים [שמות כ"ט] ואין ונחה פחותה מעשרון ש"ח ועשרון
סלת אחד צלול צמון לנחה [ויקרא י"ד] עשרון לכל ונחה : וילק עליה
שוין. על כולה [ת"כ] : ונתן עליה לצונה. על ונקלחה מניח קומין לצונה
עליה ללד אחד ומה ראית לוור כן שאין רבוי אחר רבוי צתורה אלא לנעט.
ד"ח שנון על כולה ופניי שהוא נצלל עמה כמו שגא' מעלתה ומשונה ולצונה
על ונקלחה שאינה נצללת עמה ולא נקנולת עמה שנאמר על כל לצונחה
שלאחר שקומין וילקט את הלצונה כולה ועליה ונקטירה [קוטה י"ז] : וילק
וגתן והביאה. וולוד שיליקה וצלילה כשרים צוק. [ונחמות י"ח] : (ג) הכהנים
וקומין ויפס. וקניולת ואילך מלות כהונה [ונחמות י"ח ת"כ] : וקומין תפס.
ונוקוס שרגלי הזר עומדות ללודך שהקניולת כשרה בכל וקורס צעורה אף
בי"ח אינה של וקורס דריסת רגלי ישראל [ונחמות ט'] : מלא קניול. יבול
ונבדוך ונבדוך ויולא לכל לז' ת"ל צנוקוס אחר והרים וננוו צקנוו [ויקרא
ט"ז] לא יהא כשר אלא מה שבתוך הקיובין אי צקנוולו יכול חסר ת"ל מלא הא
כילד חופה ג' אלצעותיו על פס ידו [נדות ל"ה] והו קומין צננע ל'
העברית : על כל לצונחה. לצד כל הלצונה יהא הקומין מלא : לצונחה
והקטיר. אף הלצונה דהקטרה [ת"כ] : מלא קומנו ונסלתה ונשונה. הא

ולבניו קדש קדשים מאשי יהוה : ם
(ד) וכי תקרב קרבן מנחה מאפה תנור
סלת חלות מצת בלולת בשמן ורקיקי
מצות משחים בשמן : ם (ה) ואם מנחה
על המזבח קרבנד סלת בלולה
בשמן מצה תהיה : (ו) פתות אתה פתים
ויצקת עליה שמן מנחה הוא : ם שלישי

תרנום אונקלוס

(ז) ואי תקרב קרבן מנחתא מאפה תנורא סולתא גריצן פטירין דסילן
במשח ואספונין פטירין דמשחין במשח : (ח) ואם מנחתא על מסותא
קרבנד סולתא דסילא במשח פטיר תהי : (י) בצע יתה ביציעין ותריק
אם קמן ועלה זידו גריד ונלא או קרט לזונה פכולה [וננחת ח"ב] :
אזכרתה. הקומץ העולה לזונה הוא זכרון הנחתה שבו נזכר בעליה לזונה
ולנחת רוח : (ג) לאהרן ולבניו. כהן גדול נוטל חלק בדבש שלא צנחלוקת
והסדויב צנחלוקת [ח"ב] : קדש קדשים. היא להם מאשי ה' ואין להם חלק
זה חלא לאהר ונחתה האישים [יונא י"ד] : (ד) וכי תקריב וגו'. שאמר הכי
שלי מנחה מאפה תנור [וננחת ח"ב] ולמד הכבוד שיגיא או חלות או רקיקין
החלות בלולת והרקיקין ינשחין ונחלקו רבותיו בנשיחתן י"א עושקן וסחר
ומושקן עד שכלה כל השמן שכלבן שכל הננחת טעונה לוב שמן וי"א
נושקן כמין כ"י והשאר השמן : אכל בפני עלונו לכהנים וזה ת"ל בשמן בשמן
שני פעמים להכשיר שמן שני ושלישי היולא וכן ה' חים ואין לריך שמן ראשון
חלא לנורה שאלוהי דו [ח"ב] ושנינו צננחת [דף ע"ג] כל הננחת
האפיווח לפני קוילתן וקנולות על ידי פתיחה כולן צלות עשר עשר חלות
והאזור זה רקיקין צלה עשר רקיקין : (ה) ואם ננחה על הנחת. שאמר
הרי עלי ננחה ננחת [וננחת ח"ב] וכלי הוא שהיה צנקדש שאופין בו ננחה
על האור בשמן והכלי אינו עמוק חלא לך ונעשה הננחה שצחוכו קטין
שנחוד שהיא לפה האור שורק חלא השמן [כ"ס ע"ד]. וכולן טעונות ג' ננחות
שמן ייקה ובלילה ונתן שמן בכלי קודש עשיתן : סלת בלולה בשמן. ונלמד
שבולבן צעודן סלת : (ו) פתות אותה פתים. לרבות כל הננחות האלו
קודש קוילת לפתיחה : ויצקת עליה שמן ננחה היא. לרבות כל הננחות
לייקה יכול אף ננחת מאפה תנור ת"ל עליה אלויה חת הסלות ולא אלויה

ו
(ז) ואם מנחת מרחשת קרבנד סלת
בשמן תעשה : (ח) והבאת את המנחה
אשר יעשה מאלה יהוה והקריבה אל
הכהן והגישוה אל המזבח : (ט) והרים
הכהן מן המנחה את אופרתה והקטיר
המזבח אשה ריח ניחח ליהוה :
(י) והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו
קדש קדשים מאשי יהוה : (יא) כל
המנחה אשר תקריבו ליהוה לא
תעשה חמץ כי בלשאר וכל דבש
לא תקטירו ממנו אשה ליהוה :
(יב) קרבן ראשית תקריבו אתם ליהוה

תרנום אונקלוס

עלה משחא מנחתא הוא : (ז) ואם מנחתא דרפתא קרבנד סולתא
במשח תתעבד : (ח) ותיתי ית מנחתא די יתעבד מאליו קדם יי ויקריבה
לות פהנא ויקריבה לדבחה : (ט) ויפריש פהנא מן מנחתא ית אדפיתת
ויסיק למדבחה קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי : (י) ודאשתאר מן מנחתא
לאהרן ולבניו קודש קדשין מקורבניא דיי : (יא) כל מנחתא די תקרבון
קדם יי קא תתעבד חמץ ארי כל חמיר וכל דבש לא תסקון מן
קורבנא קדם יי : (יב) קרבן קדמי תקרבון יתרון קדם יי ולמדבחה לא
את הרקיקין ת"ל היא : (י) ננחתה. כלי הוא שהיה צנקדש עמוק ונתון
שהיא עמוקה שונה לצור ואין האור שורפו לפיכך מעשי ננחה השעורין
צחוכה רחשין. כל דבר כך ע"י נשקה נראה כרוחש וננענע : (ח) אשר
יעשה מאלה. מאלה וכן המינים הללו : והקריבה. בעליה אל הנסן : והגישוה
אל המזבח. מגישה לקרן דרונית מערבית של מזבח : (ב) את אזכרתה. הוא
הקומץ : (יא) וכל דבש. כל מתיקת פרי קרוי דבש : (יב) ק בן ראשית
(11)

וְאֵלֶּיֶם הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלֶה לְרִיחַ נִיחֹחַ :
(א) וְכָל־קָרְבַּן מִנְחָתְךָ בַּמִּלַּח תִּמְלַח
וְלֹא תִשְׁבֹּת מִלַּח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל
מִנְחָתְךָ עַל כָּל־קָרְבָנֶיךָ תִּקְרִיב מִלַּח : ס
(ז) וְאִם־תִּקְרִיב מִנְחָת כַּפֹּרִים לַיהוָה
אָבִיב קִלְיֵי בָאֵשׁ גֵּרֶשׁ כַּרְמֶל תִּקְרִיב אֵת
מִנְחָת כַּפֹּרֶיךָ : (טו) וְנָתַתְּ עֲלֶיהָ שֶׁמֶן
וְשִׁמַּתְּ עָלֶיהָ לִבְנֵה מִנְחָה הִוא : (טז) וְהִקְטִיר
הַכֹּהֵן אֶת־אֹפְרֹתָהּ מִגֵּרֶשֶׁה וּמִשֶּׁמֶנָּה
עַל כַּדִּיבֵנֹתָהּ אִשָּׁה לַיהוָה : פ רביעי

תרגום אונקלוס

תסקון לאתקבלא ברענא : (א) וכל קורבן מנחתך במלחא תמלח ולא
תכשל מלח קיים אלהך מעל מנחתך על כל קורבנה תקרב מלחא :
(ז) ואם תקרב מנחת כפורין קדם יי אביב קלי בנור פירובין רפיכון
תקריב ית מנחת כפורך : (טו) ותתן עלה משחא ותשני עלה לבנותא
מנחתא הוּא : (טז) ויסיק כהנא ית אפרותה מפרוכה ומשחחה על כל
לבנותה קורבנא קדם יי :

תקריבו אותם. ונה יש לך להביא מן השאור ומן הדגש קרבן יאשיט שתי
הלחם של עלות הבאים מן השאור שנאמר חמץ תאפינה [ויקרא כ"ג]
ובכורים מן הדגש כנוו בכורי תלנים ותמרים : (א) ונלח צרית. שהנריה
כרותה לנלח ונשטת יוני צראשית שהוצימו המים התחתונים ליקרב צונח
צונלח ויקרן המים צמוג : על כל קרבנך. על עולת הנהו ועוף ואיוורי כל
הקדשים כולן : (ד) ולא תקריב. הרי אם משוגע בלשון כי שהרי אין זה
רשות שהרי צונחת העונור הכתוב מדבר שהיא חוצה וכן [במדבר ל"ח] ולא
יהיה היזבל וגו' : ונחת בכורים. צונחת העונור הכתוב מדבר [ת"כ] שהיא
צאה חציב שבעת ביטול התבואה ומן השעורים היא צאה כחמר כלן חציב
וגלומר להלן כי השעורה חציב [שמות ט"ו] : קליי באש. שניצטקן אותה על
האיר בחציב של קלחים [פירש"י צונחת שם הכלי של מוכרי קליות] שאלולי

ג (ב) וְאִם־זִבְחַת שְׁלָמִים קָרַבְנוּ אִם מִן־
הַבֶּקֶר הוּא מִקְרִיב אִם־זִבְחַת אִם־נִקְבָּה
תָּמִים יִקְרִיבְנוּ לִפְנֵי יְהוָה : (ג) וְסִמֵּךְ יָדוֹ
עַל־רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשִׁחֲטוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד
וּזְרָקוּ בְּנֵי אֹהֶלן הַקֹּדֶשִׁים אֶת־הַדָּמִם
עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב : (ד) וְהִקְרִיב מִזְבַּח
הַשְּׁלָמִים אִשָּׁה לַיהוָה אֶת־הַחֶלֶב
הַמְכֻסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל־הַחֶלֶב
אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב : (ה) וְאֵת שְׁתֵּי הַכְּפָלִית
וְאֶת־הַחֶלֶב אֲשֶׁר עָלָיו אֲשֶׁר עַל־
הַכֹּסֶלִים וְאֶת־הַיִּתְרֹת עַל־הַכֶּבֶד עַל־

תרגום אונקלוס

ג (ב) ואם נכסת קודשיא קורבניה אם מן תורי הוּא מקרב אם דבר
אם נקבא שלים יקריבניה קדם יי : (ג) ויסמך ידיה על ריש
קורבניה ויכסניה פתרע משפן ומנא ויזרקון בני אהלן כהנא ית דמא
על מדבחא סחור סחור : (ד) ויקרב מנכסת קודשיא קורבנא קדם יי
ית תרפא דחפי ית גנא וית כל תרפא די על גנא : (ה) וית פרתן
פולין וית תרפא די עליהן ד על נכסאי וית תצרא דעל כבדא על

כן אינה נטחנת צריחים לפי שהיא לחה : גרש כרמל. גרוסה צעודה לחה
גרש לשון שניה וטחינה גרוסה צריחים של גריכות כונו ויגרס צלץ
[א כה ג'] וכן גרסה נפשי [תהלים קי"ט] : כרמל. צעוד הכר ומלח שהתבואה
לחה ונולדה צקטין שנה ועל כן נקראים העלילות כרמל וכן כרמל בלקוט
[מלכים ז' ד'] :

ג (ח) שלמים. שניטלים שלום צעולם. ד"א שלמים שיש צהם שלום לנחמ
ולכנהים ולנעלים [ת"כ] : (ג) ואת כל החלב וגו'. להביא חלב שעל
הקיצה דברי רבי ישועאל דע"א להביא חלב שעל הדקין [חולין פ"ג] :
(ד) הכסלים. [פלגין צלע"] שהחלב שעל הכליות כשהתבואה חיה הוא

הַכְּלִיֹּת יִסִּירֶנָּה : (א) וְהִקְטִירוּ אֹתוֹ בְּנֵי
אֱהֲרֹן הַמִּזְבֵּחַ עַל־הָעֹלָה אֲשֶׁר עַל־
הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אִשָּׁה רִיחַ נִיחֹחַ
לַיהוָה : פ

(א) וְאִם־מִן־הַצֹּאֵן קָרְבָּנוֹ לְזִבַח שְׁלָמִים
לַיהוָה זָכָר אִו נִקְבָּה תָּמִים יִקְרִיבֵנו :
(ב) אִם־כֶּשֶׁב הוּא־מִקְרִיב אֶת־קָרְבָּנוֹ
וְהִקְרִיב אֹתוֹ לִפְנֵי יְהוָה : (ג) וְסִמָּךְ אֶת־
יָדוֹ עַל־רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וְשַׁחֲט אֹתוֹ לִפְנֵי
אֱהֲרֹן מוֹעֵד וּזְרָקוּ בְּנֵי אֱהֲרֹן אֶת־דָּמֹ
עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב : (ד) וְהִקְרִיב מִזְבַּח

תרגום אונקלוס

פוליתא יעדניה : (א) ויסקון יתיה בני אהרן למדבחה על עלתא
די על אעיא די על אשתא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי : (ב) ואם
מן ענא קורבניה לנכסת קודשא קדם יי דכר או נוקבא שלים
יקרביניה : (ג) אם אימר הוא מקרב ית קורבניה ויקרב יתיה קדם יי :
(ד) ויסקוף ית ידיה על ריש קורבניה ויבוס יתיה קדם משפן זמנא
ויוזקון בני אהרן ית דמיה על מדבחה סחור סחור : (ה) ויקרב מנכסת

נזונה הכסלים לנעמה וזה הכלל טחח הונתים שקורין נלעז לונכי לוס
לוצן הכראה לנעלה נזונה הכסלים ונחמתיו הנסר חופיה : היותרת הוא
דופן הנסך שקורין איבריש ובלשון ארמי חלחל דכדא : על הכנד סיטול
מן הכנד עונה נעט ונעקוס אחר הוא אונר ואת היותרת מן הכנד [ויקרא
ט'] : על הכנד על הכליות. כלד מן הכנד ולנד מן הכליות יסרניה לזו :
(ה) על העולה. ונלנד העולה לונדנו שהקדים עוכת טויד לכל קרבן על
הוערכה : (ז) אם כשנ לפי שיש באיורי הכשנ וזה שאין באיורי העז
שהכשנ אליהו קרינה לכך נחלקו לשתי פרש וז : (ח) וזרקו. שתי ויתנות
סוף ד יי"ג סבלי הוא זורק ולינו נותן נאונע אלא נחיתת : (ט) חלנד.

הַשְּׁלָמִים אִשָּׁה לַיהוָה חֲלָבֹה חֲלָבֹה
תְּמִימָה לַעֲמַת הָעֵצָה יִסִּירֶנָּה וְאֶת־
הַחֲלָב הַמְּכַסֶּה אֶת־הַקָּרֶב וְאֶת כָּל־
הַחֲלָב אֲשֶׁר עַל־הַקָּרֶב : (א) וְאֶת שְׁתֵּי
הַכְּלִיֹּת וְאֶת־הַחֲלָב אֲשֶׁר עֲלֵהן אֲשֶׁר
עַל־הַכְּסָלִים וְאֶת־הַיִּתְרֹת עַל־הַכְּפָדִי
עַל־הַכְּלִיֹּת יִסִּירֶנָּה : (ב) וְהִקְטִירוּ הַכֹּהֲנִין
הַמִּזְבֵּחַ לַחֵם אִשָּׁה לַיהוָה : פ

(ג) וְאִם־עִזוֹ קָרְבָּנוֹ וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי יְהוָה :
(ד) וְסִמָּךְ אֶת־יָדוֹ עַל־רֹאשׁוֹ וְשַׁחֲט אֹתוֹ
לִפְנֵי אֱהֲרֹן מוֹעֵד וּזְרָקוּ בְּנֵי אֱהֲרֹן אֶת־
דָּמֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב : (ה) וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ
קָרְבָּנוֹ אִשָּׁה לַיהוָה אֶת־הַחֲלָב הַמְּכַסֶּה
אֶת־הַקָּרֶב וְאֶת כָּל־הַחֲלָב אֲשֶׁר עַל־

תרגום אונקלוס

קודשא קורבנא קדם יי תרביה אליתא שלמתא לקביל שדורתא
יעדינה וית תרבא דחסי ית נזא וית כל תרבא די על נזא : (א) וית
מתין פולין וית תרבא די עליון די על נססיא וית הערא דעל פכדא
על פליתא יעדניה : (ב) ויסקיניה פהנא למדבחה לחם קורבנא קדם
יי : (ג) ואם מן בני ענא קורבניה ויקרביניה קדם יי : (ד) ויסקוף ית
ידיה על רישיה ויבוס יתיה קדם משפן זמנא ויוזקון בני אהרן ית
דמיה על מדבחה סחור סחור : (ה) ויקרב מניה קורבניה קורבנא קדם
הנזונת כזו ונחו וזהו האליה תוניה : לענות העלה. לנעלה מן הכליות
היוענות : (ז) אם חשנ של לח' לחמו של אש לשם נזוח : לחם. לשון מאכל
וכן נסחיה וין בלחמו [ויאית יי"ג] ענד לחם רב [דמאל ה'] לשוק עושים

הַקָּרֵב : (ט) וְאֵת שְׁתֵּי הַבָּלִיּוֹת וְאֵת הַחֶלֶב
 אֲשֶׁר עֲלֵהוּ אֲשֶׁר עַל הַכֹּסֶסִים וְאֵת
 הַיִּתְרֹת עַל הַכֹּבֵד עַל הַבָּלִיּוֹת יִסְרְנָה :
 (טו) וְהַקְטִירִם דִּבְחֵן הַמִּזְבֵּחַ לַחֵם אֲשֶׁר
 לְרִיחַ נִיחֹחַ כָּל־חֶלֶב לַיהוָה : (פ) חֲקַת
 עֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם כָּל־
 חֶלֶב וְכֹל־דָּם לֹא תֹאכְלוּ : פ חמישי
 ד (ב) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר :
 (ג) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי־
 תִחַטָּא בְשִׁגְיָהּ מִכֹּל מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא
 תַעֲשִׂינָהּ וַעֲשֵׂה מֵאֲחַת מֵהֵנָּה : (ד) אִם
 הִכְהִין הַמַּשִּׁיחַ יַחַטָּא לְאִשְׁמַת הָעָם

תרגום אונקלוס

י ית תרבא דחסי ית נזא וית כל תרבא די על נזא : (ט) וית תרתין
 פלין וית תרבא די עליהו די על גסקיא וית חצרא דעל כבדא על
 כליתא יערינה : (טו) וישקינון פהנא למדבחה לחם קורבנא לאתקבלא
 כרעוא כל תרבא קדם יי : (פ) קים עלם לדריבון כלל מותבניבון כל
 תרבא וכל דמא לא תיכלון :

ד (ב) ומליל יי עם משה למימי : (ג) מליל עם בני ישראל למימד
 אינש ארי יחוב בשלו מכל שקוריא די דלא כשרין לאתעבדא
 ויעבדו טן חר מדוהו : (ד) אם פהנא רבא יחוב לחובת עפא ויקרב על

לחם [קהלת י] : (י) חקת עולם. יפה ופורט חזרות כהנים כל הפסוק :
 ד (ג) וכל נזות ה'. פירשו רבותינו אין חטאת באם אלא על דבר שזדונו
 לאו וכרת ושגגות חטאת [כריתות כ"ג] : מלאת והנס. כמקלת אהת
 יעון כנין הכותב נשנה שם ושבעונו נח ונחמוך דן ונדחיל : (ג) אה הכהן
 יחסי יחסי לאשמה העם. ונדחו אינו חייב אלא בהעלם דבר עם סגנת

וְהַקְרִיב עַל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר הָטָא פֶּר
 בֵּין־בִּקְרַת הַמִּזְבֵּחַ לַיהוָה לַחֲטָאת :
 (ז) וְהָבִיֵא אֶת־הַחֹמֶר אֶל־פֶּתַח אֹהֶל
 מוֹעֵד לִפְנֵי יְהוָה וְסַמְד אֶת־יְהוָה עַל־
 רֹאשׁ הַפֶּר וְשַׁחַט אֶת־הַפֶּר לִפְנֵי יְהוָה :
 (ח) וְלָקַח הַכֹּהֵן הַמַּשִּׁיחַ מִדָּם הַפֶּר וְהָבִיֵא
 אֹתוֹ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד : (י) וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת־
 אֶצְבָּעוֹ בְּדָם וְיָהוּ מִן־הַדָּם שֶׁבַע פְּעָמִים
 לִפְנֵי יְהוָה אֶת־פְּנֵי פִרְכַּת הַקֹּדֶשׁ : (י) וְנָתַן
 הַכֹּהֵן מִן־הַדָּם עַל־קַרְנֹת מִזְבֵּחַ קִבְּצֹת
 הַסָּמִים לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד
 וְאֵת כָּל־דָּם הַפֶּר יִשְׁפֹךְ אֶל־יְסוּד
 מִזְבֵּחַ הָעֹלָה אֲשֶׁר־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד :

תרגום אונקלוס

חובתיה די חב תוד בר תורי שלים קדם יי לחטאתא : (ז) ויותי ית
 תודא לתבע משבון זמנא לקדם יי ויסמוך ית ידיה על ריש תודא ויפוס
 ית תודא קדם יי : (ח) ויטב בהנא רבא מדשא דתודא ויעיל יתיה למשבון
 זמנא : (י) ויטבול פהנא ית אצבעיה בדרמא וידי מן דמא שבע זמנין
 קדם יי קדם פרוכתא דקודשא : (י) ויתן פהנא מן דמא על קרנת

מעשה [ת"כ] כ"ט לאשמה העם ונעלם דבר מעיני הקהל ועשה. ופשוטו
 לפי אגדה כנכין גדול חוטא אשמה העם היא זה שהן תלויין זו לכפר עליהם
 להפגלל בעדם ונעשה מקולקל : פ. יכול זקן תלמוד לוודין אי זין יכול
 קטן תלמוד לוודין פ. הא כילד זה פ. זין ג' [ת"כ] : (ה) אל אהל נועה.
 לנשכן וצית עולמים להיכל : (י) אה פני פרכת הקדש. כנגד עוקוס קדושה
 ויכוון כנגד זין הדדים לא היו נוגעים דומים פכרות ואם נגעו נגעו [ת"כ] :
 (י) ואת כל דם. סידי דם : (ה) ואת כל חלב פ. חלבו היה לו לוודין ויה

(ח) ואת כל חלב פר החמאת ירים
 ממנו את החלב המכסה על הקרב
 ואת כל החלב אשר על הקרב:
 (ט) ואת שתי הפלית ואת החלב
 אשר עליהן אשר על הפסלים
 ואת היתרת עד הכבד על הפליות
 וסרנה: (י) באשר יורם משור ובה
 השלמים והקטרים הפהן על מזבח
 העדה: (יא) ואת עור הפר ואת כל בשרו
 על ראשו ועל כרעיו וקרבו ופרשו:
 (יב) והוציא את כל הפר אל מחוץ

תרגום אונקלוס

מדבח קטורת בוסמיא קדם יי די במשכן זמנא וית כל דמא דתורא
 יישוד ליסודא דמדבחא דעלתא די בתרע משפן זמנא: (ח) וית כל
 תרב תורא דהמאתא יפריש מניה ית תרבא דחמי על נזא וית כל תרבא
 די על נזא: (ט) וית תרתין פלון וית תרבא די עליהן די על גססא
 וית הצרא דעל פבדא על פליתא ועדינה: (י) כמא די מתפרש מתור
 נכסת קודשיא ויסקינון פהנא על מדבחא דעלתא: (יא) וית משך
 תורא וית כל בשריה על רישיה ועל כרעיה וגויה ואובליה: (יב) ויסיק

תלמוד לווד פר לרבות פר של יום הכפורים לכליות ולחלצים ויחרת
 [זכים י"ג]: החמאת. להביא שעירי ע"א לכליות ולחלצים ויחרת [סס]:
 ירים זמנו. וכן הנובחר [זכים דף ג'] שלל יתחמו קודם הסרת הלבו [ת"כ]:
 (י) כאבר יורם. ונאותן אונורין הנופורסין צטור זכח השלמים וכי זה פירש
 צזח השלמים שלל פי' כאן אלא להקישו לשלמים [זכים סס] זה שלמים
 לבין חף זה שנו. וזה שלמים שלום לעולם. חף זה שלום לעולם. וזכמיט
 קדשים ונלרכי ללווד היינו שאין לנודין לוד ון הלוד צקדשים צפרק חזרו
 עקונו: על הכזד על הכליות. על ראשו ועל כרעיו. כולן לשון תוספת קן
 (18)

למחנה אל מקום מהור אל שפך הדשן
 ושך אתו על עצים באש על שפך
 הדשן ושך: פ (י) ואם כל עדת ישראל
 ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו אהת
 מכל מצות יהוה אשר לא יתעשנה
 ואישמו: (י) ונודעה החמאת אשר חמאו
 עליה והקריבו הקהל פר בוי בקר
 לחמאת והביאו אתו לפני אהל מועד:
 (יב) וסמכו זקני העדה את ידיהם על
 ראש הפר לפני יהוה ושתמ את הפר
 לפני יהוה: (יג) והביא הפהן המשיח

תרגום אונקלוס

ית כל תורא מפרא לעשריתא לאתר דבי לאתר בית מישד קטמא
 ויזקר יתיה על אעיא באשתא על אתר בית מישד קטמא יתוקר:
 (י) ואם כל כנישתא דישראל ישתלון ויהי מכסא פתגמא מעיני קהלא
 ויעבדון חד מפל סקידא דיי דלא בשרין לאת עבדא ויהובון: (י) ויתידע
 חזבתא די חבו עלה ויקרבון קהלא תור פר תורי לחמאתא ויתתן יתיה
 לקדם משכן זמנא: (יב) ויסמכו סבי כנישתא ית ידיהון על ריש
 תורא קדם יי ויכוס ית תורא קדם יי: (יג) ויעל פהנא רבא קטמא

כמו מלמד: (יג) אל נקום מהור. לפי שיש נחון לעיר נקום ויזכר לביטול
 להשליך חזנים ונוגעות ולבית הקברות הנודך לווד נחון לנחמה זה שהוא
 חון לעיר סיהא הנוקם עבור: נחון לנחמה. חון לשלם נחמות וזכית
 עולמים חון לעיר כמו שפירסוהו דמותו זנוס' יונא ובסנהדרין: אל ספך
 הדשן. ונקום שפכו צו הדשן הנוסלוק ון הנונח כמו שנאמר והוליא את
 הדשן אל נחון לנחמה: על ספך הדשן יסרך. שאין ת"ל אלא ללמד שאפילו
 אין סס דשן [ת"כ]: (יג) עדת ישראל. אלו סנהדרין [ת"כ]: ונעלם דבר.
 ס"י לאורוח נחמה וכל כריחות שחורה שהוא נחמה: הקהל ועשו. שעשו

מִדָּם הַפֶּה אֶל־אֶהֱל מוֹעֵד: (ח) וְשָׁבַל
הַפֶּה אֶצְבְּעוּ מִן־הַיָּדַם וְהָיָה שִׁבְעַ פְּעָמִים
לִפְנֵי יְהוָה אֵת פְּגִי הַפְּרָכָת: (ט) וּמִן־
הַיָּדַם יָתֵן וְעַד־קִרְנַת הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי
יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת כָּל־הַיָּדַם
יִשְׁפֹךְ אֶל־יִסּוּד מִזְבֵּחַ הָעֹלָה אֲשֶׁר־פָּתַח
אֹהֶל מוֹעֵד: (י) וְאֵת כָּל־חֲלָבֵי יָרִים מִמֶּנּוּ
וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ: (כ) וְעָשָׂה לַפָּר כַּאֲשֶׁר
עָשָׂה לַפָּר הַחֲטָאת כִּן יַעֲשֶׂה־לּוֹ וּכְפָר

תרגום אונקלוס

הַתּוֹרָא לְבַשְׁפֵּן זִמְנָא: (ח) וְיִטְבּוֹל כְּהָא אֶצְבְּעִיה טָן דְּמָא וְדִי שִׁבְעַ
זִמְנִין קָרַם יִי יֵת קָרַם פְּרוּכְתָא: (ט) וּמִן דְּמָא יָתֵן עַל קִרְנַת מְדַבְחָא
דִי קָרַם יִי דִי כְּבִשְׁפֵן זִמְנָא וְיֵת כָּל דְּמָא יִישׁוּד לִישׁוּדָא דְּמְדַבְחָא
דְּעֻלְתָא דִי בְּתַרְע כְּבִשְׁפֵן זִמְנָא: (י) וְיֵת כָּל תְּרַבִּיָּה יִפְרִישׁ מִנִּיה
וְיִסַּק לְמְדַבְחָא: (כ) וְיַעֲבֹד לְתוֹרָא פְּטָא דִי עֲבַד לְתוֹרָא דְּחֲטָאתָא כִּן

לְצַד עַל פִּיהִם [ח"כ]: (ח) אֵת פְּגִי הַפְּרָכָת. וְלִנְעֹלָה הוּא לְאוּרָא אֵת פְּגִי
פְּרָכָת הַקֹּדֶשׁ וְשִׁלְלוּנְךְ סְפָרְחָה עֲלֵיו וְיִדְעָה אִם וְנַעֲוִטָה סְפָרְחָה פּוֹלִיאַ שְׁבוּ
וּמְחִייוּנָה וְאִם כּוֹלָה סְפָרְחָה אִין פּוֹלִיאַ שְׁלוּ וּמְחִייוּנָה [זְנָחִים ו'ח] אִף
כֵּן כְּשִׁטְחָה כֵּן וּשְׁמִית עֲדִיין שִׁם קְדוּשַׁת הַמִּקְדָּשׁ עַל הַנּוֹקְדֵשׁ כְּשִׁטְחוֹ כֹּלֵם
ח"ו כְּשִׁטְלָה קְדוּשָׁה: (י) יִסּוּד וּזְנַח הָעוֹלָה אֲשֶׁר פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד. זֶה
יִסּוּד וְעֲרִצִי [כ"ז זְנָחִים פ' ה'] שְׁהוּא כְּנַגַּד הַפָּתַח: (יט) וְאֵת כָּל הַלְּבָבוֹ
יִירִישׁ. וְהֵעִי שְׁלָא פִירַשׁ כֵּן וְיִתְרַחַשׁ וְשָׁחִי כְּלוּת לְנֻדִין הַסּ מוֹעֵשָׂה לַפָּר כַּאֲשֶׁר
עָשָׂה וְגו' וּנְוִפִי וְהָ לֹא תִפְרְשׁוּ כִּן תִּנְחַל דְּבִי רִצִי יִשְׁמַעְחַל וְשִׁל לְנוֹלךְ שִׁעִט
עַל אֹרְחָו וּנְוִיעַט בְּכַרְחוּרֵוּ וּנְפִי חִיבְתוּ: (כ) וְעָשָׂה לַפָּר. זֶה כַּאֲשֶׁר עָשָׂה
לַפָּר הַחֲטָאת. כִּנּוּ שְׁנַפְרֹשׁ כְּפֵר כֵּן וּשְׁמִית לְהַצִּיא יוֹתְרָה וְשָׁחִי כְּלוּת
שְׁפִירַשׁ שִׁם וְהָ שְׁלָא פִירַשׁ כֵּן וְלִכְפּוֹל כְּנֻטָה עֲנֻטָה לְלֹמֵד שִׁחַס חֲכַר
אֲחַת וּכְל הַנּוֹתְרוֹת פְּכַל לִפִי שְׁמִלְיֵו כְּנֻטָה עַל הַנּוֹזְחָה חִילּוֹן שְׁרַגְנֵו כְּנֻטָה
אֲחַת כְּפֵר הוֹלְכֵךְ לְוֹרֵךְ כֵּן שְׁנֻטָה אֲחַת וְנֵהָן וְנַעֲכָת: (כג) אֲשֶׁר נִשְׂחַ
יִחַטָּא. [שָׁחִי אֲשֶׁרִי אֲשֶׁרִי הַדּוֹר שְׁהַנְּטִיֹּחַ שְׁבוּ נוֹתָן לֹא לְהַצִּיא כְּפֵרָה עַל שְׁנַבְתוּ

עֲלֵהֶם הַפֶּה וְנִסְלַח לָהֶם: (כב) וְהוֹצִיָּה
אֶת־הַפָּר אֶל־מַחוּץ לְמַחֲנֶה וְשָׂרַף אֹתוֹ
כַּאֲשֶׁר שָׂרַף אֵת הַפָּר הָרִאשׁוֹן חֲטָאת
הַקֹּהֶל הוּא: פ

(כג) אֲשֶׁר נָשָׂא יִחַטָּא וְעָשָׂה אֲחַת מִכָּל־
מִצְוֹת יְהוָה אֲדָהּיו אֲשֶׁר לֹא־תַעֲשִׂינָהּ
בְּשִׁנְגָה וְאֲשִׁים: (כד) אֹו־הוֹדַע אֱלֹוֹי חֲטָאתוֹ
אֲשֶׁר חֲטָא בָּהּ וְהִבִּיא אֶת־קַרְבָּנֵו שְׁעִיר
עִזִּים זָכָר תָּמִים: (כז) וּסְמָךְ יָדוֹ עַל־רֹאשׁ
הַשְּׁעִיר וְשָׁחַט אֹתוֹ בְּמִקְוֹם אֲשֶׁר־יִשְׁחַט
אֶת־הָעֹלָה לִפְנֵי יְהוָה חֲטָאת הוּא:
(כח) וְדָקַח הַפֶּה מִדָּם הַחֲטָאת בְּאֶצְבְּעוֹ

תרגום אונקלוס

יַעֲבִיד לִיה וְיִכְפֹּר עֲלֵיהוֹן פְּהֵנָא וְיִשְׁתַּבִּיךְ לְהוֹן: (כב) וְיִסַּק יֵת תּוֹרָא
לְכַפְּרָא לְמִשְׁרִיתָא וְיִזְכֹּר יְתִיה פְּטָא דִי אֲנִקִיד יֵת תּוֹרָא קְדָטָה חֲטָאת
קְחֵלָא הוּא: (כג) אִם רִבָּא יִחֻב וְיַעֲבֹד קְרָא מְכַל פְּקִדְיָא דִי אֱלֹהִיה
דְּלָא כְּשִׁרְיוֹן לְאֶתְעַבְדָּא בְּשִׁלּוֹ וְיִחֻב: (כד) אֹו אֲתִידַע לִיה חוֹבְתִיה דִי
חֵב בָּהּ וְיִיָּתִי יֵת קוֹרְבָנִיה צִסִיר פִּר עִזִי דְכֵר שְׁלִים: (כז) וְיִסְמָךְ יָדִיה
עַל רִישׁ צִסִירָא וְיִכּוֹס יְתִיה בְּאֶתְרָא דִּיכּוֹס יֵת עֲלֵתָא קְדָם יִי חֲטָאתָא
הוּא: (כח) וְיִסַּב פְּהֵנָא מְדָטָא דְּחֲטָאתָא בְּאֶצְבְּעִיה וְיָתֵן עַל קִרְנַת
מְדַבְחָא דְּעֻלְתָא וְיֵת דְּמִיה יִישׁוּד לִישׁוּדָא דְּמְדַבְחָא דְּעֻלְתָא: (כז) וְיֵת

קַל וְחֻוּרֵו שְׁנַהֲכַרַע עַל זְדוּטוֹתֵו [כ"ח הוֹרִיוֹת פ"ג]: (כג) אֹו הוֹדַע. כִּנּוּ
אִם הוֹדַע הַדְּבַר הַרְצָה אֹו יֵם שְׁנַעֲטָשִׁין כְּשִׁטְחֵו אִם וְאִם כְּנֻקוֹס אֹו וְכֵן אֹו
נודַע כִּי שׁוֹר נִנְחַ הוּא [שְׁנֻטָה כ"ח]: הוֹדַע אֱלִיו. כְּשִׁטְחָה הִיָּה כְּנֻר שְׁהוּא
הַסִּיר וְלֹאֲחַר וְכֵן נודַע לוֹ שְׁחִסוֹר הִיָּה: (כד) כְּנֻקוֹס אֲשֶׁר יִחַטָּא אֵת
(21)

וּנְתַן עַל־קִרְנֹת מִזְבֵּחַ הָעֹלָה וְאֶת־דָּמֹ
יִשְׁפֹךְ אֶל־יִסּוּד מִזְבֵּחַ הָעֹלָה: (י) וְאֶת־
כָּל־חֵלְבֵי יִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ כַּחֲלֵב זֶבַח
הַשְּׁלָמִים וְכֹפֶר עָלָיו הַכֹּהֵן מִחֻטָּאתָו
וְנִסְלַח לוֹ: פ שִׁי (י) וְאִם־נֶפֶשׁ אֲהַת
תִּחַטָּא בַשָּׁנָה מֵעַם הָאָרֶץ בַּעֲשֻׂתָהּ
אֲהַת מִמִּצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא־תַעֲשֶׂינָהּ
וְאִשָּׁם: (כ) או הודיע אליו חטאתו אשר
חטא והביא קרבנו שעירית עזים תמימה
נקבה על־חטאתו אשר חטא: (כט) וסמך
את־ידו על ראש החטאת ושחט את־
החטאת במקום העלה: (ל) ולקח הכהן
מִדָּמָהּ בְּאֶזְבְּעָיו וְנָתַן עַל־קִרְנֹת מִזְבֵּחַ
הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־יְדֵמָהּ יִשְׁפֹךְ אֶל־יִסּוּד
הַמִּזְבֵּחַ: (ל) וְאֶת־כָּל־חֵלְבֵי יִסִּיר כַּאֲשֶׁר

תרגום אונקלוס

כל תרביה יסק למדבחה פתרב נכסת קודשיא ויכפר עלוהי פ נא
מחכותיה וישתביק ליה: (י) ואם אנוש חד יחוב בשלו מעמא דארעא
במעבדה חד מספוריא דיי דלא כשרין לאתעבדא ויחוב: (כ) או
אתידע ליה חוכתיה די חב וייתי קורבניה צמירת עזין שליכתא נוקבא
על חוכתיה די חב: (כט) ויסמוך ית ידו על ריש חטאתא ויפוס ית
חטאתא באתרא דעלתא: (ל) ויפס פהנא מדמה באצבעיה ויתן על

העולה. כלפון פהנא נפורט צעולה [צמחים ט"ו]: החלה הוא. לשמו כשר
שלא לשמו פסול [צמחים ט"ו]: (כה) ואת דעו. טירי הדס: (כו) כחלב
(22)

הַיִּסִּיר חֲלֵב מֵעַל זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְהַקְטִיר
הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחַ לְרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה
וְכֹפֶר עָלָיו הַכֹּהֵן וְנִסְלַח לוֹ: פ
(כ) וְאִם־כֹּבֵשׁ יִבִּיא קָרְבָּנוֹ דַּחֻטָּאת נִקְבָּה
תְּמִימָה יְבִיאָנָה: (כג) וסמך את־ידו על
ראש החטאת ושחט אתה לחטאת
במקום אשר ישחט את־העלה: (ל) ולקח
הכהן מִדָּם הַחֻטָּאת בְּאֶזְבְּעָיו וְנָתַן עַל־
קִרְנֹת מִזְבֵּחַ הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־יְדֵמָהּ יִשְׁפֹךְ
אֶל־יִסּוּד הַמִּזְבֵּחַ: (ל) וְאֶת־כָּל־חֵלְבֵי
יִסִּיר כַּאֲשֶׁר יוֹסֵר חֲלֵב הַכֹּשֵׁב מִזְבֵּחַ
הַשְּׁלָמִים וְהַקְטִיר הַכֹּהֵן אֶתֶם הַמִּזְבֵּחַ

תרגום אונקלוס

קרנת מדבחה דעלתא וית כל דמה ישוד ליסודא דמדבחה: (ל) וית
כל תרבה יעדי פמא די אתעדא פתרב מעל נכסת קודשיא ויסק פהנא
למדבחה לאתקבלא ברעוא קדם יי ויכפר עלוהי פהנא וישתביק ליה:
(כג) ואם אימר ייתי קורבניה לחטאתא נוקבא שלימתא ויתניח:
(כד) ויסמוך ית ידו על ריש חטאתא ויפוס יתה לחטאתא באתרא
די יפוס ית עלתא: (ל) ויפס פהנא מדמה דחטאתא באצבעיה ויתן
על קרנת מדבחה דעלתא וית כל דמה ישוד ליסודא דמדבחה:
(ל) וית כל תרבה יעדי פמא די מתעדא פתרב אימר נכסת קודשיא
ויסק פהנא ויתון למדבחה על קורבניה דיי ויכפר עלוהי פהנא
מחכותיה די חב וישתביק ליה:

זבח השלמים. כאותן חגורים הנפורטים צעו סמור חלב שלמים: (ל) כאשר
הוסר חלב וועל זבח השלמים. כאיגורי עז האגורים שלמים: (לג) ושחט
אותה לחטאת. שהחא שחיתהה לשם חטאת: (לה) כאשר יוסר חלב הכשב.
(23)

וּמֶלֶךְ אֶת־רֹאשׁוֹ מִמּוֹל עֲרֻפּוֹ וְלֹא יִבְדִּיל :
(ט) וְהָיָה מִדָּם הַחַטָּאת עַל־קִוַּי הַמִּזְבֵּחַ
וְהַנֶּשֶׂאֵר בְּדָם יִמָּצֵה אֶל־יִסּוּד הַמִּזְבֵּחַ
חַטָּאת הוּא : (י) וְאֶת־הַשְּׂנִי יַעֲשֶׂה עֲקָדָה
כַּמִּשְׁפֵּט וּכְפָר עָלָיו הַכֹּהֵן מִחַטָּאתוֹ
אֲשֶׁר־חָטָא וְנִסְלַח לוֹ : ס שְׂבִיעִי (יא) וְאִם־
לֹא תִשָּׂג יָדוֹ לְשֵׁתֵי תָרוּם אֹו לְשֵׁנֵי בְנֵי־
יֹזְנֵה וְהָבִיא אֶת־קִרְבָּנוֹ אֲשֶׁר חָטָא
עֲשִׂירֵת הָאֵמָה סֵלֶת לַחַטָּאת לֹא־יֵשִׁים
עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְלֹא־יִתֵּן עָלֶיהָ לִבְנֵה כִי
חַטָּאת הוּא : (יב) וְהָבִיֵאֵה אֶל־הַכֹּהֵן וְקָמַץ
הַכֹּהֵן מִמֶּנָּה מְדוּא קָמְצוֹ אֶת־אֲזִכְרֹתֶיהָ

תרגום אונקלוס

יִפְרִישׁ : (ט) וְיָרִי מְדָמָא דַּחַטָּאתָא עַל כּוֹתֵל מִדְּבָחָא וְדִישְׁתָּאֵר בְּדָמָא
יִתְמַצֵּי לִיסוּדָא דַּמִּדְּבָחָא חַטָּאתָא הוּא : (י) וְיִתְ תַּנְיָנָא יַעֲבֵד עֲלֵתָא
פְּדָחָיו וּכְפָר עֲלוּחֵי פְהָנָא מַחֲבֹתִיָּה דִּי חָב וְיִשְׁתַּבֵּי־לִיהּ : (יא) וְאִם לֹא
תִדְבִיק יָדֶיהָ לְתַרְיִן שְׂפַנְיָנִין אֹו לְתַרְיִן בְּנֵי יֹזְנֵה וְיִיתִי יֵת קוֹרְבָּנֶיהָ דִּי
חָב חַד מִן עֶסְרָא בְּתֵלֶת סְאִין סוּלְתָא לַחַטָּאתָא לֹא יֵשִׁי עֲלֶיהָ מִשְׁחָא
וְלֹא יִתֵּן עָלֶיהָ לִבְוֹנָתָא אֲרִי חַטָּאתָא הוּא : (יב) וְיִיתְיָנָה לֹוֹת בְּהָנָא

לנה פרקליט כנכס דורון אחריו [זנחים ז'] : ולא יגדיל. אינו מולק אלא
ס' א' : עורק הוא גזזה הראש הנשפיע לגד הנזרח. מול עורק. מול הרואה
אח העורק והוא אורכ כל אחורי הנזרח : (ט) והזה מרס החטאה. צעולה
לא הטעין אלא מזוי ובחטאה הזאה ומלוי אוחז צעורק ומחזי והרס ניהו
והולך לנזנח : חטאה הוא. לשמה כשרה שלא לשמה פקולה : (י) כמשפט.
כדח האמור' צעולה העוף של נדבה זכאש הפרשה : (יא) כי חטאה היא.
ואין דבין שיהא קרצנה והודר : (יב) חטאה היא. קנולנה ונקטרה לשמה

וְהַקָּטִיר הַמִּזְבֵּחַה עַל אֲשֵׁי יְהוָה חַטָּאת
הוּא : (יג) וּכְפָר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל־חַטָּאתוֹ
אֲשֶׁר־חָטָא מֵאֲחַת מֵאֵלֶה וְנִסְלַח לוֹ
וְהִיֵּתָה לְכֹהֵן כַּמִּנְחָה : ס (יד) וַיִּדְבַּר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר : (טו) גִּפְשׁ כִּי־תִמְעַל
מֵעַל וְחַטָּאתָה בַּשְּׂנֵנָה מִקֹּדֶשׁ יְהוָה וְהָבִיא
אֶת־אֲשָׁמוֹ לַיהוָה אִיד תָּמִים מִן־הַצֹּאן

תרגום אונקלוס

וְיִקְמוּץ פְּהָנָא מִנֵּה מְרִי קוֹמְצִיָּה יֵת אֲדִבְרֹתָה וְיִסִּיק לְמִדְּבָחָא עַל קוֹרְבָּנֵיהָ
דִּי חַטָּאתָא הוּא : (יג) וּכְפָר עֲלוּחֵי פְהָנָא עַל חֹבֲתִיָּה דִּי חָב מִחַדָּא
מֵאֵלִין וְיִשְׁתַּבֵּי־לִיהּ וְתַחֵי לְכֹהֵנָא כַּמִּנְחָתָא : (יד) וּמִלִּיל יֵי עֵם מִשָּׁה
לְמִימָר : (טו) אֲנִישׁ אֲרִי יִשְׁקֵר וְיִחֹב בְּשִׁלּוֹ מִקּוֹדֶשׁ יֵשִׁי דִּי וְיִיתִי יֵת
אֲשָׁמֵיהּ קָדָם יֵי דְבַר שְׁלִים מִן עֵנָא בְּפוֹסְסִיָּנִיהּ כְּסָף סְלָעִין בְּסִילְעֵי

כשרה שלא לשמה פקולה : (יג) על חטאתו אשר חטא. כאן שנה הכתוב
שהרי צעירות וזדלות כאנור ונהטאתו וכאן גדלי דלות כאנור על חטאתו
דקדקו רבותיו ונכאן שאס חטא כשהוא עשיר והפריש נועות לכשזה או
שעירה והעני יציא ממוקלתן שתי תורים הפריש נועות לשתי תורים והעני
יציא ממוקלתן שעירית האיפה הפריש נועות לעשירית האיפה והעשיר יוסוף
עליהן ויציא קרצן עשיר לכך כאנור כאן על חטאתו [כריתות כ'] : נאחח
נאלס. נאחח עג' כפרות האמורות צענין או צעסירות או זדלות או גדלי
דלות. ונה ת"ל שיכול החמורים שזהם יהיו זכשזה או שעירה והקלין יהיו
צעור והקלין זכקלין יהיו צעסירית האיפה ת"ל נאחח נאלס להשוות קלין
לחמורין לכשז' ושעירה אס השיגה ידו וזה החמורין לקלין לעשירית האיפה
גדלי דלות [ת"כ] : והיחה לכהן כמנחה. לנמד על ננחה חוטא שיהו שיריה
נאלכלין זהו לפי פשוטו. ור"ד והיחה לכהן ואס חוטא זה כהן הוא תהא
כשאר ננחה רבנת כהן שהיא זככליל תהיה לא תאכל [ת"כ] : (טו) כי
תנועול ונעל. אין ונעילה זכל מקוס אלא שינוי וכן הוא אמור וימעלו
אלהיה אבותיהם ויזנו אחרי אלהי עמי הארץ [ד"ה א' ה'] וכן הוא אמור
בסופר ונעלה זו מעל [וננחות פ"ז ת"כ] : והטאה צנגה מקדשי ה'.
שנהגה ען והקדש והיכן הוזכר כאנור כאן חטא ונאנור להלן חטא בתרומה
ולא ישאו עליו חטא [ויקרא כ"ג] מה להלן הזהיר אף כאן הזהיר אי

בְּעֶרְכָּךְ בְּסֶרֶשׁ שְׂקָלִים בְּשֶׁקֶל־הַקֹּדֶשׁ
לְאִשָּׁם: (ט) וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן־הַקֹּדֶשׁ
יִשְׁלֵם וְאֶת־הַמִּישֵׁתוֹ יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ
לִכְהֵן וְהִכְהִין יִכְפֹּר עָדָיו בְּאֵיל הָאִשָּׁם
וְנִסְלַח לוֹ: פ

(י) וְאִם־נִפְשׁ כִּי תִחַטָּא וְעָשִׂתָּהּ אַחַת
מִכָּל־מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ וְדָא־
יָדַע וְאִשָּׁם וְנִשְׂא עֹנָו: (י) וְהִבִּיא אֵיל

תרגום אונקלוס

קודשא לאשמא: (ט) וית די חב מן קודשא ישלם וית חומשיה יוסף
עלוהי ויתן יתיה לכהנא וכהנא יכפר עלוהי בדכרא דאשמא וישתביק
ליה: (י) ואם אנש ארי יחוב ויעביר חד מפל פקודיא דיי דלא
כשרין לאתעבדא ולא ידע ויחב ויקפל חוביה: (י) וייתי דבר שלים
מן ענא בפורסגיה לאשמא לות בהנא ויכפר עלוהי בהנא על שלוותיה

מה להקן לא הזהיר אלה על האוכל ת"ל תמנעול מעל ריבנה: מקדשי ה'
המיוחדים לשם ילאו קדשים קלים: איל. לשון קשה כמו ואת אילי הארץ
לקח [יחזקאל יז] אף כהן קשה בן שתי שנים: בערכך כסף שקלים, סיהא
סוה שתי סלעים: (טז) ואת אשר חטא מן הקדש ישלם. קרן וחוונו להקדש
[כריתות כ"ו]: (יז יח) ולא ידע ואטס. והניא. הענין הזה מודבר בני
שבא ספק כרת לירו ולא ידע אם עבר עליו אם לאו כגון חלצ ושומן
לפניו וכסבור שתיקן היחר ואכל את האחד אמרו לו אחת של חלב היחה
ולא ידע אם זו של חלב אכל הרי זה נוציא אשם תלוי ומנחם עליו כל זמן
שלא נודע לו שוראי חטא ואם יודע לו לאחר זמן יציא חטאת: ולא ידע
ואשם ושטא עובי. רבי יוסי הגלילי אומר הרי הכתוב ענש את מי שלא
ידע על אחת כונה וכונה שיענש את שידע. רבי יוסי אומר אם נפטר לידע
ונתן שכרך של נדיקים לא ולמד מחדש הראשון שלא נעטוה אלא על ג' וית
לא תעשה ועבר עליה ראה כונה מיתות נקטו עליו ולדורותיו וכי איזו
מדה מרובה של טובה או של פורענות הוי אומר מדה טובה אם מדה
פורענות נעוטה ראה כונה מיתות נקטו לו ולדורותיו. מדה טובה המרובה
היושב לו מן הפגולין והגומרות והמתענה ציום הכפורים עאכ"ו שיזכה

תָּמִים מִן־הַצֹּאן בְּעֶרְכָּךְ לְאִשָּׁם אֶל־
הַכְּהֵן וְכִפֹּר עָלָיו הַכְּהֵן עַל שְׂגִיטוֹ אֲשֶׁר־
שָׁגָג וְהוּא לֹא־יָדַע וְנִסְלַח לוֹ: (ט) אִשָּׁם
הוּא אִשָּׁם אִשָּׁם לַיהוָה: פ
(כ) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (כא) נִפְשׁ
כִּי תִחַטָּא וּמַעַלְהָ מַעַל בַּיהוָה וּכְחַשׁ
בְּעַמִּיתוֹ בַּפְּקֻדֵן אֹרֶב־בַּת־שׂוֹמֵת יָד אוֹ

תרגום אונקלוס

ראשתי והוא לא ידע וישתבק ליה: (ט) אשמא הוא על חובתיה
דהוא חב אשמא יקרב קדם יי: (כ) ומליל יי עם משה למימר:
(כא) אנש ארי יחוב וישקר ישקר קדם יי ויכרב בחבריה בפוקדנא או

לו ולדורותיו ילדורות דורותיו עד סוף כל הדורות. רבי עקיבא אומר הרי
הוא אומר על פי שנים עדים או שלשה עדים וגו' אם מתקיימת העדות
בשנים למה פטר כך הכתוב ג' אלא להציא שלישי להחמיר עליו ולעשות דינו
כיוצא באלו לענין עונש והזנה אם כך ענש הכתוב לנטפל לעוברי עבירה
כעוברי עבירה עאכ"ו שישלם שכר טוב לנטפל לעושי מלוא כעושי מלוא.
ראצ"ע אומר כי תקלור קליך צדך ושכתת עוונך צדעה הרי הוא אומר
למען יצרכך וגו' קצב הכתוב צדקה למי שנחא על ידו מלוא בלא ידע אומר
מעשה היתה סלע צדקה נכספיו ונפלה היונו ומלאה העני ונתפרנס בה
הרי הקב"ה קוצב לו צדקה: (יח) בערכך לאשם. בערך האומר לעעלה.
אשר שגג והוא לא ידע. הא אם ידע לאחר זמן לא נתכפר לו באשם עו
שיציא חטאת הא למה זה דוניה לעעלה ערופה שנתערפה ואח"כ נמלצ
האורג הרי זה יסדג: (יט) אשם הוא אשם אשם. הראשון כולו קנוץ שהוא
סם דבר והאחרון תלוי קנוץ וחלוי פתח שהוא לשון פעל וא"ת מקרא שלא
לנורף הוא כבר דרוש הוא בת"כ: אשם אשם. להציא אשם שפחה חרופה
סיהא איל בן שתי שנים יכול שאני מרצה אשם נזיר ואשם מנודת ת"ל הוא:
(כא) נפש כי חטאת. אומר רבי עקיבא מה ת"ל ומעלה מעל צה' לפי שכל
הנולד והגורו והנשא והנותן אינו עושה אלא צעדים וצטטר לפיכך צומן
הוא נחשש נחשש צעדים וצטטר אצל הנפקיד אכל חבירו ואינו רואה שחדע
בו נשמה אלא שלישי שצניעים לפיכך כשהוא אכל חבירו ואינו רואה שחדע
בשמוות יד. ששם בירו מנוון להתעסק או נמלוה: או בגזל. שגזל ויידו כלום:

בְּגִזְלָה אֹרְשָׁהּ אֶת־עַמִּיתוֹ: (כ) אֹרְשָׁהּ
אֲבִידָהּ וְכָחֵשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל־שִׁקְרָהּ עַל־
אֶת־מִכְלַל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה הָאָדָם לְחַטָּא
בְּהִנָּה: (כג) וְהָיָה כִּי־יַחַטֵּא וְאִשָּׁם וְהָשִׁיב
אֶת־הַגְּזֻלָּה אֲשֶׁר גָּזַל אֹרְשָׁהּ עַל־שִׁקְרָהּ אֲשֶׁר
עָשָׂה אֹרְשָׁהּ אֶת־הַפְּקֻדוֹן אֲשֶׁר הִפְקִיד אֵת
אֹרְשָׁהּ אֲבִידָהּ אֲשֶׁר מִצָּא: מִפְּטוֹר (כד) אֹרְשָׁהּ
מִכְלַל אֲשֶׁר־יִשְׁבַּע עַל־לְשֹׁקֶר וְשָׁלַם אֵת
בְּרֵאשִׁיתוֹ וְחִמְשִׁיתוֹ יוֹסֵף עָלָיו לְאִשֶׁר הוּא
לוֹ יִתְּנֶנּוּ בַּיּוֹם אֲשֶׁמֶתוֹ: (כה) וְאֶת־אֲשָׁמוֹ
יָבִיא לַיהוָה אֵיךְ תָּמִים מִן־הַצֹּאן בְּעֶרְכָּךְ

תרגום אונקלוס

בְּשִׁתְפוֹת יָדָא אֹרְשָׁהּ אֶת־עַמִּיתוֹ: (כ) אֹרְשָׁהּ
אֲבִידָהּ וְכָחֵשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל־שִׁקְרָהּ עַל־חַטָּא
לְמִיחָב בָּהּ: (כג) וְהָיָה אֲרִי חֲטִי וְיָחֹב וְיָתִיב יֵת גְּזֻלָּהּ דִּי גָזַל אֹרְשָׁהּ
דִּי עוֹשָׂא דִּי עָשָׂה אֹרְשָׁהּ אֶת־הַפְּקֻדָּהּ אֲשֶׁר הִפְקִיד אֵת
אֲבִידָהּ דִּי אֲשָׁמוֹ: (כד) אֹרְשָׁהּ דִּי אֲשָׁמוֹ עַל־לְשֹׁקֶר וְשָׁלַם יֵת
בְּרֵאשִׁיתוֹ וְחִמְשִׁיתוֹ יוֹסֵף עַל־עַלְוֵיהּ לְאִשֶׁר הוּא
לוֹ יִתְּנֶנּוּ בַּיּוֹם אֲשֶׁמֶתוֹ: (כה) וְאֶת־אֲשָׁמוֹ
יָבִיא לַיהוָה אֵיךְ תָּמִים מִן־הַצֹּאן בְּעֶרְכָּךְ

או עשק. הוא סכר סכיר: (כ) וכחש בה. סכפר על אחת וכל חלה אשר
יעשה האדם לחטא ולהשבע על שקר לכפירה מנוון: (כג) כי יחטא ואשם.
השכיב בעלמו לשון צחצחה ולדעת ולהודות כי יחטא ואשם [שצועות כ"ד]:
(כד) זרשמו. הוא הקרן ראש המנוון ומחשתי. רצחה תורה חנוניות הרבה
לקרן אחת שאם כפר בה וכשבע והודה חוזר ומציא חומש על אותו חומש
וכן מוסיף והולך עד שיחמטע הקרן ששבע בו צפחות מפרוטה: לאסו
הוא לו. למי שהמנוון שלו [צ"ק ק"ג]: חסלה פ' ויקרא:

לְאִשָּׁם אֶל־הַכֹּהֵן: (כו) וְכִפֹּר עָלָיו הַכֹּהֵן
לְפָנֵי יְהוָה וְנִסְלַח לוֹ עַל־אֶחָת
מִכָּל אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה לְאִשָּׁמָה בָּהּ: פ פ פ
ו (ה) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ז) צו
אֶת־אֹהֲרֹן וְאֶת־בְּנָיו לֵאמֹר זֹאת תוֹרַת
הָעֹלָה הוּא הָעֹלָה עַל־מִזְבֵּחַ עַל־הַמִּזְבֵּחַ
כָּל־הַקִּלְיָה עַד־הַבֶּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ
תֹּקֵד בּוֹ: (ח) וְלֶבֶשׁ הַכֹּהֵן מִדָּו בָּד
וּמִכְנָסֵי־בָד יִלְבַּשׁ עַל־בְּשָׂרוֹ וְהָרִים אֶת־
הַדִּשָּׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת־הָעֹלָה עַל־

תרגום אונקלוס

לֹת כְּהֵנָּה: (כו) וַיְכַפֵּר עֲלוֹהֵי כְּהֵנָּה קֹדֶם יי וַיִּשְׁתַּבֵּחַ לַיהוָה עַל חַטָּא
מִכָּל דִּי יַעֲבֹד לְמִיחָב בָּהּ:

ו (ה) וּמִלִּיל יי עם מֹשֶׁה לְמִימֵר: (ז) פִּקֵּד יֵת אֹהֲרֹן וְיֵת בְּנֹהֵי לְמִימֵר
דָּא אֹרְיָתָא דְעֹלָתָא הוּא עֹלָתָא דְמִזְבֵּחַ עַל מִזְבֵּחַ כָּל לִילֵיא
עַד צִפְרָא וְאִשְׁתָּא דְמִזְבֵּחַ תְּהִי יְקָרָא בֵּיהּ: (ח) וְיִלְבַּשׁ כְּהֵנָּה לְבוּשֵׁין
דְּבוּץ וּמְכַנְסֵין דְּבוּץ יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרָהּ וַיִּרְשׁ יֵת קַמְטָא דִּי תִיבּוּל

ך (ב) צו את אהרן. אין זו חלה לשון זכר ענין ולדורות אר"ס צויתר לך
הכתוב לזכר צווקוס טיש צו חסרון כים [ת"כ]: זאת תורה העולה.

הרי הענין הזה צל ללמד על הקטר חלצים ואיברים שיהא כשר כל הלילה
וללמד על הפסולין חי זה חס עלה יד שכל תורה לרצות הוא צל לוור
תורה אחת לכל העולים ואפילו פסולין שאם עלו לא ירדו [קדושין כ"ג]:
היא העולה. למעט את הרובע ואת הרובע שאם עלו לא ירדו [קדושין כ"ג]:
צקש שפסלו קודם שצלו לעזרה [גדה מ"א זכאים פ"ד ת"כ]: (ג) מוד
גד. היא הכתובת ומה ת"ל מוד שיהא כוונתו [ת"כ ערכין ג']: על צפרו. שלא
יהא דבר חולץ צינתיים [ערכין ג']: והרים את הדשן. היא חותם מלא עמחה
מן המזבחות הפנימיות ונותן צנוחמו של כבש [תמיד כ"ד]: הדשן אשר
מאכל האש את העולה. ועמחה דשן מלאו דשן ידים תרומה ושמו חלל

הַמִּזְבֵּחַ וְשֵׁמוֹ אֶצֶל הַמִּזְבֵּחַ : (ז) וּפָשַׁטְתָּ
אֶת-בְּגָדֶיךָ וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיָא
אֶת-הַדָּשֵׁן אֶל-מַחֲוֵיץ לַמִּתְחָה אֶל-מָקוֹם
מְחֹרָר : (ח) וְהָאֵשׁ עַל-הַמִּזְבֵּחַ תִּזְקַד-בּוֹ
לֹא תִכְפֹּה וּבִיעַר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֹצִים בְּבִקְר
בְּבִקְר וְעַרְךָ עָלֶיהָ הָעֵלָה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ
חֲדָבִי הַשְּׂלֵמִים : (י) אֵשׁ תָּמִיד תִּזְקַד עַל-

תרגום אונקלוס

אֲשֶׁתָּא ית עלתא על מדבחא וישניניה בסטר מדבחא : (ז) וישלח ית
לבושוהי וילבש וילבושין אחרנין ויפק ית קטמא למבדא למשריתא
לאתר דכי : (ח) ואשתא על מדבחא תהי יקרא ביה לא תמסי ויבער
עלה כדנא אעין בצפר בצפר ויסדר עלה עלתא ויפק עלה תרבי
נבסת קודשאי : (י) אשתא תדירא תהי יקרא על מדבחא לא תמסי :

הנוצה : (על הנוצה. מלא אברים שעדיין לא נחאכלו נחזיקן על נוצה לאחר
שהתה גחלים חילך וחילך ונטל ון הפניניות שנאמר את העולה על הנוצה
בר"י : (ז) ופשט את בגדיו. חין זו חוצה חלל דרך ארץ שלא יכלך בהולאת
הדטן בגדים שהוא משמש בהן תמיד בגדים שצטל בהן קודם לרבו אל
ימזוג בהן כוס לרבו [חורת כהנים] לכך ולצט בגדים אחרים פחותין
מהם : והוליא את הדטן. הלצור נחפוח [תמיד כ"ה] כשהוא הרצה
וחין נקום לנערכה נוניאו נטס וחין זה חוצה בכל יום חלל התרומה
חוצה בכל יום : (ח) והאש על הנוצה חוקד זו. רצה כאן יקירות הרצה
על עוקדה ואש הנוצה חוקד זו והאש על הנוצה חוקד זו אש תמיד חוקד
על הנוצה כולן נדרשו בזמכות יונא [כ"ה] שנחלקו רבותינו בניין המערכות
שהיו עם [תמיד כ"ט] : וערך עליה העולה. עולת תמיד היא תקדום
[פסחים כ"ה] : חלצי השלמים. אש יציאו עם שלמים ורבותינו לנדו ונחן
עליה על עולת הצקר השלם כל הקרבנות כולם ונחן שלא יהא דבר מאוחר
לתמיד של צין הערבית [פסחים סג] : (י) אש תמיד. אש שנאמר בו תמיד
היא שנולדיקין בה את הנרות שנאמר בה להעלות נר תמיד [שמות כ"ו] חף
היא ועל נוצה החילון חוקד [יונא ע"ד] : לא הכנה. הנוצה אש על הנוצה
עובר צנטי לאוין : (י) וחלת חורת הנוצה. חורה אחת לכולם להטעין שונן
ולצונה האוורין בענין שיכול חין לי טעונות שונן ולצונה חלל מנחת חודה
(32)

הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְפֹּה : (ז) וְזֹאת תֹּרַת
הַמִּנְחָה הַקָּרֵב אֹתָהּ בְּנֵי-אֶהֱרֹן לִפְנֵי
יְהוָה אֶל-פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ : (ח) וְהָרִים מִמֶּנּוּ
בְּקִמְצוֹ מִסֹּלֶת הַמִּנְחָה וּמִשְׁמֶנֶה וְאֵת
כָּל-הַלֵּבָנָה אֲשֶׁר עַל-הַמִּנְחָה וְהִקְטִיר
הַמִּזְבֵּחַ רִיחַ נִיחַח אֲזַכְּרָתָה לַיהוָה :
(ט) וְהַנּוֹתֵרֶת מִמֶּנּוּ יֹאכְלוּ אֶהֱרֹן וּבְנָיו
מִצֹּת תֹּאכַל בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ בַּחֲצֵר אֹהֶל-
מוֹעֵד יֹאכְלוּהָ : (י) לֹא תֹאפֶה חֲמִץ חֲדָקִים
נָתַתִּי אֹתָהּ מֵאֲשֵׁי קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים הוּא

תרגום אונקלוס

(ז) וְזֹאת אוֹדוּיָתָא דְּמִנְחָתָא דִּיקְרָבִין יְתָהּ בְּנֵי אֶהֱרֹן קָדִים יי לְקָדִים
מִדְּבַחָא : (ח) וְיִפְרִישׁ מִיָּה בְּקִימְצִיָּה מִסֹּלֶתָא דְּמִנְחָתָא וּמִשְׁמֶנֶה וְיִת
כָּל לְבֹנָתָא דִּי עַל מִנְחָתָא וְיִפְסִיק לְמִדְּבַחָא לְאֶתְקַבְּלָא בְּרַעוּא אֲזַכְּרָתָהּ
קָדִים יי : (ט) וְדֹאֲשֶׁתָּאָר מִנֶּה יִיכָלוּן אֶהֱרֹן וּבְנָוָהי פְּטִיר תִּתְאָכַל בְּאֶתֶר
קֹדִישׁ בְּדַרְת מִשְׁפָּן זְמָנָא יִיכָלוּנָה : (י) לֹא תִתְאָסִי חֲמִיעַ חוֹלְקֹדִין

היא נקונת מנחת כהנים שהיא כליל מנין ת"ל חורת : הקרב אותה. היא
הגשה בקרן מערבית דרווית [ת"כ קוטה י"ד] : לפני ה'. הוא מערב שהוא
לד חלל מועד : אל פני הנוצה. הוא הדרוס שהוא פניו של מוצה הכבש
נחון לאותו הרוח : (והרים ונוגנו. והנוחור שהיא עשרון שלם צנת ח'
צמעת קניייה בר"י) : בקמלו. שלא יעשה גדה לקוונן [יונא ט"ו] : ומכלת
הנוצה ומשוננה. ומכלן שקוונן ומקום שנתרצה שוננה [קוטה י"ד] : הנוצה.
שלא תהא מערבת באחרת : ולא כל הלצונה אשר על הנוצה והקטיר.
מלקט את לצונתה לאחר קניייה ונקטירו ולפי שלא פי' ק' חלל צאחת מן
הנוצות זוקרא הולרך לשנות פרסה זו לכלול כל הנוצות כמשפטן : (ט) במקום
קדוש. ואיזוהו חולר חלל מועד : (י) לא תאפה חמץ חלקס. חף חסירים
חסורים בחמץ [מנחות כ"ה] : כחטאת וכאסם. מנחת חוטא הרי היא כחטאת
לפיכך קוננה שלא לשמה פסולה מנחת נדנה הרי היא כאסם לפיכך קוננה שלא
Tom. III. 3 ג (33)

בַּחֲטָאת וּבְקָדְשׁ: (א) כְּלִי־זָכָר בְּבִנְי אֱהָרֹן
יֵאכְלֶנָה חֶקֶד־עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם מֵאֲשֵׁי
יְהוָה כֹּל אֲשֶׁר־יֵנַע בָּהֶם יִקְדָּשׁ: פ שני
(ג) וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ג) זֶה
קָרְבַּן אֱהָרֹן וּבְנָיו אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לַיהוָה
בְּיוֹם הַמִּשָּׁח אֹתוֹ עֲשִׂיתָ הָאֵפֶה סֹלֶת
מִנְחָה תָמִיד מִחֲצִיתָהּ בַּבֶּקֶר וּמִחֲצִיתָהּ
בָּעֶרֶב: (ד) עַל־מַחֲבַת בִּשְׂמֵן תַּעֲשֶׂה
מִרְבֶּכֶת תְּבִיאֶנָּה תִּפְיְנִי מִנְחַת פְּתוּיִם
תִּקְרִיב רִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה: (ה) וְהִכְהִיֵן
הַמִּשְׁיָח תַּחֲתוֹ מִבְּנָיו יַעֲשֶׂה אֹתָהּ חֶקֶד

תרגום אונקלוס

יהבית יתה מקורבני קדש קדשין היא בחטאתא ובאשמתא: (א) כל
דכורא בבני אהרן וכלבנה קיים עלם כדריבון מקורבניא דיי כל די
יקרב בהון יתקדש: (ג) ומליל יי עם משה למימר: (ג) דין קורבנא
דאהרן ובנוהי די יקרבון קדם יי ביזמא דרבי יתיה חד מן עסרא פתחת
סאין סולתא מנחתא תדידא פלגותה בצפרא ופלגותה ברמשא:
(ד) על ססריתא במשח תתעבד רביכא תיתינה תופיני מנהת ביעויען
תקרב לאתקבלא ברעוא קדם יי: (ה) וכנהא דיתרבא תחתוהי

לשמה כשרה [וננחת ז' ת"כ]: (א) כל זכר אפילו בעל מוס למה נאמר אם
לאכילה הרי כבר אמור לחם אלהי מקדשי הקדשים וגו' אלא לכוונת צעלי
מונין למחוקת [זכמים ק"ז ת"כ]: כל אשר יגע וגו'. קדשים קלים או
חולין שיגעו זה ויבלעו מנחה [ת"כ]: יקדש להיות כמוה שחם פסולה
יפסלו ואם כשרה יאכלו כחומר הננחה: (ג) זה קרבן אהרן ובניו. אף
הדליוטוה מקריבין עשירית האיפה זיום שהן מחנכין לעבודה אצל כהן
גדול בכל יום שנאמר ונחת תמיד וכו' והכהן הנשיח תחתיו מצניח חק
עולם וגו' [וננחת ז' ת"כ]: (ד) מרצבת. חלוטה ברוחמין כל לכה [ת"כ]:
(84)

עוֹלָם לַיהוָה כְּלִי־תְקֵמָה: (א) וְכֹל־מִנְחַת
כֹּהֵן כְּלִי־תְהִיָּה לֹא תֹאכַל: פ
(ב) וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) וְדַבֵּר
אֶל־אֱהָרֹן וְאֶל־בְּנָיו לֵאמֹר זֹאת תֹּורַת
הַחֲטָאת בְּמִקְוֹם אֲשֶׁר תִּשְׁחַט הָעֹלָה
תִּשְׁחַט הַחֲטָאת לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים
הוּא: (ג) הַכֹּהֵן הַמְחַטֵּא אֹתָהּ יֵאכְלֶנָּה
בְּמִקְוֹם קֹדֶשׁ תֹּאכַל בְּהִצֵּר אֵהֵל מוֹעֵד:
(ד) כֹּל אֲשֶׁר־יֵנַע בַּבְּשָׂרָה יִקְדָּשׁ וְאֲשֶׁר
יִזֶּה מִדָּמָה עַל־הַבְּגָד אֲשֶׁר יִזֶּה עֲלֶיהָ
תִּכְבֵּס בְּמִקְוֹם קֹדֶשׁ: (ה) וְכֹל־יִחְרַשׁ

תרגום אונקלוס

מבנוהי יעבד יתה קיים עלם קדם יי גמיר תתסק: (א) וכל מנחתא
דכנהא גמיר תהי לא תתאכל: (ב) ומליל יי עם משה למימר:
(ב) מליל עם אהרן ועם בנוהי למימר דא אורייתא דחטאתא באתר
די תתנכס עלתא תתנכס חטאתא קדם יי קודש קודשין היא:
(ג) פנהא דמכפר פדמה וכלבנה באתר קדיש תתאכל בדרת משכן
וזנא: (ד) די יקרב בבשרה יתקדש ודי ידי מדמה על לבושא די
ידי עלה תחור באתר קדיש: (ה) ומן דחספ די תתפישל ביה יתבר

תופיני. אפויא אפויות הרבה אחר חליעתה אופה צנור וחורר ומטנגה צנחבת
נחת פתים. מלמד שטעונה פתים: (טו) הנשיח תחתיו מצניח. הנשיח
מצניח תחתיו: כליל תקטר. אין נקמלת להיות שריה נאכלין אלא כולה כליל
וכן כל ונחת כהן של נדבה כליל תהיה: כליל. כולה שזה לנבוא: (טז) הנחיתה
אותה. העובד עצרותיה שהיא נעשית חטאת על יד: הנחיתה אותה
יאכלנה. הראוי לעבודה ילא מנא צעט. זריקת דמים שאינו חולק צבאר
[ת"כ] וא"ל לומר שאמר שאר כהנים נאכלתה חוץ מן הזרק דמה שהרי
נאמר לנשיח כל זכר צכהים יאכל אותה: (כ) כל אשר יגע בצשרה. כל דבר
(35)

אֲשֶׁר תִּבְשַׁלְבוּ יִשְׁכַּר וְאִם בְּכָלִי נִחַשְׁתָּ
בְּשִׁלְהָ וּמָרַק וְשִׁמְרָה בַּמָּיִם: (כג) כָּל־זִכָּר
בַּבְּהֵמָה יֹאכַל אֶת־הַקֹּדֶשׁ קֹדֶשִׁים הוּא:
(כד) וְכָל־חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבֵא מִדָּמָה אֶל־
אֹהֶל מוֹעֵד לִכְפֹּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֹאכַל בְּאֵשׁ
תִּשְׂרֹף: פ

ז (ה) וְזֹאת תֹּרַת הָאֵשֶׁם קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁים
הוּא: (ג) בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַטוּ אֶת־הָעֹלָה
יִשְׁחַטוּ אֶת־הָאֵשֶׁם וְאֶת־דָּמֹו יִזְרַק עַל־

תרגום אונקלוס

וְאִם בְּמֵנָא דְנִחַשָׁא תִּבְשַׁל וְיִשְׁכַּר בְּמֵיָא: (כג) כָּל דְּכֹרָא
בְּכִתְנֵיָא יִיכֹל יְתָה קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁין הוּא: (כד) וְכָל חַטָּאתָא דִּי יִתְעַל
מִדָּמָה לְמִשְׁבֹּן זְמָנָא לְכִפְרָא בַּקֹּדֶשׁ לֹא תִתְאַכַּל בְּנוֹרָא תְּתוּקָד:
ז (ה) וְזֹא אֹרִיתָא דְאֵשְׁמָא קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁין הוּא: (ג) בְּאַתְרָא דִּי יְכַסִּין
יְתָ עֲלֵתָא יְכַסוּ יְתָ אֵשְׁמָא וְיְתָ דְמִיָּה יִזְרוּק עַל מִדְּבַחָא סְחוּר

אוכל אשר יגע ויבלע מנחה: יקדש. להיות כמות אם פסולה תפסל ואם
היא כשרה תאכל כחומר שבה: ואשר יזה מנחה על הנגד. ואם הוזה מנחה
על הנגד אחרו ונקו' חרס הנגד אשר יזה עליה תכנס בתוך העזרה: אשר
יזה. יהא זה כמו לא יזה לזר [אויב ט"ו] יהא נטוי: (כד) וכל
לפי שהזבועים טהורים צו נעשה נותר והוא הדין לכל הקדשים: ומזרק.
לשון תזרוקו הקשים [אסתר ז'] אשקור' מנט בלע"ז: ומזרק וטוטף. לפלוט
אח בליעתו אבל כלי חרס למזק הכתוב כאן שאינו יולא מידי דופיו לעולם
(כג) כל זכר כהנים יאכל אותה. הא לנדה שהמחטא אותה האמור למעלה
לא להניח שאר הכהנים אלא להניח אח שאינו ראוי לחטוי: (כד) וכל
חטאת וגו'. שאם הכניס מדם חטאת החלונה לפניו פסולה [זכאי' כ"ו
ח"כ]: וכל. לרבות שאר קדשים:

ז (ה) קדש קדשים הוא. הוא קרב ואין תזרוקו קרבה [תזרוקו י"ח]: (ג) ישחטו.
(ריבה לנו שמיות הרבה לפי שזבועי אשם בלצור נאמר ישחטו רבים
וחלפו זבועים להניח עולת ליצור ללפון): (ג) ואת כל חלצו וגו'. ומסר שלל

י
הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: (ג) וְאֵת כָּל־חֲלָבֹו יִקְרִיב
מִמֶּנּוּ אֶת־הָאֵלֶיָּה וְאֶת־הַחֲלֵב הַמִּכְסָּה
אֶת־הַקָּרֶב: (ז) וְאֵת שְׁתֵּי הַכִּלִּית וְאֶת־
הַחֲלֵב אֲשֶׁר עֲדִיהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכִּסְלִים
וְאֶת־הַיִּתְרֹת עַל־הַכֹּפֶר עַל־הַכִּלִּית
יִסְרֹנָה: (ס) וְהַקְּמִיר אֶת־הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחַ
אִשָּׁה לִיהוָה אֵשֶׁם הוּא: (י) כָּל־זִכָּר
בַּבְּהֵמָה יֹאכַלְנוּ בַּמָּקוֹם קֹדֶשׁ יֹאכַל
קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁים הוּא: (י) כַּחַטָּאת בְּאֵשֶׁם
תֹּרַה אַחַת לָהֶם הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִכְפֹּרְבוּ
לוֹ יִהְיֶה: (ס) וְהַכֹּהֵן הַמִּקְרִיב אֶת־עֹלֹת

תרגום אונקלוס

סְחוּר: (ג) וְיְתָ כָּל תְּרַבִּיָּה יִקְרַב טַבִּיָּה יְתָ אֲלִיתָא וְיְתָ תְּרַבָּא דְחָפִי יְתָ
נָזָא: (ז) וְיְתָ תְּרַבִּין פּוֹלִין וְיְתָ תְּרַבָּא דִּי עֲלִיהֶן דִּי עַל גַּסְסִיָּא וְיְתָ
הַצָּרָא דְעַל בְּבָדָא עַל פּוֹלִיתָא יַעֲרִינָה: (ח) וְיִסִּיק יְתָהוּן פְּהֵנָא לְמִדְּבַחָא
קֹרְבָנָא קֹדֶשׁ יי אֵשְׁמָא הוּא: (י) כָּל דְּכֹרָא בְּכִתְנֵיָא יִיכֹלִיעִיָּה בְּאַתְרָא
קֹדֶשִׁי יִתְאַכַּל קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁין הוּא: (י) כַּחַטָּאתָא בְּן אֵשְׁמָא אֹרִיתָא
חֲדָא לְהוּן פְּהֵנָא דִּי יִכְפֹּר בְּדָמִיָּה דִּילִיָּה יְהִי: (ס) וְכַהֲנָא דְמִקְרַב

נתפרטו אמורין באשם לכך הולך לפרטם כאן אבל חטאת כבר נתפרט בה
צ"ו ויקרא: אח האלזיה. לפי שאשם אינו צא אלא חיל או כבש ואיל וכבש
כתרבו צלזיה: (ה) אשם הוא. עד שינתק שמו ומנוח לימד על אשם שנחת
זעליו או שנתכפרו זעליו אע"פ שעוונת להיות דמיו עולה לקין המזבח
אם שחטו כחם אינו כשר לעולה קודם שנתק לרעייה ואינו צא ללמד על
האשם שיהא פסול שלא לשמו כמו שדרשנו הוא הכתוב שחטאת לפי שאשם
לא נאמר צו אשם הוא אלא לחשר הקטרת אמורין והוא ענינו שלא הוקטרו
אמוריו כשר [זכמים ד']. (י) קדש קדשים הוא. שבורח כהנים הוא מדרש:
(י) חזרה אחת להם. דבר זה: לכהן אשר יכפר צו. הראוי לכפרה חולק

איש עור העלה אשר הקריב לפהו לו יהיה: (ט) וכל מנחה אשר תאפה בתנור וכל געשה במרחשת ועל מחבת לפהו המקריב אתה לו תהיה: (י) וכל מנחה בלוקה בשמן וחרבה לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו: פ שלישי

(ב) וזאת תורת זבח השלמים אשר יקריב ליהוה: (ג) אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות מצות בלוקת בשמן ורקיקו מצות משחים בשמן וסלת מרבכת חלת בלוקת בשמן: (ד) על חלת לחם חמץ

תרגום אונקלוס

ית עלת גבר משך עלתא די יקריב לכהנא דיליה יהי: (ט) וכל מנחתא די תתאפי בתנורא וכל דתתעבד ברדתא ועל ספריתא לכהנא דמקריב יתה דיליה תהי: (י) וכל מנחתא דפילא במשח ודלא פילא לכל בני אהרן תהי גבר פאחודי: (יא) ודא אורייתא דנבכת קודשיא די יקרב קדם יי: (יב) אם על תודתא יקריביה ויקרב על נכסת תודתא גריצין פסידין דפילין במשח ואספוגין פסירין דמשיחין במשח וסולתא צו פרט לטבול יום ונחוסר כפורים ואונן: (ח) עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה. פרט לטבול יום ונחוסר כפורים ואונן שאין חולקים בעורות [זכמים ק"ג ח"ב]: (ט) לכהן המקריב אותה וגו'. יכול לו לבדו ח"ל לכל בני אהרן תהיה. יכול לכוהן ח"ל לכהן המקריב הא כיצד לבית אב של יום שמקריצין אותה [זכמים כ"ו ו"ט]: (י) צלולה בשמן. זו מנחת נדבה: וחרבה. זו מנחת חוטא ונמכת קנאות שאין בהן שטן: (יב) אם על תודה יקריבנו. אם על דבר הודאה על כס שנעשה לו כגון יורדי זים והולכי מדבקה וחנטי בית האכורים וחולה שנחרפה שכן לריבין להודות שכחצן שכן יודו (38)

ויקריב קרבנו על זבחה תודת שלמיו: (ד) והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה ליהוה לפהו הזרק את ידם השלמים לו יהיה: (טו) ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר: (טז) ואם נדר או נדרבה זבח קרבנו ביום הקריבו את זבחו יאכל

תרגום אונקלוס

רביכא גריצין דפילין במשח: (י) על גריצין דלחם חמיע יקרב קורבניה על נכסת תודת קודשוהי: (י) ויקרב מניה חד מכל קורבן אפרשיתא קדם יי לכהנא דזירוק ית דם נכסת קודשיא דיליה יהי: (טו) ובשר נכסת תודת קודשוהי ביום קורבניה יתאכל לא יצנע מניה עד צפרא: (טז) ואם נדרא או נדרבתא נכסת קורבניה ביזא דיקרב נכסתיה יתאכל

לה' חסדו ונפלאותיו לפני אדם ויזכרו זמתי תודה [תהלים ק"ו] אם על אהת ונאלה נדר שלמים הלכו שלמי תודה הן וטעונות לחם האנור צענין ואין נאכלין חלץ ליום ולילה כמו שפורש כאן: והקריב על זבח תודה. ד' מיני לחם חלות ורקיקין ודבוקה ג' מיני ונאה וכתיב על חלת לחם חמץ וגו' וכל עין וזיין חלות כן מפורש בזמנות [דף י"ז] ושעורן ה' שאין ירושלמיות שהן ו' מדבקות כ' עשרון: ונדבכת. לחם חלוט צדחתין כל לרכו: (יג) יקריב קרבנו על זבח. ונגיד שאין הלחם קדוש קדושת הגוף ליפסל ביולא וטבול יום ומללחת לחולין צפדיין עד שיטחט הזבח [ח"כ ומנחת ע"ח]: (יד) אחד וכל קרבן. לחם אחד וכל עין וזיין יעיל תרומה לכהן הנביד עבודה והשאר נאכל לבעלים ונשרה לבעלי' חוץ ממזה ושוק שנה כמו שפורש למטה חנופת חזה ושוק צלמני' והתודה קרויה שלמים: (טו) וזכר זבח תודת שלמיו. יש כאן רבויין הרבה לרבות הטאת ואשם ואיל ניזר ומגינת חרבעה עשר שימי נאכלין ליום ולילה [ח"כ]: ביום קרבנו יאכל. וכיון צברה זמן למנה: לא יניח ממנו עד בקר. אבל אוכל הוא כל הלילה אם כן למנה אמרו עד חלות כדי להרטיק אדם מן העצירה [זכמים ל"ו]: (טז) ואם נדר או נדרבה. שלא הביאה על הודא' של כס אינה עוול' לחם ונאכלת לשני ימים כמו שפורש צענין: וממחרת והנותר ממנו. בלשון יאכל. וי' (39)

וּמִמַּחֲרַת וְהֵנוּתַר מִמֶּנּוּ יֹאכֵל: (י) וְהֵנוּתַר
מִבֶּשֶׂר הַזֹּבַח בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּאֵשׁ יִשְׂרָאֵל:
(י) וְאִם הָאָכַל יֹאכֵל מִבֶּשֶׂר זֹבַח שְׁלָמָיו
בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יִרְצֶה הַמִּקְרִיב אֹתוֹ לֹא
יִחְשָׁב לוֹ פְּגוּל יִהְיֶה וְהֵנֶפֶשׁ הָאֲכֵלֶת
מִמֶּנּוּ עֹנֶה תִשָּׂא: (י) וְהַבֶּשֶׂר אֲשֶׁר יִנְעַ
בְּכָל טֵמְאָה לֹא יֹאכֵל בְּאֵשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַבֶּשֶׂר
כְּדִמְהוּר יֹאכֵל בְּשָׂר: (כ) וְהֵנֶפֶשׁ אֲשֶׁר--
תֹּאכַל בְּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה

תרגום אונקלוס

ובזמא דבתרוהי ודאשתאר מניה יתאכיל: (י) ודאשתאר מבשר נכסתא
בזמא תליתאה בנורא יתוקר: (י) ואם אתאכלא יתאכל מבשר נכסת
קודשוהי בזמא תליתאה לא יהי לבעא דמקרב יתיה לא יתחשב ליה
מרחק יהי ואנש דיכול מניה חוביה יקביל: (י) ובשר קודשא די יקרב
בכל מסאבא לא יתאכל בנורא יתוקר ובשר קודשא כל דידיבי לקודשא
יכול בשור קודשא: (כ) ואנש די יכול בשרא מנכסת קודשא די קדו

זו יתירה היא ויש כעוהו הכזה צנוקא כגון ואלה בני לצעון ואלה ועגה
[צראשית ל"ח] תח וקדש ונצח מרעם [דניאל ח']: (יח) ואם האכול יאכל
וגו' ונחשב צנטייה לאכלו צנטיי הכתוב מדבר יכול אם אכל מנור
צנטיי יפסל למדע תלמוד לומר הנוקריז אותו לא יחשב צנעת הקרבה
הוא נפסל ואינו נפסל צנטיי [ת"כ]. וכן פירושו צנעת הקרבתו לא תעשה
זאת צנטייה ואם חשב פגול יהי: והנפש האוכלת מנורו. אפילו בתוך הזמן
עונה תשא: (יט) והצטר. של קדש שלמים אשר ינע בכל טמא לא יאכל:
והצטר. לרבות אצל טמא נוקלתו סהפנימי מותר: כל טהור יאכל צטר.
מה תלמוד לומר לפי שנאמר [דצרי' י"ג] ורם זצחין ישפך והצטר תאכל
יכול לא יאכלו שלמים אלא הצעלים לכך נאמר כל טהור יאכל צטר: (כ) וטוונאחו
עליו. צטוונאח הגוף הכתוב מדבר אצל טהור שאכל את הטמא אינו עונש
כרת אלא אזהרה [פסחים ע"ו] זצחים ע"ג]: והצטר אשר ינע בכל טמא
וגו' ואזהרה טמא שאכל את הטהור אינה מפורשת צתורה אלא כחמיים למדוה

וּמִמַּאֲתוֹ עָלָיו וּנְכַרְתָּהּ הַנֶּפֶשׁ הַהוּא
מִעֲמִיָּה: (כ) וְנֶפֶשׁ כִּי תִנְעַ בְּכָל טֵמְאָה
בְּטֵמְאֵת אָדָם אוֹ בְּבַהֲמָה טֵמְאָה אוֹ
בְּכָל שֶׁקֶץ טֵמְאָה וְאָכַל מִבֶּשֶׂר זֹבַח
הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה וּנְכַרְתָּהּ הַנֶּפֶשׁ
הַהוּא מִעֲמִיָּה: (כ) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה
לֵאמֹר: (כג) דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
כָּל-חֶלֶב שׂוֹר וְכֹשֵׁב וְעֵז לֹא תֹאכְלוּ:
(כד) וְחֶלֶב נְבִלָה וְחֶלֶב טְרֵפָה יַעֲשֶׂה
לְכָל מִלְּאֲכָה וְאָכַל לֹא תֹאכְלוּ: (כה) כִּי

תרגום אונקלוס

וי וסאזבתיה עליו וישתיצי אנשא ההוא מעמיה: (כ) ואנש ארי
יקרב בכל מסאב בסואבת אנשא או בבעירא מסאבא או בכל רחש
מסאב ויכול מבשר נכסת קודשא די קדם יי וישתיצי אנשא ההוא
מעמיה: (כ) ומליל יי עם משה למימר: (כג) מליל עם בני ישראל
למימר כל תרב תור ואיטר ועזא לא תיכלון: (כד) ותרב נבלה ותרב
תבירא יתעביד לכל עבידתא ומיכל לא תיכלוניה: (כה) ארי כל די יכול
תרפא מן בעירא די יקרבון מנה קורבנא קדם יי וישתיצי אנשא די יכול

צנטייה שיה שלט כריתות אנורים צוכולי קדשי צטוונאח הגוף ודרטוהו רבותיו
צטוונאח [דק' ו'] אחת לכלל ואחת לפרט ואחד ללמד על קרבן עולה ויורד
שלא נאמר אלא על טוונאח נוקדש וקדשו: (והצטר כל טהור יאכל צטר.
לומר כל מה שאסרתי לך צנטייה ואם שם ילאו חוץ לקלעי אסורה
כמו שכתוב בחזק אוהל מועד יאכלוה צטר זה אני אומר לך כל טהור יאכל
צטר אפי' צכל העם): (כד) יעשה לכל ואלאכה. צא ולימוד על החלב שזינו
נוטעא טוונאח צבלות [ת"כ פסחים כ"ג]: ואכל לא תאכלוהו. אזהרה תורה
יצא ליטור צבלה וטרפה ויחול על איסור חלב שם אכלו יחייב חף על
לאו של צבלה ולא תאמר אין איסור חל על איסור: (כ) צכל מוטצותוכס.
לפי שהיא חוצת הגוף ואינו חוצת קרקע נוהגת צכל מוטצות וצנוקת קדושין

כָּל־אֲכָל־חֶלֶב מִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יִקְרִיב
מִמֶּנָּה אִשָּׁה לַיהוָה וּגְבֻרָתָהּ הַנֶּפֶשׁ
הָאֲכָלָת מַעֲמִיָּה: (כ) וְכָל־דָּם לֹא־תֹאכְלוּ
בְּכָל־מוֹשְׁבֵי־יִבְיָם לְעוֹף־וְלַבְּהֵמָה: (כא) כָּל־
נֶפֶשׁ אֲשֶׁר־תֹּאכַל כָּל־דָּם וּגְבֻרָתָהּ
הַנֶּפֶשׁ הִיא מַעֲמִיָּה: פ
(כב) וַיְדַבֵּר יְהוָה ל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (כג) דַּבֵּר
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הַמְקַרֵּב אֶת־
זְבַח שְׁלָמוֹ לַיהוָה יָבִיא אֶת־קֶרְבָּנוֹ
לַיהוָה מִזְבַּח שְׁלָמוֹ: (כד) יָדָיו תְּבִיאֶנָּה
אֶת אִשֵּׁי יְהוָה אֶת־הַחֶלֶב עַל־יְהוָה

תרגום אונקלוס

מַעֲמִיָּה: (כ) וְכָל דָּמָא לֹא תִיכְלוּן בְּכָל מוֹשְׁבֵי־יִבְיָם דְּעוֹסָא וּדְבַעֲרָא:
(כא) כָּל אִנְשׁ דְּיִיכּוֹל כָּל דָּמָא וַיִּשְׁתַּיְצֵי אִנְשָׁא הוּוּא מַעֲמִיָּה: (כב) וְכָל־
יְיָ עִם מִשָּׁח לְמִיטָר: (כג) מְלִיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִיטָר דְּמַקְרֵב יָת נַכְסֵת
קִדְשׁוֹהִי קָדָם יְיָ יִתִּי יָת קִרְבָּנֵיהּ קָדָם יְיָ מַנְכַסֵת קִדְשׁוֹהִי: (כד) יְדוּהִי
יְיָ יָתֵן יָת קִרְבָּנָא דְּיָי יָת תְּרַבָּא עַל חֲדָיא יְיָ תִיגִיָּה יָת חֲדָיא לְאַרְמָא יְיָ הִיא
כפ"א עֲפָרֶשׁ לַנֶּה הוֹרֵךְ לוֹוֵר: לְעוֹף וְלַבְּהֵמָה פֶּרֶט לֹדֶס דְּרִים וְחַגְבִּי
[חֹלִין ס']: (ל) יָדוֹ תְּבִיאֶנָּה וְגו'. יָד הַנְּעֻלִי וְנִלְעֻלִי וְהַחֲלָב וְהַחֲמוֹת נְתוּבִין
כֹּה וְיָד כֹּהֵן וְנִלְעֻטָּה וְנִיפִין [קְדוּשִׁין ל']: אֵת אִשֵּׁי ה'. וְנֵה הֵן הַאֲשִׁים
אֵת הַחֲלָב עַל הַחֲמוֹ: יִצְאֵנוּ. כְּשֶׁנִּצְיָאוּ מִצִּית הַנְּעֻטָּים נוֹתֵן חֲלָב עַל הַחֲמוֹ
וְכַשְׁנוֹתֵנוּ לִיד הַכֹּהֵן הַנִּינֵף נִנְלָא הַחֲמוֹ לְנִעְלִי וְהַחֲלָב לְנִעְלִי [וּנְחֹרִי ס' 3]
וְזִהוּ הַאֲלוֹר צְנוּקִים אַחַר שׁוֹךְ הַתְּרוּמָה וְזִהוּ הַתְּנוּפֶה עַל אִשֵּׁי הַחֲלָבִי יִצְאוּ
לְהִנְיָף וְגו' [ויקרא י'] וְלֹאֲחֵר הַתְּנוּפֶה נוֹתֵנוּ לְכַהֵן הַנְּקִיטִיר וְנִנְלָא הַחֲמוֹ
לְנִעְטָה וְזִהוּ שְׂנָא' וְיִשְׁמֵנוּ הַחֲלָבִים עַל הַחֲמוֹת וְיִקְטֵר הַחֲלָבִי הַנּוֹזֵחַ [ויקרא
ט'] לְנִדְנוּ שְׂנָא' כֹּהֵינִים זְקוּקִין לֹה כֶךְ נְפֹרֶשׁ צְנוּקֹת [דף ס"ג]: אֵת הַחֲלָב
עַל הַחֲמוֹ יִצְאֵנוּ. וְאֵת הַחֲמוֹ לַנֶּה נְצִיא לְהִנְיָף אֹחֹר הוּוּא מְצִיא וְלֹא שִׁיחָא

כב
וַיָּבִיאוּנוּ אֶת הַחֹזֶה לְהִנְיָף אֹתוֹ תְּנוּפֶה
לְפָנֵי יְהוָה: (לב) וְהַקְטִיר הִכְהִין אֶת־הַחֶלֶב
הַמִּזְבֵּחַ וְהָיָה הַחֹזֶה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו:
(לג) וְאֵת שׁוֹךְ הַיָּמִין תִּתְּנוּ תְּרוּמָה לְכַהֵן
מִזְבְּחֵי שְׁלָמִיכֶם: (לד) הַמְקַרֵּב אֶת־דָּמָם
הַשְּׁלָמִים וְאֶת־הַחֶלֶב מִבְּנֵי אַהֲרֹן לֹא
תִהְיֶה שׁוֹךְ הַיָּמִין לְמִנְחָה: (לה) כִּי אֶת־יְהוָה
הַתְּנוּפֶה וְאֵת שׁוֹךְ הַתְּרוּמָה לְכַהֲנֵי
מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִזְבְּחֵי שְׁלָמִים וְאֵת
אֲתָם לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וּלְבָנָיו לְחֶק־עוֹלָם
מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (לו) וְאֵת מִשְׁחַת אַהֲרֹן

תרגום אונקלוס

אַרְמָוֹתָא קָדָם יְיָ: (לב) וַיִּסַּק בְּהֵנָא יָת תְּרַבָּא לְמַדְבַּחָא וְהִיא חֲדָיא לְאַהֲרֹן
וְלְבָנָיו: (לג) וְיָת שׁוֹקָא דְּיִמִּינָא תְּתַנּוּן אֶפְרָשׁוֹתָא לְכַהֲנָא מַנְכַסֵת
קִדְשִׁיכוֹן: (לד) דְּמַקְרֵב יָת דָּם נַכְסֵת קִדְשִׁיא וְיָת תְּרַבָּא מִבְּנֵי אַהֲרֹן
דִּילִיָּה יְהִי שׁוֹקָא דְּיִמִּינָא לְחֹזֶק: (לה) יָת חֲדָיא דְּאַרְמָוֹתָא יָת
שׁוֹקָא דְּאַפְרָשׁוֹתָא נַכְסִית מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מַנְכַסֵת קִדְשִׁיהוֹן וְיִהְיִית
יְתַהוֹן לְאַהֲרֹן בְּהֵנָא וְלְבָנָיו לְקִים עֲלֵם מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (לו) דָּא רַבּוֹת
אַהֲרֹן וְרַבּוֹת בְּנָוְהִי מְקוֹרְבָנָא דְּיָי בְּיוֹמָא דְּקָרִיב יְתַהוֹן לְשִׁמְשָׁא קָדָם
יְיָ: (לז) דִּי פִקֵּד יְיָ לְמַתָּן לְהוֹן בְּיוֹמָא דְּרַבִּי יְתַהוֹן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קִים
הוּוּא וְהַאֲשִׁים לְפִי שְׂנָא' אֵת אִשֵּׁי ה' אֵת הַחֲלָב עַל הַחֲמוֹ יְכּוֹל שִׁיחָא אֶף
הַחֲמוֹ לְאִשִּׁים לְכֶךְ כְּאֲלוֹר וְאֵת הַחֲמוֹ לְהִנְיָף וְגו'. (לב) וְהַקְטִיר הַכֹּהֵן הַחֲלָב.
וְאֵת־כ' וְהִיא הַחֲמוֹ לְאִהֲרֹן [ת"כ] לְנִדְנוּ שְׂנָא' הַנְּצֵר כֹּאֲכַל צְנוּר שְׂהַאֲנוּרִים
לְנִעְטָה עִן הַחֲמוֹת: (לג) שׁוֹךְ. עִן הַפֶּרֶק שֶׁל אֲרֻכּוֹת הַנְּעֻמֶת עִם הַאֲשִׁ
עַד הַפֶּרֶק הַאֲלוֹנְעִי שֶׁהוּא סוּבֵךְ שֶׁל יָד: (לג) הַמְקַרֵּב אֵת דָּם הַשְּׁלָמִים וְגו'.
עִי שֶׁהוּא חֲדָיא לְזִרְיקָתוֹ וְלְהַקְטִיר חֲלָבֵי יֵלֵא שְׂנָא' צְשֵׁת זְרִיקָה דְּרִים אֹ

וּמִשְׁחַת בְּנֵי מֵאֲשֵׁי יְהוָה בְּיוֹם הַקָּרִיב
 אַתֶּם לִבְהֶן לַיהוָה: (ז) אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
 לַתֵּת לָהֶם בְּיוֹם מִשְׁחוֹ אַתֶּם מֵאֵת בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתָם: (ח) וְאֵת
 הַתּוֹרָה לַעֲלֹה לַמִּנְחָה וּלְחֻטָּאת וּלְאִשֶׁם
 וּלְמִלּוּאִים וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים: (ט) אֲשֶׁר צִוָּה
 יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי בְּיוֹם צִוּתוֹ
 אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת־קָרְבָּנֵיהֶם
 לַיהוָה בַּמִּדְבָּר סִינַי: פ רביעי

ח (6) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (3) קַח
 אֶת־אֹהֶרֶן וְאֶת־בְּנָיו אִתּוֹ וְאֵת הַבְּגָדִים
 וְאֵת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֵת | פֶּר הַחֻטָּאת
 וְאֵת שְׁנֵי הָאֵילִים וְאֵת סֵד הַמִּצּוֹת:

תרגום אונקלוס

עלם לדריון: (6) דא אורייתא לעלתא ולמנחתא ולחטאתא ולאשמתא
 ולמילואי ולזבחת קורשאי: (7) די פקיד יי ית משה בטורא דסיני
 ביומא דפקיד ית בני ישראל לקרבא ית קורבניהון קדם יי במדברא
 דסיני:

ח (6) ומליל יי עם משה למימר: (3) קרב ית אהרן וית בנוהי עמי
 וית לבושיא וית משחא דרבוותא וית תורא דחטאתא וית תרין

נשעת הקטר הלצים שאינו חולק נשער [פסחים כ"ט זרכות י"ז ננחות ס"ג
 ח"כ]: תנופה. תרונה מוליק ונציח נעלה ומוריד [סוכה ל"ח]: (ז) ולמלואים
 ליום מינוך הכהונה:

ח (3) קח את אהרן. פרעה זו נאמרה שנעת ימים קודם הקמת סמטון
 שאין מוקדם ונאמרה זתורה: קח את אהרן. קטנו דנכרים ונשכחו:
 ולח פר הסתא וגו'. אלו האמורים נענין לוחם העלואים נוחה תלוס

כג
 (2) וְאֵת כֹּהֵן־הָעֵדָה הַקָּהֵל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל
 מוֹעֵד: (7) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
 אִתּוֹ וַתִּקְהַל הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
 (8) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעֵדָה זֶה הַדְּבָר
 אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לַעֲשׂוֹת: (9) וַיִּקְרַב מֹשֶׁה
 אֶת־אֹהֶרֶן וְאֶת־בְּנָיו וַיִּרְחֹץ אַתֶּם בַּמַּיִם:
 (10) וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת־הַכֹּהֵן וַיַּחְנֹךְ אִתּוֹ
 בְּאֲבִנָּט וַיַּלְבֵּשׂ אֹתוֹ אֶת־הַמַּעֲלִיל וַיִּתֵּן
 עָלָיו אֶת־הָאָפֶד וַיַּחְנֹךְ אֹתוֹ בַּחֹשֶׁב
 הָאָפֶד וַיֹּאפֶד לוֹ בֹּו: * (11) וַיִּשֶׂם עָלָיו אֶת־
 הַחֹשֶׁן וַיִּתֵּן אֶל־הַחֹשֶׁן אֶת־הָאוּרִים וְאֶת־
 הַתְּמִיּוֹם: (12) וַיִּשֶׂם אֶת־הַמִּצְנֶפֶת עַל־

חצי התורה בפסוקים

תרגום אונקלוס

דקרין וית סלא דפטוריא: (1) וית כל כנשתא כנוש לתרע משפון
 זמנא: (7) ועבר משה כמא די פקיד יי יתיה ואתכנישת כנשתא לתרע
 משפון זמנא: (8) ואמר משה לכנשתא דין פתנמא די פקיד יי למעבר:

(9) וקרוב משה ית אהרן וית בנוהי ואסחי יתהון כמיא: (10) ויהב עלוהי
 ית כתונא וריו יתיה בהמינא ואלביש יתיה ית מעילא ויהב עלוהי
 ית אסודא וריו יתיה בהמינ אסודא ואתקן ליה ביה: (11) ושוי עלוהי
 ית חושנא ויהב בחושנא ית אוריא וית תמיא: (12) ושוי ית מצנפתא

ועכשו ציוס ראשון לנלואים חזר ורצו נשעת נעשה: (2) הקהל אל פתח
 אהל מועד. זה אחד מן העקובות שהחזיק מועט את הנרונה: (7) זה הדבר.
 דנכים ספראו שאני עושה לפניכם לוגי הקדוש ברוך הוא לעשות ואל תאמרו
 לכזודי ולכזוד אחי אני עושה. כל הענין סוס דפרעה העללים פירשתי
 נוחה תלוס: (10) האורים. כחז של סס סמפורס: (12) ושם על הוונקספ.

ראשו וישם על המצנפת אל מול פניו את ציץ הוזהב גזר הקדש כאשר צוה יהוה את משה: (א) ויקח משה את שמן המשחה וימשח את המשכן ואת כל אשר בו ויקדש אתם: (ב) ויו ממנו על המזבח שבע פעמים וימשח את המזבח ואת כליו ואת הכיור ואת לבנו לקדשם: (ג) ויצק משמן המשחה על ראש אהרן וימשח אותו לקדשו: (ד) ויקרב משה את בני אהרן וידבשם בתלת ויהגז אתם אבנט ויחבש להם מגבעות כאשר צוה יהוה את משה: חמישי (ה) ויגש את פר החטאת ויסמך

תרגום אונקלוס

על רישיה ושוי על מצנפתא לקביל אפוהי ית ציעא דרזבא כלילא דקדושא כמא די פקיד יי ית משה: (א) ונסיב משה ית משחא דרבותא ורבי ית משכנא וית כל די ביה וקדיש יתהון: (ב) ואדי מניה על מדבחא שבע זמנין ורבי ית מדבחא וית כל מזוהי וית פיזרא וית בסיסיה לקדשותהון: (ג) ואריק ממשחא דרבותא על רישא דאהרן ורבי יתיה לקדשותיה: (ד) וקריב משה ית בני אהרן ואלבשינן כתינין ורבי יתהון המינין ואתקן להון כובעין כמא די פקיד יי ית משה: (ה) וקריב ית תזרא דחטאתא וסמך אהרן ובגוהי ית ידיון על

פחילי חכלה הקדועים בלין נתן על המזנפת כעל הלוי הלווי חלוי חלוי חלוי: (א) ויו ממנו על המזבח לא ידעתי היכן נלווהו כעל חלוי הללו: (ב) ויקח וימטה כחמלס יוצק על ראשו ואח"כ כותן בין ימיו עיניו ומוטך בלבו

אהרן ובניו את ידיהם על ראש פר החטאת: (א) וישחט ויבא משה את הדם ויתן על קרנות המזבח סביב באצבעו ויחטא את המזבח ואת הדם יצק אליסוד המזבח ויקדשו לכפר עליו: (ב) ויקח את כל החלב אשר על הקרב ואת יתרת הכבד ואת שתי הכבדית ואת חלבון ויקטר משה המזבחה: (ג) ואת הפזר ואת ערו ואת בשרו ואת פרשו שרף באש מחוץ למחנה כאשר צוה יהוה את משה: (ד) ויקרב את איל העלה ויסמכו אהרן ובניו את ידיהם על ראש האיל: (ה) וישחט ויזרק משה את הדם על

תרגום אונקלוס

ריש תזרא דחטאתא: (א) ונכס ונסיב משה ית דמא ויבא על קרנת מדבחא סחור סחור באצבעיה ורבי ית מדבחא וית דמא אריק ליסודא דמדבחא וקדישיה לכפרא עלוהי: (ב) ונסיב ית כל תרפא די על גזא וית חצר פבדא וית תרתין פולין וית תרביהון ואפק משה למדבחא: (ג) וית תזרא וית משפיה וית בסריה וית אוכליה אוקיד בגזרא מדבחא למשדותא כמא די פקיד יי ית משה: (ד) וקריב ית דברא דעלתא וסמכו אהרן ובגוהי ית ידיון על ריש דברא: (ה) ונכס וזרק משה מזה לזה: (ב) ויחטט לטון קטירה: (ג) ויחטט את המזבח חטאו וטערו מזרות ליכנס לקדושה ויקדשו. צעזעו' זו: לכפר עליו. מעתה כל הכפרות: (ד) הכבד. כד הכבד שהי' נוטל מעט מן הכבד עומה: (כ) איל המלוהים.

הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב : (כ) וְאֶת־הָאֵיל נִתַּח
לְנִתְחָיו וַיִּקְטֹר מִשָּׁה אֶת־הָרֹאשׁ וְאֶת־
הַנְּתָחִים וְאֶת־הַפְּדֵר : (כא) וְאֶת־הַקֶּרֶב
וְאֶת־הַפְּרָעִים רָחִץ בַּמַּיִם וַיִּקְטֹר מִשָּׁה
אֶת־כֶּלֶד־אֵיל הַמִּזְבֵּחַ עָלָהּ הוּא לְרִיחַ
נִיחַח אֲשֶׁה הוּא לַיהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה : ששי (כב) וַיִּקְרַב אֶת־הָאֵיל
הַשְּׁנִי אֵיל הַמִּלְאִים וַיִּסְמְכוּ אֹהֶרֶן וּבְנָיו
אֶת־יָדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הָאֵיל : (כג) וַיִּשְׁחַט
וַיִּקַּח מִשָּׁה מִדָּמּוֹ וַיִּתֵּן עַל־תְּנוּךְ אֹזֶן־
אֹהֶרֶן הַיְמָנִית וְעַל־בֶּהֱן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־
בֶּהֱן רִגְלוֹ הַיְמָנִית : (כד) וַיִּקְרַב אֶת־בְּנֵי
אֹהֶרֶן וַיִּתֵּן מִשָּׁה מִן־הַדָּם עַל־תְּנוּךְ אָזְנוֹם
הַיְמָנִית וְעַל־בֶּהֱן יָדָם הַיְמָנִית וְעַל־בֶּהֱן
רִגְלָם הַיְמָנִית וַיִּזְרַק מִשָּׁה אֶת־הַדָּם עַל־

תרגום אונקלוס

יֵת דְּמָא עַל מִדְּבָחָא סְחוּר סְחוּר : (כ) וַיִּתְּ דְּבָרָא פִּלְגַּ לְאַבְרָהָהּ וְאַסִּיק
מִשָּׁה יֵת רִישָׁא וַיֵּת אֲבָרְיָא וַיֵּת תְּרַפָּא : (כא) וַיֵּת גִּזָּא וַיֵּת פְּרָעִיא
הַלִּיל בְּמִיא וְאַסִּיק מִשָּׁה יֵת פִּלְ דְּבָרָא לְמִדְּבָחָא עֲלֵתָא הוּא לְאַתְקַבְּלָא
בְּרַעְוָא קוֹרְבָנָא הוּא קָרָם יֵי פִּמָּא דִּי סָקִיד יֵי יֵת מִשָּׁה : (כב) וַקְרִיב
יֵת דְּבָרָא תְּנִינָא דְּכַר קוֹרְבָנָא וְסִמְכוּ אֹהֶרֶן וּבְנָוְהֵי יֵת יֵדִיוּן עַל רִישׁ
דְּבָרָא : (כג) וְנָכִיס וְנָסִיב מִשָּׁה מִדָּמֵיהּ וַיִּתֵּב עַל רוּם אֹזְנָא דְּאֹהֶרֶן
דִּי־מִינָא וְעַל אֵלְיוֹן יֵדֵיהּ דִּי־מִינָא וְעַל אֵלְיוֹן רִגְלֵיהּ דִּי־מִינָא : (כד) וַקְרִיב
יֵת בְּנֵי אֹהֶרֶן וַיִּתֵּב מִשָּׁה מִן דְּמָא עַל רוּם אֹזְנָוְהֵן דִּי־מִינָא וְעַל אֵלְיוֹן

כד
הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב : (כ) וַיִּקַּח אֶת־הַחֶלֶב
וְאֶת־הָאֵלִיָּהּ וְאֶת־כֶּלֶד־הַחֶלֶב אֲשֶׁר עַל־
הַקֶּרֶב וְאֶת יִתְרֵת הַכֹּהֵן וְאֶת־שְׁתֵּי
הַכֹּהֲלֹת וְאֶת־הַחֶלְבֵּן וְאֶת שׂוֹק הַיָּמִין :
(כא) וּמִסַּד הַמִּצֹּת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה לָקַח
חֶלֶת מִצָּה אַחַת וְחֶלֶת לֶחֶם שֶׁמֶן אַחַת
וְרִקִּיק אֶחָד וַיִּשֶׂם עַל־הַחֶלְבִּים וְעַל שׂוֹק
הַיָּמִין : (כב) וַיִּתֵּן אֶת־הַכֶּל עַל כַּפֵּי אֹהֶרֶן
וְעַל כַּפֵּי בְנָיו וַיִּנָּף אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי
יְהוָה : (כג) וַיִּקַּח מִשָּׁה אֹתָם מֵעַד כַּפֵּיהֶם
וַיִּקְטֹר הַמִּזְבֵּחַ עַל־הָעֹלָה מִלְאִים הֵם
לְרִיחַ נִיחַח אֲשֶׁה הוּא לַיהוָה : (כד) וַיִּקַּח
מִשָּׁה אֶת־הַחֹה וַיִּנִּיפְהוּ תְנוּפָה לִפְנֵי

תרגום אונקלוס

יֵדִיוּן דִּי־מִינָא וְעַל אֵלְיוֹן רִגְלֵיוּן דִּי־מִינָא וַיִּנָּף מִשָּׁה יֵת דְּמָא עַל
מִדְּבָחָא סְחוּר סְחוּר : (כא) וְנָסִיב יֵת תְּרַפָּא וַיֵּת אֲלִיתָא וַיֵּת פִּלְ תְּרַפָּא
דִּי עַל גִּזָּא וַיֵּת חֶצֵר בְּכֻדָּא וַיֵּת תְּרַפִּין פִּלְיוֹן וַיֵּת תְּרַפִּיוּן וַיֵּת שׂוֹקָא
דִּי־מִינָא : (כב) וּמִסַּדָּא דְּפִסְרִיא דִּי קָרָם יֵי נָסִיב וַיִּצְמַח פְּטוֹרְתָא דְּחָדָא
וַיִּנִּיפְתָּא דְּלֶחֶם מִשָּׁח דְּחָדָא וְאַסְפוֹן חָד וְשׂוֹי עַל תְּרַפָּיא וְעַל שׂוֹקָא
דִּי־מִינָא : (כג) וַיִּתֵּב יֵת פִּלְגָא עַל יְדֵי אֹהֶרֶן וְעַל יְדֵי בְנָוְהֵי וְאַרְיִם יֵתוּן
אַרְטָא קָרָם יֵי : (כד) וְנָסִיב מִשָּׁה יֵתוּן מֵעַל יֵדִיוּן וְאַסִּיק לְמִדְּבָחָא
עַל עֲלֵתָא קוֹרְבָנָא אֵינּוּן לְאַתְקַבְּלָא כְּרַעְוָא קוֹרְבָנָא הוּא קָרָם יֵי :
(כה) וְנָסִיב מִשָּׁה יֵת חֶדְיָא וְאַרְיִטִיָּה אֲרָטָא קָרָם יֵי מִדְּבַר קוֹרְבָנָא

אֵיל הַסְּלֵמִים סְהַלּוֹתִים לְשׁוֹן סְלֵמִים סְוּוּלְלָיוֹן וּמְשִׁלְיוֹן אֵת הַסְּהַלִּים נְכַוְהַסַּס
[ח"כ] : (כד) חֶלֶת לֶחֶם שֶׁמֶן. הַיֵּת רְכוּכָה סְהִיָּה וְנִרְכָּה צֶה סְוּוֹן כְּנַגַּד הַסְּלֹת
Tom. III. 4 ד (49)

יהוה מאיל המלאים למשה היה למנה
 באשר צוה יהוה את משה : שביעי
 (ב) ויקח משה משמן המשחה ומן החרס
 אשר על המזבח ויון על אהרן על
 בגדיו ועל בגדיו ועל בגדיו בגדיו אתו
 ויקדש את אהרן את בגדיו ואת בגדיו
 ואת בגדיו בגדיו אתו : (ב) ויאמר משה
 אל אהרן ואל בגדיו בשלו את הבשר
 פתח אהל מועד ושם תאכלו אתו ואת
 הלהם אשר בסר המלאים באשר צויתי
 לאמר אהרן ובגדיו יאכלו : (ב) והנותר
 בבשר ובדחם באש תשרפו : מפטור
 (ג) ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת
 ימים עד יום מלאת ימי מלאיכם בי

תרגום אונקלוס

למשה היה לחולק פמא די פקיד יי ית משה : (ב) ונסב משה
 ממשחא דרבנותא ומן דמא די על מדבחא ואדי על אהרן על לבושוהי
 ועל בגדיו ועל לבושי בגדיו עמיה נקדיש ית אהרן ית לבושוהי ית
 בגדיו ית לבושי בגדיו עמיה : (ב) ויאמר משה לאהרן ולבגדיו בשילו
 ית בשרא פתרע משפן זמנא ותמן תכלון יתיה ית לחמא די בסל
 קורבניא פמא די אתפקדית למימר אהרן ובגדיו ייכלוגיה :
 (ג) וראשתאר בבשרא ובלחמא בגורא תקודון : (ג) ומתרע משפן
 זמנא לא תפקון שבעא יומין עד יום משלם יומי קורבניא ארי שבעא
 והרקיקין כך ופורס בגנחות : (כח) ויקטר הנוזחה. וטה שנס כל טענת
 ימי הנוזחים בחוק לכן: על העולה. אחר העולה ולא ולינו חוק של

שבעת ימים ימלא את ידכם : (ג) באשר
 עשה ביום הזה צוה יהוה לעשת לבפר
 עליכם : (ב) ופתח אהל מועד תשבו
 יומם ולילה שבעת ימים ושמרתם את
 משמרת יהוה ולא תמותו פירכן צויתי :
 (ג) ויעש אהרן ובגדיו את כל הדברים
 אשר צוה יהוה ביד משה : ס ס ס
 ט (ה) ויהי ביום השמיני קרא משה
 לאהרן ולבגדיו ולזקני ישראל : (ג) ויאמר
 אל אהרן קח לך עגל בין בקר לתפאת
 ואיד לעלה תמימים ותקרב לפני יהוה :

תרגום אונקלוס

יומין יתקרב קורבניאן : (ג) פמא די עבד ביזמא הדין פקיד יי למעבד
 לכפרא עליכון : (ג) ובתרע משפן זמנא תתבון יומם ולילי שבעא
 יומין ותשרון ית מטרת מיטרא דיין ולא תמותון ארי כן אתפקדית :
 (ג) ועבד אהרן ובגדיו ית כל שתנמיא די פקיד יי בידא דמשה :
 ט (ה) ויהי ביזמא תמינאה קרא משה לאהרן ולבגדיו ולזקני ישראל :
 (ג) ויאמר לאהרן סב לך עגל בר תורי לתפאתא ודבר לעלתא
 טלויס קרב ככל נקוס חוץ וזה : (ג) זה ה' לעשות. כל טענת הימים
 ורבנותו דרשו: לעשות. זה ונעשה פרה: לכפר. זה ונעשה יום הכפורים
 וללמד סהקן גדול טעון פרישה קודם יום הכפורים טענת יומים וכן סהקן
 השורף את הפרה: (ג) ולא תמותו. הא אם לא תעשו כן הרי אדם חייבי
 ניהת: (ג) ויעש אהרן ובגדיו. להגיד שצנן שלל העו ינין וטענאל:
 ט (א) ויהי ביום השמיני. לנולואיס הוא ראש חדש ניסן שהוקם השמשן
 בו זיום [שנת פ"ז] ונטל עשר עשרות הסגיות כסדר עולם: ולזקני
 ישראל. להשמיעם שעל פי הדבור אהרן נכנס ונשנעם בכונה גדולה ולא
 יאזירו ואליו נכנס: (ג) קח לך עגל. להודיע שוכפר לו הקב"ה על ידי עגל

(ג) ואלל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים דחטאת ועגל וכבש בני שנה תמימים לעלה: (ד) ושור ואר ל שלמים לזבח לפני יהוה ומנחה כלולה בשמן כי היום יהוה נראה אליכם: (ה) ויקחו את אשר צוה משה אלפני אהרן מועד ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני יהוה: (ו) ויאמר משה זה הדבר אשר צוה יהוה תעשו וירא אליכם כבוד יהוה: (ז) ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עלתך וכפר בערך העם ועשה את קרבן העם וכפר בעדם כאשר צוה

תרגום אונקלוס

שלמין וקריב קדם יי: (ג) ועם בני ישראל תמליל למימר קבו צפיר בר עזין לחטאתא ועיגל ואימר בני שנה שלמין לעלתא: (ד) ותור ודבר לנכסת קורשיא לדבחא קדם יי ומנחתא דפילא במשח ארי יומא דיו קרא דיי מתגלי לבון: (ה) ונסיכו ית די פקיד משה לקדם משכן זמנא וקריבו כל פנשטא וקמו קדם יי: (ו) ואמר משה דין פתגמא די פקיד יי תעבדון ויתגלי לבון וקרא דיי: (ז) ואמר משה לאהרן קרב למדבחא ועביד ית חטאתך וית עלתך וכפר עלק ועל עמא ועביד ית

זה על ועשה העגל שעשה [חוספתא]: (ד) כי היום ה' נראה אליכם. להסרות שכינתו בנעשה ידכם לכך קרבנות הללו. כלן חוכם ליום זה: (ז) קרב אל המזבח. שהיה אהרן כוש וירא לגשת אהרן לו נעשה לנה אהרן כוש לכך נכחרת [חוספתא]: את החטאתך. עגל צן פקר: ואת עולתך. חיל: קרבן העם. שיער (52)

יהוה: (ח) ויקרב אהרן אל המזבח וישחט את עגל החטאת אשר לו: (ט) ויקרבו בני אהרן את ידדם אליו ויטבל אצבעו בדם ויתן על קרנות המזבח ואת הידים יצק אל יסוד המזבח: (י) ואת החלב ואת הפלית ואת היתרת מן החלב מן החטאת הקטור המזבחה כאשר צוה יהוה את משה: (יא) ואת הכסף והעור שרף בלש מחויץ למתנה: (יב) וישחט את העלה וימצאו בני אהרן אליו את הידים ויזרקו על המזבח סביב: (יג) ואת העלה המציאו אליו לנתחיה ואת הראשו ויקמר על המזבח: (יד) וירחיץ את הקרב ואת הכרעים

תרגום אונקלוס

קורבן עמא וכפר עליהון פמא די פקיד יי: (ח) וקרב אהרן למדבחא ונכס ית עגלא דחטאתא די ליה: (ט) וקריבו בני אהרן ית דמא ליה וטבל אצבעיה ברמא ויהב על קרנת מדבחא וית דמא אריק ליסודא דמדבחא: (י) וית תרבא וית פוליתא וית חצרא מן פכרא מן חטאתא אסיק למדבחא פמא די פקיד יי ית משה: (יא) וית בשרא וית משפא אוקיד בנורא מברא למשוריתא: (יב) ונכיס ית עלתא ואמציאו בני אהרן ליה ית דמא וזרקיה על מדבחא סחור סחור: (יג) וית עלתא

עזים ועגל וכבש כל נקום ט: אהרן עגל צן שנה הוא ונכחן אהרן לנוד [מ"ב ר"ה י']: (יג) ואת הכסף ואת העור שרף. לא ונלינו מטאת חילונה נטרפת חילא זו ושל ונלואים וכלן על פי הדבור: (יג) וינחילו. לטון חוטטה וסוואנה

ויקטר על העלה המזבחה: (ט) ויקרב את קרבן העם ויקח את שעיר התמאת אשר לעם וישחטו ויחטאו בראשון: (ט) ויקרב את העלה ויעשה כמשפט: שני (י) ויקרב את המנחה וימלא כפו ממנה ויקטר עליה מזבח מלבד עלת הבקר: (י) וישחט את השור ואת האיל ובה השלמים אשר לעם וימצאו בני אהרן את הדם אליו ויורקו על המזבח סביב: (י) ואת ההקבים מן השור ומן האיל האלה והמכסה והכלית ויתרת הבקר: (כ) וישומו את ההקבים על-

תרגום אונקלוס

אמטאו ליה לאיברא וית רישא ואסיק על מדבחה: (ט) וחליל ית גוא וית פרעיא ואסיק על עלתא למדבחה: (ט) וקריב ית קרבן עמא נסיב ית צפירא דחטאתא די לעמא ונקסיה וכפר בדמיה בקדמאה: (י) וקריב ית עלתא ועבדה בדהו: (י) וקריב ית מנחתא ומלא ידיה גנה ואסיק על מדבחה בר מעלת צפרא: (י) ונקים ית תורא וית דברא נקסח קודשיא די לעמא ואמטאו בני אהרן ית דמא ליה וורקיה על מדבחה סחור סחור: (י) וית תרביא מן תורא ומן דברא אליתא וחסי גוא וכליתא וחצר בברא: (כ) וישוואו ית תרביא על-

(ט) ויחטאו. עשה כמשפט חטאת: כראשון. כעגל שלו: (ט) ויעשה כמשפט. העפוש בעולת גדנה בזיקרא [ונחוח ל'ג זילה כ']: (י) וימלא כפו. היא קמילה [ונחוח ו']: נלמד עולת הבקר. כל אלה עשה אחר עולת התמיד: (י) והנכסה. חלז הנכסה את הקרב: (כ) וישומו את ההקבים על החזות. לאחר התנופה נתן כהן הנזיף לכהן אחר להטירם נמלחו העלויים לעשה:

החזות ויקטר ההקבים המזבחה: (כ) ואת החזות ואת עוק הימין הנזיר אהרן תנופה לפני יהוה באשך צנה משה: (כ) וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשת החטאת והעלה והשלמים: (כ) ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם ויראו כבוד יהוה אלהי ישראל: שלישי (כ) ותצא אש מלפני יהוה ותאכל על-

תרגום אונקלוס

חזותא ואסיק תרביא למדבחה: (כ) וית חזותא וית שוקא דימינא ארים אהרן ארמא קדם יי כמא די פקיד משה: (כ) וארים אהרן ית ידוהי לעמא ובריכינן ונתת מלמעבד חטאתא ועלתא ונקסת קודשיא: (כ) ועל משה ואהרן למשפן זמנא ונפקו ובריכו ית עמא ואתגלו יקרא דיי לכל עמא: (כ) ונקסת אשתא מן קדם יי ואכלת על מדבחה ית עלתא וית תרביא וחזא כל עמא וישבחו ונפלו על אפיהון:

(כ) ויברכם. זרחת כהנים יצרך יאר ישא [ת"כ סופה ל']: וירד. ועל הזנוח: (כ) ויבא משה ואהרן וגו'. למה נכנסו ונלחט צפ' ונלחט צנתיח הנוספת על ת"כ שלנו למה נכנס משה עם אהרן ללמדו על ועשה הקמרת אז לא נכנס אלא לדבר אחר הרני דן ירידה וביאה טעונה זרחה ונה ירידה ועין עבודה אף ביאה ועין עבודה הא לנדת למה נכנס משה עם אהרן ללמדו על ועשה הקמרת. ד"א כיון שראת אהרן שקרבנו כל הקרצנות ונעשו כל הנושעים ולא ירדה שכינה לישראל היה מנענע וחוור יודע אזי שכנס הקב"ה עלי ושבצילי לא ירדה שכינה לישראל אחר לו לנשה ונשה אהי כך עשיה לי שכינתי ונחבישתי ויוד נכנס ונשה עמו וקשו רחמים וירדה שכינה לישראל: וילאו ויצרכו את העם. אמרו והי נועם ה' אליהנו עלינו [התלים ל'] יחי רלון שחשבה שכינה דיעשה ידוכס לפי שכל שבעת ימי הנולחט' שהעמידו ונשה לעשן ויבסו צו ופרקו בכל יום לא שרתה צו שכינה

הַמִּזְבֵּחַ אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַחֲלָבִים וַיֵּרָא
כְּלַהֲעֵם וַיִּזְנוּ וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם:

י (ב) וַיִּקְחוּ בְּנֵי־אֶהֱרֹן נֶדֶב וְאֶבְיָהוּא אִישׁ
מִחֶתְתּוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן יָאֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עָלֶיהָ
קִמְרַת וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי יְהוָה אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר
לֹא צִוָּה אֹתָם: (ג) וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי יְהוָה
וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיִּמָּתוּ לִפְנֵי יְהוָה: (ד) וַיֹּאמֶר
מֹשֶׁה אֶל־אֶהֱרֹן הוּא אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה
לֵאמֹר בְּקִרְבֵי אֶקְדֹּשׁ וְעַל־פְּנֵי כָל־הָעָם

תרגום אונקלוס

י (ב) ונסיבו בני אהרן נדב ואביהוא נדב מחמיתיה ויהבו בהון אשתא
וישויאו עלה קמורת בוסמין וקריבו קדם יי אשתא נוקריתא ד
לא פקיד יתהון: (ג) ונפקת אשתא מן קדם יי ונאכלית יתהון ומיתו
קדם יי: (ד) ויאמר משה לאהרן הוא די מליל יי למימר בקריבי אתקדש

והיו ישראל ככלנאים ואוונרים לנועה ונשה רצונו כל הטורח שטרחנו שחטרה
שכינה ציינו ונדע שנתכפר לנו עון העגל לכך אומר להם זה הדבר אשר
זוה ה' פעשו וירא אליכם כבוד ה' אהרן אחי כדאי וחשוב מונני שעל די
קרבותיו ועבודתו ששרה שכינה זכס ותדעו שהנקוס זכר נז: (כד) וירבו
כתרנונו: ותלא אש. רבי אליעזר אומר לא נתינו בני אהרן אלא על די
שהורו הלכה בפני ונשה רבן. ר' ישועאל אומר שהויי יין נכנסו למקדש תדעו
שאמר וימתן הזכיר הנותרים שלא יכנסו שהויי יין למקדש ונשל לנלך שהי
לו בן בית [ערוצין ס"ג] וכו' כדאיתא בזיקרא רבא:

י (ג) הוא אשר דבר וגו'. היכן דבר ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי
[שמות כ"ט] אל תקרי בכבודי אלא בנכודי אומר לו ונשה לאהרן
אהרן אחי ידע הייתי שיתקדש הבית בניודעיו של נקוס והייתי סבור או
כי או כך עכשיו רואה אני שמה גדולי מונני ומונך [זכרי קט"ו]: וידוע
אהרן. קבל שטר על שתיקתו ומה שטר קבל שנתייחד עמו הדבור שנאמרה
לו לבדו פרשת שהויי יין [ת"כ זכרים קט"ו]: בקרובי. בזמירי: ועל פני
כל העם הכבד. כשהקב"ה עושה דין גדויקים וחירא ונתעלה ונתקלקל אש

אֶכְבֵּד וַיִּדַם אֶהֱרֹן: (ז) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־
מִישָׁאֵל וְאֶל אֶלְצָפָן בְּנֵי עֲזִיזָאֵל דִּד אֶהֱרֹן
וַיֹּאמֶר אֲדַהֵם קִרְבוּ שִׂאוּ אֶת־אֲחֻיכֶם
מֵאֵת פְּנֵי־הַקֹּדֶשׁ אֶל־מַחֲוִיץ לַמַּחֲנֶה:
(ח) וַיִּקְרְבוּ וַיִּשָּׂאֵם בְּכַתְנֹתָם אֶל־מַחֲוִיץ
לַמַּחֲנֶה כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה: (י) וַיֹּאמֶר
מֹשֶׁה אֶל־אֶהֱרֹן וְלֹא־לְעֹזֵר וְלֹא־יִתְמָר בְּנֵי
רֵאשִׁיכֶם אֶל־תִּפְרְעוּ | וּבְגָדֵיכֶם לֹא־
תִּפְרְמוּ וְלֹא תִמְתּוּ וְעַל כָּל־הָעֵדָה יִקְצֹף
וַאֲחֻיכֶם כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכוּ אֶת־
הַשֶּׁרֶפָה אֲשֶׁר שָׂרָף יְהוָה: (י) וּמִפֶּתַח
אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצֵאוּ פִּי־תִמְתּוּ כִּי־שָׂמוּ

הקורא יטעים הגריש קודם התרוס

תרגום אונקלוס

ועל אפי כל עמא אתיקר ותשק אהרן: (ז) וקרא משה למישאל
ולאלצפן בני עזיאל אחבוי דאהרן ויאמר להון קריבו טולו ית אחיכון
מן קדם אפי קודשא למברא למשריתא: (ח) וקריבו ונטלונו בכתונתיהון
למברא למשריתא כמא די מליל משה: (י) ויאמר משה לאהרן
ולאלעזר ולאייתמר בנוהי רישיוכון לא תבבו פירעו ולבושיוכון לא
תבועו ולא תמיתו ועל כל פנשתא יהי רוגזו ואחיכון כל בית
ישראל יבבו ית יקרא די אוקיד יי: (י) ומתע מעשין ומנא לא

כן צאלו כל סכן זרשעי וכן הוא אומר נורא אלהים ונקדשך [תהלים ס"ח]
אל תקרי ונקדשך אלא ונקדשך: (ז) דד אהרן. עזיאל אחי עמרם היה
שכאמר ובני קסת וגו' [שמות ו'] שאלו את אחיכם וגומר. כדאם האומר
לחזירו העבר את הנות ונלפני הכלה שלא לערצבת השומחה: (ח) זכתותם.
של נחיים ונלמד שלא נטרפו גדויהם אלא נשמתם כוון שני מחוץ של אש
נכנסו לתוך חוטמיהם [מנחת כ"ב ת"כ]: (י) אל תפצעו. אל תגדלו שער

משחת יהוה עליכם ויעשו כדבר
משה: פ

(ס) וידבר יהוה אל-אהרן לאמר: (ט) וישבר אל-תשת | אתה | ובנדך אתך
בבאכם אל-אהל מועד ולא תמתו חקר
עולם לדדתיכם: (י) ולהבדיל בין הקדש
ובין החל ובין הטמא ובין הטהור
(יא) ולהורות את-בני ישראל את כל-
החקים אשר דבר יהוה אליהם ביד-
משה: פ רביעי

(יג) וידבר משה אל-אהרן ואל אלעזר

תרגום אונקלוס

תפקון דלמא תמותון ארי משה רבותא דיי עליכון ועברו פסתגון
דמשה: (ס) ומליל יי עם אהרן למימר: (ט) חמר ומרני לא תשת
את ובנדך עמך פמיעלכון למשפן זמנא ולא תמותון קיים עלם לדדתיכון
(י) ולא פרושא בין קודשא ובין חולא ובין מסאבא ובין דביא
(יא) ולא פרושא ית בני ישראל ית כל קמיא די מליל יי להון ביד
דמשה: (יג) ומליל משה עם אהרן ועם אלעזר ועם איתמר בנו

ובאן סאגל חסור בתקופת [מ"ק ט"ו] אגל חסם אל תערצבו סנחתו
ונקום: ולא תמותו. סא חס תעשו כן תמותו: ואחיסם כל בית ישראל. ונכ
בשרתן של תלוידי חכונים ונועלת על הכל להטאגל צה: (ט) יין וסכר. ו
דך סכרותו- [ת"כ כיתות ג]: בצאכס אל חסל מועד. אין לי חלל בצאכס
להיכל בנחמס לנחמס וננין כאנר כלן ביאת חסל מועד ואלאנר בקדוש ית
ורגלים ביאת חסל מועד ונח להלן עשה גישת נחמס כביאת חסל מועד ח
כין עשה גישת נחמס כביאת חסל מועד [ת"כ]: (י) ולהצדיל. כדי סתצדיל
בין עבודה קדושה לנחמסלל סא לנחמס סאם עצד עבודתו פסולה [ת"כ זמח
י": (יא) ולסורות. לנד סאסור סיכור בשרחא יוכל יסא חייב נייסת עלמ

ואל-איתמר | בנו | הנותרים קחו את-
המנחה הנותרת מאשי יהוה ואכלוה
מצות אצל המזבח כי קדש קדשים הוא:
(יג) ואכלתם אתה במקום קדוש כי חקך
וחקך בניך הוא מאשי יהוה כי כן צויתי:
(יד) ואת חוה התנופה ואת שוק התרומה
תאכלו במקום טהור אתה ובנדך
יבנתידך אתך כי חקך וחקך בניך נתנו
מזבחי שלמי בני ישראל: (טו) שוק

תרגום אונקלוס

דאשתארו סכו ית מנחתא דראשתארת מקורבניא דיי ואכלוה פסיר
בסמר מדבחה ארי קודש קודשין היא: (יג) ותיכלון יתה פאתר קדיש
ארי חולקך וחלק בנדך היא מקורבניא דיי ארי כן אתפקדית: (יד) וית
חריא דארמותא וית שוקא דאפרשותא תיכלון פאתר דכי את ובנדך
ובנתיד עמך ארי חולקך וחלק בנדך אתיחיבו מנכסת קודשיא דבני
ישראל: (טו) שוקא דאפרשותא וחריא דארמותא על קורבני תרביא

לומר אתה ובניך חסך ולא תמותו כהנים בעבודתם צניחה ואין חכמים
בסורחתן צניחה: (יג) הנותרים. מן הנתיחה ונלנד סאף עליהן נקנסה נייסת
על עון העגל סוא סנאנר ובסחקן סתאנף ס' להסניידו [דגרי ט'] ואין
הסנודה חלל כלוי בניס סנאנר וססנייד פריי עוועל [ענוס ט'] ותפלתו
סל עשה צילה ונחם סנאנר וסחפלל גם צעד חסרן צעת סהיל [דגריס
ט']: קחו את הננחה. סאף על פי סתחם חוננין וקדשים ססודים לחונן:
את הננחה. זר וננחת שניי וננחת כחשון: ואכלוה וננות. ונח מ"ל לפי
סריא וננחת לצור וננח' שעה ואין כיוול צה לדורות הולנד לפרס צה דין
סחל וננחת: (יג) וחסך בניך. אין לצנות חק בקדשים: כי כן צויתי. סננינות
יאכלוה [ת"כ זמחיס ק"ח]: (יד) ואת חזה התנופה. סל סלני לצור: סאכלו
בנקום טהור. וכי את סרסנוים אכלו בנקום טעל חלל סרסנוים ססם
קדשי קדשים חוקקו אכילתם בנקום קדוש אגל חלו אין לריכיס סוך סקלעיס
אגל לריכיס סם ליאכל סוך ונחמס יסרלל ססוא טסור ונליכנס סם מנרדעיס

התְּרוּמָה וְחֹהֶה הַתְּנוּפָה עַל אֵשׁ
הַחֻלְבִּים יָבִיאוּ לְהִנְיֹף תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה
וְהָיָה לָךְ וּלְבָנֶיךָ אֲתָדָה לְחֻק־עוֹלָם כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה: חֲמִישִׁי (ח) וְאֵת אֲשֶׁר הִתְּמַטָּה
דָּרֶשׁ דָּרֶשׁ מֹשֶׁה וְהָיָה שֵׁרֶף וַיִּקְצַף עַל־
אֱלֹעֲזָר וְעַל־אִיתָמָר בְּנֵי אֶהֱרֹן הַגֹּהֲזֹתִים
לֵאמֹר: (י) מִדּוּעַ לֹא־אֵכְלֶתֶם אֶת־

דרש בראש שיטה והוא חצי התורה בתיבות
תרגום אונקלוס

יִתְּנוּ לְאִרְיִים אֲרָמָא קָדָם יי ויהי לך ולבנה עמך לקים עלם פמא ד
פקיד יי: (ט) וית צפירא דחטאתא מתבע תבעיה משה והא אהוקד
ורגיו על אלעזר ועל איתמר בני אהרן ראשתארו למימר: (י) מדו
לא אכלתון ית חטאתא באתר קדיש ארי קודש קודשין היא ויתו

ונאן שקדים קלים נאכלין בכל העיר [זנח' כ"ה]; אהה וצניך וצנוחין
אהה וצניך נחלק אבל צנוחין לא נחלק אלא אם חתנו להם נחנות רשאו
הן לאכול צנוח וסוק או אינו אלא חף נחנות נחלק הלעזר ליוצר כי חק
וחק צניך נחמו חק לצנים ואין חק לצנוח: (ט) על אשי החלבים. ונאן
שהחלבים לנטע נטעת תנופה וישוה הנקראות שלא יכחשו זה את זה כגון
פירשתי את שלשתן צו את אהרן: (יז) שעיר החטאת. שעיר מוספי
ראש חדש ושלשה שעירי חטאת קרבו צו ציום שעיר עזים ושעיר נחשו
ושעיר ראש חדש [ת"כ] ונאכלן לא נשרף אלא זה ונחלקו דבר חבי
ישראל יש אוונרים ופניו הטוונאה שנעשה צו נשרף יש אוונרים ופניו אינעו
נשרף לפי שהוא קדשי דורות אבל בקדשי שעה סווכו על ושה שאמר להם
צנוחה ואכלוה עולות: דרש דרש. שתי דרישות הללו ופניו ונה נשרף זה
וופניו ונה לא נאכלו אלו כך היא צחורת כהנים [זנחים ק"י]: על אלעזר
ועל איתמר. צעזיל כצדו של אהרן הפך פניו כנגד הצנים וכעס: לאוה
אוהר להם השצוני על דברי: (יז) מדוע לא אכלתם את החטאת
צנוקוס הקדש. וכי חוץ לקדש אכלו והלא שרפוה ונה הוא חוונ
צנוקוס הקודש אלא אוהר להם שנוח חוץ לקלעים ילאה ונפכל:
כי קדש קדשים היא. ונפסקין ציוול והם אוהרו לו לאו אוהר להם
הואיל וצנוקוס הקדש היתה מדוע לא אכלתם אותה: ואיתת צו

הַחֻטָּאת בַּמִּקְוֹם הַקֹּדֶשׁ כִּי קִדַּשׁ קִדְשִׁים
הוּא וְאֵתָהּ אֶתְּנֶן לָכֶם לְשֵׂאת אֶת־
עוֹן הָעֵדוּת לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם לִפְנֵי יְהוָה:
(ס) הֵן לֹא־הוּבֵא אֶת־דָּמָהּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ
פְּנִימָה אֲכֹל תֹּאכְלוּ אֹתָהּ בַּקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר
צִוִּיתִי: (ט) וַיִּדְבֹר אֶהֱרֹן אֶל־מֹשֶׁה הֵן הַיּוֹם
הַקָּרִיבוּ אֶת־חֻטָּאתָם וְאֶת־עֲדָתָם לִפְנֵי
יְהוָה וַתִּקְרָאנָה אֵתִי בְּאֵלֶּה וְאֵכְלֹתִי
חֻטָּאת הַיּוֹם הַיּוֹם הַיּוֹם בְּעֵינֵי יְהוָה:

תרגום אונקלוס

יהב לבזן לסלקא על חזבי כנשתא לכפרא עליהון קדם יי: (ס) הא
לא אפעל מדמה לבית קודשא גואה מיכל תכלון יתה בקודשא
כמא די פקדית: (ט) ומפיל אהרן עם משה הא יזמא דין קריבו ית

לכס לשאת וגו'. שהכהנים אוכלים ונעלים ונחכפדים. והא דלא היו צעת
היהו צעלים דנעלים הם הכהנים צאתו פעם ונזוהר צקוד הנלגול ע"פ
צולניא קדיש' האלהי ונהור"ר יחאק לוריא זל"ה): לשאת את עון העדה.
וינאן לנדנו ששעיר ראש חדש ה' שהוא נכפר עון טוונאה וקדשו
שחטת שניני וחטאת נחשון לא לכפרה צאו: (יח) הן לא הובא וגו'. שאילו
הובא ה' להם' לשרפה כמו שנאמר וכל חטאת אשר יזבא ונדנה וגו'
[ויקרא ו'] אכל האכלו אותה. היה לכס לאכלה חף על פי שאהם
אוונרים: כאשר צויתי. לכס צנוחה: (יט) וידבר אהרן. אין לשון דבור
אלא לשון עז שנאמר וידבר העם וגו' [צנודצר כ"ה] אפשר ושה קלף
על אלעזר ועל איתמר ואהרן נדצר הא ידעת שלא היתה אלא נדצר כצד
אוהר אינו צדין שיהא אצניו יושב ואנו נדצרים לפניו ואינו צדין שיהא
חלונד ונשיי את רבו יכול ופניו שלא היה צאלעזר להשיב ת"ל ויאמר אלעזר
הכהן אל אנשי הנבא וגוונר [צנודצר ל"ה] הרי כשרנה דצר לפני ונחה
ילפתי הנשיאים זו ונאחתי כספרי של פנים שני: הן היום הקריבו. ונהו אוהר
אלא אוהר לו ושה שנוח ורקחם דניה אוונין שוונן שעצד חלל אוהר לו
אהרן וכי הם הקריבו שהם הדיוטות אני הקדשתי שאני כהן גדול ונאקרינ

(כ) וישמע משה וימטב בעיניו: פ ששי
(ה) וידבר יהוה אל משה ואל אהרן
לאמר אדקם: (ג) דברו אל בני ישראל
לאמר זאת החיה אשר תאכלו מפרסת
הבהמה אשר על הארץ: (א) כלל מפרסת
פרסה ושסעת שסע פרסת מעלת גרה
בבהמה אתה תאכלו: (ז) אך את זה לא

תרגום אונקלוס

הטותהון וית עלותהון קדם יי וערעו יתי עקון פאלין ואלופון אכלית
הפאתא יזמא דין התקין קדם יי: (כ) וישמע משה ושפר בעיניו:
יא (ה) ומליל יי עם משה ועם אהרן למיטר להון: (ג) מלילו עם
בני ישראל למיטר דא חיתא די תכלון מפל בעירא די על
ארעא: (א) כל דסדיקא פרסתא ומפלפא מלפין פרסתא מסקא פישרא

אונן [זנחים ק"ח]: ותקדחה אותי כאלה. אפילו לא היו הנחשים בני חלל
שאר קרובים שאני חייב להיות אונן עליהם. כאלו כגון כל האנורים בפי
כהנים שהכהן נטוול להם: ואכלתי טהא. ואם אכלתי הייטב וגו': היום
אבל אנינות לילה נותר שאין אונן חלל יום קבורה: הייטב צעיני ה. אם
שיענת צקדשי טעה אין לך להקבל צקדשי דורות: (ג) וייטב צעיני הודה
ולא ביש לוודר לא שונעתי:

יא (ח) אל נושה ואל אהרן. לנשה אונר שיאמר נהאקן: ולאור אליהם.
אונר שיאמר לאלעזר ולחיתונר. או אינו חלל לאונר לישראל כשהוא
אונר דברו אל בני ישראל הרי דבור אונר לישראל הא ניה חני ונקיים לאונר
אליהם לבניו לאלעזר ולחיתונר: (ג) דברו אל בני ישראל. את כלם השווה
להיות שלוחים בדבור זה לפי שהשורו צדוניינה וקבלו עליהם גזרת הנקום
ויאחזה: זאת החיה. בטון חיים לפי שישראל דבוקים בנקום ורחויין להיות
חיים לפיכך צדדיים ויין הטוואה וגזר עליהם תלות ולאוונות ע"א לא אכר
כלום ונשל לרופא טכנסם לבקר את החולה כולי כדאיחא צנדדש רזי תנחומא:
זאת החיה. ונלמד שהיה נושה אחוז בחיה ונראה אותה לישראל זאת תאכלו
וזאת לא תאכלו [ת"כ חולין כ"ט]: את זה תאכלו וגו'. אף צרלי חיים
אחו מכל עין ועין והראה להם. וכן צעוף יאה אלה תסקלו ון העוף. וכן
צשרלים וזה לכח הטווא: זאת החיה וכל הצהונה. ונלמד שהצהונה ככלל

תאכלו ממעלי הגרה וממפרסי הפרסה
אתי הנמל כי מעלה גרה הוא ופרסה
איננו מפרים טמא הוא לכם: (ס) ואת
השפן כי מעלה גרה הוא ופרסה לא
יפרים טמא הוא לכם: (ו) ואת הארנבת
כי מעלת גרה הוא ופרסה לא הפריסה
טמאה הוא לכם: (ז) ואת החזיר כי
מפרים פרסה הוא ושסע שסע פרסה
והוא גרה לא יגור טמא הוא לכם:
(ח) מבשרם לא תאכלו ובגבלתם לא

תרגום אונקלוס

בבעירא יתה תיכלון: (ז) ברם ית דין לא תיכלון ממסקי פישרא ומסדיקין
פרסתא ית גמלא ארי מסיק פישרא הוא ופרסתיה לא סדיקא מסאב
הוא לבון: (ס) וית מפא ארי מסיק פישרא הוא ופרסתיה לא סדיקא
מסאב הוא לבון: (ו) וית ארנבא ארי מסקא פישרא היא ופרסתיה לא
סדיקא מסאבא היא לבון: (ז) וית חזירא ארי סדיק פרסתא הוא ומפלפא
מלפין פרסתא והוא פישרא לא פישר מסאב הוא לבון: (ס) מפסריהון

חיה [ונחמות ז']: (ג) ופרסת. כתרדיונו סדיקה: פוסק. פלאנע"א (פוסאזחלע)
צבע"ז: וסוקעט סטע. טוונדלת. מלמעלה ונלנטטה צטחי לפרנין כתרדיונו
ויעלפן טלפן שיש שפרסותיו סדוקות מלמעלה ואין סקועות ומונדלות
לבניי שוונטטה וחוצרות [חולין ע"ח]: נעלת גרה. נעלה ונקיאה החוכל
ינעיה ונחזרת אותו לתוך פיה לכתשו ולטתנו הדק: גרה. כך שונו ויחכן
לחור נגזרת מים הנגרים [שמואל ז' י' ד'] שהוא נגדר אחר הפה ותרדיונו
פישרא טע"י הגרה החוכל נפטר ונמוח: צנעה, תיבה יתירה היא לדרטה
לחזיר את השליל הנמוח צנעני אנו [ת"כ חולין פ"ד]: אותה תאכלו. ולא
צנעה טמאה ולא צנעה היא חלל לעבור עליה צנעה ולא תעשה [זנחים
ד"ל]: (ח) וינשרם לא תאכלו. אין לי חלל אלו שאר צנעה טמאה שאין לה
הם סינון יתירה וינין קל וחומר ונה אלו שיש בהן קלת סינוני טהרם

תנעו טמאים הם לכם: (ט) את-זה
תאכלו מכל אשר במים כל אשר-לו
סנפיר וקשקשת במים בימים ובנהלים
אתם תאכלו: (י) וכל אשר אין-לו
סנפיר וקשקשת בימים ובנהלים מכל
שרץ המים ומכל נפש החיה אשר
במים שקץ הם לכם: (יא) ושקץ יהיו
לכם מבשרם לא תאכלו ואת-נגדתם
תשקצו: (יב) כל אשר אין-לו סנפיר

תרגום אונקלוס

לא תכלו ובנבלתו לא תקרבון מסאבין אגון לבון: (ט) ית דין תיכלו
טבל די בטיא כל די ליה ציצין וקלפין בטיא בטימא ובנחליא ותון
תיכלון: (י) וכל די לית ליה ציצין וקלפין בטימא ובנחליא מכל ריחשא
דטיא ומכל נפשא חיתא די בטיא שקצא אגון לבון: (יא) ושקצא יהו
לבון מבשרהון לא תיכלון וית נבלתהון תשקצון: (יב) כל די לית ליה

חסרות וכו': (ט) ונשרס. על צרס צההרה ולא על עלויות וגידן
וקניס וטלפים: ונבלתם לא תנעו. יכול יהו ישראל מוזכרים על מנע
נבלת ת"ל אומר אל הכהנים וגו' [ויקרא כ"א] כהנים מוזכרין ואין ישראל
מוזכרין קל ומוזר נעמה ומה טוונת מה חמורה לא חסיר צם אל
כהנים טוונת נבלת לא כל שכן ומה חמור לומר לא תנעו דרגל [ת"י
ר"ה י"ז]: (ט) סנפיר. אלו שטט צהם: קשקשת. אלו קליפין הקצועים צ
כמו שגל' ושריון קשקשי' הוא לצוט [שמואל א' י"ז]: (י) שרץ. ככל מוקס
ונשנעו דבר ננוך שרוחש ונד על הארץ: (יא) ושקץ יהיו. לאסור לה
עירוציהן אם יש צו צנותן טעם [ת"כ חולין ל"ט]: ונשרס. אינו מוזכר ע
הסנפירים ועל העלמות: ואח נבלתם משקלו. לרצות יבחושין סביבין [חולין
ל"ז] יבחושין מושיי' רוכש צלע"ו [קליינע פליעגען, מייקקען]: (יב) וכל אשר
אין לו וגו'. מה ת"ל סיכל אין לי שיהא מותר אלא הנעלה סיינין טל
ליצטה השרין צוים מנין ת"ל וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת צוים טל
אם היו לי צוים אף על פי שהשרין צעליהו מותר [ת"כ]: (יג) לא יאכלו

וקשקשת במים שקץ הוא לכם: (יג) ואת-
אלה תשקצו מן-העוף לא יאכלו שקץ
הא את-הנשר ואת-הפרס ואת-העזניה:
(יד) ואת-הדאה ואת-האיה למינה: (טו) את
כד-ערב למינו: (טז) ואת-בת היענה ואת-
התחמס ואת-השחה ואת-הניץ למינהו:
(יז) ואת-הכוס ואת-השלד ואת-הינשוף:
(יח) ואת-התנשמת ואת-הקאת ואת-
הרחם: (יט) ואת-החסידה האנפה למינה

תרגום אונקלוס

ציצין וקלפין בטיא שקצא הוא לבון: (יג) וית אליו תשקצון מן עופא
לא יתאכלון שקצא אגון נשרא וער ועזיא: (יד) ויתא ומרסיתא
לזנה: (טו) ית כל עורבא לזניה: (טז) וית פת נעמיתא וציצא וצפר
שחפא ונצא לזנוחי: (יז) וקרדא ושליונא וקפופא: (יח) וכוותא וקתא
ויקריוקא: (יט) וית חודיתא ואפו לזנה ונגר טורא ועטלפא: (כ) כל

לחייב את הנאכילן לקניס [שבת קי"ד] שכן משנעו לא יהו נאכלין על
ידן או אינו אלא לאסרן צהגה ת"ל לא תאכלו [דברים י"ד] צאכילה חסורין
צהגה מוזכרין. כל עוף שנאמר צו לניעה לעינו לניעהו יש צחות העין
שחין דונוין זה לזה לא צנראיהם ולא צנעוטיהם וכולן מין אחד: (טז) הנץ.
איספר' ויז' [שפערצער]: (יז) טלך. פירוש רבותינו זה השולה [פי' מוגזיה]
דגים מין היס [חולין ס"ח] וזהו שחרס אונקלוס ושליונא: כוס וינשוף.
הס לואי' טס [נאכטאיינען] הלועקים צלילה ויש להם לקחוח אדום ועוד
אחר דוונת לו שקורין יי' צי [דער חוהן]: (יח) תנשמת. היא קלצ"א ש' ורין
[פעלדעוויז] ודוונת לעכבר הפורחת צלילה ותנשמת האמורה צנרטיהיא דוונת
לה ואין לה עינים וקורין לה טלפ"א [מיולוואורק]: (יט) החסידה. זו דיה
לזנה ליגני' נא [איין שטארך] ולמה נקרא שמה חסידה טעושה חסידות עם
הצרותים מנוונות: האנפה. היא דיה רגזית וכדוונת לי שקוראין אותה
הו' ריון [איין רייטער]: הדוכיפת. תרגול חנר וכדבלתו כפולה ובלע"ז הופ"א
[וידערהאפף] ולמה נקרא שמו דוכיפת שחודו כפות חזו היא כדבלתו ונגר
Tom. III. 5 7

ואת־הדיוכִיפֶת ואת־העֶטְלָה: (כ) כל שרץ העוף הִהַלֵךְ עַל־אַרְבַּע שָׁרָץ הוּא לָבִים: (כא) אֵךְ אֶת־זֶה תֹאכְלוּ מִכֹּל שָׁרָץ הָעוֹף הִהַלֵךְ עַל־אַרְבַּע אֲשֶׁר־לֹא כָרְעִים מִמֶּעַל לְרַגְלָיו לְנֹתֵר וּפְהֹן עַל־הָאָרֶץ: (כב) אֶת־אֵלֶּה מֵהֶם תֹאכְלוּ אֶת־הָאֲרֵבָה לְמִינֹהּ וְאֶת־הַסִּלְעָם לְמִינֵהוּ וְאֶת־הַחֲרָגָל לְמִינֵהוּ וְאֶת־הַחֲנָב לְמִינֵהוּ: (כג) וְכֹל שָׁרָץ הָעוֹף אֲשֶׁר־לוֹ אַרְבַּע רַגְלִים שָׁרָץ הוּא לָבִים: (כד) וְלֹא־אֵלֶּה

לו ק

תרגום אונקלוס

ריחשא דעופא דטהלף על ארבע שקצא הוא לבון: (כא) ברם ית דין תיכלון מפל ריחשא דעופא דטהלף על ארבע די ליה קרסולין מעלוי רגלוי לקצא כהון על ארעא: (כב) ית אלין מנהון תיכלון ית גזבא לגייה וית דשונא לגוהי וית חרנולא לגוהי וית חגבא לגוהי: (כג) וכל ריחשא דעופא די ליה ארבע ריגלין שקצא הוא לבון: (כד) ולא אלין תסתאבון פל דיקרב בגבלתהון יהי מסאב עד טורא נקרא על סם ועשיו כמו שפירשו רבותינו צונקת גיטין צפרק וי טאחיו [ס"ג] (כ) טרץ העוף. הם הדקיס הגוועים הכוחטין על הארץ כגון צנצנים ורעטין ויתוסין וזנבנים: (כ) על ארבע. על ד' רגלים: ווענל לרגליו. סמוך ללחורו יש לו כוונן שני רגלים לצד ד' רגליו וכשרולה לעוף ולקפון וין הארץ ונחתון צחות שני כרעים ופורה ויש הרבה כחותן שקורין לנגור"שטא (א"ס) אלטרפראלנעויעטן: איינע היישרעקע. יענטל: איין וועערקרעטס) אצל אין אנו בקיחין זקן שארבע סיוני טירה נאורו זהם ארבע רגלים וארבע כנפים וקרסולין כרעים אלו הכתובים כאן וכפיו חופין אח רובן וכל סיונין הללו נאזים צחותן שבימותינו אצל יש שראשן ארוך ויש שאין להם זנב ורריך שיחא שמו חגב וזזה אין אנו יודעים להגדל ציניק: (כג) וכל טרץ העוף יגוי' צא ולמד טאס יש לו חמש טורה [ת"כ]:

תטמאו כל־הנגע בנבלתם וטמא עד־הערב: (כא) וכל הנשא מנבלתם יכבס בגדיו וטמא עד־הערב: (כב) לכל־הבהמה אשר הוא מפרסת פרסה ושסע | איננה שסעת וגרה איננה מעלה טמאים הם לכם פדי־הנגע בהם וטמא: (כג) וכל | הולך על־פיו בכל־החיה ההלכת על־ארבע טמאים הם לכם פדי־הנגע בנבלתם וטמא עד־הערב: (כד) והנשא את־נבלתם יכבס בגדיו וטמא עד־הערב טמאים המה לכם: (כה) וזה לכם הטמא בשרץ

תרגום אונקלוס

רמשא: (כא) וכל דיטול מנבלתהון יצבע לבושוהי ויהי מסאב עד רמשא: (כב) לכל בעירא די היא סדיקא פרסתא וטלפין ליתהא מטליפא ופשרא ליתהא מסקא מסאבין אינון לבון פל דיקרב בהון יהי מסאב: (כג) וכל דטהלף על ידוהי בכל חיתא דמהלכא על ארבעה מסאבין אינון לבון פל דיקרב בגבלתהון יהי מסאב עד רמשא: (כד) ודיטול ית נבלתהון יצבע לבושוהי ויהי מסאב עד רמשא מסאבין אינון לבון: (כה) ודין לבון דרמשא דריחשא דרחיש על ארעא חולדא (כז) ולא לה. העתידין לאורו צענין לנטה [ת"כ]: טענאו כלוור בגיעתס יש טוונאה: (כה) וכל הנושא ונצלס. כל ויקוס טאנור טוונאה נושא חוורה וטוונאה ונגע סיהא טעונה כזוס גדלים: (כו) ונפרסת פרסא ושסע איננה שוסעת. כגון גוול שברסתו סדוקה לנעלה אצל לנטה סיא ונחוצרת כאן לנודך שנצלת צוונה טוונא וטענא ונענין שצבוק שפרשה פירש על גהמה טהורה: (כז) על כפיו. כגון כלב רוב וחול: טענאים הם לכם.

השריץ על הארץ החלד והעכבר והצנ
למינהו : (ב) והאנקה והכח והלטאה
והחמט והתנשמת : (ג) אלה הטמאים
דכם בכל השריץ פלהנגע בהם במתנ
יטמא עד הערב : (ד) וכל אשר יפל עליו
מהם במתם יטמא מפל כלי עץ או כד
או צור או שק כל כלי אשר יעשה
מלאקה בהם במים יובא וטמא עד
הערב וטהר : שבעי (ה) וכר כל כלי חרש
אשר יפל מהם אל תוכו כל אשר
בתוכו יטמא ואתו תשברו : (ו) מפל
האבל אשר יאבל אשר יבוא עליו מים
ל רבתי

תרגום אונקלוס

ועבברא ועבא לנהוי : (ב) וילא נכוחא והלשתא והמטא ואשותא :
(ג) אליו דמסאבין לבון בקל ריחשא כל דיקרב בהון במותהון יהו
מסאב עד רמשא : (ד) וכל די יפל עלוהי כנהון במותהון יהו
מסאב מפל מאן דאע או לבוש או משף או שקא כל מאן
די תתעבד עבדתא בהון במיא יתעל ויהי מסאב עד רמשא ורפי :
(ה) וכל מאן דחסף די יפל כנהון לגייה כל די בגייה יסתאב ויתיה
לנוגע : (כט) וזה לכם הטמא כל טומאות הללו אינן לאיסור חכילה אלא
לטומאה ונוש להיוט טמא צונגנן ונחסר לאכול תרומה וקדשים וליכנס
צונקדס : החלד ונוש טילה. (אין וייעזעל) : והלז פוי"ט (לא ידעתי לכונו)
טדועה לפרדע : (ב) חנקה הריו"ו (אין ליגעל) : הלטה. ליש"כדס (איינע
איינעזע) : חוונט. ליינ"ה (וועגשניעקען, וועלכט קיין געשייז טאנען) :
תנשוט. טל"פס (נווילורוק) : (ג) יונא, חף לאחר טבילתו טמא הוא
לחרוונה עד הערב וחס"כ וטהר בהערב השמש [יצמות ע"ה] : (ד) אל

יטמא וכל משקה אשר ישתה בכל כלי
יטמא : (ס) וכל אשר יפל מנגלתם
עליו יטמא תנור וכירים יתין טמאים הם

תרגום אונקלוס

תתברון : (ז) מפל מיכל די מתאביל די יעלון עלוהי במיא יהו מסאב
וכל משיקי די ישתתי בכל מאן דיימסאב : (ס) וכל די יפל מנגלתהון
עלוהי יהו מסאב תנור וכירים יתעוץ מסאבין אינן ומסאבין יהון לבון :
חכר. אין כלי חרס וטמא אלא נאוריו [חולין כ"ד] : כל אשר בתוכו יטמא.
הכלי חזר ונטמא ונה שצאוריו (כ"א ל"ל צחור) : ואותו השבור. לנד
שאין לו טהרה צונקוס [ת"כ] : (לד) וכל האוכל אשר יאכל. ונוסב על נקרא
העליון. כל אשר בתוכו יטמא. וכל האוכל אשר יאכל אשר צאו עליו מים
והוא צתוך כלי חרס הטמא יטמא וכן כל משקה אשר ישתה צכל כלי והוא
בתוך כ"ח הטמא יטמא לנדנו ונאכן דברים הרבה לנדנו שאין אוכל נוכסר
ונתוקן לקבל טומאה עד שיצאו עליו מים פעם אחת ונשכחו עליו מים
פעם אחת נקבל טומאה לעולם ואפילו נגוב ויחין והשטון וכל הנקרא משקה
ונכסיר זרעים לטומאה כנוים שכן יש לדרוש הנקרא אשר יצא עליו מים
או כל משקה אשר ישתה צכל כלי יטמא האוכל ועוד לנדנו רצותינו נאכן
נאוריו כ"ח ל"ל כל אשר בתוכו יטמא וכל האוכל אוכל ונשקה ונטמא נאוריו
כ"ח ואין כל הכלים ונטמאין נאוריו כ"ח לפי שהסרץ אב הטומאה והכלי
שנטמא נענו ונד הטומאה לפיכך אינו חוזר ונטמא כלים שצחור ולידו.
עוד שהסרץ שפכל לאור התנור והפס צחורו ולא נגע הסרץ צפת התנור
ראשון והפס שנייה [פקקים כ"ו] ולא נאור ראשון את התנור כאלו נאלא
טומאה ותהא פת חמילה טמא אהא אורו כן לא נחמטו כל הכלים וליטמא
נאוריו כלי חרס שהרי טומאה עלוהי נגעה בהן ונאכן ולנדנו עוד על
ציות מים שאינה נכסרת זרעים אלא אם כן כפלו עליהן ונשנחלשו
[פקקים ל"ד] טמא אהא אורו ונקבלין הכסר צחורו אין כך שלא צאו
עליו מים ונהא אורו אשר יצא עליו מים ולנדנו עוד שאין אוכל ונטמא
אחרים אלא אם כן יש בו ציאה שאינו אשר יאכל אוכל הנאכל צבת אחת.
ושיערו חכמים אין צית הנליעה מחזיק יותר וציאת תכנוולת [ת"כ יונא
פ'] : (לה) תנור וכירים. כלים הנעלעלין הם וכן של חרס ויש לקן תוך
ושופת על בקצ החלל את הקדרה ונשים פיהם לנעלה [כלים י"א] : יתן.
שאין כללי חרס טהרה צבצילה : וטמאים יהיו לכם. שלא תאמר ונראה איני
לנחלם תלמוד לומר וטמאים יהיו לכם אם ראה לקיימן צטומאתן ראשי :

וּמִמָּיִם יִהְיוּ לָכֶם: (לו) אֵף מֵעֵין וְבוֹן
מִקְוֵה־מַיִם יִהְיֶה מְהוֹר וְנִגַע בְּגִבְלֹתֵי
יִשְׁמָא: (לז) וְכִי יִפֹּל מִגִּבְלֹתֵיכֶם עַל־כַּף יָרֵעַ
זָרֹעַ אֲשֶׁר יִרְעַ מְהוֹר הוּא: (לח) וְכִי יִתֵּן
מַיִם עַל־יָרֵעַ וְנִפֹּל מִגִּבְלֹתֵיכֶם עַדְיוֹ טָמֵא
הוּא לָכֶם: (לט) וְכִי יָמוּת מִן־הַבְּהֵמָה
אֲשֶׁר־הִיא לָכֶם לֹא־קָדָה הַנִּגַע בְּגִבְלֹתֵי
יִשְׁמָא עַד־הָעֶרֶב: (מ) וְהָאֵכֶל מִגִּבְלֹתֵי

תרגום אונקלוס

(לו) בָּרָם מֵעֵין וְגוֹב בֵּית פְּנִישָׁת מֵיָא יְהִי רַבִּי וְדִיקָרָב בְּגִבְלֹתֵיהוֹן
טָסָאָב: (לז) וְאֵרִי יִפֹּל מִגִּבְלֹתֵיהוֹן עַל כַּף בַּר זָרַע זָרַע דִּי יִרְעַע דִּי
הוּא: (לח) וְאֵרִי יִתְיַבֵּון מֵיָא עַל בַּר זָרַעָא וְיִפֹּל מִגִּבְלֹתֵיהוֹן עַלְהוֹי טָמֵא
הוּא לָבוֹן: (לט) וְאֵרִי יָמוּת מִן בַּעֲרִיא דִּי הִיא לָבוֹן לְמִיכָל דִּיקָרָב בְּגִבְלֹתֵיהוֹן
יְהִי מָסָאָב עַד רַמְטָא: (מ) וְדִיכֹוֹל מִגִּבְלֹתֵיהָ יִצְבַּע לְבוֹשׁוּהִי וְיִהְיֶה מָסָאָב
(לא) אֵף זָרַע וְזוֹר וְזוֹר וְנִקוּה וְיִים. הַמְחֻזְזִים לְקַרְקַע אֵין וְנִקְבְּלִין טוֹמֵא
וְעוֹד יֵשׁ לָךְ לְלוֹד: יִהְיֶה טַהוֹר. הַטּוֹבֵל בַּהֶם וְנִטְוֵאָתוֹ: וְנוֹגַע בְּגִבְלֹתֵיהוֹן
יטוֹא. אֲפִילוּ הוּא בְּתוֹךְ זָרַע וְזוֹר וְנוֹגַע בְּטוֹמֵאָתֵיהּ יטוֹא. שֶׁלֹּא תֵאָמַר
וְחוֹמֵר אִם נִטְוֵאָתֵיהּ אִם הַטּוֹמֵאָתֵיהּ קַל וְחוֹמֵר שֶׁיֵּלֵךְ אִתְּהוֹן
וְלִיטוֹא לְכַךְ כְּאוֹר וְנוֹגַע בְּגִבְלֹתֵיהּ יטוֹא [ח"כ]: (לז) זָרַע זָרַע. זָרַע זָרַע
וְיִי זָרַעוּיִן. זָרַע שֶׁ דָּבַר הוּא כְּעוֹ וְיִתְנוּ לָנוּ מִן הַזָּרַעִים: טַהוֹר הוּא
לְחוּךְ הַכְּתוּב שֶׁלֹּא הוֹכֵר וְנִתְקַן לְקִרְוֹת אֹכֵל לְקַבֵּל טוֹמֵאָה עַד שֶׁצָּא עַל
וְיִים: (לח) וְכִי יִתֵּן וְיִים עַל זָרַע. לְאַחַר הַמַּלְשָׁה שֶׁאִם תֵּאָמַר יֵשׁ הַטּוֹמֵאָה
בְּחוֹמֵר אֵין לָךְ זָרַע שֶׁלֹּא הוֹכֵר: וְיִים עַל זָרַע. בֵּין וְיִים בֵּין שֶׁאֵר נִשְׁקַן
בֵּין הֶסַע עַל הַזָּרַע בֵּין זָרַע נֹפֵל לְחוּךְ הַכֹּל גִּרְשָׁה בְּחוֹרַת כְּהִינִים: וְיִים
וְנִבְלָתֵיהּ עַלְיוֹ. אֵף וְנִשְׁנַבַּז עֵין הַוְיִים שֶׁלֹּא הַקְפִּידָה תוֹרָה אֲלֵהֶם לְהִיֵּת עַלְיוֹ
שֶׁסֶּה אֹכֵל וְנִשְׁיַרְדַּע עַלְיוֹ הַכֹּסֶר קִבְלָה טוֹמֵאָה פַּעַם אַחַת שׁוֹב אֵינִי נִשְׁקַן
הַוְיִי: (לט) בְּגִבְלֹתֵיהּ. וְלֹא בְּעֲלֻמוֹת וְגִידִין אַחַת שׁוֹב אֵינִי נִשְׁקַן
[חולין קי"ח תוֹרַת כְּהִינִים]: (מ) וְהַטּוֹמֵאָה אִתְּ בְּגִבְלֹתֵיהּ. הַמְחֻזְזִים טוֹמֵאָה וְיִים
וְטוֹמֵאָה עֲנַב שֶׁהוֹטֵא וְנִטְוֵאָה בְּגִדִים וְהוֹנוֹעַ אֵין בְּגִדִים טוֹמֵאָתֵיהּ שֶׁלֹּא לְאִתְּ
בו יִבְכֶם בְּגִדִיו: וְהָאֹכֵל וְנִבְלָתֵיהּ. יִכּוֹל הַטּוֹמֵאָה אֲפִילוּ כִּשְׁהוּא אֲוֵרֵי בְּגִבְלֹתֵיהּ

לֹב יִבְכֶם בְּגִדֵיכֶם וְטָמֵא עַד־הָעֶרֶב וְהַנֶּשֶׂא
אֶת־גִּבְלֹתֵיהָ יִבְכֶם בְּגִדֵיכֶם וְטָמֵא עַד־
הָעֶרֶב: (מא) וְכָל־הַשְּׂרָץ הַשְּׂרָץ עַל־הָאָרֶץ
שֶׁקֶץ הוּא לֹא יֵאָכֵל: (מב) כָּל הוֹלֵךְ עַל־
בָּהוֹן וְכָל הוֹלֵךְ עַד־אַרְבַּע עַד כָּל־מְרֻבָּה
רַגְלִים לְכָל־הַשְּׂרָץ הַשְּׂרָץ עַל־הָאָרֶץ לֹא
תֵאָכְלוּם פִּי־שֶׁקֶץ הֵם: (מג) אֲלֵי־תִשְׁקָצוּ
אֶת־נַפְשֵׁיכֶם בְּכָל־הַשְּׂרָץ הַשְּׂרָץ וְלֹא
תִטְמָאוּ בָהֶם וְנִטְמַתֶּם בָּם: (מד) כִּי אֲנִי

י רבתי והוא חצי התורה באותיות

תרגום אונקלוס

עַד רַמְטָא וְדִישׁוּל יֵת גִּבְלֹתֵיהָ יִצְבַּע לְבוֹשׁוּהִי וְיִהִי מָסָאָב עַד רַמְטָא:
(מא) וְכָל רִיחְשָׁא דְרַחֲשָׁה עַל אַרְעָא שְׁקָעָא הוּא לֹא יִתְאָכֵל: (מב) כָּל
דְּמַחְלָף עַל מַעֲזָה וְכָל דְּמַחְלָף עַל אַרְבַּע עַד כָּל סְגִיאוֹת רַגְלִין לְכָל
רִיחְשָׁא דְרַחֲשָׁה עַל אַרְעָא לֹא תִכְלִיעוּן אֵרִי שְׁקָעָא אֵינִין: (מג) לֹא
תִשְׁקָצוּן יֵת בְּשִׂיתְכוֹן בְּכָל רִיחְשָׁא דְרַחֲשָׁה וְלֹא תִטְמָאָבוּן בְּהוֹן וְתִטְמָאָבוּן
עוֹף טַהוֹר כְּכֹל וְטַרְפָּה לֹא יֵאָכֵל לְטוֹמֵאָה בַּהֶם [ויקרא כ"ג] אֹתֵיהּ וְנִטְוֵאָה
בְּגִדִים בְּזָכִילֵיהָ וְאֵין כְּכֹל בַּהֶם וְנִטְוֵאָה בְּגִדִים בְּזָכִילֵיהָ בְּכָל מַשָּׂא כְּנוֹן
אִם תִּחְזַק לוֹ חֲזִירוֹ בְּזָכִילֵיהָ א"כ מַה תִּלְוֹד לוֹמֵר הָאוֹכֵל לִיתָן
שִׁיעוֹר לְנוֹשָׂא וְלִנוֹגַע כְּדִי אֲכִילָה וְהוּא כִזִּית [גדה מ"ג]: וְטוֹמֵאָה עַד הַעֲרַב.
אֵף עַל פִּי שְׂטֵבֵל לְרִיךְ הַעֲרַב שׁוֹטֵט: (מא) הַשׁוֹרֵץ עַל הָאָרֶץ. לְהוֹטֵא
אִתְּ הַיְחוּסִין שֶׁבְּכִלְיִסִּין וְשֶׁבְּפֹלִין וְאִתְּ הַיְחוּסִין שֶׁבְּעַדְשִׁים [חולין ס"ז] שְׁהִי
לֹא שְׂרָפוּ עַל הָאָרֶץ אֲלֵהֶם תְּחוּךְ הָאוֹכֵל אֲבָל וְנִשְׁלָחוּ לְאוֹרֵי וְשָׂרְפוּ הִרֵי נִחְסָרוּ:
לֹא יֵאָכֵל. לְחִיב עַל הַמַּלְשָׁה כְּאוֹכֵל וְאֵין קָדוּי שְׂרָץ אֲלֵהֶם דְּבַר כְּנוֹךְ קֶדֶר רַגְלִים
שֶׁאֵינִי נִכְאָה אֲלֵהֶם כְּרוֹחַשׁ וְדִ: (מב) הוֹלֵךְ עַל גַּחְוֹן. זֶה נִמַּשׁ וְלִשׁוֹן גַּחְוֹן
לְדוֹמָה: הוֹלֵךְ עַל אַרְבַּע. זֶה עַקְרָב. כָּל הַבְּזִיא שֶׁלְשׁוּלִין וְאִתְּ הַדּוֹמָה
[אֵין קַעֲפֵר] וְאִתְּ הַדּוֹמָה לְדוֹמָה וְמַרְצָה רַגְלִים. זֶה נִדַּל שְׂרָץ שִׁישׁ לוֹ רַגְלִים
וְנִרְאָשׁוּ וְעַד זִנְגוּ לְכַאֵן וְלְכַאֵן וְקוֹרִין לִינִי"דֵשׁ [הוֹגְדֵר עַפְסִיגִי]: (מג) אֵל
חֲשָׁקוֹ. בְּזָכִילֵיהּ שְׁהִי כְּהִיב נַפְשׁוֹתֵיהּ וְאֵין שִׁיקוֹן כֶּסֶף בְּנוֹגַע וְכֵן אֵל טַמְעָאוּ

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְהִתְקַדְשַׁתֶּם וְהָיִיתֶם
קְדוֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי וְלֹא תִטְמְאוּ אֶת
נַפְשֵׁיכֶם בְּכָל־הַשְּׂרָץ הָרֹמֵשׁ עַל־
הָאָרֶץ: מַמְטִיר (נח) כִּי אֲנִי יְהוָה הַמַּעֲלֶה
אֶתְכֶם מֵאֲרֵץ מִצְרַיִם לְהִיֵּת לָכֶם לְאֱלֹהִים
וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי: (יג) נֹאֵר
תֹּורַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף וְכָל נֶפֶשׁ הַחַי
הָרֹמֵשׁ בַּמַּיִם וְכָל־נֶפֶשׁ הַשְּׂרָצָה עַל־
הָאָרֶץ: (יד) לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין

תרגום אונקלוס

פון בהון: (יג) ארי אגא יי אלהבון ותתקדשו ותהון קדישין ארי קדי
אגא ולא תטאבון ית נפשיתבון בכל רחשא רחש על ארעא
(יד) ארי אגא דאסיק יתבון מארעא דמצרים למתני לבון לאלו
ותהון קדישין ארי קדיש אגא: (טו) דא אוריתא דבעירא ודעוס
וכל נפשא חיתא דרחישא במיא ולכל נפשא דרחישא על ארעא
(טז) לאפרישא בין מטאבא ובין דכיא ובין חיתא דמטאכלא ובין חיתא
די לא מטאכלא:

באכילתה: ונטוהס כס. אם אחס ונטוואן צהס בארץ חף אני ונטווא אחס
צעולס הצא וביסיבת ונעלה: (נד) כי אני ה' אלהיכם. כסס שאני קוה
שאי ה' אלהיכם כך והתקדשתם קדשו עלונכס לנוטה: והייתם קדושים. לפ
שאי אקדס אחכס לנועלה וצעולס הצא: ולא תטמאו וגו'. לעבור עליהם
בלאוין הרבה וכל לאו ונלקות חסו טאנרו צננרא חכל פיטיח לוקס ארנ
נעלה לוקס חונט לרעה לוקס טס: (נוס) כי אני ה' הועלה אחכס. ט
ונת שחקנלו נזחתי העליתי אחכס. (דבר אחר כי אני ה' הועלה אחס
צכולן כתיב והולאתי וכאן כתיב הועלה חניא דני רבי שועאל אלול
לא העליתי אח ישראל ונולרי' אלס צצביל טאין ונטוואן צשרלים כסא
אונוח דיים ונעליותח היא גבייהס וסר לשון ונעלה: (נז) להצביל. לא בלג
הסונה אלס שחאס יודע ונכיר וצקי צסן: צין טענא וצין טעור. לצין
לונר צין חמור לפרה והלא ככר מפורשים סס אלס צין טענא לד לטעור

וּבֵין הַחַיִּים הַנִּפְאָרִים וּבֵין הַחַיִּים
אֲשֶׁר לֹא־תֹאכְלוּ: פ פ פ
יב (ה) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
(ו) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי
תִזְרַע וַיִּלְדָּה זָכָר וְטָמְאָה שִׁבְעַת יָמִים
כַּיְמֵי נִדַת דְּוַתְּהָ תִטְמָא: (ז) וּבַיּוֹם
הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשׂוֹר עַרְלָתוֹ: (ח) וּשְׁלֹשִׁים
יּוֹם וּשְׁלֹשַׁת יָמִים תֵּשֵׁב בְּדַמֵּי מַחְרָה
בְּכָל־קָדֵשׁ לֹא־תֹנֵעַ וְאֶל־הַמִּקְדָּשׁ לֹא

תרגום אונקלוס

יב (ה) ותלין יי עם משה למימר: (ז) עליל עם בני ישראל למימר
אחתא ארי תעדי ותליד דבר ותדי מטאבא שבועא יומין פיומי
רחוק סאובתה תהי מטאבא: (ז) וביום נדת תטמא ותגור בסרא
דערלתיא: (ח) ותלתיין ותלתא יומין תתיב בדם דכו בכל קודשא לא
לך צין נשחט חזיו טל קנה לנשחט רצו: וצין חסיה הנאכלת. לרין לונר
צין לצי לערוד והלא ככר מפורשי' סס אלס צין טענול צה סיווני טרפה
כסר: לנולד צה סיווני טרפה פסולה:

יב (א) אישה כי תזרע. ח"ר טעלתי כסס שיצרתו טל אדם אחר כל
צהנה חיה ועוף צנועסה צראשית כך תורחוו נתפרטה אחר תורת
צהנה חיה ועוף [ויקרא רבה]: כי חזריע. לצרות שאפילו ילדתו נחמי צנועסה
ונעשה כעין זרע חמו טענא לידס [גדה כ"ג]: כימי נדת דותה טענא. כסדר
כל טענאס האנורה צנדה ונטוואס צטוואח לידס וצפי' נפתח הקצר בלא
דס [גדה כ"ג]: דותה. לשון דבר סזצ ונגופה. לשון אחר לשון נדוה וחולי
שאין אשה רואה דס טלא חמלס ראשס. ואצריה כצדין עליה: (ד) תשב.
אין חסצ אלס לשון עכצה כונו וחסצו צקדש [דברים ח"א] ויסצ צאלוגי וננרא
[צראשי' י"ג]: צדוני טהרס: אע"פ טרואס טהרס: צדוני טהרס. לא נפיק
ס"ל והוא סס דבר כונו טהרס. יוני טהרס. ונפיק ס"ל יוני טוחר שלה:
בכל קדש: לצרות אחס החרוונס [נכות י"ד יצור' טס]- לפי טז טעולת יוס
ארוך טענלס לשון טעעה ואין טעעה ונעריב לטערה עד שקיעת סחמס

תבא עד מלאות ימי טהרה: (ז) ואם
נקבה תלד ושמאה שבועים פגרתה
וששים יום וששת ימים תשב על ימי
טהרה: (ח) ובמלאות ימי טהרה לבן או
לבת תביא פבש בן שנתו לעלה ובן
יונה אחר לחטאת אל פתח אהל
מועד אלה הכהן: (י) והקריבו לפני יהוה
וכפר עליה וטהרה ממקד דמיה זאת
תורת הילדת דובר או לנקבה: (ט) ואם
לא תמצא ידה די שיה ולקחה שתי
תמים או שני בני יונה אחד לעלה ואחד
לחטאת וכפר עליה הכהן וטהרה: פ

תרגום אונקלוס

תקרב ולמקדשא לא תיעול עד משלם ימי דכותה: (ז) ואם נוקבתא
תלדי ותחי מסאבא ארבעה עשר בריחוקה ושתי ושמת יומין תתיב על
דום דכו: (ח) ובמשלם ימי דכותה לברא או לברתא תתי אימר בו
שתייה לעלתא ובר יונה או שפנינא לחטאתא לתרע משבן זמנא לת
פגנא: (י) ויקרביניה קדם יי וכפר עלה ותדבי מסואבת דמהא דא
אורייתא דילידא לדבר או לנקבא: (ט) ואם לא תשבח ידה כטת
אימרא ותם תרין שפנינא או תרין בני יונה חד לעלתא וחד לחטאתא
ויכפר עלה פגנא ותדבי:

של יום ארבעים שלוש תבוא את כפרת טהרתה: לא תגע. אזהרה לאוכל
וכלי כמו שטויה ציננות [דף ע"ה]: (ז) והקריבו. לעדך שאין נעכנה
לאכול בקדשים אלא אחד וזה הוא הטעם שאלו וכפר עליה הכהן
וטוהרה מי שהוא זה לכפר בו טהרה תלויה [נחום י"ג כהדרין פ"ג]:
וטוהרה. וכלל טעם כן קרויה טוהרה: (ח) אחד לעולה ואחד לחטאת. לא
הקדימה הכתוב אלא לנקבא אלא להקדמה הטעם קודם לעולה כך שני

יג (ב) וידבר יהוה אלי משה ואל אהרן
לאמר: (ג) אדם כי יהיה בעור בשרו
שאת או ספחת או בהרת והיה בעור
בשרו לנגע צרעת והובא אל אהרן
הכהן או אל אחד מבניו הכהנים:
(ד) וראה הכהן את הנגע בעור הבשר
ושער בנגע הפך לבן ומראה הנגע עמק
מעור בשרו נגע צרעת הוא וראהו הכהן
וטמא אתו: (ה) ואם בהרת לבנה הוא
בעור בשרו ועמק אין מראה מן העור
ושערה לא הפך לבן והסגיר הכהן את

תרגום אונקלוס

יג (ב) ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר: (ג) אנוש ארי יהי במשך
בשריה עמקא או עדיא או בדרא ויהא במשך בשריה למכתש
סגור ויתית לנת אהרן פגנא או לנת חד מבנהי פגניא: (ד) ויחוי
כהנא ית מכתשא במשך בשרא ושערא במכתשא איתרפך למחור
וסחוי מכתשא עייק במשך בשריה מכתש כנ רותא הוא ויחויניה פגנא
ויסאב יתיה: (ה) ואם בדרא ח ורא הוא במשך בשריה ועמק לית
מחוקא מן משכא ושערה לא איתרפך למחור ויסג פגנא ית מכתשא

צינחים צפוק כל החדיר [נחום כ"ט]. יב (ג) טהם או ספחה וגו'. טוהרה
נעשים הם ולנכות זו מהו [נעשים פ"ה]: נהרת. מנכרות ט"ה ג"ל
טק א כמו טוהרה כ"ה א"ה [אין פלעק] נלע"ז וכן נהיר הוא נחמקים [א"י
ל"ז]: אל אהרן וגו'. זרה הכתוב היא שאין טוהרה נעשים וטהרתה אלא
ע"פ כהן [ח"ב]: (ג) הפך לבן. נחמילה שמור והפך לבן חסוך הנגע וכו':
טעם טוהרה [ח"ב] עמוק ועור צברי. כל נחמילה לבן עמוק הוא כערה
טעם עמוקה מן הנל [ח"ב]: וטמא אותו. יאמר לו טמא אתה כשער לבן
מ"י יטמא הוא גזרת הכתוב: (ד) ועמוק אין נחמילה. לא ידעתי פירושו:

הַנֶּגַע שֶׁבַעַת יָמִים: (ס) וּרְאֵהוּ הַכֹּהֵן בַּיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי וְהֵנָּה הַנֶּגַע עִמָּד בְּעֵינָיו לֹא־
פָּשָׂה הַנֶּגַע בְּעוֹר וְהִסְגִּירוּ הַכֹּהֵן שֶׁבַעַת
יָמִים שְׁנִית: (י) וּרְאֵה הַכֹּהֵן אֹתוֹ בַּיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי שְׁנִית וְהֵנָּה בָּהֶּה הַנֶּגַע וְלֹא־
פָּשָׂה הַנֶּגַע בְּעוֹר וּמָהְרוּ הַכֹּהֵן מִסִּפְּתַת
הוּא וְכַבֵּם בְּגִדָיו וּמָהְרוּ: (י) וְאִם־פָּשָׂה
תַּמְשָׁה הַמִּסִּפְּתַת בְּעוֹר אַחֲרֵי הָרֵאָתוֹ
אֶל־הַכֹּהֵן לְמַהְרָתוֹ וּנְרָאָה שְׁנִית אֶל־
הַכֹּהֵן: (ס) וּרְאֵה הַכֹּהֵן וְהֵנָּה פָּשְׂתָה
הַמִּסִּפְּתַת בְּעוֹר וּמָמָּא הַכֹּהֵן צָרַעַת
הוּא: פ (ט) נֶגַע צָרַעַת כִּי תִהְיֶה בְּאָדָם

הרגום אוי קלום

שבעא זמין: (ה) ויהויה פהנא ביומא שביעאה והא מכתשא קס כד
הוה לא אוסיף מכתשא במשכא ויסגיריניה פהנא שבעא זמין תנינות:
(ו) ויהויה כהנא יתיה ביומא שביעאה תנינות והא עמיא מכתשא ולא
אוסף מכתשא במשכא וירכיניה פהנא עדיתא היא ויצבע לבושו
ודפי: (י) ואם אוספא תוסף עדיתא במשכא בתר דתתחוי לכנהא
לרבייתיה ויתחוי תנינות לכהנא: (ס) ויהויה כהנא והא אוסיפת עדיתא
במשכא ויסגיניה פהנא סגירותא היא: (ט) מכתש סגירו ארי תהו

והסגיר. יסגירו צנית א' ולא יראה עד סוף השניע ויכחו. סיונים עליו:
(ה) נעיו. צוראסו ונעיעורו הראשון. הסגירו צנית. הא חס פשה צניע
ראשון טווא ווהלט. (ו) כהי. הוכה ורחיון א' חס ענד צוראסו או
פשה טווא: ומספחה. סס נגע טהור: וכבס בגדיו וטקר הויל וזוקק לסגיר
נקרא טווא ולריך צנילה: (ח) וטואו הכהן. ומשטמא הכי הוא נוהלט וזוקק
לגדים ולהנלות ולקרון האנור צפרסת זאת שהי: לרעה היא. המספחה הווא:

וְהוּבֵא אֶל־הַכֹּהֵן: (י) וּרְאֵה הַכֹּהֵן וְהֵנָּה
שְׁנֵת־לְבָנָה בְּעוֹר וְהוּא הַמִּכָּה שְׁעָר
לִבָּן וּמַחִית בְּשׂוֹר חָי בַּשָּׂאת: (ב) צָרַעַת
נוֹשֶׁת הוּא בְּעוֹר בְּשׂוֹר וּמָמָּא הַכֹּהֵן
לֹא יִסְגֵּרְנוּ כִּי טָמֵא הוּא: (י) וְאִם־פָּרַחַת
הַמִּכָּה הַצָּרַעַת בְּעוֹר וּכְפִתָה הַצָּרַעַת
אֶת כַּדְעוֹר הַנֶּגַע מֵרֵאשׁוֹ וְעַד־הַגְּלִי
לְכַל־מֵרָאָה עֵינֵי הַכֹּהֵן: (י) וּרְאֵה הַכֹּהֵן
וְהֵנָּה כְּפִתָה הַצָּרַעַת אֶת־כַּל־בְּשׂוֹרוֹ
וּמָהְרוּ אֶת־הַנֶּגַע כָּלֹו הַקָּד לִבָּן מְהוֹרו
הוּא: (י) וּכְיוֹם הָרֵאָתָה כִּי בְּשׂוֹר חָי

הרגום אוי קלום

באנשא ויתתי לות כהנא: (י) ויהויה כהנא והא עקא חורא במשכא
והוא הכת שערא לחור ורזשם בשרא חיא בעמיקתא: (ב) סגירות
עתיקא היא במשך בשרויה ויסגיניה פהנא לא יסגיריניה ארי מסאב
הוא: (י) ואם כהנא חסגי סגירותא במשכא ותחפי סגירותא ית כל
משך מכתשא מר שיה וער רבלוהי לכל חיוו עיני כהנא: (י) ויהויה
כהנא והא חפת סגירותא ית כל בשרויה וירכי ית מכתשא פוליה אתהפיק
לטהור דכי הוא: (י) וביומא דיתחוי ביה בשרא חיא יהי מסאב:

לרעה. לשון נקבה. נגע. לשון זכר: (י) ונחית. מכתשך ונקלת הלזון שנתוך
השחת לנראה צער אף היא סיון טוואה שער לכן כלל נחיה ונחיה כלל
שער לכן וזע"פ כלל נחיה שחת אף כלל הנחיות ותולדותיהן
הוא סיון טוואה: (יא) לרעה נוספת היא. נכה ישנה היה תחת הנחיה
סגורה זו נראה צריאה לנעלה ותחמיה ונחיה לכה כלל תאנור הויל ועלמה
נחיה אטסרניה: (י) נראה. של אדם ועד רבליו: כלל נראה עיני הכהן.
פרט לכהן שחשך נאורו: (יד) וזיוט הרעות זו צער חי. אם נראה זו נחיה
כזר פירש שהנחיה סיון טוואה אלא שהיה הנגע צלחד מעשרים וחצבנה

וּטְמֵאָה: (טו) וּרְאָה הַבְּהֵן אֶת־הַבֶּשֶׂר הַחַי וּטְמֵאָה הַבֶּשֶׂר הַחַי טְמֵאָה הוּא צִרְעָה הוּא: (טז) אֹי כִי יָשׁוּב הַבֶּשֶׂר הַחַי וְנִהְיָה לְלֶבֶן וּבָא אֶל־הַבְּהֵן: (יז) וּרְאָהוּ הַבְּהֵן וְהִנֵּה נִהְיָה לְלֶבֶן וְשִׁחַר הַבְּהֵן אֶת־הַנֶּגַע מִחֹר הוּא: פ' שְׁלִישִׁי

(יח) וּבֶשֶׂר כִּי־יִהְיֶה כּוֹבֵעַרו שְׁחִין וְנִרְפָּא: (יט) וְהָיָה בַּמָּקוֹם הַשְּׁחִין שְׂאֵת לְבָנָה אֹי בַּהֲרַת לְבָנָה אֲדַמְּמַת וְנִרְאָה אֶל־הַבְּהֵן: (כ) וּרְאָה הַבְּהֵן וְהִנֵּה מִרְאָה שְׂפֵל

תרגום אונקלוס

(טו) וְחַי כְּהֵנָּה יֵת בֶּשֶׂרָא חַיָּא וְסִפְּיָנְיָה בֶּשֶׂרָא חַיָּא סְפִינְיָה חַיָּא סְפִינְיָה חַיָּא: (טז) אֹי אֲרִי יִתּוּב בֶּשֶׂרָא חַיָּא וְיִתְהַסֵּף לְמַחֲוֹר וְיִיטִי לֹחַ כְּהֵנָּה: (יז) וְחַיִּינְיָה כְּהֵנָּה וְהָא אֶתְהַסֵּף מִכְּתָשָׂא לְמַחֲוֹר וְיִדְבִי כְּהֵנָּה יֵת מִכְּתָשָׂא דְרַבִּי הוּא: (יח) וְאֲנִשׁ אֲרִי יְהִי בֵּיתָּה בְּמִשְׁכִּיָּה שִׁיחְנָא וְאֶתְהַסֵּף: (יט) וְיִיחִי בְּאֶתֶר שִׁיחְנָא עֲבָקָא חֹרָא אֹי בְּהָרָא חֹרָא סְמָקָא וְיִתְהַסֵּף לְכַהֲנָא: (כ) וְחַיִּי כְּהֵנָּה וְהָא מְחֹרָא מִפִּיָּה מִן מִשְׁכָּא וְשִׁעֲרָה אֶתְהַסֵּף

רַחֲשֵׁי חִינְדִּים שְׁחִין מַטְמֵלִין מַשׁוּם מַחֲשֵׁי לְפִי שְׁחִין מַרְחָה חֲנֻנֵּה כּוֹלוּ כַלְמֵי שְׁטוּפֵינִן חֵילֵךְ וְחֵילֵךְ וְחֹזֵר רַחֲשֵׁי הַלְכָר וְנִתְגַלַּה שְׁטוּפֵי ע"י שׁוּמֵן כִּיּוֹן שְׁהִנְדִּים וְנִשְׁטַה רַחֲשֵׁי וְנִלְחִית כִּי מַחֲשֵׁי לְמַדְנֵי הַכְּחֹזֵן שְׁמַטְמַל [ח"כ]: וְכִיּוֹם. מַחֲשֵׁי לְלַמַּד יֵשׁ יוֹם שְׂאֵתָה רֹחַ' כִּי יוֹם שְׁחִין אֵתָה רֹחַה כִּי מַכְלֵן אֲחִירֵי מִן נוֹחֲמִין לוֹ כֵּל שְׁנַעַת יַעֲי הַמַּשְׁתַּה לוֹ וְלִכְסוּתוֹ וְלִצִּיתוֹ וְכֵן דְּרַגְלָא נוֹחֲמִין לוֹ כִּי יַעֲי הַרְגֵל [מ"ק ט"ו כְּזוֹרֵ' ל"ו]: (יז) לְרַעַת הוּא. הַשְׂכַּר הַהוּא כְּזֵר לְשׁוֹן זָכַר: (יח) שְׁחִין. לְשׁוֹן חַוּוֹם שְׁנַחֲמֹם הַשְׂכַּר צִלְקָי הַנֵּחַ לוֹ מַחֲשֵׁי מַחֲשֵׁי שֵׁלָא מַחֲמַת הַחֹר [חֹלִין ח']: וְנִרְפָּא. הַשְּׁחִין הַעֲלִ' אֲרִיכּוּסָא וְנִתְקַוִּי הַעֲלָה נִנְעַ חֹר: (יט) אֹי כְּהֵרַת לְבָנָה אֲדַמְּמַת. שְׁחִין חֲנֻנֵּה לְכֵן חֲלָק אֵלָּא פַתְוֹךְ וְנַעֲרֹכֵי כְּשִׁי מַרְחֹת לִיכּוֹן וְחֹרֵס: (כ) מַרְחָה שְׂפֵל. וְחִין מַחֲמַת שְׂפֵל אֵלָּא יַמְחֹךְ לְכִינְיֹתוֹ הוּא כְּרַחֲשֵׁי שְׂפֵל וְעִיּוּךְ כְּמַרְחָה חַוּוֹם עַמּוּקָה מִן הַלְלָ:

מִן־הָעוֹר וְשִׁעֲרָה הַפֶּה לְכֹן וְטְמֵאָה הַבְּהֵן נִנְעֵ צִרְעָתָה הוּא כְּשִׁחִין פְּרָחָה: (כא) וְאִם יִרְאֵנָה הַבְּהֵן וְהִנֵּה אֵין־כָּה שְׁעַר לְכֹן וְשִׁפְלָה אֵינְנָה מִן־הָעוֹר וְהוּא כְּהָרָא וְהַסְגִּירוּ הַבְּהֵן שְׁבַעֲת יָמִים: (כב) וְאִם־פָּשָׂה תִפְשָׂה בְּעוֹר וְטְמֵאָה הַבְּהֵן אֶת־וּנְעֵ הוּא: (כג) וְאִם־תִּהְיֶה תִעְמֹד בַּבְּהֵרַת לֹא פִשְׂתָּה צִרְבַת הַשְּׁחִין הוּא וְשִׁחִירוּ הַבְּהֵן: ד' רַבִּיעִי שְׁנִי

(כד) אֹי בֶּשֶׂר כִּי־יִהְיֶה בְּעוֹר מִכְּוֹת־אֵשׁ וְהִיתָה מִתֵּית הַמִּכְוָה בְּהֵרַת לְבָנָה אֲדַמְּמַת אֹי לְבָנָה: (כה) וּרְאָה אֶתְהָ

תרגום אונקלוס

לְמַחֲוֹר וְיִסְפִּינְיָה כְּהֵנָּה מִכְּתָשׁ סְפִינְיָה חַיָּא וְשִׁיחְנָא סְפִינְיָה חַיָּא: (כא) וְאִם יִתְחַוִּינָה כְּהֵנָּה וְהָא לִיָּת כָּה שְׁעַר חֲנֹךְ וְסִפְּיָא לִיָּתָהּ מִן מִשְׁכָּא וְהוּא עֲמִיָּא וְיִסְפִּינְיָה כְּהֵנָּה שְׁבַעֲת יָמִין: (כב) וְאִם אֹיִסְפָּא תֹאסִיף בְּמִשְׁכָּא וְיִסְפָּא כְּהֵנָּה יִתִּיה מִכְּתָשָׂא חַיָּא: (כג) וְאִם בְּאֶתְרָה קִמַּת בְּהֵרַתָּ לֹא אֹיִסְפִּית רֹחֲשֵׁי שִׁיחְנָא חַיָּא וְיִדְפִּינְיָה כְּהֵנָּה: (כד) אֹי אֲנִשׁ אֲרִי יְהִי בְּמִשְׁכִּיָּה כְּהֵנָּה דְּנֹדֵר וְתִיחֵי רֹחֲשֵׁי כְּהֵנָּה חֹרָא חֹרָא סְמָקָא אֹי חֹרָא: (כה) וְיִחִי יֵתָה כְּהֵנָּה וְהָא אֶתְהַסֵּף שְׁעֲרָא לְמַחֲוֹר כְּבְּהֵרַתָּא וְיִתְחַוִּינָה

(כא) נִנְעֵ הוּא. הַשְּׂאֵת הַזֹּאת אֹי הַכְּהֵרַת: (כב) חַחֲמִיָּה. כְּנֻקּוּם: לְרַעַת הַשְּׁחִין. כְּכַרְגוּוֹתוֹ רֹחֲשֵׁי שִׁמְחָל חִינֵי אֵלָּא רֹחֲשֵׁי חַוּוֹם הַכִּיכֵר כְּזֵכֵר. כֵּל לְרַעַת לְשׁוֹן רַבִּיעֵת עוֹר הַכְּרַנְנֵה וְנִשְׁמַת חִינּוּם כִּיּוֹ וְנִלְכְּדוּ כֵּם כֵּל פִּיִּים [יִחְזַקְאֵל כ"ח] רִיבִיטֵר "ר צֵלַע" (יִזְחֵלְמוּעֲנֵיִיִּסְטֵן. חִינְיָוִעֲנֵיִּסְטֵן) לְרַעַת. רִיבִיטֵי שְׁוֹנֵט צֵלַע"ז: (כד) מַחֲשֵׁי הַמִּכְוָה. שְׁחִינְיָיִט (כְּכַר וְנִפְרָשׁ) כְּשִׁחִיתָה הַמִּכְוָה הַפ. הַכְּהֵרַת פַּתְוֹרֵס אֹי לְכַנֵּה חֲלָקָה וְסִינְיָיִט וְכִיּוֹס וְסִינְיָיִט שְׁחִין שׁוֹרֵס הַס וְלִמַּה

הכֹּהֵן וְהַגֵּה נְהַפֵּךְ שֵׁעָר לָבָן בַּבֹּהֶן
וּמְרֹאֵה עֲמֻק מִן־הַעוֹר צָרַעַת הוּא בַּמִּבְרָן
בַּרְחָה וּמִמָּא אֵתוּ הַכֹּהֵן נִנְעַ צָרַעַת הוּא
(כו) וְאִם יִרְאֶנָּה הַכֹּהֵן וְהַגֵּה אֵין בַּבֹּהֶן
שֵׁעָר לָבָן וְשִׁפְקָה אֵינָנָה מִן־הַעוֹר וְהוּא
כֹּהֵן וְהַסְגִּירוּ הַכֹּהֵן שִׁבְעַת יָמִים
(כז) וְרֹאֵהוּ הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אִם־פָּשָׂה
תִּפְשָׂה בַּעוֹר וּמִמָּא הַכֹּהֵן אֵתוּ נִנְעַ צָרַעַת
הוּא: (כח) וְאִם־תִּחַלְתֶּיהָ תַעֲמֹד הַבֹּהֶן
לֹא־פָשְׂתָה בַּעוֹר וְהוּא כֹּהֵן שִׁבְעַת
הַמִּכְּרָה הוּא וּמְהָרוּ הַכֹּהֵן כִּי־צָרַכְתָּ
הַמִּכְּרָה הוּא: פ חמישי

(כט) וְאִישׁ אִו אִשָּׁה כִּי־יִהְיֶה בוֹ נִנְעַ בְּרֹאֵשׁ
אוֹ בִּזְקָן: (ל) וְרֹאֵה הַכֹּהֵן אֵת־הַנִּנְעַ וְהַגֵּה

תרגום אונקלוס

עֲמִיק מִן מִשְׁכַּב סְגִירוֹתָא הוּא בְּכוּאָה סְגִיָּא וְיִסָּב יִתִּיה בְּהֵנָּא מִכְתֵּשׁ
סְגִירוֹתָא הוּא: (כו) וְאִם יִחַוְנָה פְּהֵנָּא וְהָא לִית בְּבַרְתָּא שֵׁעָר הוּוּ
וּמִכִּיבָא לִיתְהָא מִן מִשְׁכַּב וְהוּא עֲמִיָּא וְיִסְגְּרִינִיה פְּהֵנָּא שְׁבַעַא יוֹמִין:
(כז) וְיִחַוְנִינִיה פְּהֵנָּא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה אִם אוֹסְפָא תוֹסְפָא בְּמִשְׁכַּב וְיִסָּב
פְּהֵנָּא יִתִּיה מִכְתֵּשׁ סְגִירוֹתָא הוּא: (כח) וְאִם בְּאַתְרָהָא קַמַת בְּהַרְתָּא לֹא
אוֹסִיפַת בְּמִשְׁכַּב וְהוּא עֲמִיָּא עֲמִיק בְּוָאָה הוּא וְיִדְפִינִיה בְּהֵנָּא אָרִי וְיִשֵּׁשׁ
בְּוָאָה הוּא: (כט) וְזָכַר אוֹ אֶתְתָּא אָרִי יְהִי בִיה מִכְתֵּשׁא פְּרִישׁ אוֹ בְּדָקָן:
(ל) וְיִחַוְי בְּהֵנָּא יִת מִכְתֵּשׁא וְהָא מְחַוְוָא עֲמִיק מִן מִשְׁכַּב וּבִיה שֵׁעָר
חֲלָקוּ סְתוּבָא לֹוּגַר שְׁלִין וְנִטְרַפִּין זֶה עִם זֶה [חולין ח'] נוֹלַד חֲלִי גִרִים
נִטְרַפִּין וְחֲלִי גִרִים נִטְרַפִּין לֹא יִדְוּוּ כִגְרִים: (כט) זְרָאֵשׁ אוֹ בִזְקָן. זֶל סְתוּבָא
(80)

מִרְאֵהוּ עֲמֻק מִן־הַעוֹר וּבוֹ שֵׁעָר צָהָב דָּק
וּמִמָּא אֵתוּ הַכֹּהֵן נִתְקָה הוּא צָרַעַת הַרְאֵשׁ
אוֹ הַזְּקָן הוּא: (ב) וְכִי־יִרְאֶה הַכֹּהֵן אֵת־
נִנְעַ הַנִּתְקָה וְהַגֵּה אֵין־מְרֹאֵהוּ עֲמֻק מִן־
הַעוֹר וְשֵׁעָר שְׁחָר אֵין בוֹ וְהַסְגִּיר הַכֹּהֵן
אֵת־נִנְעַ הַנִּתְקָה שִׁבְעַת יָמִים: (ג) וְרֹאֵה
הַכֹּהֵן אֵת־הַנִּנְעַ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהַגֵּה לֹא־
פָּשָׂה הַנִּתְקָה וְלֹא־יִהְיֶה בוֹ שֵׁעָר צָהָב
וּמְרֹאֵה הַנִּתְקָה אֵין עֲמֻק מִן־הַעוֹר:
(ד) וְהַתְּנַלַּח וְאֵת־הַנִּתְקָה לֹא יִנְלַח וְהַסְגִּיר
הַכֹּהֵן אֵת־הַנִּתְקָה שִׁבְעַת יָמִים שְׁנִית:

תרגום אונקלוס

סוּמְק בְּעָדָק וְיִסָּב יִתִּיה פְּהֵנָּא נִתְקָא הוּא סְגִירוֹתָא רִישָׁא אוֹ דְקָנָא הוּא:
(ב) וְכִי יִרְאִי יְחַוְי כְּהֵנָּא יִת מִכְתֵּשׁ נִתְקָא וְהָא לִית מְחַוְוָא עֲמִיק מִן מִשְׁכַּב
וְשֵׁעָר אוֹסְפָא לִית בִּיה וְיִסְגְּר פְּהֵנָּא יִת מִכְתֵּשׁ נִתְקָא שְׁבַעַא יוֹמִין:
(ג) וְיִחַוְי כְּהֵנָּא יִת מִכְתֵּשׁא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְהָא לֹא אוֹסְפָא נִתְקָא
וְלֹא הוּוּ בִיה שֵׁעָר סוּמְק וְיִחַוְי נִתְקָא לִית עֲמִיק מִן מִשְׁכַּב: (ד) וְיִנְלַח
סְחֲרִי נִתְקָא וְדַעַם נִתְקָא לֹא יִנְלַח וְיִסְגְּר פְּהֵנָּא יִת נִתְקָא שְׁבַעַא יוֹמִין

וְחֲלָק זִין נִנְעַ סְטְנוֹקוּס שֵׁעָר לִנְגַע סְטְנוֹקוּס זְשַׁר זֶה סִינּוּוּ זְשַׁעַר לָבָן זֶה
סִינּוּוּ זְשַׁעַר לְהוֹב: (ב) וְזוֹ שֵׁעָר לְהוֹב. סְטְהַפֵּךְ שֵׁעָר שְׁחָר זְשַׁר לְהוֹב:
נִתְקָא הוּא. כִּךְ שְׁמוֹ שֶׁל נִנְעַ סְטְנוֹקוּס שֵׁעָר: (ג) וְשֵׁעָר שְׁחָר אֵין זֶה. הָא
זֶה הוּא זְשַׁר שְׁחָר טְהוֹר וְאֵין לְרִיךְ לְהַסְגֵר שְׁהַשְׁטַר שְׁחָר סִינּוּן עֲטַרֵס
הוּא נִתְקָא' כִּוּוֹ סְחֲלוֹר וְשֵׁעָר שְׁחָר לֹנַח זֶה וְגו': (ד) וְהַגֵּה לֹא פָּשָׂה
וְגו': הָא אִם פָּשָׂה אוֹ הוּא זְשַׁר לְהוֹב עִינָּא: (ג) וְהַתְּנַלַּח. סְכִינּוֹת
הַנִּתְקָא: וְזֶה הַנִּתְקָא לֹא יִנְלַח. וְנִיחַ שְׁחִי שְׁעֵרוֹת סוּמְק לֹו סְכִינּוֹ [ח'] כִּי
זֶהוּא יִזְכַּר אִם פָּשָׂה שְׁחִי יִפְשָׁה יַעֲזוֹר הַשְׁעֵרוֹת וְיִנְלַח לְמַקּוּס סְגִירוֹת:
Tom. III. 6 7

(לד) וראה הכהן אתה נתק ביום השביעי והנה לא פשה הנתק בעור ומראה איננו עמק מן העור וטהר אתו הכהן וכבם בגדיו וטהר: (לס) ואם פשה יפשו הנתק בעור אחרי טהרתו: (לו) וראה הכהן והנה פשה הנתק בעור לא יבין הכהן לשער הצהב טמא הוא: (לב) ואם בעינו עמד הנתק ושער שחר צמח בו נרפא הנתק טהור הוא וטהר הכהן: ס (למ) ואיש או אישה כיהיו בעור בשרם בהרת בהרת לבנת וראה הכהן והנה בעור פשרב

ג רבתי

תרנום אונקלוס

תנינות: (לי) ויחוי בהנא ית נתקא ביוםא שביעאה והא לא אוסי נתקא במשכא וסתחאה ליתוהי עטיק מן משכא וירפי יתיה פתע ויצבע לבושוהי ורפי: (לס) ואם אוספא יוסיף נתקא במשכא בה דכותיה: (לו) ויחויניה פהנא והא אוסיף נתקא במשכא לא יבן פהנא לשער סוסק מסאב הוא: (לז) ואם בד הרה קם נתקא ושער אוכס צמח ביה אומי נתקא רבי הוא וירפיניה פהנא: (לח) וגבר א אתתא ארי יתי במשך פשרהון בהרן בהרן חורן: (לט) ויחוי בהנא והי

(לז) אחרי טהרתו חין לי חלא פושא לחמר הפטור מנין חף בסוף שבוע ראשון ובכף שבוע שני תלמוד לויר פשה יפשה: (לז) ושער סחור. מנין חף סחור והלדום שאינו לחוב תלמוד לומר ושער ולסון לחוב דומה לתננים חוב לחוב כמו זסור חור פנא צלע"ז (צלאססעס אדער צליכעס גאלד): סחור סחור וטסור סכסן. הא טעמא שסחור סכסן לא טסר [ע"ק ז]: (לח) צהרות חריצרות: (לט) כסות לצנות. שחין לזין שלקן עז חלא כוסה: סח. ס

בהרת בהרת לבנת בהק הוא פרה בעור טהור הוא: ס ששי שלישי (מ) ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא: (מא) ואם מפאת פניו ימרט ראשו גבחה הוא טהור הוא: (מב) וכיהיה בקרחת או בגבחת נגע לבן אדמדם צרעת שלחת הוא בקרחתו או בגבחתו: (מג) וראה אתו הכהן והנה שאת הנגע לבנה אדמדם בקרחתו או בגבחתו כמראה צרעת עור בשר: (מד) איש צרוע הוא טמא הוא טמא ישמאנו הכהן בראשו נגעו: (מס) והצרוע אשר בו הנגע

תרנום אונקלוס

פמשך פשרהון בהרן עמין חורן פוהקא הוא סני במשכא רבי הוא: (מ) וגבר ארי יתר שער רישיה קרח הוא רבי הוא: (מא) ואם מקביל אפוהי יתר שער רישיה גלוש הוא רבי הוא: (מב) וארי יהי בקרחתא או בגלושתא מכתש חור סמוק סנירות סניא היא בקרחתיה או בגלושותיה: (מג) ויחוי יתיה פהנא והא עטיק מכתשא חור סמיק בקרחתיה או בגלושותיה פסחוי סנירות משך בשרא: (מד) גבר סניר דאא מסאב הוא סאבא יסאביניה פהנא פרישיה ככתשיה: (מס) וסנירא די ביה מכתשא לבושוהי יחוי מבעין ורישיה יהי פריע ועל שפס

ליבן הנראה צבצר חרס חרס שקורין רוש"ו (דלסס) זין חכרנורות אדימוחו קרוי צהק חליש עדסן ערסן ערסס לערסס מנסיק חכרס צלובן לח: (מ) קרח סחור סחור סחור. סחור מנוולתת נתקין שאינו נדון צסימני דלש וזקן ססס מקיס סער חלא צסימני נגע עור צער צער לזין ומוחיס ופסיון: (מא) חלא מפלח פניו. משפוע קדקד כלפי פניו קריי נחמת חלף חלדעין שמכלן ומכלן ככלל

בגליו יהיו פרמ'ם וראשו יהיה פרו
ועל שפם יעטה וממא | ממא יקרא
(מ) כל ימי אשר הנגע בו יממא ממא
הוא בגד ישב מחיץ למחנה מושבו
(מז) והבגד כיי יהיה בנינגע צרעת בבגד
צמר או בבגד פשתים: (מח) או בשתי או
בערב לפשתים ולצמר או בעור או
בכל מלאכת עור: (מט) והיה הנגע

תרגום אונקלוס

באבילא יתעטף ולא תסתאבון ולא תסתאבון יקרי: (מ) כל ימיו
מקתשא ביה יהי מסאב מסאב הוא פלהודוהי יתיב מקרא למשוח
מותביה: (מ) ולבושא ארי יהי ביה מקתש סגירו פלבוש עמר
פלבוש פתן: (מח) או בשתיא או בערבא לקתנא ולעמרא או במשח
או בכל עבדת משך: (מט) יהי מקתשא ירוק או סמוק פלבושא

ונשפוע קדקד כלפי אחוריו קרוי קרחס: (נג) נגע לצן אדומס. פתון
מנין שאר המרחות תלמוד לונור כנראה - לרעת עור צמר כנראה הלרס
האנור צפרסח עור צמר אדם כי יהי צמר צפרו. ומה אמור צו שמש
צארצב מלא' ונדון צמתי שזועות ולא כנראה' לרעת האנור צמחין ומה
שהוא נדון צמנוע אחד ולא כנראה נחקין של מוקוס עמר שאין נענול
צארצב מרחות שחת ותולדת' צהרת ותולדתה: (נו) צראשו נגעו. אין
אלא נחקין מנין לרבות שאר הננוגעים ת"ל ענול יענולו לרבות את כלן
כלן הוא אמור נגדיו יהיו פרוצים וגונו: (מה) פרוצים. קרועים: פרוץ
נגודל עמר: ועל פסם יעטה. ככל. עמר השפחים גרנו' צלע"ז. (קטעצעלצל
שנורצרט): וענול ענול יקרא. נשענע שהוא ענול ויפרשו מנונו [ניק"ה]
(ווי) דוד יש. שלא יהיו ענולי יושבין ענו. ואמרו רבותינו מה צמתי
משאר ענולי ליש צוד הואיל והוא הנדיל צלסון הרע צין איש לאשתו ו
איש לרעהו אף הוא ינדל: מחון למחנה. חון לג' מחנות [פסחי"א]
(יוח) לפשחים ולנור. של פשחים או של נור: או צמור. זה עור של
נעשה צו מלאכ': או צלל מלאכת עור. זה עור שנעשה צו מלאכת

מז

ויקרא יג תוריע
ויקרא יג תוריע
בשתי או בערב או בכל כלי עור נגע
צרעת הוא וחראה אתי הפהן: (כ) וראה
הפהן את הנגע והפגיר את הנגע
שבעת ימים: (כא) וראה את הנגע ביום
השביעי כיי פשה הנגע בבגד או בשתי
או בערב או בעור לכל אשר יעשה
העור למלאכה צרעת ממארת הנגע
ממא הוא: (כב) ושרף את הבגד או את
השתי או את הערב בצמר או בפשתים
או את כלי העור אשר יהיה בו
הנגע כיי צרעת ממארת הוא באש
תשרף: (כג) וראו הפהן והנה לא
פשה הנגע בבגד או בשתי או בערב או

תרגום אונקלוס

במשכא או בשתיא או בערבא או בכל מאן דמשך מקתש סגירוהא
הוא ויתחוי לכהנא: (א) ויחוי בהנא ית מקתשא ויסגר ית מקתשא
שבעא ימין: (בא) ויחוי ית מקתשא ביומא שביעאה ארי אוסיף
מקתשא פלבושא או בשתיא או בערבא או במשכא לכל די תתעבד
משכא לעבדתא סגירות מקתשא מסאב הוא: (ב) ויקוד
יו לבושא או ית שתיא או ית ערבא פעמרא או בכתנא או ית פל
מאן דמשך די יהי ביה מקתשא ארי סגירות מקתשא היא פנורא

(נט) יקרק. ירוק שצירוקין: אדומס. אדום שבאדוונים: (כא) לרעת נגע ארי
לצן סילון מנולר [יחזקאל י"ח] ונדרשו חן צו מלאכ' שלא מהנס מנונו:
(כ) צמור או צפסחים. של נור או של פשחים וזו פשוטו. ונדרשו יכול

בכל כלי עור: (נד) וצורה הפה וכלבסו
אשר בו הנגע והסגרו שבעת ימים
שנית: שביעי רביעי (נה) וראה הפה אחר
הכבס את הנגע והנה לא יתקן הנגע
את עינו והנגע לא יפשה טמא הוא בא
תשרפנו פחתת הוא בקרחתו

תרגום אונקלוס

לתקן: (נג) ואם יהי כהנא וקא לא אוסף מכתשא בלבושא
קשתיא או בערבא או בכל מאן דמשך: (נד) ויפקיר כהנא ויהי
ית די ביה מכתשא ויכריניה שבעא יומין תנינות: (נה) ויהי כהנא
תת דתורו ית מכתשא וקא לא שגא מכתשא מן פד הנה וכתשא
בא אוסף כסאב הוא בגורא תוקריניה תברא היא בישחיקתיה

יבא גזי לנור ולנילי פשתן וישרפס עמו ח"ל היא בלש הסרק אינה לרמי
דבר אחר עונה אם כן ונה ח"ל בלנור או צפסטים להוליא חס האומרי
סנו סהן ונונין אחר [ח"כ]. אומרי' ל' שפה כמו אינראל: (נד) חס חס
בו הנגע. יכול וקוס הנגע בלד ח"ל חס אשר צו הנגע יכול כל הנגע
כולו טעון כזכר ח"ל הנגע הא כילד יכבס וכן הנגד עמו: (נה) חס
הכבס. לטון העשות: לא הפך הנגע חס עינו. לא כסה וערליחו: והנגע
לא פשה. שווענו טאם לא הפך ולא פשה טעמא ואין לרד לונור לא הפך
ופשה הפך ולא פשה איני יודע ונה יעשה לו ח"ל והסגיר את הנגע עמו
ונקוס דברי רבי יהודה ומכונים אומרי' וכו' כדאיתא בתורת כהנים ורומחיה
כאן ליבט הנקרא על אופניו: פחתת היא. לטון גועל כמו בלחת הפחתת
[שמואל ב' יז] כלונור שפלה היא נגע שונראיו שוקעין: בקרחתו או בנגחתו
כמרגונו בשחיקות' או בחדותיה: קרחתו. שחקים ישינס ופני הנודת
שהולך לגזרה כזה ונוין לפריחה בנגדים שהיא טהורה בלונור קרחת
וגנחת בלדס ובאונור קרחת וגנחת בנגד' ונה להלן פרח בזכור טהור אף
כאן פרח בזכור טהור לכך אחז הכתוב לטון קרחת וגנחת. ולענין פירוש
ותרגומו זהו ושמענו קרחת לטון ישינס וגנחת לטון חדשים כאלו גנחת
באחריה או בקדמותה שהקרחת לטון אחורי' והגנחת לטון פניכ כמו שכתב
יחס ופחת פניו וגו' והקרחה כל שטופט ויירד וכן הקדקד ולאחריה נר
מפורש בחזרה כהנים: (נו) יקרע חותו. יקרע וקיס הנגע וכן הנג

בנגחתו: (נו) ואם ראה הפה והנה פה
הנגע אחרי הכבס אתו וקרע אתו מן
הבגד או מן העור או מן השתי או מן
הערב: מפטיר (ס) ואם הראה עוד בבגד
אוי בשתי או בערב או בכל כלי עור
פחתת הוא באש תשרפנו את אשר בו
הנגע: (סא) והבגד או השתי או הערב
אוי כלי כלי העור אשר תכבס וסר מהם
הנגע וכבס שנית וטהר: (סב) ואת תורת
נגע צרעת בגד הצמר או הפשתים
או השתי או הערב או כלי עור
לטהרו או לממאו: פ פ פ

תרגום אונקלוס

בחדותיה: (נו) ואם הוה כהנא וקא עמיא מכתשא בתר דתורו יתיה
ויקע יתיה מן לבושא או מן משכא או מן שתיא או מן ערבא:
(ס) ואם תתחזי עוד בלבושא או בשתיא או בערבא או בכל מאן
דמשך סגיא היא בגורא תוקריניה ית די ביה מכתשא: (סא) ולבושא
או שתיא או ערבא או כל מאן דמשך די יתחזי ויעדי מנהון מכתשא
וישבע תנינות ורפי: (סב) דא אורייתא דמכתש סגירו לבוש עמר או
כתנא או שתיא או ערבא או כל מאן דמשך לדפותיה או לסאבותיה:
וישרפנו: (סג) פוחתת היא. דבר החור ולונור: בלש ששרפנו. חס כל הנגד:
(סד) וסר ונהס הנגע. חס כסכנסוהו בחילה על פי כהן כר ונונו הנגע
בלונור: וכבס שנית. לטון טבילה תרגום. טל כזכוסין שפכרטה זו לינין ויתחזור
חזן ונה שזינו ללנן אלא לעצול לכך תרגומו וילטעט וכן כל כזכוסין בגד ס
סהן לעצילה מתרגונון וילטעט:
חסלת אשה כי תזריע:

יד (ב) וידבר יהוה אל משה לאמר
 (ג) זאת תהיה תורת המצורע ביום
 מחרתו והוא אל הכהן: (ד) ויצא הכהן
 אל מחוץ למחנה וראה הכהן והוא
 ברפא נגע הצרעת מן הצרוע: (ה) וצוה
 הכהן וקח למטהר שתי צפרים חיות
 טהרות יעץ ארו ושני תולעת ואזוב
 (ו) וצוה הכהן ושחט את הצפור האחת
 אל כלי חרש על מים חיים: (ז) ואת
 הצפור החיה יקח אתה ואת יעץ הארז
 ואת שני התולעת ואת האזוב ומב
 אותם ואת הצפור החיה בדם הצפור

תרגום אונקלוס

יד (ב) ויליל י עם משה למיטר: (ג) דא תהי אוריתא דסנין
 בזמא דדכיתיה ויתיתי לות כהנא: (ד) ויפוק כהנא למב
 למשריתא ויחיו כהנא והא אתסי מכתש סנירותא מן סנירא: (ה) ויפוק
 כהנא ויסב למדכי תרתין צפרין חיון דקין ואעא דארזא וצבע וזר
 ואזובא: (ו) ויפקד כהנא ויפוס ית צפרא חדא למאן דחסך על
 טביע: (ז) ית צפרא חיתא יסב יתה וית אעא דארזא וית צבע וזר
 יד (ב) זאת היתה תורת וגו'. ונלנד סאין מניסרין אורו כזילה [ועני
 כ"ה]: (ג) אל מחוץ למחנה. חוץ לג' מחנה' שנחלה שם בניו חלוטו
 (ד) מות. פרט לזריפות [חולין קנ"ו]: טהורות. פרט לעוף טהור. אל
 שהנגע' צדין על לבן הרע [חולין ק"ו ערכין ט"ו] שהוא נעשה פסטי
 דגניס לפיכך הוצקו לטהרתו לפנים שופטפטין תמידי צלפון קול: וז
 ארו. לפי שהנגע' צדין על גבות הרוד: ושני תולעת ואזוב. וזה תקנה
 ויתר: א שפיל עלגו ונגורו כחולעת וכאזוב: עץ ארז. ונקל של ארז: ש
 חוליה לבן של נגור לפי שזהו חיה [ד"ו כ"ט]: (ה) על וניס חיים. וז

מה
 השחטה על המים החיים: (א) והזה על
 המטהר מן הצרעת שבע פעמים וטהרו
 ושקח את הצפור החיה על פני השדה:
 (ב) וכבס המטהר את בגדיו וקח את
 כל שערו ורחץ במים וטהר ואחר יבוא
 אל המחנה וישב מחוץ לאהלו שבעת
 ימים: (ג) והיה ביום השביעי יקח את
 כל שערו את ראשו ואת זקנו ואת גבת
 עיניו ואת כל שערו יקח וכבס את
 בגדיו ורחץ את בשרו במים וטהר:
 (ד) וביום השמיני יקח שני כבשים

תרגום אונקלוס

ות אזובא ומבול יתרון וית צפרא חיתא בזמא דצפרא דניקסא
 על מי טביע: (א) וידי על מדכי מן סנירותא שבע ומנין וידביניה
 וישלח ית צפרא חיתא על אפי חקלא: (ב) ויצבע מדכי ית לבושוהי
 ויבליח ית כל שעריה ויסחי במיא וידכי ובתר פן ייעול למשריתא
 ויתבי מפרא למשפניה שבעא יומין: (ג) ויהא בזמא שביעיא יקח
 ית כל שעריה ית רישיה וית דקניה וית גביני עינוה וית כל שעריה
 יבליח ויצבע ית לבושוהי ויסחי ית בשריה במיא וידכי: (ד) ובזמא

אותם תחילה ככלי כדי שיהא דם ליפור ניכר צהם וכונה הן רביעית:
 (א) את הצפור יקח אותה. ונלנד שאינו אונדא עונהם חלל נפריסה לעונה
 אבל העץ והאזוב כדוכין יחד כצפון הזהרית כענין שנאמר ואת עץ הארז
 ואת שני החולעת ואת האזוב קיחה אחת לשלשתן יפול כשם שאינה ככלל
 אונדא כן לא תהא ככלל כזילה ח"ל ועצל אותם ואת הצפור חיה סחור
 את הצפור ככלל כזילה: (ה) ויש צנחוץ לאהלו. ונלנד שאסור בתשמיש
 האונדא [ח"כ]: (ו) את כל שערו וגו'. ככל ופרט וכלל להציא כל נקוס כנוס
 שער וכראה: (ז) וכבסה אתה. לחטאה: ושלשה עשרונים. לכספי שלשה כבשים

תמימם ובבשרה אחת בת-שנתה
תמימה ושלשה עשרנים סלת מנחה
בלוקה בשמן ולג אחד שמן: (ב) והעמיד
הכהן המטהר את האיש המטהר ואתם
לפני יהוה פתח אהל מועד: (ג) ולקח
הכהן את הכבש האחד והקריב אותו
לאשם ואת לג השמן והניף אתם תנופה
לפני יהוה: שני (ד) ושחט את הכבש
במקום אשר ישחט את החטאת ואת-
העלה במקום הקדש כי כחטאת האשם

תרגום אונקלוס

תמינא יסב תרין אימין שלטין ואימרתא חדא בת שטא שלמחא
ותלתא עסרין סילתא מנחתא דפילא במשח ולוגא חר דמשחא:
(ב) וקיס פהנא דמדכי ית גברא דמדכי ויתחון קדם יי בתרע משכן
זמנא: (ג) ויסב פהנא ית אמרא חר וקריב יתיה לאשמא וית לוגא
דמשחא ויריס יתחון ארמא קדם יי: (ד) ויפוס ית אמרא באתר די
יפוס ית חטאתא וית עלתא באתר קדיש ארי כחטאתא אשמא הוא

הללו שחטתו ואשנו של ונורע טעונין נכסים [סו' י"ז]: ולוג אחד
נשמן. להזות עליו שבע וליחן וננוע על חנוך חזנו ונתן צהונות: (ב) לפני
ה'. בשער נקור ולא צעורה עלוה לפי שהוא נחוסר כפורים [ננחת
ג"א כלים י']: (ג) והקריב אותו לאשם. יקריבו לחוך העזרה לשם אשם:
להניף. שהוא טעון תרופה חי: והניף אותו. את האשם ואת הלוג: (ד) אשר
ישחט וגו'. על יד המזבח בלפון ונה תלמוד לומר והלא כבר נאמר צהורה
אשם כפרשת לו את היתן שהאשם טעון שמיטה בלפון לפי שילא זה וכלל
אשמות לידון בהעמד' יכול תהא שמיטתו נזקוק העזרתו לכך נאמר ושחט
נזקוק אשר ישחט וגו' [נזכר כ']: כי כחטאת. כי ככל החטאות האשם
הזה הוא לכהן ככל עבודתו החלו'י' צהן העזרה אשם זה לחטאת שלא
חומר הואיל וילא דנו וכלל שאר אשמות ליתן על חנוך וצהונות לא יתא
(90)

הוא לכהן קדש קדשים הוא: (ד) ולקח
הכהן מדם האשם ונתן הכהן על-תלמוד
און המטהר הימנית ועל-בהן ידו הימנית
ועל-בהן רגלו הימנית: (ה) ולקח הכהן
מלג השמן ויצק על-כף הכהן
השמאלית: (ו) וטבל הכהן את-אצבעו
הימנית מן-השמן אשר על-כפו
השמאלית והזה מן-השמן באצבעו
שבע פעמים לפני יהוה: (ז) ומיתר השמן
אשר על-כפו יתן הכהן על-תלמוד און
המטהר הימנית ועל-בהן ידו הימנית
ועל-בהן רגלו הימנית עד דם האשם:
(ח) והמותר בשמן אשר על-כף הכהן יתן

תרגום אונקלוס

לכהן קדש קדשין הוא: (ד) ויסב פהנא מדמא דאשמא ויתן
כהנא על רום אודנא דמדכי דמינא ועל אליון ידו דמינא ועל אליון
רגליה דמינא: (ה) ויסב פהנא מלוגא דמשחא ויריק על ידא דכהנא
דמשחא לא: (ו) ויטבול פהנא ית אצבעיה דמינא מן משחא די על
ידיה דשמאלא וידי מן משחא באצבעיה שבע זמנין קדם יי:
(ז) וישאר משחא די על ידו יתן פהנא על רום אודנא דמדכי
דמינא ועל אליון ידו דמינא ועל אליון רגליה דמינא על דמא
דאשמא: (ח) ודישתאר במשחא די על ידא דכהנא יתן על רישא

טעון נתן דמים ואנורי' לבני מזבח לכך נאמר כי כחטאת האשם הוא לכהן
יכול יהא דנו יתן למעלה כחטאת תלמוד לומר וכו' תבורת כהנים: (ד) חנוך.
וה' אונקלוס שחזון ולשון חנוך לא נודע לי והפותרים קורים לו טע' רום
(91)

על ראש המטהר וכפר עליו הכהן לפני יהוה: (ט) ועשה הכהן את החטאת וכפר על המטהר מטמאתו ואחר ישחט את העלה: (כ) והעלה הכהן את העלה ואת המנחה המזבחה וכפר עליו הכהן וטהר: ס שלישי חמישי (כג) ואם ידל הוא ואין ידו משנת ולקח כבש אחר אשם לתנופה לכפר עליו ועשרון סלת אחד כלול בשמן למנחה ודג שמן: (כד) ושתי תרים או שני בני יונה אשר תשיג ידו והיה אחד הטאת והאחר עלה: (כה) והביא אתם ביום השמיני לטהרתו אל הכהן לשתח אהל מועד לפני יהוה:

תרגום אונקלוס

דמדי וכפר עלוהי פהנא קדם יי: (ט) ועבר פהנא ית חטאתא וכפר על דמדפי מסאוכתיה ובתר בן יפוס ית עלתא: (כ) ויסק פהנא ית עלתא וית מנחתא למדבחא וכפר עלוהי פהנא וידפי: (כג) ואם מספן הוא ולית ידיה מדבחא ויסק חד אשמא לאמא לכפרא עלוהי ועשורא סולתא חד הפיל במשח למנחתא ולבנא דמשחא: (כד) ותרתין שפנינין או תרין בני יונה די תדפיק ידיה ויהי חד חטאתא וחד עלתא: (כה) ויתין יתחון ביזמא תמינא לרכייתיה לות פהנא

(קנארפעל): ספן. נודל: (יח) לפני ה'. כנגד בית קדשי הקדשים [ח"כ]: (כ) והוא הונחה. ונחת נכסים של כהונה: (כג) ועשרון סלת אחד. לכבש זה סהול אחד יביל עשרון אחד נכ יי: ולוג ספן. לתת מוננו על הצרכנות ושפן של נכסי הונחה לא החזק הסמוך לכרש: (כד) ביום השמיני לטהרתו. שמיני (92)

(כז) ולקח הכהן את כבש האשם ואת לג השמן והניח אתם הכהן תנופה לפני יהוה: (כח) ושחט את כבש האשם ולקח הכהן מדם האשם ונתן על תנוך און המטהר הימנית ועל ביהן ידו הימנית ועל ביהן רגלו הימנית: (כט) ומן השמן יצק הכהן על ביהן הכהן השמאלית: (ל) והיה הכהן באצבעו הימנית מן השמן אשר על פמו השמאלית שבע פעמים לפני יהוה: (לא) ונתן הכהן מן השמן אשר על פמו על תנוך און המטהר הימנית ועל ביהן ידו הימנית ועל ביהן רגלו הימנית על מקום דם האשם: (לב) והנותר מן השמן אשר על-

תרגום אונקלוס

לתרע משכין זמנא קדם יי: (כז) ויסק פהנא ית אמרא דאשמא וית לוינא דמשחא ויריס יתהון פהנא ארמא קדם יי: (כח) ויפוס ית אמרא דאשמא ויסק פהנא מדמא דאשמא ויתן על רום אודנא דמדפי דימינא ועל אליון ידיה דימינא ועל אליון רגליה דימינא: (כט) ומן משחא דיק פהנא על ידא דכהנא דשמאלא: (ל) וידי פהנא באצבעיה דימינא מן משחא די על ידיה דשמאלא שבע זמנין קדם יי: (לא) ויתן פהנא מן משחא די על ידיה על רום אודנא דמדפי דימינא ועל אליון ידיה דימינא ועל אליון רגליה דימינא על אתר דמא דאשמא: (לב) ודי שיתאר

לנפרים ולהזאת עץ ארז: ולזונ ישיני תולעת: (כח) על נוקס דם האשם: (93)

כִּי הִכִּהוּ יָתֵן עַל־רֹאשׁ הַמִּטְהַר לְכַפֵּר
עָלָיו לִפְנֵי יְהוָה: (ב) וְעָשָׂה אֶת־הָאֹהֶל
מִן־הַתְּרִים אוֹ מִן־בְּנֵי הַיּוֹנָה מֵאֲשֶׁר תִּשְׁנֶה
יָדוֹ: (ג) אֶת אֲשֶׁר־תִּשְׁנֶה יָדוֹ אֶת־הָאֹהֶל
חֲטָאת וְאֶת־הָאֹהֶל עָלָה עַל־הַמִּנְחָה
וּכְפָר הִכִּהוּ עַל הַמִּטְהַר לִפְנֵי יְהוָה:
(ד) וְאֵת תּוֹרֹת אֲשֶׁר־בּוֹ נָגַע צָרַעַת
אֲשֶׁר לֹא־תִשְׁנֶה יָדוֹ בְּטַהֲרָתוֹ: פ רִבִּישׁ שִׁשִּׁי
(ה) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן
לֵאמֹר: (ו) כִּי תִבְאוּ אֶל־אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר
אֲנִי נֹתֵן לָכֶם לְאֶחָוָה וְנָתַתִּי נָגַע צָרַעַת
בְּבֵית אֶרֶץ אֶחָזְתְּכֶם: (ז) וּבֹא אֲשֶׁר־
לוֹ הַבֵּית וְהִגִּיד לַכֹּהֵן לֵאמֹר כְּנָגַע נִרְאָה

תרגום אונקלוס

מן משחא די על ירא דבהנא יתן על רישא דמדפי לבשרא עלוהי קדם
י: (ב) ויעביד ית חד מן שפנינא או מן בני יונה מדמדפיק ידיה:
(ג) ית די תדביק ידיה ית חד חטאתא וית חד עלתא על מנתתא
ויכפר בהנא על דמדפי קדם י: (ד) דא אוריתא די ביה מכתש
סגירא די לא תדביק ידיה בדכותיה: (ה) ומליל י עם משה ועם
אהרן למימר: (ו) ארי תעלון לארעא דקנען די אגא יהיב לבון
לאחסנא ואתן מכתש סגירו בבית ארע אחסנתכון: (ז) ויעול די
אפילו נתקנה הדם למד שאין הדם גורם אלא הנזק גורם: (ח) ונתתי
נגע לדעת. נשורה היא להם שהנגעי נאים עליהם לפי שהיונינו אנוני
נטעוניות שלזכב נקירות נתייהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל צמורר ועל
די הנגע נתן הדי ונולדן ויקרא ד: (ט) כנגע נראה לי נבית. שאפילו
הוא חכם וידוע שהוא נגע וראי לא יפסקו דבר צדור לוור נגע נראה
(94)

לִי בַבַּיִת: (ט) וְצִוָּה הַכֹּהֵן וּפָנּוּ אֶת־הַבַּיִת
בְּטָרֶם וּבֹא הַכֹּהֵן לִרְאוֹת אֶת־הַנֶּגַע וְלֹא
יִשְׁמָא כָּל־אֲשֶׁר בַּבַּיִת וְאַחַר כֵּן יָבֹא
הַכֹּהֵן לִרְאוֹת אֶת־הַבַּיִת: (י) וְרָאָה אֶת־
הַנֶּגַע וְהִנֵּה הַנֶּגַע בְּקִירַת הַבַּיִת
שֶׁקַּעְרוֹרֹת וְרִקְרִקֹת אוֹ אֲדָמָדַמַת
וּמִרְאֵיהֶן שֹׁפֵל מִן־הַקִּיר: (יא) וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן
מִן־הַבַּיִת אֶל־פֶּתַח הַבַּיִת וְהִסְגִּיר אֶת־
הַבַּיִת שִׁבְעַת יָמִים: (יב) וְשָׁב הַכֹּהֵן בַּיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בְּקִירַת
הַבַּיִת: (יג) וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְהִלְצוּ אֶת־

תרגום אונקלוס

דיליה ביתא ויחזי לכהנא למימר במכתשא אתחזי לי בביתא
(י) ויפקיד בהנא ית ביתא ע לא יעול בהנא למחזי ית
מכתשא ולא יס צנוס ית די בביתא ובתר כן יעול בהנא למחזי ית
ביתא: (יא) ויחזי ית מכתשא והא מכתשא בכותלי ביתא פחתן וירקן
או סמקן ומחזיקן ספיד מן כותלא: (יב) ויפוק בהנא מן ביתא לתרע
ביתא ויסגר ית ביתא שבעא יומין: (יג) ויתוב בהנא ביזמא שביעאה
ויחזי והא אוסיף מכתשא בכותלי ביתא: (יד) ויפקיד בהנא וישלפון
ית אכניא די בהן מכתשא וירמון יתהן למברא לקתא לאתר מסאב:

לי אלא כנגע נראה לי (נגעים פי"ג ח"כ): (ט) נטרס יצא הכהן וגו'
שכל זמן שאין כהן נזקק לו אין סם תורה טוונאה: ולא יטווא כל אשר
נבית. שאם לא יפנהו ויצא הכהן ויראה הנגע נזקק להסגר וכל מה שנחובו
יעול ועל מה חסה תורה אס על כלי סכף יעביטם ויעירו אס על אוכלין
ועסקין יחלבם זייני טוונאחו הא לא חסה תורה אלא על כלי סכף
לחם טהרה נזקוק (נגעים פי"ג ח"כ): (י) שקערורות. שוקעות צוראיהן
ח"כ: (יג) וחללו את האזניים. כתרגומו וישלפון יעלם גושם כעו וסללה

האבלים אשר בהן הנגע והשליכו אתה אל מחוץ לעיר אל מקום טמא: (טו) ואת הבית יקצע מבית סביב ושפכו את העפר אשר הקצו אל מחוץ לעיר אל מקום טמא: (טז) ולקחו אבנים אחרות והביאו אל תחת האבנים ועפר אחר יקה וטח את הבית: (יז) ואם ישוב הנגע ופרח בבית אחר הליץ את האבנים ואתרי הקצות את הבית ואתרי השוח: (יח) וכל הפהון וראיה והנה פשה הנגע

תרגום אונקלוס

(טו) וית ביתא יקלפון מניו סחור סחור וירטון ית עפרא די קליפו לטברא לקרתא לאתר מסאב: (טז) ויסבון אבנין אוחרנין ויעלון לאתר אבניא ועפר אוחרן יסב וישוע ית ביתא: (יז) ואם יתוב סכתשא ויסני בביתא בתר דשליפו ית אבניא וכו' פו ית ביתא ובתר דאתשע: (יח) וייעול פהנא ויחוי והא אוסיף

נעלו [דכריס כ"ה] לשון הסרה: אל נקוס טווא. נקוס שאין טהרות ושתחושות סס [ח"כ] לנודך הכתוב שהאבנים הללו נעטוואר ונקויין בערוך זו: (יח) קליע. רומ"ר צבע"א אצחאגען נאך אורד נאך לאוריסקען, סיר אצקראלענן וצלשון משנה יש הרבה: מצד: מצפנים [ח"כ]: סביב. סביבות הנגע זה"כ נדעס כן שקילוף טעיה סכביז: (יח) הקלות. לשון קילוי אשר קצעו בקצוע הנגע סביב: הקלות. לשון העשות וכן טעום אלץ הלץ אשר האבנים נוסב הלשון אל האדם שחלץ והוא נשקל לשון כבד כעו כפר דברי ואם ישוב הנגע וגו'. יכול חזר זו ציוס יהא טווא ת"ל ושז הכסן ואם ישוב מה שיצה האנור הלץ לקוף סבוע אף שיצה האנורה כאל בסוף סבוע [ח"כ]: (יח) וכל הכסן וראיה והנה פשה. יכול לא יהא החור טווא אלץ אם כן פשה נאנור לרעה ונאחרת צחמים ונאנור לרעה ונאחרת צבגורס ונה להלץ עווא את החור אע"פ שאינו פשה אף כאל טווא את החור אע"פ

בבית צרעת ממארת הוא בבית טמא הוא: (טט) ונתת את הבית את אבניו ואת עצייו ואת כל עפר הבית והוציא אל מחוץ לעיר אל מקום טמא: (י) והבא אל הבית כל ימי הסגור אתו וטמא עד

תרגום אונקלוס

מסכרא היא בביתא מסאב הוא: (טט) ויתרע ית ביתא ית אבניו וית אעזוי וית כל עפר ביתא ויפק למפרא לקרתא לאתר מסאב: (י) ודיעול לביתא כל יומין דיסגיר תיה יהי מסאב עד רמשא:

שאינו פשה א"כ ונה ת"ל והנה פשה אין כאל נקומו של וקרא זה"לאל ונתן את הבית היה לו לכתוב אחר ואם ישוב הנגע וראיה והנה פשה הא לא כל ללמוד אלץ על נגע העומד צעייו צבצוע ראשון וכל צקוף סבוע שני ונאלו שפשה אלץ פירש זו הכתוב לנעלה כלום צבועד צעייו צבצוע ראשון ולמוד כאל צפסיון זה שאינו נודר אלץ צבועוד צראשון ופשה צני ונה יעשה לו יכול יתלנו כעו ססנין לו ונתן את הבית ת"ל ושז אל הכסן וכל הכסן ללוד ציאה נעשינה ונה שיצה חולץ וקולה וטח ונתן לו סבוע אף ציאה חולץ וקולה וטח ונתן לו סבוע ואם חוזר ונתן לא חזר טהור ונתיין טאס ענד צזס וצזס חולץ וקולה וטח ונתן לו סבוע חלמוד לומר [וצל] ואם כל יבא צונה הכתוב נודר אס צפוסה צראשוי' הרי כזר אנור אס צפוסה צשניה הרי כזר אנור הא אינו אנור [וצל] ואם כל יבא אלץ אס שזא צקוף סבוע ראשון וכל צקוף סבוע שני וראיה והנה לא פשה. זה העומד ונה יעשה לו יכול יפטר וילך כעו סכתוב כאל וטהר את הבית ת"ל כי נכפא הנגע לא טהרתי אלץ הרפוי ונה יעשה לו ציאה אנורה לנעלה וציאה אנורה לנעס ונה צעליונה חולץ וקולה וטח ונתן לו סבוע דגנוד לה זסו שיצה זסו ציאה אף צחתווי' כן וכולי כדאיתא בתורת חכמי' גנוד של דבר אין נחלה אלץ צנגע החור אחר חלילה וקילוע וטיחה ואין החור לרדך פשוין. וסדר המקלות כך הוא. ואם ישוב. ונתן. והבא אל הבית. והאוכל צבית. וכל הכסן וראיה והנה פשה. ודבר הכתוב צבועוד צראשון שנותן לו סבוע שני להסגור וצקוף סבוע שני להסגור כל וראיהו שפשה ונה יעשה לו חולץ וקולה וטח ונתן לו סבוע חזר ונתן לא חזר טעון לפריס שאין צנגעים יוחר ושלשה צבועות: (יח) כל ימי הסגור אחרו. ולא יוסי סקלף את נגעו יכול שאינו גוילא הנוחלט שקלף את נגעו ת"ל כל ימי [ח"כ]: יעווא עד

הַעֲרֹב׃ (מ) וְהִשְׁכַּב בְּבֵית יָכֶם אֶת־
בְּגָדָיו וְהָאָכַל בְּבֵית יָכֶם אֶת־בְּגָדָיו׃
(נ) וְאִם־בְּאֵיכָל הַכְּזֵן וְרָאָה וְהִנֵּה לֹא־
פָּשָׁע הִנְגַּע בְּבֵית אֶחָד הַטֹּחַ אֶת־הַבֵּית
וְטָהַר הַכְּזֵן אֶת־הַבֵּית כִּי גִרְפָּא הִנְגַּע׃
(ז) וְלָקַח לְחֵטָא אֶת־הַבֵּית שְׁתֵּי צִפְרִים
וְעֵץ אֲרֹז וְשָׁנִי תוֹלַעַת וְאוֹב׃ (ח) וְשָׁחַט
אֶת־הַצִּפְרִים הָאֶחָת אֶל־כַּדֵי־חֶרֶשׁ עַל־מִים
חַיִּים׃ (ט) וְלָקַח אֶת־עֵץ־הָאֲרֹז וְאֶת־
הָאוֹב וְאֶת אֶת־שְׁנֵי הַתּוֹלַעַת וְאֶת הַצִּפְרִים
הַחַיִּים וְטָבַל אֶת־כָּרְס הַצִּפְרִים הַשְּׁחוּטִים
וּבְמִים חַיִּים וְהוֹדָה אֶל־הַבֵּית שֶׁבַע

תרגום אונקלוס

(מ) ודישכוב בביתא יצבע ית לבושוהי ודייכול בביתא יצבע ית
לבושוהי׃ (נ) ואם מעל יעול פהגא ויחזי והא לא אוסיף מכתשא
בביתא בתי דאמשע ית ביתא וידכי פהגא ית ביתא ארי אתסי
מכתשא׃ (ז) ויסב לרפאה ית ביתא פרחין צפרין ואע דארזא וצבע
זהורי ואזבא׃ (ח) ויפוס ית צפרא חדא לטמן דחסף על מי מבוע
(ט) ויסב ית אעא דארזא וית אזבא וית צבע זהורי וית צפרא

הערב. מלמד שאין מטנא נגדים יכול לפילו שהם צדדי אכילה פרס [ושעונו
עיי' ערוזין ד' פ"ג] מ"ל והאוכל צדית יכבס את בגדיו חין לי אלא אוכל
סוכב מניין מ"ל והסוכב חין לי אלא אוכל וסוכב לא אוכל ולא סוכב מניין
מ"ל יכבס יכבס ריבא א"כ לנעה נאמר אוכל וסוכב ליתן סיעור לסוכב כדי אכילה
פרס [מ"כ ברכות מ"ח]: (נח) ואם צא יבא. לכוף טבוע שני וראה והנה
לא פשה. מקרא זה צא ללמד צעוד צעונו צראשון וצני ומה יעשה לו
יבול יטהרו כמשעונו של מקרא וטהר הכסן את הבית מ"ל כי נרפא הנוגע

נ
פְּעָמִים׃ (כ) וְהִטָּא אֶת־הַבֵּית כְּרָס הַצִּפְרִים
וּבְמִים חַיִּים וּבַצִּפְרִים הַחַיִּים וּבְעֵץ הָאֲרֹז
וּבְאוֹב וּבְשָׁנֵי הַתּוֹלַעַת׃ (כ) וְשָׁלַח ית־
הַצִּפְרִים הַחַיִּים אֶל־מַחֲוֵץ לְעִיר אֶל־פְּנֵי
הַשָּׂדֶה וּכְפָר עַל־הַבֵּית וְטָהַר׃ חמשי
(ג) וְאֶת־הַתּוֹרָה לְכָל־נֹגַע הַצִּרְעָת וּלְנִתְק׃
(ד) וּלְצִרְעַת הַבְּגָד וּלְבֵית׃ (ו) וּלְשֵׂאת
וּלְסַפְּחַת וּלְבִהָרַת׃ (ז) לְהוֹרֵת בַּיּוֹם
הַטָּמֵא וּבַיּוֹם הַטָּהוֹר וְאֶת־תּוֹרַת
הַצִּרְעָת׃ פ

טו (ה) וידבר יהוה אל־משה ואל־אהרן

תרגום אונקלוס

חזקא ויטבול יתרוזן בדמא דצפרא נכסתא וכמי מבוע וידי לביתא
שבע וימנין׃ (כ) וידכי ית ביתא בדמא דצפרא וכמי מבוע ובצפרא
חזקא ובאעא דארזא ובאזבא ובצבע זהורי׃ (כ) וישלח ית צפרא
חזקא למבוא לקרנא לאפי חקלא ויכפר על ביתא וידכי׃ (ג) דא
אורייתא לכל מכתש סגירותא ולנתקא׃ (ד) ולסגירות לבושא
ולביתא׃ (ו) ולעמקא ולעדוא ולבהרא׃ (ז) ולא לפא ביום מסאבא
וביום דכיא דא אורייתא דסגירותא׃

טו (ה) ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר׃ (ו) מלילו עם בני
ישראל ותמרון להון נבר גבר ארי יהי דאב מפשריה דוביה

לא טהרתו אלא את הרפוי ואין רפוי אלא הבית שהוקלה והוטח ולא חזר
הנוגע אבל זה טעון הליטה וקלויו וטיחה ושזבוע שלישי וכן הנוקרה נדרש ואם
לא יצא צניו וראה והנה לא פשה יטיחנו ואין טיחה צלל חלוץ וקלוי
ואחרי הטוח את הבית וטהר הכסן את הבית אם לא חזר לכוף השזבוע
כי נכבס הנוגע ואם חזר כבד פי' על החומר שטעון נתיים׃ (ז) להורות
ביום הטמא. איזה יום נטהרו ואיזה יום נטהרו׃

לאמר: (ג) דברו אל בני ישראל אל ויאמרו להם אלהים איש איש כי יהיה וכו' מפשרו וכו' טמא הוא: (ד) וזאת תהיה טמאתו בזוהר רר בשליו את זובו אוי החתים בשליו מזובו טמאתו הוא: (ה) כל המשכב אשר ישכב עליו הזב וטמא וכד הכלי אשר ישכב עליו וטמא: (ו) ואיש אשר יגע במשכבו ויכבס בגדיו ורחץ במים וטמא

תרגום אונקלוס

מסאב הוא: (א) ודא תהי סאובתיה בדוביה דיר בשוריה ית דוביה א חתים בשוריה מדוביה סאובתיה היא: (ב) כל משכבא די ישכוב עליו דזבא יהי מסאב וכל מנא די יתיב עלוהי יהי מסאב: (ג) וגבר ד יקרב במשכביה יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא

מזו (ג) כי יהיה זב. יכול זב וכל נוקוס יהא טמא ת"ל ונצטרו ולא צטרו אחר שחלק הכתוב צן צטר לצטר זכיתי ל"ן טמא זצו וטמא צצה ונה זצה ונוקוס שהיא וטמאה טמאה קלה נדה וטמאה טמאה חמורה זינה אף הזב ונוקוס טמאה טמאה קלה קרי וטמא טמאה חמורה זינה [ת"כ נדה ו"ג]: זצו טמא. למד על הטיפה שהיא וטמאה [ת"כ] זצו דוננה לויי צק של טעורין דחוי דוננה ללוצן צילה הטוורת סכנת זצו קשור כלוצן צילה שאינה טוורת [נדה ל"ה]: (ג) רה. לטון ריר טב טב צטרו: את זצו. כמו ריר טוולא ללול: או החתים. טוולא עב וקוהס ל פי האמה ונכחם צטרו ונטפת זצו זהו פשוטו ונדרשו ונה הכתוב רחלם רחיות שמים וקראו טמא שנאמר זצו ונצטרו זצו טמא הוא וננה הסנה השני רחיות שלם וקראו טמא שנאמר טמאתו זצו רר צטרו את זצו או החתים צטרו ונצטרו טמאתו היא הא כילד שמים לטמאה וסלמטו ונוקיקהו לקרצן [ונגיל' ה' נדה ו"ג]: (ד) כל הנושכ. הראוי לנכסב יכא פיה' נויחד ונלחכה אחרת ת"ל אשר ישכב אשר שכב לא נאמר אלא אשר ישכב הנויחד תמיד לכך ילא זה שאונקין לו עמוד וכעשה ונלחכהו אשר ישכ. יכב לא נאמר אלא אשר ישכ עליו הזב צנויחד תמיד לכך: (ה) וזו אשר יגע צ שכבו. ליעד על המשכב שחמור מן המגע שזה נעשה אה הטמא

נא ער-הערב: (א) והישב על-הכלי אשר ישב עליו הזב יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא ער-הערב: (ב) והנגע בבשר הזב ויכבס בגדיו ורחץ במים וטמא ער-הערב: (ג) וכי ירק הזב במהור ויכבס בגדיו ורחץ במים וטמא ער-הערב: (ד) וכד המרוב אשר ירכב עליו הזב וטמא: (ה) וכל הנגע בכל אשר יהיה תחתיו וטמא ער-הערב והנושא אותם ויכבס בגדיו ורחץ במים וטמא ער-הערב: (ו) וכל אשר יגע בו הזב וידיו

תרגום אונקלוס

(א) ודתיב על מנא די יתיב עלוהי דזבא יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא: (ב) ודיקרב בגשו דזבא יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא: (ג) וארי דזבא דזבא יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא: (ד) וכל מרפבא די ירכב עלוהי דזבא יהי מסאב: (ה) וכל די יקרב בכל די יהי תחותיה יהי מסאב עד רמשא ודיפול יתהון יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא: (ו) וכל די יקרב ביה דזבא וידוהי לא שטמף במיא לטמא אדם לטמא צגדים והמגע שאינו מנכס אינו אלא ולד הטמאה ואינו מנמא אלא אוכלין ומסקין: (א) והיושב על הכלי. אפילו לא נגע אפי' עשרה כלים זה על זה כולן מנמאין משום מושב וכן צמטב [ת"כ]: (ב) וכי ירוק הזב צטטור. ונגע צו או נושאו שדיוק מנמאו צמטב: (ג) וכל המרכב. אע"פ שלא ישכ עליו כגון המרכב של סרגא שקורין ארזו"ן דער (אע"פ על צאנען) טמא משום מרכב והאוכף שקורין אל' וישטמא טמא מנמא: (ד) וכל הנגע צכל אשר יהיה תחתיו. של זצו צא וליעד על המרכב שיהא הנגע מן טמא ואין טעון ככוס צגדים [ת"כ] והוא חומר צמטב צמטב: וטמא

לא־שָׁמַר בַּמַּיִם וּבְכֶסֶם בְּגָדָיו וּרְחֵץ בַּמַּיִם
וּשְׂמָא עַד־הָעֶרֶב: (יג) וְכָל־הָרֶשֶׁת אֲשֶׁר
יִגַע־בּוּ הָזָב וְשָׁבַר וְכָל־כְּלֵי־עֵץ יִשְׁמָא
בַּמַּיִם: (יד) וְכִי־יִמָּהַר הָזָב מִזֹּכְרוֹ וְסָפַר לִי
שִׁבְעַת יָמִים לְמַהֲרָתוֹ וּבְכֶסֶם בְּגָדָיו וּרְחֵץ
בַּשָּׂרָה בַּמַּיִם הַיּוֹם וּמָהַר: (טז) וּבַיּוֹם
הַשְּׁמִינִי יִקְחֵלֹל שְׁתֵּי תְרִים אוֹ שְׁנֵי בָנִי
יִזְנֶה וְבָא אֶל־לִפְנֵי יְהוָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד וְנָתַנָּם אֶל־הַכֹּהֵן: (טז) וַעֲשֵׂה אִתָּם
הַכֹּהֵן אֶחָד חַטָּאת וְהָאֶחָד עֹלָה וּכְפַר
עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה מִזִּבְחוֹ: ט שִׁשִּׁי
שְׁבִיעִי (טז) וְאִישׁ כִּי־תָצָא מִמֶּנּוּ שִׁבְבַת־

תרגום אונקלוס

ויצבע לבושהו ויסחי כמיה ויהי מסאב עד רמשא: (יג) ומאן דחסף
די יקרב ביה דובנא יתבר וכל מאנא דאע ישתטף כמיה: (יד) וארי
דפי דובנא מדוביה וימני ליה שבעא זמין לדכותיה ויצבע לבושהו
ויסחי בשוריה כמי מכוע ודפי: (טז) ובזמא תמינאה יסב ליה תרתין
שפנינין או תרין בני זנא וייתי לקדם יי לתרע משפן ומנא ויתנינו
לכהנא: (טז) ויעביר יתרון פהנא חה חטאתא וחד עלתא ויבפר עלוהו
אוחס. כל האונר ענין הזז זוזו ורוקו וככנת זרעו וזמני דגלו והסנע
והנרכב ושהן מנעול חס לטנול בגדים: (יח) וידיו לא טרף צמים. ענור
שלא עבל מנוולתו ואפי פסק זמניו וספר טענה ומהסר טעילת מנוול
בכל עונולותיו וזה שהוליל הכתוב טעילת גופו של זז בלשון טעילת דים
לליך שאין דים הסתרים טעון ציאת זמס אלח אכר הגלוי כמו הדים [ח"כ
גדה ס"ו]: (יז) וכלי חרס אשר יגע בו הזז. יכול אפי נגע בו מאלותיו
וכלי כדאיחא בתורת כהנים עד מנעו שהול בכולו הוי אונר זה הסטוי:
(יז) וכי יסער. כפיסקו: טענה ימס לטהרתו. טענה ימס טהורים מנוולת
(102)

נב
ורע ורחץ במים את־כָּל־בְּשָׁרוֹ וּשְׂמָא
עַד־הָעֶרֶב: (ח) וְכָל־בְּגָדוֹ וְכָל־עוֹר אֲשֶׁר־
יְהִי עָלָיו שִׁבְבַת־זָרַע וּבְכֶסֶם בַּמַּיִם וּשְׂמָא
עַד־הָעֶרֶב: (י) וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אִישׁ
אִתָּה שִׁבְבַת־זָרַע וּרְחֵצוּ בַּמַּיִם וּשְׂמָא
עַד־הָעֶרֶב: פ

(יט) וְאִשָּׁה כִּי־תִהְיֶה זָכָה דָּם יְהִיָּה זָכָה
בְּבִשְׂרָהּ שִׁבְעַת יָמִים תִּהְיֶה בְּגִדְתָּהּ
וְכָל־הַנָּגַע בָּהּ יִטְמָא עַד־הָעֶרֶב: (כ) וְכָל
אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב עָלָיו בְּגִדְתָּהּ יִטְמָא וְכָל
אֲשֶׁר־תִּשְׁכַּב עָלָיו יִטְמָא: (כא) וְכָל־הַנָּגַע
בַּמִּשְׁכָּבָה יִכָּבֵס בְּגָדָיו וּרְחֵץ בַּמַּיִם

תרגום אונקלוס

פהנא קדם יי מדיביה: (טז) וגבר ארי תפוק מניה שביבת זרעא ויחחי
כמיה ית פל בשוריה ויהי מסאב עד רמשא: (יח) וכל לבוש וכל משף
די יהי עלוהי שביבת זרעא ויצטבע כמיה ויהי מסאב עד רמשא:
(יט) ואתתא די ישכוב גבר יתא שביבת זרעא ויחסון כמיה ויהון כסאבין
עד רמשא: (יט) ואתתא ארי תהי דיבא דם יהי דובה כבשורה שבעא
זמין תהי בריחוקה וכל דיקרב בה יהי מסאב עד רמשא: (כ) וכל די
תשכוב עלוהי בריחוקה יהי מסאב וכל די תתיב עלוהי יהי מסאב:
(כא) וכל דיקרב במשפכה יצבע לבושהו ויסחי כמיה ויהי מסאב עד
זוזו שלא יראה זוזו וכיון כלופין [גדה ס"ח]: (יח) ורחלו צמים. גורת חלק
היא שהטנול האשה צדיחה ולין הטעם נמשום נוגע בטכנת זרע שהרי נגע
צית הסתרים הוא: (יט) כי תהיה זזה. יכול מאלח וכל אצריה חלונר
לונר והיא בלנתה את מקור דמיה אין דם מנוול אלח הצא מן הנקור [ח"כ
גדה י"ז]: דם יסחי זזה בטכנה. אין זוזו קרוי זוז לנעול אלח ח"כ הוא
(103)

טמאתה: מפסיר (ב) והזרתם את בני ישראל משמאתם ולא ימתו בשמאתם בשמאם את משפני אשר בתוכם: (ג) זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע לטמאה בה: (ד) והיה בנדתה והזב את זובו לזכר ולנקבה ולאיש אשר ישכב עם טמאה: פ פ פ מז (ה) וידבר יהוה אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבנתם לפני יהוה ויאמר: (ו) ויאמר יהוה אל משה דבר

תרגום אונקלוס

וית חד עלתא ויכפר עלה פהגא קדם יי טדוב סאזבתה: (ב) ותשרשון ית בני ישראל מסואבתהון ולא ימתון בסואבתהון בסואבתהון ית משפני די בנייהון: (ג) דא איריתא דרובנא ודי תפוק מניה שובכת זרעא לאסתאבא בה: (ד) ולדסאזבתא בריחוקא ולדראב ית דוביה לדבר ולנקבא ולגבר די ישכוב עם מסאבתא:

מז (ה) ומליל יי עם משה בתר דמיתו תרין בני אהרן בקרבניהון אשתא נוריתא קדם יי ומיתו: (ו) ואמר יי למשה מליל עם

תהא זנה [כדה יט]: (א) והאסת. אין מזרה חלל פרישה וכן מזורו חמור [ישעיה ח'] וכן כזיר חמור [נחלשית ט"ז]: ולא ימוקו סומוחס. הרי הכרת של מטעם נוקדס קרוי מיתה: (ב) זאת תורת הזב. צעל ראייה חתח ומתו תורתו ואשר תלל מטעו סכנת זרע הרי הוא כנעל קרי טמא סומחא ערב: (ג) והזב את זובו. צעל עמי רחיות ובעל שלט רחיות סתורתן מפורשת למעלה: חסלת פרשת מצורע.

מז (א) וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן וגו'. מה תלמוד לומר (ס"ח) אין לנו יודעים מה נאמר לו בדבור ראשון) היה בני אלעזר בן עזריה ושהו משל לחולס שכנס אליו רופא אמר לו אל

אל אהרן אחיו ואל יבא בכל עת אל הקדש מבית לפרכת אל פני הכפרת אשר עדיה ארון ולא ימות כי בעזן אראה עדיה כפרת: (א) בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בין בקר לחטאת ואיר לעלה: (ב) כתנת בר קדש יקבש ומכנס יכיר יהיו על בשרו ובאנגט בר יחגור ובמצנפת בר יצנף בגדי קדש הם ורחץ במים את בשרו ולבשם: (ג) ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת ואיל אחד לעלה:

תרגום אונקלוס

אהרן אחיו ולא יהי עליל בכל עידן לקודשא סגיו לסרוכתא לקדם כפורתא די על ארונא ולא ימות ארי בענגא אבא סתפלי על בית כפורתא: (א) ברא יהי עליל אהרן לקודשא בתור בר תורי לחטאתא ודבר לעלתא: (ב) כתנתא דבושא דקודשא ילבש ומכנסין דבין דהון על בשריה ובהמנתא דבושא ייסר ומצנפתא דבושא יחית ברישיה לבישי קודשא אינון וסחי במיא ית בשריה וילבשינון: (ג) ומן כגישתא

תחלל זונן ואל תסככ בטח. כל אחר ואמר לו אל תחלל זונן ואל תסככ בטח שלל תמות כדרך שנת פלוגי זה זרעו יותר מן הראשון לכך נאמר אחרי מות שני בני אהרן: (ב) ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא. שלל ימות כדרך שנתו בניו: ולא ימות. כלל כל הוא מת: כי צעק חלחא. כי תמיד חגי נראה שם עם עמוד ענני ולפי שגלוי סכינתו שם יזכר שלל ירביל לזל זהו פשוטו. ומדרשו לא יבא כי אם צעק הקדשת ציום הכפורים: (ג) זאת. נאמר לו שבו ארבע נאות ועשר רעוז לבית ראשון: זאת יבא אהרן וגומר. ואף זולל ככל עת כי אם ציום הכפורים כמו שפורש בסוף הפרשה כדע השביעי צעשור לדש: (ד) כמותם דר וגו'. ונניד

ויקרא מז אחריו מות

(ו) והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו: (ז) ולקח את שני השעירים והעמיד אתם לפני יהוה פתח אהל מועד: (ח) ונתן אהרן על שני השעירים גרלות גזרל אחר ליהוה וגזרל אחר לעזאזל: (ט) והקריב אהרן את השעיר אשר עלה עליו הגזרל ליהוה ועשהו חטאת: (י) והשעיר אשר

יש סת שהיא בראש עמוד והיא השי מן ביה שמו תרגום אונקלוס

הכני ישראל יסב תרין צפירי עזין לחטאתא ודבר חד לעלתא: (ו) ויקריב אהרן ית תורי דחטאתא די ליה וכפר עלוהי ועל אנש ביתיה: (ז) ויסב ית תרין צפירין ויקים ויהוון קדם יי בתרע משבן ומנא: (ח) ויתן אהרן על תרין צפירין ערבין ערבא חד לשמא דיי וערבא חד לעזאזל: (ט) ויקריב אהרן ית צפירא די סליק עלוהי ערבא לשמא דיי ועבדיניה חטאתא: (י) וצפירא די סליק עלוהי

שחיו וסנוס לפניס כסנונה כנדים סהוא וסנוס כהן כחון סיס כהס וסס לפי שאין קטיגור נעשה כטיגור [כ"ה כ"ו] אלא בארבע ככהן סדיוס וכולן סל כון: קדם ילבס. סיסיו וסל סקדם [ת"כ]: ילקך כסרנומו יחית כרסס יניח כרסשו כנו וסנה כגרו [כרססית ל"ט] ח"א וססססס: וסן כרסס. אסוה סוס סעון סכילס ככל חליפסו. וסס פכוס סס מחליף וססוה פניס לעסוה סון וססון לפניס. וססנה כגדי וסס כגדי לכן וסגדי לכן כגדי וסס וככל חליפס סעון סכילס וסני קרופי יידס וכגליס מן ססור [יוסל ל']: (ו) חת פר ססססס אסר לר. ססוור כעכלס ולמך כסן סססלו סו חל כל וסל וסל כסור: וכפר כערו וכפר כסור. וסוה סליו עכוסו וסוה כסור. [יוסל ל"ו ת"כ]: (ח) וסן ססרן על שני ססעיריס כורכוס. וססויד אסר לנינן וסרל לסווסל וסוה ססו ידיו כקלפי וסול כורל כיוון וסרו כסווסל וסוה עכיסס חס סכסו כו לסס סווסל וסול כורל כיוון וסרו וסוה כססלס לעזאזל: ע"סל. סווסל. סווסל וסס וקסס וק כגוס [יוסל ס"ו סורס כססס] סססויד ארן כורס. סססס: (ט) ועסוה סססס. כססויה סווסל

ויקרא מז אחריו מות

עלה עליו הגזרל לעזאזל ועמדו לפני יהוה לכפר עליו לשקה אתו לעזאזל המדברה: (ב) והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו ושחט את פר החטאת אשר לו: (ג) ולקח מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח מלפני יהוה ומלא חפניו קטרת סמים דקה והביא מבית לפרכת: (ד) ונתן את הקטרת על האש לפני יהוה וכפהו ענן הקטרת אתי הכפרת אשר על

תרגום אונקלוס

ערבא לעזאזל יתקם כד חו קדם יי לכפרא עלוהי לשלחא יתיה לעזאזל למדברא: (ב) ויקריב אהרן ית תורא דחטאתא די ליה וכפר עלוהי ועל אנש ביתיה ויפוס ית תורא דחטאתא די ליה: (ג) ויסב סלי ססססס סססין דאשא סעליו סדכסא מן קדם יי וסלי ספסוהי קסורס כוססין דקוקיו וועל כניו לסרוססא: (ד) ויתן ית קסורס כוסססא על אשססא קדם יי ויחפי ענן קסורסא ית כפוססא די על

עליו קורס לו סס וסוור ל'ס חסלס [ת"כ]: (ו) יעווד סו. כנו וועווד סו ינל ידי אסרס וסרנומו יתקס כד סו. וס חלנווד כוור לפי ס. סוור לסלס אסרו לעזאזל וסיו יודע סרוסו אס לניססס אס לכך כלוור יעווד סו עווסדו סו עד סיססלס וסלן ססלסומו לניסס [ה"כ]: לכפר עליו סיסוה סליו כדכסיו וססורס עליו וסוור: (א) וכפר כערו וסו. וסו סני עליו ועל אסו כססס ססס כלס קרויס כיוו סנ' כית אסרן כרסו חס ח' וסוור [ססלס קל"ס] וסלן ססססס וססכפרין כו ועל כפרסו חיוס חלל על סווסלס וקדסו כנו סססוור וכפר על סקדס וסווסלס וסוור [ת"כ]: וועל סווסלס. סססוין [יוסל ו"ה]: (ג) וסלפי סו. וסל סלפני ספסו וסוה וסו חל כד וסערכי: דקס. וס חל כד לוור דקס וסלל כל סקסרס דקס סו סססוור וסקסס וסווסל סדק [סעווס ל'] חלל סססס דקס יין סדקס

העדות ולא ימות: (יז) ולקח מדם הפר והזה באצבעו על פני הכפרת קדמה ולפני הכפרת יזה שבע פעמים מן הדם באצבעו: (יח) ושחט את שער החטאת אשר לעם והביא את דמו אל מבית לפרכת ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר והזה אתו על הכפרת ולפני הכפרת: (יט) וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם וכן יעשה לאהל מועד השכן אתם בתוך מטמאתם: (כ) וכל אדם לא

תרגום אונקלוס

הקדוה ולא ימות: (יז) ויסב מדמא דתורא וידי באצבעיה על אפי פפורתא קדומא ולקדם פפורתא ידי שבע זמנין מן דמא באצבעיה: (יח) ויפוס ית צפירא דחטאתא די לעמא ויעל ית דמיה למניו לפורכותא ויעבד לדמיה כמא די עבד לדמא דתורא וידי יתיה על פפורתא ולקדם פפורתא: (יט) וכפר על קדשא מטמאת בני ישראל וממדיהון לכל חטאתהון וכן יעבד קמשפן זמנא דשרי עמחון בגו סואבתהון: (כ) וכל אנש לא יהי במשפן זמנא במיעליה לכפרא בקירשא עד

שנעבד יוס הכפורים היה ונחזירם לנכתתה [יונא י"ג]: על השם שנתך הנוחה: ולא ימות. הא אם לא עשה כחקה חייב ניתה: (יד) והזה בעצמו. והזה אחת בשנעו: ולפני הכפרת יזה שבע. הרי אחת לנעלה ושבע לנטיה: (טו) אשר לעם. וזה שהפר וכפר ענ הכהנים וכפר השעיר על ישראל והוא השעיר שעלה עליו הגורל לשם: כאשר עשה לדם הפר. אחת לנעלה ושבע לנטיה: (טז) מטמאות בני ישראל. על הנכנסין לנקדש כיוונתם ולא נודע להם בסוף שנאמר לכל חטאתם בני ישראל. על הנכנסין לנקדש ונפשטיהם. אף הנכנסין נזיד בטמאה: וכן יעשה. להלל מועד. כנס (110)

יהיה | באהל מועד בכאן לכפר בקדש עד צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל: שני (יח) ויצא אל המזבח אשר לפני יהוה וכפר עליו ולקח מדם הפר ומדם השעיר ונתן על קרנות המזבח סביב: (יט) והזה עליו מן הדם באצבעו שבע פעמים וטהרו וקדשו מטמאת בני ישראל: (כ) וכלה מכפר את הקדש ואת אהל מועד ואת המזבח והקריב את השעיר החי: (כא) וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש

ידיו ק

תרגום אונקלוס

מפקיה וכפר עלוהי ועל אנש ביתיה ועל כל קהלא דישראל: (יח) ויפוק למדבחה די קדם יי וכפר עלוהי ויסב מדמא דתורא ומדמא דצפירא ויתן על קרנת מדבחה סחור סחור: (יט) וידי עלוהי מן דמא באצבעיה שבע זמנין וידכנינה ויקדשינה מטמאת בני ישראל: (כ) וישעי מלכפרא על קדשא ועל משפן זמנא ועל מדבחה ויקרב ית צפירא חיא: (כא) ויסמך אהרן ית תרתין ידוהי על ראש צפירא

שהזה ונטיהם כפנים אחת לנעלה ושבע לנטיה כך וזה על הפורכות ונחזירם לנטיהם אחת לנעלה ושבע לנטיה [יונא כ"ג]: הסוכן אחת בחור טוונותוס. חעפ"י שהם טוואים שכינה בנייהם: (יח) אל המזבח אשר לפני ה'. זה המזבח היה שהזה לפני ה' שהיכל ומה תלמוד לוור וילא לפי שהזה ההזחה על הפרכת ועוד מן המזבח ולפנים והזה ונחזרת המזבח הזקיקו ללחם מן המזבח ולחון ויחמיל מקון מנחית לפניה [יונא כ"ג]: וכפר עליו. ומה היא כפרתו ולקח מדם הפר ומדם השעיר ונעורבין זה לחון זה: (יט) והזה עליו מן הדם. אחר שנתן ונחזרת חלנעו על קרנותיו ויהי שבע היחות על גבי [ח"כ]: וטהרו. ונחה שבע: וקדשו. לשחך לכא:

השעיר החי והתודה עליו את כל עונת בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל השאתם ונתן אתם על ראש השעיר ושלח ביד איש עתי המדברה: (כ) ונשא השעיר עליו את כל עונתם אל ארץ זרה ושלח את השעיר במדבר: (כג) ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הכהן אשר לבש בבואו אל הקודש והניחם שם: (כד) ורחץ את-

תרגום אונקלוס

חיה וידי עלוהי ית כל עית בני ישראל וית כל מרדהו לכל חטאיהו ויתן יתהו על ריש צפרא וישלח ביד גבר דזמן למדה למדברא: (כ) ויפול צפרא עלוהי ית כל חוביהו לארע לא יתבא וישלח ית צפרא ממדברא: (כג) ויעול אהרן למשפן זמנא וישלח ית לבושי כוצא די לבש במעליה לקודשא ויעגעעונו תמן: (כד) ויסחי ית-

(כה) איש עתי. הנוקן לכך נניס אתעול [יונא ס"ו]: (כו) וצא אהרן אל אהל מועד. אונרו רבותינו שאין זה נקראו של נקרא זה ונחנו טעם לדבריהם בניסכת יונא [דף ל"ג] ונאמר כל הפעשה כולה נאמרה על הקדר חוץ וניחא זו שהיא אחר עשיית עולתו ועילת העם והקטרת אונורי פר ושעיר שנעשים בחוץ צגדי זהב וטובל ונקדש ופושטין ולובש בגדי לבן: וצא אל אהל מועד. להוליח את הכף ואת הנחתה שהקטיר זה קטרת לפני ולפנים: ופשט את בגדי הכהן. אחר שהוליאם ולובש צגדי זהב לתמיד של צין הערבים וזהו סדר העבודות. תמיד של שחר צגדי זהב. ועבודת פר ושעיר הפנימיים וקטרת של ונחתה צגדי לבן. ואילו האיל העם ונקלת הנוקספין צגדי זהב. והולאת כף ונחתה צגדי לבן. ושירי העוקספין ותמיד של צין הערבים וקטרת שהיכל שעל ונצח הפנימי צגדי זהב. וקדר הנוקראות לפי העבודות כך הוא. וכלה את השעיר בנודב רחץ את שער צנניס גור' וילא ועשה את עולתו וגוונר ואת חלב החטאת וגוונר וכל הפרשה עד יצא אל הנחתה וחס"כ וצא אהרן: והניחם שם. ונלמד שטעוין גניזה ולא ישמשו צאתן ארבעס

בשרו במים במקום קדוש ולבש את בגדיו ויצא ועשה את עלתו ואת עלת העם וכפר בערו ובעד העם: שלישי שני (כה) ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה: (כו) והמשלח את השעיר לעזאזל יכבס בגדיו ורחץ את בשרו במים ואחרי כן יבוא אל המחנה: (כז) ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת אשר הובא את דמם לכפר בקדש ויצא אל מחוץ למחנה ושרפו באש

תרגום אונקלוס

בשריה במים באתר קדיש וילבש ית לבושוהי ויפוק ויעביד ית עלתיה וית עלת עפא ויכפר עלוהי ועל עפא: (כה) וית תרפא דחטאתא יפיק למדברא: (כו) ודמוכיל ית צפרא לעזאזל יצבע לבושוהי ויסחי ית בשריה במים ובתר פן יעול למשריתא: (כז) וית תורא דחטאתא וית צפרא דחטאתא די אתעל מדמהוין לכפרא בקודשא יפיק למדברא

צגדים ליום הכפורים אחר: (כד) ורחץ את צגדו וגו'. לנעלה לנדנו ונורחץ את צגדו ולצטס שטסהו ונשנה ונגדי זהב לבגדי לבן טעון טבילה (שבתות טבילה פשט צגדי זהב שבעד צהן עבודת תמיד של שחר ולובש צגדי לבן לעבודת היום) וכאן לנדנו שטסהו ונשנה ונגדי לבן לבגדי זהב טעון טבילה [יונא ל"ג]: צנוקס קדוש. הנוקדש צקדושת עזרה וסיא היתה צגדי צית הפדום וכן די טבילות השלות חובס ליום אצל הראשונה היתה צחול [ת"כ יונא סג]: ולבש את צגדיו. שוננה צגדים שהוא עוצד צהן כל ימות השנה: וילא. וכן שהיכל אל החלר שנוצח העולם סם: ועשה את עולתו. איל לעולה האונור לנעלה צזאת יצא אהרן וגוונר: ואת עולת העם. ואיל לעולה האונור לנעלה ונחת עדת צני ישראל וגוונר [יונא ע"ג]: (כה) ואת חלב החטאת. אונורי פר ושעיר: יקטיר הנוצחה. על ונצח החינוך דאילו צפנימי כתיב לא תעלו עליו קטרת זרה ועולה ונונחה: (כז) אשר הובא את דמם.

את ערתם ואת בשרם ואת פרשם :
(כ) והשרף אתם יכבס בגדיו ורחץ את
בשרו במים ואחריו יבוא אלה המחנה :
(כט) והיתה לכם לחקת עולם בחדש
השביעי בעשור לחדש תענו את
נפשתיכם וכל מלאכה לא תעשו
האזרח והגר הגר בתוכם : (ל) כי ביום
הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל
חטאתיכם לפני יהוה תטהרו : (לא) שבת
שבתון היא לכם ועניתם את נפשתיכם
חקת עולם : (לב) וכפר הכהן אשר ימשח
אתו ואשר ימלא את ידו לכהן תחת
אביו ולבש את בגדי הכהן בגדי הקדש :

תרגום אונקלוס

למשריתא ויקרון בגורא ית משביחון וית בשרהון וית אוכליהון :
(כ) ודמוקר יתהון יצבע לבושהו ויסחי ית בשריה במיא ובתר פן
יעול למשריתא : (כט) ותחי לבון לקים עלם בירחא שביעאה בעשורא
לירחא תענון ית נפשחבון וכל עכירא לא תעברון יציביא וגיוריא
דיתגירון ביניבון : (ל) ארי ביוטא הרין יכפר עליכון לדבאה יתכון מכל
חוביכון קרם ית תרפון : (לא) שפא שפחא היא לבון ותענון ית
נפשתיכון קים עלם : (לב) וכפר פהגא די יבפי יתיה ודי יקריב ית
קורבניה לשמשא תחות אבוהי וילבש ית לבושי בוצא לבושי קודשא :

להיכל ולפני ולפנים : (לג) וכפר הכהן אשר ימשח וכו'. כפרה זו של יום
הכפורים אינה כפרה חלה כהן גדול לפי שנאמרה כל הפרעה צאהו סולך
לוור כהן גדול הכה אחריו שיהא כעוסו [ת"כ] : ואשר ימלא את ידו .

וכפר את מקדש הקדש ואת אהל
מועד ואת המזבח וכפר ועל הכהנים
ועל כל עם הקהל וכפר : (לז) והיתה
זאת לכם לחקת עולם לכפר על בני
ישראל מכל חטאתם אחת בשנה ייעש
כאשר צוה יהוה את משה : פ רביעי
יז (ב) וידבר יהוה אל משה לאמר :
(ג) דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני
ישראל ואמרת אליהם זה הדבר אשר
צוה יהוה לאמר : (ד) איש איש מבית
ישראל אשר ישחט שור או כשב או

תרגום אונקלוס

(א) וכפר על מקדש קודשא ועל משכן זמנא ועל מדבחא יכפר ועל
פתניא ועל כל עמא דקהלא יכפר : (לז) ותחי רא לבון לקים עלם
לכפרא על בני ישראל מכל חוביהון תרא בשפחא ועבד פמא די
פקיד ית משה :

יז (ב) ומליל יי עם משה למיטר : (ג) מליל עם אהרן ועם בנוהי ועם
כל בני ישראל ותימר להון דין פתגמא די פקיד ית למיטר :
(ד) נבר נבר מבית ישראל די יפום תור או איטר או עניא פמשריתא

אין לי חלא הוואח בשון הוואחא נרוצה נגדים עניין ת"ל ואשר ימלא את
ידו וגומר וכן כל הכהנים גדולים שעמדו מראשיתו וילך שביעיו נגזה
ללוותם של שנת הוואחא [ת"כ] : לכהן חתה חזיו. ללוגד טאס נבו מנלל חת
מוקומו הוא קודם לכל חרם [ת"כ] : (לז) כאשר נוס וגו'. כשהגיע יום
הכפורים עשה כסדר הזה ולהגיד שנתו על אהרן טלא היא לונסן לגדולתו
חלא כנוקיים גזרת וולך [ת"כ] :

יז (ג) אשר ישחט שור או כשב. צנוקדשין הכתוב מדבר שח' להקריב
קרבן : צנוקדש. חוץ לעזרה [זכחים ק"ו] : (ד) דם ימשח. כשופך דם

עו במחנה או אשר ישחט מהוין למחנה
(ד) ואל-פתח אהל מועד לא הביאו
לזבחי קרבן ליהוה לפני משכן יהוה
הם יהיב לאיש ההוא דם שפך ונכרת
האיש ההוא מקרב עמו: (ה) למען אשר
יביאו בני ישראל את-זבחייהם אשר הם
זבחים על-פני השדה והביאם ליהוה
אל-פתח אהל מועד אר-הפיהו וזבחו
זבחי שלמים ליהוה אותם: (ו) וזרק הפיהו
את-הדם על-מזבה יהוה פתח אהל
מועד והקטיר החלב לריח ניהח ליהוה:
(ז) ולא-יזבחו עוד את-זבחייהם לשעירים
אשר הם זנים אחריהם תקת עולם
תהיה זאת להם לדרתם: חמישי שלישי

תרגום אונקלוס

או די יכוס מקרא למשריתא: (ד) ולתרע משבן זמנא לא איתיה לקרבא
קרבנא קדם יי קדם משכנא דיי דמא יתחשב לגברא ההוא דמא אשר
וישתיצי אנשא ההוא מעמיה: (ה) בדיל די יתון בני ישראל ית דבחייהו
די אינון דבחיין על אפי חקלא ויתינון קדם יי לתרע משבן זמנא לזת
בהנא ויקסון נכסת קודשין קדם יי יתהו: (ו) וזרוק בהנא ית דמא על
מדבחא דיי בתרע משבן זמנא ויסק תרבא לאתקבלא ברעוא קדם יי:
(ז) ולא ידבחיין עוד ית דבחייהו לשדיון די אינון טעון בתריהו קים עלם

האדם שנתחייב נפשטו: דס טפך לרבות את הזרק דניס צחוק [ת"כ]:
(ח) אשר הם זונחים. אשר הם רגילים לזנות: (י) לשעירים. לשדים נש
(116)

(ס) ואלהם תאמר איש איש מבית ישראל
ומן הגר אשר יגור בתוכם אשר יעלה
עלה אוזבחה: (ט) ואל-פתח אהל מועד
לא יביאנו לעשות אתו ליהוה ונכרת
האיש ההוא מעמו: (י) ואיש איש מבית
ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יאכל
בדדם ונתתי פני בנפש האכלת את-
הדם והכרתיו אתה מקרב עמה: (יא) כי
נפש הבשר בדם הוא ואני נתתיו לכם
על-המזבח לכפר על-נפשתיכם כיי-
הדם הוא בנפש יכפר: (יב) על-כפן אמרתיו
לבני ישראל כל-נפש מכם לא-תאכל

תרגום אונקלוס

תהא דא לחון לדריהו: (ס) ולהוין תימר גבר גבר מבית ישראל ומן
גיורא די יתגידון ביניכו די יסיק עלתא או נכסת קודשיא: (ט) ולתרע
משבן זמנא לא ייתניה למעבד יתיה קדם יי וישתיצי אנשא ההוא
מעמיה: (י) וגבר גבר מבית ישראל ומן גיורא דיתגידון ביניכו די
יכול כל דמא ואתן רוגיו באנשא דייכול ית דמא ואשתיצי יתיה מנו
עמיה: (יא) ארי נפש בשרא ברמא היא ואנא יתבתיא לכון על מדבחא
לכפרא על נפשתיכו ארי דמא הוא על נפשא מכפר: (יב) על כן

וטעירים יקדו סס [ישעיה יג]: (ח) אשר יעלה עולה. לחייב על הנוקטיר
לזרים צחוק [עיינ גרל"ס] כשחוט צחוק שחט שחט אחד והעלה חזירו
שניס חייצין [ת"כ חולין ק"ט]: ונכרת. זרעו נכרת וינוני נכרתין: (י) כל
דס לפי טעמא דנפש יכפר יכול לא יחא חייב חלא על דס הנוקודשין ת"ל
כל די: ונתתי פני. פנאי שלי פונה חני וכל עסקי ועוסקו צו [ת"כ]:
(יא) כי נפש הנכרת. של כל צריה צדס היא תהויה ולפיכך נתתו לכפר על

דם והגור הגור בתוככם לא יאכל דם: (ג) ואיש איש מבני ישראל ומן הגור הגור בתוכם אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאבד ושפך את דמו וכסהו בעפר: (ד) כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא ואמר לבני ישראל דם כל בשר לא תאכלו כי נפש כל בשר דמו הוא כל אכלו יפרת: (ה) וכד נפש אשר תאכל נבדה וטרפה באזרח ובגור וכבם בגדיו

תרגום אונקלוס

אמרת לבני ישראל כל אגוש מנכון לא ייכול דם וגיריא דיתגרוו פניכו לא ייכול דם: (ג) וגבר גבר מבני ישראל ומן גיריא דיתגרוו פניכו די יצוד צידא חיתא או עופא די מתאכיל וישוד ית דמיה ויכשיגיה בעפרא: (ד) ארי נפש כל בשרא דמיה בנפשיה הוא ואמרת לבני ישראל דם כל בשרא לא תיכלון ארי נפש כל בשרא דמיה הוא כל דיכליגיה וישתי: (ה) וכל איש די ייכול נבלה ותבירא פניבא

נפש האדם תזוא נפש וחכפר על הנפש: (ג) כל נפש ונכס. להזהיר גדולים על הקטנים: (ג) אשר יגור. אין לי חלא ליד אוחזין ותרגולין וניק תלמוד לומר ליד וכל ונקום אם כן למה נאמר אשר יגור שלא יאכל דם חלא נהאננה [ת"כ חולין פ"ד]: אשר יאכל. פרט לטונאים: (ד) דמו ננפשו הוא. דמו הוא לו בנקום הנפש שהנפש תלויה בו: כי נפש כל בשר דמו היא. הנפש היא הדם. דם וצפר לשון זכר. נפש לשון נקבה: (ה) אשר תאכל תכלה וטרפה. נבלת עוף טהור דבר הכתוב שאין לה טונאה חלא נשעה שנבלעת צנית הצליעה ולמדך כאן שטונאה נאכלתה וטרפה האמורה כאן לא נכתב חלא לדרוש וכן שנינו יכול תהא נבלת עוף טונא ונתיח צנית הצליעה ת"ל טרפה וי שיש צנינו טרפה ילא עוף טונא שאין צנינו טרפה: (ז) ושם עורו. אם יאכל קדש או יכנס לנקדש חייב על טונאה זו ככל שאין טונאות: ובשרו לא ירחק ושם עורו. על רחילת גופו עוטת כרת ועל כזוס נגדים צולקות:

ורחץ במים ושמא עד הערב וטהר: (ח) ואם לא יבבם ובשרו לא ירחץ ונשא עונו: פ

יח (ב) וידבר יהוה אל משה לאמר: (ג) דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם אני יהוה אלהיכם: (ד) כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם יכה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחקתיכם לא תלכו: (ז) את משפטי תעשו ואת חקתי

תרגום אונקלוס

ובגיריא וצפע לבושוהו וסחי כמיה ויהי מסאב עד רמשא ודפי: (ח) ואם לא יצפע ובשריה לא יסחי וקבל חוביה: יח (ב) ומליל יי עם משה למיטר: (ג) מליל עם בני ישראל ותיגר להון אגא יי אלהכון: (ד) פועבדי עפא דארעא דמצרים די יתיבתון בה לא תעבדון וכעובדי עפא דארעא דכנען די אגא מעיל יתכון לתמן לא תעבדון ובגיטוסיהון לא תהכון: (ז) ית דיגי מעבדון

יח (ג) אני ה' אלהיכם. אני הוא שאמרתי צנינו חכמי ה' אלהיך [שמו ח כ'] וקבלתם עליכם מלכותי ומעמך קבלו בזכותי רצי אומר גלוי וידוע לפניו סקופן לנתק צערות צנינו עזרא לפיכך דא עליהם צנורה אני ה' אלהיכם דעו וי גור עליכם. דיין ליפרע וגאון לשלם סכר: (ג) כמעשה ארץ מצרים. ונגיד שמועשיהם של וולגרים ושל כנעניים מקולקלים וכל האמונות וזאתו ונקום שיצנו צו ישראל וקולקל מן הכל [ת"כ]: אשר אני מביא אתכם שמה. ונגיד שאותן עונותן שכבשו ישראל מקולקלים ונכוסם [ת"כ]: ובחקתיכם לא תלכו. ומה הכיח הכתוב שלא אמר חלא אלו נמוקות שלהן דברים המקוקין להם כגון טיטראות ואלטריאות רצי מאיר אומר חלא דרכי האמורי שוננו הכומים: (ד) את משפטי תעשו. חלו דברים האמורים צחירת נוסח"ט לא לא לא נאמרו היו כדאי לאוונן: ואת חקתי תעשו. דברים שהן

תשמרו ללכת בהם אני יהוה אלהיכם
(ס) ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם ותי בהם יהוה: ששי (י) איש איש אל כלה שש בשרו לא תקרבו לגלות ערוה יהוה: ס (י) ערות אביך וערות אמה לא תגלה אמה הוא לא תגלה ערותה: ס (י) ערות אשת אביך לא תגלה ערות אביך הוא: ס (ט) ערות אחותך בת אביך או בת אמה מולדת בית א

תרגום אונקלוס

ות קמי תשרון למיך כהון אנה יי אלהכון: (ס) ותשרון ית קמי ותי דיני די יעפיד יתרון אנשא ויחי כהון פהי עלמא אנה יי: (י) גבר נבו לכל קרב בשרה לא תקרבו לגלגה עריא אנה יי: (י) ערית אבוק וערית אמה לא תגלי אמה היא לא תגלי עריתה: (ס) ערית אמת אבוק

גזרת הולך שיגר הרע ושיב עליהם לונה לנו לשונךן וחינות העולם ושיבין עליהם כגון חכילת חזיר ולבישת טעטנו וטהרת וני חטאת לכך נאוו חזי ה' גזרתי עליכם חי חטה רשאי ליפטר: ללכת בהם. אל חפטר וחווסט שלא תאמר לנודתי כהנות ישראל חלק ואלווד הכנות האוונות: (ה) דבר אחר את חקתי. לרבות שאר דקדוקי הפרשה שלא פרט הכתוב בהם. דבר אחר ליתן שנוירה ועשייה לחוקים ושנוירה ועשייה לנושפטיים לפי שלא נתן חלק עשייה לנושפטיים ושנוירה לחוקים [חורת כהנים]: וחי בהם. לעולם הזה ואם תאמר בעולם הזה והלא סופו הוא ונת: חזי ה'. נאון לשלם סכר: (ו) לא תקרבו. להזהיר הנקבה כזכר לכך נאמר לשון רבים: חזי ה'. נאון לשלם סכר: (ז) ערות אביך. זו אשת אביך או אינו אלא כוונשו נאמר כאן ערות אביך ונאמר להלן ערות אביו גלה [ויקרא כ'] ונה להלן אשת אביו חף כהן אשת אביו [סנהדרין כ"ד]: וערות אונך. להביא אנו שמינה אשת אביו: (ח) ערוה אשת אביך. לרבות אחר וייתם: (י) בת אביך. חף כהן (120)

מולדת חויץ לא תגלה ערותן: ס (י) ערות בת אבך או בת בתיך לא תגלה ערותן כי ערותך הנה: ס (ב) ערות בת אשת אביך מולדת אביך אחותך הוא לא תגלה ערותה: ס (ג) ערות אחות אביך לא תגלה שאר אביך הוא: ס (ד) ערות אחות אמה לא תגלה כיי שאר אמה הוא: ס (ה) ערות אחי אביך לא תגלה אל אשתו לא תקרב דדתך הוא: ס (ו) ערות כלה לא תגלה אשת בנך

תרגום אונקלוס

לא תגלי עריתא דאבוק היא: (ט) ערית אחתך בת אבוק או רת אמה דילידא מן אבוק מן אמתא אחרי או מן אמה מן גבר אחרון לא תגלי עריתן: (י) ערית בת ברך או בת בריתך לא תגלי עריתן ארי עריתך אינון: (יא) ערית בת אמת אבוק דילידא מן אבוק אחתך היא לא תגלי עריתה: (יב) ערית אחת אבוק לא תגלי קרית אבוק היא: (יג) ערית אחת אמה לא תגלי ארי קרית אמה היא: (יד) ערית אח אבוק לא תגלי לאתתיה לא תקרב אמת אח אבוק היא: (טו) ערית כלה לא

חוסה כוונשו: מולדת בית או מולדת חוץ. זין שאוונרים לו לאזני קיים את חנה וזין שאוונרים לו הולא את חנה [יצונות כ"ז] כגון ונוורת או נתינה: (י) ערות בת בנך וגו'. כצחו ולא נוסחו הכתוב ונדבר וכתו וכתו כחו ונשחו אנו למדין ונערוה אשה וכתה שנאמר כהן לא תגלה זין שהיא ונונו וזין שהיא ונאיש אחר [יצונות כ"ז]: ערות בת בנך. קל וחומר לכתך אלא לפי שאין נוהדין מן הדין למדורם ונזרם טוב כוונסת יצונות [יצונות ג'] כשהדין ע"ה: (יא) ערות בת אשת אביך. לוונר שאינו חייב על אחותו נשפחה ונכרית לכך נאמר בת אשת אביך כדאיה לקידושין: (יד) ערות אחי אביך לא תגלה. ונה היא ערותו אל אשתו לא תקרב: (טו) אשת בנך הוא. לא איתתי אלא כשיש לבנך אישות בה פרט לנאוסה ושפחה ונכרית [סנהדרין (121)

הוא לא תגלה ערותה: (ט) ערות
אשרת אחיד לא תגלה ערות אחיד
הוא: (י) ערות אשה ובתה לא תגלה
את בית בנה ואת בית בתה לא תקח
לנלות ערותה שארה הנה ומה הוא:
(יא) ואשה אל אחתה לא תקח לצרר
לנלות ערותה עליה בהויה: (יב) ואל
אשה בנות טמאתה לא תקרב לנלות
ערותה: (יג) ואל אשת עמיתך לא תתן
שכבתך לזרע לטמאה בה: (יד) ומזרעך

תרגום אונקלוס

תגלי אתה בך היא לא תגלי ערותה: (ט) ערית אתה אחיד לא
תגלי עריתך דאחיד הוא: (י) ערית אתה וברתה לא תגלי ית בת
ברך וית בת ברתה לא תסב לגלגה ערותה קריבין אינון עעת חטאין
היא: (יא) ואתה עם אחתה לא תסב לאעקא לה לגלגה ערותה
עלה בחיקה: (יב) ולא תתא בריווק סאובתה לא תקרב לגלגה
ערותה: (יג) ובאת חבדך לא תתן שכובתך לזרעא לאסתאבא בה:
(יד) ומזרעך לא תתן לאעברא למולך ולא תחיל ית שמא דאלהך

ע"ה: (יז) ערות אשה וזמה. לא אסר הכתוב אלא ע"י נשואי הראשונה
לכך כאלו לא חקק לשון קיסה וכן לענין העונש אשר יקח את אשה ולא
אשה לשון קיסה אלא חכא אשה וותר לישא זמה [יצעות ג'] : שארם הנה.
קרוכות זו לזו: זמה. עלה כמרגומו עלה חטאין שילך יועלך לחטוא:
(יח) אל אחותה. שמיסן כחטה [קדושין ג'] : ללרור. לשון לרה לעשות את
זו לרה לזו: בחיים. לנודך שחם נרסה לא ישא את אחותה כל זמן שהיא
בחיים: (כא) לנולך. ע"א היא ששנה נולך וזו היא עזרתה טעוקר בנו
לכוונתים [סנהדרין ס"ד] ועושין שמי מודרות גדולות וועצנין את הכן
ברגליו בני שמי מודרות האש: לא תתן. זו היא עקירתו לכוונתו: להענין
(122)

כב
לא תתן להעביר למולך ולא תחל את
שם אלהיך אני יהוה: שביע רביעי (כג) ואת
תני לא תשכב משכבי אשה תועבה
היא: (כד) ובכל בהמה לא תתן שכבתך
לטמאה בה ואשה לא תלמד לפני
בהמה לרבעה תבל הוא: (כה) אל
טמאין בכר אלהי בכר אלה נטמאין
הגוים אשר אני משלח מפניכם:
(כז) ותטמא הארץ ואפקד עונה עליה
ותקא הארץ את ישיבה: מטמא
(כח) ושמרתם אתם את חקתי ואת
משפטי ולא תעשו מכל התועבת
האלה האזרה והגר הנגר בתוכם: (כט) כי
את כל התועבת האל עשו אנשי

תרגום אונקלוס

אנא י: (כג) וית דכורא לא תשכוב משכבי אתה תועבתה היא:
(כד) ובכל בעורא לא תתן שכובתך לאסתאבא בה ואתה לא תקום
קדם בעורא למשלט בה תבלא הוא: (כה) לא תסתאבון בכל אלין
אני בכל אלין אסתאבו עמיא די אנא מגלי מן קדמיכון:
(כז) ואסתאבת ארעא ואסערית חובה עליה וזקנית ארעא ית תבחה:
(כח) ותטמא אתון ית קמי וית דיני ולא תעבדון מכל תועבתה האלין
ישיבא וגו' ויא די יתגורון ביניכון: (כט) אני ית כל תועבתה האלין
לנולך. זו העצרת האש: (כג) חבל הוא. לשון קדש וערוה ונלוף וכן ופיי
על הנלית [ישעיה י']. דבר אחר חבל הוא לשון חליט ועצוב זע אדם
וזה נהיה: (כה) ולא תקיא הארץ חטכה. נושג לכן ונך סהכילוסו דבר
(123)

הָאָרֶץ אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם וְהַטְּמֵא הָאָרֶץ
(כ) וְלֹא־תָקִיא הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּטִמְאֹתֶיךָ
אֵתָּה כַּאֲשֶׁר קָאָה אֶת־הַגּוֹי יֹשֵׁב
לִפְנֵיכֶם: (כט) בִּי כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכָּל
הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֹהִים וּנְכַרְתּוּ הַנִּפְשׁוֹת
הַעֲשֹׂת מִקְרֵב עַמָּם: (ל) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־
מִשְׁמַרְתִּי לְבִדְתִי עֲשׂוֹת מִחֻקֹּת
הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לִפְנֵיכֶם וְלֹא
תִטְמְאוּ בָהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: פ פ פ
יש (ה) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
(ז) דַּבֵּר אֶל־כָּל־עַדְת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ

תרגום אונקלוס

עֲבְדוּ אֲנָשִׁי אֲרַעָא דִּי קְדָמִיכוֹן וְאַסְתָּאבַת אֲרַעָא: (כח) וְלֹא
תְרוֹקוּן אֲרַעָא יִתְכוֹן בְּסִאזְבִּיכוֹן יְתָה בְּטָא דִּי רֹקֵנַת יְת עֲפֵא דִּי
קְדָמִיכוֹן: (כט) אַרְי פֶּל דִּי יַעֲבִיד מְכַל תּוֹעֵבְתָא הָאֵלִין וַיִּשְׁתַּחֲוֶי
בְּשִׁתָּא ד־עֲבָדוֹן מִנּוּ עֲמָהּ: (ל) וְתִשְׁרוּן יְת מִשְׁרַת מִיַּרְדֵי בְּדִיל דִּלָּן
לְמַעַבְד מַנִּיבֹסִי תּוֹעֵבְתָא דִּי אֲתַעֲבִידוּ קְדָמִיכוֹן וְלֹא תִסְתַּאבְּוֹן בְּחַו
אָנָּה יי אֱלֹהִיכוֹן:

יש (ה) וַיִּמְלִיל יי עַם מֹשֶׁה לְמִיַּרְדֵי: (ז) מְלִיל עַם כָּל פְּנִישְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְתִיַר לְהוֹן קְדִישֵׁין תְּהוֹן אַרְי קְדִישׁ אָנָּה יי אֱלֹהִיכוֹן: (ח) בְּטָא

וּמֹאס שְׂאִין עוֹנֵד בְּיַעֲוִי אֵלָּא מְקִיאוּ כַךְ אֲרַךְ יִשְׂרָאֵל אִינֵה מְקִיִּיעַת עוֹנֵד
עֲבִירָה וְתַרְגּוּמוֹ וְלֹא תְרוֹקִין לְכוֹן רִיקוֹן וְנִיקָה עֲלֵיהֶּ מַהִּס: (כט) הַנִּפְשׁוֹת
הַעוֹשׂוֹת. הַזְכַּר וְהַנְּקִדָּה בְּחַסְוֵעַ: (ל) וְשְׁמַרְתֶּם אֶת וְשְׁמַרְתֶּם. לְהַזְהִיר בְּנֵי
דִין עַל כֵּךְ: וְלֹא תִטְמְאוּ בָהֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. הֵא אֵם תִּתְעוֹוֹ אִי. אֱלֹהֵיכֶם
וְאַחַס נִפְסָלִי מֵאַחֲרֵי וְנֵה הַגֵּאת יֵשׁ לִי בְכֶם וְאַחַס וְנַחֲמִיִּים כְּנֵיהֶם לְקַי
נֹאמַר אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

אֱלֹהִים קְדוֹשִׁים תְּהִיוּ בִּי קְדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם: (ג) אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת־
שִׁבְתִּי תִשְׁמְרוּ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
(ד) אֶל־תִּבְלֵנוּ אֶל־הָאֵלִילִים וְאֱלֹהֵי מִסְכָּה
לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (ה) וְכִי
תִזְבְּחוּ זִבְחַ שְׁלָמִים לַיהוָה לְרֹצְנֵיכֶם

תרגום אונקלוס

מִן אִשִּׁיה וּמִן אָבִוּהִי תְהוֹן דְּהִלִין וְיֵת יִמֵי שְׂבִיָּא דִּילִי תִשְׁרוּן אָנָּה יי
אֱלֹהִיכוֹן: (ד) לֹא תִתְפַּנּוּן בְּתַר מַעֲוֹן וְדַחְלֹן דְּמַחְבָּא לֹא תַעֲבָדוּן לְכוֹן
אָנָּה יי אֱלֹהִיכוֹן: (ה) וְאֲרִי תְכַסוֹן נְכַסַת קוֹדֶשֶׁין קֹדֶם יי לְרַעֲוֵא לְכוֹן

יש (ג) דְּכַר אֵל כֹּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְנִלְוֵד שְׁנֵאמַרָה פְּרַשָׁה זוֹ בְּהַקְהֵל
מִפְּנֵי שְׂכֻרֵי גוֹפֵי תוֹרָה תְלוּיִין בַּה [ויקרא ד' ת"כ]: קְדוֹשִׁים
תְּהִיוּ. הוּו פְּרוֹשִׁים מִן הַעֲבִירוֹת וּמִן הַעֲבִירָה שְׂכַל מְקוֹס שְׂחַתָּה מוּלָּא גִדְר
עֲרוֹס חַסֵּה מוּלָּא קְדוּשָׁה [ויקרא ד'] אִשֵּׁה זֹנָה וְחִלְלָה [ויקרא כ"א] וְגו'
אִי ה' מְקַדְּשֶׁכֶם [ע"ס]. וְלֹא יִחַלֵּל זִרְעוֹ אִי ה' מְקַדְּשֶׁה. [ע"ס] קְדוֹשִׁים יִהְיוּ.
אִשֵּׁה זֹנָה וְחִלְלָה: (ג) אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ. כָּל אֶחָד מִכֶּם תִּירָאוּ אִבְיו
וְאִמּוֹ זֹהוּ פְּשׁוּטוֹ. וְנִדְרָשׁוּ אִין לִי אֵלָּא אִישׁ אִשֵּׁה מִנִּיין כְּשִׁחֵא חוֹנֵר תִּירָאוּ
הִרִי כַאֵן שְׁנַיִם א"כ לְמַה נֹּאמַר אִישׁ שְׁהֵאִים סַפְק בִּירוּ לְעוֹבֹת אֵלָּא אִשֵּׁה רַשׁוּת
אֲחֵרִים עֲלֵיהֶם [ה"כ קְדוּשִׁין כ"ט]: אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ. כַּאֵן הַקְּדִים אֵם לֹא
לְפִי שְׁנֵלְוִי לְפָנָיו שְׂהֵן יִרָא אֵת אִבְיו יוֹתֵר מֵאִמּוֹ וּנְכַבֵּד הַקְּדִים אֵם לֹא
לְפִי שְׁנֵלְוִי לְפָנָיו שְׂהֵן מְכַבֵּד אֵת אִמּוֹ יוֹתֵר מֵאִבְיו מִפְּנֵי שְׂמַשְׁלַחְתּוֹ בְּדַבְרִים:
וְאֵת שְׂנֵחֹתֵי חַסְמֵהוּ. סַמּוֹךְ שְׂנַח לְמִוֹרָא אֵם לְוִוֵּר אֵף עַל פִּי שְׂהַזְהִרְחִיד עַל
מִוֹרָא אֵם אֵם יִאמַר לֶךְ חֵלֵל אֵת הַשְּׂנַח אֵל חַסְמַע לוֹ וְכֵן בְּשִׁאֵר כָּל מִלּוֹת:
אִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. אִשֵּׁה וְאָבִיד חַיִּיבִים בְּכַזְבִּי לְפִיכֵךְ לֹא חַסְמַע לוֹ לְבַטֵּל אֵת
דְּבִיר [יְצִימוֹת ה']. אִיזָה מִוֹרָא לֹא יִשַׁב בְּמִקּוּמוֹ וְלֹא יִדְבַר בְּמִקּוּמוֹ וְלֹא יִסְתַּחֲוֶי
אֵת דְּבָרָיו. וְאִי זֹהוּ כְבוֹד מֵאֵכִיל וּמִשְׁקָה מִלְּבָשִׁים וּמִנְעִיל מִכְּנִים וּמוּלִיא [ב"מ
ל"ג קְדוּשִׁין ל"ו]: (ד) אֵל תִּפְנוּ אֵל הָאֵלִילִים. לְעַבְדָּם [ת"כ]. אֵלִילִים לְשׁוֹן
אֵל כָּלָּא הוּוּ חַסְבִּי: וְאֵלֵהִי מִסְכָּה. תְּחִילְתָּן אֵלִילִים הִם אֵם אִשֵּׁה פּוֹנֵה
אֲחֵרִים סוּפְךָ עוֹשֶׂה חוֹתֵם אֱלֹהִיּוֹת: לֹא תַעֲשׂוּ לְכֶם. לֹא תַעֲשׂוּ לְאַחֲרִים
וְלֹא אֲחֵרִים לְכֶם וְא"לָּא תַעֲשׂוּ לְעִזְבוֹכֶם אֵלָּא אֲחֵרִים עוֹשִׂין לְכֶם הִרִי כְבֵד
נֹאמַר לֹא יִהְיֶה לֶךְ [שְׁנוֹת כ']. לֹא שִׁלְךְ וְלֹא שֵׁל אֲחֵרִים: (ה) וְכִי תִזְבְּחוּ
וְנוֹוִיר. לֹא: אֲמַרָה פְּרַשָׁה זוֹ אֵלָּא לְמַד שְׂלָא תַחַס זְבִיחְתָּן אֵלָּא עַל יִיִּם:

תִּזְכְּרוּהוּ: (ו) בַּיּוֹם וּבַחֵמָּה יֵאָכְלוּ וּבְמִקְדָּשׁ
וּתְנוּתוֹ עַד-יוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּאֵשׁ יִשְׂרָף:
(ז) וְאִם הֵאָכְלוּ יֵאָכְלוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כְּמִקְדָּשׁ
הוּא לֹא יִרְצָה: (ח) וְאִכְלוּ עִוְנוֹ וְיִשָּׂא כִּי-
אֶת-קֹדֶשׁ יְהוָה חָלַל וּנְכַרְתָּהּ הַנֶּפֶשׁ
הַהִיא מֵעַמִּיהָ: (ט) וּבְקִצְרֹכֶם אֶת-קִצְרוֹ
אֲרֻצְלֶם לֹא תִכְלֶה בְּאֶת שַׂדֵּךְ לִקְצֹר
וּלְקַט קִצְרוֹ לֹא תִלְקֹט: (י) וּבְרִמֵּה לֹא

תרגום אונקלוס

תְּכַזְּבוּהוּ: (ו) בַּיּוֹם וּבַחֵמָּה יֵאָכְלוּ וּבְמִקְדָּשׁ
וּתְנוּתוֹ עַד-יוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּאֵשׁ יִשְׂרָף:
(ז) וְאִם הֵאָכְלוּ יֵאָכְלוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כְּמִקְדָּשׁ
הוּא לֹא יִרְצָה: (ח) וְאִכְלוּ עִוְנוֹ וְיִשָּׂא כִּי-
אֶת-קֹדֶשׁ יְהוָה חָלַל וּנְכַרְתָּהּ הַנֶּפֶשׁ
הַהִיא מֵעַמִּיהָ: (ט) וּבְקִצְרֹכֶם אֶת-קִצְרוֹ
אֲרֻצְלֶם לֹא תִכְלֶה בְּאֶת שַׂדֵּךְ לִקְצֹר
וּלְקַט קִצְרוֹ לֹא תִלְקֹט: (י) וּבְרִמֵּה לֹא
תְּכַזְּבוּהוּ: (ו) בַּיּוֹם וּבַחֵמָּה יֵאָכְלוּ וּבְמִקְדָּשׁ
וּתְנוּתוֹ עַד-יוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּאֵשׁ יִשְׂרָף:
(ז) וְאִם הֵאָכְלוּ יֵאָכְלוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כְּמִקְדָּשׁ
הוּא לֹא יִרְצָה: (ח) וְאִכְלוּ עִוְנוֹ וְיִשָּׂא כִּי-
אֶת-קֹדֶשׁ יְהוָה חָלַל וּנְכַרְתָּהּ הַנֶּפֶשׁ
הַהִיא מֵעַמִּיהָ: (ט) וּבְקִצְרֹכֶם אֶת-קִצְרוֹ
אֲרֻצְלֶם לֹא תִכְלֶה בְּאֶת שַׂדֵּךְ לִקְצֹר
וּלְקַט קִצְרוֹ לֹא תִלְקֹט: (י) וּבְרִמֵּה לֹא

תְּעוּלָּלוּ וּפְרַמְתֶּם בְּרִמֵּה לֹא תִלְקֹט לְעִוְנוֹ וְלִנְרֵה
תִּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (ב) לֹא
תִנְנָבוּ וְלֹא-תִתְכַחֲשׂוּ וְלֹא-תִשְׁקְרוּ אִישׁ
בְּעַמִּיתוֹ: (ג) וְלֹא-תִשָּׁבְעוּ בִשְׁמִי לְשַׁקֵּר
וְחָלַלְתָּ אֶת-שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה: (ד) לֹא-
תִעֲשֶׂק אֶת-רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא-תִתְלוֹן
פַּעֲלַת שְׂכִיר אֹתְךָ עַד-בִּקְרָא: (ה) לֹא-
תִקְבֹּל חֶרֶשׁ וּלְמַנִּי עוֹר לֹא תִתֵּן מִבְּשָׁל

תרגום אונקלוס

תִּתְנוּ אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: (א) לֹא תִנְנָבוּ וְלֹא תִשְׁקְרוּ אִישׁ
בְּרֵעֵיהֶם: (ב) וְלֹא תִשָּׁבְעוּ בִשְׁמִי לְשַׁקֵּר וְחָלַלְתָּ
אֶת-שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה: (ג) לֹא תִעֲשֶׂק
אֶת-רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא תִתְלוֹן
פַּעֲלַת שְׂכִיר אֹתְךָ עַד-בִּקְרָא: (ד) לֹא-
תִקְבֹּל חֶרֶשׁ וּלְמַנִּי עוֹר לֹא תִתֵּן מִבְּשָׁל
תְּכַזְּבוּהוּ: (ו) בַּיּוֹם וּבַחֵמָּה יֵאָכְלוּ וּבְמִקְדָּשׁ
וּתְנוּתוֹ עַד-יוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּאֵשׁ יִשְׂרָף:
(ז) וְאִם הֵאָכְלוּ יֵאָכְלוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי כְּמִקְדָּשׁ
הוּא לֹא יִרְצָה: (ח) וְאִכְלוּ עִוְנוֹ וְיִשָּׂא כִּי-
אֶת-קֹדֶשׁ יְהוָה חָלַל וּנְכַרְתָּהּ הַנֶּפֶשׁ
הַהִיא מֵעַמִּיהָ: (ט) וּבְקִצְרֹכֶם אֶת-קִצְרוֹ
אֲרֻצְלֶם לֹא תִכְלֶה בְּאֶת שַׂדֵּךְ לִקְצֹר
וּלְקַט קִצְרוֹ לֹא תִלְקֹט: (י) וּבְרִמֵּה לֹא

ויקרא יש קדושים

ויראת מאלהיך אני יהוה : שני המישי
(טו) לא תעשו על במשפט לא תשא
פנייך ולא תהדר פני גרול בצדק
תשפט עמיתך : (טז) לא תלך רכיל
בעמך לא תעמד על דם רעהי אני יהוה :

תרגום אונקלוס

תקלא ותדחל מאלהיך אָנא יי : (טו) לא תעבדון שַׁקָּךְ בְּדִין לֹא תִשָּׁב
אִפִּי מִשְׁפִּינָא וְלֹא תִהְדַּר אִפִּי רַבָּא בְּקוֹשְׁטָא תְּדִינִיהּ [לְחִבְרָה : (טז) לֹא
לִילֵה שְׁטַלְמוֹת פְּעוּלְתוֹ וּנְשִׁיעֵלָה עִמּוֹד הַשְׁחַר לְפִיכָךְ זִמּוֹן גְּבוּי שִׁכְרוֹ כֹּל הַיּוֹם
לְפִי שְׂחַנְהָה חוֹרָה זִמּוֹן לְזַעַל הַבַּיִת עוֹנֵה לְזַקֵּשׁ מַעוֹת [בְּנִי ק"ו] : (ד) לֹא
תִקְלַל חֵרֶשׁ. אִין לִי אִלֵּא חֵרֶשׁ מְנַיִן לְרַבּוֹת כֹּל אִדָּם ת"ל זַעֲנִיךְ לֹא תִשְׁחַר
[שְׁמוֹת כ"ג] א"כ נִאֲמַר חֵרֶשׁ מִה חֵרֶשׁ מְנוּחַד שְׁהוּא בְּחַיִּים אִף כֹּל שְׁהוּא
בְּחַיִּים יֵלֵא הַנֵּה שְׁאִינוּ בְּחַיִּים [ת"כ] : וּלְפָנַי עוֹר לֹא תִחַן מִכְּשׁוֹל. לְפָנַי
הַקּוֹנֵא דְזָדָר לֹא תִחַן עֵנֶה שְׁאִינָה הוֹגֵנָה לוֹ אֵל תִּחְמַר מִכּוֹר שִׁדְךָ וְקַח לָךְ
חִמּוֹר וְחַתָּה עוֹקֵךְ עֵלָיו וּנְוֹטְלוֹ הַיַּמִּינוֹ [ת"כ] : וִירֵאֵת מִאֲלֹהֶיךָ. לְפִי שְׁהַדְרָה
הַזֶּה אִינוּ מִסּוֹר לְזַעֲרִים לִידַע אִם דַּעְתּוֹ עַל זֶה לְטוֹבָה אוֹ לְרַעָה וְיִשְׁלַח
לְהַשְׁמֵט וְלוֹמַר לְטוֹבָה נִחְכּוֹנְתִי לְפִיכָךְ נִאֲמַר צוֹ וִירֵאֵת מִאֲלֹהֶיךָ הַמּוֹכִיר
מִחֲשַׁבְתּוֹךְ וְכֵן כֹּל דְּזַר הַמּוֹכִיר לְלָצוֹ עַל אִדָּם הַעוֹשֶׂהוּ וְאִין שֹׂאֵר הַבְּרִיּוֹת
מִכִּידוֹת צוֹ נִאֲמַר צוֹ וִירֵאֵת מִאֲלֹהֶיךָ : (טו) לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בְּמַשְׁפַּט. וְלֹא
שְׁהִיִּין הַמְקַלְקֵל אֵת הַדִּין קְרוּי עוֹל שְׁנֵאֵי וּמְשׁוֹקֵן חֵרֶם וְתוֹעֵצָה שְׁהַעוֹל קְרוּי
חֻוּצָה שְׁנֵאֲמַר כִּי תוֹעֵצַת ה' כֹּל עוֹשֶׂה עוֹל [דְּבָרִים כ"ג] : וְהַתּוֹעֵצָה קְרוּי
שִׁקָּץ וְחֵרֶם שְׁנֵאֲמַר וְלֹא תִזְיֵא תוֹעֵצָה אֵל צִיתָךְ וְהִיִּית חֵרֶם כְּמוֹהוּ שִׁקָּץ
שְׁתַּלְמוֹת וְגו' [שם ז'] : לֹא תִשָּׂא פָנַי דֵּל. שֵׁלֵא חֲמוֹר עֵינִי הוּא זֶה וְהַעֲשִׂיר
חַיִּיז לְפִרְנָסוֹ אֲזַכְּרוּ צִדִּין וְנִמְלֵא מִתְּפִרְכָּם בְּנִקְיוֹת [ת"כ] : וְלֹא תִהְדַּר פְּנֵי
גְּדוֹל. שֵׁלֵא חֲמוֹר עֲשִׂיר הוּא זֶה צִן גְּדוֹלִים הוּא זֶה הַיֵּאִךְ אֲשִׁישְׁנוּ וְהִלֵּאֵת
בְּצַחְתּוֹ עוֹנֵשׁ יֵשׁ בְּצַדֵּק לִכְךָ נִאֲמַר וְלֹא תִהְדַּר פְּנֵי גְּדוֹל : בְּלֹדֵךְ תִּשְׁפּוֹט עוֹמֵתָהּ.
כַּשְׂמַעְנוּ. דְּבַר אֲחֵר הוּי דָן אֵת חֲזִירְךָ לִכְךָ זְכוֹת [סְנֵהֲדִירִין ל'ג] : (טז) לֹא
תִלְךָ רְכִיל. אִינוּ אֲזוֹר עַל שֵׁם שְׂכַל מְשַׁלְמֵי מוֹדֵי' וּמִסְפָּרִים לְשׁוֹן הַרַע הוֹלֵכִים
בְּבַחַי רַעִיָּהּ לְרַגֵּל וְהֵ יִרְאוּ רַע אוֹ מִה יִשְׁמַעוּ רַע לְסַפֵּר בְּזוֹךְ נִקְרָא'
הוֹלְכֵי רְכִיל הוֹלְכֵי רְגִילָה אֲשִׁפִּי' וּנְנִי שְׁפִיאֲנֵעֲרִיִּיא (אוֹיְבֵשְׁפֵהֲעִירֵיִיא,
אוֹיְבֵשְׁפֵהֲעִירֵי) בְּלַע". וְרֵאִיהָ לְדַצְרֵי שֵׁלֵא וְנִינְיוּ רְכִילוֹת שְׁאִינוּ כְּתוּב בְּלִשׁוֹן
הַלִּיכָה לֹא תִלְךָ רְכִיל. וְהוֹלְכֵי רְכִיל נִחְשָׁה וּבְרַזוֹ [יִרְמִיָּהוּ ו'] וְשֹׂאֵר לְשׁוֹן
הַרַע אִין כְּתוּב צוֹ הַלִּיכָה וּמְשַׁנִּי בְּקַתֵּר דַּעֲהוּ [חֲהֵלִים ק"א] לְשׁוֹן דְּמִישׁ
(128)

ויקרא יש קדושים

(ח) לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח
תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו
חמא : (ט) לא תקום ולא תמר את בני
עמך ואהבת לרעהך כמוך אני יהוה :
(טז) את חקתי תשמרו בהמתך לא

תרגום אונקלוס

תיכול קודצין בעמך לא תקום על דמך דחברך אָנא יי : (ח) לא תשנא
אֵת אַחִיךָ בְּלִבְבְּךָ אוֹכְחָא תוֹכַח יֵת חֲבֵרְךָ וְלֹא תִקְבִיל עַל דִּילִיהּ חוֹבָא :
(ט) לֹא תִקּוּם וְלֹא תִמַּר תַּמְרָה לְבְנֵי עַמְךָ וְתִרְחַמִּיהּ לְחִבְרָךְ פּוֹתָךְ אָנָּה
יי : (טז) יֵת קְנִמֵי תִשְׁמְרוּן בְּעִירְךָ לֹא תִרְכִּיב עִירּוּבִין תְּקַלְךָ לֹא תִרְעַע
[שם קכ"ג] לְשׁוֹן מְדַבְּרַת גְּדוּלוֹת [שם י"ג] לִכְךָ אִינוּ אֲזוֹר שְׁהַלְשׁוֹן הוֹלֵךְ
וּמְרַגֵּל שְׁהַכ"ךְ נִחְלַפְתָּ בְּנִינְי"ל שְׂכַל הַחֲמוּסוֹת שְׁמוּלֵאֵיהֶם מְנוֹקִיר אֲחֵד מִתְּחַלְפּוֹת
זוֹ צוֹר בְּיָתִים צַפ"א וְגַיְמ"ל בְּצ"ק וְקו"ף וְגו' בְּצַמ"ד וְזִין' בְּצַד"ו וְכֵן וִירְגַל
בְּצַדְדָךְ רַגְלָה בְּמַרְמָה לְאֲמַר עֵלֵי רַעָה [שְׁמוּאֵל צ' י"ט] וְכֵן לֹא רַגֵּל עַל לְשׁוֹנוֹ
[חֲהֵלִים י"ד] וְכֵן רֹכֵל הַסּוֹמֵר וּמְרַגֵּל אֲחֵר כֹּל כְּסוּדָה וְכֹל הַמּוֹכֵר בְּשִׁמְיִים
לְחַתְּקֵשׁתָּ צַהֵם הַנְּשִׂים עַל שֵׁם שְׁמֹחַר מְנִיד בְּעִירוֹת נִקְרָא רֹכֵל לְשׁוֹן רֹגֵל
וְתִרְגוּם לֹא תִיכּוֹל קִרְצִין כְּמוֹ וְאֲכַלִּי קִרְצִיָּהוּן דִּי יְהוּדָאִי אֲכַל צִיהּ קוֹרֵא צִי
וּמִלְכָּא [דְּנִיחָל ג'] נִרְחַשׁ צַעֲיִי שֵׁי' מִשְׁפָּטָם לְאֲכּוֹל צִצִית הַמְקַנֵּל דְּבָרֵיהֶם
שׁוּם הַלְעֵטָה הוּאֵה גַמַּר חֲזוֹק שְׂדַצְרֵיוּ מְקוּיִימִים וְיַעֲמִידֵם עַל הַאֲמֵת וְהוֹתָה
הַלְעֵטָה נִקְרָאֵת אֲכִילַת קוֹרְצִין לְשׁוֹן קוֹרֵץ צַעֲיִי [מְשַׁלִּי ו'] שִׁקָּץ דְּרַךְ כֹּל
הוֹלְכֵי רְכִיל לְקִרְוֹן צַעֲיִיָּהִם וְלִרְמִיזוֹ דְּבָרֵי רְכִילוֹתָן שֵׁלֵא יִצְנוּ שֹׂאֵר הַשְׁמוּעִי' :
לֹא תַעֲמוֹד עַל דַּם רַעִיךָ. לְאֲרוּחַ בְּנִיתָתוֹ וְחַתָּה יִכּוֹל לְהַלְיָנוּ כְּמוֹן עוֹבֵעַ
בְּנִשְׁרָה וְהִיא אוֹ לְקַטִּים צַחִים עֵלָיו [ת"כ] : אִינוּ ה' : נִחְמֵן לְשֵׁלֵם שִׁכְרָה וְנִחְמֵן
לְפִרְעֵה : (יז) וְלֹא תִשָּׂא עֵלָיו חֲמוֹ. לֹא תִלְבֵּן אֵת פְּנֵי דְבָרִים : (יח) לֹא
תִקּוּם. אֲזוֹר לוֹ שְׁשִׁילְנֵי מְגַלְךָ אֲמַר לוֹ לֹאֵו לְנִמַּר אֲמַר לוֹ הַשְׁאִילְנֵי קְרֹדוּנְךָ
אֲמַר לוֹ אִינוּ מְשִׁילְךָ כְּדִךְ שֵׁלֵא הַשְׁאִלְנֵי זוֹ הִיא נִקְיִינָה וְאִיזוֹ הִיא נְטִירָה
א"ל הַשְׁאִילְנֵי אֵת קְרֹדוּנְךָ א"ל לֹאֵו לְנִמַּר אֲמַר לוֹ הֵא לָךְ וְאִינוּ כְּמוֹתָךְ שֵׁלֵא
הַשְׁאִלְנֵי זוֹ הִיא נְטִירָה [יוֹנָא פ"ג] שְׁבוּרֵי הַאִיצָה בְּלָצוֹ א"פ שְׁאִינוּ נֹקֵם :
וְהַבַּחַת לְרַעֲךָ כְּמוֹן. אֲמַר רַבִּי עֲקִיבָא זֶה כֻּלָּ גְּדוֹל בְּחִירוֹתָ [ת"כ] : (יט) אֵת
חֻקוֹתֵי שְׁמוֹר. וְאִלוֹ הֵן בְּהִמְתָּךְ לֹא תִרְצִיעַ כְּלָאִים וְגו' חֻקִּים אִלוֹ גִּרְתָּ
וְנִלְךָ שִׁאֵן טַעַם לְדַבֵּר : וּבְגַד כְּלָאִים. לְמַה נִּאֲמַר לְפִי בְּחִירוֹתָ לֹא תִלְבַּשׁ שְׁעִטָּה
לְמַר וּפְשָׁחִים יִקְדוּ [דְּבָרִים כ"ג] יִכּוֹל לֹא יִלְבַּשׁ גִּזְיָה לְמַר וְאִינוּי פִּשְׁתָּן ת"ף
Tom. III. 9 ט (127)

תרביע פלאים שדך לא תזרע פלאים
ובגר פלאים שעטנו לא יעלה עליך
(כ) ואיש כיישב את אשה שכבת
זרע והוא שפחה נחרפת לאיש
והפירה לא נפדתה לו חפשה לא
נתן לה פקרת תהיה לא יומתו כיי
לא חפשה: (כא) והביא את אשמו
ליהוה אל פתח אהל מועד איל
אשם: (כב) ונכר עליו הבחן באיל

תרגום אונקלוס

עירובין ולבוש עירובין שעטנו לא יסק עלך: (כ) ונגר ארי ישכנו
ית איתא שכבת זרע והיא אמה אחידא לגבר ואתפרקא לא אתפרקת
בכסא או חרותא לא אתיביבת לה בשטר בקורתא תחי בה לא ימותו
ארי לא אתחרת: (כא) ויתי ית אשמה קדם יי לתרע משפן ומנא
דיקרא לאשמה: (כב) ויכפר עלוהי פקנא בדיקרא ראשמה קדם יי על

נגד וניין לרבות הלזדי ת"ל שעטנו דבר שהוא שוע טווי וכו' ואומר אי
נח לשון דבר הנולל ושזר זה עם זה לחברו טיט"יר (יועבין) בלע"ז וכו'
חזין לנאזי דאית בסון [מ"ק י"ג] שאנו מפרשין לשון כנס פליט"רעל
(פערוועלקטי) [עי' שנות י"ח י"ח] ולשון שעטנו פירוש וחס מחנה
למר ופשמס. (כ) נחרפת לאיש. מיועדת ומיועדת לאיש ואיני יודע לו דמיון
במקרא ובשפחה כנענית חיה שפחה וחיה. בת חורין הנאורכת לעבד עברי
שומר בשפחה הכוזב מדר [קדושין ל"ו]: והפדה לא נפדה. פדוים ואינה
פדוים וחס פדיון נכסף [מ"כ גיטין ל"ט]: או חופשה. נשטר: בקרת
חסיה. היא לוקה ולא הוא. יש על צ"ד נכר את הדבר שלא לחייבו וייתה
כי לא חפשה ואין קדושים געורין. ורבותינו [בכריתות י"ח] לגדור ומלן שני
שהוא גזלקות תהא נקראי שהדיינים הונלקין קורין על הלוקה אם לא
שמור לעשות וגו' והפלא ה' את ונכתב וגו' [דברים כ"ח]: כי לא חפשה.
לפיכך אין חייב עליה וייתה שאין קדושים קדוין הא אם חופשה קדושים
קדוין ויביע וייתה [נכות כ"ג]: (כב) ונכלם לו ומחמתו אשר חטא.

האשם לפני יהוה על חטאתו אשר חטא
ונסלח לו מחטאתו אשר חטא: פ
שלישי (כג) וכי תבאו אל הארץ ונטעתם
פלעי מאכל וערלתם ערלתו את
פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא
יאכל: (כד) ובשנה הרביעת יהיה פרי
פריו קדש הלולים ליהוה: (כה) ובשנה
החמישת תאכלו את פרוי לחוסיה לכם
תבואתו אני יהוה אלהיכם: (כו) לא
תאכלו על הדם לא תנחשו ולא תעוננו:

תרגום אונקלוס

חובתיה די חב וישתביק ליה מחובתיה די חב: (כג) וארי תעלון לארעא
ותעבון כל איל דמיכל ותורקון רחקא ית אביה תלת שנין יהי לבון
מרחק לאבדא לא יתאכל: (כד) ובשמת רביעתא יהי כל אביה קדוש
תשבחון קדם יי: (כה) ובשמת חמישיתא תיכלין ית אביה לאוססא
לכון עלליתיה אגא יי אלקבון: (כו) לא תיכלון על דמא לא תנחשון

לרבות את הנוזר כסוג [גיטין ל"ט כריתות ט"ו]: (כג) וערלתם ערלתו.
ואשמתם אשמתו יהא חטום ויכתם וליהנות ונונו: שלש שנים יהיה לכם
ערלים. ונא ויתו וינה לי משעת נביעתו יכול אם הנניעו לאחר שלש שנים
יהא מותר ת"ל יהיה צהייתו יהא [מ"כ]: (כד) יהיה כל פרוי קדש. כמעשר
שני שכתבו בו וכל מעשר הארץ וגו' [ויקרא כ"ז]: קדש לה'. וזה מעשר
שני אינו נאכל חוץ לחונות ירושלים אלא צדיון אף זה כן [קדושין כ"ד]
ויג' זה הלויים לה' הוא שוטאוו סס לשנה ולחלל לשניים: (כה) לחוסיה
לכם תבואתו. הנוזר הזאת שחשנו לחוסיה לחוסיה לכם תבואתו ששכרה
אני יוצק לכם פירות הנטיעה ה' רבי עקיבא חוננו דברה תורה כנגד יר
הרע שלא יאמר אדם הרי ארבע שנים אני ונוטער בו חס לפיכך נאמר
לחוסיה לכם תבואתו: אני ה'. אני ה' הנוציה על כך ונאמן לשמור הצטחתי:
(כו) לא תאכלו ויל הדם. להרצה פנים נדרש צנטהדרין [ס"ג] שלא יאכל

(כ) לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנד: (כא) ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם ובתבת קעקע לא תתנו בכם אני יהוה: (כב) אל תחלל את בתך להזנותה ולא תזנה הארץ ומלאה הארץ זמה: (כג) את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני יהוה:

תרגום אונקלוס

ולא תענון: (כ) לא תקפון פאתא דראשיכון ולא תחביל ית פאתא דזקנד: (כא) וחביל על מית לא תתנון בבשריכון ורזשמיין הריתיין לא תתנין בכון אנא יי: (כב) לא תחיל ית ברתך לאשעייתך ולא תמעי ארעא ותמלי ארעא עצת חמאין: (כג) ית ימי שפאי דילי

ונשר קדשים לפני זריקת דמים ואזהרה לאוכל מזהמות חוליין עד שתלא נפשה ועוד הרבה: לא תנחשו. כגון אלו הונחשין צולדה וצנעופות פתו נפלה מפיו לזי הפסיקו בדך [כנהדרין כ"ו]: ולא תעוננו. לשון עונות ובעות שאומר יום פלוגיפה להחיל ואלכה שעה פלוגיית קשה ללאת: (כז) לא תקיפו פאת ראשכם. זה המעשה לדעיו לאחורי אזנו ולפדחתו וכנאל אהק ראשו עגול כפיז טעל אהורי אזני עקרי שערו לנעלה מעדיו הרבה [נוכות כ']: פאת זקנד. כוף הזקן וגזוליו וכן חמש שמים בכל לחי ולחי למעלה אלל הרמש שהוא רחב ויש בו שתי פאות ואחת לנטיה בסנטרו מקום חצור שני הלחיים יחד [נוכות כ"ח]: (כח) ושרט לנפש. כן דרכן של חבוריים לסיור משרטיין שרם שנקעקעו צנחט והוא משחיר לעולם [נוכות כ"ח]: קעקע. לשון והוקע אותם עליהם ונמלא ונחוקין ותחובין בקרקע [ל"ח] תחובין עץ צרץ ותולין אותם עליהם ונמלא ונחוקין ותחובין בקרקע פורא"יכט [שטאסען דורכנראשען] [היינין שטיקענדי] צלע"ו: (כט) אל תחלל את בתך להזנותה. צנוקר צנו פנוי לניאה שלא לשם קדושים: ולא הזנה הארץ. אם אהה עושה כן הארץ מזנה את פירותיה לעשותן צנוקים אחר ולא צנרנכס וכן הוא אומר וינעבו ריבוי וגו' [ירמיי' ג':] [ג] ונקדשו חירא. לא יכנס לא צנוקלו וצנועלו וצאפונדתו וצאצק טעל רגליו ואע"פ שאני ויהידיכם על הנקדש את שבתתי תשמרו וכן בנין דית הנקדש דוחה

(ל) אל תפנו אלהי אבות ואלהי העמים אל תבקשו לשמאה בהם אני יהוה אלהיכם: (לב) מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלהיך אני יהוה: ס רביעי ששי (לג) וכי יגור אהך גר בארצכם לא תזנו אתו: (לד) כאזרח מכם יהיה לכם הגר והגר אתכם ואהבת לו כמוך כי גרים הייתם בארץ מצרים אני יהוה אלהיכם: (לה) לא תעשו עול במשפט

תרגום אונקלוס

תשרון ולבית מקדשי תהון דחלון אנא יי: (ל) לא תתפנון בטר בידן ודכורו לא תתבעון לאסתאבא בהון אנא יי אלהכון: (לב) מן קדם דספר באריתא תקום ותהדר אפי סבא ותדחל מאלהך אנא יי: (לג) ואני יתני עמכון גיורא בארעכון לא תזנון יתיה: (לד) כי ציבא מנכון יתי לכון גיורא דיתגיד עמכון ותרחם ליה פותך ארי דרין חיותון בארעא דמצרים אנא יי אלהכון: (לה) לא תעבדון שקר בדין טנה [ינעות ה']: (ל) אל תפנו אל האזנות. אזהרה לבעל אוב וידעוני. בעל אוב זה פיתוס הנודד נשחיר. וידעוני הנכניס עלם חיה ששנה ידוע לחוד פיו והעלם נודד [כנהדרין כ"ח]: אל תצקו. להיות עסוקים גם שאם תעסקו גם אחם ונטעאלן לפני ואני נחעבז אחסם: אני יי אלהיכם. דעו את וי אחם נחליפין צנוי: (לב) מפני שיבה תקום. יכול זקן אשנאי ח"ל זקן חין זקן אלל סקנה חכונה [ח"כ קירושין ל"ח]: והדרת פני זקן. חיזהו הדור לא ישב צנוקונו ולא יסחיר את דבריו יכול יעלים עיניו כנוי טלא ראהו לכך נאמר ויראת מאלהיך ונאלהיך שהרי דבר זה נוסר לזכו של עושהו שאין נוכר צו אלל הוא וכל דבר הנוסר לזכו נאמר צו ויראת מאלהיך: (לג) לא תזנו. הזנה דברים לא תאמר לו אונס היית עובד ע"א ועכשו אהה צא ללמוד תורה שנתנה ונפי הגזורה: (לד) כי גרים הייתם בארץ מצרים אני יהוה אלהיכם. אלהיך ואלהיו אני: (לה) לא תעשו עול צנושפט. לא תדין בני כנר נאמר לא תעשו עול צנושפט. ונחור נשפט השנוי

במדה במשקל ובמשורה: (ט) מאונן
צדק ואבני צדק איפת צדק והיו צדק
יהיה לכם אני יהיה אלהיכם אשר
הוצאתי אתכם מארץ מצרים:
(י) ושמרתם את כל חקתי ואת כל
משפטי ועשיתם אתם אני יהיה: פ חמישי
כ (ה) וידבר יהוה אל משה לאמר:
ג ואדבני ישראל תאמר איש איש
מבני ישראל ומן הגר והגר בישראל

תרגום אונקלוס

במשחחא במתקלא ובמכלתא: (ט) מאונן דקשומ מתקלן דקשומ
מדין דקשומ והיו דקשומ והיו לבון גא יי אלהבון די אפקית
יתבון מארעא דמצרים: (י) ותשרון ית כל קמי וית כל דיני ותעבדון
יתרון אגא יי:
כ (ה) ומליל יי עם משה למימר: (ג) ולבני ישראל תימר גבר גבר
מבני ישראל ומן גירי דיתגירון בישראל די יתן מורעיה למולך

כאן הוא הונדה והנשקל והנשורה ונלמד שהנודד נקרא דין שאם שקר
צודה הרי הוא כנעקלל את הדין וקרוי עול שנאוי ונשוקן חרם ותועבה
וגורם לחנושה דברים האוורים דדין וניטול את הארץ ונחלל את השם
ונשלק את השכינה ונפיל את ישראל צהרצ ונגלה אותם ונארכם: צודה.
זו ודת הארץ: בנשקל. כונשעו: ונשורה. היא גודת הלח והיבם [צ"ו
ס"ח צ"ב כ"ט]: (לו) אבני לזק. הם הנשקולות ששוקלין כנגדן: איפת. היא
גודת היבם: הין. זו היא גודת הלח: אשר הולאתי אתכם. על נחת קן. ד"ח
אני הנחתני בנזרים צין טיפה של צבור לטיפה שאינה של צבור ואני
הנאמן ליכרע ונני שמונן ונשקלותיו נולח להנחת את הנכרות שאין
נכירין בהם:

כ (ג) ואל בני ישראל תאמר. עונשין על האזהרות: גוה יוהה. צנית
דין ואם אין כח צנית דין עם הארץ נכייעין אותן [ח"ב]: עם
(134)

אשר יתן מורעו למלך מות יומת עם
הארץ והגמחו באבן: (א) ואני אתן את
פני באיש ההוא והכרתיו אתו מקרב עמו
כי מורעו נתן למלך למען טמא את
מקדשי ולחלל את שם קדשי: (ב) ואם
העלם יעלמו עם הארץ את עיניהם
מן האיש ההוא בתתו מורעו למלך
לבלתי המית אתו: (ג) ושמתי אני את
פני באיש ההוא ובמשפחתו והכרתיו
אתו ואת כל דהוים אחריו לזנות אחרי

תרגום אונקלוס

אתקמלא יתקמיל עמא בית ישראל ורגמניה בבאבא: (א) ואנא אתן ית
רוני בנכרא הוא ואישיצי יתיה מנו עמיה ארי מורעיה יתב לבלוף
בדיל לסאבא ית מקדשי ולא חלא ית שמא דקודשי: (ב) ואם מכביש
יכבשון עמא בית ישראל ית עינדון מן נכרא ההוא ברהב מורעיה
למולך בדיל דלא למקמל יתיה: (ג) ואשו אגא ית רוני בנכרא
הוא ובסעדוהי ואשיצי יתיה וית כל דטען בתרוהי למטעי בתר מולך

הארץ. שצנינו נכרח הארץ שעתידין לירש את הארץ על ידי נולח הללו
[ח"ב]: (ג) אכן את פני. פנאי שלי פונה אני וכל עסקי ועוסק צו [ח"ב]:
נאש. ולא צבור שאין כל הצבור נכרתין: כי מורעו נתן לנולך. לפי שנא'
נעצר צנו וצמו צאש צן צנו וכן צמו וניין תלווד לוור כי מורעו נתן
לנולך זרע פכול וניין ת"ל צחמו מורעו מולך [ת"כ סנהדרין ס"ז]:
לענין טוול את ונקדשי. את כנסת ישראל שהיא ונקודשת לי כשנן ולא יחלל
את ונקדשי [ויקרא כ"ח]: (ד) ואם העלם יעלמו. אם העליונו דכבר אחד
סוף שיעליונו דכברים הרבה אם העליונו סנהדרי קטנה סוף שיעליונו
סנהדרי גדולה: (ה) ובנשפחתו. אשר רצי שטעון וכי נשפחה ונה חטאה
אלה ללנוך שאין לך נשפחה שיש בה מוכס שאין כולם ונוכסין שכולן
נחשין עליו: והכרתו אותה. לנה נאמר לפי שנאמר בנשפחה יכול יהיו כל
(135)

המלך מקרב עמם: (ו) והנפש אשר
תפנה אליה אבת ואלהי העמים לזנות
אחריהם ונתתי את פני בנפש ההוא
והכרתי אתו מקרב עמו: (ז) וזה תקדשתם
והייתם קדושים כי אני יהוה אלהיכם:
ששי שביעי (ח) ושמרתם את חקתי
ועשיתם אתם אני יהוה מקדשכם:
(ט) כי איש איש אשר יקלל את אביו
ואת אמו מות יומת אביו ואמו קדל
דמו בו: (י) ואיש אשר ינאף את אשת
איש אשר ינאף את אשת רעהו מות
יומת הנאף והנאפת: (יא) ואיש אשר

תרגום אונקלוס

מזו עשהו: (ו) ואנש די יתפני בתר בידיו ודכורו למטעי בתרוהו
יאמן ית רגזו פאנשא ההוא ואשיצי יתיה מזו עמיה: (ז) ותתקדשו
יתוהו קדושו ארי אנא יי אלהכון: (ח) ותשרו ית קמי ותעבדו יתוהו
אנא יי מקדשכון: (ט) ארי גבר גבר די ילוש ית אבוהו וית אמה
אתקטלא יתקטיל אבוהו ואמה למ קטלא חיב: (י) וגבר די ינוף ית
אמת גבר די ינוף ית אמת חברה אתקטלא יתקטיל נפא ונפסא:
(יא) וגבר די ישכוב ית אמת אבוהי עריתא דאבוהי גלי אתקטלא
הנשפחה נהכרת תלוז לומר אורו אורו נהכרת ולא כל הנשפחה נהכרת
אלא ציבורי: לזנות אחרי הנוהג. לרבות שחר ע"א שבעה כבד ופסי' אין
זו עבודתה [ת"כ]: (ז) והנשפחה. זו פרישת ע"א: (ט) אביו ואמו קלל.
לרבות לאחר מיתה [ת"כ סנהדרין פ"ה]: דמיו זו. זו שקיל' וכן כל נשקם שחלונ
ומיו זו דמיהם כס ולמדנו מלמד וידעוני שחלונ כס בחזן יבגמו אורח
ומיהם כס. וכשעו של נקרא כנו דמו כפשוו אין נעכש על מיתתו אלא
הוא שהוא גרם לעלמו מיהם: (יא) ואיש. פרט לקטן: אשר ינאף את אשה.

שכב את אשת אביו ערות אביו נלה
מות יומתו שניהם דמיהם כס: (ב) ואיש
אשר ישכב את בנותו מות יומתו
שניהם תבל עשו דמיהם כס: (ג) ואיש
אשר ישכב את זכר משכבי אשה
תועבה עשו שניהם מות יומתו דמיהם
כס: (ד) ואיש אשר יקח את אשה ואת
אמה זמה הוא באש ישרפו אתו ואתהו
ולאתהיה זמה בתוכם: (ה) ואיש
אשר יתן שכבתו בבהמה מות יומת
ואת הבהמה תהרגו: (ו) ואשה אשר

תרגום אונקלוס

יתקטלו תרויהו קטלא חיבין: (ב) וגבר די ישכוב ית בלתייה אתקטלא
יתקטלו תרויהו תבלא עבדו קטלא חיבין: (ג) וגבר די ישכוב ית
דכורא משכבי אמתא תועבתא עבדו תרויהו אתקטלא יתקטלו קטלא
חיבין: (ד) וגבר די ישכב ית אמתא וית אמה עצת הטאין היא בגורא
יקדון יתיה ויתוהו ולא תהי עצת הטאין בניכון: (ה) וגבר די יתן
פרט לנשח קטן למדנו שחין לקטן קדושין [קדושין י"ט סנהדרין כ"ג] ועל
אזו אשה איש מייבמי לך: אשר ינאף את אשה רעו. פרט לאשה נכרי
למדנו שחין קדושין לנכרי: מוח יונת הנואף והנואפת. כל מיתא האגורא
נחורה סתם אינה אלא חנק: (ב) חבל עשו. גנאי ל"א ונבלבלין זרע האב
זרע הבן: (ג) משכבי אשה. מנכיס כנכחול בשופרת [סנהדרין כ"ה]:
(ד) ישרפו אורו ואמתן. אי אשה יכול לומר אשתו הראשונה ישרפו שהרי
נשאה נהימר ולא נאסרה עליו אלא אשה ואמה הכוזבין כחן שחין לאכור
שנשא את חמותו ואמה ויש מרבותינו שאגורים אין כחן אלא חמותו ומתו
מתן את אמת חנק ולשון יונוי הוא סן אמת [סנהדרין ע"ה]: (ו) ואם
הנשמה שהרגו. אם אדם הטא נשמה נש טעא אלא נשפי שחא לאדם

תִּקְרַב אֶל־כָּל־בְּהֵמָה לְרִבְעָה יָתֵד
וְהָרַגְתָּ אֶת־הָאִשָּׁה וְאֶת־הַבְּהֵמָה מוֹת
יִמְתּוּ דְמֵיהֶם בָּם: (י) וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִקַּח
אֶת־אִחֹתוֹ בֵּת־אָבִיו אֹי־בֵת־אָמּוֹ וְרָאָה
אֶת־עֲרוֹתֶיהָ וְהָיָה־תְרָאָה אֶת־עֲרוֹתֶיהָ
חֶסֶד הוּא וְנִכְרְתוּ לְעֵינַי בְּנֵי עַמִּם עֲרוֹת
אִחֹתוֹ גִּלְגָּה עוֹנֵה יִשְׂאָ: (י) וְאִישׁ אֲשֶׁר־
יִשְׁכַּב אֶת־אִשָּׁה דוּוּהָ וְגִלְגָּה אֶת־עֲרוֹתֶיהָ
אֶת־מִקְרָהּ הֵעֲרָה וְהוּא גִלְתָּהּ אֶת־מִקְוֶה
דְּמֵיהָ וְנִכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם מִקָּרֵב עַמִּם:

תרגום אונקלוס

שְׂכֻבְתִּיהָ בְּעֵרָא אֶתְקַטְלָא וְיִתְקַטֵּל וְיִתְּ בְּעֵרָא תְּקַטְלוּן: (ט) וְאִתְתַּחַת
דִּי תִקְרַב לְוֹת בְּעֵרָא לְמִשְׁלַטְתָּהּ וְתִקְטֹל יִתְּ אִתְתַּחַת וְיִתְּ בְּעֵרָא אֶתְקַטְלָא
וְתִקְטֹלוּן קַטְלָא חֵיבִין: (י) וְגַבְרִי דִּי יִשְׁכַּב יִתְּ אִתְתִּיהָ בֵּת אָבִיהּ אוּ בֵּת
אִמִּיהּ וְיַחֲזִי יִתְּ עֲרִיתָהּ וְהָיָה תַחֲזִי יִתְּ עֲרִיתָהּ קִלְגָּה הוּא וְיִשְׁתַּיְצוּן לְעֵינֵי
בְּנֵי עַמְהוֹן עֲרִית אִתְתִּיהָ גְלִי חוֹבִיהָ יִקְבֹּל: (י) וְגַבְרִי דִּי יִשְׁכַּב יִתְּ
אִתְתָּא מִסָּבָבָה וְגְלִי יִתְּ עֲרִיתָהּ יִתְּ קִלְגָּה גְלִי וְהָיָה תְּגִלְיָה יִתְּ סוֹאֲבַת
דְּמָהָ וְיִשְׁתַּיְצוּן תְּרִיחוֹן מִגּוֹ עַמְהוֹן: (י) וְעֲרִית אִתְתָּא אִמְךָ וְאִתְתָּא אָבִיךָ

תקלה על ידה לפיכך אשר הכתוב תקבל קל והוונד לאדם שיועד להצדק
בין טוב לרע וגורם רעה להצדק לעצור עבד. כיוולא בדבר הזה אוונד אנו
חלדון את כל הנקומות [דברים ה'] הרי דברים ק"ו ומה חילנות שאין
רואין ואין שוועין על שבאח תקלה על ידם אמרה תורה השחת שרוף וכלה
הנוטה את הצדק נודרך חיים לדרכי ניתה על אחת כונה וכונה: (י) חסד
הוא. לשון ארמי חרפא חקורא. וונדרשו את האונד קין נשא אחותו חסד
עשה הנקום לבנות עולמו וננו [סנהדרין כ"ח] שנאמר עולם חסד יבנה
[הילים פ"ט]: (י) הערה. גלה וכן כל לשון ערה גלוי הוא והו"ו יורדת
בתיבה לשם דבר כנו זעום נגזרת לא קס ולא זע [אכתה ה'] וכן אחיה נגזרת אס
(138)

וְעֲרוֹת אִחֹת אִמְךָ וְאִחֹת אָבִיךָ לֹא
תִגְלֶה כִּי אֶת־שְׂאֵרוֹ הֵעֲרָה עוֹנֵם יִשְׂאָו:
(כ) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־דִּדְתּוֹ עֲרוֹת
דִּדּוֹ גִּלְגָּה חֲטָאִם יִשְׂאָו עֲרִירִים יִמְתּוּ:
(כב) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת־אִשְׁתּוֹ אִחִיו נָדָה
הוּא עֲרוֹת אִחִיו נָדָה עֲרִירִים יִהְיוּ:
(כג) וּשְׁמֵרְתֶם אֶת־כָּל־חֻקֹּתַי וְאֶת־כָּל־
מִשְׁפָּטַי וַעֲשִׂיתֶם אִתְּמוֹלֵאֵי תִקְיֹא אִתְּכֶם
הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה
לְשֹׁבֵת בָּהּ: שְׁבִיעִי כג) וְלֹא תִלְכוּ בְחֻקֹּתַי

תרגום אונקלוס

לֹא תְגִלְי אֲרִי יִתְּ קְרִיבִיהָ גְלִי חוֹבִיהוֹן יִקְבֹּדוּן: (כ) וְגַבְרִי דִּי יִשְׁכַּב עִם
אִתְתָּא אִחָהּ אִתְתָּא דְאָח אָבִיהּ גְלִי חוֹבִיהוֹן יִקְבֹּלוּן בְּלֹא וְלֹד יִמוֹתוֹן:
(כב) וְגַבְרִי דִּי יִשְׁכַּב יִתְּ אִתְתָּא אִחָהּ מִדְּמָהָ הוּא עֲרִיתָהּ דְאִחָהּ גְלִי בְּלֹא
וְלֹד יִחוֹן: (כג) וְתִשְׁרוּן יִתְּ כָּל קִמִּי וְיִתְּ כָּל דִּינִי וְתִעֲבֹדוּן תַּחֲזוּן וְלֹא
תִּזְקוּן יִתְּכוֹן אֲרַעָא דִּי אֲנָא מְעִיל יִתְּכוֹן תִּפְּן לְמִיתַב בָּהּ: (כג) וְלֹא

והערה זו חלקו זה רבותינו י"א זו נשיקת שונס וי"א זו הכנסת עטר: (יט) וערות
אחות אונד. טנה הכתוב צלחהרמן לוונד שהחזר עליהם בין על אחות אביו ואמו
מן האב בין על אחיותיהן וכן האם אבל ערות אשה אחי אביו לא הורה חלא
על אשה אחי אביו וכן האב: (כ) אשר ישכב את דודמו. הנקרא הזה צל ללונד
על כרת האונד לנעלה שהוא צעונס הליכת עריי [צנעות כ"ד]: עריים.
כחברונם צלל ולד דוונס לו ואנכי הולך עריי [צנעות כ"ד]: עריים.
קוצן אין לו צנים ונת צלל צנים לכך טנה צנני ונקראות אלו עריים
יונתו עריים יהיו עריי יונתו אס יהיו לו צנעת עבירה לא יהיו לו
כסיונות לפי שקוצן צניו עריים יהיו אס אין לו צנעת עבירה יהיה
כל יניו כנו שהוא עכסיו: (כב) נדה היא. השכיבה הזאת ונודה היא
ומואסה. ורבותינו דרשו לאסור הערה זה כנדה שהערה ופורשת זה את
נקודה הערה: (כג) ואקוץ. לשון ויאוס כנו קלתי צני [צנעות כ"ד]
(139)

הגוי אשר אני משלח מפניכם כי אתי
כל-אלה עשו ואקץ בם: (כד) ואמר לכם
אתם תירשו את-אדמתם ואני אתננה
לכם קרשת אתה ארץ ובת הלב ודבש
אני יהיה אלהיכם אשר-הבדלתי אתכם
מן-העמים: מפטיר (כה) והבדלתם בין-
הבהמה הטהרה לטמאה ובין-העוף
הטמא לטהור ולא-תשקצו את-
נפשתיכם בבהמה ובעוף ובכל אשר
תרמש האדמה אשר-הבדלתי לכם
לטמא: (כו) והיותם לי קדשים כי קדוש
אני יהיה ואבדל אתכם מן-העמים

תרגום אונקלוס

תדבון בנימסי עממיא די אנא מגלי מן קדמיכון ארי ית כל אליו עבדו
ורחיק מיטרי יתהון: (כד) ואמרית לבון אתון תירתון ית ארעהון ואנא
אתנינה לבון למירת יתה ארע עבדא חלב ודבש אנא יי אלה-ון די
אפרשית יתכון מן עממיא: (כה) ותפרשון בין בעירא דביא למסאבא
ובין עופא מסאבא לדביא ולא תשקצון ית נפשיתכון בבעירא ובעופא
ובכל די תרחיש ארעא די אפרשית לבון למסאבא: (כו) ותהון קדמי
קדישין ארי קדיש אנא יי ואפרשית יתכון מן עממיא למחוי פלחין קדמי:
חס סהוא קץ צנוזנו: (כה) והדלתס בין הטהרה הטהרה לטמאה. אין
לרד לונג בין פרה לחמור שהרי מוזדלין וכרכין הס אלל בין טהרה לך
לטינאה לך בין טמאה רובו של סינן לנשחט חליו וכונה בין רובו לחליו
ומל טמאה: אשר הדלתי לכם לטמא. לאסור: (כו) ואבדיל אחסס מן
העמים להיות לי. אם חסס מוזדלס וחסס הרי חסס שלי ואס לאו הרי
חסס של צנוכלרר וחצריו. רבי אלעזר בן עזרי' אומר ונין שלל יאמר חסס
(140)

להיות לי: (כז) ואיש או-אשה כיי-יהיה
בהם אוב או ידעני מות יומתו באבן
ורגמו אתם דמיהם בם: פ פ פ
כא (כח) ויאמר יהוה אל-משה אמר אל-
הכהנים בני אהרן ואמרת אלהם לנפש
לא יטמא בעמיו: (כט) כי אם-לשאריו
הקרב אליו לאמו ולאביו ולבנו ולבתו
ולאחיו: (ל) ולאחתו הבתולה הקרובה
אליו אשר לא-היתה לאיש לה יטמא:

תרגום אונקלוס

(כז) ויבר או אתתא ארי יהי בהון בירין או דכורו אתקסלא יתקסרון
באבנא ירגמון יתהון קסלא חיבין:
כא (כח) ואמר יי למשה אימר לכהניא בני אהרן ותימר להון על מית
לא יטמא בעמיה: (כט) אלחן לקריביה דקריב ליה לאמיה
ולאבוי ולבריה ולבתיה ולאחוי: (ל) ולאחתיה בתולתא דקריבא
נפשי קלה צנצר חזיר אי חפשי ללבוס כללס חזל יאמר חפשי ונה אשס
ואני טענוים חזר עלי ת"ל ואבדיל אחסס מן העמים להיות לי טמאה הדלתס
ומס לשוני פורס מן העצירה וונקבל עליו עול ומלכות טוים: (כו) כי יהי
זהס חזב וגו'. כחן כחונר זהס וניתס ולמעלה כרת עדים והתראה צקילה
מוזד צלל הסמלס צכרתס ושגתס חטאת וכן לכל מיצי וניתת סנאמר
זהס כרת: חסלת קדושים תהיו
כא (א) אומר אל הכהנים. חמור וחמרת להסיר גדולים על הקטנים
[יענות פ"ה ת"כ]: בני חסרן. יכול חללס ת"ל הכהנים [קדושו]
ל'ס]: בני חסרן. חף צעלי מוויין צענוע. בני חסרן ולא צנות חסרן:
לא יטמא צענוי. צעוד סהמט צמוך עמיו ילא נח ונחס: [ת"כ]: (ג) כי
חס לצארו. אין סארו אלל אשחו [ת"כ]: (ג) הקרובה. לצנות חס הארובה
[ת"כ יענות פ']: אשר לא חסס לאיש. לנשכב: לא יטמא. מזה [ת"כ]
יענות ל"ז]: (ד) לא יטמא צעל צענוי להחלו. לא יטמא לאשחו פסולה
סהוא ונחולל זה צעודה עמו [ת"כ] וכן פסווע של ונקרס לא יטמא צעל
(141)

(ד) לא יטמא בעד בעמיו להחזו: (ה) לא יקחה קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגדחו ובבשרם לא ישרטו שרשתי: (ו) קדשים יהיו לאלהיהם ולא יחללו שם אלהיהם כי את אשי יהוה להם אלהיהם הם מקריבם והיו קדש: (ז) אשה זנה וחללה לא יקחו ואשה גרושה מאישה לא יקחו ק

תרגום אונקלוס

ליה די לא הות לגבר לה יסתאב: (ד) לא יסתאב רבא בעשיה לאחלותיה: (ה) לא ישרטון מרט ברישדון ופאתא דדקנהון לא יגלחון ובבשרהון לא יחבלון חבול: (ו) קדישין יהון קדם אלההון ולא יחלון שטא דאלההון ארי ית קורבניא דני קורבן אלההון אינון מקריבין ויהון קדישין: (ז) אתתא מטעיא ונחללא לא יסבון ואתתא דבתרא

נשאר צעוד שהוא צמוד עיניו שיש לה קורבין שאינה ונת ונלוה ונלוה שאר אנתי צאחו שהוא להכלו להחלל הוא ונחמטו: (ה) לא יקחה קרחה על ונת והלא חף ישראל הוהו על כך אלא לפי ש: אומר בישראל בין עיניכם יכול לא יהא חייב על כל הראש תלמוד לומר זרעם זרעם וילווהו ישראל ונחמטו צורה שזה נאמר כאן קרחה ונלוה בישראל קרחה וזה כאן כל הראש חף להלך כל הראש צונטונע כל ונקים שיקרח זרעם ונה להלך על ונת חף כאן על ונת [ת"כ קדושין ל"ו ע"הות כ']: ופיהת וקנס לא יגלחו. לפי שנאמר בישראל לא השחית [ויקרא י"ט] יכול לקטו צונקטו והישינו יהא חייב לכך נאמר לא יגלחו שאינו חייב אלא על דבר הקרי גלות וש זו השחת' וזהו תער' וצנצנרם לא ישרטו שרשתי. לפי שנאמר זיש אל ושרט לכש לא תתנו [ויקרא ט"ז] יכול שרט חושט שרשתי לא יהא חייב אלא אחת תלמוד לומר לא ישרטו שרשתי להייב על כל שרשתי ושרשתי שתינה זו יתירה היא לדווש שהיה לו לכתוב לא ישרטו ואני יודע שהיא שרשתי: (ו) קדושים יהיו. על כרחם יקדושים ז"ד בכך [ת"כ]: (ז) זונה. שנעננה בשנית ישראל האכור לה כגון הייבי כריתות או נתין או ננוור: [צננות ט"ה]: חללה. שגולדה וכן הפסולים שצנצננה כגון חת אלהיה ונכהן גדול או חת גרושה והולוה ונכהן הדיוט וכן שנחללה וכן הכהונה על ידי ציאה אחד

עב ויקרא כא אמור ויקחו פי קדש הוא לאלהיו: (א) וקדשתו כי את קדשם אלהיה הוא מקריב קדש יהיה לך פי קדוש אני יהוה מקדשכם: (ב) ובת איש כהן כי תחל לזנות את אביה היא מחללת באש תשרף: (ג) והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ומלא את ידיו ללבש את הבגדים את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרם: (ד) ועל כל נפש שת מת לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא:

תרגום אונקלוס

מבעלה לא יסבון ארי קדיש הוא קדם אלהיה: (א) ותקדשיניה ארי ית קורבן אלהיה הוא מקריב קדיש יהו לך ארי קדיש אני יי מקדשכון: (ב) ובת גבר כהן ארי תחל למטעי מקדושת אבוא היא כתחלא בנורא תתוקד: (ג) וכהנא דיתרבא מאהוהי די יתרק על רישיה משחא דקבוטא ודקרב ית קורבניה למלבש ית לבושיא ית רישיה לא ירבי פירוע ולבושוהי לא יבוע: (ד) ועל כל נפש שת מת לא ייעול

וין הפסולים לכהונה [קידושין ע"ז]: (א) וקדשתו. על כרחו שאם לא נלה לגרש הלוקחו וישרתו עד שיגרש [צננות כ"ה]: קדוש יהיה לך. נהוג זו קדושה לפחות ראשון ככל דבר ולצדק ראשון צנצננה [ת"כ]: (ב) כי תחל לזנות. כשתחלל ע"י זנות שהיא זה זיקת צעל וזימה או ון האירוסין או ון עשואין. ורבותינו נחלקו בדבר והכל נודים שלא דבר הכתוב צנצננה [כנהדרין נ"ח]: את אביה היא מחללת. חללה וזימה את כבודו שחוננים עליו ארור שזו ילד ארור שזו גדל [סנהדרין כ"ג]: (ג) לא יפרע. לא יגדל פרע על אצל ואיזו גדול פרע יותר ונלשי' יום [ת"כ]: (ד) ועל כל נפשות ונת. צאהל נפשות: נפשות ונת. להביא רביעית דם ון הנה שנוטנא צאהל [גזיר ל"ק]: לאביו ולאמו לא יטמא. לא צא אלא להסיר לו ונת ונלוה [כנהדרין ד' ת"כ]:

(ג) ומן המקדש לא יצא ולא יחלל את מקדש אלהיו פי גזר שמן משחת אלהיו עליו אני יהוה: (ג) והוא אשה בכתוליה יקח (ד) אלמנה וגרושה וחללה וזה אתי אלה לא יקח כי אם בכתולה מעמיו יקח אשה: (ט) ולא יחלל זרעו בעמיו כי אני יהוה מקדשו: ס שני (ט) וידבר יהוה אל משה לאמר: (י) דבר אל אהרן לאמר איש מזרעך לדרתם אשר יהיה בו מום לא יקרב להקריב לחם אלהיו: (י) כי כל איש אשר בו מום לא יקרב איש

תרגום אונקלוס

לאבוי ולאמיה לא יסתאב: (י) ומן מקדשא לא יפוק ולא יחל ית מקדשא דאלהיה ארי פליל משח רבות אלהיה עלוהי אנה י: (י) והוא אתתא בכתולה יסב: (י) ארמלא ויתרבא והלילא מטעא ית אליו לא יסב אלה בתולתא מעמיה יסב אתתא: (ט) ולא יחל זרעיה בעמיה אנה י מקדשיה: (ט) ופליל י עם משה למימר: (י) פליל עם אהרן למימר גבר מפנה לדרהון די יהא ביה מוטא לא יקרב לקרבא קורבן אלהיה: (י) ארי כל גבר די ביה מוטא לא יקרב (י) וען הנוקדש לא ילא אינו הולך אחר הנוטה ועוד מאלן לנודו רעותיו טכהן גדול מקריב אוין [ת"כ כזר ל"ז] וכן ונשנוע אף אם ונתו חזו וזנו אינו לריך ללחט ען הנוקדש אלא עוצד עבודה: ולא יחלל את הנוקדש. שליטו ונחלל נכך את העבודה שהחיר לו הכתוב הא כהן הדיוט טענד אונן חלל: (יד) חללה. שגולדה ופסולי כהונה: (טו) ולא יחלל זרעו. הא אם נשא א' מן הפסולות זרעו היננה חלל עדין קדושת כהונה: (יז) לטס חלשו. ונחלל אלהיו כל טעודה קרוי לחס כנו ענד לחס רב דניחלל ה': (יח) כי כל איש אשר בו מום לא יקרב. אינו דין שיקרב כנו הקריביו נא

עור או פסח או חרם או שרוע: (ט) או איש אשר יהיה בו שבר רגל או שבר יד: (כ) או גבן או ידק או תבלל בעינו או גרב או יקפת או מרח אשך: (כא) כל איש אשר בו מום מזרע אהרן הפהן לא יקרב להקריב את אשי יהוה מום בו את לחם אלהיו לא יגש להקריב: (כב) לחם

תרגום אונקלוס

גבר עור או חריר או חרם או שרוע: (ט) או גבר די יהי ביה תבר יגלא או תבר ידא: (כ) או גבין או דוקא או חיליו פעיניה או גרין או חנון או מרים פחדין: (כא) כל גבר די ביה מוטא מורעא דאהרן ביה לא יקרב לקרבא ית קורבניא דיי מוטא ביה ית קורבן אלהיה לא יקרב לקרבא: (כב) קורבן אלהיה מקדשי קודשיא ומן קודשיא פחדין [ונלחכי א']: חרוס. שחוטנו שקוע דין סתי העינים [זכורות מ"ד] בטול סתי עיניו כחסת: טרוע. טאחד ונאזרו גדולה ונזכרתה עינו אחת גדולה ועינו אחת קטנה או סוקר אחת ארוכה ונזכרת [סס]: (כ) או גבן. טריילולס (אויגענזכרוינען) זלע"ז [זכורות מ"ד] טגזיני עיניו טערן ארוך טאכט: או דק. טיס לו זעייני דוק [זכורות ל"ט] טקורים טי"לא [איין דינגעס זעוועבע, איין הייטען, איין ווייסעס אויגען פעלל אויך דער הארנהויט] מו הנוטה כדוק [יטעי' מ']: או תצלל. דבר תמזלזל את העין כגון מוט ען הנוטך מן הלצן ופוסק זכירה שהוא עוגל הנוקף את השמור טקורים פרוי"לא (דער אויגענאשפעל, אויגענטערן) והחוט הזה פוסק את העוגל ונגס בשמור ותרגום תצלול חיליו לשון חלזון שהוא רומה לתולעת אותו חוט וכן כינוהו חכמי ישראל צמוני הזכור חלזון נחש עיני [זכורות ל"ח]: גרז וילפת. מיני שחין הם גרז זו חרס שחין היצט ונצפנים ונצחוץ: ילפת. חט חזית הנומרת ולמה נקראת ילפת שולפת והולכת עד יום הניחה וזו לח נצחוץ ויצט ונצפנים ונצקוס אחר קורא לגרז שחין הלח נצחוץ ויצט ונצפנים שנאמר וזגרז ונחרס [דברים כ"ה] כשסוף גרז אלל חרס קורא לילפת גרז וכשהוא סמוך אלל ילפת קורא לחרס גרז כך נפורט זכורות [זכורות מ"ד]: מרוח אשך. לפי התרגום מרים פחדין שפחדיו מרוסין שנלס [זכורות מ"ד]: מרוח אשך. לפי התרגום מרים פחדין שפחדיו מרוסין שנלס עלו כחוסין פחדיו כנו גידי פחדיו יסורגו [איזו מ']: (כא) כל איש אשר

יָבֵעַ בְּכָל־שָׂרֵץ אֲשֶׁר יִטְמְאוּ־לוֹ אוֹ בְּאֲדָמָה
אֲשֶׁר יִטְמְאוּ־לוֹ לְכָל טְמֵאתוֹ: (א) נֶפֶשׁ
אֲשֶׁר תִּגְעַיְבוּ וּטְמֵאָה עַד־הָעֶרֶב וְלֹא
יֵאָכַל מִן־הַקֹּדְשִׁים כִּי אִסְרֹתֶיךָ בְּשָׂרָם
בַּמַּיִם: (ב) וְכֹא הַשֶּׁמֶשׁ וְטָהַר וְאַחַר יֵאָכַל
מִן־הַקֹּדְשִׁים כִּי רָחֲמוּ הוּא: (ג) נִבְקָה
וּמִרְפָּה לֹא יֵאָכַל לְטְמֵאֵה־בָּהּ אֲנִי יְהוָה:
(ד) וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֵרֹתַי וְלֹא־יִשְׂאוּ עָלוּ
חֲטָא וּמָתוּ בּוֹ כִּי יִחַלְּלוּ אֲנִי יְהוָה
מִקֹּדְשָׁם: (ה) וְכִלְיֹר לֹא־יֵאָכַל קֹדֶשׁ

תרגום אינקלוס

יקרב בכל ריקשא די יסתאב ליה או באגשא די יסתאב ליה לכל
סאובתיה: (א) אגש די יקרב ביה ויהי מסאב עד רמשא ולא ייכול
קודשא אלהין אסחי בשריה במיא: (ב) ובמעל שמשא ורפי ובתר
ייכול מן קודשא ארי לחמיה הוא: (ג) נבלא ותבירא לא ייכול לאסתאב
בה אגא יי: (ד) וישרונת מטרת מימרי ולא יקבלון עלוהי חובא ויטונו
ביה אר יחלוניה אגא יי מקדשהון: (ה) וכל חלוני לא ייכול קודשא

בכעדה [ת"כ]: או באלם. צנת: אשר יטמא לו. כשיעורו לטמא חסו כות
לכל טומאתו. לרבות נוגע צב חזה כדה ויולדת: (א) נפש אשר תגע
באדם מן הטומאים הללו: (ב) ואחר יאכל מן הקדשים. נדרשת ציבורות בתרונת
שמות לאכלה בהערב השמש [ציבורות ע"ד]: מן הקדשים. ולא כל הקדשים
(ג) נבלה וטרפה לא יאכל לטומאה בה. לענין הטומאה הזוהי כחן טמא
אכל נבלה עוף טהור שאין לה טומאת נוגע ונשא אלא טומאת חבילה
צנית הנלויה אסור לאכול בקדשים ולרדף לוור וטרפה מי טמא צניט
טרפה יאכל נבלה עוף טמא שאין צמינו טרפה: (ד) ושעורו את וטמאתו
ולאכול תרונה צטומאת הגוף: וטמו צו. לנדמו שהיא ניתה צידי טמא
[סנהדרין פ"ג]: [א] לא יאכל קדש. בתרונה הכתוב נודר שכל הענין וזו
זה [סנהדרין פ"ג]: תושבו הן ושכירי. תושבו של כהן ושכירו לפיך תושבו זה נקין

עֵד
הַיּוֹשֵׁב בַּהֵן וְשָׁכִיר לֹא־יֵאָכַל קֹדֶשׁ:
(א) וְכֹהֵן כִּי־יִקְנֶה נֶפֶשׁ קִנְיָן בְּכֶסֶף הוּא
יֵאָכַל בּוֹ וְיִלִּיד בֵּיתוֹ הֵם־יֵאָכְלוּ בְּלַחְמוֹ:
(ב) וּבֵת־כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הוּא
בְּתֵרוּמַת הַקֹּדְשִׁים לֹא תֵאָכַל: (ג) וּבֵת־
כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אֶלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְדָע אִין
לְהַיּוֹשֵׁב אֶל־בֵּית אָבִיהָ בְּנֵי עוֹרֵיהָ מִלֶּחֶם
אָבִיהָ תֵאָכַל וְכִלְיֹר לֹא־יֵאָכַל בּוֹ:
(ד) וְאִישׁ כִּי־יֵאָכַל קֹדֶשׁ בְּשִׁגְגָה וְיִסַּף
חַמְשִׁיתוֹ עָלָיו וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת־הַקֹּדֶשׁ:

תרגום אונקלוס

חזקא דנהא ואגרא לא ייכול קודשא: (א) וכהנא ארי יקני נפש
קנין כספו הוא ייכול ביה וילידי ביתיה אינון ייכלון בלחמיה: (ב) ובת
נהא ארי ת' לגבר חילוני היא באפרשות קודשא לא תיכול: (ג) ובת
נהא ארי ת' תהי ארמלא ומתרכא ובר לית לה ותתוב לבית אבוחא
ברביותה מלחמא דאבוחא תיכול וכל חילוני לא ייכול ביה: (ד) וגבר
ארי ייכול קודשא בשלו וינסף חמישייה עלוהי ויתן לכהנא ית קודשא:

מח לפי שהוא דבק ואחסו תושב זה נרבע שהוא קני לו עד היובל ואחסו שכיר זה
קניו קנין שנים שיואל בשש צא הכתוב ולנודך כאן שאין גופו קניו לאדונו לאכול
בתרונתו: (א) וכהן כי יקנה נפש. עבד כנעני שקניו לגופו: ויליד ציתו. אלו צני
השפחות ואשת כהן אוכלת בתרונתו מן הנקרא הוא שאף הוא קנין כספו
ועד לגד ונוקרה אחר כל טהור צניטך וגו' כספרי: (ב) לאיש זר. ללו
וישראל: (ג) אלמנה וגרושה. מן האיש הזר: ודע אין לה. מוננו [ציבורות
פ"ג]: ושנה. הא אם יש לה זרע מוננו אסורה בתרונת כל זמן שהזרע קיים:
וכל זר לא יאכל צו. לא צא אלא להויאל את האיון שנתר בתרונת זרות
למדתו לך ולא חביות: (ד) כי יאכל קדש. תרונה: ונתן לכהן את הקדש.
דבר הראוי להיות קדש שאינו פורע לו נעומו אלא פירות של מולין וסן

(נו) ולא יחללו את-קדשי בני ישראל את אשר-ירמו ליהוה: (נז) והשיאו אותם ענן אשמה באכלם את-קדשיהם כי אני יהוה מקדשם: פ שלישי
(י) וידבר יהוה אל-משה לאמר: (יא) דבר אל-אהרן ואל-בניו ואל כל-בני ישראל ואמרת אדעם איש איש מבית ישראל ומזוהר בישראל אשר יקריב קרבנו לכל-גדריהם ולכל-גדבותם אשר-יקריבו ליהוה לעלה: (יב) לרצונכם תמים

תרגום אונקלוס

(י) ולא יחלוץ ית קודשיא דבני ישראל ית די פרושין קדם יי: (יא) ויקבלון עליהון ענין וחובין במיכלהון בסואבא ית קודשיהון ארי אנא יי מקדשוון: (יב) ומליל יי עם משה למימר: (יג) מליל עם אהרן ועם בניהו ועם כל בני ישראל ותימר להון גבר גבר מבני ישראל ותי גזריא בישראל די יקריב קורבניה לכל גדריהון ולכל גדבותהון די יקרבון קדם יי לעלתא: (יט) לרעוא לבון שלים דכורא בתוריא באמריא

נעשין תרומה [תורת כהנים]: (טו) ולא יחללו וגו' להאכילם לזרים: (טז) והשיאו אותם. את עלמם יעענו עון זאכלם את קדשיהם שהוציאו לשם תרומה קדשו והלכרו עליהם. ואנקלוס מתרגם זמייכלהון בסואבא שלם לזורך תרגמו כן. והשיאו אותם. זה אחד ומשלהם אתים שהים רבי ישעיהו דורש זמורה שהוצרכים באדם עלמנו וכן ציוס נאלח יעני נזכר יציא חומו [בגדדו ר'] הוא יציא את עלמנו וכן ויקצור אותו בגיא [דברים ל"ד] הוא קצר את עלמנו כך נדרש בספרי: (יח) נדריהם. הרי עלי: נדבותם. הרי זו [חולין ג']: (יט) לרצונכם. הציאו דבר הראוי לרצות אתכם לפני שיהא לכם לרצון אפי"מנטי זבג"ז [בצענכפטיגונג, פערזעהגונג], ואיזהו הראוי לרצון: תמים זכר בצקר כבשבים ובעזים. אבל בעולת העוף אין לרצון (150)

עו
וכר בבקר בפשבים ובעזים: (כ) כל אשר-בו מום לא תקריבו כילא לרצון יהוה לכם: (כא) ואיש כייקריב וזכר-שלמים ליהוה לפלא-נדר או לנדבה בבקר או בצאן תמים יהיה לרצון כל-מום לא יהיה-בו: (כב) עורת או שבור או-חרוץ או-יבלת או גרב או ילפת לא-תקריבו אלה ליהוה ואשה לא-תתנו מהם על-המזבח ליהוה: (כג) ושור ושה שרוע וקלוש נדבה תעשה אתו ונדדר לא ירצה: (כד) ומערה וכתות ונתוק

תרגום אונקלוס

בענייא: (כ) כל די ביה מומא לא תקרבון ארי לא לרעוא יהי לבון: (כא) וגבר ארי יקרב נכסת קודשיא קדם יי לפרשא נדרא או לנדבתא בתורי או בענא שלים יהי לרעוא כל מומא לא יהי ביה: (כב) עזיר או תביר או פסיק או יפלן או גרבן או חזון לא תקרבון אלין קדם יי וקורבנא לא תתנון מנהון על מדבחא קדם יי: (כג) ותור ואימר יתיר וחסיר נדבתא תעביד יתיה ולנדרא לא יהי לרעוא: (כד) ודימרים

מום וזכרות ואינו כפסל כמוס אלא בחסרון אבר: (כא) לפלא נדר. להפשיט גזיבור: (כב) עורת. שם דבר של מום עורון זלטון נקשה שלא יהא בו מום של עורת: או שזכר. לא יהיה: חרוץ. רים של עין שנסדק או שנספס וכן שפחו שנסדקה או שנגממה [זכרות ל"ה]: יבלת. ורו"א"ה זבג"ז: [דיא וחלוצ]. גרב עין חזיית וכן ילפת ולשון ילפת כמו וילפת שמשון [שופטים י"ז] שחזחה בו עד יום מיתתה שאין לה רפואה: לא תקריבו. שלשה פעמים להחזיר על הקדשתו ועל שמיטתו ועל זדיקת דמון [תמורה ו']: ואשה לא תתנו. חזרתה תקטרתן: (כג) שרוע. אבר גדול ומחזירו: וקלוש. פסכותיו קלושות: נדבה תעשה אותו. לבדק הנית: ולגדר. לנזמה [ת"כ]: לא ילח. (151)

וְכָרוֹת לֹא תִקְרִיבוּ לַיהוָה וּבְאֲרָצְכֶם לֹא תַעֲשׂוּ: (כ) וּמִיַּד בֶּן־נֶכֶד לֹא תִקְרִיבוּ אֶת־לֶחֶם אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל־אֵלֶּה פֶּן מִשְׁחַתֶּם בָּהֶם מוֹסַם בָּם לֹא יֵרָצוּ לָכֶם: (כ) וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (כז) שׁוּב אוֹיֵב אוֹיֵצוֹ כִּי יוֹדֵד וְהוּדָה שְׁבַעֲתָ יָמִים תַּחַת אָמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאֵת

תרגום אונקלוס

וּדְרִיסִים וּדְיִשְׁלִיתָ וּדְיִגְזִיר לֹא תִקְרִיבוּ קִדְשִׁי וּבְאֲרָצְכֶם לֹא תַעֲבֹדוּ: (כ) וּמִן פֶּר עֲמִמָּא לֹא תִקְרִיבוּ יַת קוֹרְבָן אֱלֹהֵינוּ מִכָּל אֵלֵינוּ אֵינְנוּ חַבְלֵהוֹן בְּהוֹן מוּמָא בְּהוֹן לֹא לְרַעְוָא יְהוֹן לְכוּן: (כ) וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְטִמֵּר: (כז) תוֹר אוֹ אִימֵר אוֹ עֲוָא אֲרִי יִתְלִיד וְהוּי שְׁבַעֲתָ יוֹמֵין בְּתַר אֲמִיָּה וּמִיּוֹמָא תְּמִינָאָה וְהִלָּא יִתְרַעֵי לְקִרְבָּא קוֹרְבָּא קִדְשִׁי: (כז)

אי זה הקדש נא לרבות סוי אונגר זה הקדש הנוזח: (כד) ונענך וכתוב וכתוק וכתוב. בבלי או בגדי: וענך. בלי ונענך זיד: כמות. כחשים יתח' מנענך: [זכורות ל"ח]: נחוק. חלוטין זיד עד שפסקו חוטים שחלויים זין אכל נתונים הם בתוך הכיס והכיס לא נחלש: וכתוב. כרותין בכלי וענך זכיס: ונענך. תרגום ודומיקים זה לשוננו זכרנית לשון כתישה: וכתוב. תרגום ודרכים כמו הבית הגדול רסיסים [עמוס ו'] בקיעות קרות וכן קנה המורסק: ובאלכס לא תעשו. דבר זה לפרט שום זמנה ומה ואפילו טוואה לכך נאמר זאלכס לרבות כל אשר זאלכס שאי אפשר לווד לא נלשו על הסרס אלא זארץ שחרי סרס חובת הגוף הוא וכל חובת הגוף כוהגת זין זארץ זין חובת לארץ: (כח) וניד זן ככר. ככרי שהזיא קרצן זיד כהן להקריבו לשמים לא הקריבו לו זעל מוס וזע' פי שלא נאסרו זעלי מוונים לקרצן זיני נח אלא א"כ נחוסרי אבר זחא כוהגת זמנה ששדות אכל על הנוזח שזמסכן לא הקריבו אכל חמימה תקבלו מהם [תמורה ו'] לכך נאמר לוועלל איש איש לרבות את הככרים שזודרים נדרים ונדבות כישראל [חולין י"ג]: משחטה. חזולתון: לא ילנו לכס. לכפר עליכס: (כו) כי יולד. פרט לילול דופן: אותו ולא זנו. כוהג זקנקה שאסור לשחוט האם והזן או הזנת ואינו כוהג זוכרי

וְרִצָּה לְקָרְבָן אִשָּׁה לַיהוָה: (כח) וְשׁוֹר אוֹיֵב שֶׁה אֶתוֹ וְאֶת־בְּנוֹ לֹא תִשְׁחָטוּ בַיּוֹם אֶחָד: (כט) וְכִי־תִזְבְּחוּ וּבַחֲמִיּוֹדָה לַיהוָה לְרִצְנֵכֶם תִּזְבְּחוּ: (ל) בַּיּוֹם הַהוּא יֹאכַל לֹא־תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֶּקֶר אֲנִי יְהוָה: (ל) וּשְׁמֵרְתֶם מִצְוֹתַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְהוָה: (ל) וְלֹא תַחֲלִדוּ אֶת־שֵׁם קִדְשִׁי וְלִקְדָשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְהוָה

תרגום אונקלוס

(כח) וְתוֹרָא אוֹ רְחִילָא לֵה וְלִבְרָה לֹא תִכְסוּן בַּיּוֹמָא חָד: (כט) וְאֲרִי תִכְסוּן נִכְסַת תוֹרָא קִדְשִׁי לְרַעְוָא לְכוּן תִּכְסוּן: (ל) בַּיּוֹמָא הַהוּא יֹאכַל לֹא תִשְׁאֲרוּן מִנֵּיהּ עַד צַפְרָא אָנָּא יִי: (ל) וְתַמְרוּן פִּקְדוּי וְתַעֲבְדוּן יִתְחוּן אָנָּא יִי: (ל) וְלֹא תַחֲלוּן יַת שְׁמָא קִדְשִׁי וְאֶתְקַדְשִׁי

ונותר לשחוט האז והזן [ת"כ חולין ע"ח]: (כח) אותו ואת בנו. אף זנו ואותו זמשמע [חולין פ"ג]: (כט) לרנוכס תזכו. תחלת זביחתי' הזכרו שיהיו לרנון לכס ונשה הרנון זיום שהוא יאכל לא זא להזייר אלא ששהא שחיטה על זנת כן אל ששחטוהו על זנת לאכלו למחר שאם תחשבו זי נחשבת פסול לא יהא לכס לרנון. דבר אחר לרנוכס לרעחכס נכאן לנחשכס שפסול ששחיטת קדשים ואף על פי שפרט לנאכלים לשני ימים חזר ופרט לנאכלין ליום אחד ששהא זביחתי' על זנת לאכלן זונתן: (ל) זיום שהוא יאכל. לא זא להזייר אלא ששהא שחיטה על זנת כן שאם לקבוע לה זמן איכיל זכר כחזר וזכר זנת חודת שלניו וגו' [ויקרא ו']: איני ה'. דע זי גזר על הדבר ואל יקל זעייניך: (לא) ושומרם. זו השמטה [ת"כ]: ועשימם. זה הנועשה: (לז) ולא תחללו. לעבור על דברי נזידין ונעשעע שזאמר ולא תחללו ונה ת"ל וקדשתי נוסר עלנך וקדש שני יכול זיחיד ת"ל זמך זני ישראל וכשהוא נוסר עלנך וינסר ע"ז למות שכל הנוסר עלנך ע"ז הנס אין עושי' לו כס שכן וזיניו זחנניה וישאל ועזימה שלא נוסרו עלנך על נוס: הנס שזאמר והן לא ידע להוי לך נלכח וגו' [דניאל ג'] וניל ולא

מקדשכם : (ג) המוציא אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני יהוה : פ רביעי

כג (6) וידבר יהוה אל משה לאמר : (3) דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם מועדי יהוה אשר תקראו אתם מקראי קדש אלה הם מועדי : (3) ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא קדש כל מלאכה לא תעשו שבת הוא ליהוה בכל מושבת יכם : פ

תרגום אונקלוס

כגו בני ישראל אנא יי מקדישכון : (3) דאסיק יתכון מארעא דמצרים למחוי לכון לאלהא אנא יי :

כג (6) ומליל יי עם משה למימר : (3) מליל עם בני ישראל ומימר להון מועדיא דיי די תערעון יתהון מערעי קדיש אליו אינון מועדי : (3) שתא יומיון תתעבד עבדתא וביומא שביעאה שבא שבתא מערע קדיש פר עבדא לא תעבדון שבתא היא קדם יי בכל מותכניכון :

ונליל ידע להוי לך וגו' . (ג) הנוזיא אתכם . ע"נ כך : אני ה' . כאן לשלם שכר :

כג (3) דבר אל בני ישראל מועדי ה' . עשה מועדות שיהיו ישראל מלמדיו בזה שבעשרים את השנה על גלויות שנעקרו ומקוונם לעלות לרגל ועדיין לא הגיעו לירושלים : (ג) ששה ימים . ויש ענין שנה אל מועדות ללמדך שכל המלל את המועדות ונעלין עליו כאלו חלל את השבתות וכל הוקיים את המועדות ונעלין עליו כאלו קיים את השבתות : (7) אלה (154)

(7) אלה מועדי יהוה מקראי קדש אשר תקראו אתם במועדים : (5) בחדש הראשון בארבעה עשר לחדש בין הערבים פסח ליהוה : (1) ובחמשה עשר יום לחדש יהוה חג המצות ליהוה שבעת ימים מצות תאכלו : (1) ביום הראשון מקרא קדש יהיה לכם פר מלאכת עבודה לא תעשו : (5) והקרבתם אשה ליהוה שבעת ימים ביום השביעי מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו : פ (5) וידבר יהוה אל משה לאמר : (1) דבר

תרגום אונקלוס

(7) אליו מועדיא דיי מערעי קדיש די תערעון יתהון בומניהון : (5) בירחא קדמאה בארבעת עשרא לירחא בין שמישיא פסחא קדם יי : (1) ובחמישת עשרא יומא לירחא הרין חנא דפטריוא קדם יי שבעא יומיון פטריוא תיכלון : (1) ביומא קדמאה מערע קדיש יהי לכון כל עבדת פולחן לא תעבדון : (5) ותקרבון קרבנא קדם יי שבעא יומיון ביומא שביעאה מערע קדיש כל עבדת פולחן לא תעבדון : (5) ומליל יי עם משה למימר : (1) מליל עם בני ישראל ומימר להון ארי תעלון

מועדי ה' . לזעלה מדבר בעבור שנה וכן מדבר בקדוש החדש : (5) בין הערבים . שש שעות ולמעלה : פסח לה' . הקרנת קרבן שטנו פסח : (7) והקרבתם אשה וגו' . הם המוספין האזורים צפרסת פנחס ולונה כאזרו הן לומר לך שאין המוספין נעכנין זה את זה : והקרבתם אשה לה' . וכל מוקום אם אין פרים הנא אכיס ואם אין פרים וחללים הנא כבשים : שבעת ימים . כל מוקום שנאמר שבעת שם דבר הוא שבע של ימים שמי"ג נלע"ז (וויזר ניכט אויסגעשפראכען די לאלה זיבען) וכן כל לשון שמונת שש חושבת שלשת : ומלאכת עבודתם . מלאכות החסרות לכם עבודה ולורך (155)

אל בני ישראל ואמרת אליהם כִּי-תבאו
אלה הארץ אשר נתן לכם וקצרתם
את קצירה והבאתם את-עמר ראשית
קצירכם אל-הכהן: (א) והניף את-העמר
לפני יהוה לרצונכם ממחרת השבת
יניפנו הכהן: (ב) ועשיתם ביום הניפכם
את-העמר כבש תמים בין-שנתו לעלה
ליהוה: (ג) ומנחתו שני עשרגלים סלת
בלולה בשמן אשה ליהוה ריח ניחח
ונסכה יין רביעת יהוין: (ד) ולחם וקלי

ונסכו ק'

תרגום אונקלוס

לארעא די אגא יחיב לכון ותחצודון ית הצדא ותיתון ית עומרא ריש
חצודון לות פהגא: (א) וירים ית עומרא קדם יי לרעוא לכון מפתר
זמא טבא ורימיניה פהגא: (ב) ותעבדון ביום ארמכתכון ית עומרא
אימר שלים בר שתיה לעלתא קדם יי: (ג) ומנחתיה תרין עשרונין
סולתא דפילא במשח קרבנא קדם יי לאתקבלא ברעוא ונסכיה חמרא
רבעות הינא: (ד) ולחיים וקלי ופירובין לא תיכלון עד פברון זמא הרין

שיש חקרין כים צבטלה שלגן כגון דבר האזנך כך הצנתי ונתרת כהנים
דקתני יכול אף חולו של וועד יהא אסור צעללכת עבודה וכו': (א) ראשית
קצירכם. שתהא ראשונה לקציר: עומר. עשירית חציפה כך היתה טעה כמו
ויורדו צעוויר [טעות י"א]: (א) וסניף. כל תנופה נוילך ונציף ונעלה ונוריד
נוילך ונציף לעבור רוחות רעות ונעלה ונוריד לעזור טללים רעים [ונחת
ס"א]: לרלונכם. אם תקריצו כנשפט זא יהיה לרלון לכם: ונחתרת השבת
ונחתרת יום טוב הראשון של פסח שאם אתה אומר שבת צראשית אי אתה
ידע אזתו [ונחת ס"א]: (ב) ועשיתם כבש. חוצה לעומר הוא צא:
(ג) ומנחתו. מנחת נסכיו: שני עשרונים. כפולה היתה: ונסכו יין רביעות
הסין. אע"פ שונחתו כפולה אין נסכיו כפולים [ונחת פ"ט]: (ד) וקלי.

וכרמל לא תאכלו עד-עצם היום הזה
עד הביאתכם את-קרבן אלהיכם חקת
עולם לדרךתיכם בכל משבתיכם: פ
(טו) וספרתם לכם ממחרת השבת מיום
הביאתכם את-עמר התנופה שבע
שבתות תמימת תהיינה: (טז) עד
ממחרת השבת השביעת תספרו
חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה
ליהוה: (יז) ממושבתיכם תביאו לחם
תנופה שתים שני עשרגלים סלת תהיינה

א' דגושה

תרגום אונקלוס

עד איתואיכון ית קרבנא דאלהכון קנים עלם לרדיכון בכל מותבניכון:
(טו) ותמנון לכון מפתר זמא טבא מיום איתואיכות עומרא דארמותא
שבע שבוען שלמן יהוין: (טז) עד מפתר שבועתא שביעתא תמנון
חמשיין זמין ותקרבון מנחתא חדתא קדם יי: (יז) ממושבתיכון תיתון

קנים עשוי ונכרוול כך שניצטין אותו צמור: וכרוול. הן קליות שקורין
רניי"לים (אללע וייט קערנער): צלל מושבותיכם. נחלקו צו חנויי ישראל יש
שלגווד ונאך שהחדש נוהג צחולה לארץ ויש אומרים לא צא אלא ללוגד שלא
נלטו על החדש אלא לאחר ירושה וישיבה ששכנסו וחלקו [קדושין ל"ו]:
(טו) ונחתרת השבת. ונחתרת יום טוב: תנוימות תהיינה. ונלוגד שנתחיל
ונונה ונצערב שאם לא כן אינן תנוימות: (טז) השבת השביעית. כתרנונו
שביעיתא שביעתא: עד ונחתרת השבת השביעית תספרו. ולא עד בכלל והן
ארבעים ותשעה יום: חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לה'. ציום החמישים
תקריבוה וחוורר אני זא מדרשו אצל פשוטו עד ונחתרת השבת השביעית
שהוא יום חמשים תספרו ונקרא ונכורס הוא: מנחה חדשה. היא הנחת
הראשונה שהוצא וין החדש וח"ת הרי קרבנה מנחת העומר אינה כשאר
כל הנחתות שהיא צאה וין השעורים: (יז) ממושבתיכם. ולא מנחה לארץ:
לחם תנופה. לחם תרוונה המורס לשם גזרה וזו היא הנחת החדשה

חמץ תאפינה בבורים ליהוה :
(י) והקרבתם על הלחם שבעת כבשים
תמימם בני שנה ופר בין בקר אחד
ואילם שנים יהיו עדה ליהוה ומנחתם
ונספיהם אשה ריח ניחח ליהוה :
(יט) ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת
ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים :
(כ) והניף הפה אתם על לחם הפברים
תנופה לפני יהוה על שני כבשים
קדש יהיו ליהוה לכהן : (כא) וקראתם

תרגום אונקלוס

לחם ארמונתא תרתין גריצין תרין עשרונין סולתא יהוין חמיע ותאפין
בבורין קדם : (י) ותקרבון עד להמא שבועא אמרין שלמין בני שנה
ותור פר תורי חד וזכרין תרין יהוין עלתא קדם : ומנחתהוין ונספיהוין
קורבן דמתקבל ברעוא קדם : (יט) ותעבדון צפיר בר עזין חד
לחטאתא ותרין אמרין בני שנה לנגסת קודשיא : (כ) ויריס פרגא
תהוין על לחם בפוריא ארמא קדם : על תרין אמרין קודשא יהוין
קדם : לכהנא : (כא) ותערעוין פברין ימא הדין מערע קדיש יהי לבון

האמורה לנעלה : זכורים. ראשונה לכל הנגחות אף לנגחת קנאות הנאה
וין שעורים לא תקרצ מן החדש קודם לשתי הלחם : (יח) על הלחם. גולל
הלחם חובה ללחם : ונגחתם ונספיהם. כנוספת נגחה ונסכים הנפוסים
ככל דהמה בפרשת נסכים שלמה עשרונים לפר ושני עשרונים לאיל ועשרון
לכבש זו היא הנגחה והנסכים חלי הדין לפר ושלשית הדין לאיל ורביעית
הדין לכבש [צמדצר כ"ח] : (יט) ועשיתם שעיר עזים. יכול שבעת הכבשים
והשעיר האמורים כחן הם ז' הכבשים והשעיר האמורים צמועם הפקודים
כשחתה נוגיע אלל פרים ואלילים חיןן הם אמור נעמה אלו לעזמן ואלו
לעזמן [ת"כ ונגחות ו"ד] אלו קרצו בכלל הלחם ואלו לנוספין : (כ) והניף
הפה אתם על לחם הפברים. ונלוד שטעוין תנופה חיים יכול כולם ת"ל שני

בעצם היום הזה מקרא קדש יהיה לכם
כל מלאכת עבודה לא תעשו חקת
עולם בכל מושבותיכם לדורותיכם :
(כג) ובקצרכם את קציר ארצכם לא
תכלה פאת שדה בקצרה ולקט קצירה
לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם אני
יהוה אלהיכם : פ חמישי

(כג) וידבר יהוה אל משה לאמר : (כד) דבר
אל בני ישראל לאמר בחדש השביעי
באחד לחדש יהיה לכם שבתון וזרון
תרועה מקרא קדש : (כה) כל מלאכת

תרגום אונקלוס

כל עבדת פולחן לא תעבדון קדם עלם בכל מותבניכון לדריכון :
(כג) ובמחצדכון ית חצדא דארעכון לא תשיצוי פאתא דחקלך בחצדך
ולקטא דחצדך לא תלקט לעניי ולגירי תשובוק תהוין אנא : (כד) ואלהכון :
(כג) ומליל יי עם משה למימר : (כד) מליל עם בני ישראל למימר
בירחא שביעאה בחד לירחא יהא לבון ניהא דזכרון ופבא מערע קדיש :
(כה) כל עבדת פולחן לא תעבדון ותקרבון קורבנא קדם : (כג) ומליל

כבשים [ונגחות ס"ג] : קדש יהיו. לפי ששלמי יחיד קדשים קלים הוזקק
לומר בשלמי זכור שהן קדשי קדשים : (כג) וזכרכם. חזרו שנה לעבור עליהם
שני לאוין אשר רצי אצדייני צרני יוכי ונה רחם הכתוב ליתנה צמוע
הרגלים פסק ועלרת ונכאן וראש השנה ויום הכפורים (וחג) ונכאן ללודך
שכל הנותן לקט שכחה ופאה לעני כראוי מעלין עליו כאילו צנה ציה
הווקדש והקריב עליו קרבנותיו צמוע : מעוצ. הנג לפניהם ופס ילקטו
ואין לך לסייע לאחד ונהם [פאה פרק ד'] : אני ה' אלהיכם. נאמן לשלם
סכר : (כד) זכרון תרועה. זכרון פסוקי זכרונות ופסוקי שופרות לגור
ליום עקידת ילמך שקרצ תחתיו איל [כ"ה ל"ג] : (כה) והקרבתם אשה.

עבדה לא תעשו והקרבתם אשר ליהוה: ס (כ) וידבר יהוה אל משה לאמר: (כא) אך בעשור לחדש השביעי יהוה יום הכפרים הוא מקרא קדש יהיה לכם ועניתם את נפשתיכם והקרבתם אשה ליהוה: (כב) וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה כי יום כפרים הוא לכפר עליכם לפני יהוה אלהיכם: (כג) כי כל הנפש אשר לא תענה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה: (כד) וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה בעצם היום הזה והאברתי את הנפש ההוא מקרב עמיה: (כה) כל מלאכה לא תעשו חקת

תרגום אונקלוס

י עם משה למימר: (כ) פרם בעשרא לירחא שביעאה הדין יומא דכפוריא הוא מערע קדיש יהי לבון ותענון ית נפשתיכון ותקרבונו קרבנא קדם: (כא) וכל עבידא לא תעבדון בכרן יומא הדין ארי יומא דכפוריא הוא לכפרא עליכון קדם: (כב) ארי כל אנש די לא יתעני בכרן יומא הדין וישתצי מעמיה: (כג) וכל אנש די יעביד כל עבידא בכרן יומא הדין ואוביד ית אנשא ההוא מגו עמיה: (כה) כל עבידא לא תעבדון קים עלם לדריוון בכל מותבגיוון:

הנוספין האמורין צוונט הפקודים: (כז) אך כל אכין ורקין שחורים ועשויים ונכפר הוא לטבין ואינו ונכפר על טבין טבין: (ל) והאזנת. לפי שהיא חונק כרת בכל עקום ואינו יודע מה הוא כשהוא חונק והאזנתו לנוד על הכרת שאינו חלל אשון: (לא) וכל ונלכסה וגו'. לעצור עליו בלאוין (160)

פא עולם לדרתיתכם בכל משבתיתכם: (כז) שבת שבתון היא לכם ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחדש בערב מערב עד ערב תשבתו שבתכם: פ שש (כח) וידבר יהוה אל משה לאמר: (כט) וידבר אל בני ישראל לאמר בחמשה עשר יום לחדש השביעי יהוה חג הסוכות שבעת ימים ליהוה: (ל) ביום הראשון מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו: (לא) שבעת ימים תקריבו אשה ליהוה ביום השמיני מקרא קדש יהיה לכם והקרבתם אשה ליהוה עצרת הוא כל

תרגום אונקלוס

(כז) שפא שבתא הוא לבון ותענון ית נפשתיכון בתשעה לירחא ברמשא ברמשא עד רמשא תנחון נחכון: (כח) ומליל י עם משה למימר: (כט) מליל עם בני ישראל למימר בחמשא עשרא יומא לירחא שביעאה הדין חנא דמטליא שבעא יומין קדם: (ל) ביומא קדמאה מערע קדיש כל עבדת פולחן לא תעבדון: (לא) שבעא יומין תקרבון קרבנא קדם: (לב) ביומא תמינאה מערע קדיש יהי לבון ותקרבונו קרבנא קדם: (לג) בנישין תהון כל עבדת פולחן לא תעבדון:

הנה או לזהיר על ונלכסה לילה כנלכסה יום: (לד) ויקרא קדש. קדשו נכסות נקיים ונחפלה ונשאר ימים טובים צואכל ונעטתה ונכסות נקיים ונחפלה: (לו) עזרת היא. עזרתה אחתם אללי כוונך טוונן את בניו לסעודה לך וכך ימים כיון שהגיע זמנך ליפטר חונק כל נזקקה זכס עכנו עוני עוד יום אחד קשה עליו פרידחכס: כל ונלכסה עבודה. אפי' ונלכסה שהיא עבודה לכס טחם לא תעטרה יש חסרון כים נדנד: לא תעטו. יכול אף חולו של Tom. III. 11 יא (161)

מלאכת עבודה לא תעשו: (ב) אלה
מועדי יהוה אשר תקראו אתם מקראי
קדש להקריב אשה ליהוה עלה ומנחה
זבח ונסכים דבר יום ביומו: (ג) מלבד
שבתת יהוה ומלבד מתנותיכם ומלבד
כל נדריכם ומלבד כל נדבותיכם אשר
תתנו ליהוה: (ד) אך בחמשה עשר
יום לחדש השביעי באספכם את
תבואת הארץ תחנו את חגי יהוה
שבעת ימים ביום הראשון שבתון וביום
השמיני שבתון: (ה) ולקחתם לכם ביום

תרגום אונקלוס

(ב) אליו מועדיא דיי די תערעון יתרון מערעי קדיש לקרבא קורבנא
קדם יי עקתא ומנחתא נכסת קודשין ונסוכין פתגם יום ביומיה:
(ג) בר משביאי דיי ובר ממתנתיכון ובר מפל נדריכון ובר מפל נדבותכון
די תתנון קדם יי: (ד) ברם בחמשה עשרא יומא לירחא שביעאה
במבנישכון ית עללתא דארעא תחנון ית חנא דיי שבעא יומין ביומא
קדמאה גיחא וביומא תמינאה גיחא: (ה) ותסבון לכון ביומא קדמאה

ונועד יהא חבור בנולכת עבודה ת"ל היא: (ב) עולה ומנחה. ונחת נסכים
הקריבה עם העולה [ומנחת וי":] דבר יום ביומו. חק הקלוב צלווט
הפקודים: דבר יום ביומו. הא אם עבר יומו בטל קרבנו: (ג) אך בחמשה
עשר יום תחנו. קרבן שלמים לחגיגה יכול תדקה את השבת ת"ל אך הואיל
יש לה תשלומין כל שבעה: באספכם את תבואת הארץ. סיהא חדש שביעי
זה צא בזמן חסיפה ונחלן שנכטו לעבר את השנים שאם אין העבור פעמים
שהוא צולע הקץ או החורף: תחנו. שלמי חגיגה: שבעת ימים. אם לא
הציא צה יציא צה יכול יהא וצידין כל שבעה ת"ל וחגותם אותו יום אחד
בשבעה ולא יותר ולגנה בלומר שבעה לחשלוועין [חגיגה י']: (ה) פרי ען
(162)

הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים
ענף עץ עבת וערבי נחל ושמתם
לפני יהוה אלהיכם שבעת ימים:
(א) ותחתם אתו חגי יהוה שבעת ימים
בשנה חקת עולם לדורותיכם בחדש
השביעי תחנו אתו: (ב) בפכת תשבו
שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו
בפכת: (ג) למען ידעו דורותיכם כי
בפכות הושבתו את בני ישראל
בדוציא אותם מארץ מצרים אני יהוה
אלהיכם: (ד) וידבר משה את מעדי
יהוה אל בני ישראל: פ שביעי

תרגום אונקלוס

פריי אילנא אתרוגין ולולבין ותרסין וערבין דנחל ותדרין קדם יי
אלהכון שבעא יומין: (א) ותחנון יתיה חנא קדם יי שבעא יומין
בשקא קים עלם להריכון בירחא שביעאה תחנון יתיה: (ב) במטליא
תיתכון שבעא יומין כל יציבא בישראל יתבון במטליא: (ג) בדיל
דידעון דריכון ארי במטלת ענני אותיבית ית בני ישראל באפקית
יתון מארעא דמצרים אגא יי אלהכון: (ד) ומליל משה ית סדר
מועדא דיי ואלופינון לבני ישראל:

הדר. עץ שטעם עלו ופריו טוה [סוכה ל"ד]: הדר. הדר צאילנו ושנה לטנה
וחסו לחנוג: כפת תנורים. חסר וי"ו לנד שאינה אלא אחד: וענק. עץ עבות.
שנפיקו קלוועים כעבותות וכחבלים וחסו הדם העשוי כונון קליעה: (ג) האזרח.
זה אזרח: בישראל. לרבות את הגרים [תורת כהנים]: (ד) כי בסוכות
הושבתו. ענני כבוד [סוכה י"א]:

כד (6) וידבר יהוה אל משה לאמר :
(3) צו את בני ישראל ויקחו אליהם שמן
זית זך כתיב למאור להעלות נר תמיד :
(2) מהווי לפרכת העדת באהל מועד
יערך אתו אהרן מערב עדי בקור לפני
יהוה תמיד חקת עולם לדורותיכם : (7) על
המנרה הטהרה יערך את הנרות לפני
יהוה תמיד : פ

(5) ולקחת סלת ואפית אתה שתים
עשרה חלות שני עשרתים יהיה החלה

תרגום אונקלוס

כד (6) ומליל יי עם משה למימר : (3) פקיד ית בני ישראל ויסבון
לך משה ויתא דכיא בתישא לאגהרא לאדלקא בוציניא
תדירא : (2) מברא לפרוכתא דסהדותא במשפן ומנא יסבר יתיה אהרן
מרטשא עד צפרא קדם יי תדירא קים עלם לדריכון : (7) על מנתא
דכיתא יסבר ית בוציניא קדם יי תדירא : (5) ותסב סולתא ותפי ותת

כד (3) לו את בני ישראל. זו פרשת ונאות הנרות ופרשת וחתה תנוה
לא נאמרה חלה על סדר ונלאכת הנושכן לפרש לורך הנוגרה וכן
מונע וחתה סופך לנאות את בני ישראל על כך : שזין זית זך. שלשה שונים
יולאים ון היות הראשון קרוי זך והן נופרטיין צונחות [דף כ"ו וכת"כ] :
תווי. ונליה לליה כונו עולת תווי שאינה חלה ניוס ליום : (ג) לפרכת
העדות. שלפני הארון שהוא קרוי עדות ורבותיו דרשו על נר וערבי שהוא
עדות לכל צאי עולם שהשכינה שורה בישראל שנות צה שזין כנחת
חברותיה ומוננה היה ונתחיל וזה היה נסיים [שנת כ"ב ת"כ] : יערך אותה.
עריכה הראויה לנודת כל הלילה ושיערו חכמים חזי לוג לכל נר ונר וכן
כדאי חף לליה תקופת טבת ונדה זו הוקצעה להם [ת"כ] : (ד) הנוגרה
הטהורה. שהיא זהב טהור. ד"א על עהרה של נוגרה שנטהרה ומדונה
(164)

האחת : (1) ושמעת אותם שתים מערכות
שש המערכת על השלחן הטהור לפני
יהוה : (1) ונתת עליה מערכת לבנה זכה
והיתה ללחם לאזכרה אשה ליהוה :
(2) ביום השבת ביום השבת יערכנו
לפני יהוה תמיד מאת בני ישראל ברית
עולם : (5) והיתה לאהרן ודבניו ואכלהו
במקום קדש כי קדש קדשים הוא לו
מאשי יהוה חק עולם : (1) ס ויצא בן
אשה ישראלית והוא בן איש מצרי

תרגום אונקלוס

תרתא עשרי גרצין תרין עשרונין תהי גרצתא קדא : (1) ותשוי יתחון
תרתין סידרין שיתבסידרא על פתורא דכיא קדם יי : (1) ותתן על
סידרא לבונתא דכיתא ותהי ללחם לאדפרא קורבנא קדם יי :
(2) ביומא דשבתא ביומא דשבתא יסדריניה קדם יי תדירא מן בני
ישראל קים עלם : (5) ותהי לאהרן ולבנוהי ויכלוניה באתר קדיש
ארי קדוש קדשין הוא ליה מקורבניא דיי קים עלם : (1) ונפק בר
אתתא בת ישראל והוא בר גבר מצראי בגו בני ישראל ואתנציאו

חלה ון האפר : (1) שש הנוערכת. שש חלות הנוערכת האחת : השלחן
הטהור. של זהב טהור. ד"א על טהרו של שולחן שלח יהיו הסכיפין המגביהין
את הלחם ונעל גבי השלחן [מנחות ל"ז ת"כ] : (1) וחתה על הנוערכת .
על כל אחת ונשתי הנוערכות היו שני צאיכי לבונה ונלא קוונן לכל אחת :
והיתה. הלבונה הזאת ללחם לאזכרה. שאין מן הלחם לבונה כלום חלה
לבוונה נקטרה כשנסלקין אותה בכל שבת ושבת והיא לזכרון ללחם שעל
יהוה הוא נזכר לנעלה כקוונן שהיא אזכרה לוננחה : (5) והיתה. הנונחה
הזאת שכל דבר הבה ון התצואה בכלל ונחה היא : יאכלנה. מוסב על
הלחם שהוא לשון זכר : (1) וילא בן אשה ישראלית. ונהיבן ילא רבי לוי אוונר
(165)

בתוך בני ישראל וינצו במחנה בן
הישראלית ואיש הישראלי: (יא) ויבן
בן האשה הישראלית את השם ויקלל
ויביאו אתו אל משה ושם אמו שלמית
בת דברי למטה דן: (יג) ויניחיהו
במשמר לפרש להם על פי יהוה: פ
(יג) וידבר יהוה אל משה לאמר:

חרגום אונקלוס

במשירתא בר אתתא בת ישראל ונברא בר ישראל: (יא) ופרש
בר אתתא בת ישראל ות שמא וארגיו ואיתא יתיה לות משה ושם
אמיה שלמית בת דברי לשבטא דן: (יג) ואסרוהו בבית מטרא עד
דיתפרש להון על גזירת מיטרא דיי: (יג) ומליל יי עם משה למיטר:

ועולמו יא רבי זרכיה אומר ופרשה שלועלה יא לגלו ואמר ציוס השנה
יערכו דרך הולך לאכול פת חמה בכל יום שזא פת לונכה של תשעה
יונים בתניה. ונתחיתא אונרה וניה דינו של ושה יא אחריו צא ליעט
אהלו בתוך ונכה דן אונרו לו ונה טיבך לכאן אונר להם ונני דן אר
אונרו לו איש על דגלו באתות לבית אבותם כתיב [צנדבר ז'] כנכס צניה
דינו של ושה וילא אחריו עונד וגדף [ח"כ]: צן איש מזרי. הוא הנוני
שהרג ושה: בתוך בני ישראל: ונלנד שנתגייר: וינלו בנחנה. על עסק
המכה: ואיש הישראלי. זה שכנגדו שמיכה צו וטע אהלו: (יא) ויקב.
כתרומו ופרים טקב סס הנויחד וגדף והוא סס הנופורט ששטע וטעי
[כסהדקי פ"א]: וסס אמו שלוניה צה דברי. טקב של ישראל שפרכות
הכתוב לו לומר שהיא לנדה היתה זונה: שלוניה. דהוה פטפטא שלם עלך
שלם עלך שלם עליכון ומפטפת צדכרים שואלת בשלום הכל: צה דברי.
דצניה היתה מודרת עם כל אדם לפיכך קלקלה: לנטע דן. ונגיד שהרשע
גורם גנאי לו גנאי לאציו גנאי לשצטו כיולא צו אהליא צן אחיטונך לנטע
דן [שמות ל"א] שצח לו שצח לאציו שצח לשצטו: (יג) ויניחיהו. לצדו ולא
הניחו ונקושט עמו שטיניה היו צפרק אחד ויודעים היו שהנוקשט צניה
אבל לא פורש להם צאיו ויחה לכך כאמר כי לא פורש ושה יעשה לו [צנדבר
ט"ו]. אבל צנקלל הוא אונר לפרוש להם שלא היו יודעים אם חיב ויהי

פד
(יג) הוצא את המקלל אל מחוץ למחנה
וסמכו כל השמעים את ידיהם על-
ראשו והגמו אתו כל העדה: (טו) ואל-
בני ישראל תדבר לאמר איש איש כי-
יקלל אלהיו ונשא חטאו: (טו) ונקב שם-
יהוה מות יומת רגום ירגמו-בו כל-
העדה בגר באזרח בנקבו שם יומת:
(טו) ואיש כי יבה כל-נפש אדם מות
יומת: (טו) ומכה נפש בהמה ישלמה
נפש תחת נפש: (טו) ואיש כי ייתן מום
בעמיתו באשר עשה בן יעשה לו:

חרגום אונקלוס

(יג) אפיך ית דארגיו למברא למשירתא ויטמכו כל דשמעו ית ידיהון
על רישיה וירגמו יתיה כל בני ישראל תמליל
למיטר גבר גבר ארי רגיו קדם אלהיה ויקביל חוביה: (טו) ודיפרש
שטא דיי אתקטלא יתקטל מרגם ירגמון ביה כל פנשאת בניזרא
יעיבא פפרשותיה שטא יתקטיל: (טו) ונבר ארי יקטול כל נפשא
ואנשא אתקטלא יתקטיל: (טו) ודיקטול נפש בעירא ישלמינה נפשא
תקב נפשא: (טו) ונבר ארי יתן מוטא בחבריה כמא דעבד בן יתעבד
סס לאו [כסהדקי ע"ח]: (יד) השומעים. אלו העדים: כל. להציא את הדיינים:
את ידיהם. אונרים לו דיך צראשך ואין אנו נעשים בנייתחך שאתה גרמה
דן: כל העדה. צועמד כל העדה ונכאן ששלוה של אדם כמותו [ח"כ]:
(טו) וישא חטאו. זכרת כשאין התראה: ונוקט סס. אינו חיב עד שיפרש
את השם ולא הנוקלל צניו: (טו) ונוקט. לשון קללה כמו ונה אקב [צנדבר
ט"ג]: (טו) ואיש כי יכה. לפי שנאמר ונכה איש וגו' [שמות כ"ב] אין לי
אלא שהרג את האיש אשה וקטן מניין ת"ל כל נפש אדם: (כ) כן יתן צו.
פרשו דכותיו שאינו כתיבת וסס ונש אלא חלוני מונן שמין אורו כעבד

ויקרא כד אמור

(ב) שָׁבַר תַּחַת שֹׁבַר עֵין תַּחַת עֵין שֵׁן
תַּחַת שֵׁן כַּאֲשֶׁר יִתֵּן מוֹם בְּאָדָם כִּן יִנְתֵּן
כּוֹן : מַפְטִיר (כ) וּמִכָּה בְהִמָּה יִשְׁלַמְנָה
וּמִכָּה אָדָם יוֹמֵת : (כג) מִשְׁפֵּט אֶחָד יִהְיֶה
לָכֶם כִּנּוּר בְּאֹזְרָח יִהְיֶה כִּי אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם : (כד) וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
וַיֹּצִיאוּ אֶת־הַמִּקְלָל אֶל־מַחֻוּץ לַמַּחֲנֶה
וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ אַבְוּ וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה : פ פ פ
כָּה (ה) וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי

תרגום אונקלוס

לִיה : (א) תִּבְרָא חֲלָף תִּבְרָא עֵינָא חֲלָף עֵינָא שְׂנָא חֲלָף שְׂנָא כְּמָא
דִּיתָן מוּמָא פְּאַנְשָׂא כִּן יִתְיַב בֵּיה : (ב) וְדִיקְמוּל בְּעִרְא יִשְׁלַמְנָה
וְדִיקְמוּל אֲנִישָׂא יִתְקַמִּיל : (ג) דִּינָא חַד יְהָא לְכוּן בְּגִירָא כְּנִיצְבָא
יְהִי אַרְי אָנָא יִי אֲלֵהֲכוּן : (ד) וּמְלִיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַפִּיקוּת
דְּאַרְגִּין לְמִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא וּרְגִמוּ יְתִיה אַבְנָא וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדוּ כְּמָא
דִּי פְקִיד יִי יְת מֹשֶׁה :

לכך כתוב זו לשון נתינה דבר הנתון מיד ליד : (א) ונכח זהוהוה ישלמנה
לנועלה דבר זהורג זהוהוה וכן דבר בעושה זה חזורה : ונכח זהוהוה יונת.
אפילו לא הכוהוה אלא עשה זו חזורה שלא נאמר כחן כפס ונכח אפילו ואינו
דבר הכחוז וזו להקישו לנכח זהוהוה ונה ונכח זהוהוה ונחיים חף ונכח אפילו
ואינו ונחיים פרט לנכח לאחר ויתיה לפי שנוניו שהקללו לאחר ויתיה
חייב הולך לוור נכח שפטר ונה זהוהוה שחלם שאם אין חבלה אין
חשלונין חף ונכח אפילו ואינו חייב עד שיעשה זו חזורה : (ב) חף
ה' אלהיכם. אלהי כלכם כשם שאני ויחד שוני עליכם כך אני ויחדו על
הגרים : (ג) וצני ישראל עשו. כל הנוגה האמורה צהקילה צנוקם אחר
דחיים רגיונה ותלייה : חסלת פרשת א צור

כָּה (ה) כָּהר סִינַי וְנָה עֵינִי שְׁנִיטָה אֲלַל הַר סִינַי וְהַלֵּל כָּל הַנּוֹלֹת נֹאמְרוּ
(168)

ויקרא כה בדר

לְאָמַר : (ג) דְּבַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֱלֹהִים כִּי תִבְאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן
לָכֶם וְשַׁבְתָּהּ הָאָרֶץ שַׁבַּת לַיהוָה : (ד) שֵׁשׁ
שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךְ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר
בְּרִמָּה וְאִסַּפְתָּ אֹתָהּ תְּבוּאָתָהּ : (ה) וּבַשְּׁנָה
הַשְּׁבִיעִת שַׁבַּת שַׁבַּתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ
שַׁבַּת לַיהוָה שָׂדֶךְ לֹא תִזְרַע וּכְרִמָּה לֹא
תִזְמַר : (ו) אֶת סְפִיחַ קִצְיֹרֶךָ לֹא תִקְצוּר
וְאֶת־עֲנָבֵי נְיֹרֶךָ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שַׁבַּתוֹן

תרגום אונקלוס

כָּה (ה) וּמְלִיל יִי עִם מֹשֶׁה בְּטוֹרָא דְּרִסְיָי לְמִימַר : (ג) מְלִיל עִם בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן אַרְי תִּיעֲלוּן לְאַרְעָא דִּי אָנָא יְהִיב לְכוּן
וְתִשְׁמַט אַרְעָא שְׁמִיטָתָא קֳדָם יִי : (ד) שִׁית שְׁנִין תִּזְרַע חֲקֵלְךָ וְשִׁית
שְׁנִין תִּכְסַּח בְּרִמָּה וְתִכְנֹזֵשׁ יְת עֲלֵלְתָהּ : (ה) וּבַשְּׁבִיעִתָא גִיח
שְׁמִיטָתָא יְהִי לְאַרְעָא שְׁמִיטָתָא קֳדָם יִי חֲקֵלְךָ לֹא תִזְרַע וּכְרִמָּה לֹא
תִכְסַּח : (ו) יְת פְתָא דְּחֻצְרָךָ לֹא תִחְצוּר וְיְת עֲנָבֵי שְׁבִיקְךָ לֹא תִקְטוּר

ונסיני אלא ונה שניטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה
ונסיני חף כלן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן ונסיני כך שנויה צח"כ. וכל שכן
פרטותיה לפי שלא נזכרו שונות קרקעות שנסנית צערצות מואצ צנשנה חורה
לזרעו שכללותיה ופרטותיה כלן נאמרו ונסיני וזו הכחוז ולמד כחן על
כל דבר שגזר לנושה שונסיני היו כלם כללותיהן ודקדוקיהן וחזרו ונשנו
צערצות מואצ : (ג) צבת לה' לשם ה' כשם שנאמר צבת צראשית : (ד) יהיה
לחך. לשדות ולכרמיים : לא תזמור. שקולגין זמורותיה ותרגונו לא תכסח
דחיה לו קוליים כסוחים [ישעיה ל"ג] שרופה צאש כסוחה [חפלים פ'] :
(ה) את ספיה קצירך. אפ"י לא זרעתה וסיא לנושה ון הזרע שכל זה צבת
קצירי שפ קצירי. יא תקצור לביתו. חזונו ג כשאר קציר אלא הפקר
יהיה לכל : חזירך. שהחרת והפרשת צני חס ונהוה וכח הפקרתם : נח המזר.

(169)

יהיה לארץ: (ו) והיתה שבת הארץ
לכם לאכלה לך ולעבדך ולאמתך
ולשכירך ולתושבך הגרים עמך:
(ז) ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה
כל יבואתה לאכל: (ח) וספרת לך
שבע שבתות שנים שבע שנים שבע
פעמים והיו לך ימי שבע שבתות השנים
תשע וארבעים שנה: (ט) והעברת שופר

תרגום אונקלוס

שנת שמיטת יהי לארעא: (ו) ותהי שמיטת ארעא לכון למיכל לך
ולעבדך ולאמתך ולאגירך ולתותבך דיריין עמך: (ז) ולבעדך ולחיותא
די בארעך תהא כל עלתמה למיכל: (ח) ותמני לך שבע שמיטות
דשנין שבע שנין ויהון לך יומי שבע שמיטן דשנין
ארבעין ותשע שנין: (ט) ותעבר שופר ובא בירחא שביעאה פעשרא

אותם איך בזר אלא מן המופקד: (ו) והיתה שבת הארץ וגו'. אע"פ
שאקרתים עליך לא זאכילה ולא זנהא אקרתים אלא שלא תנהוג בהם
כזבל הנית אלא הכל יהיו שוים זה אהה ושכירך ותושבך: שבת הארץ לכם
לאכלה. מן השבות אהה אוכל ואי אהה אוכל מן הסוור [ת"כ]: לך ולעבדך
ולאמתך. לפי שנאמר ואכלו אצוני עמך [שמות כ"ג] יכול יהיו אסורים
זאכילה לעשרים ת"ל לך ולעבדך ולאמתך הרי צעלים ועבדים ושפחות
אסורים כאן [ת"כ]: ולשכירך ולתושבך. אף הגרים [ת"כ]. (ז) ולבהמתך
ולחיה. אם חיה אוכלת זנהא לא כל שכן שזונותיה עליך מה ת"ל ולבהמתך
ונקט זנהא לחיה כ"ו שחיה אוכלת מן השדה האכל לבהמתך מן הנית כלה לחיה
מן השדה כלה לבהמתך מן הנית [ת"כ תענית ו'] (ח) שבתות שנים. שנות שנים
יכול יעשה שבע שנים לרופות שונות ויעשה יוצל אחריהם ת"ל שבע שנים שבע
פעמים הוי אומר כל שנות ושונות זונות [ת"כ]: והיו לך ימי שבע וגו'.
וגיד לך שבע"פ שלא עשית שנות עשה יוצל לכוף ו"ט שנה ופוטו של
מוקרא יעלו לך חשבון שנות השמיטות למוספר ו"ט: (ט) והעברת. לשון
ייעצרו קול צווחה [שיות ל'] לשון הכרזה: ציום הכפורים. מושג
(170)

תרועה בחדש השבעי בעשור לחדש
ביום הכפורים תעבירו שופר בכל--
ארצכם: (י) וקדשתם את שנת החמשים
שנה וקראתם דרוור בארץ לכה"י שביה
ויבל הוא תהיה לכם ושבתם איש ארי-
אחותו ואיש אל--משפחתו תשבו:
(יא) ויבל הוא שנת החמשים שנה תהיה
לכם לא תזרעו ולא תקצרו את ספיהיה
ולא תבצרו את גזריה: (יב) כי יובל הוא

תרגום אונקלוס

לרחא בזמא דכפוריא תעברון שופרא בכל ארעכון: (י) ותקדשון
את שנת המשיי שנין ותקרון חרותא בארעא לכל תבהא יובלא היא
תהא לכון ותתובון גבר לאחסנתיה וגבר לזרעיתיה תתובון: (יא) יובלא
היא שנת חמשיין שנין תחי לכון לא תזרעון ולא תבצרון את פתחא
ולא תקטפון את שבתהא: (יב) ארי יובלא היא קודשא תחי לכון מן

שנאמר ציום הכפורים איני יודע שהוא צעשור לחדש א"כ לונה נאמר
צעשור לחדש אלא לומר לך תקיעה צעשור לחדש דוחה שבת צבל ארכס
ואין תקיעת ר"ה דוחה שבת צבל ארכס אלא צבית דין צלצד [ת"כ]: (י) וקדשתם.
צניטתה יקדשין אותה צבית דין ואסורים וקודשת השנה [ת"כ]: וקראתם
דורה. לעצדים צין כרע צין שלא כלו לו שש שנים ונשומר א"כ יהודה
ונמו לשון דרוור כנודייר צי דייאל וכו' [ר"ה ט'] שדר צבל וקום שהוא רולה
ואינו צרשות אחרים: יוצל היא. שנה זחא מוצלת נושא שנים צניקצת
סס לה לצדה ומה שנה יוצל שנה על סס תקיעת שופר: ושבתם איש אל
אחותו. שהשדות חוזרות לצעליהן: ואיש אל נשפחתו תזונו. לצבות
את הנרע: (יא) יובל היא שנה החמשים שנה. ומה ת"ל לפי שנאמר
ויקדשתם וגו' כדאיתא בראש השנה וצ"כ: את נזיריה. את העצדים המושגרים
שכל בזר אהה מן המופקדי' כסם שנאמר צביעית כך נאמר ציובל נאלף
שני שנים קדושות סמוכות זו לזו שנת ו"ט שנות ו"ט שנות החמשים יוצל:
(יב) דש תהיה לכם. חוספת דמיה כהקדש יכול תלא היא לקולין תלמוד
(171)

קדש תהיה לכם מן השדה תאכלו אתי
תבואתה: (א) בשנת היוכל הואת תשבו
איש אל אחותו: שני (ד) וכי תמכרו
ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל
תונו איש את אחיו: (טו) במספר שנים
אחר היוכל תקנה מאת עמיתך במספר

תרגום אונקלוס

חקלא תיכלון ית עללתה: (א) בשתא דיוכלא הדא תתבון גבו
לאחסנתיה: (ד) וארי תזבין זבינין לחברך או תזבון מיד חברך לא
תזבון גבר ית אחוהי: (טו) במנין שניא בטר יוכלא תזבון מן חברך
במנין שני עללתא זבון לך: (טו) לפום סניאות שניא תסני זבינורי

לונור תהיה זהויתה תהא [ת"כ]: מן השדה תאכלו. על ידי השדה תהא
אוכל מן הבית [ת"כ] שאם כלה ליה וון השדה תהא לריך לצער וון הבית
כסם שנאמר בשביעית כך נאמר ציוכל: (א) תסונו איש אל אחותו. והי
כבר נאמר ושנתם איש אל אחותו. אלא לרצת המוכר שדהו ועמד צט
וגאלה שחוזרת לאציו ציוכל: (ד) וכי תמכרו וגו'. לפי פשוטו כנשנונה
ועוד יש דרשה ענין כשאתה מוכר מוכר לישראל חניך תלנווד לונור וכי
תמכרו מוכר לעויתך מוכר וננין שאם זאת לקנות קנה מישראל חניך
ת"ל או קנה מיד עויתך: אל תונו. זו אונאת ונוון [ת"כ ז"מ כ"ח]:
(טו) במספר שנים אחר היוכל תקנה. זה פשוטו ליטע הנוקרא על אופניו
על האונאת צל להזיר כשתמכור או תקנה קרקע דעו כונה שנים יש עד
היוכל ולפי השנים ותבואות השדה שהיא ראוי לעשות ינוכר המוכר ויקנה
הקונה שהרי סופו להחזירה לו בשנת היוכל ואם יש שנים מועטות וזה
מוכרה דנוים יקרים הרי נתאנה לוקח ואם יש שנים מרובות ואכל עונות
הבואות הרבה הרי נתאנה מוכר לפיכך לריך לקנותה לפי הזמן וזהו שנאמר
במספר שני תבואות ינוכר לך לפי וניין שני התבואה' שתהא עוונות צד
הלוקח מוכר לו. ורבותיו דרשו ומאן שהמוכר שדהו אינו רשאי לגאול
פחות מנשי שנים שתענווד שני שנים צד הלוקח מיום ליום ואפילו יש טעם
תבואות צרות שני שנים כגון שמוכרה לו בקוותיה ושני אינו יולא מפשוטו
כלומר ומספר שנים של תבואות ולא של שדפון ונעוט שנים [ערכין כ']:
(טו) תרבה ונקתו. תוכרנה ציוקר: תועיט תקנתו. תועיט דנוים:

ויקרא כה בהר
שניתבואת ומכר לך: (ט) לפי א רב
השנים תרבה מקנתו ולפי מעט השנים
תמעוט מקנתו כי מספר תבואת הוא
מכר לך: (ט) ולא תונו איש את עמיתו
ויראת מאלהיך כי אני יהוה אלהיכם:
(ט) ועשיתם את חקתי ואת משפטי
תשמרו ועשיתם אתם וישבתם על
הארץ לבטח: שלישי שני (ט) ונתנה
הארץ פריה ואכלתם לשבע וישבתם
לבטח עליה: (כ) וכי תאמרו מהינאכל
בשנה השביעת הן לא נזרע ולא נאסף

תרגום אונקלוס

ולפום זערות שניא תזער זבינורי ארי מנין עללתא הוא זבון לך:
(ט) ולא תזבון גבר ית חבריה ותדחל מאלהיך ארי אנא יי אלהיכון:
(ט) ותעבדון ית קיטי וית דיני תשרון ותעבדון יתהון ותיתבון על
ארעא לרוחצן: (ט) ותתן ארעא אבה ותיכלון למישבע ותיתבון לרוחצן
עלה: (כ) וארי תמרון מה נבול בשתא שביעתא הא לא נזרע ולא

(ט) ולא תונו איש את עויתו. כאן הזכיר על אונאת דברים [ת"כ] שלא
יקניט את חבירו ולא ישאלנו ענה שאינה הוגנת לו לפי דרכו והסאתו של
יועץ וא"ת מי יודע אם נכחונתי לרעה לכך נאמר ויראת ומאלהיך היודע
מחשבות הוא יודע כל דבר הנסור ללך שאין מוכיר אלא מי שהנחשנה צלבו
נאמר צו ויראת ומאלהיך: (ט) וישבתם על הארץ לבטח. שבעון שנתה
ישראל גולים שנאמר אז תרלם הארץ את שבתותיה והרלאת את שבתותיה [ויקרא
כ"ו] ושבעים שנה של גלות צלל כנגד שבעים שנות שבתו היו: (ט) ותנה
הארץ וגו' וישבתם לבטח עליה. שלא תדאגו מנחת צדורת: ואכלתם לשובע.
ף בחוך הנועים תהא צו צרכה: (כ) ולא תאסף. אל הבית: את תבואתו.

ויקרא כה בהר

את־תבואתנו: (כא) וצויתני את־ברכתך
לכם בשנה הששית ועשת את־
התבואה לשלש השנים: (כב) וזרעתם
את השנה השמינית ואכלתם מן־
התבואה ישן עד השנה התשיעית
עד־בוא תבואתה תאכלו ישן:
(כג) והארץ לא תמכר לצמתת כִּי־לֹא
הארץ פיגרים ותושבים אתם עמדי:
(כד) ובכל ארץ אחותכם גאלה תתנו

תרגום אונקלוס

בכנוש ית עללתנא: (כא) ואפקיד ית ברכתי לכוז בשתא ושתיאתא
ותעביד ית עללתא לתלת שנין: (כב) ותזרעון ית ששתא תשיעית
ותיכלון מן עללתא עתיקא עד ששתא תשיעיתא עד מייעל עללתא
תיכלון עתיקא: (כג) וארעא לא תודבן לחלושין ארי די לי ארעא
ארי דירין ותותבין אתון קדמי: (כד) ובכל ארע אחסנתכוז פורקנא

כגון יין ופירות האילן וספיחין הנאים ונאליהם: (כא) לשלש השנים
לקחת הטעית וניסן ועד ר"ה ולשזיעית ולשנוינית שזרעו בשנוינית צנורטון
ויקלרו צניסן: (כב) עד השנה התשיעית. עד חג הסוכות של תשיעית שנות
עז צא תבואתה של שנוינית לתוך הצית שכל ימות הקץ היו צדה צנרתו
ובתשרי הוא עת האסיף לצית ופענוי שיתיה לריכה לעשות לארבעה שנים
בשטית שלפני השנוינית השזיעית שהן צטלין ונעזרת קרקע שתי שנים
רופות השזיעית והיוכל ונקרא זה נאמר בשאר השנויות כלן: (כג) והארץ
לא תמכר. ליתן לאו על חזרת שדות לצעלי ציוצל שלא יהא הלוקח כופסה
[ת"כ]: לנעיותה. לפסיקה לנכירה פקוקה עולמוית: כי לי הארץ. אל חרע
עיניך צה שאינה שגך [ת"כ]: (כד) ובכל ארץ אחותכם. לרצות צתים
ועזר עברי [ת"כ] ודבר זה נופרש צקדוטיין צפרק ראשון דף כ"א. ולפי
פשוטו סנווך לפרשה שלאחריו שהמוכר אחותו ראשי גאלה לאחר שתי שנים
או הוא או קרובו ואין הלוקח יכול לעכב: (כד) כי ינווך אחיך ועכר. ונלמד

ויקרא כה בהר

לארץ: ס רביעי (כא) כִּי־יִמְוֶה אֶחָיִךְ וּמָכַר
מֵאֲחֻזְתּוֹ וּבִאֲגָלוֹ הִקְרָב אֵלָיו וּגָאֵל אֶת
מִמְכָר אֶחָיו: (כב) וְאִישׁ כִּי לֹא יִהְיֶה־לּוֹ
גָּאֵל וְהַשְּׁנִינָה יָדוֹ וּמִצָּא כְּדֵי גָאֲלָתּוֹ:
(כג) וְחָשַׁב אֶת שְׁנֵי מִמְכָרוֹ וְהָשִׁיב אֶת־
הַעֲדָף לְאִישׁ אֲשֶׁר מָכַר־לוֹ וְשָׁב
לְאֲחֻזְתּוֹ: (כד) וְאִם לֹא־מִצָּאָה יָדוֹ הִי
הָשִׁיב לוֹ וְהָיָה מִמְכָרוֹ בְּיַד הַקֹּנֵה אֹתוֹ
עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל וַיִּצָּא בַּיּוֹבֵל וְשָׁב
לְאֲחֻזְתּוֹ: ס חמישי שלישי (כט) וְאִישׁ כִּי־
יִמְכַר בֵּית־מוֹשָׁב עִיר חוֹמָה וְהָיְתָה
גָּאֲלָתּוֹ עַד־תָּם שְׁנַת מִמְכָרוֹ יָמִים תִּהְיֶה

תרגום אונקלוס

תתנו לארעא: (כא) יתמספן אחוה וינעין מאחסנתיה ויתני פריקיה
הקריב ליה ויפרוק ית זביגי אחוה: (כב) ויגבר ארי לא יהי ליה פריק
ותדביק ידיה וישפח פמסת פורקניה: (כג) ויהשיב ית שני זביגיה
ויתבי ית מותרא לגבר די זבן ליה ויתוב לאחסנתיה: (כד) ואם לא

שאלן אדם ראשי לנכור שדהו אלא נחמנת דומק עוני [ת"כ]: עלחומר. ולא
כולה למד דרך ארץ שישייר שדה לעלמו: וגאל את עונכר אחיו. ואין הלוקח
יכול לעכב [ת"כ]: (כב) ואיש כי לא יהיה לו גואל. וכי יש לך אדם צירסאל
שאלן לו גואלים אלא גואל שיוכל לגאול מנכרו [סס ת"כ]: (כג) ומשצ את
שני מנכרו. כונה שנים היו עד היוצל כך וכך ונכמה נכרתים כך נכך
וכך עתיד היית להחזירה ציוצל כנאלת קונס נספר השנויות כפי משבון
של כל שנה אכלת אותה שלש שנים או ארבע הולא את דניסן ונן החשבון
וטול את השאר וזהו והשיב את העורף צדוניסןק על האכילה שאכלת ויתנס
ללוקח: לאיש אשר נכר לו. המוכר הזה שצא לגאלה: [כח] די השיב לו.

גִּאֲלָתוֹ עַד־תָּהֶם שְׁנַת מִמְּכָרוֹ יָמִים תִּהְיֶה
גִּאֲלָתוֹ : (ב) וְאִם לֹא־יִגְאָל עַד־מְלֹאת לְ
שָׁנָה תְּמִימָה וְקָם הַבַּיִת אֲשֶׁר־בְּעֵד
אֲשֶׁר־לֹא חָמָה לְצַמִּיתָת לְקַנְהָ אֹתוֹ
לְדַרְתּוֹ לֹא יֵצֵא בִּיבֵל : (ה) וּבֵתֵי הַחֲצֵרִים
אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם חָמָה סָבִיב עַד־שֹׁדֵה
הָאָרֶץ יִחַשְׁבֵּ גִאֲלָה תִּהְיֶה־לּוֹ וּבִיבֵל

תרגום אונקלוס

לא אשכחת ידיה כמסת דיתניב ליה ויהון זביגוהי ביד דיבון יתיה עד
שתא דיובלא ויפוק ביובלא ויתוב לאחסנתיה : (כט) וגבר ארי זבון
בית מותב קרתא מקפא שור ויהי פורקניה עד משלם ליה שמת
דזביגוהי עידון בעידון יהי פורקניה : (י) ואם לא יתפרק עד משלם ליה
שתא שלמתא ויקום ביתא די בקרתא די ליה שורא לחלוטין לדבון
יתיה לדוהי לא יפוק ביובלא : (ל) ובתי פציחא די לית להון שור
מקף סחור סחור על תקל ארעא יתחשבון פורקנא יהי להון וביובלא

ונכחן שאינו גואל לחלאין [ערכין ל'] : עד שנת היובל. שלא יכנס לתוך אוחה
שנה כלום שהיובל משמע נחלתו [ח"כ] : (כט) בית מושב עיר קוונה. בית
צחוק עיר המוקפת חוונה מיונות יהושע בן נון [ח"כ] : והיתה גאולה
לפי שנאמר בשדה שיוכל לגאלה משתי שנים וחיילך כל זמן שירגה וצחוק שתי
שנים הראשונים אינו יכול לגאלה הולרך לפרט זה שהוא חלוק שאם רגה
לגאול בשנים ראשונה גואלה ולאחר מנכחן אינו גואלה : והיתה גאולה. של
בית : ימים. שנה שלימה קרויים ימים וכן משז הנעדר אחרו ימים
[צראשית כ"ד] : (ל) וקם הבית לזמיתות. ילא נכחו של מוכר ועודו נכחו
של קונה : (אשר לא חוונה. לו קרינן אונרו רצותינו ז"ל אע"פ שאין לו
עכשיו הואיל והיתה לו קודם לכן. ועיר נקבה היא והולרך לכתוב לה אלא
מחר שירך לכתוב לא בפנים תקנו לו צמקורת זה נופל על זה) : לא ילא
יובל. אחר רצ ספרא אם פגע צו יובל צחוק שנתו לא ילא : (לא) ונת
החלרים. כתרנונו פלחין עיירות פתוחות מאין חוונה יש הרבה בספר יהושע
הערים וחלריהם [יהושע י"ג] צלריהם וצטירוחם [צראשית כ"ח] : על שנה
הארץ יחשב. התי הן כשדות הנבגלים עד היובל ויולחין ציובל לבעלי' אם לא

יֵצֵא : (כ) וְעָרֵי הַלְוִיִּם בְּתֵי עָרֵי אַחֲזָתָם
גִּאֲלָת עוֹלָם תִּהְיֶה לְלוֹיִם : (כ) וְאֲשֶׁר
יִגְאָל מִן־הַלְוִיִּם וַיֵּצֵא מִמְּכַר־בַּיִת וְעִיר
אַחֲזָתוֹ בִּיבֵל כִּי בְּתֵי עָרֵי הַלְוִיִּם הוּא
אַחֲזָתָם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : (ל) וְשֹׁדֵה
מִן־שְׁעָרֵיהֶם לֹא יִמְכַר כִּי־אַחֲזָת עוֹלָם
הוּא לָהֶם : ס (ל) וְכִי־יִמָּוֵד אַחִיד וּמָטָה

תרגום אונקלוס

יפקין : (כ) וקרני לינאי בתי קרני אחסנתהון פורקן עלם תהי ללינאי :
(כ) ודי יפרוק מן לינאי ויפקין זביגי ביתא וקרני אחסנתהון ביובלא
ארי בתי קרני לינאי היא אחסנתהון בנו בני ישראל : (י) ותקל רוח
קרנהון לא יודבון ארי אחסנת עלם הוא להון : (ל) וארי יתמספון

גאלו: גאולה תהיילו. מיד אם ירגה וזהו יפה כמו נכח שדות שהשדות
אין נגאלות עד שתי שנים [ח"כ] : וציובל ילא. צחנס : (כ) וערי הלויים. ארבעים
ושמונה עיר נכתבו להם : גאולה עולם. גואל מיד אפילו לפני שתי שנים
אם נכרו שדה ומשדותיהם הנחונות להם צלפנים אונה קציבות הערים או
אם נכרו בית צעיר חוונה גואלין לעולם ואינו חלוט לקוף שנה : (ג) ואשר
יגאל מן הלויים. ואם יקנה בית או עיר מהם וילא ציובל אחרו מוכר של
בית או של עיר וישזב ללוי שמוכרו ולא יהי חלוט כשאר צמי ערי חוונה
של ישראל ונגאולה זו לשון ונכירה. ד"א לפי שנאמר גאולה עולם תהיה
ללויים יכור לא דבר הכחזב אלא צלוקח ישראל שקנה בית צעיר הלויים אבל
לוי שקנה מגלוי יהיה חלוט ת"ל ואשר יגאל מן הלויים אף הגואל מיד לוי
גואל גאולה עולם : וילא מוכר בית. הרי זו נגזה אחרת ואם לא גאלה
ויגזה ציובל ואינו נחלט לקוף שנה כצית של ישראל : כי צמי ערי הלויים
היא אחותם. לא היו להם נחלת שדות וכרמי' אלא ערים לשבת ומגריהם
לפיכך הם להם צוק' שדות ויש להם גאולה כשדות כדי שלא תופקע נחלתם מהם :
(ג) ושדה מוגרש עריה' לא ימוכר. מוכר גוצר שאם שקדיש בן לוי את שדהו ולא גאלה
ומוכרה גוצר אינה יולאה לכהנים ציובל כמו שנה' צישראל ואם מוכר את השדה לאיש
אחר לא יגאל עוד [ויקרא כ"ו] : אבל בן לוי גואל לעולם : (ל) והחזקה
בן חל תימחה שירד ויפול ויחי' קשה להקיעו אלא חקוה נשעת מוטת
Tom III. 12 יב

יָדוּ עִמָּךְ וְהַחֲזַקְתָּ בּוֹ גֵר וְתוֹשֵׁב וְחֵ
עִמָּךְ: (ב) אֲדִיתְקַח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתִרְבִּית
וְיִרְאֵת מֵאֱלֹהֶיךָ וְחֵי אַחִיד עִמָּךְ: (ג) אֵת
כִּסְפְּךָ לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ וּבִמְרִבִּית לֹא
תִתֵּן אֲכֻלָּךְ: (ד) אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
לִתֵּת לָכֶם אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן לְהִיּוֹת לָכֶם
לְאֱלֹהִים: (ה) שְׁשֵׁי רִבְעֵי (ו) וְכִי־יִמּוֹךְ
אַחִיד עִמָּךְ וּנְמַכְרֶה־לְךָ לֹא־תַעֲבֹד בּוֹ

תרגום אונקלוס

אֲחִיד וְתִמְנֹס יְדֵי עִמָּךְ וְתִחַזְקֶנּוּ בֵּיהּ יָדוּ וְיִתְחַבֵּי וְחֵי עִמָּךְ: (ב) לֹא
תִשֶׁב מִפִּיָּה חֲבוּלִיא וְרִבִּיתָא וְתִדְחַל מֵאֱלֹהֶיךָ וְחֵי אַחִיד עִמָּךְ: (ג) יֵת
כִּסְפְּךָ לֹא תִתֵּן לֵיהּ בְּחִבְלִיא וּבְרִבִּיתָא לֹא תִתֵּן מִכְלָךְ: (ד) אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְיִתְחַבֵּי יִתְכֹּון מֵאֶרֶעָ דְּמִצְרַיִם לְמִיתָן לְכוּן יֵת אֶרֶעָ
דְּכְנַעַן לְמַחֵי לְכוּן לְאֱלֹהֵי: (ה) וְאִי תִמְסַכּוּן אַחִיד עִמָּךְ וְיִדְבַּלְךָ

הֵיךְ לָנוּס זֶה דוּמָה לְנִשְׁאֵי שַׁעַל הַחֲמוּר עוֹדֵהוּ עַל הַחֲמוּר אֶחָד חוֹפֵס בּוֹ
וְנִעְמִידוּ כַּעַל לְאֶרֶץ חוֹנֵסָה אֵין עֲנִיעִידִין אִוְהֵו: גֵּר וְתוֹשֵׁב אִף אִם הוּא גֵר
אוֹ חוֹסֵב וְאִיזֵהוּ חוֹסֵב כֹּל סְבַל עֲלֵיו שַׁלָּא לְעוֹד ע"א וְאוֹכֵל כְּבֹלוֹת: (ב) נֶשֶׁךְ
הַרְבִּית. מִד שׁוֹוִינְהוּ רִצְנָן וְלַעֲבֹד עֲלֵיו כְּשֵׁנִי (לְאוּיָן) וְיִרְאֵת מֵאֱלֹהֶיךָ. לִפִּי
שְׁרַעְתּוֹ שֶׁל אִדְם נִשְׁכַּחַת אַחֵר הַרְבִּית וְקִסְמָ לְפִרְוֵשׁ הַיּוֹנֵט וְנִוְרֵה לְעִמּוֹ הַיֵּחַר
כְּשֶׁבִיל עֲנֻתוֹ שֶׁהוּא כְּבֹלוֹת אֲלֵנו הוֹלֵךְ לִוְנֵר וְיִרְאֵת מֵאֱלֹהֶיךָ אוֹ הַתּוֹלֵה
עֲנֻתוֹ כְּכִרִי כְּהַלְוֹת לִישְׁרָאֵל כְּרִבִּית [ג"ו ס"א] הֵי זֶה דְבַר הַנְּסוּר לְנֵי
שֶׁל אִדְם וְנִשְׁכַּחַת לְכָךְ הוֹלֵךְ לִוְנֵר וְיִרְאֵת מֵאֱלֹהֶיךָ: (ג) אֵת הַשֶּׁר הוֹלֵאֵת
וְגו'. הַכְּחֵמֵת בֵּין כְּבוֹר לְשִׁאֵיו כְּבוֹר אִף אִי יוֹדַע וּנְפִרַע וְיָן הַנְּלוֹה עֲנֻת
לִישְׁרָאֵל כְּרִבִּית וְאוֹנֵר שֶׁל כְּרִי הֵס. ד"א אֵת הַשֶּׁר הוֹלֵאֵת אֲחִיכֶם מֵאֶרֶץ וְגִרִים
עַל מַנֵּת שִׁחְבָּלו עֲלִיכֶם וְעוֹתֵי אִפִּילוֹ הֵן כְּבֹדוֹת עֲלִיכֶם: לִחַת לָכֶם אִם
אֶרֶץ כְּנַעַן. כְּשֶׁכֶּר שִׁחְבָּלו וְנִוְטוֹ: לִהִיּוֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים. שַׁעַל הַרְבִּית אֶרֶץ שְׁרָאֵל
הֵי לֹא לְאֱלֹהִים וְכֹל הַיּוֹלֵא וְנִוְנֵה כְּעוֹד ע"א [ח"כ]: (ד) עֲבֹדַת עֲבֹד

עֲבֹדַת עֲבָד: (א) כְּשֶׁכִּיר כְּתוֹשֵׁב יְהוָה
עִמָּךְ עַד־שְׁנַת הַיָּבֵר וְעֲבָד עִמָּךְ:
(ב) וַיֵּצֵא מֵעִמָּךְ הוּא וּבְנָיו עִמּוֹ וְשֵׁב
אֶל־מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאֶל־אֲחֹת אִבְתּוֹ יָשׁוּב:
(ג) כִּי־עֲבָדִי הֵם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יִמְכְּרוּ מִמְכַּרְתֵּי עֲבָד:
(ד) לֹא־תִרְדֶּה בּוֹ כְּפָרְךָ וְיִרְאֵת מֵאֱלֹהֶיךָ:
(ה) וְעֲבָדְךָ וְאִמָּתְךָ אֲשֶׁר־יְהוּיֶךְךָ מֵאֵת
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיכֶם מֵהֵם תִּקְנוּ עֲבָד

תרגום אונקלוס

לֹא תִפְלַח בֵּיהּ פּוֹלְחָן עֲבָדִין: (א) כְּבָנִירָא כְּתוֹתְבָא יְהֵא עִמָּךְ עַד
שְׁתַּא דְּיִבְלָא יִפְלַח עִמָּךְ: (ב) וַיִּפְּוֹק מֵעִמָּךְ הוּא וּבְנָוֵהוּ עֲפִיָּה וְיִתּוּב
לְזַרְעֵיתָא וְלֹא חֲסַנְתָּ אֲבָהֻתְהוּ יִתּוּב: (ג) אִי אִרִי עֲבָדִי אֵינּוּן דִּי אֶפְסִית
יִתְהוּן מֵאֶרֶעָ דְּמִצְרַיִם לֹא יִדְבַּנּוּן זַבּוּן עֲבָדִין: (ד) לֹא תִפְלַח בֵּיהּ
כְּפָרְךָ וְתִדְחַל מֵאֱלֹהֶיךָ: (ה) וְעֲבָדְךָ וְאִמָּתְךָ דִּי יְהוּן לְךָ מִן עַמְמַיָּא דִּי

עֲבֹדָה שֶׁל גִּנְאִי שִׁיחָא יִכְרַח כֹּה כְּעוֹד שַׁלָּא יוֹלֵךְ כְּלָיו אַחֲרָיו לְבִית הַנְּעִרָךְ
וְלֹא יַעֲבֹל לוֹ וְנִעְבְּלוּ: (ב) כְּשֶׁכִּיר כְּחוֹסֵב. עֲבֹדַת קִרְקַע וְנִלְאֵכַת אִוְנֵנוּחַ
כְּשֶׁאֵר כְּרִיבִים הַתְּכֹהֵב בּוֹ: עַד שְׁנַת הַיָּבֵל. אִם כְּנַעַן בּוֹ יוֹבֵל לְפָנַי שֶׁשְׁכִּים
הַיּוֹבֵל מוֹלֵאוֹ: (ג) וּבְנָיו עִמּוֹ. אִינֵר רַבִּי שׁוֹנֵעוֹן אִם הוּא כְּנֹכַר כְּנִיז וְיִ
נִכְרָן אֲלֵל מֵאֲלָן שְׁרַבּוּ חַיִּיב כְּנִוְנוֹת כְּנִיז: וְאֵל אַחֲוֹת אֲבוֹתָיו. אֵל כְּבוֹר
אֲבוֹתָיו וְאֵין לְזַלְזוֹ כִּכָּךְ [ח"כ נִוְכַת י"ג]: אַחֲוֹת. חֲזַקָּה. (ד) כִּי עֲבָדִי הֵם.
שְׁרִי קוֹדֵם [ח"כ]: לֹא יִמְכְּרוּ וְנִוְכַחַת עֲבָד. כְּהַכְרֹז כִּלְךָ יֵשׁ עֲבָד לְנִוְכַר
וְלֹא יַעֲמִידוּ עַל אֲפֵן הַלְּקָה: (ה) לֹא תִרְדֶּה בּוֹ כְּפָרְךָ. מֵאֲלֵכָה שַׁלָּא לְלוֹרֵךְ
כִּי לְעִנְוֹת אֵל תִּמְנֵר לוֹ הַחֵם לִי אִתְּ הַכּוֹס הַזֶּה וְהוּא אֵינּוּ לְרִיךְ עֲדוּן תַּחַת
הַגִּבּוֹן עַד שֶׁכְּבוֹר שׁוֹא תִמְנֵר אֵין מִוְכֵר כְּדָר אִם לְלוֹרֵךְ אִם לְאוֹנֵר אִי:
לוֹ שְׁהוּא לְלוֹרֵךְ הֵי הַדְּבַר הַזֶּה מְסוּר לְלֵבּוֹ לְכָךְ כְּנֵמֵר וְיִרְאֵת: (ו) וְעֲבָדְךָ
וְאִמָּתְךָ אֲשֶׁר יְהוּי לְךָ. אִתְּ אִם כֵּן כְּנֵמֵר אֲשֶׁתְּמַנֵּשׁ כְּעֲבָדִי אֵינּוּ מוֹשֵׁל כְּאוֹנוֹת
אֵינּוּ מוֹשֵׁל כְּהֵי הַזֶּהרְתָּנִי [דְּבָרִים כ'] לֹא תַחִיָּה כֹּל כְּשׁוֹמֵם אֲלֵל וְיִ יִשְׁנַשְׁנִי
וְאֵת הַגּוֹיִם הֵם יְהוּי לְךָ לְעֲבָדִים: אֲשֶׁר סְבִיבֹתֶיכֶם. וְלֹא שִׁחְוֹךְ וְכֹל אֲרַלְכֶם

ואמה: (ע) וגם מבני התושבים הנגרים
עמכם מהם תקנו וממשפחתם אשר
עמכם אשר הולידו בארצכם והיו לכם
לאחזה: (ס) והתנחלתם אתם לבניכם
אחריכם לרשת אחזה לעלם בהם
תעבדו ובאחיכם בני ישראל איש
באחיו לא יתרדה בו בפרך: ס שביע
(מ) וכי תשיג יד גר ותושב עמך ומך
אחיד עמו ונמכר לגר תושב עמך או

תרגום אונקלוס

בסחריכוון מנהון תקנון עבדין ואמהן: (ע) ואף מבני תומביא ערלי
דדירין עמכון מנהון תקנון ומזרעיתיהון די עמכון די אתילידו בארעון
ויהון לכון לאחסנא: (ס) ותחסנון יתהון לבניכון בתריכון לירותה
אחסנא לעלם בלון תפלוון ובאחיכון בני ישראל גבר באחודו לא
תפלו ביה בקשיו: (מ) וארי תרביק יד ערל ותותב עמך ויתמסכו
אחוד עמיה וידבן לערל תותב עמך או לארמאי מזרעית גירוא:

שהרי זהם אחרת לא תחיה כל נשמה: (ע) וגם וזבני המוסבים. שגלו
ונסביותכם לישא נשים בארצכם וילדו להם הן הולך אחר האב ואינו צולל
לא תחיה אלא אחת נותר לקנותו כעבד [קדושין ס"ז]: וזהם תקנו. אחת
תקנו: (ע) והתנחלתם אחת לבניכם. החזיקו זהם לנחלה לנורף זביע
אחריכם. ולא יתכן לפרש הנחלות לבניכם שאם כן היה לו לכתוב והנחלתם
אחת לבניכם. והתנחלתם כמו והתחזקתם: איש באחיו. להביא נשיא זענון
ווילך במשרתיו שלא לרדות בפרך: (מ) יד גר ותושב. גר והוא תושב
כחגומו ערל תותב וקופו וזביע ונמכר לגר תושב: וכי תשיג יד גר ותושב
עמך. וי גרם לו שיעשיר דבוקו עמך: ומך אחיד עמו. וי גרם לו שיעור דבוקו
עמו ע"י שלמד מנושעיו: משפחת גר. זה הגוי כשהוא חוטר לעקר זה הנמכר לע"ל
עלמה [קדושין כ"ז ע"ב] לחיות לה שמש ולא לאלהות אלא למטוב עליה
ולשאת נשים: (ע) גבילת תחיה לו. ניד אל תניחהו שיימנע עד שנת היובל
(180)

לעקר משפחת גר: (ע) אחרי נמכר
באלה תהיה לך אחד מאחיו ונאלנו:
(ע) או ידדו או בן ידדו ונאלנו או משאר
בשרו ממשפחתו ונאלנו או השניה יהו
ונאל: (ס) וחשב עסקיהו משנת המכרו
לו עד שנת היבל והיה כסף ממכרו
במספר שנים כימי שכיר יהיה עמו:
(כ) אם עוד רבות בשנים לפיהן ישיב
נאלתו מכסף מקנתו: (כ) ואם מעט
נשאר בשנים עד שנת היבל וחשב
לו כפי שגיו ישיב את נאלתו:

תרגום אונקלוס

(ע) בחר דידבן פרקנא תהא ליה חר מאחודי יפרקניה: (ע) או
אחבודי או בר אחבודי יפרקניה או מקרב בשריה מזרעיתיה יפרקניה
או דתרבק ידיה ויתפרק: (ס) ויחשב עם זבניה משתא דאודבן ליה
עד שתא דויבלא ויהי כסף זבינודי במנין שניא פיזמי אגירא ידו עמיה:
(כ) אם עוד סגיאית בשניא לפומין יתיב פורקניה מכסף זבינודי:
(כ) ואם זעיר אשתאר בשניא עד שתא דויבלא ויחשב ליה כפרום

שהרי כל זעמו לא קנאו אלא לעודו עד היובל שהרי ציובל יא כונו שגל'
לנוטה ולא בשנת היובל וזגוי שחח ידך הכתוב מדבר ואעפ"כ לא תנא
עליו [צ"ק ק"ג] צעקיפין ופני חלול השם אלא כשיא ליגלל ידקק בחשבון
לפי הנוגע בכל שנה ושנה יכח לו הגוי וכן דמיו אם היו עשרים שנה
ושנמכר עד היובל וקנאו צעשרים ונה נאלא שקגה הגוי עבודת שנה
צונגה ואם שנה זה אללו חונש שנים ונא ליגלל יכח לו חונשה וניים ויתן
לו העבד ט"ו וניים וזהו וסי' כסף ונוכרו צונספר שנים: (כ) כינו שכיר
יהי עמו. חשבון הנוגע לכל שנה ושנה יחשב חללו נשכר עמו כל שנה צונגה
ויכח לו: (כ) ואם עוד רבות צעשרים. עד היובל: לפיהן. הכל כמו שפירשתי:

ויקרא כה כו בחקתי

(כג) בשכיר שנה בשנה יהיה עמו לא ירדנו בפרך לעיניך : (נד) ואם לא ינאל באלה ויצא בשנת היבל הוא ובניו עמו : מפטיר (ס) כילו בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים אני יהוה אלהיכם : כו (ה) לא תעשו לכם אילים ופסל ומצבה לא תקימו לכם ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחות עליה כי אני יהוה

תרגום אונקלוס

שנהו יתיב ית פורקניה : (כג) פאגיר שנה בשנה יהי עמיה לא יפלה ביה בקשיו לעיניך : (נד) ואם לא יתפרק פאלין ויפסק בשתא דזיבלא הוא ובנזוהי עמיה : (ס) ארי דילי בני ישראל עבדין עבדי אינין דאפסקית יתהון מארעא דמצרים אנה יי אלהכון :

כו (ה) לא תעבדון לכוז מעון וצלם וקמא לא תקימו לכוז ואבן סגידא לא תתנון בארעכון למגדד עלה ארי אנה יי אלהכון : (ז) ית

(כג) לא ירדנו צפרך לעיניך. כלומר ואתה רואה : (נד) ואם לא יגאל צאלה צאלה הוא נגאל ואינו נגאל צעט : הוא ובניו עמו. (הגוי חייב צנזרות צניו) : (ס) כי לי בני ישראל עבדים. שטרי קודם : אני ה' אלהיכם. כל הושעצדן מלמעלה כאלו וושעצדן מלמעלה :

כך (א) לא תעשו לכם אילים. כנגד זה הנוכח לככרי שלא יאמר הואיל ורבי נגלה עריות אף אני כמותו הואיל ורבי עובד ע"א אף אני כמותו הואיל ורבי נחלל שבת אף אני כמותו לכך נאמרו ונקראות הללו [ה"כ] ואף הפרשיות הללו נאמרו על הסדר צחלה הזהיר על השניעיה ואם חוד מונון ונחסד על השניעיה סופו למוכר ונטלטלו לכך סוף לה וני הנוכח ונוכח (נה) כתיב ביה או קנה מיד וכו'. דבר הנקנה מיד ליד לא חזר בו סוף מוכר אחרות לא חזר בו סוף מוכר את ציתו לא חזר בו סוף ליה צניעיה כל אלו האחרונות קשות מן הראשונות לא חזר בו סוף מוכר את עצמו לא חזר בו לא דיו לישראל אלא אפילו לככרי : ואבן וצכ. ת. לשון

ויקרא כו בחקתי

אלהיכם : (ז) את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני יהוה : פ פ פ (ח) אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם : (ט) ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פרויו : (י) והשיג לכם דוש את בציר ובציר ישיג את זרע ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם : שני (י) ונתתי שלום בארץ וישבתם ואין

תרגום אונקלוס

ימי שבאי די לי תמרון ולבית מקדשי תהון דחלין אנה יי : (ז) אב בקמי תהכון ית פקודי תמרון ותעבדון יתהון : (ח) ואתן מטריכון בעירנהון ותתן ארעא עללתה ואילן חקלא יתן אביה : (ט) ויערע לכו דישא לקטפא וקטפא יערע לאפנקי פר ורעא ותיכלון לחמכון למשב : ותתכון לרוחצון פארעכון : (י) ואתן שלמא פארעא ותשרון ולית דמנד

מסוי כונו ושכותי כפי [שמות ל"ג] שונכין הקרקע צרלפת אנגיס : להשתחות ליה. אפי' לשמים לפי שהשתחוה צפשו ידים ורגלים היא וספרה חורה לעשות כך מוזן מן העקדש : (ז) אני ה'. נאמן לשלם סכר :

חסלת פרשת בהר :

(ז) אם בחקותי תלכו. יכול זה קיים הנזות כשהוא אומר ואת עולתי תשמרו וגו' הרי קיום הנזות אומר הא ונה אני ונקיים אם בחקותי תלכו שחסינו עוולים צחורה : ואת עולתי תשמרו. הו עוולים צחורה על ונתן לשמור ולקיים כמו שנאמר ולוודתם אותם ושמרתם לעשותם [דברים ה'] : (ד) צעט. צעט שאין דרך בני אדם ללאת כגון [צלי רביעית. רש"י (ק) צלי צחורה [ת"כ תענית כ"ז] : וען השדה. הן אילני סרק ועתידין לעשות פירות [ת"כ] : (ה) והשיג לכם דוש את צניר. שיהא הדיש ורודת ואתם עסוקי צו עד הצליר ובצליר תעסקו עד שעת הזרע : ואכלתם לחמכם לשבע. אוכל קנעא והוא מתצדך צמעיו [ת"כ] : (ו) ונתתי שלום. שיהא תמורו הרי נאכל הרי נאכל הרי נאכל הרי נאכל הרי נאכל חלמוד לומר

מחריר וְהִשְׁבַּתִּי חַיָּה רָעָה מִן־הָאָרֶץ
וְחָרַב לֹא־תֵעָבֵר בְּאַרְצְכֶם: (ד) וְרָדַפְתֶּם
אֶת־אֹיְבֵיכֶם וְנָפְלוּ לִפְנֵיכֶם לְחָרֵב:
(ה) וְרָדְפוּ מִכֶּם חֲמִשָּׁה מֵאָה וּמֵאָה מִכֶּם
רַבְבָּה יִרְדְּפוּ וְנָפְלוּ אֹיְבֵיכֶם לִפְנֵיכֶם
לְחָרֵב: (ו) וּפְגַיְתֵי אֲדִיכֶם וְהַפְרִיתִי
אֶתְכֶם וְהִרְבִּיתִי אֶתְכֶם וְהִקִּימְתִי אֶת־

תרגום אונקלוס

ואכבשל חיתא בישתא מן ארעא ודקטלין בחרפא לא יעדון בארעכון
(ד) ותדרסון ית בעלי דבביכון ויפלו קדמיכון לחרפא: (ה) וירדסון
מנכון חמשה מאה מנכון לרפואת יערקון ויפלו בעלי דבביכון
קדמיכון לחרפא: (ו) ואתפני במימרי לאיטבא לכון ואפיש יתכון

אחר כל זמא ונתתי טלוס זארץ מלון שטלוס שקול כגוד הכל וכן הוא
אוור עושה טלוס וזורא כו' אני ה' עושה כל אלה [ישעיה מ"ה]: והרע
לא תעבור זכרלכס. אין לוור שלא יזואו לנלחמה אלא אפי' לעבור דין
ארלכס ונודיה לנדי' [ת"כ]: (ד) לפניכם לחרב. חיש זכרע רעסו [ת"כ]:
(ה) ורדפו ונכס. מן החלטים זככס ולא מן הגזורים זככס [ת"כ]: חמשה
יאה ונאה רבנה. וכי כך הוא החשבון והלא לא הי' לדין לוור אלא ונאה
ונכס שני אלפים ירדפו [יש מודקדים זלטון רש"י שהוא כמו כפל ואריכות
וכי כך הוא החשבון והלא לא היה ל"ל. וכמו כן מודקדים כל גדולי הנפשות'
והשוניס זלטון רש"י זכרשת זכרשת לא היה לדין להחיל ונה עשס
זכח שגס כן כפל וע"ש זכרשת וכאן נראה לפרש לעורי הגלון הנורעל
נהר"ר נשה חרין כ"ו שנלח רבנה קובל ז"פ פירוש ח' עשרת אלפים
וע"ו נקשה רש"י וכי כך הוא החשבון ופירוש ז' רבנה וזכרע נרובה על
שס רבוי חז הפירוש שולל רש"י זכרשת והלא לא היה ל"ל וכו' דרו"ק)
אלא אינו דומה מועטין העושים את התורה לנורצין העושים את התורה
[ת"כ]: ונפלו אויביכם וגו'. שיהיו נופלין לפניכם שלא כדרך הארץ: (ט) ופגית
אליכם. אפנה וכל עסקי לשלם זכרכם ונל"ד לנלך זכר פועלים וכו'
כדאיחא זכ"כ: והפגית אחכס. זכרית ורבי' [ת"כ]: והרבת אחכס. זכרית
זקופה [ת"כ]: והקמית את זכרית אחכס. זכרית חדשה לא זכרית הראשונה
שהפרתם אותה אלא זכרית חדשה שלא חופר [ת"כ] שנאמר וזכרתי את זכר

בְּרִיתִי אִתְּכֶם: שלישי חמישי (י) וְאָכַלְתֶּם
יִשָּׁן נוֹשָׁן וְיִשָּׁן מִפְּנֵי חָדָשׁ תּוֹצִיאוּ:
(ב) וְנָתַתִּי מִשְׁכְּנֵי בְּתוּכְכֶם וְלֹא־תִנְעַל
נַפְשֵׁי אִתְּכֶם: (ג) וְהִתְהַדְּקֵתִי בְּתוּכְכֶם
וְהִיִּיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וְאַתֶּם תִּהְיוּ־לִי
לְעָם: (ד) אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר
הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִחַיֵּית
לֶהֱם עֲבָדִים וְאֲשַׁבֵּר מַטְּת עֲלֵיכֶם וְאוֹלַךְ
אֶתְכֶם קוֹמֵמִוֹת: פ

תרגום אונקלוס

ואכני יתכון ואקים ית קמי עמכון: (י) ותיכלון עתיקא דעתיק ועתיקא
מן קדם חדתא תפנין: (א) ואמן משכני ביניכון ולא ירחק מימרי
יתכון: (ב) ואשרי שכתמי ביניכון ואהוי לבון לאלהא ואתון תהון
קדמי לעם: (ג) אנא יי אלהכון די אפקית יתכון מארעא דמצרים
מקדמוי להון עבדין ותברית ניר עממיא מנכון ודברית יתכון בחירותא:

ישראל ואת זכרית יהודה זכרית חדשה לא זכרית וגו' [ירמיה ל"א]: (י) ואלתם
ישן נושן. הפירות יהיו ונשתנוין וטובים להחישן שיהא ישן הנושן של שלט
שנים יפה לאכול ונשל אשתקד [ת"כ]: וישן מפני חדש תוליו. שיהא הגדוה
ונלחות חדש והאולרות ונלחות ישן וזכרתי אחס לפנות האולרות לנקים
אחר לתת הקדש לתוכן: (א) ונתתי ונשכני. זה זכ"מ: ולא תנעל נפשי
אין רוחי קלה זכס כל געילה לשון פליעת זכר הנשוחה זכרע כנו כי שס
נעעל ונגן זכרית [שנוראל ז' ח'] לא קבל הנשיחה שנושחין ונגן של עור
נעושל כדי להחליק ונעליו זכח חן או חנות שלא יקוב העור: (ב) והתהלכתי
זכרכם. שטייל עונכס זגן עדן כזכר ונכס ולא תהיה נזדעזעי' ונניי יכול
לא תיחלו וננונו ת"ל והייתי לכם לאלהים: (ג) אני ה' אלהיכם. כדאי אני
שתאוניו זי שאני יכול לעשות כל אלה שהרי הנלחתי אחכס ונארץ נזרים
ועשיתי לכם ניכיס גדולים: ונוטות. כונון יחד זכני ראשי העול הנעכזי'
הנוכרה שלא תלא נראש השור ויתיר הקשר כמו עשה לך נוכרות ונוטות
וירוני כ"ו קביליח זכע"ו [אין העללערנער נאגעל, אין פבלאק]: קומוניות.

(יז) וְאִם-לֹא תִשְׁמְעוּ לִי וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת
כָּל-הַמִּצְוֹת הָאֵלֹהִים: (יח) וְאִם-בַּחֲקוֹתַי
תִּמְאַסּוּ וְאִם אֶת-מִשְׁפַּטִּי תַגְעַל גַּפְשְׁכֶם
לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת אֶת-כָּל-מִצְוֹתַי לְהַפְרֹכֶם
אֶת-בְּרִיתִי: (יט) אֶף-אֲנִי אַעֲשֶׂה-וְאֶת
לְכֶם וְהִפְקַדְתִּי עֲלֵיכֶם בְּהִלָּה אֶת-
הַשְׁחָפֶת וְאֶת-הַקְּדַחַת מִכְּלֹת עֵינַיִם

תרגום אונקלוס

(יז) וְאִם לֹא תִקְבְּלוּן לְמִימְרֵי וְלֹא תַעֲבֹדוּן יֵת כָּל פְּקֻדָּי הָאֱלֹהִין: (יח) וְאִם בְּקִימֵי תִקְבְּלוּן וְאִם יֵת דִּינֵי תַרְחֻק גַּפְשְׁכֶון בְּדִיל דְּלֹא לְמַעַבְדַּי יֵת כָּל פְּקֻדֵי לְאִשְׁנֵי-תִבְכוּן יֵת קִימֵי: (יט) אֶף אֲנִי אֶעֱבִיד דָּא לְכוּן וְאִסְעַד עֲלֵיכוּן בִּיהִלָּתָא שְׁחָפְתָא וְקַדְחָתָא מְחָשְׁכוּן עֵינֵינוּ וּמְחָפוּן גַּפְשֵׁי קִימָה זְקוּפָה: (יז) וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּ לִי לִהְיוֹת עוֹלִים בְּחֹרָה. וְלַעֲשֶׂה מִדְרַס חֲמוּסִים יִכּוֹל לְקַיֵּם הַמִּלּוֹת כַּשֶּׁהוּא אוֹמֵר וְלֹא תַעֲשׂוּ וְגוֹמֵר הֵרֵם קִיּוֹם הַמִּלּוֹת אוֹמֵר הֵא וְנָה אֲנִי וְקִיּוֹם וְאִם לֹא תִשְׁמְעוּ לִי לִהְיוֹת עוֹלִים בְּחֹרָה וְנָה תַלְמוּד לוֹמֵר לִי אִין לִי אֵלָּא מִיכִיר אֶת רַעְיוֹן וְנִוְכוּן לְנוֹרָד צוּ וְכֵן בְּנוֹרָד גְּבוּר לֵיד לְפָנֵי ה' [בְּרַחֲשִׁית י'] שׁוֹמֵכִיר וְנִוְכוּן לְנוֹרָד צוּ וְכֵן בְּנִשְׁטֵי קָדוּם דְּעִים וְחַטָּאִים לֵה' מֵאֵד [שֶׁם ט"ז] מִיכִירִים אֶת דְּבִזְנוֹם וְנִוְכוּסִים לְנוֹרָד צוּ: וְלֹא תַעֲשׂוּ. מַשְׁלַח תַלְמוּדוּ לֹא תַעֲשׂוּ הֵרֵם שְׁחִים עֲבִירֹת [ת"כ]: (טו) אִם בַּחֲקוֹתַי תִּמְאַסּוּ: מוֹאֵס בְּחֹרָהִים הַעוֹסִים. מַשְׁפִּטֵי תַגְעַל כַּפְשְׁכֶם. טוֹבֵל חֲמוּסִים: לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת. מוֹנֵעַ אֶת אַחֲרִים מִעֲשׂוֹת: אִם כָּל מוֹלָת. כּוֹפֵר טַלָּל לְוִיתִים לְכַךְ נִאֲמַר אֶת כָּל מוֹלָתִי וְלֹא נִאֲמַר אֶת כָּל הַמִּלּוֹת: לְהַפְרֹכֶם אֶת בְּרִיתִי. כּוֹפֵר צַעֲקָה הֵרֵם צַעַע עֲבִירֹת הַרְשָׁאוֹן גּוֹרֵת הַשְׁנִיָּה וְכֵן עַד הַשְׁבִּיעִית וְאֵלּוּ הֵן לֹא לְנוֹד וְלֹא עֲשֵׂה מוֹאֵס בְּחֹרָהִי הַעוֹסִים טוֹבֵל אֶת הַחֲמוּמֵי מוֹנֵעַ אֶת הַאֲחֵרֵי כּוֹפֵר בְּמִלּוֹת כּוֹפֵר צַעֲקָה: (יז) וְהִפְקַדְתִּי עֲלֵיכֶם. מוֹלָתִי עֲלֵיכֶם: שַׁחֲפֶת. חוֹלֵי שׁוֹמְקָה אֶת הַצַּעַר אֲכַפְרֵי לִישׁ צִלְעֵי [בַּעֲשׂוֹהוּלְלַעַן] אוֹיְבֵי-בְּצִלְעֵי [עֵין] דוֹנָה לְכַפּוֹת הַהוֹקְלָה כִּפְחָתוּ וְנִרְחַתּוּ פָּנֵי זַעֲפָה: קַדְחַת. חוֹלֵי שׁוֹמְקָה אֶת הַגּוֹף וְנִוְכוּסֵי וּמַנְעִירוּ כִּמוּ כִי אִם קַדְחַת צַחֲפֵי [דְּבָרִים כ"ג]: וְנִוְכוּסֵי עֵינַיִם וְנִדְוִצוֹת כַּפֶּשׁ. הַעֵינַיִם לּוֹפּוֹת וְכֹלֹת לְרַחוֹת שִׁקֵּל וִירְפָא וְסוֹק טַלָּל יִרְפָא וִירְפָא וִירְפָא הַנְּפִשׁוֹת שֶׁל מַשְׁפַּחְתּוּ בְּנוֹתוּ. כָּל חֹמֵה שְׂאִינָה צָהֵל וְתוֹחֵלֶת מוֹנֵשֶׁכִי קְרוּיָה כְּלוּן עֵינַיִם: וְזַרְעַתְסָ לְרִיק. תַּרְעֵנוּ וְלֹא

וּמְדִיבֹת נַפְשׁ וְזַרְעַתְסָ לְרִיק וְזַרְעַתְסָ
וְאֲכַלְהוּ אִיבֵיכֶם: (יז) וְנָתַתִּי פָּנֵי בָכֶם
וְנִגְפַתְסָ לְפָנֵי אִיבֵיכֶם וְרָדוּ בָכֶם שְׂנֵאֵיכֶם
וְנִסְתָּם וְאִין-רָרְף אֶתְכֶם: (יח) וְאִם-עַד-

תרגום אונקלוס

וְזַרְעֵנוּ לְרִיקָנוּ זַרְעֵכוּן וְיִכְלֹנִיָּה בְּעַלֵי דְבִבְכוּן: (יז) וְאִתָּן רִגְזֵי בְכוּן וְתַחֲפִדוּן קָדָם בְּעַלֵי דְבִבְכוּן וְיִרְדוּן בְּכוּן סְנַאיִכוּן וְתַעֲרְקוּן וְלִית דְּרִדְדֵי יִתְכוּן: (יח) וְאִם עַד אֲלִין לֹא תִקְבְּלוּן לְמִימְרֵי וְאִסְיָה לְמַדְרֵי יִתְכוּן תַלְמוֹת וְאִם תַלְמוֹת וְאִכְלוּסוּ אוֹיְבֵיכֶם: (יז) וְנִחַתִּי פָּנֵי. פָּנֵי שְׁלֵי פוֹנֵה אֲנִי מִכִּי מַפְרַשָׁה זוּ: אִף אֲנִי אַעֲשֶׂה זֹאת. אֲנִי מַדְרַךְ אֵלָּא בְּאִף וְכֵן אִף אֲנִי אֲלַךְ עוֹנֵס בְּקִרֵי: וְהִפְקַדְתִּי עֲלֵיכֶם. שִׁיחֵי הַמִּכּוֹחַ פּוֹקְדוֹת אֲחִסֵּם מוֹו לֹא עַד אֶת הַבְּרִיּוֹת וְלִי זוּ זוּ מִנְחַת מוֹתָן: אֶת הַשְׁחָפֶת. יֵשׁ לָךְ אֲדָם שְׁהוּל מוֹלָה וְנוֹטֵל בְּנוֹתָה אֲבָל צַעַר שׁוֹמֵר עֲלֵיו ת"ל שַׁחֲפֶת שְׁהוּל כַּשְׁפָּח אוֹ עַמִּים שְׁהוּל כַּשְׁפָּח אֲבָל כּוֹחַ וְאִינוּ מַקְדִּים ת"ל וְאֶת הַקְּדַחַת וְנוֹלָד שְׁהוּל מַקְדִּים אוֹ עַתִּי שְׁהוּל מַקְדִּים וְכַצּוּר הוּא בְּעַלְמוֹ שִׁיחֵה תַלְמוּד לוֹמֵר מִכְּלֹת עֵינַיִם אוֹ הוּא אִינוּ כַצּוּר בְּעַלְמוֹ שִׁיחֵה אֲבָל אַחֲרִים כַצּוּרִים שִׁיחֵה ת"ל וְנִדְוִצוֹת כַּפֶּשׁ: וְזַרְעַתְסָ לְרִיק זַרְעֵכֶם. זַרְעָה וְאִינָה תַלְמוֹת וְנִעֲשֶׂה וְנָה אוֹיְבֵיכֶם בָּאִים וְאִוְכְלִים ת"ל וְאִכְלוּסוּ אוֹיְבֵיכֶם הֵא כִילַד זַרְעָה שְׁנֵה רַחֲשׁוּנָה וְאִינָה תַלְמוֹת שְׁנֵה בְּנֵינָה תַלְמוֹת וְאִוְיֵים בָּאִים וְנוֹלָאִים חֲזוּאָה לִימֵי הַנוֹרָד וְכַפְּנִים מַחֲסִים צַרְעַב טַלָּל לְקַטוֹ חֲזוּאָה אֶשְׁחַדְךָ. ד"א וְזַרְעַתְסָ לְרִיק זַרְעֵכֶם כִּגְדַד הַבְּנִים וְהַבְּנוֹת הַכְּתוּב מַדְרַךְ שַׁחֲפֶת עוֹנֵל בָּהֶם וְנִגְדְּלוּן וְהַטָּטָל צֹל וְנוֹכְלָה אוֹתָם שְׁנַאֲמַר אֲשֶׁר טַפַּחְתִּי וְרַצִּיתִי אוֹיְבֵי כָלָם [אִינָה צ']: וְנִחַתִּי פָּנֵי בָכֶם. כִּמוּ שְׁנַאֲמַר צַרְעוּבָה וּפְנִיתִי אֲלֵיכֶם כִּךְ נִאֲמַר צַרְעוּבָה וְנִחַתִּי פָּנֵי וְנִשְׁלֹו מַשְׁלֵל לְמוֹלָךְ שְׁאֲמַר לְעַצְדֵי פוֹנֵה אֲנִי וְנִכְל עַסְקִי וְעוֹסָק אֲנִי עוֹנֵס לְרַעָה: וְנִגְפַתְסָ לְפָנֵי אוֹיְבֵיכֶם. שִׁיחֵה הַמּוֹת הוֹרָג אֲחִסֵּם מַצְפִּינִים וְצַעֲלֵי דְבִצִּיכוּן וְקִיפִין אֲחִסֵּם מַצְחָף [ת"כ]: וְרָדוּ בָכֶם טוֹנֵאִיכֶם. שְׂאִינֵי מַעֲנוּד טוֹנֵאִים אֵלָּא וְנִכֵּם וְכַכֵּם וְהַשְׁעָה שְׁאוּמוֹת הַעוֹלָם ע"א עוֹנֵדִים עַל יִשְׂרָאֵל אִינֵם וְנִקְסִים אֵלָּא וְהַשְׁעָה שְׁאִינֵם וְהִיא אִם זַרַע יִשְׂרָאֵל וְעַלָּה מוֹדִין וְעוֹנֵלָךְ וְכִי קָדָם וְגוֹמֵר וְיַחַד עֲלֵיהֶם וְיַחַד אִם יִצוֹל הַאֲרֵץ [שׁוֹפְטִים ו'] אֲבָל צַעַע שְׁאֲמַעֲוִד עֲלֵיכֶם וְכַכֵּם הֵם וְנִחְפָּשִׁים אַחַר הַמַּטְמוּנוֹת שֶׁלְכֶם וְכֵן הוּא אוֹמֵר וְאֲשֶׁר אֲכַלּוּ שְׂאֵר עַמִּי וְעוֹרֵם מַעֲלִיחָם הַפְּשִׁיעוּ וְגו' [וַיִּכְהֵה ג']: וְנִחְסָם. וּפְנֵי אִינָה: וְאִין רִדְף אֲחִסֵּם. מַצְלֵי כַח: (יח) וְאִם עַד אֵלֹהִים. וְאִם צַעוּד אֵלֵה

אלה לא תשמעו לי ויספתי ליסרה אתכם
שבע על חטאתיכם: (ט) ושבתי אתי
גאון עונכם ונתתי את שמכם כפרזל
ואת ארצכם בנחשה: (כ) ותם לריק
בחקכם ולא תתן ארצכם את יבולה ועץ
הארץ לא יתן פרויו: (כא) ואסתלקו עמי

תרגום אונקלוס

שבע על חוביכון: (ט) ואתבר ית יקר תוקפיכון ואתן ית שמיא
דעלויכון תקיפון כפרזלא מלאחתיא מטרא וארעא דתחתיכון חסינא
בנחשא מלמעב פירין: (כ) ויסוף לריקנו חילכון ולא תתן ארעכון ית
עללתה ואילן ארעא לא יתן אבייה: (כא) ואם תהון קדמי בקשיו
ולא תיבון לקבלא למימרי ואוסיף לאיתאח עליכון מחא שבע בחוביכון:

לא תשמעו: ויספתי: עוד יסודין אחרים: שבע על חטאתיכם. שבע פורעניות
על שבע עבירות האמורות לנעלה [ת"כ]: (ט) ושברתי את גאון עונכם.
זה בית הנוקדש וכן הוא חוננו הנני נחלל את נוקדשי את גאון עונכם [יחזקאל
כ"ד]: ונתתי את שמויכם ככרזל ואת ארצכם כנחושה. זו קשה משל נחשה
שטס הוא חוננו והיו שנין אשר על ראשך נחשה [דברים כ"ח] גוי' סיהיו
השמים מויעין כדרך שהנחשת מויע והארץ אינה מויעה כדרך שאין הנצול
מויע והיא משנרת פירותיה אבל כאן השמים לא יהיו מויעין כדרך שאין
הנצול מויע ויהא חורב נעולם והארץ תהא מויעה כדרך שהנחשת
מויע והיא נשברת פירותיה: (כ) ותם לריק כחכם. הרי אדם שלא עמל
שלא חרש שלא זרע שלא נכס שלא כסח שלא עמד ונשעת הקלייר צא שדפון
ויולקה אותו אין בך כלום אבל אדם שעמל וחרש וכנס וכסח ועמד
וצא שדפון והלקה אותו הרי שניו של זה קשות [ת"כ]: ולא תתן ארצכם
את יבולה. חף נהא שחתה מויעיל לה צעעת הורע [ת"כ]: ועץ הארץ.
אפילו מן הארץ יהא לקוי שלא יחניט פירותיו צעעת הסנטה [ת"כ]: לא יתן.
משום לנעלה ולנטיה אעץ ואפרי: לא יתן פרוי. כשהוא מפרה משרי פירותיו
הרי שמי קללות ויש כאן שבע פורעניות: (כא) ואם תלכו עוני קרי.
רבותיו חוננו עראי צנוקה שאינו אלא לפרקים כן תלכו עראי צנוות
ומנחם פירש לשון מויעה וכן הוקר רגלך [משלי כ"ח] וכן יקר רוח [משלי
י"ז] וקרוז לשון זה לתרגומו של אונקלוס לשון קושי שנוקסין לנכס ליונע

קרי ולא תאבו לשמע לי ויספתי עליכם
מכה שבע כחטאתיכם: (כג) והשדחתי
בכם את יחית השדה ושבלה אתכם
והכליתיה את ביהמתכם והמעטיה
אתכם ונשמו דרכיכם: (כד) ואם באלה
לא תוסרו לי והלכתם עמי קרי:
(כד) והלכתי איתי אני עמכם בקרי והכיתי
אתכם גם אני שבע על חטאתיכם:
(כה) והבאתי עליכם חרב נקמת נקם
ברית ונאספתם אל עריכם ושלחתי

תרגום אונקלוס

(כג) ואגרי בכון ית חיות ברא ותחביל יתכון ותשיצו ית בעירכון
ותזעיר יתכון ויצדון אורחכון: (כד) ואם באלין לא תתרוון למימרי
ותהבון קדמי בקשיו: (כד) ואיתך אף אגא עמכון בקשיו ואלקי יתכון
אף אגא שבע על חוביכון: (כה) ואיתי עליכון דקשלין כחרבא
ותפרעון מכוון פורענותא על דעברתון על אורחא ותתפנשון

והתקרב אלי: שבע כחטאתיכם. שבע פורעניות אחרים צנוקר שבע
כחטאתיכם: (כג) והשלחתי. לשון גירוי: ושכלה אהכם. אין לי אלא חיה
משכלת שדרכה צדק צנוה שאין דרכה צדק ומיין ת"ל וכן צנוות השלח צס
[דברי ל"ג] הרי שמים ומיין שחאל מויעתה צנטיכה ת"ל עם חונת זחלי
עפר [סס] ונה אלו נושכין ומויעתין חף אלו נושכין ומויעתין כבר היו שנים
נלרץ ישראל חוננו נושך ומויעת ערוד נושך ומויעת: ושכלה אהכם. אלו
הקטנים: והכריתיה את צנוותכם. ונחון: והוועיטה אהכם. ונצפנים ונשון
דרכיכם. שצילים גדולים וצצילים קטנים הרי שבע פורעניות סך צנוה ושן
חיה חונת זחלי עפר ושכלה והכריתיה והוועיטה ונשון: (כג) לא תוסרי לי.
לשוב אלי: (כה) נקם ברית. ויש נקם שאינו צברית כדרך שאר נקמות והיו
מנוי עיניו של לדקיהו. ד"א נקם ברית נקמת ברית אשר עברתם. כל הנחש
הרצ צנוקרא היא ונחמת חילות אויבים: ונאספתם. מן החון אל חון

לְבַר בְּתוֹכְכֶם וּנְתַתֶּם בְּיַד-אֹיֵב׃
(כו) בְּשִׁבְרֵי לֶכֶם מִשְׁה־לָּחֶם וְאָפוּ עֶשֶׂר
נָשִׁים לַחֲמֶכֶם בְּתַנּוּר אֶחָד וְהִשִּׁיבוּ
לַחֲמֶכֶם בְּמִשְׁקֵר וְאִבְדַתֶּם וְלֹא
תִשְׁבְּעוּ׃ ס (כז) וְאִם-בּוֹאֵת לֹא תִשְׁמְעוּ
רִי וְהִלַכְתֶּם עִמִּי בְּקָרִי׃ (כח) וְהִלַכְתִּי
עִמָּכֶם בְּחַמַּת-קָרִי וְיִסַּרְתִּי אֶתְכֶם אֲחִי
אֲנִי שֹׁבַע עַל-חַטָּאתֵיכֶם׃ (כט) וְאִבְדַתֶּם
בְּעֶשֶׂר בְּנֵיכֶם וּבְעֶשֶׂר בְּנֵיכֶם תֵּאבְדוּ׃
(ל) וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת-בְּמַתֵּיכֶם וְהִכְרַתִּי

תרגום אונקלוס

לְקַרְיוֹכּוֹן וְאֲנִי מוֹתֵנָא בְּיַיְכוֹן וְתַתְמַסְרוֹן בְּיַד סְנָאָה׃ (כו) בְּדִאֲחֵבֵי
לְכוֹן סַעִיד מִיְכְּלֵא וְיִסְיוֹן עֶשֶׂר נָשִׁין לַחֲמֶכּוֹן בְּתַנּוּרָא חַד וְיִתְיַבֵּן לַחֲמֶכּוֹן
בְּמַתְקֵלָא וְתִיכְלוֹן וְלֹא תִשְׁבְּעוּן׃ (כז) וְאִם בְּדִא לֹא תִקְבְּלוֹן לְמִטְוִי
וְתַחֲכוֹן קְדָמִי בְּקִשְׁיוֹ׃ (כח) וְאִתְּךָ עִמָּכּוֹן בְּתַקְוָה רַגְזָא וְאִירִי יִתְכוֹן אֲחִי
אֲנָא שֹׁבַע עַל חוֹבֵיכּוֹן׃ (כט) וְתִיכְלוֹן בְּעֶשֶׂר בְּנֵיכּוֹן וּבְעֶשֶׂר בְּנֵיכּוֹן
תִּיכְלוֹן׃ (ל) וְאִשְׁצִי יַת בְּמַתְיִי וְאִקְצִץ יַת חַיִּימְסִיכּוֹן וְאִתְּוִן יַת

הערים ונפני הנגור: ושלחתי דבר בתוככם. על ידי הדבר ונתתם ביד האויבים
הגרים עליכם לפי שאין מליצים את הנחם בירושלים וכשהם מוליאים את הנחם
לקצרו נתנין ביד אויב: (כו) מטה לחם. לשון מושען כנו מטה עז: נשני
לכם מטה לחם. אשבור לכם כל מקעד אוכל והם חלי רעב: ולאפו עשר
נשים לחמכם בתנור אחד. מחוסר עמים: והשיבו לחמכם במשקל. שהיה
התבואה נרקבת ונעשית פח כפולת ומשתכרת בתנור והן יושבות ושוקלות
את המצרים לחלקם בדייהם: ואכלתם ולא תשבעו. זהו מראה בחוק המעשים
בלחם הרי שבע פורעניות חרב מנור דבר שבר מטה לחם חוסר עמים
פח כפולה ומראה בנעשים ונתתם חיה מן המנין הוא המרצ: (ל) בנחמכם.
ונגדלים וצירניות: חונכים. מין ע"א שמועמדין על הגנות וע"ם שמועמדין
בחמה קרויין חמנים: ונתתי את פגריכם. תפומי רעב היו ומוליאים יחלש

אֶת-חַמֵּיכֶם וְנָתַתִּי אֶת-פְּגָרֵיכֶם עַל-
פְּגָרֵי גִלְדֵיכֶם וְגַעְלָה נַפְשִׁי אֶתְכֶם׃
(בב) וְנָתַתִּי אֶת-עֵרֵיכֶם חֲרָבָה וְהִשְׁמוֹתִי
אֶת-מִקְדְּשֵׁיכֶם וְלֹא אֶרְיַח בְּרִיחַ
נִיחַחְכֶם׃ (בג) וְהִשְׁמַתִּי אֲנִי אֶת-הָאָרֶץ
וְשָׂמְמוּ עָלֶיהָ אֹיְבֵיכֶם הַיֹּשְׁבִים בָּהּ׃
(בד) וְאֶתְכֶם אֲזַרְהָ בְּנוֹיִם וְהִרִיקְתִּי
אֶחְרֵיכֶם חֲרַב וְהִוַּתְהָ אֶרְצְכֶם שְׂמָמָה

תרגום אונקלוס

פְּגָרֵיכּוֹן עַל פְּגָרֵי שְׁעוֹתְכּוֹן וְיַחַק מִמֵּרִי יִתְכוֹן׃ (בא) וְאִתְּוִן יַת קְרוֹיְכוֹן
חֲרָבָא וְאִצְדִּי יַת מִקְדְּשֵׁיכּוֹן וְלֹא אִקְבַּל בְּרַעוּא קְרִיבָן פְּנִישְׁתְּכוֹן׃
(בב) וְאִצְדִּי אֲנָא יַת אֶרְעָא וְיִצְדוֹן עָלָה בְּעַלִּי דְבִיכּוֹן דִּיתְבִּין פַּח׃
(בג) וְיִתְכוֹן אִיבְדַר בְּיַעֲרִי עַמְסִיָא וְאֲנִי בְּתִרְיוֹן דְּקַטְלִין בְּחַרְבָא וְתִוִּי

וחקים ומנשקים אותם וכרסו נצקעת ונופל עליה: וגעלה נפשי אתכם. זה
קלוק שכינה [ת"כ]: (בא) ונתתי את עריכם חרבה. יכול מלכס כשהוא
לונור והשמותי אני את הארץ הרי אדם לונור הא נה אני ונקיים חרבה
נעובר ועב: והשימותי את נקדשיכם. יכול מן הקרצנות כשהוא לונור ולא
אריח הרי קרצנות לונורי הא נה אני ונקיים והשימותי את נקדשיכם מן
הגדודיות שירות של ישראל שהיו מתקדשות ונועדות ללל כהי הרי שבע
פורעניות אכילת צמר צנים וצננות והשומדת צננות הרי שמים. כשיש חמנים
אין כלן פורענות חלל ע"ה השומדת הצירניות יפלו החמני שרששי הגנות ויכרתו.
ונתתי את פגריכם וגו' הרי שלש. קלוק שכינה חרבע. חרבן עדים שוננון
ונקדש מן הגדודיות ולא אריח קרצנות הרי שבע: (בב) והשימותי אני את
הארץ. זו מדה טובה לישראל שלא ינאלו האויבים נחם רוח צאלם שמהל
שומה מיושבים: (בג) ואתכם אזרס בגוים. זו מדה קשה שבעה שני
וידעה גולים לנקום אחד רואים זה את זה ונתנחמוין וישראל נזרו כצנורות
לחם הזורס שעורים צנפה ואין לחם מוסן דבוקה בצרחתה: והריקותי.
כשוקל המרצ ומחרוקן הנדן ומרצו חרב השמוטת אחריכם אינך מחרת
ושר לחם שמריק את תוים ואין סופן לחזור: והיה אלכם שמויה. שלל

ועריכם יהיו חרבה: (לד) אז תרצה הארץ
את שבתתיה כל ימי השמה ואתם
בארץ איביכם אז תשבת הארץ והרצת
את שבתתיה: (לה) כל ימי השמה
תשבת את אשר לא שבתה
בשבתתכם בשבתכם עליה:

תרגום אונקלוס

ארעכון צדיא וקריכוון יהיון חרבא: (לד) בכון תרעי ארעא ית שמיטתא
פל יומין דצדיאת ואתין בארע בעלי דבביכוון בכון תשטט ארעא
ותרעי ית שמיטתא: (לה) פל יומין דצדיאת תשטט ית די לא שטטת

תוהרו לשוב לתוכה ונתוך כך עריכם יהיו חרבה נרחות לכם חרבות שטטת
שארם גולה ונתיחו ונכרמו ונעעירו וקופו לחזור כאלו אין כרנו ונתיחו
חרבים כך סגורה חרות כהנים: (לד) אז תרצה. תפייס את כעס הנוקם
שכעב על שונותיה: והרצת. לנולך את שבתותיה: (כל ימי השמה. לשון
העשות ונו"ם דגם צנוקס כפל שמונה): (לה) את אשר לא שבתה. שבעים
שנה של גלות צבל הן היו כנגד שבעים שנות השמיטה ויזבל שהיו בשנים
שהכעיסו ישראל בארצם לפני הנוקם ארבע ושלשים שנה שלט מלכות
ותשעים היו שני עונם ונשכנכו לארץ עד שגלו עשרת השבעים וצני יהודה
הכעיסו לפניו ונ' שנה ונשגלו עשרת השבעים עד חרבות ירושלים הוא
שלאחר ציהקאל ואחת שבע על לרך השמאלית וגומר וכליתאח אלה וגו'
ושכנת על לרך היונייה ארבעים יום וכשאת את עון צית יהודה [יחזקאל
ד' וצוהה זו נאנורה ליחזקאל בשנה החמישייה לגלות המלך יהויכין ועוד
עשו שש שנים עד גלות לדקיהו הרי ארבעים ושש וא"ת שנות ונשנה חנושים
וחושים היו ונשנה עשה השוזה שלשים ושלש שנה וכל שנות רשעו עשנים
ושחיים כונו שאנרו באגרת חלק ושל אמונ שמים ואחת עשרה ליהויקים וכנגדן
לדקיהו לא וחשוב לארבע וואות ושלשים ושש שנה שוויטין ויוצלות שנה
והם שש עשרה לנאה י"ד שוויטין וב' יוצלות הרי לארבע וואות שנה ששים
וארבע. לשלשים ושש שנה חווש שוויטות. הרי שבעים חקר אחת ועוד שנה
יתירה שכןכהס שוויטתה הושלמות לשבעים (כ"א ואותו יוצל שגלו שלל נגוד
צעונם שכןכהס). ועליהם נגזר שבעים שנה שלמים וכן הוא אומר דברי
היונים ב' ל"ו עד רחמי הארץ את שבתותיה לנולאת שבעים שנה: (לו) והשחתו

צו והנשארים בכם והבאתי מרד
לכם בארצת איביהם ורדף אתם
הול עליה נדף ונסו מנסת חרב ונפלו
אין רדף: (לז) וכשלו אישי באחיו כמפני
רדף ורדף אין ולא תהיה לכם תקומה
לפני איביכם: (לח) ואבדתם בגוים ואכלה
אתכם ארצי איביכם: (לט) והנשארים
בכם ימקו בעונם בארצת איביכם ואף

תרגום אונקלוס

ששטטכוון פד הויתון יתבין עלה: (לו) ודישטארון בכון ואעיל
תבוא בלבוון בארעאת דסנאיוון וירדף יתהון קל מרפא דשקוף
יעיקון במערוק מן קדם דקשלין בתרבא וישלון ולית דרדף:
(לז) ויתקלון גבר באחיהו פמקדם דקשלין בתרבא וירדף לית ולא תהי
לכון תקומה קדם בעלי דבביכוון: (לח) ותיבדון פיני עממיא ותגמר
תבון ארעא בעלי דבביכוון: (לט) ודישטארון בכון יתמסון בחוביהון
וארעאתא בעלי דבביכוון ואף בחובי אכהתהון פישאי דאחירין בידהון

פחד ורך לזכ"מ של מרד יקוד נופל הוא כונו נ"ם של מועד ושל
יחוס: ונסו וננסות חרב. כאילו רודפים הורגים אותם: עלה נדף. שהיה
יחוסו ונכחו על עלה אחר ונשקט ומוציא קול וכן תרגומו קל טרפא
שקוף (לשון חצטה שדופות קדים שקופים קידום לשון משקוף מקום חצנת
הלח) וכן תרגומו של חצורה משקופי: (לז) וכשלו איש באחיו. כשירדו
לפניו יכשלו זה זהה כי יצאו לרוץ: כמפני חרב. כאילו נורמים מלפני הורגים
שהם צלצם פחד וכל שעה סבורים שאדם רודפם. ומרשו וכשלו איש
לאחיו זה כשלו צעורו של זה שכל ישראל ערצין זה לזה [ת"כ]: (לח) ואבדתם
גוים. כשהיו פזורים והיו אזורים זה מזה: ואכלה אתכם. אלו
החיים נבולה: (לט) צעון אבותם אתם. כשעויות אבותם אתם.
השמותיים ונשנה אבותם צדיקים [ת"כ]: ינקו. לשון הנוקם כונו ינקו
ומשווה חקקה צוקריקן [זכריה י"ד] נעקו חצרותי [תהלים ל"ח]:

בְּעֹנֹת אַבְתֶּם אֹתָם יִמְקוּ: (ט) וְהִתְנַדְּוּ
אֶת־עֹנֵם וְאֶת־עֹן אַבְתֶּם בְּמַעֲלָם אֲשֶׁר
מַעֲלֹבְכִי וְאֵף אֲשֶׁר־הִלְכוּ עִמִּי בְּקִרְיִי
(י) אֶת־אֲנִי אֶלֶךְ עִמָּם בְּקִרְיִי וְהִבְאֵתוּ
אֹתָם בְּאֶרֶץ אִיבִיהֶם אוֹיְאוּ יִכְנַע לְבַבְכֶם
הָעָרֶל וְאוֹ יִרְצוּ אֶת־עֹנֵם: (יג) וְזָכַרְתִּי
אֶת־בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאֵף אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק
וְאֵף אֶת־בְּרִיתִי אַבְרָהָם אוֹכֵר וְהָאֲרִי
אוֹכֵר: (יד) וְהָאֲרֶץ תַּעֲזֹב מֵהֶם וְתָרַץ אֶת־

מלא ו'

תרגום אונקלוס

יִתְמָסוּן: (ט) וַיִּנְדוּן יֵת חֹבִיהוֹן וַיֵּת חֹבִי אֲבֵהֲתֵהוֹן בְּשִׁקְרִיהוֹן דְּשִׁקְרוּ
בְּמִימְרֵי וְאֵף דִּי הִלְכוּ קְדָמִי בְּקִשְׁיִי: (י) אֵף אֲנָא אִיהָ עֲפֵהוֹן בְּקִשְׁיִי
וְאֶעֱלֵ יִתְהוֹן בְּאֶרֶע בְּעֵלִי דְבִבְיָהוֹן אוֹ בְכֹן יִתְפֹּר לְבָהוֹן טַפְשָׁא וְכִי
יִרְעוּן יֵת חֹבִיהוֹן: (יג) וְדִבְרֵינָא יֵת קִמִּי דְעָם יַעֲקֹב וְאֵף יֵת קִמִּי
דְעָם יַצְחָק וְאֵף יֵת קִמִּי דְעָם אַבְרָהָם אֲנָא דְבִיר וְאֶרְעָא אֲנָא דְבִיר
(יד) וְאֶרְעָא תַתְרַטִּישׁ מִנְהוֹן וְתִרְעִי יֵת שְׁמִיטְהָא בְּדִצְדִיאַת מִנְהוֹן וְאֶעֱלֵ

(יח) והשחתי אותם. שנכני אחיכם זו מדה טובה לישראל שלא יהיו רגומים
הואיל וגלוי צין השונות ע"א נעשה כנענשיהם אני איני מניחם אלא מעשה
אני את נכחי ונחזיקן לחסות כנפי [ח"כ] שנאמר והעול' על רוחם את
לא תסיה וגומר כי אני אס לא ציד חזקה וגו' [ישוקאל כ']: או אז יכנע
כמו אז כודע כי שור נגח הוא [שמות כ"ג] אס אז יכנע. לשון אהר אלו
שנא אז יכנע לצבא וגו': ואז ירלו את עובס. יכפרו על עונם בסיקויהם
(יג) וזכרתי את בריתי יעקוב. צה' מק מוח נכתב מלא ואליהו חסר צה' צה'
ויקומות יעקב כעל אות נשנו של אליהו ערצון סינור ויבשר גאולת נבוי
וזכרתי את בריתי יעקב. למה נענו אחרות כלומר כדאי הוא יעקב הקבו
לכך ואס אינו כדאי הרי ילחק עמו ואס אינו כדאי הרי אצרהס עמו סתו
כדאי ולמה לא כאלוה זכירה ציחק אלא אפרו של ילחק כדאס לפני צה'
ומוכח על המזבח: (יג) יען וציען. גמול וצמול אשר צמטפטי וחסר

שַׁבְּתֹתֶיהָ בְּהַשְׁמָה מֵהֶם וְהֵם יִרְצוּ אֶת־
עֹנֵם יַעֲן וְכִי־עֹן בְּמִשְׁפְּטֵי מֵאִסוּ וְאֶת־
חֻקְתִּי נַעֲלָה נַפְשָׁם: (יז) וְאֶף־נִם־זֹאת
בְּהוֹיֹתָם בְּאֶרֶץ אִיבִיהֶם לֹא־מֵאֲסֹתִים
וְלֹא־נַעֲלֹתִים לְכַלְתֶּם לְהַפִּיר בְּרִיתִי אִתְּכֶם
כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם: (יח) וְזָכַרְתִּי לְהֵם
בְּרִית רֵאשִׁימִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתְכֶם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לְהוֹיֹת לְהֵם
לְאֱלֹהִים אֲנִי יְהוָה: (יט) אֱלֹהֵי הַחֻקִּים
וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרָה אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה
בְּיַד וּבִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהָר סִינַי בְּיַד־

מִשְׁחָה: פ רביעי ששי

תרגום אונקלוס

יִרְעוּן יֵת חֹבִיהוֹן לְוִטִין חֲלָף בְּרֹכֹן אִיתִי עֲלִיהוֹן דְּבִדְנֵי קַצֵּוּ וַיֵּת קִמִּי
זִמְקַת נַפְשִׁיהוֹן: (יז) וְאֵף בְּרַם בְּדָא בְּמַהוּיָהוֹן בְּאֶרֶע בְּעֵלִי דְבִבְיָהוֹן
לֹא אֶרְטִשְׁגִּין וְלֹא אֶרְחֻקִּינֵן לְשִׁיזִיּוּתֵהוֹן לְאִשְׁנָאָה קִמִּי עֲפֵהוֹן אֲרִי
אֲנָא יְי אֱלֹהֵהוֹן: (יח) וְדִבְרֵינָא לְהוֹן קִים קְדָמַי דִּי אֲפִקִית יִתְהוֹן
יֶאֱרַע דְּמִצְרַיִם לְעֵינֵי עַמְמִיא לְמַהוּי לְהוֹן לֹאֲלֵהָא אֲנָא יְי: (יט) אֱלִין
קִמִּיא וְדִבְרֵינָא וְאוֹרִיתָא דִּי יֵהֵב יְי בִּין מִיְרְמִיה וּבִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּטוֹרָא
דְּסִינַי בְּיַד דְּמִשְׁחָה:

(יז) ואף גם זאת. ואף אפילו אני עושה עושה זאת הפורענות אשר אחרתי
צניות: בארץ אויביהם לא מנאסתים לכלותם ולהפיר בריתי אשר אתם;
(יח) זמית ראשונים. של שבטים: (יט) והתורות. אחת ככתב ואלת צעל פס
מגיד שכלס נתנו לנושה צסיי:

כז (ה) וידבר יהוה אל משה לאמר: (3) דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש כי יפלא נדר בערבך נפשית ליהוה: (ג) והיה ערבך הזכר מבין עשרים שנה ועד בין ששים שנה והיה ערבך חמשים שקל כסף בשקל הקדש: (ד) ואם נקבה היא והיה ערבך שלשים שקל: (ה) ואם מבין חמש שנים ועד בין עשרים שנה והיה ערבך הזכר עשרים שקלים: (ו) ואם מבין חדש ועד בין חמש שנים והיה ערבך

תרגום אונקלוס

כז (ה) ומליל יי עם משה למיטר: (3) מליל עם בני ישראל ותושי להון גבר ארי יפריש נדר פפורסן בפשתא קדם יי: (ג) והי פורסניה דדכרא מבר עשרין שנין ועד בר שתיין שנין והי פורסניה חמשין סלעין דכסף בסלעי קודשא: (ד) ואם נקבתא היא והי פורסניה תלתין סלעין: (ה) ואם מבר חמש שנין ועד בר עשרין שנין והי פורסניה דדכרא עשרין סלעין ולנקבתא עשר סלעין: (ו) ואם מבר רחא ועד בר חמש שנין והי פורסניה דדכרא חמש סלעין דכסף כז (3) כי יפליא. יפריש צפיו: צערכך נפשות. ליתן ערך נפשו לוויה ערך דבר שנפשו תלויה בו עלי: (ג) והיה ערכך גוונא. אין ערך זה לשון דמים חלא צין שהוא יוקר צין שהוא זול. כפי שניו הוא הערך הקטן עליו נפרשה זו: ערכך. כמו ערך וכפל הכפ"ן לא ידעתי מאלהה לטון הוא: (ד) ואם נתן חונש שנים. לא שיהא הנודר קטן שאין דבריו קטן כלום חלא גדול שאנור ערך קטן זה שהוא צן חונש שנים עלי: ואם נתן שנים שנה וגוונא. כשנגיע ליוני הזקנה האשה קרובא להחשב כאיש לפיכך הל"ט פוחת צהודקו יותר משלים צערכו והאשה אינה פוחתת חלא שלים צערכו (196)

צט חזקת חמשה שקלים כסף ולנקבתא ערבך שלשת שקלים כסף: (1) ואם מבין ששים שנה ומעלה אם הזכר והיה ערבך חמשה עשר שקל ולנקבתא עשרה שקלים: (2) ואם מן היום מערבך והעמידו לפני הכהן והעריך אתו הכהן ערפי אשר תשיג יד הנדר יעריכנו הכהן: (3) ואם בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן ליהוה כל אשר יתן ממנו ליהוה יהיה קדש: (4) לא יחליפנו ולא ימיר אתו טוב ברע או ירע בטוב ואם ימיר בהמה בהמה והיה הוא

תרגום אונקלוס

לנקבתא פורסניה תלת סלעין דכסף: (1) ואם מבר שתיין שנין ולעילא אם דכרא יהי פורסניה חמש עשרי סלעין ולנקבתא עשר סלעין: (2) ואם מספון הוא מפורסניה ויקמיניה קדם פהנא ויפורס יתיה פהנא על מיטר די תדביק ית נדרא יפורסניה פהנא: (3) ואם פערין די יקרבין טנה קורבנא קדם יי כל די יתן מנה קדם יי יהי קודשא: (4) לא יחליפניה ולא יעבר יתיה טב בפייש או ביש בטב ואם חלפא יחליף זאונוי אינטי כהא צניחא פחא צניחא סכתא צניחא סינא צניחא וסינא ינא צניחא [ערכין ט']: (5) ואם נוך הוא. שאין ידו נשגת ליתן הערך הזה: והענידו. לנערך לפני הכהן ויעריכנו לפי השגת ידו של וועריך: על פיאשר תשיג. לפי ונה שיש לו יסדרנו ושאינו לו כדי חיוו ונעה כר וכסת וכי אוננות אם היה חונר משאיר לו חונורו: (6) כל אשר יתן חונורו. חונר רגלה של זו עולה דבריו קיינן וחונורו לנרכי עולה ודעיה חולין חוץ מן עני אותו האדם: (7) מוצ צדע. חס צצעל מוס או רע צטוב. [ח"ט] (197)

תמורתו יהיה קדש: (יא) ואם פלג בהמה
שמאה אשר לא יקרבו ממנה קרבן
ליהוה והעמיד את הבהמה לפני הכהן:
(יב) והעריך הכהן אתה בין טוב ובין רע
בערבך הכהן בן יהיה: (יג) ואם נאל
יגאלנה ויסק חמישתו ער ערבך:
(יד) ואיש כי יקדש את ביתו קדש ליהוה
והעריכו הכהן בין טוב ובין רע כאשר
יעריך אתו הכהן בן יקום: (טו) ואם
המקדיש יגאל את ביתו ויסק חמישתו

תרנום אונקלוס

בעירא בעעירא ויהא הוא ותלויפיה יהי קודשא: (יא) ואם פל בעירא
מסאבא די לא יקרבו מנה קודבנא קדם יי ויקום ית בעירא קדם פהנא:
(יב) ויפרוס פהנא יתה בין טוב ובין ביש פפורסן פהנא בן יהי: (יג) ואם
מפרק יפרקניה ויסק חמישיה על פורסניה: (יד) ונבר ארי יקדיש ית
ביתיה קודשא קדם יי ויפרסניה פהנא בין טוב ובין ביש פמא דירוס
יתיה פהנא בן יקום: (טו) ואם דאקדיש יפרוק ית ביתיה ויסק חמיש

חמור' ע' וכל סכן טוב צטוב ורע צרע: (יא) כל בהמה טעאה צבעלה
עווס הכחוז מוצר [ת"כ תמורה ל"ג] שהיא טעאה להקריצה ולמדך הכחוז
סאין קדשים חמישיים יולאין לחולין צפדיון חלא חס כן הומונו: (יב) כערבך
הכהן כן יהיה. לשאר כל חס הנא לקנותה עיד הקדש: (יג) ואם נאל
יגאלנה. צבעלים החמור הכחוז להוסיף חוונס [ת"כ] וכן צמקדיש צית וכן
צמקדיש חס הסדה וכן צפדיון עעשר שני הצעלים ונוסיפין חוונס ולא שאר
כל חס: (טו) והיה ערבך לפי זרעו. לא כפי שווים אחת שדה טובה ואחת שדה
רעה פדיון הקדשן שוים צית כור שערבים צחומים שקלים כך גזרת הכחוז
יהוא שנה לגאלה צחמל' היוכל ואם נאל צחמל' צחמל' צחמל' לפי החשון
חלל ופודיון לשנה לפי שחינה הקדש חלא לצנין שני היוכל שאם נגאלה הרי
198

בכסף ערבך עליו והיה קדש: חמישי שביעי
(טו) ואם משדה אחותו יקדיש איש
ליהוה והיה ערבך לפי זרעו זרע חמר
שערים בהמשים שקל בכסף: (יז) אם
משנת היבל יקדיש שדהו בערבך יקום:
(יח) ואם אתר היבל יקדיש שדהו וחשב
לו הכהן ארתי בכסף על פי השנים
הנותרת עד שנת היבל ונגרע מערבך:
(יט) ואם יגאל את השדה המקדיש

תרנום אונקלוס

כסף פורסניה עלוהי ויהי ליה: (טו) ואם מחקל אחסנניה יקדיש נבר
קדם יי ויהי פורסניה לפום זרעיה בית זרע פור שעורין בחמשין סלעין
דכסף: (יז) אם משתא דיוכלא יקדיש הקליה פפורסניה יקום: (יח) ואם
בתר יובלא יקדיש הקליה וחשב ליה פהנא ית פספא על פום שניא
דאשתארא עד שתא דיוכלא ויתמנע מפורסניה: (יט) ואם מפרק יפרוק
ית חקלא דאקדיש יתיה ויסק חמיש פספ פורסניה עלוהי ויקום ליה:

טוב ואם לאו הגזר מוכר' צדע' חללו לאחר ועומר' ציד הלוקח עד
היוכל כשאר כל השדות הנכורו וכשהיא יולאה עידו חוזרת לכהנים של
חזו ומשנר שהיוכל פוגע צו ומחמלק' צנייהם זהו הנוספע האמור צמקדיש
שנה ועכשיו אפרשנו על סדר הנוקראות: (טו) חס משנת היוכל יקדיש
ועומר. חס ונשעצרה שנת היוכל עיד הקדישה וצא זה לגאל' עיד: כערבך
יקום. כערך הזה האמור יהיה חמשי' כסף יתן: (יח) ואם אחר היוכל יקדיש
וכן חס הקדישה משנת היוכל ונשתה' ציד גזר וצא זה לגאלה אחר היוכל:
וחשב לו הכהן את הכסף על פי השנים הנותרות. כפי חשבון כילד הרי
קב' דמיה של ארבעים ותשע שנה חמשים שקל הרי שקל לכל שנה ושקל
ית על כולן והשקל ארבעים ושמונה פוגדיון הרי קלע ופוגדיון לשנה חלא
שחקר פוגדיון אחד לכולן ואונרו צדמנו שאותו פוגדיון קצבון לפצוערנו
והצא לגאלו יתן קלע ופוגדיון לכל שנה לשנים הנותרות עד שנת היוכל:
ונגרע מערבך. מנין השנים שמשנת היוכל עד שנת הפדיון: (יט) ואם נאל:

אתו ויסקף חמשיית בספי ערפך עליו וקם לו: (כ) ואם לא יגאל את השדה ואם מכר את השדה לאיש אחר לא יגאל עוד: (כא) והיה השדה בצאתו ביכל קדש ליהוה בשדה החרם לבחן תהיה אחותו: ששי (כב) ואם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחותו יקדיש ליהוה: (כג) וחשבילו הבחן את מכסת הערפך עד שנת היכל ונתן את הערפך ביום זהו קדש ליהוה: (כד) בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו לאשר

תרגום אונקלוס

(כ) ואם לא יפרוק ית הקלא ואם זבין ית הקלא לגבר אוחרן לא יתפרוק עוד: (כא) ויהי הקלא במסקיה ביובלא קידשא קדם יי בתקל חרמא לכהנא תהי אחסגתיה: (כב) ואם ית חקל זביגוהי דלא מתקל אחסגתיה יקדיש קדם יי: (כג) ויחשב ליה פהנא ית נסיב פורסגיה עד שנתא דזיבלא ויתן ית פורסגיה בימא הוא קידשא קדם יי: (כד) בשנתא דזיבלא יחבו

יגאל. הנקדים אותו ויסקף חומש על הקצבה הזאת: (כ) ואם לא יגאל את השדה הנקדים: ואם נכר. הגזר: את השדה לאיש אחר לא יגאל עוד. לשון ביד הנקדים: (כא) והיה השדה בלאתו זיובל. עוד הלוקח וכן הגזר כדרך שחר שדות היואלות ניד לוקחיהם זיובל: קדש לה'. לא שיטוב להקדים דקד הצית ליד הגזר אלא כשדה החרם הנחון לכהנים שנאמר כל חרם בישראל לך יהיה [במדבר י"ח] אף זו תחלק לכהנים של אותו ושמור שיהי של זיובל פוגע בו: (כב) ואם את שדה ונקתו וגו'. חלוק יש בין שדה ונקיה לשדה אחוזה ששדה ונקיה לא תחלק לכהנים זיובל לפי שאינו יכול להקדיש אלא עד היובל שהרי זיובל היתה עמידה ללאח מידו ולשון לצעלים לפיכך

לו אחות הארץ: (כא) וכל ערפך יהיה בשקד הקדש עשרים גרה יהיה השקל: (כב) אך בכור אשר יבכר ליהוה בבהמה לא יקדיש איש אתו אם שור אם שרה ליהוה הוא: (כג) ואם בבהמה הפמאה ופרה בערפך ויסקף חמשתו עליו ואם לא יגאל ונמכר בערפך: (כד) אך כל חרם אשר יחרם איש ליהוה מכר אשר

תרגום אונקלוס

חקלא לדזבניה מניה לדי ליה אחסנת ארעא: (כא) וכל פורסגיה יהי במלעי קידשא עשרין מעין יהי סלעא: (כב) ברם פוקרא די יתבפר קדם יי בכעירא לא יקדיש גבר יתיה אם תור אם אמר דיי הוא: (כג) ואם בכעירא מסאבא ויפרוק בפורסגיה ויסקף חמשייה עלוהי ואם לא יתפרק ויזבן בפורסגיה: (כד) ברם כל חרמא די יחרים גבר קדם יי מפל די

וינכרה גזר לאחר או אם לא יגאל הוא צננת היובל ישוב השדה לאחר קנהו נאחו אותו וסקדש וכן תאמר לאחר קנהו הלוקח הזו האחרון נאחו וזה הגזר לכך הולך לומר לאחר לו אחות הארץ ויירושטאנות חסו בעלים הראשונים שמכרוהו לנקדים: (כא) וכל ערכך יהיה צסקל הקדש. כל ערכך שכתוב בו שקלים יהיה צסקל הקדש: עשרים גרה. עשרים נעות כך היו נאחלה ולאחר ונאחן הוסיפו שמות ואמרו רבותינו שם נועה כסף דיגר עשרים וחרצב נעות לסלע: (כב) לא יקדיש איש אותו. לשם קרבן אחר לפי שאינו שלו: (כג) ואם צנחמה טענאה וגו' אין הנקדש הזה מוכר אלא הצבור שאין לומר בצבור צנחמה טענאה ופדה צערכך וחמור אין זה שהרי אין פדיון פטר חמור אלא טלה והוא נאחנה לבחן ואינו להקדש אלא שהכתוב מוכר על הקדש שהכתוב של נועלה דבר יפדיון צנחמה טעורה שהונמה וכאן דבר צנקדים צנחמה טענאה לצדק הצית: ופדה צערכך. כפי מה שיעדיכנה הכהן: ואם לא יגאל. על ידי צעלים [ת"כ]: וינכר צערכך. לאחרים: (כד) אך כל חרם וגו'. נחלקו רבותינו דבר יש אומרים סתם חומים להקדש ומה אפי נקיים כל סתם בישראל לך יהיה [במדבר י"ח]

ויקרא כז בחקתי

לו מאדם ובהמה ומשנה אחותו לא
ימכר ולא יגאל כל החרם קדש קדשים
הוא ליהוה: שביעי
(כט) כל החרם אשר יחרם מן האדם לא
יפדה מות יומת: (ל) וכל מעשר הארץ
מזרע הארץ מפרי העץ ליהוה הוא קדש
ליהוה: (לא) ואם יגאל יגאל איש ממעשרו
חמשתו יסף עליו: מפטור (לב) וכל מעשר

תרגום אונקלוס

ליה מאנשא ובעירא ומחל אחסנתיה לא יגדון ולא יתפרק כל חרמא
קדש קדשין הוא קדש יי: (כט) כל חרמא די יתחרם מן אנשא לא
יתפרק אתקמלא יתקמל: (ל) וכל מעשר ארעא מזרעא דארעא
מפריי אילנא די הוא קדשא קדש יי: (לא) ואם מפרק יפרוק גבר
ממעשריה חמשייה יסף עלוהי: (לב) וכל מעשר תורין וענן פל די

חרמי כהנים שפירש ואמר הרי זה לכהן ויש שאמרו סתם חרמים לכהן
[ת"כ]: לא ימכר ולא יגאל. אלא יתן לכהן. לדברי האומר סתם חרמי לכהן
ופרש וקרא זה כסתם חרמים והאומר סתם חרמים לכהן סבית ופרש
וקרא זה חרמי כהנים [ערכין כ"ה] שהכל מודים שחרמי כהנים אין להם
פדיון עד שיצואו ליד כהן וחרמי גזרה נדפס: כל חרם קדש קדשים הוא.
והאומר סתם חרמים לכהן סבית מציח רחם ונאמן והאומר סתם חרמים
לכהנים ופרש כל חרם קדש קדשים הוא ללמד שחרמי כהנים חלים על קדשי
קדשים ועל קדשים קלים ונותן לכהן כמו ששינוי בנאמרה ערכין אם נדר נותן
דניסין ואם נדבה נותן את טובתה: מאלה. כגון שהחרי' עבדיו וספחותיו
הכנעני' [ערכין כ"ט ע"ס]: (כט) כל חרם אשר יחרם וגו'. הויאל ליהוה.
ואמר אחד ערכו עלי לא אמר כלום [ת"כ]: מות יומת. הרי הולך למוט
לפיכך לא יפדה אין לו לא דמים ולא ערך: (ל) וכל מעשר הארץ. במעשר
שני הכתוב נזכר: מזרע הארץ. דגן: מפרי העץ. תירוש וינא: לה
הוא. קנאו השם ונשולמו טוב לך לעלות וללכו לזירושלים כמו שחזק
ואכלת לפני' אלתין מעשר דגנך תירושך וגומר [דברים י"ד]: (לא) ומעשר
לא ומעשר חצירו הפודה מעשר של חצירו אין מוסיף חונט ומה

ויקרא כז בחקתי

קב
בבקר וצאן כל אשר יעבר תחת השבט
העשירי יהיה קדש ליהוה: (כג) לא ימכר
בין טוב לרע ולא ימירנו ואם ימיר
ימירנו ויהיה הוא ותמורתו יהיה קדש
לא יגאל: (לד) אלה המצות אשר צוה
יהוה את משה אל בני ישראל בהר
סיני:

חוק

תרגום אונקלוס

יעבר תחות חומרא עשירייה די קדשין קדש יי: (כג) לא ימכר בין
טב לבייש ולא יחליפניה ואם חליפא יחליפניה ויהא הוא וחלופיה יחי
קדשא לא יתפרק: (לד) אליון פקודיא די פקוד יי נת משה לבני
ישראל במורא דסיני:

חוק

באולתו כדי להחירו זאכילם ככל מקום והמעוט יעלה ויאכל זירושלים
כמו שנאמר ונתת זכסף וגו' [סם י"ד]: (כג) תחת השבט. כשנא לעשרן
עולין בפתח זה אחר זה והעשירי וכה שצטי לצועה בסיקרא לחיות
ניכר שהוא מעשר כן עושה לטלאים ועגלים של כל סנה ושנה: יהיה
קדש. ליקרב לנזבח דעו והאומריו והצבר נאכל לבעלים שהכי לא נמנה
עם שאר ונתנות כהונה ולא נגלינו שיהא צברו נתון לכהנים: (לג) לא
ימיר וגומר. לפי שנאמר כל ונצטר נדריכם [סם י"ג] יכול יהא צובר
ומוליא את היפה תלמוד לומר לא ימכר בין טוב לרע בין חס בין צני
עם חלת עליו קדושה ולא שיקרב צעל עם אלא יאכל בתורת מעשר ואסור
ליגזו וליעבד: חסלת ספר ויקרא:

חוק

סדר ברכות ההפטרה

אחר שנסר הגולל יבדק הספסוד ברכה א.

ברכות קודם קריאת ההפטרה

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר בחר
בנביאים טובים ורצה בדבריהם הנאמרים
באמת: ברוך אתה יי הבורח בתורה ובמשנה
עבדו ובישראל עמו ובנביאי האמת וצדק:

ברכות לאחר קריאת ההפטרה.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם צור כל העולמים
צדיק בכל הדורות האל הנאמן האומן
ועושה מדבר ומקיים. כי כל דבריו אמת וצדק
נאמן אתה הוא יי אלהינו ונאמנים דבריו ודבר
אחד מדבריו אחר לא ישוב ריקם. כי אל
מלך נאמן אתה: ברוך אתה יי האל הנאמן
בכל דבריו:

רחם על ציון כי היא בית חיינו ולעלובת נפש
תושיע במהרה בנמינו: ברוך אתה יי משמח
ציון בקניה:

שמחנו יי אלהינו באלהינו הנביא עבדך. ובמלכות
בית דוד משיחך. במהרה יבא ויגל לבנו

ברכות ההפטרה

על פסא לא ישב נר. ולא ינקלו עוד אחרים
את כבודו. כי בשם קדשך נשבעת לו שלא
יבדה גרו לעולם ועד: ברוך אתה יי מנן דוד:

לשבת

על התורה ועל העבודה ועל הנביאים ועל יום
השבת הזה. שנתת לנו יי אלהינו לקדושה
ולמנוחה לכבוד ולתפארת: על הכל יי אלהינו
אנחנו מודים לך ומברכים אותך ותברך שמך
בפי כל חי תמיד לעולם ועד: ברוך אתה יי
מקנש השבת:

שמות הטעמים לפי סדר האשכנזים

ורקא סגול מנת רביע פזר תלישה
גדולה קדמא ואזלא תלישא קטנה
מהפך פשטא זקף קטן זקף גדול דרגא
תביר מרכא טפחא אתנחתא אזלא גרש
גרש'ים יתיב פסיק | שלשלת ירח בן
יומו קרני פרה מרכא כפולה טפחא
מתג מקרסוף פסוק:

סדר ההפטרות לספר ויקרא.

הפטרות ויקרא

(בישועה סימן מ"ג כ"א, עד מ"ד. כ"ד) :

(כ) עֲבִדוּ יְצִרְתִּי לִי תְהִלָּתִי יִסְפְּרוּ : (כג) וְלֹא־
אֲתִי קָרָאתָ יַעֲקֹב בְּיָבוֹעַת בֵּי יִשְׂרָאֵל :
(כד) לֹא הֵבִיאתָ לִי שָׂדֵה עֲלִיתִיךָ וְזִבְחִיךָ לֹא
כִּפְרִתָּנִי לֹא הֵעֲבַדְתִּיךָ בְּמִנְחָה וְלֹא הִוָּנַעְתִּיךָ
בְּלִבְוֹנָה : (כה) לֹא־קָנִיתָ לִי בַכֶּסֶף קָנָה וְחֶלֶב
וְזִבְחִיךָ לֹא הִרְוִיתָנִי אֶךְ הֵעֲבַדְתָּנִי בְּחַטָּאוֹתֶיךָ
הִוָּנַעְתָּנִי בְּעֹנְוֹתֶיךָ : (כז) אֲנֹכִי אֲנֹכִי הוּא מַחֵה
פְּשָׁעֶיךָ לְמַעַן וְחַטָּאוֹתֶיךָ לֹא אֲזַכֵּר : (כח) הַזְכִּירְנִי
וְשִׁפְטָה יְיָ חֵד סֵפֶר אֶתָּה לְמַעַן תִּצְדַּק : (כט) אֲבִיךָ
הָרֵאשֹׁן חָטָא וּמִלִּיצִיךָ פָּשַׁעוּ בִּי : (ל) וְאַחֲלֵל
שָׂרֵי קֹדֶשׁ וְאֶתְנֶה לְחֶרֶם יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לְגִדּוּפִים :
מ"ד (ה) וְעַתָּה שָׁמַע יַעֲקֹב עֲבָדִי וְיִשְׂרָאֵל בְּחִרְתִּי
בּו : (ו) כֹּה־אָמַר יְהוָה עֲשִׂיךָ וְיִצְרָךְ מִבְּשֵׁן יַעֲזֹר
אֶל־תִּדְרֹא עֲבָדִי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל בְּחִרְתִּי בּו : (ז) כִּי
אֶצְק־מַיִם עַד־צִמָּא וְגִזְלִים עַל־יְבֹשֶׁה אֶצְק־רוּחִי
עַל־זֹרְעֶךָ וּבִרְכָתִי עַד־צֹאצְאוֹךָ : (ח) וְצִמְחוּ בִּבְיַן
חֲצִיר בְּעֶרְבִים עַל־יְבֵלֵי־מַיִם : (ט) זֶה יֹאמֵר לַיהוָה
אֲנִי וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם־יַעֲקֹב וְזֶה יִכְתֹּב יְדוֹ לַיהוָה

הפטרות ויקרא

וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יִכְנֶה : (י) כֹּה־אָמַר יְהוָה מִלְּדֹד־
יִשְׂרָאֵל וְגִאֲלוֹ יְהוָה צְבָאוֹת אֲנִי רֵאשֹׁן וְאֲנִי אַחֲרוֹן
וּמִבְּלַעֲדֵי אֵין אֱלֹהִים : (י) וּמִי־כַמוֹנִי יִקְרָא וְיִגִּידָה
וְיַעֲרֹכֶה לִי מִשׁוּמֵי עַם־עוֹלָם וְאֲתִיּוֹת וְאֲשֶׁר תִּבְאֲנֶה
יָיִדוּ לָמוֹ : (י) אֶל־תִּפְחָדוּ וְאֶל־תִּרְדּוּ הֲלֹא מֵאִזּוֹ
הִשְׁמַעְתִּיךָ וְהִגַּדְתִּי וְאַתֶּם עַד־יֵשׁ אֱלֹהִים מִבְּלַעֲדֵי
וְאֵין צוֹר בְּלֹד־יְדַעְתִּי : (י) יְצִיר־פֶּסֶל כָּלָם תְּהוֹ
וְחַמְדִּיהֶם בְּלֹי־וַעֲלִילוֹ וְעַד־יָתֶם הִמָּה בְּלֹי־רְאוּ וּבְלֹי־
יָדְעוּ לְמַעַן יִבְשׁוּ : (י) מִי־יִצֹר אֵל וּפֶסֶל נֶסֶף לְבַלְתִּי
הוֹעִיר : (י) הֵן כָּל־חֲבֵרָיו יִבְשׁוּ וְחֲרָשִׁים הִמָּה
מֵאֲדָם יִתְקַבְּצוּ כָּלָם יַעֲמָדוּ יִפְחָדוּ יִבְשׁוּ יָחַד :
(י) חֲרָשׁ בְּרוֹז מַעֲצָד וּפְעַל בַּפֶּה וּבְמִקְבּוֹת
יַעֲרָה וְיִפְעֲלֶהוּ בְזֹרַע פָּחוּ גַם־רַעֲב וְאֵין פֶּחַ
לֹא־שֶׁתָּה מַיִם וַיַּעַף : (י) חֲרָשׁ עֲצִים נִטְהַקוּ יִתְאַרְחוּ
בְּשֶׁרֶד יַעֲשׂוּהוּ בְּמִקְצָעוֹת וּבְמַחְוֶנָה יִתְאַרְחוּ וַיַּעֲשׂוּהוּ
בְּתַבְנִית אִישׁ בְּתַפְאֲרַת אָדָם לְשֶׁבֶת בַּיִת :
(י) לְכַרְת־לוֹ אֲרוֹזִים וַיִּקַּח תְּרוּה וְאִדּוֹן וַיֹּאמִין־לוֹ
בְּעֲצֵי־יֶעֶר נָטַע אֲרוֹן וְנָשָׂם יִגְדֵל : (י) וְהָיָה לְאָדָם
דְּבַעַר וַיִּקַּח מֵהֶם וַיַּחֵם אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאִפְּהָ לָחֵם
אֶת־יִפְעַל־אֵל וַיִּשְׁתַּחֲוֶה עֲשָׂהוּ פֶסֶל וַיִּסְגְּדוּ־לָמוֹ :
(י) חֲצִיר שָׂרָף בְּמוֹדֵאשׁ עַל־חֲצִיר בְּשֶׁר יֹאכֵל
יַעֲלֶה צֶלֶל וַיִּשְׁבַּע אֶת־יָהִם וַיֹּאמֶר הֲאֵינָה חַמּוֹתֵי
רֵאִיתִי אֹדֶר : (י) וּשְׂאֲרֵיתוֹ לֹאֵל עֲשֵׂה לְפֶסֶל וַיִּסְגְּדוּ־
לוֹ וַיִּשְׁתַּחֲוּ וַיִּתְפַּלֵּל אֵלָיו וַיֹּאמֶר חֲצִירֵנִי כִּי אֵלִי
אֶתָּה : (י) לֹא יָדְעוּ וְקָא יִבְנִי כִּי טַח מְרָאוֹת

הפטרת ויקרא צו

עֵינֵיהֶם מִהִשְׁכִּיל לַבְּתָם: (כ) וְלֹא־יָשִׁיב אֶל־לִפּוֹ
וְלֹא דַעַת וְלֹא־תְבוּנָה לֵאמֹר חֲצִיו שְׂרָפְתִי בְּמוֹ־
אֵשׁ וְיִאֲפֵ אִפְיִי עַל־גַּחְלִיו לֶחֶם אֲצַלֶּה בְּשֵׁר
וְאֶכֶל וְיִרְתּוּ לְתוֹעֵבָה אַעֲשֶׂה רְבֹול עֵץ אֲסָנֹד:
(כ) רַעַה אֲפֹר לֵב הוֹתֵל הַטְּהוֹ וְלֹא־יִצְיִר אֶת־נַפְשׁוֹ
וְלֹא יֵאמֶר הֲלוֹא־שָׁקֵר בְּיָמֵינִי: (כג) זְכַר־אֱלֹהִים
יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל בְּיַ עַבְדֵי־אֱתָה יִצְרָתִיךָ עַבְד־לִי
אֲתָה יִשְׂרָאֵל לֹא תִנְשָׁנִי: (כד) מִחִיתִי כַעֵב פִּשְׁעִיךָ
וְכַעֲנָן הַטְּאֲתִיךָ שׁוֹבֵה אֵלַי בְּיַ גְּאֻלְתִּיךָ: (כה) רַפּוֹ
שָׁמַיִם בְּיַ־עֲשֶׂה יְהוָה הֲרִיעוּ תְהַתִּיזוּ אֶרֶץ פִּצְחוֹ
הַרִים רָנָה יַעַר וְכָל־עֵץ בּוֹ בְּיַ־גְּאֹל יְהוָה יַעֲקֹב
וּבְיִשְׂרָאֵל יִתְפָּאֵר:

הפטרת צו

(בירמיה סימן ז' כ"א עד ח' ד' ט' כ"ב כ"ד):

(כ) כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
עֲלוֹתֵיכֶם סָפוּ עַל־זִבְחֵיכֶם וְאִכְלוּ
בְּשֵׁר: (כ) בְּיַ לֹא־דַבַּרְתִּי אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם וְלֹא
צִוִּיתִים בְּיוֹם הוֹצִיאִי אֶתֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל־
דַּבְרֵי עוֹקֵרָה וְזָבָח: (כ) בְּיַ אֲסִי־אֶת־הַדְּבָר הַזֶּה
צִוִּיתִי אֶתֶם לֵאמֹר שְׁמַעוּ בְּקוֹלִי וְהִיִּיתִי לְכֹכֵ
לְאֱלֹהִים וְאֶתֶם תִּהְיוּ־לִי לְעַם וְחָלַכְתֶּם בְּכָל־הַדְרֹךְ
אֲשֶׁר אֲצַוֶּה אֶתְכֶם לַמַּעַן יִיטֵב לְכֶם: (כ) וְלֹא
שְׁמַעוּ וְלֹא־הִפְּסוּ אֶת־אָזְנֵם וַיִּלְכוּ בְּמַעֲצוֹת בְּשִׁרְרוֹת
לְכֶם הֲרַע וַיְהִיו לְאֲחֹזֵר וְלֹא לַפְּנִים: (כ) לַמֶּן
(3) ה'וּצִיא כתיב

הפטרת צו

הַיּוֹם אֲשֶׁר יִצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד
הַיּוֹם הַזֶּה וְאֲשַׁלַּח אֵלֵיכֶם אֶת־כָּל־עַבְדֵי הַנְּבִיאִים
יוֹם הַשִּׁשִּׁים וְשִׁלּוּחַ: (כ) וְלֹא שְׁמַעוּ אֵלַי וְלֹא הִפְּסוּ
אֶת־אָזְנֵם וַיִּקְשׁוּ אֶת־עַרְפֵּם הֲרַעוּ מֵאֲבוֹתָם:
(כ) וּדְבַרְתִּי אֵלֵיהֶם אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְלֹא
יִשְׁמַעוּ אֱלֹהִים וְקִרְאתִי אֵלֵיהֶם וְלֹא יַעֲנוּכֶם:
(כ) וְאִמַּרְתִּי אֵלֵיהֶם זֶה הַגּוֹי אֲשֶׁר לֹא־שְׁמַעוּ בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהָיו וְלֹא לָקְחוּ מוֹסֵר אֲבָדָה הָאֲמוּנָה
וְנִכְרַתָּה מִפִּיהֶם: (כ) גְּזִי נִזְרָד וְהַשְׁלִיכִי וְשִׂאֵי
עַל־שָׁפִים קִינָה בְּיַ מֵאֵם יְהוָה וַיִּמַּשׁ אֶת־דָּוָר
עַבְרָתוֹ: (כ) בְּיַ־עֲשׂוּ בְנֵי־יְהוּדָה הֲרַע בְּעֵינֵי נְאֻם־
יְהוָה שְׁמוֹ שְׁקוּצִיָּהם בְּבֵית אֲשֶׁר־נִכְרָא שְׁמִי־עֲלֵיו
לְטִמְאָו: (כ) וּבְנוּ בַמּוֹת הַתַּפַּת אֲשֶׁר בְּגִיא בֶן־
הַנֶּס לְשִׁרְף אֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנֹתֵיהֶם בְּאֵשׁ אֲשֶׁר
לֹא צִוִּיתִי וְלֹא עֲלִתָה עַל־רַבִּי: (כ) לִכֵּן הִנֵּה יָמַיִם
בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְלֹא יֵאמֶר עוֹד הַתַּפַּת וְגִיא בֶן־
הַנֶּס בְּיַ אֲסִי־גִיא הַהֲרָגָה וְקִבְרוֹ בַתַּפַּת מֵאִין מְקוֹם:
(כ) וְהִיתָה נִבְלַת הָעַם הַזֶּה לְמֵאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם
וּלְבַהֲמַת הָאָרֶץ וְאִין מִחֲרִיד: (כ) וְהַשְׁבַּתִּי מֵעַרְבֵי
יְהוּדָה וּמִחֲצוֹת יְרוּשָׁלַם קוֹל שִׁשׁוֹן וְקוֹל שְׂמִתָּה
קוֹל תַּחֵן וְקוֹל בְּלָה בְּיַ לְחַרְפָּה תִּהְיֶה הָאָרֶץ:
(כ) בַּעַת הַהִיא נְאֻם־יְהוָה יוֹצִיאֹו אֶת־עַצְמוֹת
מִלְּבוֹי־יְהוּדָה וְאֶת־עַצְמוֹת שְׂרָיו וְאֶת־עַצְמוֹת
הַבְּהֵמִים וְאֶת־עַצְמוֹת הַנְּבִיאִים וְאֶת־עַצְמוֹת
יִשְׁבֵי־יְרוּשָׁלַם מִקְבְּרֵיהֶם: (כ) וְשִׁטְחוּם לְשִׁמְשׁ

Tom. III. 14

(4) ה'וּצִיאו כתיב

ולירח ולכל צבא השמים אשר אהבו עבדו ואשר הלכו אחריהם ואשר דרשו השתחוו להם לא יאספו ולא יקברו לדמן פני האדמה יהיו: (א) ונבחר מות מחיים השארית הנשארים מן המשפחה הרעה בכל המקומות הנשארים אשר הבהתים שם יהיה צבאות: (ב) אמר יהוה אל-התקבצו חכם בחכמתו ואל-יתהלל הגבור בגבורתו ואל-יתהלל עשיר בעשרו: (ג) כי אם-באת יתהלל המתהלל השגל וידע אותי כי אני יהוה עשן חסד משפט וצדקה בארץ כי-באלה חפצתי נאם-יהוה:

הפטרות שמיני

(כשמואל ב' סימן ו' א' עד ז' י"ח):

(ב) ויוסף עוד דוד את-כל-בחור בישראל שלשים אלף: (ג) וינקם וילד דוד וכל-העם אשר אתו מבעלי יהודה להעלות משם את ארון האלהים אשר-נקרא שם שם יהוה צבאות ישב הכרבים עליו: (ד) וירכיבו את-ארון האלהים אל-עגלה חדשה וישאחו מבית אבינדב אשר בגבעה ועזא ואחיו בני אבינדב נהגים את-העגלה החדשה: (ה) וישאחו מבית אבינדב אשר בגבעה עם ארון האלהים ואחיו הולך לפני הארון: (ו) ודוד וכל-בית ישראל משחקים לפני יהוה

לכל עצי ברזשים ובכנרות ובנבלים ובתפים ובמנענעים ובצלצלים: (א) ויבאו עד-גרון נכון ושלח עזה אל-ארון האלהים ויאחו בו פי השמים ויבחר מות מחיים: (ב) ויחר-אף יהוה בעזה ויבהו שם האלהים על-השל וימת שם עם ארון האלהים: (ג) ויחר לדוד על אשר פרץ יהוה פרץ בעזה ויבא למקום ההוא פרץ עזה עד היום הזה: (ד) וירא דוד את-יהוה ביום ההוא ויאמר איך יבוא אלי ארון יהוה: (ה) ולא-אבה דוד להסיר אליו את-ארון יהוה על עיר דוד ויטהו דוד בית עבד-אדם הנתי: (ו) וישב ארון יהוה בית עבד אדם הנתי שלשה חדשים ויברך יהוה את-עבד אדום ואת-כל-ביתו: (ז) ויגד למלך דוד לאמר בך יהוה את-בית עבד אדם ואת-כר-אשר-לו בעבור ארון האלהים וילך דוד ויעל את-ארון האלהים מבית עבד אדם עיר דוד בשמחה: (ח) ויהי כי צעדו נשא ארון-יהוה שישה צעדים ויבך שור ומריא: (ט) ודוד מכרכר בכל-עו לפני יהוה ודוד הגור אפוד בד: (י) ודוד וכל-בית ישראל מעלים את-ארון יהוה בתרועה ובקול שופר: (יא) והיה ארון יהוה בא עיר דוד ומיכל בת-שאול נשקפה ו בעד החלון ותרא את-המלך דוד מפוז ומכרכר לפני יהוה ותבז לו בלבה: (יב) ויבאו את-ארון יהוה ויצינו אתו במקומו בתוך האהל אשר נטה-לו דוד ויעל דוד עלות לפני

יהוה ושלמים: (י) ויכל דוד מהעלות העולה
והשלמים ויברך את העם בשם יהוה צבאות
(י) ויחלק לכל העם לכל המון ישראל למאכל
ועד--אשה לאיש חלת לחם אחת ואטפר אחד
ואשישה אחת וילך כל העם איש לביתו:

(כאן מסיימן הספרדים)

(א) וישב דוד לברך את ביתו ותצא מיכל בת
שאול לברכת דוד ותאמר מה נקבד היום
מלך ישראל אשר נגלה היום לעיני אמהות
עבדיו בהגלות נגלות אחד הרקים: (ב) ויאמר
דוד אל מיכל לפני יהוה אשר בחר בי מאביך
ומכל ביתו לצות אתי נגיד על עם יהוה על
ישראל ושחקתי לפני יהוה: (ג) ונקלתי עוד מוזאת
והייתי שפל בעיני ועם האמהות אשר אמרת עמם
אבבדה: (ד) ולמיכל בת שאול לא היה דבר ויהי
עד יום מותה: (ה) ויהי כי ישב המלך בביתו
ויהוה הניח לו מסביב מכל איביו: (ו) ויאמר
המלך אל נתן הנביא ראה גא אנכי וישב בבית
ארזים וארון האלהים ישב בתוך היריעה:
(ז) ויאמר נתן אל המלך כל אשר פלכבך לך
עשה כי יהוה עמך: (ח) ויהי בלילה ההוא ויהו
דבר יהוה אל נתן לאמר: (ט) לך ואמרת אל
עבדי אל דוד כה אמר יהוה האתה תבנה לי
בית לשבת: (י) כי לא ישבתי בבית למיום העלתי
את בני ישראל ממצרים ועד היום הורה ואהיה

(7) ססקא כאמצע ססוק ילח כתיב ססקא כאמצע ססוק

מתהלך באהל ובמשכן: (א) בכל אשר התהלכתי
בכל בני ישראל הדבר דברתי את אחד שבטי
ישראל אשר צויתי לרעות את עמי את ישראל
לאמר למה לא בנייתם לי בית ארזים: (ב) ועתה
כה--תאמר לעבדי לדוד כה אמר יהוה צבאות
אני לקחתיו מן הגנה מאחר הצאן להיות נגיד
על עמי על ישראל: (ג) ואהיה עמך בכל אשר
הלכת ואכרתה את כל איבך מפניך ועשיתי
לך שם גדול בשם הגדולים אשר בארץ:
(ד) ושמתו מקום לעמי לישראל ונטעתיו ושכן
תחתיו ולא ירנן עוד ולא יסיפו בני עולה
לענותו כאשר בראשונה: (ה) ולמן היום אשר
צויתי שפטים על עמי ישראל והניחתי לך מכל
איבך והגיד לך יהוה כי בית יעשה לך יהוה:
(ו) כי ימלאו ימיה ושכבת את אבתיך והקימתו
את זרעך אחריו אשר יצא ממעיך והכילתי את
ממלכתו: (ז) הוא יבנה בית לשמי וכוננתי את
כסא ממלכתו עד עולם: (ח) אני אהיה לו לאב
והוא יהיה לי לבן אשר בתעותו והוכחתיו בשבת
אנשים ובנגעי בני אדם: (ט) וחסדי לא יסור
כימנו כאשר הסרת מעם שאול אשר הסרתו
מפניך: (י) ונאמן ביתך וממלכתך עד עולם
לפניך כסאך יהיה נכון עד עולם: (יא) בכל הדברים
האלה וככל החזון הזה כן דבר נתן אל דוד:

במלכים ב' סימן ר' מ"ב עד ה' כ' :

(31) וְאִישׁ בָּא מִבְּעַל שְׁלֶשֶׁה וַיָּבֵא לְאִישׁ הָאֱלֹהִים
 לֶחֶם בַּבּוֹרִים עֲשׂוּי־לֶחֶם שְׁעִירִים
 וּבְרֵמֶל בַּצִּקְלוֹנֹו וַיֹּאמֶר תָּן לְעַם וַיֹּאכְלוּ: (32) וַיֹּאמֶר
 מִשְׁרְתּוֹ מַה אַתָּן זֶה לִפְנֵי מַאֲה אִישׁ וַיֹּאמֶר תָּן
 לְעַם וַיֹּאכְלוּ כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֲכֹל וְהוֹתֵר:
 (33) וַיִּתֵּן לִפְנֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ וַיֹּתֵרוּ כַּדָּבָר יְהוָה:
 ה (34) וַנְּעַמְּן שִׁרְיָא צְבָא מֶלֶךְ-אַרְם הִיָּה אִישׁ גָּדוֹל
 לִפְנֵי אֲדֹנָיו וּנְשָׂא פָּנִים כִּי-בֹו נִתְּן-יְהוָה תְּשׁוּעָה
 לְאַרְם וְהָאִישׁ הִיָּה גִבּוֹר חֵיל מְצָרַע: (35) וְאַרְם
 יֵצְאוּ גִדּוּדִים וַיִּשְׁכּוּ מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל נְעֵרָה קָטָנָה
 וַתְּהִי לִפְנֵי אִשֶׁת נְעַמְּן: (36) וַתֹּאמֶר אֶל-נִבְרָתָהּ
 אַחְלֵי אֲדֹנָי לִפְנֵי הַנְּבִיא אֲשֶׁר בְּשִׁמְרוֹן אֵיזָא
 אֶתּוֹ מְצָרַעְתּוֹ: (37) וַיָּבֵא וַיַּגֵּד לְאֲדֹנָיו לֵאמֹר בָּזֹאת
 וּבְזֹאת דִּבְרָה הַנְּעֵרָה אֲשֶׁר מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל:
 (38) וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ-אַרְם קֵד בָּא וְאֶשְׁלַחְהָ סֹפֵר
 אֶל-מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיִּלְךְ וַיִּקַּח בִּידּוֹ עֶשֶׂר כִּכָּרֵי
 כֶּסֶף וְשֵׁשֶׁת אֲלָפִים זָהָב וְעֶשֶׂר חֲלִיפוֹת בְּגָדִים:
 (39) וַיָּבֵא הַסֹּפֵר אֶל-מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר וְעַתָּה
 כִּבּוֹא הַסֹּפֵר הַזֶּה אֵלֶיךָ הִנֵּה שְׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ אֶת-
 נְעַמְּן עַבְדִּי וְאֶסְפַּתּוּ מְצָרַעְתּוֹ: (40) וַיְהִי כִּקְרָא
 לְ-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַסֹּפֵר וַיִּקְרַע בְּגָדָיו וַיֹּאמֶר
 הָאֱלֹהִים אֲנִי לְהַמִּית וּלְהַחְיֹות כִּי-זֶה שְׁלַח אֵלַי
 לְאֶסֶף אִישׁ מְצָרַעְתּוֹ כִּי אֶדְדַּע-נָא וְרָאָו כִּי-
 מִחֲאֵנָה הוּא לִי: (41) וַיְהִי כַשְּׁמַע אֱלִישֶׁעַ אִישׁ

הָאֱלֹהִים כִּי-קָרַע מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל אֶת-בְּגָדָיו וַיִּשְׁלַח
 אֶל-הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר קָרַעַת בְּגָדֶיךָ יָבֵא-נָא
 אֵלַי וַיָּדַע כִּי יֵשׁ נָבִיא בְיִשְׂרָאֵל: (42) וַיָּבֵא נְעַמְּן
 בְּסוּסָיו וּבְרֻכָּבוֹ וַיַּעֲמֵד פֶּתַח-הַבַּיִת לְאֱלִישֶׁעַ:
 (43) וַיִּשְׁלַח אֵלָיו אֱלִישֶׁעַ מִלְּאָף לֵאמֹר הַלֹּךְ וְרַחֲצֵת
 שִׁבְעַת-פְּעָמִים בִּיַרְדֵּן וַיֵּשֶׁב בְּשָׂרָף לָךְ וְטָהַר:
 (44) וַיִּקְרָף נְעַמְּן וַיִּלְךְ וַיֹּאמֶר הִנֵּה אָמַרְתִּי אֵלַי וַיֵּצֵא
 יֵצֵא יֵצֵא וְעַמֵּד וּקְרָא בְּשֵׁם-יְהוָה אֱלֹהָיו וְהִנֵּף
 יָדוֹ אֶל-הַמָּקוֹם וְאֶסֶף הַמְצָרַע: (45) הֲלֹא טוֹב
 אֲמַנָּה וּפְרָפֵר נִהְרֹות דְּמִשְׁק מִכָּל מִיַּם יִשְׂרָאֵל
 הֲלֹא-אַרְחֵץ בָּהֶם וְטָהַרְתִּי וַיִּפֵּן וַיִּלְךְ בַּחֲמָה:
 (46) וַיִּגְשׂוּ עַבְדָּיו וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ אֲבִי דִבְרַךְ
 גָּדוֹל הַנְּבִיא דִבְרַךְ אֵלֶיךָ הֲלֹא תַעֲשֶׂה וְאָף כִּי-
 אָמַר אֵלֶיךָ רַחֵם וְטָהַר: (47) וַיִּרַד וַיִּטַּבַּר בִּיַרְדֵּן
 שִׁבְעַת פְּעָמִים כַּדָּבָר אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֵּשֶׁב בְּשָׂרוֹ
 כַּבָּשָׂר נְעַר קָטָן וְטָהַר: (48) וַיֵּשֶׁב אֶל-אִישׁ
 הָאֱלֹהִים הוּא וְכָל-מַחְנֵהוּ וַיָּבֵא וַיַּעֲמֵד לִפְנָיו וַיֹּאמֶר
 הִנֵּה-נָא יָדַעְתִּי כִּי אֵין אֱלֹהִים כָּכָל-אַרְץ כִּי אִם
 בְּיִשְׂרָאֵל וְעַתָּה קַח-נָא בְרָכָה מֵאֵת עַבְדְּךָ:
 (49) וַיֹּאמֶר חִי-יְהוָה אֲשֶׁר-עֲמַדְתִּי לִפְנָיו אִם-אֶקַּח
 וַיַּצַּר-בּוֹ לְקַחַת וַיֹּמַאן: (50) וַיֹּאמֶר נְעַמְּן וְלֹא יִתֵּן
 נָא לְעַבְדְּךָ מִשָּׂא עֲמֵד-פְּרָדִים אֲדַמָּה כִּי לֹא-
 יַעֲשֶׂה עוֹד עַבְדְּךָ עִלָּה וְזָכָה לְאֱלֹהִים אֲחֵרִים כִּי
 אִם-לְיְהוָה: (51) לַדָּבָר הַזֶּה יִסְלַח יְהוָה לְעַבְדְּךָ
 כִּבּוֹא אֲדֹנָי בֵּית-רַמּוֹן לְהַשְׁתַּחֲוֹת שָׁמָּה וְהוּא וְהוּא

נשען עלידי והשתחיתי בית רמן בהשתחית
בית רמן יסלחה יהודה לעבדך בדבר הזה :
(י) ויאמר לו לך לשלום וילך מאתו בכרת ארץ :

הפטרת מצורע במלכים ב' ז' ג' עד סימן ח' :

(י) וארבעה אנשים היו מצרעים פתח השער
ויאמרו איש אלרעהו מה אנחנו
ישכים פה עדמתנו : (י) אסאמרנו נבוא העיר
והרעב בעיר ומתנו שם ואסאישבנו פה ומתנו
ועתה לכו ונפלה אלמחנה ארם אסיהינו נחה
ואסומיתנו ומתנו : (י) ויקמו בנשף לבוא אל
מחנה ארם ויבאו עדקצה מחנה ארם והנה
אינשם איש : (י) ואדני השמיע אתמחנה
ארם קול רכב וקול סוס קול חיל גדול ויאמרו
איש אל אחיו הנה שכר עלינו מלך ישראל את
מלכי החתים ואתמלכי מצרים לבוא עלינו :
(י) ויקומו וינוסו בנשף ויעזבו אתאהליהם ואת
סוסיהם ואתחמריהם המחנה כאשר היא וינטו
אלנפשם : (י) ויבאו המצרעים האלה עדקצה
המחנה ויבאו אלאהל אחד ויאכלו וישתו וישאו
מישם כסף וזהב ובגדים וילכו ויטמנו וישבו
ויבאו אלאהל אחר וישאו משם וילכו ויטמנו
(י) ויאמרו איש אלרעהו לאכין אנחנו עשים
היום הנה יוםבשרה הוא ואנחנו מהשים וחכנו
עדאור הפקר ומצאנו עוון ועתה לכו ונבא

(11) נא כתיב ולא קרי

ויגדה בית המלך : (י) ויבאו ויקראו אלשער
העיר ויגידו להם לאמר באנו אלמחנה ארם
והנה אינשם איש וקול ארם כי אסיהפוס אסור
והחמור אסור ואהלים כאשר המה : (י) ויקרא
השערים ויגידו בית המלך פנימה : (י) ויקם
המלך לילה ויאמר אלעבדיו אנידהנא לכם
את אשרעשה לנו ארם ידעו בירעבים אנחנו
ויצאו מןמחנה להחכה בשדה לאמר כייצאו
מןהעיר ונתפשם חיים ואלהעיר נבא : (י) וישן
אחד מעבדיו ויאמר ויקחוינא חמשה מן
הפוסים הנשארים אשר נשארובה הנם בכל
המזן ישראל אשר נשארובה הנם בכלהמזן
ישראל אשרתמו ונשלחה ונראה : (י) ויקחו
שני רכב סוסים וישלח המלך אחרי מחנה ארם
לאמר לכו וראו : (י) וילכו אחריהם עדהירדן
והנה כלהירדן מלאה בגדים וכלים אשר
השליכו ארם בהפזם וישבו המלאכים ויגדו
למלך : (י) ויצא העם ויבזו את מחנה ארם ויהי
סאהסלת בשקל וסאתים שערים בשקל בדבר
הזה : (י) והמלך הפקיד אתהשליש אשר
נשען עליהו עלהשער וירמסוהו העם בשער
וימת כאשר דבר איש האלהים אשר דבר ברדת
המלך אליו : (י) ויהי בדבר איש האלהים אל
המלך לאמר סאתים שערים בשקל וסאהסלת
בשקל יהיה בעת מהר בשער שמרון : (י) וישן

(12) בהשדה כתיב והמין כתיב בהחפזם כתיב

הפטרת מצורע אחרי מות

ד' שלישי את-איש האלהים ויאמר והנה יהוה
עשה ארבות בשמים יהוה בדבר הזה ויאמ
הנף ראה בעיניך ומשם לא תאכל: (ט) ויהי
בן וירמסו אתו העם בשער וימת:

הפטרת אחרי מות

כאשר העלה הלבוש סימן תצ'נ ואף כשאחרי וקדושים מחוב
מפטרין אותה. כתרי עשר בעמוס ס' ט' ז' עד סוף הספר.
ויש מהפכין וקורין כשאחרי וקדושים נפודין ואתה בן אדם התשפט
כו' לפ' אחרי ולפ' קדושים קורין הלא ככני כשיים כו':
(ט) הלווא ככני כשיים אתם לי בני ישראל נאמן
יהוה הלווא את-ישראל העריתי מאר
מצרים ופלשתיים ממצתור וארם מקיר: (ט) ה
עיני ו אדני יהוה בממלכה ההפאה והשמדת
אתה מעל פני האדמה אפס כי לא השמיה
אשמיד את-בית יעקב נאם-יהוה: (ט) כי-הנה
אנכי מצוה והגיעותי בכל-הגוים את-בית ישראל
כאשר ינוע בבקרה ולא יפול צרור ארץ: (ט) בחר
ימותו כל השאי עמי האמרים לא-תגיש ותקדים
בעדינו הרעה: (ט) ביום ההוא אקים את-ספת
דויד הנפלת וגדרתי את-פרציהו והרסתיו אקים
ובניתיה בימי עולם: (ט) למען ירשו את-שארית
אדום וכר-הגוים אשר-נקרא שמי עליהם נאם-
יהוה עשה זאת: (ט) הנה ימים באים נאם-יהוה
ונגש הורש בקוצר ודך ענבים במשך הורש
והפיוו החרים עסים וכל-הנגעות תתמונגנה:

הפטרת אחרי מות קדושים

(ט) ושכתו את-שבות עמי ישראל ובנו ערים
גשמות וישבו ונמטעו כרמים ושתו את-יינם ועשו
גנות ואכלו את-פריהם: (ט) ונמטעים על-
אדמתם ולא ינתשו עוד מעל אדמתם אשר-
נתתי להם אמר יהוה אלהיך:

הפטרת קדשים

כשאחרי וקדושים נפודים. ביחוקאל סימן כ'ב א' עד י'ז:

(ט) ויהי דבר-יהוה אלי לאמר: (ט) ואתה בך
אדם התשפט התשפט את-עיר הדמים
והודעתה את כל-תועבתיה: (ט) ואמרת זה אמר
אדני יהוה עיר שפכת דם בתוכה לבוא עתה
ועשתה גלולים עליה לטמאה: (ט) בדמד אשר-
שפכת אשמת ובגלולך אשר-עשית טמאת
ותקריבי ימד ותבוא עד שנותיך על-בן נתתיך
ורפה לגוים ומלסה לכל-הארצות: (ט) הקרבות
והרחקות ממך יתקלסו-בך טמאת השם רבת
המהומה: (ט) הנה נשיאי ישראל איש לורעו היו
בך למען שפך-דם: (ט) אב ואם תקלו בך לגר
עשו בעשק בתוכך יהום ואלמנה הונו בך:
(ט) גדשי בזית ואת-שבתתי חללת: (ט) אנשי
גליל היו בך למען שפך-דם ואל-החרים אכלו
בך זמה עשו בתוכך: (ט) ערות-אב גלה-בך
טמאת הנדה ענו-בך: (ט) ואיש ו את-אשת רעהו
עשה תועבה ואיש את-בלתו טמא בזמה ואיש

את אחתו בת אביו ענה כד : (י) שחד לקהר
כד למען שפדדם נשד ותרפית לקחת ותבעד
רעיד בעשק ואתי שכחת נאם אדני יהוה
(יא) והנה הביתי כפי אל בצעד אשר עשית ועל
דמד אשר היו בתוכד : (יב) הועמד לצד אסי
תחנקנה ידך לימים אשר אני עשה אותך אני
יהוה דברתי ועשיתי : (יג) והפיצותי אותך בגוים
וזריתך בארצות והתמתי טמאתך ממד : (יד) ונחלת
כד לעיני גוים וידעת גי אני יהוה :

הפטרות אמור

(ביחזקאל סימן ט"ו עד סימן ט"ח) :

(א) והכהגים הלואים בני צדוק אשר שמרו את
משמרת מקדשי בתעוית בני
ישראל מעלי המה יקרבו אלי לשרתני ועמדו
לפני להקריב לי חלב ודם נאם אדני יהוה
(ב) המה יבאו אל מקדשי והמה יקרבו אל
שלחני לשרתני ושמרו את משמרת : (ג) והיה
בבואם אל שערי החצר הפנימית בגדי פשתים
ילבשו ולא יעלה עליהם צמר בשרתם בשער
החצר הפנימית וביתה : (ד) פארי פשתים יהו
עדר ראשם ומכנסי פשתים יהו על מתניהם לא
יחזרו ביוע : (ה) ובצאתם אל החצר החיצונה
אל החצר החיצונה אל העם יפשטו את בגדיהם
אשר המה משרתים כם והגיהו אותם בלשכת

הקדש ולבשו בגדים אחרים ולא יקדשו את
העם בבגדיהם : (ו) וראשם לא יגדו ופרע לא
ישלחו בטום יכסמו את ראשיהם : (ז) ויני לא
ישתו כל גהן בבואם אל החצר הפנימי :
(ח) ואלמה וגרושה לא יקחו להם לנשים כי
אם בתולת מזרע בית ישראל והאלמה אשר
תהיה אלמה מכהן יקחו : (ט) ואת עמי יורו בין
קדש לחל ובין טמא לטהור יודיעם : (י) ועל ריב
המה יעמדו למשפט במשפטי ישפטהו ואת
תולדתי ואת חקתי בכל מעדי ישמרו ואת שבתותי
יקדשו : (יא) ואלמות אדם לא יבוא לטמאה כי
אם לאב ולאם ולבן ולבת לאה ולאחות אשר
לא היתה לאיש יטמאו : (יב) ואחרי טהרתו שבעת
ימים יספרו לו : (יג) וביום באו אל הקדש אל
החצר הפנימית לשרת בקדש יקריב הפאתו נאם
אדני יהוה : (יד) והיתה להם לנחלה אני נחלתם
ואחזה לא תתנו להם בישראל אני אחותם :
(טו) המנחה והחטאת והאשם המה יאכלום וכל
דם בישראל להם יהיה : (טז) וראשית כל כבודי
כל וכל תרומת כל מכל תרומתיכם לכהנים יהיה
וראשית עריסתיכם תתנו לפהן להניח ברכה
אל ביתך : (יז) כל נבלה וטרפה מן העוף ומן
הבהמה לא יאכלו הכהנים :

לשפט כתיב ושפטהו כתיב

(בימינו סימן ל"ב ר' ער כ"ח)

וַיֹּאמֶר יְרֵמְיָהוּ הִנֵּה דְבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר
 (א) הִנֵּה חֲנֻמָּאֵל בֵּין-שְׁלֹם דָּדָד בֵּין
 אֵלֶיךָ לֵאמֹר קָנָה לְךָ אֶת-שְׂדֵי אֲשֶׁר בַּעֲנִתוֹת
 לְךָ מִשְׁפַּט הַגְּאֻלָּה לְקָנֹת : (ב) וַיָּבֹא אֵלַי חֲנַמְאֵל בֵּין
 דְּדִי כְּדָבָר יְהוָה אֶל-חֲצַר הַמְּטָרָה וַיֹּאמֶר אֵלַי קָנָה
 נָא אֶת-שְׂדֵי אֲשֶׁר-בַּעֲנִתוֹת אֲשֶׁר בְּאַרְץ בְּנֵימִין
 לְךָ מִשְׁפַּט הַיְרֻשָׁה וְלָךְ הַגְּאֻלָּה קָנָה לְךָ וְאָדַע
 דְּבַר-יְהוָה הוּא : (ג) וְאָקְנָה אֶת-הַשְּׂדֵה מֵאַחַד
 חֲנַמְאֵל בֵּין-דְּדִי אֲשֶׁר בַּעֲנִתוֹת וְאִשְׁקַלְהֶלֶוּ אֶת-
 הַכֶּסֶף שִׁבְעָה שֶׁקֶלֶם וְעִשְׂרֵה הַכֶּסֶף : (ד) וְאָכַתְבָם
 בְּסֵפֶר וְאָחַתְם וְאָעֵד עֵדִים וְאִשְׁקַל הַכֶּסֶף בְּמֵאזְנַיִם
 (ה) וְאָקַח אֶת-כֶּסֶף הַמְּקָנָה אֶת-הַחֲתוּם הַמְּצוּרָה
 וְהַחֲקִים וְאֶת-הַגְּלוּי : (ו) וְאַתָּן אֶת-הַכֶּסֶף הַמְּקָנָה
 אֶל-כְּרוּךְ בֶּן-נְרִיָּה בֶּן-מַחֲסֵיהַ לְעֵינֵי חֲנַמְאֵל
 דְּדִי וְלְעֵינֵי הָעֵדִים הַגְּתָבִים בְּסֵפֶר הַמְּקָנָה לְעֵינֵי
 כָּל-יְהוּדִים הַיֹּשְׁבִים בְּחֲצַר הַמְּטָרָה : (ז) וְאַחֲרָי
 אֶת-כְּרוּךְ לְעֵינֵיהֶם לֵאמֹר : (ח) כֹּה-אָמַר יְהוָה
 צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְקוֹחַ אֶת-הַכֶּסֶפִּים הָאֵלֶּה
 אֶת כֶּסֶף הַמְּקָנָה הַזֶּה וְאֶת הַחֲתוּם וְאֶת כֶּסֶף
 הַגְּלוּי הַזֶּה וְנִתְתַם בְּכָל-יְהוּדָה לְמַעַן יַעֲמְדוּ יָמִים
 רַבִּים : (ט) כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
 עוֹד יִקְנוּ בָתַּיִם וְשָׂדוֹת וְכִרְמִים בְּאַרְץ הַזֹּאת :
 (י) וְאַתְּפִלֵּל אֶל-יְהוָה אַחֲרַי תְּתִי אֶת-כֶּסֶף
 הַמְּקָנָה אֶל-כְּרוּךְ בֶּן-נְרִיָּה לֵאמֹר : (יא) אֲהֵה אֲדֹנָי

יְהוָה הִנֵּה אֲתָה עֹשִׂית אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ
 כִּכְתוּב הַגְּדֹל וְכֹחַ עֵד הַנְּטוּיָה לֹא-יִפְלֵא מִפִּי
 כָּל-דְּבָר : (יב) עֲשֵׂה חֶסֶד לְאֲלֹמִים וּמִשְׁלָם עֵין
 אֲבוֹת אֶל-חֵיק בְּנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם הָאֵל הַגְּדוֹל הַגְּבוּר
 יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ : (יג) גְּדֹל הַעֲצָה וְרַב הַעֲלִילָה
 אֲשֶׁר-עֵינֶיךָ פְּקוּחוֹת עַל-גַּל-דְּרָכַי בְּנֵי אָדָם לְתֵת
 לְאִישׁ כְּדָרְכּוֹ וּכְפָרִי מֵעֲלָיו : (יד) אֲשֶׁר שָׁמַת
 אֲתוֹת וּמִפְתִּים בְּאַרְץ מִצְרַיִם עַד-הַיּוֹם הַזֶּה
 וּבְיִשְׂרָאֵל וּבְאָדָם וְתַעֲשֶׂה-לְךָ שֵׁם בַּיּוֹם הַזֶּה :
 (טו) וְתֵצֵא אֶת-עַמְּךָ אֶת-יִשְׂרָאֵל מֵאַרְץ מִצְרַיִם
 בְּאֲתוֹת וּבְמוֹפְתִים וּבְיַד חֲזָקָה וּבְאֲזוּרָע נְטוּיָה
 וּבְמוֹרָא גְּדוֹל : (טז) וְתִתֵּן לָהֶם אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת
 אֲשֶׁר-נִשְׁבַּעְתָּ לְאֲבוֹתֶם לְתֵת לָהֶם אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב
 וְדָבָשׁ : (יז) וַיָּבֹאוּ וַיִּרְשׁוּ אֶתְּהָ וְלֹא-שָׁמְעוּ
 כְּקוֹלְךָ וּבְתַרְוֹתֶיךָ לֹא-הִלְכוּ אֶת-כָּל-אֲשֶׁר צִוִּיתָה
 לָהֶם לַעֲשׂוֹת לֹא עָשׂוּ וְתִקְרָא אֲתָם אֶת כָּל-הָרַעַה
 הַזֹּאת : (יח) הִנֵּה הַפְּלִלוֹת בָּאוּ הָעִיר לְלִבְדָּה וְהָעִיר
 נִתְּנָה בְיַד הַכַּשְׂדִּים הַנְּלַחְמִים עֲלֶיהָ מִפְּנֵי הַחֶרֶב
 וְהָרַעַב וְהַדָּבָר וְאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ הַיְהוָה וְהִנֵּה רָאִה :
 (יט) וְאַתָּה אָמַרְתָּ אֵלַי אֲדֹנָי יְהוָה קָנָה-לְךָ הַשְּׂדֵה
 בְּכֶסֶף וְהָעֵד עֵדִים וְהָעִיר נִתְּנָה בְיַד הַכַּשְׂדִּים :
 (כ) וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר : (כא) הִנֵּה
 אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי כָּל-בָּשָׂר תִּמְמַנִּי יִפְלֵא כָּל-

דְּבָר : (כב) יְמִיר ו'

הפטרת בחקתי

(בדומיה סימן ט"ז י"ט עד י"ז ט"ו) :

(ט) יהוה עני ומעני ומנוסי ביום צרה אליך גוים
 יבאו מאפסי ארץ ויאמרו אדשקך
 נחלו אבותינו הבל ואיזבם מועיל : (כ) היעשה
 לו אדם אלהים והמה לא אלהים : (כג) לבן
 הגנני מודיעם בפעם הזאת אודיעם את ידי ואת
 גבורתי וידעו כי שמי יהוה : י (ה) השאת יהוה
 פתיבה בעט ברזל בצפרן שמור חרושה ער
 לוח לבם ולקרנות מזבחותיכם : (ג) בזכר בגיהם
 מזבחותם ואשריהם על עין רעגן ער גבעות
 הגבהות : (ד) הררי בשדה חידק כל אוצרותיה
 לבן אתן במתיקה בחטאת בכלל גבוליה :
 (ז) ושמתה ובה מנחתך אשר נתתי לך
 והעברתי את איביך בארץ אשר לא ידעת כי
 אש קדחתם באפי עדי עולם תוקד : (ה) כהן
 אמר יהוה ארור הגבר אשר יבטח באדם ושם
 בשן זרעו ומן יהוה יסור לבו : (ו) והיה בערעור
 בערבה ולא יראה כי יבוא טוב ושכן חרוס
 במדבר ארץ מלחה ולא תשב : (ז) ברוד הגבר
 אשר יבטח ביהוה והיה יהוה מבטחו : (ח) והיה
 בעין שתול על מים ועל יובר ישלח שרשיו
 ולא יראה כי יבא חם והיה עלהו רעגן ובשנת
 בצרת לא ידאג ולא ימיש מעשות פרי : (ט) עקב
 הלב מכל ואנש הוא מי ידענו : (י) אי יהוה

יורא כתיב

(1)

הפטרת בחקתי

חקר לב פתן בליות ולתת לאיש פדרכיו כפרי
 מעלליו : (ב) קרא דגד וקא יקר עשה עשר ולא
 במשפט פחצי ימיו יעזבנו ובאחריתו יהיה נבל :
 (ג) כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו :
 (ד) מקום ישראל יהוה כל עובדי יבשו וסורו
 בארץ יבתבו כי עזבו מקור מים חיים את יהוה :
 (ז) רפאני יהוה וארפא הושיעני ואישעה כי
 תהלתי אתה :

כדרכו כתיב ימו כתיב יסורי כתיב

הפטרת מחר חדש

(שטואל א' כ' יח עד ט"ז)

כסחל רחש חדש ציוס ח' לונוריס כסחל סלפני זחל הספטרס:

(י"ט) וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְהוֹנָתָן מַחֵר חֹדֶשׁ וּנְפַקְדֶתָּ בִּי
יַפְקֵד מוֹשֶׁבֶקֶד : (י"ט) וְשִׁלְשֶׁת חֲרָד
מֵאֵד וּבֵאתָ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־נִסְתַּרְתָּ שָׁם בַּיּוֹם
הַמְעַשְׂוֹה וַיִּשְׁבַּת אֶצֶל הָאֶבֶן הָאֵזוֹל : (כ) וַיִּלְנִי
שְׁלֹשֶׁת הַחֲצִיִּים צִדָּה אוֹרְהָ לְשַׁחֵחַ לִי לַמְטַרְהָ :
(כ"א) וְהִנֵּה אֲשַׁלַּח אֶת־הַנְּעַר לְךָ מִצָּא אֶת־הַחֲצִיִּים
אִם־אָמַר אָמַר לְנַעַר הִנֵּה הַחֲצִיִּים | מִמֶּנּוּ וְהִנֵּה קָחְנוּ
וּבֵאָה בְּיַשְׁלוּם לְךָ וְאִין דְּבַר חַי־יְהוָה : (כ"ב) וְאִם־
כֹּה אָמַר לְעֵלֶם הִנֵּה הַחֲצִיִּים | מִמֶּנּוּ וְהִלָּאָה לְךָ בִּי
שְׁלַחָה יְהוָה : (כ"ג) וְהַדְּבַר אֲשֶׁר דִּבְרַנּוּ אֲנִי וְאַתָּה
הִנֵּה יְהוָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ עַד־עוֹלָם : (כ"ד) וַיִּסְתַּר דָּוִד
בְּשֻׁרְהַנִּיתִי הַחֹדֶשׁ וַיֵּשֶׁב הַמְּלָךְ אֶל־הַלְּחָם לֹא־כּוֹל :
(כ"ה) וַיֵּשֶׁב הַמְּלָךְ עַד־מוֹשָׁבוֹ בַּפֶּעַם | בַּפֶּעַם אֲלֵ־
מוֹשֶׁב הַקִּיּוֹר וַיָּקָם יְהוֹנָתָן וַיֵּשֶׁב אֲבִיגַי מִצָּד שְׂאוֹל
וַיַּפְקֵד מְקוֹם דָּוִד : (כ"ו) וְלֹא־דִבְרַ שְׂאוֹל מֵאַיִם
בַּיּוֹם הַהוּא בִּי אָמַר מִקְרָה הוּא בִלְתִּי מְהוֹר הוּא
ע' כ' (27)

הפטרת מחר חדש

בִּי־לֹא מְהוֹר : (כ"ז) וַיְהִי מִמַּחֲרַת הַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי וַיַּפְקֵד
מְקוֹם דָּוִד וַיֹּאמֶר שְׂאוֹל אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנֵו מַדּוּעַ לֹא־
כָּא בֶן־יִשְׂי גַם־תְּמוֹל גַּם־הַיּוֹם אֶל־הַלְּחָם : (כ"ח) וַיַּעַן
יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוֹל גִּשְׂאֵל גִּשְׂאֵל דָּוִד מִעַמְדֵי עַד־
בַּיִת לָחֶם : (כ"ט) וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי נָא בִּי זָבַח מִשְׁפָּחָה
לָנוּ בְּעִיר וְהוּא צִוְּהֵ לִי אֲחִי וְעַתָּה אִם־מִצָּאתִי הֵן
זַעֲיִנִידָה אִמְלִטָּה נָא וְאַרְאֶה אֶת־אֲחִי עַל־בֶּן לֹא־כָא
אֶל־שְׁלַחַן הַמְּלָךְ : (ל) וַיַּחֲרָאָה שְׂאוֹל בִּיהוֹנָתָן
וַיֹּאמֶר לוֹ בְּיַנְעוּת הַפְּרֻדוֹת הַלּוֹא יָדַעְתִּי בִּי־בַחַר
אֲתָה לְבֶן־יִשְׂי לְכַשְׁתָּךְ וּלְבַשְׁתָּ עֲרוֹת אִמָּךְ : (ל"א) בִּי
כָל־הַיָּמִים אֲשֶׁר בֶּן־יִשְׂי חָי עַל־הָאֲדָמָה לֹא תִכּוֹן
אֲתָה וּמַלְכוּתְךָ וְעַתָּה שְׁלַח וּקַח אֹתוֹ אֵלַי בִּי בֶן
מוֹת הוּא : (ל"ב) וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוֹל אָבִיו וַיֹּאמֶר
אֵלָיו לָמָּה יוֹמַת מִה עֲשֵׂה : (ל"ג) וַיִּטַּל שְׂאוֹל אֶת־
הַחֲנִית עָלָיו לְהַבְּתוֹ וַיַּדַּע יְהוֹנָתָן בִּי־כִלָּה הוּא מִעַם
אָבִיו לְהַמִּית אֶת־דָּוִד : (ל"ד) וַיָּקָם יְהוֹנָתָן מִעַם
הַשְּׁלַחַן בַּחֲרִיאָה וְלֹא־אָכַל בַּיּוֹם־הַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי
לָחֶם בִּי נַעֲצַב אֶל־דָּוִד בִּי הַכְּלָמוֹ אָבִיו : (ל"ה) וַיְהִי
בַּבֶּקֶר וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשְּׂרָדָה לְמוֹעֵד דָּוִד וַנְּעַר קָטָן
עִמּוֹ : (ל"ו) וַיֹּאמֶר לְנַעַר רִץ מִצָּאֵנָה אֶת־הַחֲצִיִּים
אֲשֶׁר אֲנִי מוֹרְדָה הַנְּעַר רִץ וְהוּא־יָרַח הַחֲצִי
לְהַעֲבֹרוֹ : (ל"ז) וַיָּבֹא הַנְּעַר עַד־מְקוֹם הַחֲצִי אֲשֶׁר
יָרַח יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרָי הַנְּעַר וַיֹּאמֶר הֲלֹא
הַחֲצִי מִמֶּנּוּ וְהִלָּאָה : (ל"ח) וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרָי הַנְּעַר
מְהַרְרָה חוֹשֶׂה אֶל־תַּעֲמֹד וַיִּלְקַט נַעַר יְהוֹנָתָן אֶת־
(28)

הַחַיִּים וַיָּבֹא אֶל־אֲדֹנָיו: (כ) וְהַנְּעָר לֹא־יָדַע
 מֵאֲמֹתָה אֲךָ יְהוֹנָתָן וְדָוִד יָדְעוּ אֶת־הַדְּבָר: (כא) וַיִּתֵּן
 יְהוֹנָתָן אֶת־גִּלְיוֹ אֶל־הַנְּעָר אֲשֶׁר־לוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ
 הָבִיָּא הָעִיר: (כב) הַנְּעָר בָּא וְדָוִד קָם מֵאֲצֶל הַנְּגֹב
 וַיִּפֹּל לְאַפְּיוֹ אֶרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ שְׁלֹשׁ פַּעַמִּים וַיִּשְׁקֹו
 אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וַיִּבְּכוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ עַד־דָּוִד הִגְדִּיל:
 (כג) וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לָךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר נִשְׁפַּעְנוּ
 שְׂגִינֵנו אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר יְהוָה יִהְיֶה בֵּינֵינוּ
 וּבֵינְךָ וּבֵין זְרַעֲנוּ וּבֵין זְרַעֲךָ עַד־עוֹלָם:

קריאת מפטיר לשבת וראש חדש

בשבת וראש חדש מוליחין שני ספרים בראשון קורין סעודה ובני צב' הסעוד
 וחוננים קדים לעילא. ובספר שני קורין לנפטיק בפרשת פנחס:

וּבַיּוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כַבָּשִׁים בְּנֵי־שְׁנֵה־תַּמִּימִם וּשְׁנֵי
 עֶשְׂרִים סֵלֹת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וְנִסְבּוּ:
 עֹלֹת שַׁבָּת בְּשַׁבְּתוֹ עַל־עֹלֹת הַתָּמִיד וְנִסְבָּה: פ
 וּבְרֵאשֵׁי חֲדָשֵׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֹלֹת לַיהוָה פְּרִים בְּנֵי־
 בָּקָר שְׁנַיִם וְאֵיל אֶחָד כַּבָּשִׁים בְּנֵי־שְׁנֵה־
 שַׁבְּעָה תַּמִּימִם: וּשְׂרֵשָׁה עֶשְׂרִים סֵלֹת מִנְחָה
 בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לֶפָר הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֶשְׂרִים סֵלֹת מִנְחָה
 בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְאֵיל הָאֶחָד: וְעֶשְׂרֵן עֶשְׂרֵן סֵלֹת
 מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד עֹלֹת רֵיחַ יִיחָח
 אִשָּׁה לַיהוָה: וְנִסְבִּיהֶם חֲצִי הַחֵין יִהְיֶה לֶפָר
 וּשְׂרִישַׁת הַחֵין לְאֵיל וּרְבִיעִית הַחֵין לְכַבֵּשׁ וְיֵין זֹאת
 עֹלֹת הַדָּשׁ בְּחֲדָשׁוֹ לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה: וְשַׁעִיר עֲזִים

אֶחָד לְחַטָּאת לַיהוָה עַל־עֹלֹת הַתָּמִיד וְעִשָּׂה
 וְנִסְבּוּ:

הפטרת שבת וראש חדש

(ישעיה ס"ו א' עד סוף הספר)

(5) כִּי אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הַדָּם
 רַגְלִי אֵי־יֹה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנֶנּוּ לִי וְאֵי־יֹה
 מְקוֹם מִנוּחַתִּי: (6) וְאֵת־בְּלִיַּת אֱלֹהֵי יָדַי עֲשֵׂתָה וַיְהִי
 כְּדִבְרֵי־אֱלֹהֵי נְאֻם־יְהוָה וְאֵלֶינָה אָבִישׁ אֶל־עֵנִי וְנִכְהַד
 דוֹם וְחָרַד עַל דְּבָרַי: (7) שׁוּחַט הַשּׁוֹר מִבְּהֵמַת־אִישׁ
 וּבַחַ הַשֶּׁה עֹזְרָה כְּלָב מַעֲלָה מִנְחָה דִּם־חַזִּיר מִזְבִּיר
 לִבְנֵה מִבְּרַךְ אֲזִין גַּם־הַמָּה בָּחֲרוּ בְּדַרְכֵיהֶם
 וּכְשִׁקְוִיָּהֶם נַפְשָׁם חִפְצָה: (8) גַּם־אֲנִי אֶבְחַר
 בְּתַעֲלוּלֵיהֶם וּמְגוֹרָתָם אָבִיא לָהֶם יַעַן קָרָאתִי וְאִין
 עֹנֶה דְבַרְתִּי וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּעֲשׂוּ חֲרַע בְּעֵינֵי וּבֶאֱשֶׁר
 לֹא־חִפְצַתִּי בָּחֲרוּ: (9) שָׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה הַחֲרָדִים
 אֶל־דְּבָרוֹ אָמְרוּ אַחֵיכֶם שְׂנֵאִיכֶם מְנַדִּיכֶם לְמַעַן
 שְׁמִי יִכְבֵּד יְהוָה וְנִרְאָה בְּשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יִבְשׂוּ:
 (10) קוֹל שְׂאוֹן מַעִיר קוֹל מַחִיבֵל קוֹל יְהוָה מִשְׁלָם
 גְּמוּל לְאֵיבֵיו: (11) בְּטָרִם תַּחִּיר יִלְדָה בְּטָרִם יָבֹוא
 חֶבֶל לָהּ וְהַמְלִיטָה זָכָר: (12) מִי־שָׁמַע בְּזֹאת מִי
 רָאָה כְּאֵלֶה הַיּוֹחֵל אֶרֶץ בְּיוֹם אֶחָד אִם־יִגְלַד גּוֹי
 פֶּעַם אַחַת בִּי־חֲלָה גַם־יִלְדָה צִיּוֹן אֶת־בְּנֵיהָ:
 (13) הָאֲנִי אֲשַׁבֵּר וְלֹא אוֹלִיד יֹאמֶר יְהוָה אִם־אֲנִי
 נִמְוִלִיד וְעֲצַרְתִּי אָמַר אֱלֹהֵינוּ: (14) שָׁמְחוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם

וגילו כה בל-אהביה שישו אתה משוש בל-
המתאבלים עליה: (כ) למען תינקו ושבעתם משד
תנהמיה למען תמצו והתעננתם מזיו כבודה:
(כ) כי-כה אמר יהוה הנני נוטה אליה בנהר
שלום וכנהל שוטף בכוד גוים וינקתם על-צד
תנשאו ועל-ברבים תשעשעו: (כ) באיש אשר
אמו תנחמנו בן אנכי אנהמכם ובירושלם תנחמו:
(כ) וראיתם ויש לבכם ועצמותיכם בהשא
תפרתנה ומדעה יד-יהוה את-עבדיו וזעם את-
איביו: (כ) פריהנה יהוה באש יבוא וכסופה
מרגבתיו להשיב בהמה אפו וגעתו בלהבי-אש:
(כ) כי באש יהוה נשפט וכחרבו את-בל-בשר
ורבו חללי יהוה: (כ) המתקדשים והמטהרים אר-
הגנות אחר אחת בתוך אכלי בשר החזיר והשקץ
והעכבר יחדו יספו נאם-הוה: (כ) ואנכי מעשיהם
ומחשבתיהם באה לקבץ את-גוים והלשנות
ובאו וראו את-כבודי: (כ) ושמתי בהם אלות
ושלחתי מהם פליטים אל-הגוים תרשיש פול ולוד
משכי קשת תובל ויגן האיים הרחקים אשר לא-
שמעו את-שמעי ולא-ראו את-כבודי והגידו את-
כבודי בגוים: (כ) והביאו את-גל-אחיכם מגל-
הגוים מנחה ליהוה בפוסים וברכב ובצבים
ובפרדים ובגמלות על הר קדשי ירושלם אמר
יהוה באשר יבוא בני ישראל את-המנחה בכל
טהור בית יהוה: (כ) וגם-מהם אקח לק-גוים

ללויים אמר יהוה: (כ) כי באשר השמים ההדשים
והארץ ההדשה אשר אני עשה עמדים לפני נאם-
יהוה בן-יעמד זרעכם ושמכם: (כ) והיה מדי-חדש
בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל-בשר
להשתחות לפני אמר יהוה: (כ) ויצאו וראו
בפגרי האנשים הפשעים כי כי תולעתם לא תמות
ואשם לא תכבה והיו דראון לבל-בשר:
והיה מדי-חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבוא
כל-בשר להשתחות לפני אמר יהוה:

ונס ספרדים אס חל רלש חדש זיוס ט"ק וזיוס א' להוכיף פסוק רלשון
ולמדון על הפטרת מעל חדש:

הפטרות פרשת זכור

פרשת מפטיר לשבת זכור נפרשת כי תצא

זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה לָךְ עֲמֶלֶק בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם: ־ אֲשֶׁר קָרָךְ בַּדֶּרֶךְ וַיִּזְנֶב בְּךָ כָּל-חַיְהוֹנְנוֹת שְׁלֹמֹם אַחֲרֶיךָ וְאַתָּה עָרַף וַיִּגַע וְלֹא יָרָא אֱלֹהִים: ־ וְהָיָה בַּהֲגִיחַ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְךָ מִכָּל-אִיבוֹךָ מִסָּבִיב בְּאַרְצָךְ אֲשֶׁר יְהוָה-אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחָה אֶת-זְכוֹר עֲמֶלֶק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשָּׁחַ:

הפטרות פרשת זכור

(בשמואל א' סימן ט"ז פסוק א' עד פסוק ל"ח):

(כאן מתחילים הספרדים)

טו (6) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-שְׂאוּל אֲתִי שְׁלַח יְהוָה לְמִשְׁחָךְ לְמָדָךְ עַל-עֲמוֹ עַל-יִשְׂרָאֵל יַעֲתָה שְׁמַע לְקוֹל דְּבַרִי יְהוָה:

(כאן מתחילין האשכנזים)

(6) זֶה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת פִּקְדוֹתֵי אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה עֲמֶלֶק לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-שָׂם לוֹ בַּדֶּרֶךְ בְּעֵלְתוֹ מִמִּצְרָיִם: ־ (א) עָתָה לָךְ וְהַבִּיתָה אֶת-עֲמֶלֶק וְהַחֲרַמְתָּם אֶת-כָּל-אֲשֶׁר-לוֹ וְלֹא תִחַמַּד עָלָיו וְהִמַּתָּה מְאִישׁ עַד-אִשָּׁה מְעוֹלָל וְעַד-וִיגָב מִשׁוֹר וְעַד-שֵׁה מִמַּמְלָ וְעַד-חֲמוֹר: ־ (7) וַיִּשְׁמַע שְׂאוּל אֶת-הָעָם וַיִּפְקְדֵם בְּפִלָּאִים מְאֹתִים אֶלֶף רַגְלֵי וְעֶשְׂרֵת אֲלָפִים אֶת-אִישׁ יְהוּדָה: ־ (8) וַיָּבֹא שְׂאוּל עַד-עִיר

הפטרות פרשת זכור

יט

עֲמֶלֶק וַיִּרְבַּ בְּנַחֲל: ־ (1) וַיֹּאמֶר שְׂאוּל אֶל-חַקִּינֵי לָכוּ סִרוּ רִדּוּ מִתּוֹךְ עֲמֶלְקֵי כִּי-אֶסְפְּד עִמּוֹ וְאַתָּה עֹשִׂיתָ חֶסֶד עִם-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵלְתֶם מִמִּצְרָיִם וְסָר קִינֵי מִתּוֹךְ עֲמֶלֶק: ־ (2) וַיֵּד שְׂאוּל אֶת-עֲמֶלֶק מִחַוִּילָה בְּוַאֲדָ שׁוֹר אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי מִצְרָיִם: ־ (3) וַיִּתְפַּשַׁע אֶת-אֲנָג מִלֶּד-עֲמֶלֶק חֵי וְאַתָּה-כָּל-הָעָם הַחֲרִים לְפִי-חֶרֶב: ־ (4) וַיַּחַמַּל שְׂאוּל וְהָעָם עַל-אֲנָג וְעַל-מִיטָב הַצֹּאן וְהַבָּקָר וְהַמְּשֻׁנִים וְעַל-הַכְּרִים וְעַל-כָּל-הַפְּטוּב וְלֹא אָבִי הַחֲרִימָם וְכָל-הַמַּלְאָכָה נִמְכְּוָה וְנָמַס אֶתָּה הַחֲרִימוּ: ־ (5) וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֶל-שְׁמוּאֵל לֵאמֹר: ־ (6) נִחַמְתִּי כִּי-הִמְלַכְתִּי אֶת-שְׂאוּל לְמֶדָךְ כִּי-שָׁב מֵאַחֲרַי וְאַתָּה דְבַרִי לֹא תִקִּים וַיַּחַר לְשְׁמוּאֵל וַיִּזְעַק אֶל-יְהוָה כָּל-הַלַּיְלָה: ־ (7) וַיִּשְׁבַּם שְׁמוּאֵל לְקִרְאֹת שְׂאוּל בַּבֶּקֶר וַיָּנֹד לְשְׁמוּאֵל דֹּאמֵר בֹּא-שְׂאוּל הַבְּרַמְלָה וְהִנֵּה מַצִּיב לוֹ יָד וַיִּפֹּב וַיַּעֲבֹר וַיֵּרֶד הַגִּלְגָּל: ־ (8) וַיָּבֹא שְׁמוּאֵל אֶל-שְׂאוּל וַיֹּאמֶר לוֹ שְׂאוּל בְּרוּךְ אַתָּה לַיהוָה הִקִּימְתִי אֶת-דְּבַר יְהוָה: ־ (9) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל וּמָה קוֹל-הַצֹּאן הַזֶּה בְּאָזְנִי וְקוֹל הַבָּקָר אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁמֵעַ: ־ (10) וַיֹּאמֶר שְׂאוּל מֵעֲמֶלְקֵי הַבִּיאִים אֲשֶׁר חָמַד הָעָם עַל-מִיטָב הַצֹּאן וְהַבָּקָר לְמַעַן זָכֹחַ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאַתָּה חִיֹּתָר הַחֲרַמְנוּ: ־ (11) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-שְׂאוּל חֲרַף וְאַנְיָדָה לָךְ אֶת אֲשֶׁר דְּבַר יְהוָה אֵלָי הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ דְבַר: ־ (12) וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הֲלוֹא אֶסְבְּטֶנּוּ אֶתָּה בְּעֵינֶיךָ רֹאשׁ שְׂבָטֵי יִשְׂרָאֵל אַתָּה וַיִּמְשַׁחֲךָ יְהוָה

(37) וַיֹּאמְרוּ כְתִיב

הפטרת פרשת זכור

למלך על-יש-אל: (י) וישלחה יהוה בדרך
ויאמר לך ותחרמתה את-הנפאים את-עמלך
ונלחמת בו עד-בלותם אתם: (י) ולמה לא
שמעת בקול יהוה ותעט אל-השלה ותעש הרע
בעיני יהוה: (י) ויאמר שאול אל-שמואל אשר
שמעתי בקול יהוה ואלך בדרך אשר-שלחה
יהוה ואביא את-אנג מלך עמלק ואת-עמלק
החרמתי: (כ) ויבא העם מהשלה צאן ובהר
ראשית החטים לזבח ליהוה אלהיה בגלגל:
(כ) ויאמר שמואל החפץ ליהוה בעלות וזבחים
בשמוע בקול יהוה הנה שמוע מזבח טוב להקשיב
מחלב אילים: (כ) כי חטאת-קסם מרי ואון
ותרפים הפער יען מאסת את-דבר יהוה וימאסק
ממלך: (כ) ויאמר שאול אל-שמואל חטאתי
כי-עברתי את-פני יהוה ואת-ברוך כי יראה את
העם ואשמע בקולם: (כ) ועתה שא נא את-
חטאתי ושוב עמי ואשתחוה ליהוה: (כ) ויאמר
שמואל אל-שאול לא אשוב עמך כי מאסתה
את-דבר יהוה וימאסק יהוה מדעות מלך על-
ישראל: (כ) ויטב שמואל ללכת ויחזק בכנף
מעילו ויקרע: (כ) ויאמר אליו שמואל קרע יהוה
את-ממלכות ישראל מעליך היום ונתנה לרעה
הטוב ממך: (כ) וגם נצח ישראל לא ישקר ולא
ינחם כי לא אדם הוא להנחם: (כ) ויאמר חטאתי
עתה כפרני נא נגד-זקני עמי ונגד ישראל ושוב

הפטרת פרשת זכור ופרשת פרה

כ עמי והשתחונתי ליהוה אלהיך: (ב) וישב שמואל
אחרי שאול וישתחו שאול ליהוה: (ג) ויאמר
שמואל הנישו אלי את-אנג מלך עמלק ויקד
אליו אנג מעדנת ויאמר אנג אכן סר מר-המות:
(ג) ויאמר שמואל באשר שגלה נשים הרבד
בן-תשבל מנשים אמר וישסף שמואל את-אנג
לפני יהוה בגלגל: (ד) ויקד שמואל הרמתה
וישאול עקה אל-פיתו וקבעת שאול:

פרשת מפטיר לשבת פרה

וידבר יהוה אל-משה ואל-אהרן לאמר: זאת
תקת התורה אשר-צוה יהוה לאמר דברו
אל-בני ישראל ויקחו אליך פרה אדמה תמימה
אשר אין-בה מום אשר לא-עקה עליה על:
ונתתם אתה אל-אלעזר הכהן והוציא אתה אל-
מחויץ למחנה ושחט אתה לפניו: ולקח אלעזר
הכהן מדמה באצבעו והזה אל-זנב פני אהל-מועד
מדמה שבע פעמים: ושחף את-הפרה לעיניו את-
ערה ואת-בשרה ואת-דמה על-פרשה ישחף:
ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת והשליך
אל-תוך שרפת הפרה: וכבס בגדיו הכהן ורחץ
בשרו במים ואחר יבא אל-המחנה וטמא הכהן
עדה-הערב: והשרף אתה וכבס בגדיו במים ורחץ
בשרו במים וטמא עד-הערב: ואסף איש טהור
את אפר הפרה והניח מחויץ למחנה במקום טהור

והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה
הפאת הוא: וכבם האסף את-אפר הפרה את-
בגדיו וטמא עד-הערב והיתה לבני ישראל ולגן
הגן בתוכם לחקת עולם: הנגע במת לכל-נפש
אדם וטמא שבעת ימים: הוא ותחטאו בו ביום
השלישי וביום השביעי יטהר ואם לא יתחטא
ביום השלישי וביום השביעי לא יטהר: כל-
הנגע במת בנפש האדם אשר-ימות ולא יתחטא
את-משכן יהוה טמא ונכרתה הנפש ההוא
מישראל כי מי נדה לא-זבק עליו טמא יהיה
עוד טמאתו בו: זאת התורה אדם כי-ימות באהל
כל-הבא אל-האהל וכל-אשר באהל וטמא שבעת
ימים: וכל בלי פתוח אשר אין-צמיד פתיל
עליו טמא הוא: וכל אשר-יצע על-פני השדה
בחלל-הרב או במת או בעצם אדם או בקבר
וטמא שבעת ימים: ולקחו לטמא מעפר שרפת
החפאת ונתן עליו מים חיים אר-גלו: וזבחה אוב
וטבל במים איש טהור והזה על-האהל ועל-
כל-הגלים ועל הנפשות אשר היו-שם ועל-הנגע
בעצם או בחלל או במת או בקבר: והזה
הטהר על-הטמא ביום השלישי וביום השביעי
וחטאו ביום השביעי וכבם בגדיו ורחץ במים
וטהר בערב: ואיש אשר-יטמא ורא יתחטא
ונכרתה הנפש ההוא מתוך הקהל כי את-מקדש
יהוה טמא מי נדה לא-זבק עליו טמא הוא:

והיתה להם לחקת עולם ומוזה מיר-הנדה יכבם
בגדיו והנגע במי הנדה יטמא עד-הערב: וכל
אשר-יצע בו הטמא וטמא והנפש הנגעת תטמא
עד-הערב:

הפטרות פרשת פרה (ביחוקאל סימן ל"ז ט"ז עד סוף הסימן):

(ט) ויהי דבר-יהוה אלי לאמר: (ח) בין-אדם בית
ישראל ישבים-על-אדמתם ויטמאו

אותה בדרגם ובעלילותם כטמאת הנדה היתה
דרגם לפני: (י) ואשפך חמתי עליהם על-הדם
אשר-שפכו על-הארץ ובגלוליהם טמאוה:

(י) ואפיין אותם בגוים ויזרו בארצות כדרגם
ובעלילותם שפסותים: (כ) ויבוא אל-הגוים אשר-

באו שם ויחלקו את שם קדשי באמר להם עם-
יהוה אלה ומארצו יצאו: (כ) ואחמל על-שם
קדשי אשר חלל-הו בית ישראל בגוים אשר-

באו שמה: (כ) לכן אמר לבית-ישראל ביה אמר
אדני יהוה לא למענכם אני עשה בית ישראל
כי אם-לשם-קדשי אשר חללתם בגוים אשר-

באתם שם: (כ) וקדשתי את-שמי הגדול המקהל
בגוים אשר חללתם בתוכם וידעו הגוים כי-אני
יהוה נאם אדני יהוה בהקדשי בכם לעיניכם:

(כ) ולקחתי אתכם מן-הגוים וקבצתי אתכם מגל-
הארצות והבאתי אתכם אל-אדמתכם: (כ) וזרקתי
עליכם מים טהורים וטהרתם מגל טמאתיכם

ומכל-גלולתכם אמהר אתכם: (כ) ונתתי לכם לב
חדש ויום חדשה אתן בקרבכם והסירתי את-לב
האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר: (כא) ואת-
רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר-בחקי תלכו
ומשפטו תשמרו ועשיתם: (כב) וישבתם בארץ
אשר נתתי לאבותיכם והייתם לי לעם ואנכי
אהיה לכם לאלהים: (כג) והושעתי אתכם מכל
טמאותיכם וקראתי אל-הדגן והרביתי אותו ולא
אתן עליכם רעב: (כד) והרביתי את-פרי העץ
ותנובת השדה למען אשר לא תקחו עוד חרפת
רעב בגוים: (כה) וזכרתם את-דרכיכם הרעים
ומעלליכם אשר לא-טובים ונקטתם בפניכם על
עונתיכם ועל תועבתיכם: (כו) לא למענכם אני
עשה נאם אדני יהוה יודע לכם בושו והבלטו
מדרכיכם בית ישראל: (כז) כה אמר אדני יהוה
ביום טהרי אתכם מכל עונתיכם והושבתיו את
הערים ונבנו החרבות: (כח) והארץ הנשמה תעבר
תחת אשר היתה שממה לעיני כל-עובר: (כט) ואמרו
הארץ הלזו הנשמה היתה בגן-עדן והערים
החרבות והנשממות והנהרסות בצורות ישבו
(ל) וידעו הגוים אשר ישארו סביבותיכם כי אני
יהוה בנית הנהרסות נטעתי הנשמה אני יהוה
דברתי ועשיתי: נאן מסיימן הספרדים: (ל) כה אמר
אדני יהוה עוד זאת אדבר לבית-ישראל לעשות
להם ארבה אתם בצאן אדם: (לא) בצאן הדרש

כב
בצאן ירושלם במועדיה בן תהינה הערים החרבות
מלאות צאן אדם וידעו כי-אני יהוה:

פרשת מפטיר לפרשת החדש

ויאמר יהוה אל-משה ואל-אהרן בארץ מצרים
לאמר: החדש הזה לכם ראש חדשים
ראשון הוא לכם לחדשי השנה: דברו אל-כל-
עדת ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו להם
איש ששה לבית-אבת ששה לבית: ואם-ימעט
הבית מהיות משה וקח הוא ושכנו הקרב אל-
ביתו במכסת נפשת איש לפי אכלו תכסו על-
הששה: ששה תמים זכר בגן-שנה יהיה לכם מן
הבכשים ומן-העזים תקחו: והיה לכם למשמרת
עד ארבעה עשר יום לחדש הזה ושחטו אתו כל
קהל עדת-ישראל בין הערבים: ולקחו מן-הידים
וגתנו על-שתי המזוזות ועל-המשקוף על הבתים
אשר יאכלו אתו בהם: ואכלו את-הבשר בפילה
הזה צלי-אש ומצות על-מרים יאכלהו: אל-
תאכרו ממנו נא ובשל מבשל במים כי אם-צלי-
אש ראשו על-ברעיו ועל-קרבו: ולא-תותירו ממנו
עד-בקר והנותר ממנו עד-בקר באש תשרפו:
וככה תאכלו אתו מתניכם חגרים געליכם בגלליכם
ומקלכם בידכם ואכלתם אתו בהפזון פסח הוא
ליתוה: ועברתי בארץ-מצרים בפילה הזה והגיתי
כל-בכור בארץ מצרים מאדם ועד-בהמה ובכר-

אלהי מצרים אעשה שפטים אני יהוה: והיה
הדם לכם לאת על הפתים אשר אתם שם וראיתי
את הדם ופסחתי עליכם ולא יהיה בכם גוף
למשחית בהפתי בארץ מצרים: והיה היום הזה
לכם לזכרון וחגתם אתו חג ליהוה לדלתכם
חקת עולם תחגדו: שבעת ימים מצות תאכלו
אף ביום הראשון תשביתו שאור מבתים בני
כל-אכל חמץ ונכרתה הנפש ההוא מישראל
מיום הראשון עד-יום השביעי: וביום הראשון
מקרא-קדש וביום השביעי מקרא-קדש יהיה
לכם כל-מלאכה לא-יעשה בהם אף אשר יאכל
לכל-נפש הוא לבדו יעשה להם: ושמרתם את-
המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את-עבאֹתֵיכם
מארץ מצרים ושמרתם את-היום הזה לדלתכם
חקת עולם: בראשון בארבעה עשר יום לחדש
בערב תאכלו מצת עד יום האחד ועשרים לחדש
בערב: שבעת ימים שאר לא ימצא בבתים
כיו כל אכל מחמצת ונכרתה הנפש ההוא מענת
ישראל בנגד ובאזרה הארץ: כל-מחמצת לא
תאכלו בכל מושבתים תאכלו מצות:

הפטרת פרשת החדש

כיהקאל סימן מה ט"ז עד סוף וסימן מ"ז עד פסוק י"ט
(כאן מתחילים האשכנזים)

(ט) כל העם הארץ יהיו אל-התרומה הזאת
לנשיא בישראל: (י) ועל-הנשיא יהיה

העולות והמנחה והנסך בחגים ובחדשים
ובשפלות בכר-מועדי בית ישראל הוא-יעשה
את-החטאת ואת-המנחה ואת-העולה ואת-
השלמים לכפר בעד בית-ישראל:

(כאן מתחילים הספרדים)

(י) בה-אמר אדני יהוה בראשון באחד לחדש
תקח פר-בן-בקר תמים וחטאת את-המקדש:
(י) ולקח הגזן מדם החטאת ונתן אל-מוזנח
הזית ואל-ארבע פנות העזרה למוזנח ועל-מוזנח
שער החצר הפנימית: (י) וכן תעשה בשבעה
בחדש מאיש שנה ומפתי וכפרתם את-הבית:
(כ) בראשון בארבעה עשר יום לחדש יהיה לכם
הפסח חג שבעות ימים מצות יאכל: (כ) ועשה
הנשיא ביום ההוא בעדו ובעד כל-עם הארץ
פר חטאת: (כ) ושבעת ימי-החג יעשה עולה
ויהוה שבעת פרים ושבעת אילים תמימים ליום
שבעת הימים וחטאת שעיר עזים ליום:
(כ) ומנחה איפה לפר ואיפה לאיל יעשה ושמן
הזן לאיפה: (כ) בשביעי בתמימה עשר יום
לחדש בחג יעשה כאלה שבעת הימים בחטאת
בעלה ובמנחה ובשמן:

(ב) בה-אמר אדני יהוה שער החצר הפנימית
הפנה קדים יהיה סגור ששת ימי הפעשה
וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח: (ג) ובא
הנשיא דרך אוהם השער מחוץ ועמד על-מוזנח

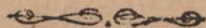
השער ועשו הכהנים את עולתו ואת שלמיו
והשתחוה על מפתן השער ויצא והשער לא
יסגר עד הערב: (ט) והשתחוו עם הארץ פתח
השער שהוא בשבתות ובהדשים לפני יהוה:
(י) והעלה אשר יקריב הנשיא ליהוה ביום השבת
ששה כבשים תמימים ואיל תמים: (יא) ומנחה
איפה לאיל ולכבשים מנחה מתן ידו ושמן הין
לאיפה: (יב) וביום החדש פר בין בקר תמימים
וששת כבשים ואיל תמימים יהיו: (יג) ואיפה לפר
ואיפה לאיל יעשה מנחה ולכבשים כאשר תשיג
ידו ושמן הין לאיפה: (יד) ובבוא הנשיא דרך אוהל
השער יבוא וברכפו יצא: (טו) ובבוא עם הארץ
לפני יהוה במועדים הבא דרך שער צפון להשתחות
יצא דרך שער נגב והבא דרך שער נגב יצא
דרך שער צפונה לא ישיב דרך השער אשר בא
בו כי נכחו יצא: (טז) והנשיא בתוכם בבואם יבוא
ובצאתם יצאו: (יז) ובחגים ובמועדים תהיה
המנחה איפה לפר ואיפה לאיל ולכבשים מתת
ידו ושמן הין לאיפה: (יח) וכי יעשה הנשיא נדבה
עולה או שלמים נדבה ליהוה ופתח לו את
השער הפנה קדים ועשה את עלתו ואת שלמיו
כאשר יעשה ביום השבת ויצא וסגר את השער
אחרי צאתו: (יט) וכבש בין שנתו תמים תעשה
עולה ליום ליהוה בבקר בבקר תעשה אתו:
(כ) ומנחה תעשה עליו בבקר בבקר ששית

האיפה ושמן שלישית ההין לרם את הפלת מנחה
ליהוה תקות עולם תמיד: (כ) ועשו את הכבש
ואת המנחה ואת השמן בבקר בבקר עולת תמיד:

(כאן מסיימן הספרדים)

(כ) כה אמר אדני יהוה כיריתן הנשיא מנחה
לאיש מבניו נחלתו היא לבניו תהיה אחותם
היא בנחלה: (כא) וכיריתן מנחה מנחלתו לאחד
מעבדיו והיתה לו עד שנת תדרור ושבת לנשיא
אך נחלתו בניו להם תהיה: (כב) ולא יקה הנשיא
מנחלת העם להונתם מאחותם מאחותו יתיל
את בניו למען אשר לא יפצו עמי איש מאחותו:

(ונסג הספרדים אם חל ר"ח ניסן כיום ה' לומר אחר הפטרת הקדש
פסוק ראשון ואחרון של הפטרת נזכר חדש):
ועשו כתיב

הפטרת שבת הגדול

והוא דוקא אם חל ערב פסח בטבת והפסחין הפטרס זו בחרי עטר נוללה
סי' ג' ד' עד סוף הסיון:

וְעַרְבָה לַיהוָה מִנְתַּת יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם בְּיָמֵי
עוֹלָם וּבְשָׁנִים קִדְמוֹנוֹת: (א) וְקִרְבָּתִי
אֵלֵיכֶם לְמִשְׁפַּט וְהִיִּיתִי וְעַד מְמַהֵר בְּמִכְשָׁפִים
וּבְמִנְאָפִים וּבְנִשְׁפָּעִים לְשִׁקֵּץ וּבְעֵשְׂקֵי שְׂכָר־
שְׂכִיר אֲלֻמְנָה וְיָתוּם וּמִפְּטִיגָר וְלֹא יִרְאוּנִי אָמֵן
יְהוָה צְבָאוֹת: (ב) כִּי אֲנִי יְהוָה לֹא שָׁנִיתִי וְאַתֶּם
בְּגִידֵי־עֵקֶב לֹא כִלִּיתֶם: (ג) לְמִיָּמֵי אֲבֹתֵיכֶם סִרְתֶּם
מִתְּפִי וְלֹא שִׁמְרַתֶּם שׁוּבוּ אֵלַי וְאִשׁוּבָה אֵלֵיכֶם
אָמֵר יְהוָה צְבָאוֹת וְאָמַרְתֶּם בְּפִי נָשׁוּב: (ד) הִקְבַּע
אָדָם אֱלֹהִים כִּי אַתֶּם קִבְּעִים אֹתִי וְאָמַרְתֶּם בְּפִי
קִבְּעֵנוּ הַמַּעֲשֵׂר וְהַתְּרוּמָה: (ה) בְּמִאֲרָה אַתֶּם
נֹאדִים וְאֹתִי אַתֶּם קִבְּעִים הַגּוֹי בָּלוּ: (ו) הִבִּיאוּ
אֶת־גֵּל־הַמַּעֲשֵׂר אֶל־בֵּית הָאוֹצֵר וְיְהִי טָרֵף בְּבֵיתִי
וּבְחַנוּנֵי נָא בְּזֹאת אָמֵר יְהוָה צְבָאוֹת אִם־לֹא אֶפְתַּח
לָכֶם אֶת אַרְבּוֹת הַשָּׁמַיִם וְהִרִיקֹתִי לָכֶם בְּרֵכָה עַד־
בְּלִי־דֵי: (ז) וְנִעַרְתִּי לָכֶם בְּאֵבֶל וְלֹא־שִׁחַת לָכֶם
אֶת־פְּרֵי הָאָדָמָה וְלֹא־תִשְׁגַּל לָכֶם הַגֶּפֶן בַּשָּׂדֶה
אָמֵר יְהוָה צְבָאוֹת: (ח) וְאִשְׁרוּ אֶתְכֶם כָּל־הַגּוֹיִם
כִּי־תִהְיוּ אַתֶּם אֶרֶץ חֶפְץ אָמֵר יְהוָה צְבָאוֹת:
(ט) חֲזֹקוּ עָלַי דְּבָרֵיכֶם אָמֵר יְהוָה וְאָמַרְתֶּם מַה־
נִדְּבַרְנוּ עִקְוֶה: (י) אָמַרְתֶּם שׁוּא עֲבַד אֱלֹהִים
וּמַה־בָּצַע כִּי שִׁמְרַנּוּ מִשְׁמֵרְתוֹ וְכִי הִלְכְנוּ קִדְרָנוּ
מִפְּנֵי יְהוָה צְבָאוֹת: (יא) וְעַתָּה אֲנַחְנוּ מֵאֲשֵׁרִים

הפטרת לשבת הגדול

יָדַיִם נִסְד־נִבְנוּ עָשִׂי רְשָׁעָה גַם בָּחֲנוּ אֱלֹהִים
וַיִּמְלֹטוּ: (א) אִזְ נִדְּבָרוּ יִרְאִי יְהוָה אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ
וַיִּקְשַׁב יְהוָה וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתַּב סֵפֶר וַזְכֹּרוּ לִפְנֵי
לִירְאֵי יְהוָה וּלְחֹשְׁבֵי שָׁמוֹ: (ב) וְהָיוּ לִי אָמֵר יְהוָה
צְבָאוֹת לְיוֹם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה סִגְלָה וְחִמְלָתִי
עֲלֵיכֶם בְּאֲשֶׁר יִחְמַל אִישׁ עַד־כְּנוֹ הַעֲבַד אֹתוֹ:
(ג) וּשְׁבַתֶּם וְרֵאִיתֶם בֵּין צְדִיק לְרָשָׁע בֵּין עֲבַד
אֱלֹהִים לְאֲשֶׁר לֹא עֲבָדוּ: (ד) כִּי הִנֵּה הַיּוֹם כָּאֲ
בְעַר בְּתַנּוּר וְהָיוּ כָל־יָדַיִם וְכָל־עֹשֶׂה רְשָׁעָה קָשׁ
וְלֹחַט אֶתֶם הַיּוֹם הַכֹּא אָמֵר יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר
לֹא־עֹזֵב לֶחֶם שְׂרֵשׁ וְעֵנָף: (ה) וּזְרַחָה לָכֶם וִירְאֵי
שָׁמַי שְׁמֵשׁ צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵי וַיִּצְאֲתֶם וּפְשַׁתֶּם
בְּעִגְלֵי מִרְבָּק: (ו) וְעַפּוֹתֶם רְשָׁעִים כִּי־יִהְיוּ אָמֵר
תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵיכֶם בְּיוֹם אֲשֶׁר־אֲנִי עֹשֶׂה אָמֵר
יְהוָה צְבָאוֹת: (ז) וְזָכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי אֲשֶׁר
צִוִּיתִי אוֹתוֹ בְּחֵרֵב עַל־גֵּל־יִשְׂרָאֵל הַקִּים וּמִשְׁפָּטִים:
(ח) הִנֵּה אֲנִי שֹׁלַח לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיאִ לִפְנֵי
כּוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא: (ט) וְהָשִׁיב לְכִי־
אֲבוֹת עַל־בָּנִים וְרַב בָּנִים עַל־אֲבוֹתֶם פֶּן־אֲבֹא
וְהִבִּיתִי אֶת־הָאָרֶץ חָרָם:
הִנֵּה אֲנִי שֹׁלַח לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיאִ לִפְנֵי
כּוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא:

הצטרת שבת וחול המועד על פסח

(ב) הוקאל סימן לז' עד סוף הכימן וסימן ל"ה עד סוף :

(א) כה אמר אדני יהוה עוד זאת אדרש לבית ישראל לעשות להם ארצה אתם כצאן ארם : (ב) כצאן קדשים כצאן ירושלים כמועדיה בין תהיינה הערים התרבות מלאות צאן אדם וידעו כי אני יהוה :

(כאן מתחילין הספרים)

לו (א) היתה עלי יד יהוה ויציאני ברוח יהוה וניחני בתוך הבקעה והיא מלאה עצמות :

(ב) והעבירני עליהם סביב ו סביב והנה רבות מאד על פני הבקעה והנה יבשות מאד : (ג) ויאמר אלי בן אדם התחיינה העצמות האלה ואמר אדני יהוה אתה ידעת : (ד) ויאמר אלי הנבא על-

העצמות האלה ואמרת אליהם העצמות היבשות שמעו דבר יהוה : (ה) כה אמר אדני יהוה לעצמות האלה הנה אני מביא בכם רוח וחיותם :

(ו) ונתתי עליכם גידים והעליתי עליכם גשן וקרמתי עליכם עור ונתתי בכם רוח וחיותם וידעתם כי אני יהוה : (ז) ונבאתי כאשר צויתי ויהי קול הנבאי והנה רעש ותקדבו עצמות עם אל-עצמו : (ח) וראיתי והנה עליהם גידים ובשר עלה ויקרם עליהם עור מלמעלה ורוח אין בהם :

(ט) ויאמר אלי הנבא אל הרוח הנבא בן אדם ואמרת אל הרוח כה אמר אדני יהוה מארבע

הפטרה לשבת חול המועד של פסח

רוחות באי הרוח ופחי בהרוגים האלה ויהיו :

(א) והנבאתי כאשר צויתי ותבוא בהם הרוח ויהיו ויעמדו על רגליהם חיל גדול מאד מאד :

(ב) ויאמר אלי בן אדם העצמות האלה כל בית ישראל הנה הנה אמרים יבשו עצמותינו ואבדה תקותינו נגזרנו לנו : (ג) לכן הנבא ואמרת אליהם כה אמר אדני יהוה הנה אני פתח אתי-

קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל ארצת ישראל : (ד) וידעתם כי אני יהוה בפתחי את קברותיכם ובהעלותי אתכם מקברותיכם עמי : (ה) ונתתי רוחי בכם וחיותם והנחתי אתכם על ארצתכם וידעתם כי אני יהוה דברתי ועשיתי נאם יהוה :

אני יהוה דברתי ועשיתי נאם יהוה :

(כאן מסיימן הספרים)

(א) ויהי דבר יהוה אלי לאמר : (ב) ואתה בן אדם קח לך עץ אחד וכתוב עליו ליהודה ולבני ישראל חבריו ולקח עץ אחד וכתב עליו ליוסף עץ אפרים וכל בית ישראל חבריו : (ג) וקרוב אתם אחד אל אחד לך לעץ אחד והיו לאחדים בדרך :

אדם קח לך עץ אחד וכתוב עליו ליהודה ולבני ישראל חבריו ולקח עץ אחד וכתב עליו ליוסף עץ אפרים וכל בית ישראל חבריו : (ג) וקרוב אתם אחד אל אחד לך לעץ אחד והיו לאחדים בדרך :

(כאן מסיימן הספרים)

חברו כתיב חברו כתיב

מגלת שיר השירים א

א (ה) שיר השירים אשר לשלמה: (ג) ישקני
מנשיקות פיהו כי טובים הדיך מיוני
(ו) לריח שמניך טובים שמן תורק שמך על-
ש' רבתי

רש"י

א (ה) שיר השירים אשר לשלמה. שנו דעותינו כל שלמה (דק לרז)
למה לא מיהקו אחר אצו כמו במשלי וקהלת האמריים ששיר
השירים קדם מלך שחשלוס שלו. שיר שהוא על כל השירים אשר נאמרו
להקדוש ברוך הוא מאת עמו ועמו נכנס ישראל. אחר ר' עקיבא לא היה
העולם כדאי כיום שיתן זו שיר השירים לישראל שכל הכתובים קדם ושיר
השירים קדם קדשים אחר רבי אלעזר בן עזריה למה הדבר דומה למלך
שנטל קאה חטים ונתנה לנחמס אחר לו הולא לי כך וכך כולה כך וכך
סובין כך וכך מורקן וקליה לי מתוכה גלוקקא אחת מנופה ומעולה כך וכך
הכתובים קדם ושיר השירים קדם קדשים שכולו יראת שמים וקבול שיר
יילכותו: (ג) ישקני מנשיקות פיהו. זה השיר אומרת בפיה בגלות
באלמותה מי יתן וישקני הנולך שלמה מנשיקות פיהו כמו מאז בפיהו (כ)
כראה לי להגיה. ורש"י קשה ליה מנשיקות פיהו יתור. אלא ר"ל מנשיקות
פיהו הרגיל מאז ודוק). לפי שיש מקוונות שנוסקין על גב היד ועל הכתף
אך אני מתאמה ושוקקת להיותו נוהג עמי כענהו הראשון כמתן אל כלתו
אל פה: כי טובים. לי דודין מכל ונשחה יין ומכל עובג ושוחה ולשון
עברי הוא להיות כל כעודה עונג ושוחה נקראה על שם היין כענין שאל
אל בית משה היין דאסתר [אסתר ו']. בשיר לא ישחו יין [ישעיה כ"ג]
והיה כבוד ונבל ומלי ותוף ויין ונשחיה [שם ה'] זה צלור מנשוחו. ונשחה
דבונא שלו על שם שמתן להם תורתו ודבר עמהם פנים אל פנים ולחם
דודים עולם ערבים עליהם מכל שעשוע ומנומטים מאלו להופיע עין
עליהם לכאר להם סיד טעניה ומסתר לטובותיה ומחלים פניו לקיים דבר
זהו ישקני מנשיקות פיהו: (ג) לריח שמניך וגו'. שם טוב נקרא על שם

(1)

א 1

שיר השירים א

עלמות אהבוך: (ו) משכני אהרןך נרוצה הכיאתי
המלך הדריו נגילה ונשמחה בך נזכרה דדיך
מיון מישרים אהבוך: (ו) שחורה אני ונאמה בגות
ירושלם באהלי קדר ביריעות שלמה: (ו) אגרי
תראני שאני שחחרת שישפתני השמש בני

רש"י

שיר טוב: לריח שמניך טובים. שהריחו בהם אפסי ארץ אשר שגעו
שועד הטוב ועשורך כיראת זמנרים: שונ תורק. נקרא שונך להיות
לומר עליך אהה שונך אשר תירק תמיד להיות ריח ערב שלך יולא למרחוק
שכן דרך שונך ערב בכל עת שהוא בללוטית חתונה אין ריחו נודף פתחה
ומירק שנתה לכלי אחר ריחו נודף: על כן עלמות אהבוך. לא יתרו לקול
השמועה והבגיר אף רחב הזנה אגרה כי שוענו אשר הוביש וכו' [יהושע
ב']. ועל ידי כך כי ה' אלהיכם הוא האלהים בשמים וגו': עלמות בחולות
לפי שהדבר דינשו לבחור שאהבתו מתצנתו ולפי הדוגמא העלמות הן
האומות: (ד) משכני אהרןך נרוצה. אני שונעתי ומשלוךך רנוז שאמרת
למשכני ואני אהרתי אהרןך נרוצה להיות לך לנאה: הציאתי הנולך מדרוי.
וגם היום הזה עודנו לי גילת ושוחה אשר נדבחת: כן: מוכיה דודין.
גם היום בללונות חיות תמיד אזכיר דודין הראשונים מכל ונשחה עונג
ושוחה: מישירים אהבוך. אהבה עזה אהבת מישור בלי עקיבה ורכסיס
[לשון הפסוק והיה העקוב לוישור והרכסיס לנקה]. ישעיה וי' אשר
אהבוך אני ואבותי באותן הימים זהו פשוטו לפי עניינו ולפי דוגמתו הם
ומוכרים לפניו חקר נעורים אהבת כלולות לבתם אחריו בנדבר בארץ יום
ולמות וגם לדה לא עשו להם והאחינו זו ונשלחו ולא אהבו האיד נלא
לנדבר לא נוקים זרע ומנוות והלכו אחריו והוא הציאם לתוך מדרו סיקף
עניי צו עולם היום גילים ושוחהם זו אף לפי עניי ונשחה עשעים
תורה ושם ומוכרים דודיו מייך ומישור אהבת אהבו: (ה) שמורה אני
ונאמה וגו'. אהם רעיותי אל אקל בעיניכם אף אם עזבתי איש ונשתי שמרות
שמי כי שמורה אני ע"י שזיפת השנים ונאה אני במיתוך איברים נאים.
בנדבנות קלה אני לסתכסם להיות כיריעות שלמה. דוגמא היא זו אומרת
נכסת ישראל לאומות שמורה אני בנעשי ונאה אני בנעשה אבותי ואף
בנעשי יש ומה נאים הם יש כי עון העגל יש כי כנגדו זכות קבלת התורה
וקרא לאומות בנות ירושלים על שם שהיא עתידה ליעשות ומרפולין לכולן
כמו שכתב יחזקאל ונחתי אתהן לך לבנות [יחזקאל ע"ז] כמו עקרון ונחתי
[יהושע ע"ז] אל תלואני. אל תסתכסו כי למיין [כמו כי ראו בארון

(2)

אני נחמד כי שמני למטה את הנקמים ברמי שלי
לא נטרתני: (א) הנדה לי שאהבה נפשי איכה
תרעה איך תרביץ בפתחים שקמה אחיה בעטיה
על ערבי הברק: (ב) אמר לא תדעי לך היפה
בנשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי אתי גדיתיך
על משננות הרעים: (ג) לקסתי ברמי פרעה

רש"י

ה' שואל א' ו': שאתי שמרורת. לפי שאין שמרתי וכיעורי ונעתי
אני על ידי שזינח השמש שאו ו שמרות נוח להתלנן כשיעמוד צלל: בני
אני נחמו צי. הם בני מלרים שבדלתי זהם ועלו עמי בערב רב הם נחמו
צי זהקתם ופתויים עד ששמוני נוערה את הכרונים ושם שפתתי השמש
והושמרת. כלומר נחמוני עובד אלהים אחרים וכרמי שהיה שלי ונחמוני לא
כרמי. מנינו פרנסים נקראים צמקרא בלשון כרמים שנאמר ונחמי לה את
כרמי משם [הושע ב'] ונחמונין ואנני לה ית פרנסא וכן לא יפנה דרך
כרמים [איוב כד']: הגידה לי שאהבה נ פ. עכשיו רוח הקדש
חוזר ונדמה אותן ללאן הסגינה על הרועה האומרת כנסת ישראל לפני
כאשה לנעלה הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה לאך בין הזאבים הללו
אשר הם צמוכס ואיכה תרביץ בפתחים זהה שהיה עת לרה להם
כלהים שהיא עת לרה ללאן: שלמה אהיה כעוטיה. והם חאמר ויה
איכפת לך אין זה כבודך שאהיה כאבילה עוטה על שפה צוכיה על לאני:
על עדרי הנזירך. אלל עדרי שאר הרועים שהם רועים לאן כמותך כלומר
צין גודי האומות הסמוכים על אלהים אחרים ויש להם מלכים ושרים
ונכהים אוחם: (ח) אם לא תדעי לך. זו היא השונת הרועה אם לא
תדעי לך להיכן הלכי ל-עוה לאך אשה יפה בנשים שמרל לו הרועה ונלה נהני
אוחם: לאי לך בעקבי הצאן. הקצלי נפסיעה דרך שהלכו הצאן והעקבים
נכרים טראלי"ש בלעז (פסטאפעצן). וכן הרבה צמקרא ועקביתך
לא נודעו [תהלים ע"ח] נחמכו עקבך [ירמיה י"ג] והוא יגוד עקב
[נראשית נ"ט] ישנן על עקביו ואחורו הדרך לכי: ורעי את גדיותך
על משננות הרועים. צין עשכנות שאר הרועים שאת אללם חה הדוגמא
אם לא תדעי לך כנכותי ועדתי היפה בנשים בשאר אומות איכה תרעי
ותנלני מיד המליקים לך להיות ציניהם ולא יאבדו ציך התצונני דרכי
אבותך הראשונים שקבלו תורתו ושמונו משמרתו ומלותי ולכי בדרכיהם ואף
בשבר זאת תרעי גדיותך אלל שרי האומות וכך אומר ירמיה. הליצי לך ציונים
שהי לנך למסילה וגומר [ירמיה ל"ח]. לקסתי ברמי פרעה דמיתך

דמיתך רעיתי: (י) נאוו לחיך בתורים צוארך
בתורים: (יא) תורי זהב געשה לך עם נקדות
בזקת: (יב) עדיש המלך במסו נרדי נתן ריחו:
(יג) צרור המלך הדי לי בין שדי יליו: (יד) אטבל
המלך הדי לי בכרמי עין גדי: (טו) הנך יפה

רש"י

רעיתי. למ"ד זו כמו למ"ד לקול חמו המון תים [סס יו"ד] וכמו למ"ד
רעית שמיך לקבילת סוקים הרבה שאספתי מחנותי ללאם לקדחך דרכי
רעיתי להשיעך כמו שנאמר דרכת גים סוכך [מקדוק ג'] סוקים הרבה
עם דמיתך רעיתי שמקחך מנעקתך שנאמר ואחס תחישון [שמות י"ד]
ואת רעיתי כפרי אגדה. ד"א דמיתך רעיתי עם דמיתך רעיתי עם
הרעיתי לכל שרעיתי את: לקסתי. קבולה סוקים ונלשו לעז קנל"י שא
[אין פפערד, פפערדע, היער קאללעקטיף: איינע מענגע פפערדע]:
דמיתך ארשתי בלע"ז ג"ל אפיינטי"מנט [דאז דענקטן, בעדאכט זיין] [וכן
בלע"ז [סופטי"כ' ה'] אוחי דימו להרוג, אפיינטי"מנט, וראה עם ההעקרה].
עמו אוחי דימו להרוג [שופטים כ'] כי עם קטמתיך נקסוים גאים:
(י) נאוו לחיך בחורים. שורות נזמי און ומנחת זמנ: לוואך בחורים.
נקי זהב ומרגליות מרחות צפמילי זמנ של ציזת הים: (יא) תורי זהב
שעה לך. כוללכו אני וצית דיני לפני צא פרעה שחשיאנו ואחזק את לני
צמקרא אחרך עם כל שנה בנזי אולרותיו כדי שנעשה לך תורי קטוטי זהב:
עם נקדות הכסף. שהיה ציך כנר שהולאת ומלרים שבדולה היתה ציזת
הים מציזת מנרים: נקדות. כלי כסף ונוקדים ויולויים צמברבורות
מיונים. (יב) עד שהמלך צמקצי. משינה כנסת ישראל ואומרת כל זה
אמת טובה נתלתני ואני במלחך רעה כי צעוד המלך על השלמן ומקנת
מסא: נרדי נתן ריחו. מילוף להנאשם צעוד שהשכינה צמיי ק קלהי
בעגל ולשון חכה כחצ הכחוב נתן ריחו ולא כחצ הנאשם או הקריח לפי
צמנ הכחוב בלשון נקיה: (יג) צרור המור דודי לי. דודי נעשה לי כמי
יש לו צרור המור צמיקו וא"ל הרי לך צרור זה שיתן ריח טוב מן הראשון
בצמיתך הקב"ה נחלה לישראל על מעשה העגל ונאל להם כפיה על
עיוס ואמר המדני לישכן ויצא זהב המשכן וכפר על זמנ העגל: צין שדי
יליו. אע"פ שמעלתי בו אחר לטכון עם: צין שדי. צין שני נדי הרון:
(ד) אטבל הכופר. יש נוסם ששמו כופר כמו כפרים עם נרדים ועשוי
עין אטבלות: כרמי עין גדי. עם נקוס ושם הוא מלוי ורעיתי בלגדה
מלוח כרמים עושים פירות ארבעה או חנשה פעמים בשנה ודוגמא פיל

שיר השירים א ב

רעיתי הנך יפה עיניך יונים: (ט) הנך יפה דרך
אף נעים אף ערשנו רעננה: (י) קורות בתי
ארום רחיטנו ברותים:

ב (א) אני חבצלת השרון שושנת העמקים
(ב) בשושנה בין החוחים גן רעיתי ב

הבנות: (ג) בתפוח בעצי הנער גן הדדי בין הבנות
רהיטנו קרי רשוי

לכמה כפרות ומחילות שמקל להם הקצ"ה על כמה נסיונות שנסוהו נמנו
(טו) הנך יפה רעייתי. אני הייתי טושה בקלקולי והוא חזקני דדני ו
לומר כלחתי כדכרך [נמדבר י"ד] והרי את יפה ויפה: עיניך יונים. כל
כלה שעיניה כעורים כל גופה לריך נדיקה ושעיניה נאים חין גופה ל
נדיקה והדומה זו היא מהלתי לך על עונך והרי את יפה כנעשה והקני
נכשע יפה כנעשה אבות יפה כנעשך. כי עיניך יונים. לדיקים יש
שדבקו כי כיונה זו שמשמרת את בן זוגה אינה מניחתו שידרוג לאחור.
ויחספו אליו כל בני לוי ולא טעו בעגל. ועוד הנך יפה במלכת המס
שנאמר והנה עשו אותה וגו' וינך אותה משה [שמות ל"ט] הרי שקל
על כך: (טז) הנך יפה דודי אף נעים. לא היופי שלי אלא שלך את
הוא היפה: אף נעים. שנבנה על פשעי והשדית שכינתך בתוכי. וחי
קילוב של ירדה האם וירא כל העם וירגו [פרשת שמיני]: אף נעים
רעננה. על ידי נעיוותך הנה רעננה ערשנו כננינו וכננחטו שהם כול
נקבים אליך פו שנאמר ותקבל העדה וגו' [פרשת קרח]: המשכן קר
מטה שנאמר הנה נעשו שלשלתה וכן הנקדש קרוי מטה שנא' ביום צאת
הנחיות אשר צנית ה' [מלכים ב' י"א] על שהם פריין ורביין של יסול
(יז) קורות צמינו ארום. שכן המשכן הוא זה: רהיטנו. לא ידעתי
לשון קרשים או לשון צריהים אך ידעתי שאף בלשון משנה שנינו ורש
ציתו של אדם הן מעידן זו:

ב (א) חבצלת. היא טושה: שושנת העמקים. נאה ששושנת הסדר
לפי שחריטתה חריד שאין כה החמה שולטת שם: (ב) כנעו
בין החוחים. שנקבין אותה ותמיד היא עומדת צנוה וחדומה ונתה
רעייתי בין הצרות ופתות אותה לדוך אחריהם לגות כמותם אחרי חל
אחרים והיא עומדת באמונתה: (ג) כחפוח. אילן של תפוחים כשה
בין אילני קרק הוא חביב מן כולן שפריו טוב בטעם וצריח: כן דודי
הצנים. בין החמורים והדומה כן הקדוש צדק הוא מכל החלשים נכח
לפיך בלבו המדתי וישנתי. ומדעם אגדה התפוח הזה הכל צוחים ויש
(6)

שיר השירים ב

בצלו המדתי וישבתי ופרו מתוך להבי: (י) חבצלתי
אל בית הין והגלו עלי אהבה: (י) סמכתי

באשישות רפדוני בתפוחים ביהולת אהבה אני:
(א) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקיני:

(ב) השבעתי אתכם בנות ירושלם בצבאות או
באילות השדה אסתיעו וואסתיעורו את

האהבה עד שתהפין: (ג) קול הדדי הגההה בא
מרגל על ההרים מקבץ על הבעות: (ד) דומה

רשוי

לפי שאין לו כל כך צדחו כל האומות ועל הקדוש צדוק הוא צדקן חורה
הכל אני בלבו מודתי וישנתי: (ד) אל בית הין. אהל מועד ששם ניחנו
פ"ישים וביאוריהם של תורה: ודגלו עלי אהבה. וקבולתי שדגלני אליו אהבה
היא עלי ערדתי זוכרת אהבתו ודגלו חרי"ט בלעז [דבר רי"ך, וחס
לוח חויף אינני אכנענעהמע ארט אן זך ליהט. אן זך ליהט]:
(ה) סמכתי. עתה כמות החולים באשישי ענינים או באשישות סתם
רפדוני. רפדו רפידתי סביבותי תפוחים לריח טוב כדכך
החולים. כי חולה אני לאהבתו כי נאחתי לו פה בגלותי. רפידה לשון ילע
הוא כמו ירפד חרוץ עלי טיט [איוב ו"א]: (ו) שנאלו תחת ל אש.
נמדתי: וימינו תחבקיני. דרך שלשת ימים ניסע לחור להם ונחור ונתקום
הנחמה ונוריד להם ון ושלו כל זה אני זוכר עתה בגלותי וחולה לאהבתי:
(ז) השבעתי אתכם. אתם האומות בנאחית או באילות. שתהיו תפקד
ומחבל כלניים ואיילים: אסתיעורו ואסתיעורו את האהבה. שנינו לדודי
לשונות ולהחליפה ולנקט ממני להסתרות אחרים: עד שתהפין. בכל עוד
שהיא תקועה בלבי והוא חפץ בי: עד שתהפין. כמו: עד שהמלך נוספו
נעיד שהולך בנחשיו: אסתיעורו. אס חשניו כמו וישי ערך [שמואל
א' כ"ח] ופשרם לערך [דניאל ד':] ואסתיעורו. כמו העורר על השדה
קלנייר בלעז [קלאנען פאר געריכט. פראנעם] יש מדרשי אגדה
רבים ואינם מתיישבים על סדר הדברים כי רואה אני שבהנא שליח
רצה על יציאת מצרים ועל מתן תורה ועל המשכן וציאת הארץ וצית
התורה ובלות בכל ובנין בית שני וחורבנו: קול דודי. חזר הוסיפור
על הראשונות כאשר שקלר דבריו וחזר ולאמר לא אחריני לפיכך
השמות הדברים הוא הסתיל ואמר הביאני הולך מדרוי ולא סיפר סיכך
קדום במלכים בלשון סתם ועכשיו חזר ולאמר משיכה זו שאמרתם לכם
(6)

דודי לצבי או לעפר האילים הנחרצה עומד אתך
 בתלנו משגות מן החללות מצוץ מן החרקים
 (א) ענה דודי ואמר לי קומי לך בעיתי יפתי ולכי
 לך: (ב) כי יפה הסתו עבר הנשם חלף וקף
 לו: (ג) הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע
 וקול התור נשמע בארצנו: (ד) התאנה קטרה
 פניה והנפנים סמדר נתנו ריח קומי לכי בעת
 הסתיו קרי לך קרי

רימ"ט

יפתי ולכי לך: (א) ונתתי בחרוני הפלע בפתח
 המדרגה הראיתי את מראיך השמיעני את קולך
 כי קולך ערב ומראיך נאה: (ב) אחוה לני שעלים
 שעלים קטנים מחבלים זרמים וכרמינו סמדר:
 (ג) דודי לי ואני לו הרעה בשושנים: (ד) עד
 יתיר יוד

רש"י

לקרע שתכנסו לארץ: והנפנים סמדר. קרצ זמן נכחי היין. ד"א כשרים
 שנסכם חנטו וסגלו לפני מעשים טובים והריח ריח טוב: קומי לני. כתיב
 יוד יתירה קומי לך לקבל עשרת הדברות. דבר אחר התאנה חנטה פניה
 חלו פ"שעי ישראל שכלו בשלשח ימי אפילה: והנפנים סמדר נתנו ריח.
 חלו הנשאים מהם עשו חטונה ונתקבלו כך נדרש בשקיקחה: (ד) יונתי
 נגמוי הסלע. זה נאמר על אותה שעה שדק פרעה אהריסם והשיגם אותם
 מונים על הים ואין מקום לנוס לפניהם מפני הים ולא להפנות ללדקין
 ומפני מיות רעות למה היו דומין באותה שעה ליונה שברחה מפני הכן
 ובנסה לנקיית הקלעים והיה הנחש נוטף בה חכנם לפניו הרי הנחש חלא
 לתוך הרי הכן אמר לה הקצ"ה הראיתי את מראיך את כשרון פעולתך לני
 את פינה צעת לרה: השמיעני את קולך. וינעקו בני ישראל אל ה' [סס
 יד]: נחמוי. נקק והוא לשון שבר ודויה לו יחונו וינעו [תהלים ק"ז]
 והיתה אדמת יהודה למזרים לחגל [ישעיה י"ט] וכשהן רצים קורח
 לתן חגוי וכן קלה קלוי וכן ויכרות את מדויהם [שמואל ב' י]: הנדרגה.
 חישקל"ים צלע"ז [א"ס אלטפראגל, טראפפעלן, שטיפעלן] כשעובין חרץ
 סנינות המגדלים ושופכין העפר לנעלה להגביה התל סביב עיטין אותה
 מדרגות מדרגות זו למעלה וזו: נסחר המדרגה. פעמים שיש זה חורים
 נכנסים שם שרטים ועופות: (טו) אחזו לנו שועלים. שוע הקצ"ה את
 קולם לזה את הים וטעמים וזהו אחזו לנו השועלים הללו הקטנים עם
 המזלים שלף הקטני היו נחבלים את הכרמים צעור כרמנו סמדר שהענני
 דקים כשהיתה בה ישראל יולדת זכר והיא שומנתו והיו הולרים נכנסים
 לנחיהם ונחפשים את הזכרים והחיותק טעון והוא בן שנה או בן שנתיים
 וכן וינחין חניקות מצית מלרי ומתיק מלרי מלרי ומתיק ישראל עונתו
 ומקום שטיוון שם והיו חופשין ומשליכים יפתי ליאור ולמה קורא אותם
 שועלים מה השועל הזה ונביט לפנות לאחוריו לברוח חף מנחיהם
 לאחוריהם שנאמר אטוסה מפני ישראל [פ' נשחל]: שעלים קטנים. כתיב
 סקר ו' על שם שהיה נפרע מהם צוים שנמדדו בשעלו של ונקום [כנ"ט]
 שפיעה י': (טז) דודי לי ואני לו. הוא כל לרכיו חבט מונני ולא לזה חלא

בנשכני דודי ורלתי אחריו כן היחה נושא הייתי אומרת לנאולה עד הוס
 חרבע מלוח שנה שנאמרו בין הנחריים: קול דודי הנה זה בל. לפני קול
 כידלג על ההרים ומקפץ נבנעיה: (ט) דומה דודי לנבי. בקלות מרולת
 שויהר לנח כלני וכעופ" האילים. עופ" חיל נסור: הנה זה עימד ויו
 סמרה הייתי ליכב ענונה עוד ימים רבים והנה הוא הודיע שהיה עומה
 ונתין מן חלונות השמים את העשוי לי שנאמר ראה רחמי את עני עמי
 [שמות ב']: ענה. לשון ענייה ולשון לעקה קיל רם וזה כנין חב וכלל
 ובנו הלויים [ברשת כי תנול]: ואמר לי. ע"י משה: קומי לך. חננה
 אהכס העמי מלרים [פ' שמות]: (יא) הסתיו עבר. חין עכשיו שנת
 נדרך. סתיו חורף חרס חורף סתוא: (יב) הנננים נראו בארץ. קרע
 יוני החמה שהאילנות מולחין פרחים והולכי דרכים מתעננין לראות: עת
 הזמיר הגיע. שהעופות נוחנין זמר וקול ערב להולכי דרכים: וקול התור
 כהשועי חורים ובני יונה דרך העופות להיות משוררים ומשגלנין ביוני יום
 (יג) התאנה חנטה בניה. כהשועי: והנפנים סמדר. כשנפל הפתח
 והעננים מובדלים זה מזה וכך ים כל עננה לעננה קרויה סמדר. כל
 הענין הזה לפי פשוטו לשון חבת סתוי שנחור מרלה את ארוסתו לני
 אחריו כן עשה לי יודי: [י] ענה דודי. על ידי משה: ואמר לי. על ידי חסין
 קומי לך. חלו חרבע מלוח שנה דלגתים למניחם משגולד ינחק: [יא] כי הנה
 הסתיו נדר. חלו חרבע מלוח שנה דלגתים למניחם משגולד ינחק: הנשם
 שהוא ש"יחיתו של סתוי חלף והלך לו כלומר פ"ו שנה של קושי הסמדר
 נצרו עליכם והלכו להם השגולדה מרים הקשו המלרים שצמד על ישראל
 ולכך נקראת מרים ע"ש שונררים: [יב] הנננים נראו בארץ. הרי משה
 ואהרן מוכנים לכם לכל לרכיכם: עת הזמיר הגיע. שאחס עתידים לומר
 שיהיה על הים: וקול החיר. קיל החייר הנדול. ד"א קול סמדר קול שהגיע
 זמן ליאחס מנלרים: [יג] התאנה חנטה פניה. הגיע זמן של נכורים

שיר השירים ב

שִׁפּוֹתַי הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים סָבִב דְּמַהֲלֵךְ הַדָּרִי לְצִי
אוֹ לְעַד הָאֵלִים עַל־הָרֵי בְּתָר:

ג (ב) עַל־מִשְׁבְּבֵי בְּלִילוֹת בִּקְשָׁתִי אֶת שְׂאֵהָהָה
נִפְשִׁי בִּקְשָׁתִי וְלֹא מִצְאָתִי: (ג) אֶקְוֶמָה נָא
וְאֶסְוֶבְבָה בְּעִיר בְּשׂוֹקִים וּבְרַחֲבוֹת אֲבַקֶּשֶׁה אֶת
שְׂאֵהָהָה נִפְשִׁי בִּקְשָׁתִי וְלֹא מִצְאָתִי: (ד) מִצְאָתִי
הַשְּׂמָרִים הַסַּבְבִּים בְּעִיר אֶת שְׂאֵהָהָה נִפְשִׁי
רְאִיתָם: (ה) זָמַעַט שְׂעֵבְרָתִי מֵהֶם עַד שִׂמְיָאֵתִי
אֶת שְׂאֵהָהָה נִפְשִׁי אֶתְוִתִּי וְלֹא אֶרְפְּנוּ עַד־
שְׂהִבִיאָתִי אֶל־בֵּית אָמִי וְאֶל־חֵדֶר הַדֹּרֹתִי:
(ו) הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָאוֹת אוֹ
בְּאִילוֹת הַשָּׂדֶה אֲסִי־תַעֲרִירוּ וְאִם תַּעֲוֹרְרוּ אֶת־

א' נחה

רש"י

לי עשו פסח קדשו זכויות עשו ונשכן הקריבו עולות ולא תבע מלאות
אחרת: ואני לו. כל זכרי הצעתי היינו ולא מאלהים אחרים: הרועה. אם
לאנו כשנסוים זמרעה טוב וטוב ויפה: (ז) עד שיסוח היים. מוסב למקרה
שלמעלה היינו דודי לי כי לו עד זמן שגרם העון ושפחתי השונם כחם
היום וגבר הערצ: ונסו הלללים. מטאנו בעגל מטאנו זמרגלים: ונסו
הלללים. זכויות המוגיות עלינו פרקתי עולו: סוב דמה לך דודי. גרומתי לו
להסחלק מעלי על הרים המושלגים ומני: צהר. לשון חלוקה והפלגה:
ג (ח) על משכבי זלילות. צר לי שיצתי אפילה כל שלשים ושמונה
שנה שהיו ישראל מנוסים: בקשתיו ולא מלאחתי. כי אהני
בקרבכם. כי לא אעלה בקרבך: (ג) אקומה נא ואבקשה את
אעלה אל ה' [פ' כי תשא]: (ג) מלאוהי השומרים. הם נושה והאקו:
אם שחצנה נפשי ראיס. מה מלאהם נפיו: (ד) כמעט שערתי נושה
קרוז לפרישחם ומני לסיף ארבעים שנה: עד שנלאה. שהיה עומי צני
יחשה לכבש שלם ואחד מלכים: אהחתי ולא ארפנו. לא נחתי לו רשיון
עד שהניחוהו אל עשן שילה זשניל כל זאת טעשה לי: (ה) השנעתי
אחכם. האומות זכויות גולה זנייכם: אם העירו ואם העוררו. אהחתי
דודי ומני על די פתוי והסחה לעוזנו לשוב מאחריו: עד שהסחף. צהר
(9)

שיר השירים ג

הֲאֵהָבָה עַד שְׂתַחֲפֵץ: (ו) מִי זֹאת עֹלָה מִן־הַמִּדְבָּר
בְּתִימְרוֹת עֵשֶׂן מְקַמַּרְת מִד וּלְבוֹנָה מִל אֲבָקָת
וְהִבֵּר: (ז) הִנֵּה מִשְׁתוֹ שֶׁל־שְׁלֹמֹה שְׁשִׁים גְּבָרִים
סָבִיב לָהּ מִגְּבֵרֵי יִשְׂרָאֵל: (ח) בָּלֵם אֶחָזִי חֶרֶב
מִל־מִדֵּי מִלְחָמָה אִישׁ חָרְבוּ עַל־יָרְכּוֹ מִפְּחַד
בְּלִילוֹת: (ט) אֶפְרַיִן עֲשֵׂה לֹא הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מַעֲצֵי
הַלְבָּנוֹן: (י) עֲמוּדָיו עֲשֵׂה כֶסֶף רִפְיֹתוֹ זָהָב מִרְגְּבוֹ
אֲרָגְמָן תּוֹכוֹ רִצּוֹף אֶהָבָה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַם:
(יא) צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בַּעֲטָרָה

רש"י

שהצתנו חפץ עלי: (ו) מי זאת עולה מן המדבר. כשהייתי מהלכת זמדב'
והיה עמוד האש והענן הולכים לפני והורגים נחשים ועקרנים וטורפים
הקילים והזכרנים לעשות הדך מישור והיה הענן והעשן עולין ורוחין
אותו האומות ונמתיחות על גדולתי ואומרת מי זאת כלומר כמה גדולה
היא זאת העולה מן המדבר וגו': כתמרות עשן. גבוה וחקיף כחומר:
ונקשרת מור. על שם ענן הקשרת שהיה מתמר ומעל מוצח הפנימי: רוכל.
שם המוכר כל מיני צמנים: אצקת. ע"ש סכותשין. אותם ושיחקין הדק
כאצק: (ז) הנה מתמו שלשלמה. אהל מועד והארון שהיו נושאין זמדבר:
ששים זבורים סביב לה. ששים דבוא סביב לה: מנצרי ישראל. מיואלה
הלזא מלמד הפחותים ענן עשירים והיתרים על בני ששים: (ח) מלומדי
מלחמה. מלחמתה של תורה וכן הסהנים הקיינים אותם החוכים סביבות
המשכן מלומדי סדר עבודתה. איש חרצו. כלי זיינו הן מקורם וסיוניים
שמעמידים על ידם אם הגירסא והמקרה שלא חשכה: מפחד זלילות. פן
ישכחום ויצאו עליהם זרות וכן הוא אומר נשקו זר פן יאקף ותאזרו דרך
[תהלים ז'] : (ט) אפריון עשה לו. זה אהל מועד שנקבע זמשכן שילה
עשה לו אפריון חופת סתר לכבוד: (י) רפידה. נושכנו ונושכנו
על הכפרת שהוא זהב: מרכבו ארגמן. זה הפרכת שהיה תלוי ורוכב על
לנוקות ומעמוד לעמוד: תוכו לוף. קדור זלפת. אהנה ארון וכפרת
וכרונים ולוחות: מננות ירושלים. אלו ישראל יריאים ושלמים [ירושלים
טוב ירא שלם] להק"ה: (יא) צנות ליון. צנים שמלויינין לו במילה
ובתפילין וזלמיים: זעטרה שעטרה לו אמו. אהל מועד שהוא מעוטת
זנויין חכלה וארגמן וחולעת שני. אמר רבי נחמיה שאל רבי שמעון זן

שיר השירים ג ד

שעטרה לך אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו:
ד הנה יפה רעיתי הנה יפה עיניך יוגים מבעד
לצמתך שעריך בעדר העזים שגלשו מקר

רשי

יחא' אח רבי אלעזר ר"י אי אפשר שמועט מאניך מהו בעטרה שעטרה
לו אמו אל משל למלך שהיה לו נח יחידה והיה אהבה ביותר לא זו
מחנכה עד שקראה נתי שאלמר שמעי נח ורמי [הללי מ"ה] לא זו מחנכה
עד שקראה אחתי שאלמר פתחי לי אחתי רעיתי לא זו מחנכה עד שקראה
אחי שאלמר שמעי אלי עמי ולאומי אלי האזינו [ושעיה כ"א] ולאומי כתיב
עמד ר"ם בן יוחאי ונסקו על ראשו וכו' : ביום חתנתו. יום מתן תורה
שעטרוהו להם למלך וקבלו עול : וביום שמחת לבו. זה שמיני למילואים
שנחתך בו התשכן במדבר :

ד הנה יפה רעיתי. קילסן ורין וערבו עליו קרנותיהם : עד שיפוח
היום. שחשאו לפניו זימי חפני ופנחס : עיניך יוגים. בנתיבך
ומראיתך ודומתך כינה הזאת הדנה בן זוגה וכששוחטין אותה אינה
מפרכסת אלא פושטת לוארה כך אח נחם שכם לקבל עולי ומוראי : ומעד
לנאמך שעריך בעדר העזים. הקילום הזה דומה קילום אשה הנאהבת לחן
מנפנים לקיסורין שעריך נאום ומנהיק בלוהר ולזנויות כשער עזים לננות
היודות מן הסרים ושערן מנהיק מרחוק. והדומה שדמה כנסת ישראל
לך זו היא מנפנים למחנותיך ומשכנותיך אף הרקיס שניך חנינין עלי
כעקב ונניו שנלשו לרדה מהר הגלעד כשהשיגם לבן סם. ד"א כחותן שנאנו
על מדין בעבר הירדן שהיא ארץ גלעד ולשון זה במדרש שיר השירים. ומעד
הוא לשון מנפנים שרוב בעד שבתקרא דבר המסך ומגין נגד דבר אחר כמו
ובעד כוכבים יחמוס [איוב ס'] הארץ צרימה בעדי [יונה ג'] הצעד ערפל
[איוב כ"ג] ומבעד הוא הדבר שהוא מנפנים לאורו בעד לכך הוא אומר
מבעד. למך לשון דבר הממלאם השיער שלא יפריח ללית רוח היא השכנה
הקיסוריים. ולא יתכן לפרש למחך לשון זומת שהיא התי"ו מורשה נחיי'
ש"ס כן היה לה להיות דגושה כשהיא נכמת לה"א לפעול זה פעולה
נקבה או לוי"ו לפעול זו פעולה זכר כמו תי"ו של שנת כשהיא נותנת לנקבה
היא נדגשת כמו מנה מדשה ושנתה [סו"ט ג'] וכן לזכר עולה שנת נשתי
והי"ו של למחך שהיא רפה על כחמו נאה במקיס ה"א ויהא שם הקיסור
נמה וכשהוא סמוך לתמו לזכר או לנקבה תהפך ה"א לתי"ו כגון שפחה
תהפך לומר שפחתו שפחתה וכן אמה אמתה ערוה ערוהה
וכן זה אמה אמתה אמתה לנחך : שנלשו. שנקרהו נחם מתורגם גלוס

שיר השירים ד

בלעדי : (ב) שניך בעדר הקציבות שעלו מן הררהצה
שגלם מתאמות ושגלה אין בהם : (ג) גחומ
השג' שפתותיך ומדברך נאמה קפלת הרפוח
רקניך מעעד לצמתך : (ד) במגדל דוד צנאריך

רשי

כשהנחות יודות מן ההר נמלא ההר נקרא ומיורם מהם : (ג) שניך
בעדר הקציבות וגו'. אף קילום זה נלשון נוי אשה שניך דקת ולזנויות
וקדורות על סדוקן כלמר וקדר עדר הרחלים הנדורות משאר הלשן נקלנ
ומנין נמקרות לרועה חכם והגון לזיכר נלמך שפושין אותן לכלי מילה
ומשוריי. איתן מעט לידתן שלא יתלכך הזמר ורואין אותם מיס אליוס :
שכולם מתאמות. לשון מתוס נצברי [תהלים ל"ה] כלומר תמותות אינטיין
נלע"ז : [גאנך, אונפערלעטלט] וכן מ' רש"י תהלים ל"ח, ד' : ושכלה. שום
שכול ומוס אין נחם וגלמר הדומה הזו על סם נצורי ישראל הכורחים
והוכלים חריניהם נשיניהם קניניהם והיה סם מתהקין מן הגול של ישראל
ומן העריות שלא יתלככו נצבירה וגלמר קילום זה על שנים שער אלף
איש שנלכו על מדין נקלנ ומנין שלא נחמד אחד מהם על העריות שיאמר
ולא נפקד ממני איש [פ' מרות] ואף על ההור הי"ב הניאו כפרתן ואף
על הגול לא נחמדו שהעיד עליהם הכחוש ויקחו את כל השלל ויניאו אל
משה ואל אלעזר הכהן וגו' [שם] : ולא הנביא אחד מן פיה אחת או ממור
אחד : (ג) כחוס השני שפתיך. נאות להנביא ולשור הנסחחם כמו
שעשו מרגלים לרחצ הזנה שאתו לה חתקת חוס השני וגומר [יהושע
ג] ובמרו הנשחחם : ומדברך דבוריך והיה היא מגורת הנדנרים כך אלל
הקירות [מזקאל ל"ג] אז נדברו יראי ה' [מלתי ג'] פרלרי"ך נלע"ז :
[דלם נערעדע] : רקתך. היא נוגה הפנים שקרין פומילש נלע"ז
[רשעלפערמיג. היער דיא רוגדען וואנגען] אלל העינים. ונלשון גירא
קורים אותו רומני דאפי דומין לפלח מלי רמון מנחון שהיא אדום
וסלנול הרי קילום נתי אשה והדומה פירשו רבותיו ריקנים שניך מלאי'
מנות כרימון : מעעד למחך. מנפנים לקיסורין : (ד) כמגדל דוד לוחך
קומה קופסה נוי גלשה והדומה כמגדל דוד הוא מגדל יין [שגולל ג
ס'] שהיא מקיס חזק ועופל ומגדל כך הוא לוחך זו לשבת הנזיה שהיה
חזק ומגדלן של ישראל ואותו המגדל ננוי תלפיות ננוי לגוי להיות הכל
מסתכלין בו ללמוד לזכותו וגוי מלחכת נתינתו והוא מגדל מלשון
מגדמות ארץ [איוב י"ד] והתי"ו בתלפיות כמו תי"ו שנתחמת ונתחמת
[ירמיה י"ד] : אף הרגן תלוי עליו. כך מנחם השמים לתלות מניניהם
ושלטיהם בתיבלי המגדלים : שלטי. אשפות שותנים נהם תי"ס וכ

שיר השירים ד ה

בשמים: (טו) מעין גנים באר מים חיים וגזלים
מן לבנון: (טז) עורי צפון ובואי תימן הפיחי גני
יזלו בשמי יבא דדי לגנו ויאכל פרי מגדיו:
ה (ח) באתי לגני אחתי כלה אריתי מורי עם-
בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני
עם תלבי אכלו רעים שתו ושברו דודים: (ט) אני

רש"י

מרכיבים מעשים טובים כפרים רמונים: כפרים עם נדרים. מיני צמחים
הם: (טו) מעין גנים. כל זה מוכר על שלח"ך ומקלסין כמעין הנשקה
אוחס והדוגמא ע"ם טבילת טוהר שנתה ישראל טובלות: ונזלים מן לבנון.
ממקום קניות צאין עכירה טיט: עורי לטון ורואי חיותן. אחר שעבר עלי
ריחך ונוי משכנותיך אני מלוט את הכוחות לפיך והימן להפיח בנגח ללאת
ריחך הטוב למרחוק והדוגמא על שם שהגליות מהקבלות ויוכל הגויס
מציאים אוחס מנחה לירושלים ונימי הננין יהיו ישראל נקני"ם של למועדי
ולדגלים וישראל מצינין יבא דודי לגנו אם אחס שם הכל שם:
ה (א) צמחי לבני. ציני מוכת הניח: אריתי. לקטתי והא לשון מקר' משנה
בפרק המוכר את הספינה כמלא אורה וכלו ואף לשון מקר' וארוה
כל עונתי דרך [תהלים פ'] ונאמר על שם הקטרת שהקטירו קטורת ימיד
הנשיאים על מזבח המיזבן ונתקבלה והוא דבר שאינו טהור לדורות ועל כן
נאמר אכלתי יערי עם דבשי יש דגם שהוא גדל בקנים כענין שנא' ציער
הדגם [שמואל א' יד] יערת הוא לשון קנה כמו והטם בסוף [שמות ז']
ושויתיה ציערתי ומוצין הדגם ומשליכין העץ ואני מרוכ חנה אכלתי יערי
עם דבשי אכלתי הקנה עם הדגם את שאינו ראו עם סרואי קטורת נדנה
וכן עעירי חטאת שהקטירו הנשיאים ואין חטאת קריבה נדנה ואני קבלתי
עו ביום: שתיתי ייני. הם הנכמים: עם חלני. מחקו וזמו מחלני: אכלו
רעים. צאולה מועד אהרן ונינו ונבית עולמים הכהנים כולם: שתו ושכרו
דורים. אלו ישראל אכלי צמר זנח השלמים שהקטירו להנכות התזנח:
ג) אני ישנה. כשהייתי שורה והקטם נבית ראשון נושתי מעבוד הקנייה
כישנא וכדומה: ולני ער. זה הקנייה כך נדרש בפרקתא ולני ער.
הקנייה שהוא לר לבני ומלקי [תהלים ע"ג] ער לשורתי ולהטיב לי: קול
דודי דופק. משרה שכניתי על הנציאי ומזהיר על ידיהם השכם ושלוה:
פתחי לי אל חצרנו לי שאסתלק מעליך: שראשי נמלא טל. לשון אדם
שנא נלילה דופק על פתח הארבעה אומר כן נשכיל חינך צמחי נלילי צמח
טל או הגשם והדוגמא שראשי נמלא טל שאני מלא רגון ונחת רוח מעל

שיר השירים ה ה

ישנה ולבי ער קול | דודי דופק פתחי לי אחתי
רעתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל קיצותי
רסיסי לילה: (ט) פשטתי את בתי איכבה
אדבש שנה רחצתי את רגלי איכבה אטנפם:
(י) דודי שלח ידו מן ההוד ומעי המו עליו:

ר' בדנש

רש"י

אניך שערצו עלי ומעשו כטל והנני בא אליך טעון נדבות ושילום שכר
מעשים טובים אם חסודי אלי: קיולותי רסיסי לילה. אף נידו הרבה
קיצות עיני פירענות ליפרע ומעוזי ומנאלי. טל הוא לשון נחת: רסיסי
לילה. נשמי לילה שהן טורה ועייפות. רסיסי חרנום של רביצים וכרביצים
עלי עשב וכרסיסי מלקושא. קיולות הן דניקי שערות הלאש המדונקים
יחד שקורין פלוזיילט בלע"ז (האלרנישעל, דיא האארלאקען) ולפי שזהו
המקור' בל' טל ומטר אחז בלשון ראש וקוולת שדרך טל ומטר לאחז בשער
וגקוולות. ויש לפרש טל ורסיסי לילה פניהם לטובה שכר מלות קלות
הנחות ליעשות כטל ושכר מלות חמורות הקשות כטורה רסיסי לילה:
ג) פשטתי את כחתי. כלומר כצר לגדתי לעזמי דרכים אחרים לא אוכל
לשוב אליך עוד כענין שנאמר ומאז חללנו לקטר למלכת השעם [ירמיה
ח"ד] שהיו הדרכים האלה ישרים צעיניהם ולשון פשטתי את כחתי
רחלתי את רגלי לשון שטובה האשה הונאשפת שאינה רוצה לפזוח לבעלה
הדלת לפי שפתח הכתוב בלשון אני ישנה קול דודי דופק סיים בלשון השיבה
הנופלת על לשון דופק על הדלת צמח משכב השינה בלילות: (ד) דודי
שלח ידו מן החור. שאלל הדלת וראיתי ידו ונחפכו עלי הנון ומעי לשון
לאהבתו ולפתחו לו. (ה) קמתי אני לפתוח לדודי וידי נטפו מור. כלומר
גלג שלם ונפש חפלה כמקשטת עולמה להחלצה על אישה נריח טוב: מור
עומר רוח עובר ומחפשט לכל לך: (ו) דודי חוק ענר. נסחר ונכסה
ממני כמו המוקי יריכך סחרי יריכך ע"ם שהיך בסחר וכן עד מתי
מחמתוקין [סם ל"א] הסחרי ותחכפי ממנח נוסה שנועלת צי: נפשי ללוח
נדרו. שאמר לא אבא אל ביתך כי מחחילה לא אביח לפתוח: (ז) ומלאו
השירים הסודנים צעיר. וחופסין נגנים המהלכים בלילות: הכוני פלעורי.
שכלו צי חצורה כל פלע ל' מכה כלי זיין הוא כנורו"א בלע"ז: (איינע
וואונדע) מלה נישט, ומנאר ב"כ [בראשית ד' כ"ג]: רדידי. עדיי המרודד
והמקצוע עלי וכן כל הענין לשון אשת נעורים המתאוננת על צעל נעיריה
ומתקשרת ור היא הדוגמא דודי שלח ידו מן החור כשהרתי רחלתי את
רגלי ולא אשחא לך ולא אשיג מן ע"א שנתחתי צי: [ד] שלח ידו. יקראת

(ה) גַּמְתִּי אֲנִי לַפֶּתַח לְדוּדֵי יוּדֵי נִסְפֵי מִזֶּרֶם וְאֶצְבְּעֵתִי
מִזֶּרֶם עֵבֶר עַל בָּפּוֹת הַמְּגִעֹל: (ו) פֶּתַחְתִּי אֲנִי
לְדוּדֵי וְדוּדֵי חֶמֶק עֵבֶר נִפְשֵׁי יִצְאָה וְדַבְּרוּ
בְּקִשְׁתֵּיהֶוּ וְלֹא מִצֵּאתֵיהֶוּ קִרְאתֵיהֶוּ וְלֹא עֲנִינוּ:
(ז) מִצֵּאתֵי הַשְּׁמֵרִים הַקְּבָכִים בְּעִיר הַפּוּנִי פִצְעוּנִי
נִשְׂאוּ אֶת דְּרֵדִדֵי מַעְלֵי שְׁמֵרֵי הַחֲמוֹת: (ח) הַשִּׁבְעֵתִי
רִשְׁיִי

קננתו ציני אה והניא עליו חיל מלך ארם ויכו צו וישב ממנו שב' גדול
וגו' [ד"ה ז' כ"ח] והרוב פקה צן רנליהו זיהודה ונאה ועסרים אלק
זיום אהד: ונעני הנוו עליו. זא חזקיהו צנו ושז צכל לצנו לדרוש להקב"ה
וכל דורו שלמים לא הם דור צישראל כמותם כמו שנופרש בחלק בדרקו מדן
ועד צאר שבע ולא מלאו עם הארץ מנצח ועד אנטוכיא ולא מלאו חיש
ואשה שאין בקלין צהלכות טומאה וטהרה וזהו וידי נטפו נור וגו' אף
יאשיהו נאמר צו וכמוהו לא היה לפניו מלך [מלכים ז' כ"ג] כי ראה
פירענות צנאה על מנשה ועל אהון לקיים שלח ידו מן ההור ונעני הנו:
[ו] פתחתי אני לדודי ודודי חמק עבר. לא ציטל גזירתו צמאמר צחזקיהו
הנה ימים צאים ונשא כל אשר צביחך וגו' [שם כ] וננבד אשר תוליד אלו
דניאל חכמה וישאל ועזריהו אף ציאשיהו ע"י חולדה הנציאה חכמי וננא
רעה אל ומקום הזה ועל יושביה וגו' [שם כ"ג] ואמר וכמוהו לא היה
לפניו מלך אך לא שב ה' וחרון אפו הגדול אשר חרה ציהודה על כל
הכעסים אשר הכעיקו וננשה ויאמר ה' גם את יהודה אקיר ועל פני
כאשר הקירותי את ישראל ונאחשתי את העיר הזאת [שם כ"ג]: נפשי ינאה
צדצרו. ינאה וננני צדצרו דבר זה: צקשתיהו ולא וננאחשתי. וה"ח והלא
ירומיה עומד וננחצב ציני יהויקים ודקיהו שובו אלי ואשובה אליכם לא
לצטל את הנזירה אלא להקל הפירענות ולהכיין מלכותם צשובם מן הגולה
לנישעם מאין נחישיה ולצננה' מאין הורם: [ז] מלאונו השותרים. צנוכדנלנר
ומיילותיו: הסוצנים צעיר. לנקום נקמתו של מקום: נשאו את רדידי. בית
הנרקס שומרי החומות. אף מלאכי השרת שהיו שומרים חומותיהם כענין
שנא' על חומותי ירושלים וגו' [ישעיה ס"ג] הם הליטו צו את האור כענין
צמאמר ומנחם שלח אש וגו' [איכה א'] [ח] השצנתי אהכם. האוונת
אנשי צנוכדנלר צראיתם צחכניה וישאל ועזריה מוסרי' עזנים לצצטן האש
ואת דינא לגוב אריות על עסקי התפלה ואת דודו של מרדכי ציני הנו:
אם תונואו את דודי. לעמיד לצו ליום הדין סינוקס מכה להביד עלי כענין
שנא' יצו עדיהן וילדקו [ישעיה ע"ג]: מה הנידו לו. שהשידו עלי הצני

אתכם בנות ירושלים אסתמצאו את הדודי סת--
תנידו לו שחולת אהבה אני: (ט) מה הדודך מהוד
היפה בנשים מה הדודך מהוד שצבה השבעתנו:
(י) דודי צה ואדום הגול מרבבה: (יא) ראשו
נתם פו קוצותיו תלתלים שחרות בעורב:
(יב) עיניו ביונים על--אפיקי מים רחצות בחלב
ישבות על--מלאות: (יג) לחיו בערוגת הבשם
מגדלות מרקחים שפתותיו שושנים למפות מור
עבר: (יד) ידיו גלילי זהב ממלאים בתרשיש

הנחתו חלתי צייסודין קסים ציניכם יצא צנוכדנלר ויעיד יצא אליהו ולופר
וכל נביאי האומות ויעידו עלי שקיימתי את החורה: (ט) מה דודך מהוד.
כן היו שאלים האומות את ישראל מה אלהיכם מכל האלהים שכן אהם
נפרטים ונללצים עליו: שצכה השבעתנו. להעיד לו על אהבתך: דודי לה.
לכן כמו אהו ומלכ [איכה ד']: ואדום. אפרש חמילה כל הענין לפי פשוטו
נקילוס נוי צבור כשהוא לכן ופניו אדמוניות: דגול מנצנה. דגול צמילות
הרצם רצים חיילותיו רצנות הרצה קרויין רצנה שנא' רצנה כלמת הפרה
נחמין [מחוקקל ט"ז]: [יא] ראשו. מצהיק כחם פז: כחם. הוא לשון
עגול' מלכים שאורצין צביית גזיית' וכן ישנא סהכס הטוב [איכה ד']. וכן
לחם אחרתי מנבטי [איזו ל"א] וכן וחלי כחם [עשלי כ"ה]: קולותיו
לחללים. לשון חלוי' פדלוי' צלע"ז [וואס העראצ הענגט]: שמורות
ועבר. כל אלה נוי לצבור: (יב) עיניו כיונים על אפיקי מים. נאות כעיני
יונים אפיקי מים עריצים למראה והצחורים יולאים שם לשוט וכן מקלם
החשורר עיני דודי כשהוא מניש על אפיקי מים דומות לנוי עיני יונים:
וחמות. עיני דודי צחלב: יושבות על מלאות. כל זה לשון נוי לא צולפות
אמר מדאי ולא שוקעות אלא יושבות על מלאות גומא שלהם והענין לפי
הזוגות והוא לשון כל דבר שעשוי למלאות גומא העשיות לו למושב כמו
לגני מלואים. ומלאות צו מלאות אכן [פ' חלוס]: (יג) לחיו כערנות
הטעם. אשר שם צאותם ערוגות גידולי מרקחים: מגדלות מרקחים.
ערוגות של מרקחים גידולי צמחים שנופטמים אותם מפשט רוקס:
[ק] גלילי זהב. כאופני זהב: מוולאים צחרטיים. כל ל' מושב אכן יקרא
הזהב קרוי מלאות: עשה. לשון שמונו עשהו [ירמיה ס'] קנן עב קרוי
שמה מטשי"ח צלע"ז [ד"א מאקסע, דער קלופפען]: פן. מעלמות פיל:

שיר השירים ה

מעיו עשת שן מעלפת ספירים: (טו) שוקיו
עמודי שש מוסדים על-אדניו מראהו בלבנון
רש"י

ומעולפת ספירים. ונקשטת ומתוקנת בספירים לשון ותעלף [פ' וישן]
דומתהמין ואיחקה: (טו) שוקיו. כעמודי שש המיוסדים על אחי פו:
עמודי שש. עמודי שש וחצירו [צמילת אסתר] על גלילי כסף ועמודי שש
ומראהו גבוה כארזי הלבנון: צמור כארזים. צמור צין הצנים צין שאר
עצים: (טז) חכו ומתקיס. דבריו ערבים: זה דודי. זה דמות דודי זה
דמות רשעי ועל כל אלה חליתי לאהבתו והדומה כלפי הקב"ה כך הוא דודי
זה ולכן להלצין עונותי את ולכן כשנראה נסיתי נראה בזקן מורה הרשות
וכן נשבתו למשפט לנחמה כחלב חמור ושער רשעי כעמר נקי [דניאל ז']:
[י] ארום. לפרע ונשואיו כענין שנאמר מדוע ארום ללבושך [ישעי' ס"ג]:
דגול ונרצנת. הרבה חילות ונקיפים אותו: [יא] ראשו כחם פו. החינה
דבריו הנשיקו כחם פו וכן הוא אומר פחה דברך יאיר [תהלים קי"ט]
פחה אנכי ה' אלהיך הראש תחלה שמשפט תלובה יש לו עליהם ואח"כ
בזר עליהם וגירותיו: קולותיו תלחלים. על כל קוץ וקוץ חילי תלים של
הלכות: שמורות כעורב. על שם שהיתה כחובה לפניו אש שמורה על גני
אש לצנה. דבר אחר קולותיו תלחלים כשנראה על הים נראה כצמור נלחם
בגבורה: [יב] עיניו כיונים על אפיקי מים. כיונים שעניניהם נופות אל
ארובותיהם כך עיניו על צחי כנסיות וצחי מדרשות ששם מושלים החורה
המושלה לנים: רוחות חלב. כשהן נופות נמשפט ומצרות דין לחיותו
לסדק לדיק נחל לו כדקתו ולהרשיע רשע לתת דרכו בראשו: יושבות על
גלחת. על מלאת של עולם משוטטות בכל הארץ [זכריה ז'] נופות טונים
ורעים [מש"י ט"ו]. דבר אחר חלמידי חכמים שהקב"ה נותנם עינים להאיר
לעולם כשם שהעינים מאירים לאדם כיונים הנודדים משוכן לשוכן לנקט
אכלם כך הם הולכים ומדרשו של פלוני חכם לציח המדרש של פלוני חכם
לנקט טעמי תורה. על אפיקי מים. על צחי מדרשות ששם מושלי מים של
חורה: רוחות חלב. לפי שקראש עינים והעין לשון נקבה היא רוחות
ל' נקבה הם ומלחמן עממן בחלב של חורה ומלגנים סתריה וסתומותיה:
יושבות על גלחת. מישבים דבריהם על איחניהם. ד"א עיניו עניייו פרש"י
של חורה והלכות ומטיות כיונים שהן נאים בהליכתן: על אפיקי מים.
צחי מדרשות: רוחות חלב. מלוחמות כחלב כמו שפרשתי: [יג] לחיי.
דברות הר סיני שהראה להם פנים ומצירות ושוחקות: שפתותיו שושניט.
דבורים שנדבר בהל' מועד ששם לרצוי ולכפרה ולרית טוב חורה טהלה
ואשם ונתנה ועולה ושלמים: [יד] ידי. הלוותה שנתנו מימינו מעשה ידיו
הנה: גלילי זכר. אלו הדברות שנתן נאמר הנחמדים מזהו ועם רב חמר

שיר השירים ה ו

בחור בארזים: (טז) חכו מתקיס וכלו מתקיס
זה דודי וזה רעי בגות ירושלים:
(ה) אנה הלך דודך היפה בנשים אנה פנה
דודך ונבכשנו עמך: (ז) דודי ירד לגנו
רש"י

רני יחשע בן נחמיה ומעשה נסים היו של סנפיריון היו והיו גללין.
ד"א על שם שמגלגלות טובה לעולם: מושלים בחרש"י. שכלל נעשרם
הדברות חרי"ג מלות: מעיו עשת טן. זה חורב הכאים הניתן באמצע
חמשה שומש"י כמעייס הללו שהם נחויים בצלמנו הגוף: עשה טן מעולפת
ספירים. נראה חלקה כעשה טן והיא קדורה דקדוקים רבים גזירות שוות
וננין אש וקלים וחמורים: [טו] מיוסדים על אחי פו. א"ר אלעזר הקפר
העמוד הזה יש להם כוח' למעלן ונסים למטן א"ר שמואל בר גרמ
פרשיות שנחורה יש להם כוחות למעלן ונסים למטן וסמכות לפניהם
ולאחריהם כגון פרשיות של שביעית ויוצא וכי חמכרו ומכר למידעך כמה
קשה אצקת של שביעית כדאיחא צמכת ערכין ופוכה וצנין יפקוד ה' א"ש
על העדה. זו אה קרנני לחנוי עד שאתה מתקדני עמו: פקוד ארום עלי
וכן כמה לכך נאמר שוקיו עמודי שש מיוסדים וגו': מראהו כלבנון.
המסתכל ומתצוק בדבריו מול: בהם פרטים ואלמים כיצד זה שמלכלך כך
ד"ח הסוגה בהם תמיד מחדש בהם טעמים: צמור. נכסר כארז' הנחמרי'
לכנין ולחזק ולגובה: [טז] חכו ומתקיס. דבריו ערבים ושאר נפש לא
חמו צערם א"י ה' הנאמן לשלם שכר יש חיד ומחוק מזה אל המבט
נמשעיים ומקבלו שכר. ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט ולדקה עליהם
הוא ימיה [יחזקאל ל"ג] עונות נחשטו לו לזכיות יש חיד מחוק מזה:

ך (א) אנה הלך דודך. מלנים ומקנטרים האומות את ישראל אנה הלך
דודך למה הניתן אורך עזובה אלמנה: אנה פנה דודך. כשחזר
והשירה פנה על כורס ונתן רשות לננות הציה והחמילו לננות צלו ואמרו
להם אנה פנה דודך אם חוזר הוא אליך נבקשו עמך כענין שא' וישמעו
לוי יהודה וצניעין כי בני הגולה צונים היכל וגומר וישו אל זרובבל וגומר
ונת עמכם כי ככם נדרוש לאלהיכם וגו' [עזרא ד'] וכוונתם לרעה כדי
לשעיתם מן המלכה והן משיצין: (ז) דודי ירד לגנו. זה לנו לננות
סיכלו והיה שם עמנו: לערוגה הצמס. מקום מקער הקטורת: לרעופ
נגנים. ועוד ירד לרעות לאנו נגנים אשר נפלו שם ארום שלא עלו מן
הגולה ומרה שכינתו עליהם צחי כנסיות וצחי מדרשו' וללקוש שושנים.
שומע ומקשי: נדברים בחורחה ללקוט זכיותיו ולכתסם נקשר זכרון לפניו
כענין שנאמר אלו נדברו יראי ה' וגומר [מלאכי ג']. ומה שאתה אומרים

שיר השירים ו

לַעֲרוֹנוֹת הַבָּשָׂם לְרַעוֹת בְּנִימִים וְלִלְקֹט שׁוֹשָׁנִים:
(א) אֲנִי לְדוּדֵי וְדוּדֵי לִי הָרֹעֶה בְּשׁוֹשָׁנִים: (ב) יָפָה
אֶת רַעֲיָתִי בְּתַרְצָה נָאוֹה בִּירוּשָׁלַם אֵימָה בְּנִדְגָלוֹת:
(ג) הַסְּבִי עֵינַיךָ מִנְּגִדֵי שָׁהִם הִרְחִיבֵנִי שְׁעָרָךְ
בְּעֶדֶר הָעֵזִים שֶׁלָּשׁוּ מִן־הַגִּלְעָד: (ד) שִׁנְיָךְ בְּעֶדֶר
הַרְחִלִים שְׁעָלוּ מִן־הַרְחִצָּה שֶׁגִּלְמִם מִתְּאִמּוֹת
וְשִׁבְלָה אֵין בָּהֶם: (ה) בְּפִלְחָה הָרַמּוֹן רִקְתָּךְ מִבְּעַד

רשי

לנקטו עמנו ולכנות עמנו חכי לדודי ולא אחס לי ולא חצנו עמנו כענין
שנאמר לא לכם ולנו לננות בית אלהינו [עזרא ד] ואומר ולכם אין חלק
ולדקה וזכרון צירושלים [נחמיה ז'] . (ב) סרועה צבועים. הרועה לאנו
במרעה נוח וטוב: (ד) יפה את רעייתי כחלה. והקב"ה מקלסה על זה
יפה את רעייתי כשאת רזויה לי כך הוא גדרם בספרי: נאום. את עתה
כאשר צראסונה צירושלים: איונה כנדגלות. חיילי מלכים אינךך אטיל
עליהם שלא להלחם ולהשתייכם מן המלכה כמו שנאמר בעזרא:
(ה) הסבי עיניך מנגדי. כצמור שארוסו חביבה ועריבה עליו ועיניה נאום
ואומר לה סבי עיניך מנגדי כי צראתי אותם לבי משחק ומתגאם עלי
ורחי גסה נזי ואיני יכול להחמק: סרה ציוני. הגים לבי כמו ורצהם עולל
ואון [תהלים ל'] רחב הם שנת [יסעיה ל'] איש"מייר צלע"ז: (אין
פערוואונדערונג, אין ערשטויטען זעטען, פערווירט מאכען). ונדוגמל
כך הוא אומר הקב"ה צמקרא זה אי אפשר להשיב לכם ארון וכספרת
וכרזים שהם סרה ציוני צבית ראשון להראותכם שהי יחירה עד שמעלתם
זי: שערך כעדר העזים. צקטיים ורכים ורקים שצבם יש שנת הרצה:
(ו) שיניך. קליים וגזורים שניך כולם לטובה כעדר החלים. סרהל
הזאת כולה קדושה למה להכלת צמרה לקרנן קרניה לסופרות שוקיה
לחלינן חיים לכנורות עורה לחוף אצל הרשעים מש' לכלבים שאין מהם
לקדושה כלום: ששים הנה מלכות. אברהם ויונה יריכו בני קטורה שם
עשרה יתמעל ונבנו שלש עשרה ילמך ונבנו שלשה בני יעקב שנים עשר
בני עשו שם עשרה [דברי הימים] הרי ששים. ואם תאמר לא מהם חנינע
שהיא אשה. אברהם מן חנינן: ושמיים פילגשים. נח ונבנו עד אברהם כל
תולדות יולאי הצינה שמיים מתאלם וכסם שהמלכות שהם כפי' המלך
יחירות גדולה על הפילגשים כך היו אברהם ויולאי יריכו חסונים גדולים
ויחיים צמיצות על הכל כאשר תראה סגל צה מלכים היתה חננע צה

שיר השירים ו

לַצִּמְתָּךְ: (ח) שָׁשִׁים הַמָּה מְלָכוֹת וְשִׁמְנִים
פִּילֵגְשִׁים וְעַלְמוֹת אֵין מִסְפָּר. (ט) אַחַת הִיא יוֹנָתִי
תַּמְתִּי אַחַת הִיא לְאִמָּה בָּרָה הִיא לְיוֹלְדָתָה רְאוּהָ
בְנוֹת וַיֵּאשְׁרוּהָ מְלָכוֹת וּפִילֵגְשִׁים וַיְהַלְלוּהָ: (י) מִי־
זֹאת הַנְּשָׁרְפָה כְּמוֹ־שֶׁחַר יָפָה בְּלִבָּנָה בָּרָה בַחֲמָה
אֵימָה בְּנִדְגָלוֹת: (יא) אֶל־גִּנַּת אֲגוּז יִרְדְּתִי לְרֹאוֹת
בְּאֵבֵי הַנָּחַל לְרֹאוֹת הַפְּרָחַה הַנָּפֵן הַנְּצוּ הַרְמָנִים:

רשי

לסלסונים היתה ונעצית פילגש לעשו. ואומר אל עמק שום ובו [פרשה לך
לך] הסושו כולם צעלה אחס והמליכו את אברהם עליהם: ועלמות אין
מספר. למשפחות הרצה כחלקו כל אלה: (ט) אחת היא יונתי. ומכלם אחת
היא הנכשרת לי ליונה חמה שהיא חמימה לז עס צן זונה: אחת היא
לאמה. לכנאותה הרצה מחלוקת צמתי מדרשות כלם לזם להנין חורה על
חפונה ועל אמתה: צרה היא ליולדתה. יעקב ראה אותה מטה שלימה
צלא פסול והודה וקילם למקום שנאמר וישתחו ישראל על ראש המטה
[פרשה ויחי]: ראוה צנות. את ישראל בגדולתה ויאשרו ומה היא קילוסן:
(י) מי זאת הנשקפה. עלינו ומקום הגזרה לגמון קרוי השקפה כך הוא
צית המקדש גזרה מכל הארצות: כמו שחר. סולך ומאיר מעט מעט כך
היו ישראל צבית שני צחלה זכובל פחת יהודה ולא מלך והיו משועבדי
לפרס וליון ואחר כך נחמס צית חמונאי ונעשו מלכים: איומה כנדגלות.
איומה בגזורים כנדגלות של מלכים כל זה הקב"ה מקלם את כנסת ישראל
יפה את רעייתי כחלה וכל הענין עד כאן: (יא) אל גנת אגוז ירדתי. עוד זה
מדברי שבינה הנה כחתי אל מקדש שני זה אלניך: לראות צאצי האבל. מה
לחלוחית מעשים טובים אראה כך: ספרהם הנפן. אם תפריחו לפני חלעני
חממים וסופרים וסונים: הנלו הרמונים. מקיימי מלות מליאים זכיות לעה
נמשלו ישראל לאגוז מה אגוז זה אחת רואה אותו כולו עץ ואינו ניכר מה
צבור פולעו ומולאו מלא מגורות ומגורות של אוכלים כך ישראל לנועין
ועווחנין צמעשיהם ואין תלמידים שבהם נכרים ואין מתשארם להכריז
על שנתן צדקה אתה מולא אותו מלא חכמה. ועוד כמה מדרשות לדבר
מה אגוז זה נופל צטיט ואין מה צחבורו ננאלם. חף ישראל גולים לבין
האומות ולקון מלקיות הרצה ואין מעשיהן כמאסין: (יב) לא ידעתי. כנסם
ישראל מחלונתם לא ידעתי להזכר מן החטא שאעמיד כצבדי ובגדולתי
ונכשלתי בשנאה חסם ובחלוקת סגבר צמלכי צית חמונאי סורקוס

שיר השירים ו ז

(ב) לא ידעתי נפשי שמחני מדבבות עמי נדיב:
ז (א) שובי שובי השולמית שובי שובי ונחודה
בך מהתחוו בשולמית במהלך המחנים:
(ג) מהדייפו פעמיד בפעלים בת נדיב המונן
יריכך כמו הלאים מעשה ידי אמן: יט שררך
אנן הפתר אר יחסר המוג בטנד ערמת חטים
רש"י

ואריסתונלום עד שהיה מציא אחד מהם את מלכות רוני וקבל מידו
המלוכה ונעשה לו עזר ואז נפשי שמחני להיות ונרכבו לסרכיב עלי דבני
שאר אומות: עמי נדיב: כמו עם נדיב יו"ד יחירה כו"ד של שכני סנה [פ'
וזאת הצרכה] גונותי יום [פרשה ויחל] רנתי עם [איכה א'] נפשי
שמהני. אני צעוני וניתים עלי כענין שאמר ואח למדת אחס עליו
לחופים לראש [ירמיה י"ג]:

ך (א) שובי שובי השולמית. אומרים אלי שובי שובי מאחר העקום:
השולמית. השלמה באמונתך עמו שובי אלינו: ונחמה בך.
לניב עמך לנינים ושלטונים כמו ואחיה חמה מכל עם [יחזקאל] כך דעם ר'
החמומא. ד"א ונחמה בך כנבון עליך מה גדולה נתן לך והיא אוערת מה
חחו בשולמית מה גדולה אחס יכולים לפסוק לי שחשא שזה לגדולתי
אפי לגדולת דנלי תחולות מחנות המדבר: (ב) מה יפו פעמיד צעלים.
הם אומרים לה חפנים אנו שחדקני בנו צעיל נוי והשיבות שראינו בך
בעורך ציטיך: מה יפו פעמיד. צעליית הרגלים צה נדיבים: חמוקי יריכך
כמו חלאים. קבוצות עדיי זהב קרוי חלי כחם [משלי כ"ה] אל חלי צל'
ערבי. ורצוחיו דרשוהו על נקצי השיחן של נכסים שנעשו מששת ימי
צראשית עגולים כמו ירך כמו חלאים לשון חפירה כמו חוליות הנור: מעשה
ידי אמן. ידי הקב"ה במקכת סוכה אמן כמו אומן קילובו של הקב"ה ישראל
ווקלסין אורח ומלעלה לטהר ונתחילין מראשו כחם פו ויורדין ונאין עד
סוקו עמודי שם לפי שהן באין לרצותו להוריד סכינתו מן עליונים
למחטונים והוא מונה קילובת מלמטה למעלה מה יפו פעמיד הם הרגלי'
ומנה והולך עד ראשך עליך ככרמל עד שהוא צל למוטבה אליו: (ג) שררך
אנן הקסה. טבורך כאגן של מים לגולין שרומיין בהם והוא עשוי מאבני
מים ובלשון ערבי קרוי סהר על שם שהטבור כמו נקב עגול מושלו כאגן
עגול והקלום הזה אינו מעניין נוי אשה כקילום העליון לפי שהעליון דודה
מקלם' וזה ריעותים וקלקות אחתה על שם עששים לומר הגונה את
להחזיר עינו והדוגמת על שם לשכת הגזית היושבת בטבור הארץ [יחזקאל

שיר השירים ז

סונה בשושנים. (ח) שני שדיך בשני עפרים
תאמי צביה: (ט) צוארך במגדל השן עניך
ברכות בחשבון ערשער בת רבים אפך במגדל
הלבנון צופה פני דמשק: (י) ראשך עליך
בברמל ודלת ראשך בארמון מלך אסור ברהמים:
רש"י

ל"ח]: אל יחסר המזג. לא יכלה מעם מעסק רונה לומר לא יכלה ולא
יפסיק מעם שום דברי הוראה: בטנך צמח חטים. שהכל לריכין לה: סונה
בשופנים. גורס ומקריינת בגדר שופנים די לה בגדר קל ואין אחד מכם
פוכך זו ליכנס שרי חתן נכנס לחופה לנו מגעגעות לחופה ולחנת מחווי צל
ליזקק לה אמרה לו טיפה דם כמדלל ראייתו הרי הוסך פניו לזר אחר ולא
נשכו נחש ולא עקרב עוקלו. הרי שהוא עוצר בדרך ראה צבורות צלאטי
החאנים פשט ידו ליטול אומרים לו של ישראל הם הוא מושך ידו מפני
הגזל הרי סונה בשופנים: (ד) שני שדיך. שתי הלוחות. ד"א מלך וכהן
גדול: (ה) נוארך. שהיכל והמזבח שהם זקופים ונבונים ולשכת הגזית גם
היא שם עשויה לחק ולמגן כמדלל השן: עניך. כצריכות אשר נחשבו
המושכות מים כן עניך על שער צה רצים חמייך כהסם יושבים בשערי
ירושלים עיני צה רצה עם ועסוקים בשחן תקופות ומזלות חממתם
ובינתים לפיני העמים מושכות כצריכות מים. ועוד יש לפרש צריכו' נחשבו
כמו יונים ולשון עשנה הוא הלוקח יוני שובך מפריה צריכה לראשונה
קוני' דם צלעו: (זריעון) ד"א צרוט. היר אים פלוראל. ד"א יונגען
טויבען: אפך כמדלל הלצנון. איני יכול לפרשו לשון חוטם לא לענין
פשט ולא לענין דוגמא כי מם קלום נוי יש צמוטם גדול וזקוף כמדלל
ואומר אני אפך לשון פנים זה שהוא אומר לשון יחיד ולינו אומר אפיך
שעל המלח הוא מדבר שהוא ענק הכרת פנים כענין שנאמר הכרת פניהם
ענתה צם [ישעיה ג'] ותדע שהרי מקלקת והולך מלמטה למעלה עיניך
צריכות נחשבון ואחריהם המלח וכן האומות מקלקות מלךך חזק לעמת
ומלח כל הבאים להרעותך ולפתוחך: כמדלל הלצנון לופה פני דמשק.
ראייתו צמדת זה בית יער הלצנון [מלכים א'] טעמה שלמה שהעמיד
עליו לופה ומורה כחם צמים יש טעמה שלמה שהעמיד
ונשפות לצד שערי ירושלים עד דמשק טעמיה להרחיב עד דמשק:
(ו) ראשך עליך ככרמל. אלו חפילין שצדאש שא' צהן וראו כל עמי הארץ
כי שם ה' נקרא עליך וידאו מעך [כי חזק] ושרי הוא חזקן ומוראן
כסלע הרים וכרמל הוא ראש הסמים: ודלת ראשך. קליעת שעך מיריך
נחה צולות כקליעות ארמון: ודלת ראשך. על שם שהקליעת מולת על

שיר השירים ז

(א) מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים: (ב) זאת קומתך דמתה לתמר ושדיך לאשבלות: (ג) אמרתי אעלה בתמר אחזה בסנסנו ויהיו גא שדיך באשבלות הנפן וריח אפך בתפוחים: (ד) וחנך ביין המזב הולך לדודי למישרים הזבב שפתי ישנים: (ה) אני לדודי ועלי תשובתו: (ו) לכה דודי גצא השדה גלינה בגפרים:

רשי

זונה הראש: מלך אסור נהטיס. שמו של מקום קסור נחלתים שנאמר זר אלהיו על ראשו [פ' נשא]: רהסיס. קורנ"ץ בלע"ז ל"ל קורנ"ץ (איינע לאנגע אורד זרייטע זינדע פאן טאפפעט, וועלכע טרייער דיא פארלאמעטערטע זיאל אפגעטליכען פייערליכקייטען אויס דען האלץ טרוגען). עכן קורץ לחלתי האורות שקושרים זהם האגרות. ד"א מלך אסור זרה ים הקז"ה נקשר באהבה ובמלות ובגירות שאחס רעים לפני: (ז) מה יפית ומה נעמת. אחר שפרט קילום כל אהר ואהר כלל כל דבר מה יפית כולך ומה נעמת לידעך כך אהבה שהובגת להענגע זה: (ח) זאת קומתך דמתה לתמר. ראשו נוי קומתך זימי נכוכדגלר שכל האומות היו כורעות וטפלות לפני הללם ואהם עמדת נקומה זקופה כחמר הזה: ושדיך לאשבלות. דניאל חנניה מישאל ועזריה שהיו לך כסדים לניק מהם דמו לאשכולות שמשפיעות משקה כך הם השמיעו להניק וללמד את הכל שאין יראה כיראחס. עד כאן קלסוהו האומות מכלן ואילך דברי שכינה לנלות ישראל שזין האומות: (ט) אמרתי אעלה בתמר. מתפאר אני זין חילות של מעלה זכס שחלעלם ואחקש על ידיכס בתחתיים שתקדשו את שמי זין האומות: אחזה בסנסנו. ואני אחז וארזק זכס. קאסניס. ענסיס: ויסיו נא שדיך. ועפה האומתי את דברי שלא תחפתי אחרי האומות ויסיו הטובים והחכמים שזין עומדים באמונתם להשיב דברים לתפתיס אחס שילמדו מהס הקטנים שזהס: (י) וחנך. יהיס כיון הטוב הזהרי בתשובתך שיהיו כיון הטוב: הולך לדודי למישרים. זהירה אני להשיב לכס שאעמוד באמונתי שיהא חכי הולך לפני דודי לאהבת נשור שהוא מן הטב ולא זרמיס ועקיצה. כיון הטוב. שהוא דובב שפתי ישיים אף אצתי נקבר ישמחו זו ויודו על חלקס. דובב מרחיש פרומ"ד בלע"ז. ל"ל פריג"ר (איינע רעדע האלטען, שוועטלען). ויסודו ל' דבור וכך הוא התשובה א' לדודי וגם הוא מתחוקק לי: לכה דודי ללא הסדה. דרשו זרתינו זצירובין

שיר השירים ז ח

(א) נשלימה לקרמים גראה אם פרתה הנפן פתח הסמדר הנצו הרמונים שם אתן את הדודי לך: (ב) הודדאים נתנו ריח ועל פתחינו בל מנדים חדשים גם ישנים דודי צמנתי לך: (ג) מי יתנה באת לי יונק שדי אמי אמצאך בחוץ אשקה גם לא יבזו לי: (ד) אנהגה אביאך אל בית אמי תלמדני אשקה מיין הרבה מעסים רפני: (ה) שמארו תחת ראשי וימינו תחבקני: (ו) השבעתי אתכם בגנות ירושלם מה

רשי

אמרה כנסת ישראל רצונו של עולם אל חדיני כיושני כרכין שיש זקן נול ועריות אלא כיושני פרות שחס צעלי אומנו ועיסקין בתורס ממוך הדמק: נלינה זכפריס. נלינה זכופריס. זא וארזך זני נכר שחשפעת להס טובה וכופריס זך: נכמימה לכרמיס. אלו חמי כנסיות וצתי מדרשות: נראה אס פרוס האפן. אלו צעלי נקרא: פתח הסמדר. כשהפרס נופל והענבים נכריס הוא פתוח הסמדר ולהס דימה צעלי משנה שהס קרובים ליתאח וחס זכורחת התורה: הגלו הרמונים. כשהס גמורים והזן סניציותהן נופל: סגלו. נופל נלו ולהס דימה צעלי חלמוד שהן זכמימה גמורה וראוין להורות: שס אתן את דודי. שס ארזך את כבודי וגודל זנה זני וצנתי: (ז) הדודאים נתנו ריח. דודאי התאנים הטובות ושרעות כענין שנאמר הראני ה' והנה שני דודאי תאנים וגומר הדוד האחד טובות וגו' והדוד השני תאנים רעות מאד אשר לא תאכלנה [ירמיה כ"ד] אלו פושעי ישראל עכשוו שניהם נתנו ריח כולם מנקסיס פניך: ועל פתחינו כל מנדים. יש זידינו זכר מלוח זכנה: חדשים גם ישנים. שחדשו סופריס עם הישנים שכתבת עלי: לפנתי לך. לשמך ולעבודתך לפני בלני. ד"א לפני להראיה לך שקיימתיס:

ח (א) מי יתנה באת לי. שחנא לכמוני כדרך שבעסה יוסף לאמיו שגמולוהו רעה וגאמר זו ויחם אותס: אונאלך זמוך אשקך. אונאלך זכריים מדרברים זממך ואחזקס ואחזקס גם ידעמי כי לא יצוה לי כי כדאי היא אהבתך שחחא אהבתך קובצת חזור אחריה; (ב) אל בית אמי. בית המקדש. תלמדני. כחשר הרגלת לעשות זחאל נועד. אשקך מיין הרקס נכמיס: מעסיס. יין מתוק; (ג) שמאלו תחת ראשי: (ד) השבעתי אתכם. עכשו כנסת ישראל מקצבת זכורה כלפי האומות

שיר השירים ח

תעירו ומהתעוררי את האהבה עד שתחפצי
(ט) מי זאת עלה מן המדבר מתרפקת על הדורה
תחת המפוח עורתיך שמה חבתיך אמה שמה
חבלה ילדתך: (י) שימני בחותם על לבך בחותם
על ידועך כי עזה כמות אהבה קשה כשאר
קנאה רשפיה רשפי אש שלהבתיה: (יא) מים
רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא
ישטפוה אסיתן איש את בלתי הון ביתו באהבד

מלה הרג

רש"י

חף על פי שגני קיבלה ומחוננת דודי מחזיק ידיו וסוף לי למשען בגלות
לסיכך שנעתי אחסם: מה העירו ומה תעוררו. כי לא יועיל לכם
(ח) מי זאת. הקנ"ס וזית דינו אומרים על כנסת ישראל מי זאת כמו
היא שאונס זאת שנחשלת' מן המדבר ככל מחטות טויות שם נחשלתה צמת
חורה ונדנוק שכינת ונרתיח חספס לכל ועודנה בגלותה: מחרפתה על
דודס. ומחנכת על דודס מורה שהיא חנכתו ודנוקת צו. רפק בלשון
ערבי רפקתה חנורה: חתה החסות עורתיך. כי היא אומרת בנקשה
זנת דודה, חתה החסות עורתיך זכור כך בחתמית הר סיני העשוי על
ראשי כמין חסות שם עורתיך וסוף לשון חנה אשה נעורים הפעוררת את
דודה בלילות בחגונות עלי ועסכ [איוב ל"ג] מחנקתו ומנשקתו: שמה
חנכתך לשון חנני יולדה [סופע י"ג]: חנכתך. בלו לה חנלים מעך כמו
כני ילאוני [ירמיה י'] ילאו ממי: (י) שימני בחותם. בשביל אותה אהבה
חחמני על לבך שלא שכתני ומראש: כי עזה כמות אהבה. האהבה
שאסכתה עלי כנגד נתימתי שאני נהרגה עליך: קשה כשארל קנאה. החג
שנחנקאו ושנחגרו זי האומות שצנילך. קנאה בכל מקום אכפודט' ונני
בלע"ז. (דיא עראייפערונג), לשון חסיות הלך לנקום נקם: אם שלמה
י. רשפים של אם חזקה הנאש מכת שלמה של ניהנס. טעם חזק
סגודל הקוד על רשפי מלמדנו על חבת אם שהיא דנוקת לשלמה י
לומר אם של שלמה י: (י) מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. על
שכינס בלשון רשפים נוכל עליהם לשון לא יכבו: מים רבים. האומות
ונסרות. שריסם ומלכיהם: לא ישטפוה. ע"י חזק ואימה ורף ע"י חסו
וספס: אם יתן אים את כל סון ציחו. כדי להמיר אהבתך: צו ינוו

שיר השירים ח

בזו יבזו לו: (ח) אהות לנו קמנה ושדים אין לה
מה געשה לאחותנו ביום שידבר בה: (ט) אם
חומה היא נבנה עליה מירת בסף ואם דלת היא
נצור עליה לוח ארז: (י) אני חומה ושדי במגדלות
או הייתי בעיניו כמוצאת שלום: (יא) ברם היה
לשרמה בבער המון נתן את הברם לנמרים איש
יביא בפרו אלף בסף: (יב) ברמי שלי לפני האלף

רש"י

כל אלס הקצ"ה וזית דינו ונעידים סך כנסת ישראל מחרפתה על דודס
הס: (ח) אהות לנו. מחוננים שהיא מחאסה ומחנכת ומחלוח להיות
מנוו והיא קטנה ומקטנת את עלמה מכל האומות כענין שנאמר לא
מרוכס וגומר [צפ' וחסתן] שהם מקטנים עלמס: אהות. לשון חסות
לנו קרעים שאין מחסין: ושדים אין לה. כענין שנאמר בגלות מלרים
דיים נכונו [יחזקאל ט"ו] נהגיע עם סגולתם אבל זו שדים אין לה
דיין לא הגיע עמה לעת דודים: מה נעשה לאחותנו ביום שידבר בה.
מחשבות מחלשים עליה להכמידה כענין שנאמר לכו ונכמידם ענוי
הסלים [פ"ג]: (ח) אם חומה היא. אם חזקת באומות ונריאחה לסיות
עדה כחומת נחשת שלא יכנסו לחוכה רולה לומר שלא מחמת צם וסם
לא ינאו זה ולא חפתה להם: נבנה עליה מירת בסף. נסיה לה לעיר
נצור ולכתר ולגוי ונבנה לה את עיר הקדש וזית הנחירס, ואם דלת
י. הסובבת על זירה ונהקיס עליה נפתח ואף היא אם שפתה להם
זית סם באים זה והיא צהס: נצור עליה לוח ארז. נשים בדלתיה
דיים של עץ הנרקבים והסולעת גוררתו ואוכלתו וכנסת ישראל אומרת:
(י) אני חומה. חזקה בזהב דודי: ושדי כנגדלות. אלו צמי כנסיות
מתי מדרשות המניקים את ישראל בדברי תורה: אז. באמרי זאת: הייתי
נעיו כמולאת שלום. ככלה הנמלאת שלימה ומולאת שלום צניה בעלה:
(י) ברם היה לשלמה. זו כנסת ישראל שנאמר כי כרם ס' לצלות בית
ישראל [ישעיה ט']: בבעל העון. צירופלים שירופע י"ח: נתן את
ל לשון מישור כמו בעל גר בנקעת הלצון [יסופע י"ח] נתן את
לם לנמרים. מפרה ליד אדונים קשים בבל מדי יין וחדום. נמדרס
השירים מלאתי מקצת קמך על נמרים הללו שהם המלכיות: איש
יביא בפרו. כל מה שיוכלו לבנות מחן גולגלית וארנוניות ואפרות חכל
מסם להביא לחך ציחם: (יב) ברמי שלי לפני. ליום שדין יניאש

שור השירים ח

לך שרמה ומאתים לנמרים את-פרוי: יי היושבת
בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני:
יי בנה ו הודי ודמה-לך לצבי או לעפר האיקים
על הרי בשמים.

חוק

ככוס פסוקי דשיר השירים נחלה וסגנה עשר. וסימנו וקדך בין הסג
הולך לדודי. ופקיו סגנה. והרנו נבילה ונשמה בו. ומניו נדד וכרכוס.

רשי

הקצ"ה נמשפט ויאמר כרמי אע"פ שמקדתי זידכם שלי הוא ולפני נא
כל מה שמטפתם לכס אה פרוי ולא נכחד ומניי מה שגניחם מהם וחס
אומרים: האלף לך שלמה. אלף הכסף שגנינו מהם הכל כחזור לך:
ומאחיס לוטרים אה פרוי. ועוד נוסף הרבה משלנו ונחון להם לראשי
חכמים כענין שנאמר החם הנחשת אביא זהב [ישעי"ס]: לטורים אה
פרוי. אלו ח"ח וחותם שלומים לחלמידי חכמים כמו שנאמר כי ליושבים
לפני ס' יהיה קהרה ואתננה של לור [סס כ"ג]. ויש לפרש ומאחיס
לטורים אה פרוי כדון ההנהגה מן הסקדש שמשלם קדן וחומש חף אלו
משלם על קדש ישראל לה' ראשית הנחלתו קדן וחומש חומש על קדן
ומאחיס הם חומשו של חף: (ג) הושבה בגנים. הקצ"ה אומר לכנסת
ישראל אה הנפולה גבולה רועה בגנים של אחרים ויושבה נחתי כנסיות
ובנתי מדרשות: חברים מקשיבים לקולך. מלאכי השרת חזיריך בני-סאלהים
דוגמתך מקשיבים ונאים לשמוע קולך נחתי כנסיות: השמיעני: ואתי
יקדשו הם שנאמר בך יחד ככני בקר אלו ישראל [איוב ל"ח] ואתי וידעו
כל בני אלהים: (יד) בנה דודי. מן הגולה הזאת ופרנו מניחוס: ודמה
לך לצבי. למחר הגולה והשרה שכינתך: על הרי בשמים. ס"ח ס"ח
סמורים ונית המקדש שיבנה נחמה זימיו אמן:

חוק

תפלת שחרית לשבת

סדר קימה

כשיעור משנתו יקום ויאמר:

יְהוָה אֱנִי לִפְנֵיךָ מִלֶּךְ חַי וְקַיִם שֶׁהַחַזְרָת וְבִי נִשְׁמָתִי בְּחִמְלָה
רַבָּה אֲמוֹנָתְךָ.

קודם הכניב חייך אחר הנעילה יסמיל לברך ברכה זו:

יְהוָה אֱתָהּ יי אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ עַל גְּמִילַת יְדֵיִם:

כל היום כשעושה לרכיו בין גדולים בין קטנים יברך:

יְהוָה אֱתָהּ יי אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר יָצַר אֶת הָאָדָם
בְּחִכְמָה וּבְרָא בּוֹ נְקֻבִים נְקֻבִים חֲלוּלִים חֲלוּלִים גְּלוּי
דְּרִיעַ לִפְנֵי כִפָּא כְבוֹדְךָ שְׂאֵב יִפְתָּם אֶחָד מֵהֶם. או אִם
יִפְתָּם אֶחָד מֵהֶם. אִי אֲפֹשֶׁר לְהִתְקַיֵּם וְלַעֲמֹד לִפְנֵיךָ אֲפִילוּ
עֲשֵׂה אַחַת: בְּרוּךְ אַתָּה יי רֹפֵא כָּל בָּשָׂר וּמַפְלִיא לַעֲשׂוֹת:

ברכה ארבע כנסות:

יְהוָה אֱתָהּ יי אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ עַל מִצְוַת צִיצִית:

יְהוָה רִצּוֹן מִלִּפְנֵיךָ יי אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתְּהַיָּא חֲשׂוּבָה
מִצְוַת צִיצִית לִפְנֵיךָ כְּאֵלוּ קִמְתִּיתָּ בְּכָל פְּרֻטָּיָה
וְקִדְּקִיתָּ וּבְגוֹתֶיךָ וְחַרְיִג מִצְוַת הַתְּלוּיִם בְּהָ אֲמֵן סְלָה:

עטיפת טלית גדול

בשעת בדיקה ליתת של עליה גדול קודם ברכה יאמר אלו פסוקים:

יי נִפְשֵׁי אֶת יי יי אֱלֹהֵי גְדֻלַּת מַאֲד. הוֹד וְהַדָּר לְבָשֶׁתְּ
עֲשֵׂה אֹר כְּשֶׁלְמָה. נוֹשָׂה שְׁמַיִם בְּרִיעָה:

עטיפת טלית גדול

קודם עטיפת טלית יאמר זכ

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו
ליחד שם י"ה ביה ביהודא שלים בשם כל ישראל
הריני מתעטף גופי בציצית וכן תתעטף נשמתו ורמז
איברי ושם גידי באור הציצית העולה תרי"ג. וכשם
שאני מתכסה בטלית בעולם הזה בן אופה לחלוקת דרש
ולטלית נאה לעולם הבא ועל ידי מצות ציצית יבצלו נפשו
רוחי ונשמתו והפלתו מן החיצונים והטלית יפדוש בנפשו
עליהם ויצילם בנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף. ותהא
חשובה מצות ציצית לפני הקדוש ברוך הוא כאלו קיימת
בכל פרטיה וקדוהיה ובגנותיה ותרי"ג מצות התלויה
בה אמן סלה:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותו
וציונו להתעטף בציצית:

ויכסה ראשו בטלית יאמר זכ

מה יקר חסדך אלהים ובני אדם בצל כנפיך יחסיון יי
מהשן ביתך ונחל עדניך תשקם: כי עמך מקור חיים
באורך נראה אור: משך חסדך ליודעיה וצדקתך לישוריה

תפלה קודם התפלה

פתח אליהו ואמר רבון עלמין דאנת הוא חד ולא בחש
אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא דכל סתימ
לית מחשבה תפיסא בך כלל. אנת הוא דאפקית עש
תקונין וקרינן להו עשר ספירין לאנהגא בהון עלמין סתימ
דלא אתגלין ועלמין דאתגלין ובהון אתפסיאת מבני נש
ואנת הוא דקשר לון ומיחד לון. בגין דאנת מלגאו כל
דאפריש חד מתבריה כאלו אפריש בך רבון עלמין אנת
עלת העלות וסבת הסבות דאשקי לאילנא בהאי נש
ההוא נביעו בנשמתא לגופא דאיהו חיים לגופא וכן לית
ולית דייקנא בכל מה דלגאו ולבר. ובראת שמיא ואר

תפלה קודם התפלה

ואפקית מהון שמיא וסיהרא וכוכביא ומזליא ובארעא
אילנין ודשאין וגנתא דעדן ועשבין וחיין ועופין ובעירין
ובני נשא לאשתמודע בהון עלמין ואיד יתנהו בהון עלאין
ותתאין ואיד אשתמודע עלאי ותתאי ולית דידע בך כלל:
ובר מנף לית יחודא בעלא ותתאי ואנת אשתמודע מעלאי
ותתאי ואנת אשתמודע ארון על פלא וכל ספירא אית לה
שם ידוע דאנת הוא ממלא כל שמהן ואנת לית לך שם
ידוע דאנת הוא ממלא כל שמהן. ואנת הוא שלימו דכלהון
כד אנת תסלק מניהו אשתארו כלהון שמהן כגופא פלא
נשמתא. אנת חפים ולא בחכמתא ידועא אנת הוא מבין
ולא בכינה ידועא ולית לך אתר ידועא אלא לאשתמודעא
תקפד וחיך לבני נשא לאחואה לון איד יתנהג עלמא
דדינא וברחמי דאית צדק ומשפט כפום עובדיהון ובני נשא
דין אידו גבורה ומשפט עמידא דאמצעייתא צדק מלכותא
קדישא מאוני צדק תרין סמכי קשום הין צדק אית ברית.
כדלא לאתחואה איד מתנהג עלמא אבל לא דאית לך צדק
ידועא דאיהו דין ולא משפט ידועא דאיהו רחמי ולא מכל
מדות אלין כלל. ברוך יי לעולם אמן ואמן:

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו
ליחדא שם י"ה ביה ביהודא שלים בשם כל ישראל
הריני מתפלל תפלת (שחרית). (מוסף). ליחד ספירות
העליונות ולהמשיך שפע וברכה עליהן ומשם אל המדרגות
התחתונות ומשם יושפע על נפשנו ורחנו ונשמתנו לעבדך
יוראה ולאחכה את שמה נצח סלה ועד. ויהיה תפלתנו
מקבלת ומרוצה לפני כסא כבודך להעלות על ידי תפלתנו
ספירי נצוצי הקדושה אשר נתפזרו בין הקליפות חיל בלי
ויקאנו מבטנו יורישנו אל ובלע המות לנצח ותצרך
תפלתנו עם שאר תפלות הצדיקים היודעים והמכונים
בגנת צירופי שמויך הקדושים וכל היחודים וזוג
מדות העליונות הפאים על ידי התפלות והפרכות
ותפלתנו זו אנו מכונים הך כלל לדעת רפי שמעון בו

יֹחֲאֵי הַקְדוּשׁ וְלִדְעַת רַבִּי אֲלֵעֶזֶר בְּנֵי וְלִדְעַת יוֹתָם בֶּן עֲזַרְיָה
 הַקְדוּשׁ. וּפְיֵינוּ בְּפִיָּהֶם וְחַמְלָתָנוּ כְּתַפְלָתָם וּבְגִימָתָנוּ כְּבִגְמָתָם
 וְהָרִי אָנוּ סוֹמְכִים עֲלֵיהֶם כַּכּל מִכּל כֹּל. יְהוֹי רַצְוֹן אֲמָרֵי
 פִּינוּ וְהַגִּיזוֹן לִפְנֵינוּ לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרֵנוּ וְגוֹאֲלֵנוּ:
 יָדִיד נֶפֶשׁ אָב הַרְחֵמֵנוּ. מִשׁוֹךְ עֲבָדֶךָ אֶל רְצוֹנֶךָ. יְרוּץ עֲבָדֶךָ
 כְּמוֹ אֵיל. יִשְׁתַּחֲוֶה אֶל מוֹל הַדְּרִיךְ. יַעֲרֹב לוֹ יְדִידוּתֶיךָ
 מְנוּפֶת צוּף וְכֹל טָעַם:
 הַדּוּר נֶאֱחָ זֵיו הָעוֹלָם. נִפְשֵׁי חוֹלַת אֶהְבְּתֶךָ. אֲנָא אֶל
 נָא רַפָּא נָא לָהּ. בְּהִרְאוֹת לָהּ נוֹעַם זִינְךָ. אִז תִּתְחַזַּק
 וְתִתְרַפָּא. וְהִיתָה לָהּ שְׂמַחַת עוֹלָם:
 וְחִיק יְהוָה רַחֲמֶיךָ. וְחוּסָה נָא עַל בֶּן אֲהוּבֶךָ. בִּי זֶה כְּמָה
 נִכְסוּף נִכְסַפְתִּי. לְרִאוֹת בְּתַפְאֲרַת עֲזֶךָ. אֱלֹהֵי חֲמֻדָּה
 לְפִי וְחוּסָה נָא וְאֵל תִּתְעַלֵּם:
 הַגְּלוּהָ נָא וּפְרוּס חֲבִיבִי. עָלִי אֶת סִבְתַּי שְׁלוֹמֶךָ. תֵּאִיר אֲרִץ
 מִבְּבִרְדֶּךָ. נִגְלוּהָ וּנְשַׂמְחָה בְּךָ. מַחֵר אֲהוּב בִּי כֹא
 מוֹעֵד. וְחַנְּנוּ בִימֵי עוֹלָם:

קודם שיכנס לבית הכנסת ישתחוה ויאמר זה:

מִה טָבוּ אֱהִלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכַּנְתֶּיךָ יִשְׂרָאֵל: וְאֲנִי בְּלֹב חֲסִדֶךָ
 אֲבֵא בֵיתְךָ אֲשֶׁתְּחַוֶּה אֶל הַיְבֵל קְדֻשֶׁךָ בִּירְאָתְךָ: יי
 אֲהַבְתִּי מֵעוֹן בֵּיתְךָ וּמְקוֹם מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ: וְאֲנִי אֲשֶׁתְּחַוֶּה
 וְאֲכַרְעָה אֲבִרְכָה לְפָנַי עֲשֵׂי: וְאֲנִי תַפְלְתִי לָךְ יי עַת רַצְוֹן
 אֱלֹהִים בְּרַב חֲסִדֶךָ עֲנֵנִי בְּאֵמַת יִשְׁעֶךָ:
 אָדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מְלַךְ. בְּטָרֵם כֹּל יִצִיר נִבְרָא: לַעַת נַעֲשֶׂה
 בְּחַפְצוֹ כֹּל. אֲנִי מְלַךְ שְׁמוֹ נִקְרָא: וְאַחֲרַי כְּלָלוֹת הַכּל
 לְכַדוֹ יִמְלֹךְ נוֹרָא: וְהוּא הֵיךְ. וְהוּא הוֹה. וְהוּא יְהוָה בְּתַפְאֲרָה:
 וְהוּא אֶחָד וְאֵין שְׁנַי. לְהַמְשִׁילוֹ לְהַחְבִּירָה: וְהוּא רֵאשׁוֹן וְהוּא
 אַחֲרוֹן. לְכֹל חוֹמֵר וְלְכֹל צוּרָה: בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תְכֵלִית
 וְלֹו הַעֲזוֹ וְהַמְשָׁרָה: בְּלִי עֲרֵךְ בְּלִי דְמִיּוֹן. בְּלִי שְׁבוּי וְהַתְמַטְרָה
 בְּלִי חֲבוּר בְּלִי פִירוּר. גְּדוּל כַּח וְהַנְּבוּרָה: וְהוּא אֵלֵינוּ וְגוֹאֲלֵנוּ
 וְצוּר חֲבִלֵי בְיוֹם צָרָה: וְהוּא נְסִי וּמְנוּס לִי. מִנֶּת כּוֹסֵי בְיוֹם

אֶקְרָא: וְהוּא רֹפֵא וְהוּא מְרַפָּא. וְהוּא צוּפֵה וְהוּא עֲזָרָה:
 בֵּידוֹ אֶפְקִיד רוּחִי. בְּעַת אִישׁוֹן וְאֶעֱרָה: וְעַם רוּחִי גִוְיָתִי.
 אֲדַנִּי לוֹ וְלֹא אִירָא: בְּמִקְדָּשׁוֹ מִגְּדֵל נִפְשֵׁי. מְשִׁיחֵנוּ יִשְׁלַח
 מְהֵרָה. וְאִז נִשְׁרֵי בְּבֵית קְדוּשֵׁי. אָמֵן אָמֵן שֵׁם הַנוֹרָא:
 אֲבָרַךְ אֶת יְהוָה אֲשֶׁר יַעֲצֵנִי אַף לַיְלֹוֹת יִסְרוּנִי כְּלִיזְמִי: שׁוּחִי
 יְהוָה לְגַגְדִּי תָמִיד בִּי מִיְמִינִי בַל אֲמוֹט: לִכֵּן שְׂמַח
 לְפִי וַיְגַל כְּבוֹדִי אַף בְּשָׁרֵי יִשְׁבוֹן לְפָטַח: בִּי לֹא תַעֲזוּב נִפְשֵׁי
 לְשֹׂאוֹל לֹא תַתֵּן חֲסִידֶךָ לְרִאוֹת שְׂחַת: תוֹדִיעֵנִי אֲרַח חַיִּים
 שְׁבַע שְׂמַחוֹת אֶת פְּנֵיךָ נְעִימוֹת בִּימִינֶךָ נִצַּח: מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן
 יִשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב יי שְׁבוֹת עַמּוֹ יְגַל יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל:
 שְׁעָרֶיךָ בְּדַמְקֵי יְהוָה פְּתַחְהוּ. וְגַדְל שׁוֹאֵל לְפָנֶיךָ יְהוָה סִלַּחְהוּ:
 לָךְ תִּבְאֵ תַפְלְתִי וְשׁוּעִי. מְקוֹם כְּבֹשׁ וְעִשְׂרוֹן וּמִנְחָה:
 שְׁעָרֶיךָ מְאוּר עֵינֵי רְצָה וְשִׁמּוֹר לְשׁוֹנֵי. וְאִם אֲשַׁנֶּה לְפָנֶיךָ
 יְהוָה סִלַּחְהוּ: שְׁעָרֶיךָ הִרְיִמוּתֵי לָךְ לְפִי וְעֵינֵי. נִטְהַ אֲזוֹן וְגַם עֵין
 פְּקַחְהוּ: שְׁעָרֶיךָ שְׁמַע קוֹלִי וְשׁוּעֵתִי הַקְּשִׁיבָה. וְתַפְלְתִי מְקוֹם
 קְרִבּוֹן לְקַחְהוּ: שְׁעָרֶיךָ עֲנֵה קוֹלִי וְשׁוּעֵתִי וְגִיבֵי וְעִינֶךָ עַל
 עַם נִבְאָה פְּקַחְהוּ: שְׁעָרֶיךָ רֵאדֵה בִּי נִכְנַעַה רוּחִי בְּקִרְבִּי.
 וּנְשַׁמְתֵּי מְאוּר דְּלָה וְשַׁחְהוּ: שְׁעָרֶיךָ רַחוּם וְחַנּוּן לְפָנֶיךָ חֲטָאֵנוּ.
 סִלַּח לָנוּ וְשִׁלַּח לָנוּ הַרְחֹחֵה: שְׁעָרֶיךָ חוּס וְרַחֵם עַל פְּלִיטַת
 אִרְיָאֵל. וְהוֹצִיאֵם מִצָּרָה לְרוּחָה: שְׁעָרֶיךָ מְקוֹם מִקְדָּשׁ מְכוּן
 מְאֹז עוֹלָמִים. וְשֵׁם נְעִלָה וְנִרְאָה בְּשִׂמְחָה: שְׁעָרֶיךָ יִשְׁיָבִם
 יְהוָה עַל אֲדַמְתָּם וּמְכוּנָם. וְהַשְׁמִיבֵם בְּהַשְׁקֵט וּבְכִסְתוֹהוּ:
 שְׁעָרֶיךָ מַחֵה עוֹן וּפְשַׁע וְגַם חֲטָאֵה. וְהוֹדִינֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ יְהוָה
 סִלַּחְהוּ: שְׁעָרֶיךָ לָךְ עֵינֵי וְתַחֲנוּגֵי. יְהוָה הוֹצִיאֵנוּ מִצָּרָה
 לְרוּחָה: שְׁעָרֶיךָ אָדוֹן עוֹלָם לָךְ תָּמִיד אֶקְוֶה. יִשׁוּעַתְךָ לְעַם
 עֲנִי שְׁלַחְהוּ: שְׁעָרֶיךָ בְּגַה אוֹלָם וּמְלוֹךְ לְעַד לְעוֹלָם. וְאֹרֶךְ
 עַל הַר צִיּוֹן וְרַחֵם: שְׁעָרֶיךָ יִרְגַּנוּ שׁוֹכְנֵי אֲרִץ וְעָרָן. וְיֵאמְרוּ
 לָךְ יְהוָה הִמְמַלְכָּה: שְׁעָרֶיךָ פְּתַח שְׁעַר לְקַבֵּל הַתְּחַנּוּהָ.
 וְהַשְׁמִיעֵנוּ קוֹל שְׁשׁוֹן וְשִׂמְחָה: שְׁעָרֶיךָ

בְּל בְּרֹאֵי מַעֲלָה וּמִטְּהָה. יַעֲדוּן וַיִּדּוּן כֹּלָם כְּאֶחָד יְהוָה אֶחָד
 וְשִׁמּוֹ אֶחָד: יַעֲדוּן שְׁלֵשִׁים וּשְׁמֹנִים נְתִיבוֹת שְׁבִילֶךָ. וְכֹל

מבין יסודם יספרו את גדלך. והם יכירו כי הכל שלך. ואתה האל המלך המיוחד: יעידוך לבכות בחשבכם עולם בנוי. ומצאו כל יש בלתיך שנוי במספר במשקל הכל מנוי. כלם נתנו מרעה אחד: יעידוך מראש ועד סוף יש לך סימן. צפון וים וקדם ותימן. שחק ותבל לך עד נאמן. מזה אחד ומזה אחד: יעידוך הכל ממה נזכר וזכור. אתה תעמוד והם יאבדו אבוד. לכן כל יצור ימן לך כבוד כי מראש ועד סוף הלא אב אחד: יעידוך

ונגדל אלהים חי וישתבח נמצא. ואין עת אל מציאותו: אחד ואין יחיד ביחודו. נעלם וגם אין סוף לאחידותו: אין לו דמות הגוף. ואינו גוף. לא נערוף אריו קדשתו: קדמון לכל דבר אשר נברא. ראשון ואין ראשית לראשיתו הנו אדון עולם לכל נוצר. יורה גדלתו ומלכותו: שפע נבואתו נתנו. אל אנשי סגלתו ותפארתו: לא קם בישראל במשה עוד. נביא ומביט את המובטח: תורת אמת נתן לעמו אל. על יד נביאו נאמן ביתו: לא יחליף האל ולא ימיר. הנו לעולמים לזולתו: צופה ויודע סתרינו. מביט לסוף דבר בקדמותו: גומל לאיש חסיד במפעלו. נתן לרשע רע כרשעתו: ישלח לקץ ימין משיחנו. לפדות מחבי קץ ישועתו: מתים יחיה אל ברוב חסדו. ברוד עדי עד שם תולתו: אלה שלש עשרה הם עקרנים. הן הם יסוד תורת משה ונבואתו:

פסוקי דזמרה

ותתפלל חנה ותאמר עלץ לבי ביי רמה קרני ביי רחב פי על אויבי פי שמחתי בישועתך. אין קדוש ביי פי אין בלתיך ואין צור כאלהינו: אל תרבו תדברו גבהה גבהה יצא עתק מפיכם כי אל דעות יי ולו נתכנו עלילות: קשת גבורים חתים ונקשלים אורו חיל: שבעים בלחם נשפרו ורעבים חדלו עד עקרה ולדה שבעה ורבת בנים אמללה: יי ממית ומחיה מוריד שאול ויעל: יי מוריש ומעשיר משפיל

אף מרומם: מקים מעפר דל מאשפות ידים אביזן להשיב עם נדיבים וכסא כבוד ינחלם כי ליי מצקי ארץ נישת עליהם תבל: רגלי חסידיו ישמר ורשעים בחשך ידמו כי לא בכח יגבר איש: יי יחתו מריביו עליו בשמים ירעם יי דיין אפסי ארץ וימן עו למלכו וירם קרן משיחו: אתוהי כמה רב רבין ותמהוהי כמה תקיפין מלכותה מלכות עלם ושלטנה עם דר דר: ונאנחנו עמך וצאן מרעיתך נודה לך לעולם לדור ודור נספר ההלתיך: ערב ובוקר וצהרים אשיחה ואהמה וישמע קולי: ברן יחד פוכבי בוקר ויריעו כל בני אלהים: לא אירא מרבבות עם אשר סביב שתו עלי: ואני ביי אצפה אוחילה לאלהי ישעי ישמעני אלהי: פי לך יי הוחלתי אפה יענה יי אלהי: רגלי עמדה במישור במקהלים אברך יי: אלהי נשמה שנתת פי טהורה היא אתה בראתה אתה יצרתה אתה נפחתה בי ואתה משמרה בקרבי ואתה עתיד לטלה ממני ולהחזירה בי לעתיד לבא: כל ומן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך יי אלהי ואלהי אבותי שאחתה הוא רבון כל המעשים אדון כל הנשמות. מושל בכל הבריות חי וקים לעד: ברוד אתה יי המחזיר נשמות לפגרים מתים:

- ברוד אתה יי אלהינו מלך העולם הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה
 :
 ברוד אתה יי א"מ"ה פוקח עורים
 :
 ברוד אתה יי א"מ"ה מתיר אסורים
 :
 ברוד אתה יי א"מ"ה זוקף כפופים
 :
 ברוד אתה יי א"מ"ה מלביש ערומים
 :
 ברוד אתה יי א"מ"ה הנותן לעשה פח
 :
 ברוד אתה יי א"מ"ה רוקע הארץ על המים
 :
 ברוד אתה יי א"מ"ה המבין מצעדי גבר
 :
 ברוד אתה יי א"מ"ה שעשה לי כל צרכי
 :
 ברוד אתה יי א"מ"ה אוור ישראל בנבורה
 :
 ברוד אתה יי א"מ"ה עוטר ישראל בתפארת

זמירות

ברוך אתה יי אֱמִיָּהּ שְׁלֹא עֲשִׂי נְגוּי (בְּרִיתִי)
 בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱמִיָּהּ שְׁלֹא עֲשִׂי עֶבֶד (וְאִשָּׁה אוֹסֶת) שְׁפַחָה :
 בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱמִיָּהּ שְׁלֹא עֲשִׂי אִשָּׁה (וְאִשָּׁה אוֹסֶת) שְׁעֲשִׂי
 (בְּרִצּוֹנִי)

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּעֲבִיר חֲבְלֵי שִׁנְיָה
 מְעִינֵינוּ וְהַנּוֹמָה מִעַפְעֵפֵינוּ :

וְהִי רִצּוֹן מִלִּפְנֵיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּרַצֵּילֵנוּ
 בְּתוֹרַתְךָ וּתְדַבֵּיקֵנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְאֵל תְּבִיאֵנוּ לֹא לְיָדֵי
 חַטָּא וְלֹא לְיָדֵי עֲבִירָה וְלֹא לְיָדֵי נִפְיוֹן וְלֹא לְיָדֵי כַּזְיוֹן
 וְתִרְחִיקֵנוּ מִיֵּצֵר הָרָע וּתְדַבֵּיקֵנוּ בְּיֵצֵר הַטּוֹב וְתִגְנוּ לְאַהֲבָה
 לַחַן וְלַחֲסֵד וְלִרְחֻמִּים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָל רֹאֵנוּ וְנִמְלֵנוּ
 חֲסִדִּים טוֹבִים. בְּרוּךְ אַתָּה יי גּוֹמֵל חֲסִדִּים טוֹבִים לְעַמּוֹ
 יִשְׂרָאֵל :

יְהִי רִצּוֹן מִלִּפְנֵיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּצִילֵנוּ הַיּוֹם
 וּבְכָל יוֹם יוֹם מִעֲזֵי פְנִיִם וּמַעֲזוֹת פְּנִיִם. מֵאֲדָם רָע.
 מֵאִשָּׁה רָעָה. מֵיֵצֵר רָע. מִחֶבֶר רָע. מִשֶּׁבֶן רָע. מִפְּנֵעַ רָע.
 מִעֵיז הָרָע. מִלְּשׁוֹן הָרָע. מִמַּלְשִׁינוֹת. מִמַּעֲדוֹת שֶׁקֶר. מִשִּׁנְאֵת
 הַבְּרִיּוֹת. מִעֲלִילָה. מִמִּיתָה מְשׁוּנָה. מִחוֹלָאִים רָעִים מִמַּקְרִים
 רָעִים מִדִּין קָשָׁה וּמִפְּעַל דִּין קָשָׁה בֵּין שְׁהוּא בֵּן בְּרִית וּבֵין
 שְׁאִינוּ בֵּן בְּרִית וּמְדִינָה שֶׁל גִּיהֶנֶם :

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
 וְרִצּוֹנוֹ עַל דְּבָרֵי תוֹרָה :

וְהַעֲרַב נָא יי אֱלֹהֵינוּ אֶת דְּבָרֵי תוֹרַתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִסְיוֹרֵת
 עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצִאֲצָאֵנוּ וְצִאֲצָאֵי
 צִאֲצָאֵינוּ כְּלָנוּ יוֹדְעֵי שְׂמֶךְ וְלוֹמְדֵי תוֹרַתְךָ לְשִׁמְהָ. בְּרוּךְ
 אַתָּה יי הַמַּלְמֵד תוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל :

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל
 הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרַתוֹ בְּרוּךְ אַתָּה יי נוֹתֵן
 הַתּוֹרָה :

נִדְבַר יְהוָה אֵל מֹשֶׁה לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל אֶהֱרָן וְאֵל פָּנָיו לֵאמֹר
 כֹּה תְּבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם : יְבָרְכֵךְ יי

זמירות

וְיִשְׁמְרֵךְ. יֵאָר יי פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיְחַנֶּנְךָ וַיִּשָּׂא יי פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשָּׂא
 לְךָ שְׁלוֹם : וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם :

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ זָכְרֵנוּ בְּזָכוֹרִין טוֹב מִלִּפְנֵיךָ וּפְקֻדְנוּ
 בְּפִקְדֹתֶיךָ וְשׁוּעָה וְרַחֲמִים מִשְׁמֵי שָׁמַיִם קִדְּם וּזְכַר לָנוּ
 יי אֱלֹהֵינוּ אֶהְבֵּת וְרַחֲמֵינוּ. אֲבָרְכֶם יִצְחָק וַיִּשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ
 אֶת הַבְּרִית וְאֶת הַחֲסֵד וְאֶת הַשְּׂבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם
 אֲבִינוּ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה וְאֶת הַעֲקֵדָה שֶׁעָקַד אֶת יִצְחָק בְּנוֹ עַל
 גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ בְּפָתוּחַ בְּתוֹרַתְךָ :

וְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִפְחָ אֶת-אֲבָרְהָם :
 וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲבָרְהָם וַיֹּאמֶר הֲגַנְנִי : וַיֹּאמֶר קַח-נָא אֶת
 בְּנֵיךָ אֶת-יְחִידֶיךָ אֲשֶׁר-אֶהְבַּת אֶת-יִצְחָק וְלֵךְ-לְךָ-אֶל-אֶרֶץ
 הַמִּצְרַיִם וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעוֹלָה עַל אֶחָד הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר
 אֱלֹהֵיךָ : וַיִּשְׁכֵּם אֲבָרְהָם בַּבֶּקֶר וַיַּחֲבֹשׂ אֶת-חֲמֹרֹו וַיִּקַּח אֶת-
 שְׁנֵי נַעֲרָיו אִתּוֹ וְאֶת יִצְחָק בְּנוֹ וְיִבְקַע עֵצִי עֲלֶיהָ וַיִּקַּם וַיֵּלֶךְ
 אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-אָמַר-לוֹ הָאֱלֹהִים : בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשָּׂא
 אֲבָרְהָם אֶת-עֵינָיו וַיִּרְאֵ אֶת-הַמָּקוֹם מֵרְחֹק : וַיֹּאמֶר אֲבָרְהָם
 אֶל-נַעֲרָיו שְׂבוּ-לָכֶם פֹּה עִם הַחֹמֶר וְאֲנִי וְהַנֶּעֱר גִּלְכָה עַד-
 כֹּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנִשְׁבַּח אֱלֹהִים : וַיִּקַּח אֲבָרְהָם אֶת-עֵצֵי הָעֹלָה
 וַיִּשֶׂם עַל-יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּקַּח בֵּידוֹ אֶת-הַמֶּאֱכָלֶת וַיִּתֵּן
 וַיֵּלֶכֶ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו : וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל-אֲבָרְהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר
 אָבִי וַיֹּאמֶר הֲגַנְנִי בְנִי וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וְאִיָּה הַשֵּׁה
 לְעֹלָה : וַיֹּאמֶר אֲבָרְהָם אֱלֹהִים יְרַחֵם-לוֹ הַשֵּׁה לְעֹלָה בְנִי
 וַיֵּלֶכֶ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו : וַיָּבֹאוּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר-לוֹ הָאֱלֹהִים :
 וַיִּקַּח שֵׁם אֲבָרְהָם אֶת-הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעֲרֹף אֶת-הָעֵצִים וַיַּעֲקֵד אֶת-
 יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּשֶׂם אֹתוֹ עַל-הַמִּזְבֵּחַ מִפְּעַל לְעֵצִים : וַיִּשְׁלַח
 אֲבָרְהָם אֶת-יְדוֹ וַיִּקַּח אֶת-הַמֶּאֱכָלֶת לִשְׂחַט אֶת-בְּנוֹ : וַיִּקְרָא
 אֵלָיו מִלֵּאדָּ וַיְהִי מִן-הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר אֲבָרְהָם אֲבָרְהָם וַיֹּאמֶר
 הֲגַנְנִי : וַיֹּאמֶר אֶל-תְּשַׁלַּח יָדְךָ אֶל-הַנֶּעֱר וְאֶל-תַּעֲשֵׂ לוֹ מְאוּמָה
 כִּי עָתָה יָדַעְתִּי כִּי-יִרְאֵ אֱלֹהִים אַתָּה וְלֹא חִשַּׁבְתָּ אֶת-פְּנֵיךָ
 אֶת יְחִידֶךָ מִמֶּנִּי : וַיִּשָּׂא אֲבָרְהָם אֶת-עֵינָיו וַיִּרְאֵ וְהַנֶּה-אֵשׁ
 אַחַר נֶאֱחָז בְּסַבָּף בְּקַרְנָיו וַיֵּלֶךְ אֲבָרְהָם וַיִּקַּח אֶת-הָאֵיל

ויעלהו לעלה פחת בנו: ויקרא אברהם שם המקום
 הווא יהוה יראה אשר יאמר היום בהר יהוה יקרא
 מלאך יהוה אל אברהם שנית מן השמים: ויאמר כי
 נשפעתו נאס יהוה כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא
 חשכת את פנך את יחידך: כי ברח אברהם והרבה ארבה
 את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים וירש
 זרעך את שער איביו: והתברכו בזרעך כל גווי הארץ עקב
 אשר שמעת בקלי: וישב אברהם אל נערו ויקמו וילכו
 יחדו אל באר שבע וישב אברהם בבאר שבע:

רבנו של עולם כמו שכש אברהם אבינו את רחמי לעשות
 רצונך בלבב שלם כן יכשו רחמיך את כעסך מעלינו
 ויגלו רחמיך על מרותיך. ותתנהג עמנו יי אלהינו במדת החסד
 ובמדת הרחמים ותכנס לנו מפנים משורת הדין ובסוכך הגדול
 ישוב חרון אפך מעטך ומעירך ומארצך ומנחלתך וקים לנו יי אלהינו
 את הדבר שהכסתנו בתורתך על ידי משה עבדך כאמור: וזכרתי
 את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אוני
 והארץ אוני:

ונאמר ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים
 ולא געלתים לכלתם להפך בריתי אתם כי אני יי
 אלהיהם: ונאמר וזכרתי להם ברית ראשונים אשר הוצאתי
 אתם מארץ מצרים לעיני הגוים להיות להם לאלהים אני יי:
 ונאמר ושב יי אלהיך את שביתך ורחמיך ושב וקבצך מפל
 העמים אשר הפיצך יי אלהיך שמה: אם יהיה נדחך בקצה
 השמים משם יקבצך יי אלהיך ומשם יקחך: והביאך יי
 אלהיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה והסביבך
 והרבה מאבותיך: ונאמר על ידי נביאך יי חננו לך קיינו
 היה זרעם לבקרים אף ישועתנו בעת צרה: ונאמר ועת
 צרה היא ליעקב ומפני ישוע: ונאמר בכל צרתם לו צר
 ומלאך פניו הושיעם באהבתו ובחמלתו הוא נאלם וינצלם
 וינשואם כל ימי עולם: ונאמר מי אל במוך נושא עין ועבר
 על פשעי לשארית נהלתו לא החזיק לעד אפוי כי יתן חסד

הוא: ישוב ורחמנו יכפוש עונותינו ותשליך במצולות ים
 כל חטאתם: תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת
 לאבותינו מימי קדם: ונאמר ותביאותים אל הר קדשי
 ושפתים בבית תפילתי עולתיהם וזבחיםם לרצון על מזבח
 כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים:

אלו דברים שאין להם שיעור תפלה והפגורים והראיון
 ונמילות חסדים ותלמוד תורה אלו דברים שאדם עושה
 אותם אוכל מפירותיהם בעולם הזה ותקנו קומת לו
 לעולם הבא. ואלו הם כבוד אב ואם ונמילות חסדים
 ובקור חולים והכנסת אורחים ותשבת בית הפנסה והבאת
 שלום בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו ותלמוד תורה
 כנגד כלם:

לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר כבגלוי ומודה
 על האמת ודובר אמרו בלבו וישכם ויאמר:

רבוץ (כל) העולמים ואדוני האדונים לא על צדקותינו
 אנחנו מפילים תחנונינו לפניך כי על רחמיך הרבים.
 "שמעה יי סלחה יי הקשיבה ועשה אל תאחר למענה
 אלהי כי שמך נקרא על עירך ועל עמך. מה לנו מה חיינו
 מה חסדנו מה צדקותינו מה ישועתנו מה פחנו מה גבורתנו
 מה נאמר לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו הלא כל הגבורים
 באין לפניך ואנשי השם בלא היו וחקמים בכלי מדע
 ונבונים בכלי השכל כי רוב מעשינו תהו וימי חיינו הבל
 לפניך ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל. לבד
 הגשמה המהורה שהיא עתידה ליתן דין וחשבון לפני פסא
 כבודך וכל גוים באין נגדך: שנאמר הן גוים כמר מדלי
 ובשחק מאונים נחשבו הן איים כדק ישול:

אבל אנחנו עמך בני בריתך בני אברהם אוהבך שנשבעת
 לו בהר המוריה. זרע יצחק יחידו שנעקד על גפי
 ומזבח עדת יעקב בנה בבורך שמאחבתך שאחבת אותנו
 ומשמחתך ששמחת בו קראת את שמו ישראל וישרון:

לפיכך אנחנו חייבים להודות לך לשבחך ולפאריך ולרוממך
 ולתן שיר שבח והודיה לשמך הגדול והימים אנחנו
 לומר לפניך שירה בכל יום תמיד אשרנו מה טוב חלקנו
 ומה נעים גורלנו ומה יפה מאד ירשתנו. אשרנו בשאנו
 משכימין ומעריבין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ומיחדים
 שמך בכל יום תמיד ואומרים פעמים פאהכה:

שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד:
 (נלמס) ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

אמה הוא אחד קודם שבראת העולם ואמה הוא אחד
 לאחר שבראת העולם אמה הוא אל בעולם הזה
 ואמה הוא אל בעולם הבא: ואמה הוא ושנותיד לא
 יתמו. קדש שמך בעולמך על עם מקדשי שמך. וכישועתך
 מלכנו תרום ותגביה קרננו ותושיענו בקרוב למען
 שמך: ברוך המקדש שמו ברבים:

אמה הוא יי האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת
 בשמי השמים העליונים והתחתונים. אמה הוא ראשון
 ואמה הוא אחרון ומפלעדיך אין אלהים. קבץ נפוצות קודך
 מארבע כנפות הארץ. יכירו וידעו כל באי עולם כי אמה
 הוא האלהים לבדך עליון לכל ממלכות הארץ אמה עשית
 את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם ומי בכל
 מעשה ידך בעליונים ובתחתונים (או בתחתונים) שיאמר
 לך מה תעשה ומה תפעל. אבינו שבשמים חי וקים עשה
 עמנו צדקה וחסד בעבור כבוד שמך הגדול הגבור והנורא
 שנקרא עלינו וקים לנו יהוה אלהינו מה שכתוב את הדבר
 שדבקתנו על ידי צפניה חוזה באמור בעת ההיא אביא
 אתכם ובעת קבצי אתכם בי אמן אתכם לשם ולתהלה
 בכל עמי הארץ בשובי את שבותיכם לעיניכם אמר יי:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתרחם עינינו
 ותמחול לנו את כל חטאתינו ותכפר לנו את כל עונותינו
 ותמחול ותסלח לכל פשעינו ושתבנה בית המקדש במהרה

בימינו ונקריב לפניך קרבן תמיד שיכפר בעדנו כמו
 שכתבת עלינו בתורתך על ידי משה עבדך באמור:

ונדבר יי אל משה לאמר: צו את בני ישראל ואמרת
 אלהם את-קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו
 להקריב לי כמו-עדו: ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו
 ליהוה כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עדה תמיד:
 את-הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה
 בין הערבים: ועשירית האיפה סלת למנחה בלולה
 בשמן בתית רביעית ההין: עלת תמיד העשיה בדר ימי
 לריח ניחח אשה ליהוה: ונספו רביעית ההין לכבש האחד
 בקודש הסף נסף שכר ליהוה: ואת הכבש השני תעשה
 בין הערבים במנחת הבקר ונספו תעשה אשה ריח
 ניחח ליהוה:

למס וביום השבת שני-כבשים בני-שנה תמימים ושני
 עשורים סלת מנחה בלולה בשמן ונספו: עלת שבת
 בשבתו על-עלת התמיד ונספו:

נראס חודש ובראשי חדשיכם תקריבו עלה ליי פרים בני-בקר
 שנים ואיל אחד כבשים בני-שנה שבעה תמימים: ושלושה
 עשורים סלת מנחה בלולה בשמן לפי האחד ושני עשורים
 סלת מנחה בלולה בשמן לאיל האחד: ועשרון עשרון סלת
 מנחה בלולה בשמן לכבש האחד עלה ריח ניחח אשה ליי:
 ונספיהם חצי ההין יהיה לפי ושלישית ההין לאיל ורביעית
 ההין לכבש יין זאת עלת חודש בחודשו לחודשי השנה:
 ושעיר עזים אחד לחטאת ליי על עלת התמיד יעשה ונספו:
 אמה הוא יי אלהינו שהקטירו אבותינו לפניך את קטורת
 הסמים בזמן שבית המקדש היה קים באשר צוית
 אותם על ידי משה נביאך בכתוב בתורתך:

ויאמר יהוה אל-משה קח-לך סמים נטף וישחלת וחלבנה
 סמים ולבנה זכה בד כבוד יהיה: ועשית אתה קטרת
 וקח מעשה וקח ממלח טהור קדש ושחקה מטה הדק

ותח ממנה לפני העדת באהל מועד אשר אועד לה שמש
 קדש קדשים תהיה לכם : ונאמר והקטיר עליו אהרן קטורת
 סמים בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות וקטירנה
 ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים וקטירנה קטורת
 תמיד לפני יהוה לדתיתכם :

תני רבנן פטוים הקטרת ביצד שלש מאות וששים ושמונה
 מנים היו בה שלש מאות וששים וחמשה כמנין ימות
 החמה מנה בכל יום פרס בשחרית ופרס בין הערבים
 ושלשה מנים יתרים שמהם מכנים כהן גדול ונוטל מהם
 מלא חפניו ביום הכפורים ומחזירן למכתשת בערב יום
 הכפורים כדי לקיים מצות דקה מן הדקה : ואחד עשר
 סמנים היו בה ואלו הן הצרי והצפורי והחלבנה והלבונה
 משקל שבעים שבעים מנה מר וקציעה ושכולת נרד וכרפס
 משקל ששה עשר ששה עשר מנה הקשט שנים עשר
 וקנופה ג' לשה וקנמון תשעה בורית פרשינה תשעה
 קבין : וזו קפריסין סאין תלתא וקבין תלתא ואם לא מצא
 וזו קפריסין מביא חמר חוריא עתיק מלח סדומית רובע
 (ק) מעלה עשן כל שהוא רבי נתן הפבלי אומר אף כפת
 הירדן כל שהוא ואם נתן בה דבש פסלה ואם חסר אחת
 מכל סמניה חייב מיתה רבן שמעון בן גמליאל אומר
 הצרי אינו אלא שרף הנוסף מעצי הקטף בורית פרשינה
 למה היא באה כדי לשפות בה את הצפורן כדי שתהא נאה
 וזו קפריסין למה הוא בא כדי לשרות בו את הצפורן כדי
 שתהא עזה והלא מי רגלים יפין לה אלא שאין מכניסין
 מי רגלים במקדש מפני הכבוד :

תניא רבי נתן אומר בש"ה א שוחק אומר הדק היטב היטב
 הדק מפני שהקול יפה לבשמים פטמה לחצאין
 בשרה לשליש ולרביע לא שמענו : אמר רבי יהודה זה
 הכלל אם במדתה בשרה לחצאין או חסר אחת מכל
 סמניה חייב מיתה : תני בר קפרא אחת לששים או לשבעים

שנה היתה באה של שירים לחצאין : ועוד תני בר קפרא
 אלו היה נתן בה קורטוב של דבש אין אדם יכיר לעמוד
 מפני ריחה ולמה אין מערבין בה דבש מפני שהחורה
 אמרה כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לני :

צבאות עמנו משוגב לנו אלהי יעקב סלה : וי צבאות
 אשרי אדם בושח כד וי הושיעה המלך יעננו ביום
 קראנו : וערכה לני מנחת יהודה וירושלים בימי עולם
 וקשנים קדמוניות :

אבי הוה מסדר סדר המערכה משמא דנמרא ואלפא
 דאבא שאול מערכה גדולה קודמת למערכה שניד
 של קטרת ומערכה שניה של קטרת קודמת לסדור שני
 גזרי עצים וסדור שני גזרי עצים קודם לדשון מזבח הפנימי
 ודשון מזבח הפנימי קודם להטבת חמש גרות והטבת
 חמש גרות קודמת לדם התמיד ודם התמיד קודם להטבת
 שתי גרות והטבת שתי גרות קודמת לקטרת וקטרת
 קודמת לאברים ואברים קודמין למנחה ומנחה קודמת
 לחבתין וחבתין קודמין לנסכין ונסכין קודמין למוספין
 ומוספין קודמין לבזיכין ובזיכין קודמין לתמיד של פן
 הערבים שנאמר ועד עליה העלה והקטיר עליה חלבי
 השלמים עליה השלם כל הקרבנות פלם :

אנא בלח גדולת ימינה תתיר צרורה . אכניחין
 קבל רנת עמך שגבנו טהרנו נזרא . קרע שמשן
 נא גבור דרשי יהודה כבבת שמרס . נגד יובש
 פרכס טהרם רחמם צדקתך תמיד גמלם . בטרא צתג
 חסין קדוש ברוב טובך נהל עדתך . הקב טנע
 יחיד נאה לעמך פני זוכרי קדשתך . יגל פוק
 שועתינו קבל ושמע צעקתנו יודע תעלמות . שקרצית

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד :

ולא לוי בדוכנו ולא ישראל כמעמדו. ואתה אמרת ונשלמה פרים שפתנו. לכן יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שיהיה שיח שפתותינו חשוב ומקובל ומרוצה לפניך כאלו הקרבנו קרבן התמיד במועדו. ועמדנו על מעמדו. כמה שנאמר ונשלמה פרים שפתינו. ונאמר ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה'. וזרקו בני אהרן הכהנים את דמו על המזבח סביב. ונאמר זאת התורה לעולה. למנחה. ולחטאת. ולאשם. ולמלואים. ולזבח השלמים

איהו מקומן שלזבחים קדשי קדשים שחיטתן בצפון פר ושעיר שלזים הפורים שחיטתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון היתה על בין הבדים ועל הפרכת ועל מזבח הזהב מתנה אחת מהן מעבכת שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי שלמזבח החיצון אם לא נתן לא עכב פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים שחיטתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון היתה על הפרכת ועל מזבח הזהב מתנה אחת מהן מעבכת שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי שלמזבח החיצון אם לא נתן לא עכב. אלו ואלו נשרפין בבית הקדשן: חטאת הצבור והיחיד אלו הן חטאת הצבור שעירי ראשי קדשים ושלמו עדות שחיטתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון ארבע מתנות על ארבע קרנות: ביצד עלה בכבש ופנה לסוכב וכא לו לקרן דרומית מזרחית. מזרחית צפונית. צפונית מערבית מערבית דרומית. שירי הדם היה שופך על יסוד דרומי. ונאכלין לפניו מן הקלעים לזכרי כהנה בכל מאכל ליום ולילה עד חצות: העולה קדש קדשים שחיטתה בצפון וקבול דמה בכלי שרת בצפון ודמה טעון שתי מתנות שהן ארבע ומעונה הפשט ונתוח וכליל לאשים: זבחי שלמי צבור ואשמות. אלו הן אשמות אשם גזילות אשם מעילות אשם שפחה חרופה אשם נזיר אשם מצורע אשם קלוי. שחיטתן בצפון וקבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע. ונאכלין לפניו מן הקלעים

לזכרי כהנה בכל מאכל ליום ולילה עד חצות: התורה ואיל נזיר קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע. ונאכלין בכל העיר לכל אדם בכל מאכל ליום ולילה עד חצות: המורם מהם פיוצא כהם אלא שהמורם נאכל לפגנים לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם: שלמים קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע ונאכלין בכל העיר לכל אדם בכל מאכל לשני ימים ולילה אחד: המורם מהם פיוצא כהם אלא שהמורם נאכל לפגנים לנשיהם ולבניהם ולעבדיהם: הבכור והמעשר והפסח קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה ודמן טעון מתנה אחת. ובלבד שיתן בנגד היסוד: שנה באכילתו הבכור נאכל לפגנים והמעשר לכל אדם ונאכלין בכל העיר בכל מאכל לשני ימים ולילה אחד. הפסח אינו נאכל אלא בלילה ואינו נאכל אלא עד חצות ואינו נאכל אלא למנויו ואינו נאכל אלא צלי:

רבי ישמעאל אומר בשלש עשרה מדות התורה נדרשת: בהן מקל וחומר ומגזרה שוה. מפנין אב מכתוב אחד. ומפנין אב משני כתובים. מכלל ופרט ומפרט וכלל. כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כפיין הפרט. מכלל שהוא צריך לפרט. ומפרט שהוא צריך לכלל. כל דבר שהיה ככלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל בלו יצא. כל דבר שהיה בכלל ויצא לטעון טעון אחד שהוא כענינו יצא להקל ולא להחמיר. כל דבר שהיה בכלל ויצא לטעון טעון שני אחר שלא כענינו יצא להקל ולהחמיר. כל דבר שהיה בכלל ויצא לדון בדבר החדש אי אתה יכול להחזירו לכללו עד שתחזירנו הכתוב לכללו בפרוש. דבר הלמד מענינו. ודבר הלמד משופו. וכן שני כתובים המכתובים זה את זה עד שיבא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם:

התורה בן תימא אומר רבי עזי כנמר וקל כנשר ורץ כצבי

וגבור בארי לעשות רצון אביך שבשמים. הוא ה'ה ה'ה אמר
עו פנים לגיהנם. ובשת פנים לגן עדן:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שיבנה בית
המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך. לעשות
רצונך בלבב שלם:

ומוזק קדים דסגנו:

תגדל ויתקדש שמה רבא. בעלמא די ברא כרעותה וימלך
מלכותה. ויצמח פורקניה ויקרב משיחה קמיכון
וביומיון וקמי דיכל בית ישראל בענגא ובזמן קרינ
ואמרו אמן: יהי שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא
יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתגשא ויתחדר ויתעלה
ויתהלל. שמה דקודשא בריך הוא לעלא מן כל ברכתא
שירתא השבתא ונחמתא. דאמירן בעלמא ואמרו אמן:
על ישראל ועל רבנן ועל תלמידיהון ועל תלמידי
תלמידיהון. דעסקין באוריחא קדישהא. די באתרא
הדין ודי בכל אתר ואתר יהא לגא ולדון תנא וחסדא
ורחמי מן קדם מריה שמיא וארעא ואמרו אמן:

יהי שלמא רבא מן שמיא היים ושבע וישועה ונחמה
ושיזבא ורפואה וגאלה וסליחה וכפרה ורוח והצללה
לנו ולכל עמו ישראל ואמרו אמן: עושה שלום במרומו
הוא ברחמינו יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל
ואמרו אמן:

הודו ליי וקראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו: שירו לו
זמרו לו שוחו בכל נפלאותיו: התהללו בשם קדשו
ישמח לב מבקשי יי: דרשו יי ועזו בקשו פניו תמיד: וקרו
נפלאותיו אשר עשה מפתיו ומשפטיו פיהו: זרע ישראל
עבדו בני יעקב בחידיו: הוא יי אלהינו בכל הארץ
משפטיו וזכרו לעולם בריתו דבר צוה לאלה דור: אשר
ברת את אברהם ושבועתו ליצחק: ויעמידה ליעקב לחק
לישראל ברית עולם: לאמר לך אמן ארץ כנען חבל

נחלתכם: בהיותכם מתי מספר כמעט וגרים בה: ויתהלכו
מגוי אל גוי וממלכה אל עם אחר: לא הניח לאיש
לעשקם ויזכה עליהם מלכים: על הגעו במשיחי ובנביאי
על תרעו: שירו ליי כל הארץ בשרו מיום אל יום ושועתו:
ספרו בגוים את כבודו בכל העמים נפלאותיו: כי גדול
יי ומהגל מאד ונורא הוא על כל אלהים: כי כל אלהי
העמים אלילים ויי שמים עשה: הוד והדר לפניו עו וחדוה
במקומו: הבו ליי משפחות עמים: הבו ליי כבוד ועז:
הבו ליי כבוד שמו שאו מנחה ובאו לפניו השתחוו ליי
בהדרת קדש: חילו מלפניו כל הארץ אף תבון תכל כל
הפוט: ישמחו השמים ותגל הארץ ויאמרו לגוים יי מלך:
ירעם הים ומלאו יעלין השדה וכל אשר בו: אז ירננו עצי
היער מלפני יי כי בא לשפוט את הארץ: הודו ליי כי טוב
כי לעולם חסדו: יי ואמרו הושיענו אלהי ישענו וקצצנו
והצילנו מן הגוים להודות לשם קדשך להשתבח בתהלתך
ברוך יי אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ויאמרו כל העם
אמן והלל ליי: רוממו יי אלהינו והשתחוו להדם רגליו
קדוש הוא: רוממו יי אלהינו והשתחוו להר קדשו כי
קדוש יי אלהינו: והוא רחום וכפר עון ולא נשחית והרבה
להשיב אפו ולא יעיר כד חמתו: אמה יי לא תכלא רחמיך
ממנו חסדך ואמתך תמיד יצרוני: זכר רחמיך יי וחסדיך
כי מעולם הפה: תנו עז לאלהים על ישראל גאותו ועז
בשחקים: נורא אלהים ממקדשך אל ישראל הוא נוין
עו ותעצמות לעם ברוך אלהים: אל נקמות יי אל נקמות
הופיע: הנשא שופט הארץ השב גמול על גאים: ליי
הישועה על עמך ברכתך סלה: יי צבאות עמנו משגב
לנו אלהי יעקב סלה: יי צבאות אשרי אדם בושח כד
יי הושיעה המלך. יעננו ביום קראנו: הושיעה את עמך
וברך את גבולתך וראם ונשאים עד העולם: נפשונו חפתה
ליי עזרנו ומגננו הוא כי בו ישמח לפניו כי בשם קדשו

כְּחַנּוּנוֹ: יְהִי חֶסֶדְךָ יי עֲלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לְךָ הֶרְאֵנוּ יי
 וְחֶסֶדְךָ וְיִשְׁעֶךָ תִּתֵּן לָנוּ: קוֹמָה עֲזֹרָתָה לָנוּ וּפְדוּנוּ לְמַעַן חֶסֶד:
 אֲנִכִּי יי אֱלֹהֶיךָ הַמַּעֲלֶיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הֶרְחַב פִּיךָ וְאִמְלֵאֲהוּ:
 אֲשִׁירֵי הָעַם שִׁבְכָה לֹא אֲשִׁירֵי הָעַם שִׁי אֱלֹהָיו: וְאִנִּי בְּחֶסֶדְךָ
 בְּטַחְתִּי יִגַּל לְבִי בִישׁוּעָתְךָ אֲשִׁירָה לִי כִי גָמַל עָלַי:

(כַּסְכַּס חֲנוּכָה עוֹסֵף מְזוֹמָר שִׁיר חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד)

אֲרוֹמְמֶךָ יי כִּי דִלִיתִנִּי וְלֹא שִׁמַּחְתָּ אִיבֵי לִי: יי אֱלֹהֵי יִשְׁעֵתִי
 אֱלִיךָ וְתִרְפְּאֵנִי: יי הַעֲלִית מִן שְׂאוֹל נַפְשִׁי חַיִּיתִנִּי
 מִיַּרְדֵּי בֹר: זָמְרוּ לִי חֲסִידָיו וְהוֹדוּ לְזִכַּר קִדְשׁוֹ: כִּי רָנַע
 בְּאֶפְסוֹ חַיִּים בְּרַצוֹנִי בְּעֶרְב יַלְוִן כְּכִי וּלְפִקֹּד רַחֵם: וְאִנִּי אִמְרַתִּי
 בְּשִׁלְוִי כֹל אֲמוֹט לְעוֹלָם: יי בְּרַצוֹנְךָ הַעֲמַדְתָּ לְהַרְרֵי עוֹז
 הַסַּמְרַת פְּנִיךָ הַיִּיתִי נִבְהַל: אֱלִיךָ יי אֶקְרָא וְאֵל יי אֶחַחֲקֶנּוּ:
 מִה בָּצַע בְּדַמִּי בְּרַדְתִּי אֵל שַׁחַת הַיּוֹדֶךָ עֶפֶר הַיְגִיד אֶמְתָּךָ:
 שָׁמַע יי וְחַנּוּנִי יי הִיָּה עֲזָר לִי: הַפְּכֵת מִסְפְּדֵי לְמַחֹל לִי
 פִּתְחֵת שַׁקִּי וְתִאֲרַנִּי שִׁמַּחָה: לְמַעַן יִזְמְרֶךָ כְּבוֹד וְלֹא יִדּוּם
 יי אֱלֹהֵי לְעוֹלָם אֲדִבְרֶךָ:

כַּסְכַּס רַחֵם שִׁיר לְדָוִד לִין לְחֻמַּיִם ז:

לְדָוִד בְּרַכִּי נַפְשִׁי אֶת יי וְכָל קִרְבֵי אֶת שֵׁם קִדְשׁוֹ: בְּרַכִּי נַפְשִׁי
 אֶת יי וְאֵל תִּשְׁבַּחֵי כֹל גְּמוּלָיו: הַפְּלֵח לְכָל עוֹנֵכֵי הַרְפָּא
 לְכָל תַּחֲלוּאֵי הַנּוֹאֵל מִשַּׁחַת הַיְיָכִי הַמַּעֲטֵרְכֵי חֶסֶד וְרַחֲמִים:
 הַמְשַׁבִּיעַ בְּשׂוֹב עֲדִיךָ תַּחֲדֵשׁ כְּנֶשֶׁר נַעֲרִיכִי: עֲשֵׂה צְדָקוֹת
 יי וּמִשְׁפָּטִים לְכָל עֲשׂוּקִים: יוֹדִיעַ דְּרָכָיו לְמִשָּׁה לְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל
 עַל־יִלּוּתָיו: רַחֲמִים וְחַנּוּן יי אֶרְךָ אֲפִים וְרַב חֶסֶד: לֹא לִנְצַח
 יָרִיב וְלֹא לְעוֹלָם יִסּוּר לֹא כְּחַטְאֵינוּ עֲשֵׂה לָנוּ וְלֹא כְּעֻזּוֹתֵינוּ
 גָּמַל עָלֵינוּ: כִּי כִגְבַה שְׂמִים עַל הָאָרֶץ גָּבַר חֶסְדוֹ עַל
 יִרְאוּ: כִּרְחוֹק מִזְרַח מִמַּעַרְב הֶרְחִיק מִפְּנֵינוּ אֶת פְּשַׁעֵינוּ:
 בְּרַחֵם אֵב עַל בְּנֵים רִיחֵם יי עַל יִרְאוּ: כִּי הוּא יָדַע יִצְרָנוּ
 זְכוּר כִּי עֶפֶר אֲנַחְנוּ: אֲנוֹשׁ בְּחִצִּיר יָמָיו בְּצִיץ הַשְּׂדֵה כֹּן יִצִּיץ:
 כִּי רוּחַ עֲבָרָה־כֹּן וְאִנְנוּ וְלֹא יִבְרָנֵנוּ עוֹד מְקוֹמוֹ: וְחֶסֶד יי
 מְעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יִרְאוּ וְצִדְקָתוֹ לְבַנֵּי כְנִים: לְשִׁמְרֵי

בְּרִיתוֹ וְלִזְכְּרוּ פִקְדוֹ לְעֲשׂוֹתָם: יי בְּשִׁמְיִם הַכִּין כֶּסֶף
 מְלַכּוֹתָו בְּכָל מְשָׁלָה: בְּרַכּוּ יי מְלַאכְיוֹ נִפְרֵי כַח עֲשֵׂי
 דְבָרוֹ לְשִׁמְעַע בְּקוֹל דְּבָרוֹ: בְּרַכּוּ יי כֹּל צְבָאוֹ מִשְׁרָתָיו עֲשֵׂי
 רִצּוֹנוֹ: בְּרַכּוּ יי כֹּל מַעֲשָׂיו בְּכָל מְקוֹמוֹת מְשָׁלָתוֹ בְּרַכֵּי
 נַפְשֵׁי אֶת יי:

כַּסְכַּס חֲנוּכָה לְחֻמַּיִם ז:

(יי הוּא הָאֱלֹהִים: יי הוּא הָאֱלֹהִים)

יי מֶלֶךְ יי מֶלֶךְ יי וְיִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעַד: יי
 וְהִיָּה יי לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָּה יי אֶחָד
 וְיִשְׁמֹו אֶחָד: הוֹשִׁיעֵנוּ יי אֱלֹהֵינוּ וּקְבֹצֵנוּ מִן הַגּוֹיִם
 הַהוֹדוֹת לְשֵׁם קִדְשְׁךָ לְהַשְׁתַּפַּח בְּתַהֲלֻחְךָ: בְּרוּךְ יי אֱלֹהֵי
 יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וְאָמַר כֹּל הָעַם אָמֵן הַלְלוּיָהּ:
 כֹּל הַנְּשָׁמָה תַהֲלֵל יְהִי הַלְלוּיָהּ:

לְמַנְצַח בְּנִינּוֹת מְזוֹמָר שִׁיר: אֱלֹהִים יִחַנְנוּ וַיְבָרְכֵנוּ יָאֵר פְּנֵינוּ
 אֶתְנוּ סֵלָה: לְדַעַת בְּאֶרֶץ הַרְבֵּה. בְּכָל־גּוֹיִם יִשְׁוַעְתָּךָ:
 יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּלֵם: יִשְׁמַחוּ וַיִּרְנְנוּ
 לְאֵמִים בִּי־תִשְׁפַּח עַמִּים מִיִּשְׂרָאֵל. וְלֹא־מִיִּם בְּאֶרֶץ הַנְּחָם
 סֵלָה: יוֹדוּךָ עַמִּים אֱלֹהִים. יוֹדוּךָ עַמִּים כָּלֵם: אֶרֶץ נִתְּנָה
 וְכוּלָהּ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים וַיִּירָאוּ אוֹתוֹ
 כָּל־אֲפִסֵי אֶרֶץ:

לְמַנְצַח מְזוֹמָר לְדָוִד: חֲשָׁמִים מִסְפָּרִים כְּבוֹד אֵל וּמַעֲשֵׂה
 יָדָיו מַגִּיד הַרְקִיעַ: יוֹם לַיּוֹם יִבִּיעַ אִמֵּר וְלַיְלָה לַלַּיְלָה
 תִּהְיֶה דַעַת: אֵין אִמֵּר וְאֵין דְּבָרִים בְּלִי נִשְׁמַע קוֹלָם: בְּכָל
 אֶרֶץ יִצְאָ קוֹם וּבְקִצָּה תִבֵּל מְלִידֵם לְשִׁמְשׁ שֵׁם אֱדָל בְּהֵם:
 הוּא כְּחֵתֵן יוֹצֵא מִחַפְתּוֹ יִשִּׁישׁ כְּגִבּוֹר לְרוּץ אֶרֶץ: מְקַצֵּה
 חֲשָׁמִים מוֹצֵא וְתִקְוַתּוֹ עַל קִצּוֹתָם וְאֵין נִסְתָּר מִחַפְתּוֹ:
 מִרְחַת יי תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ עֲדוֹת יי נִאֲמָנָה מְחַכֵּמַת פְּתִי:
 קִדְדֵי יי יִשְׂרָאֵל מְשִׁמְחֵי לֵב מִצּוֹת יי בְּרַח מְאִירַת עֵינַיִם:
 יֵאֵת יי טְהוֹרָה עוֹמְדַת לְעַד מִשְׁפָּטֵי יי אֶמֶת צְדָקוֹ יִחְדּוּ:
 חֲחַמְדִּים מְזַהֵב וּמְפֹרֵר רַב וּמְתוֹקִים מְדַבֵּשׁ וְנוֹפֵת צוֹפִים:

גם עבדך נזהר בהם בשמרים עקב רב: שגיאזת מי בין
מנסתרות נקני: גם מזדים חשך עבדך אל ימשלו כי אז
איתם ונקיתי מפשע רב: יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי
לפניך יי צורי וגואלי:

רגנו צדיקים ביי לישרים נאנה תהלת: הודו ליי בכבוד
בגבל עשור זמרו לו: שירו לו שיר חדש המיבו
נגן בתרועה: כי ישר דבר יי וכל מעשהו באמונה: אוהב
צדקה ומשפט חסד יי מלאה הארץ: בדבר יי שמים נעשו
וכרום פיו כל צבאם: כונם כגד מי הים נותן באוצרות
ההומות: יראו מיי כל הארץ מפניו יגורו כל יושבי תבל
כי הוא אמר ויהי הוא צנה ויעמוד: יי הפיר עצת גוים
הניא מחשבות עמים: עצת יי לעולם תעמוד מחשבות
לבו לדור ודור: אשרי הגוי אשר יי אלהיו העם בחר
לנחלה לו: משמים הביט יי ראה את כל בני האדם ממכון
שבתו השנים אל כל ישבי הארץ היוצר יחד לבם המבין
אל כל מעשיהם: אין המלך נושע ברב חיל גבור לא יציל
ברב פח: שקר הסוס לתשועה וברוב חילו לא ימלט:
הנה עין יי אל יראוי למיחלים לחסדו: להציל ממות
נפשם ולחיותם ברעב: נפשנו חפתה ליי עזרנו ומגננו
הוא: כי בו ישמח לבנו כי בשם קדשו בפתחנו יהי חסדך יי
עלינו כאשר יחלנו לך:

לדוד בשנותו את טעמו לפני אבימלך ויגרשדו ויגלך
אברכה את יי בכל עת תמיד תהלתו פפי: פני
תהלהל נפשי ישמעו עננים וישמחו: גדלו ליי אחי
וגרוממה שמו יחדו: דרשתי את יי וענני ומפל מגורותי
הצילני: הביטו אליו ונהרו ופניהם אל יחפרו: זה עני
קרא ויי שמע ומפל צרותיו הושיעו: חונה מלאך יי סביב
ליראוי ויבלצם: טעמו וראו כי טוב יהוה אשרי הנפש
יחסה בו: יראו את יי קדשיו כי אין מחסור ליראוי:

כפירים רשו ורעבו ודורשי יי לא יחסרו כל טוב: לכו
בנים שמעו לי יראת יי אלמדכם: מי האיש החפץ חיים
אוהב ימים לראות טוב: נצור לשונך מרע ושפתך מדבר
מרמה: סור מרע ועשה טוב פקש שלום ורדפהו: עיני
יי אל צדיקים ואניו אל שונתם: פני יי בעושי רע להכרית
מארץ זכרם: צעקו ויי שמע ומפל צרותם הצילם: קרוב
יי לנשברי לב ואת דכאי רוח יושיע: רבות רעות צדיק
ומפלים יצילנו יי: שומר כל עצמותיו אחת מהנה לא
נשברה: המזחת רשע רעה ושנאי צדיק יאשמו: פודה יי
נפש עבדיו ולא יאשמו כל החוסים בו:

תפלה למשה איש האלהים אדני מעזן אתה היות לנו
בדור ודור: בטרם הרים ילדו ותחולל ארץ ותבל
ומעולם עד עולם אתה אל: תשב אנוש עד דכא ותאמר
שוכו בני אדם: כי אלה שנים בעיניך ביום אתמול כי
יעבור ואשמרה בלילה: זרמחם שנה יהיו בפקר כחציר
יחלוף: בפקר יציץ וחלה לערב ומולל ויבש: כי כלינו
באפך ובחמתך נבהלנו: שחה שונותינו לנגדך עלמנו
קמאר פניך: כי כל ימינו פנו בעברתך בלינו שנינו כמו
הנה. ימי שונותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורת שמנים
שנה ורדבם עמל ועזן כי גו חיש ונעפה. מי יודע עז אפך
וכיראתך עברתך. למנות ימינו כן הודע ונביא ללב חכמה
שובה יי עד מתי והנחם על עבדך. שבענו בפקר חסדך
וגרננה ונשמחה בכל ימינו. שמחנו בימות עניתנו. שנות
ראינו רעה. יראה אל עבדך פגלך והדרך על בנייהם.

ויהי | געם אדני אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו
ומעשה ידינו כוננהו.

ישב בסתר עליון בצל שדי ותלונן. אמר ליהוה מחסי
ומצודתי אלהי אבטחבו. כי הוא יצלה מפח יקוש
מקבר הוות. באברתו יסד לך ומחת בנקפו תחסה. צנה

כסאות לבית דוד : שאלו שלום וירושלם ישליו אהביך יהי שלום בחילך שלום בארמנותיך : למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך : למען בית יי אלהינו אבקשה טוב לך :

שיר המעלות אליך נשאתי את עיני הישבי בשמים : חנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם כעיני שפחה אל יד גברתה בן עינינו אל יי אלהינו עד שיחננו : חננו יי חננו כי רב שבענו בוז : רבת שבעה לה נפשנו הלעג השאננים הבוז לגאונים :

שיר המעלות לדוד לולי יי שהיה לנו יאמר נא ישראל : לולי יי שהיה לנו בקום עלינו אדם : אזי חיים בלעונו בחרות אפס בנו : אזי חיים שטפונו נחלה עבר על נפשנו : אזי עבר על נפשנו חיים הזדונים : ברוך יי שלא נתננו טרף לשונותם : נפשנו כצפור נמלטה מפח יוקשים רפח נשבר ואנחנו נמלטנו : עזרנו בשם יי עשה שמים וארץ :

הללויה הללו את שם יי הללו עבדי יי שעמדים בבית יי בחצרות בית אלהינו : הללויה כי טוב יי זמרו לשמו כי נעים : כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגלתו : כי אני ידעתי כי גדול יי ואדונינו מכל אלהים : כל אשר חפץ יי עשה בשמים ובארץ בימים וכל תחומות . מעלה נשאים מקצה הארץ ברקים למטר עשה מוצא רוח מאוצרותיו : שהכה בכורי מצרים מאדם עד בהמה : שלח אתות ומופתים בתוככי מצרים בפרעה ובכל עבדיו : שהכה גוים רבים והרג מלכים עצומים : למיחון מלך הארץ ולעוג מלך הבשן ולכל ממלכות כנען : ונתן ארצם נחלה נחלה לישראל עמו : יי שמה לעולם יי זכרה לדור ודור . כי ידון יי עמו ועל עבדיו ותנחם : עצבי הגוים כסף וזהב מעשי יי אדם : פה להם ולא ידברו עינים להם ולא יראו : אוננים להם ולא יאזינו אף אין יש רוח בפיהם : כמוהם יהיו

וסחרה אמתו : לא תירא נסוד לילה . מחץ יעוף יומם מדבר באפל יהלך . מקטב ישוד צהרים . יפל מצדך אלה ורכבה מימינה . אליך לא יגש : רק בעינה חביט ושלמה רשעים תראה : כי אמה יי מחסי עליון שמת מעונה : לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלה . כי מלאכיו יצוה לך . לשמרך בכל דרכיך . על פפים ישאונה . פן תגף באבן רגלך . על שחל ופתן תדרך תרמס כפיר ותנין . כי כי חשק ואפלטתו . אשגבתו בירידע שמי . יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה . אחלצהו ואכבדהו . ארץ ימים אשביעהו ואראהו בישועתי :

זמור שירו ליי שיר חדש פי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו . הודיע יי ישועתו לעיני הגוים גלה צדקתו . זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו . הריעו ליי כל הארץ פצחו ורגנו וזפרו . זמרו ליי בכנור בכנור וקול זמרה . בחצצרות וקול שופר הריעו לפני המלך יי . ירעם הים ומלאו מבל וישבי בה . נהרות ומחאו כף יחד הרים ורגנו . לפני יי כי בא לשפוט הארץ ישפט תבל בצדק ועמים במישרים :

שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין עזרי : עזרי מעם יי עשה שמים וארץ : אל יתן למוט רגלך אל ינום שמרך : חנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל : יי שמרך יי צלך על יד ימינה : יומם השמש לא יפדה וירח בלילה : יי ישמרך מכל רע ישמר את נפשך : יי ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם :

שיר המעלות לדוד . שמחתי באומרים לי בית יי גלך עמדות היו רגלינו בשערך ירושלם : ירושלם תבנויה כעיר שחברה לה יחדו : ששם עלו שבטים שבטי יה עות לישראל להודות לשם יי : כי שמה ישבו כסאות למשפט

עשיהם כל אשר בטח בהם: בית ישראל ברכו את יי בית אהרן ברכו את יי: בית הלוי ברכו את יי יראי יי ברכו את יי: ברוך יי מציון שכן ירושלים הללויה:

הודו ליי כי טוב
הודו לאלהי האלהים
הודו לאדני האדנים
לעשי נפלאות גדולות לבדו
לעשי השמים בתבונה
לרוקע הארץ על המים
לעשה אזורים גדלים
את השמש לממשלת ביום
את הירח וכוכבים לממשלות בלילה
למכה מצרים בכבוריהם
ויצא ישראל מהזמם
ביד חזקה ובזרוע נטויה
לגזור ים סוף לגזרים
והעביר ישראל בתוכו
וגער פרעה וחילו בים סוף
למולך עמו במדבר
למכה מלכים גדולים
ויהרג מלכים אדירים
לסיוחן מלך האמרי
ולעוג מלך הפשן
ונתן ארצם לנחלה
נחלה לישראל עבדו

כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:

שבשפלנו זכר לנו
ויפרקנו מצרינו
נותן לחם לכל בשר
הודו לאל השמים

כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:
כי לעולם חסדו:

ויש לאחור כס לילית שלפניו בידו הימנית. וכסוף ימקם.

ברוך שאמר והיה העולם: ברוך אומר ועושה. ברוך גזור ומקום. ברוך מרחם על הארץ. ברוך מרחם על הבריות: ברוך משלם שכר טוב ליראיו. ברוך מעביר אפילה ומביא אורה. ברוך אל חי לעד וקים לנצח. ברוך שאין לפניו עולה ולא שכיחה ולא משוא פנים ולא מקח שחד צדיק הוא בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו. ברוך פודה ומציל. ברוך המנחיל מנוחה לעמו ישראל ביום שבת קודש:

ברוך הוא וברוך שמו וברוך זכרו לעולמי עד: ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם המלך הגדול והקדוש אב הרחמן מהלל בפי עמו משבח ומפואר בלשון כל חסידיו ועבדיו. ובשירי דוד עבדך נהללך יי אלהינו בשבחחות ובזמירות נגדלך ונשבחך ונפאריך ונמליכך ונזכיר שמך

ברוך שאמר והיה העולם: ברוך אומר ועושה. ברוך גזור ומקום. ברוך מרחם על הארץ. ברוך מרחם על הבריות: ברוך משלם שכר טוב ליראיו. ברוך מעביר אפילה ומביא אורה. ברוך אל חי לעד וקים לנצח. ברוך שאין לפניו עולה ולא שכיחה ולא משוא פנים ולא מקח שחד צדיק הוא בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו. ברוך פודה ומציל. ברוך המנחיל מנוחה לעמו ישראל ביום שבת קודש:

ברוך הוא וברוך שמו וברוך זכרו לעולמי עד: ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם המלך הגדול והקדוש אב הרחמן מהלל בפי עמו משבח ומפואר בלשון כל חסידיו ועבדיו. ובשירי דוד עבדך נהללך יי אלהינו בשבחחות ובזמירות נגדלך ונשבחך ונפאריך ונמליכך ונזכיר שמך

נגדלך נשפחה נפאךך
 נרוממך ונמליכך ונקדישך
 ונעריצך ונזכיר שמך מלכנו
 אלהינו יחיד חי העולמים.
 משפח ומפאר שמו עדי
 עד ברוך אתה יי מלך
 מהלל בתשפחת:

מזמור שיר ליום השבת: טוב להודות ליי ולזמר לשמך
 עליון: להגיד בפקר חסדך ואמונתך בלילות: עלי
 עשור ועלי נבל עלי הגיזן בכנור. כי שפחתני יי בפעליך
 במעשי ידיך ארנן: מה גדלו מעשיך יי מאד עמקו מחשבתיה:
 איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת: בפרח רשעים
 כמו עשב ויציעו כל פעלי און להשטמם עדי עד: ואמה
 מרום לעלם יי: כי הנה איביך יי כי הנה איביך יאבדו
 יתפרדו כל פעלי און: ותרם פראים קרני בלתי בשמן
 רענן: ונפט עיני בשורי בקמים עלי מרעים השממנה
 אונן: צדיק פתמר יפרח כארוז פלכנון ישנה: שתולים בבית
 יי בהצרות בית אלהינו יפריחו: עוד ינובבו בשיבה דשנים
 ורעננים יהיו: להגיד כי ישר יי צורי ולא עולתה בו:

יי מלך נאות לבש לבש יי עו התאזר אף תפון תבל בל
 מוש: נכון בסאך מאו מעולם אתה: נשאו נהרות יי
 נשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכים: מקלות מים רפים
 אדירים משפרי ים אדיר פמרום יי: ערתיך נאמנו מאד
 לביתך נאווה קדש יי לארך ימים:

יהי כבוד יי לעולם ישמח יי במעשיו: יהי שם יי מברך
 מעתה ועד עולם: ממזרח שמש עד מבואו מהלל
 שם יי: רם על כל גוים יי על השמים כבודו: יי שמך
 לעולם יי וזכרך לדור ודור: יי בשמים הכין כסאו ומלכותו
 ככל משלה: ישמחו השמים ותגל הארץ ויאמרו בגוים

יי מלך: יי מלך יי מלך יי מלך לעולם ועד: יי מלך עולם
 ועד אבדו גוים מארצו: יי הפיר עצת גוים הניא מחשבות
 עמים: רבות מחשבות בלב איש ועצת יי היא תקום: עצת
 יי לעולם מעמד מחשבות לבו לדור ודור: כי הוא אמר
 ויהי הוא צוה ויעמד פי בחר יי בציון אוה למושב לו: כי
 יעקב בחר לא יי ישראל לסגלתו: כי לא ישוש יי עמו
 ונחלתו לא יעזב: והוא רחום וכפר עון ולא ישחית והרפה
 להשיב אפו ולא יעיר כל חמתו: יי הושיעה הפל יענגו
 ביום קראנו:

אשרי יושבי ביתך עוד יהללוך סלה: אשרי העם שפכה
 לו אשרי העם שיי אלהיו: שהלה לדוד ארוממך
 אלדי המרך ואברכה שמך לעולם ועד: בכל יום אברכך
 ואהללה שמך לעולם ועד: גדול יי ומהלל מאד ונגדלתו
 אין חקר: דור לדור ישבח מעשיך ונבורתיה נגידו: הדר
 כבוד הודך ודברי נפלאותיה אשיחה: ועוזו נודאתיה יאמרו
 ונגדלתה אספרנה: זכר רב טובך יביעו וצדקתך ירננו:
 חנון ורחום יי ארך אפים וגדול חסד: טוב יי לכל ורחמיו
 על כל מעשיו: יודוך יי כל מעשיך וחסידיה יברכוכה:
 כבוד מלכותך יאמרו ונבורתך ידברו: להודיע לבני האדם
 נבורתיו וכבוד הדר מלכותו: מלכותך מלכות כל עולמים
 וממשלתך בכל דור ודור: סומך יי לכל הנפלים וזוקק
 לכל הפסופים: עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את
 אכלם בעתו: פותח את ידך ומשפיע לכל חי רצון: צדיק
 יי בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו: קרוב יי לכל קראיו לכל
 אשר יקראהו כאמת: רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע
 ויושיעם: שומר יי את כל אהביו ואת כל הרשעים ישמיד
 תהלת יי ידבר פי ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד:
 ואנחנו נברך יי מעתה ועד עולם הללויה:

הללויה הללו נפשי את יי: אהללה יי בחיי אומרה לאלהי
 בעודי: אל תכחשו כנדיבים בקן אדם שאין לו

תשועה: תצא רוחו יושב לאדמתו ביום ההוא אבדו
 עשתותנו: אשרי שאל יעקב בעזרו שברו על יי אלויו:
 עשה שמים וארץ את הים ואת כל אשר בם השמר אמת
 לעולם: עשה משפט לעשוקים נתן לחם לרעבים יי מתיר
 אסורים: יי פקח עורים יי זקף כפופים יי אהב צדיקים:
 יי שומר את גרים יתום ואלמנה ועודד ודרך רשעים יענת:
 ימלך יי לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה:

הללויה כי טוב זמרה אלהינו. כי נעים נאנה תהלה:
 בונה ירושלם יי. נדחי ישראל יבנם: הרופא לשבורי
 לב. ומחפש לעצבותם: מונה מספר לפוכבים. לכלם
 שמות יקרא: גדול אדונינו ורב פח. לתבונתו אין מספר:
 מעודד עניים יי. משפיל רשעים עדי ארץ: ענו ליי בתודה
 זמרו לאלהינו בכבוד: המכסה שמים בעבים המכין לארץ
 מטר המצמיח הרים חציר: נתן לבהמה לחמה לבני ערב
 אשר יקראו: לא בגבורת הסוס יחפץ. לא בשוקי האישי
 ירצה: רוצה יי את יראיו. את המיחלים לחסדו: שפחי
 ירושלים את יי. הלכי אלהיך ציון: כי חזק בריחי שעריך
 כרך בניך בקרבך: השם גבולך שלום חלב חטים ישביעך:
 השלח אמרתו ארץ. עד מהרה ירוץ דברו: הנותן שלג
 כצמר. כפזר כאפר יפזר: משליך קרחו כפתים לפני
 קרתו מי יעמד: ישלח דברו וימסס יושב רוחו יזלו מים:
 מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל: לא עשה כן
 לכל גוי ומשפטים כל ידעום הללויה:

הללויה הללו את יי מן השמים. הללוהו במרומים:
 הללוהו כל מלאכיו. הללוהו כל צבאו: הללוהו
 שמש וירח הללוהו כל כוכבי אור: הללוהו שמי השמים.
 והמים אשר מעל השמים: יהללו את שם יי כי הוא צוה
 ונבראו: ויעמידם לעד לעולם חק נתן ולא יעבור: הללו
 את יי מן הארץ. תגינים וכל תהומות: אש וקרח שלג

יקיטור. רוח סערה עשה דברו: ההרים וכל גבעות עין
 פרי וכל ארזים: החיה וכל בהמה. רמש וצפור בנה:
 מלכי ארץ וכל לאמים שרים וכל שפטי ארץ: פחורים
 וגם בתולדות זקנים עם נערים: יהללו את שם יהוה כי
 נשגב שמו לבדו. הודו על ארץ ושמים: ויגם קרן לעמו
 תהלה לכל חסידיו לבני ישראל עם קרובו הללויה:

הללויה שירו ליי שיר חדש. תהלתו בקהל חסידים:
 ישמח ישראל בעשיו: בני ציון יגילו במלפם:
 יהללו שמו במחול. בתף וכבוד יזמרו לו כי רוצה יי
 בעמו יפאר עניים בישועה: יעלו חסידים בכבוד: ירגנו
 על משכבותם: רוממות אל בגרונם וחרב פסיות בידם:
 לעשות נקמה בגוים. תוכחות בלאמים: לאסד מלכיהם
 בזקים ונכבדיהם בכבלי ברזל: לעשות בהם משפט
 כחוב. הדר הוא לכל חסידיו הללויה:

הללויה הללו אל בקדשו. הללוהו ברקיע עז: הללוהו
 בגבורתיו. הללוהו פרב גדלו: הללוהו בחקע
 שופר. הללוהו בנבל וכנור הללוהו בתף ומחול. הללוהו
 במננים וענב: הללוהו בצלצלי שמע. הללוהו בצלצלי
 תרועה כל הנשמה תהלל יה הללויה: כ"הית"ה

ברוך יי לעולם אמן ואמן: ברוך יי מציזן שכן ירושלים
 הללויה: ברוך יי אלהים אלהי ישראל עשה
 נפלאות לבדו: וברוך שם כבודו לעולם וימלא כבודו
 את כל הארץ אמן ואמן:

ועמוד על רגלי.

ויברך דויד את יי לעיני כל הקהל. ויאמר דויד ברוך אתה
 יי אלהי ישראל אבינו מעולם ועד עולם: לה יי
 הגדלה והגבורה והתפארת והנצח והחוד כי כל בשמים
 ובראץ לה יי הממלכה והמתנשא לכל לראש: והעשר
 והפבור מלפניך ואהה מושל בכל ובידך פח וגבורה

ובידך לגדל ולחזק לכל: ועתה אלהינו מודים אנחנו לך
 ומהללים לשם הפארתך: ויברכו שם כבודך ומרום על
 כל ברכה יתהלה: אתה הוא יי לבדך אתה עשית את
 השמים שמי השמים וכל צבאם הארץ וכל אשר עליה
 הימים וכל אשר בהם ואתה מחיה את כלם וצבא השמים
 לך משתחוים: ע"כ אתה הוא יי האלהים אשר בחרת
 באברהם והוצאתו מאור בשדים ושמת שמו אברהם: ומצאת
 את לבבו נאמן לפניך: וכרות עמו הברית לתת את ארץ
 הכנעני החתי האמרי והפריזי והיבוסי והגרגזי לתת לזרעו
 ותקם את דבריה כי צדיק אתה: ותרא את עני אבותינו
 במצרים ואת זעקתם שמעת על ים סוף: ותתן את
 ומפתים בפרעה ובכל עבדיו ובכל עם ארצו כי ידעת כי
 הזידו עליהם ומעש לך שם כהיום הזה: והים בקעת
 לפניהם ויעברו בתוך הים בפישה ואת רודפיהם השלכת
 במצולות כמו אבן במים עזים:

ויושע יהוה ביום ההוא את ישראל מיד מצרים וירא ישראל
 את מצרים מת על שפת הים: וירא ישראל את הים
 הגדלה אשר עשה יהוה במצרים ויראו העם את יהוה
 ויאמינו ביהוה ובמשה עבדו:

או ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליהוה
 ויאמרו לאמר אשירה ליהוה כי גאה גאה סוס
 ורכבו רמה בים: עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה זה אל
 ואנוהו אלהי אבי וארמנהו: יהוה איש מלחמה יי שמו:
 מרכבת פרעה וחילו ירה בים ומבחר שלשיו טבעו בים:
 סוף: תהמת יכסימו ירדו במצולת כמו אבן: ימינה יהוה
 נאדרי בכל ימינה יהוה תרעץ אויב: ובלב גאונה תהרס
 קמיה השלח חרנה יאכלמו פקש: וברוח אפה נערמו מים
 נצבו כמו גז טלים קפאו תהית בלבים: אמר אויב
 ארדה אשיג אחלק שלל תמלאמו נפשי אריק תרבי

תורישמו ידי: נשפת כרוחך בסמו ים צללו פעופרת במים
 אדירים: מי כמכה באלם יהוה מי כמכה נאדר בקדש נורא
 תהלות עשה פלא: נסית ימינה תבלעמו ארץ: נדית בחסדך
 עסו: ואלת תחלת בעוד אלנוה קדשה שמעו עמים
 ירגזון חיל אחז ישבי פלשת: אז נבלו אלופי אדום אילי
 מואב יאחזמו רעד גמנו כל ישבי כנען: תפל עליהם
 אימתה ופחד בגדל ורועך ידמו כאבן עד יעבר עמך
 יהוה עד יעבר עסו: קנית: תבאמו ותטעמו בה:
 תחלתך מכון לשבתך פעלת יהוה מקדש אדני כוננו ידך:
 יהוה ימלך לעלם ועד (יי ימלך לעלם ועד): יי מלכותיה
 קאים לעלם ולעלמי עלמיא:

שבת בשבת מוספין ז:

כי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים וישב יי עליהם
 אתמי הים ובני ישראל הלכו בפישה בתוך הים:
 ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה ותצאן
 כל הנשים אחריה בתפים ובמחלות: ותען להם מרים
 שירו ליהוה פי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים: ונסע משה
 אל ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור וילכו שלשת
 ימים במדבר ולא מצאו מים: ויבאו מרתה ולא יכלו
 לשתות מים ממרה כי מרים הם על כן קרא שמה מרה:
 וילכו העם על משה לאמר מה נשתה: ויצעק אל יהוה
 ויורהו יהוה עץ וישלך אל המים וימתקו המים שם שם
 לו חוק ומשפט ושם נסהו: ויאמר אם שמוע תשמע
 לקולי ויהי אשר בעיניו תעשה והאנת למצותיו
 ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמת במצרים לא
 אשים עליך כי אני יהוה ופאך:

כי ליהוה המלוכה ומושל בגוים: ועלו מושיעים בהר ציון
 לשפט את הר עשו והיתה ליי המלוכה: והיה יהוה
 מלך עד כל הארץ ביום ההוא יהוה יי אחד ושמו אחד:

נשמת כל חי תברך את שמך יי אלהינו ורוח כל בשר
 תפארו ותרומם וזכרך מלבנו תמיד. מן העולם ועד
 העולם ואתה אל. ומבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע.
 פודה ומציל ועונה ומרחם בכל עת צרה וצוקה. אין לנו
 מלך עוזר וסומך אלא אתה. אלהי הראשונים והאחרונים אלה
 כל בריות אדון כל תולדות המחלל בכל התשבחות המנהג
 עולמו בחדש ובריוותיו ברחמים. וייער לא יגום ולא יישן.
 המעורר ישנים. והמקיץ נרדמים. מחיה מתים. ורופא
 חולים. פוקח עורים. וזוקק בפופים. המשטיח אלמים.
 והמפענח געלמים. ולך לבדך אנחנו מזדים: ואלו פיגו מלא
 שירה בים ולשונונו רנה בהמון גליו ושפתותינו שבח במרחבי
 רקיע ועינינו מאירות בשמש ובירח וידינו פרושות בנשרי
 שמים ורגלינו קלות באילות אין אנו מספיקין להודות לך
 יי אלהינו ולברך את שמך מלבנו על אחת מאלף אלפי
 אלפים ורוב רפי רבבות פעמים הטובות נסים ונסלאור
 שעשית עמנו ועם אבותינו. מלפנים ממצרים גאלתנו
 יי אלהינו מפית עבדים פדיתנו. ברעב זנתנו. ובשבע
 בלבלתנו. מתרב הצלתנו. מדבר מלשתנו. ומחלאים
 רעים ורבים דליתנו. עד הנה עזרנו רחמך ולא עזבונו
 חסדיך. על בן אברים שפלגת בנו. ורוח וגשמה שנתחת
 באפנו. ולשון אשר שמת בפינו. הן הם יודו. ויברכו.
 וישבחו. ויפארו. וישוררו את שמך מלבנו תמיד. פי כל
 פה לך יודה. וכל לשון לך תשבח. וכל עין לך תצפה.
 וכל ברה לך תברע. וכל קומה לפניך תשתחוה. וכל
 הלכות ויראוך. וכל קרב וקליות וזמרו לשמך. בדרך
 שבתוב תאמרנה יי מי כמוך: מציל עני מחזק ממנו ועני

ואביון מגולו. שועת עניים אתה תשמע. צעקת גדול
 תקשיב ותושיע. וכתוב:

רגנו צדיקים ביי לישרים נאזה תהלה:
 בפיי י שרים תת ר ומם:
 ובשפתיי צ דיקים תת ב רך:
 ובלשון ח סידים תת ק דש:
 ובקרב ק דושים תת ה לל:

במקהלות רבבות עמך בית ישראל שבן חוברת כל
 היצורים לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו. להודות.
 להלל. לשבח. לפאר לרומם ולהדר. ולנצח על כל
 דברי שירות ותשבחות דוד בן ישי עבדך משיחך:
 ובגן ישתבח שמך לעד מלבנו האל המלך הגדול והקדוש
 בשמים ובארץ פי לך נאה יי אלהינו ואלהי אבותינו
 שיר ושבחה תלל וזמרה עזו וממשלה נצח גדלה וגבורה
 תהלה ותפארת קדשה ומלכות: ברכות והודאות לשמך
 הגדול והקדוש. ומעולם ועד עולם אתה אל ברוך אתה
 יי מלך גדול ומחלל בתשבחות. אל ההודאות. אדון
 הנפלאות. בורא כל הנשמות. רבון כל המעשים. הבורח
 בשירי זמרה מלך יחיד אל חי העולם:

ואומר סחן שלי קדוש.

וקהל אנשים בלחש.

סחן טובה ואומר.

ברכו את יי המברך:
 כי ברוך יי המבורך לעולם ועד:
 ברוך אתה יי אלהינו
 מלך העולם יוצר
 אור ובורא השד. עשה
 שלום ובורא את הכל:

ישתבח. ויתפאר שמו של
 מלך מלכי המלכים הקדוש
 ברוך הוא שחוא ראשון והוא
 אחרון ומבלעדיו אין אלהים:
 יהי שם יי מברך מעתה ועד
 עולם: ומרומם על כל ברכה
 ותהלה:

הכל יודה והכל ישבחה והכל יאמרו אין קדוש ביי: הכל
 יומנוף סלה יוצר הכל האל הפותח בכל יום דלתות

שְׁעָרֵי מִזְרַח וּבֹקֶע חֲלוּצֵי רָקִיעַ מוֹצִיא חַמָּה מִמְקוֹמָהּ
 וּלְבִנְיָה מִמְכוֹן שְׂבֵתָהּ וּמֵאִיר לְעוֹלָם כְּלוֹ וּלְיוֹשְׁבָיו שְׂבֵרָא
 בְּמִדַּת רַחֲמִים: הַמֵּאִיר לְאֶרֶץ וּלְדָרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים.
 וּבִטְוֹבו מַחֲדֵשׁ בְּכָל יוֹם תְּמִיד מַעֲשֵׂה כְּרֹאשִׁית: מָה רַבּוּ
 מַעֲשֵׂיךָ יי כֹּלָם בְּחֻכְמָה עֲשִׂית מְלֵאָה הָאָרֶץ קִנְיָנְךָ: הַמְלַלְךָ
 הַמְרַזְמֵם לְבָדוּ מֵאִז. הַמְשַׁבֵּחַ וְהַמְפַאֵר וְהַמְתַּנְשֵׂא מִימּוֹת
 עוֹלָם. אֲדַחֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֲזָנוּ
 צוּר מְשׁוֹנְנֵנוּ מִגֵּן יִשְׁעֵנוּ מְשׁוֹבֵב בְּעַדְנוּ: אֵין עֲרוּךְ לָךְ
 וְאֵין זוֹלָתְךָ. אֶפְסֵם בְּלִתְךָ וּמִי דוּמָה לָךְ: אֵין עֲרוּךְ לָךְ יי
 אֱלֹהֵינוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְאֵין זוֹלָתְךָ מְלַכְנוּ לַחֲיֵי הָעוֹלָם הַבֶּא.
 אֶפְסֵם בְּלִתְךָ גּוֹאֲלֵנוּ לַיּוֹמֹת הַמְּשִׁיחַ. וּמִי דוּמָה לָךְ מוֹשִׁיעֵנוּ
 לַתַּחֲיִית הַמַּתִּים:

אל אדון על כל המעשים ברוך ומבורך בפי כל נשמה.
 גדלו וטובו מלא עולם. דעת ותבונה סודכים אותו:
 המתנאה על חיות הקדש. ונהדר בכבוד על המרפכה.
 זכות ומשור לפני כסאו חסד ורחמים מלא כבודו:
 טובים מאורות שבראם אלהינו. יצרם בדעת בבינה
 ובהשכל. פח וגבורה נתן בהם. להיות מושלים בקרב
 תבל: מלאים יו ומפיקים נוגה. נאה זיום בכל העולם
 שמחים בצאתם ששים בבואם. עושים באימה רצון
 קונם: פאר וכבוד נותנים לשמו צהלה ורננה לזכר
 מלכותו. קרא לשמש ויזרח אור ראה והתקין צורת
 הלבנה: שבת נותנים לו כל צבא מרום. תפארת וגדלה
 שרפים ואופנים וחיות הקדש:

לאל אשר שבת מכל המעשים. וביום השביעי התעלה
 וישב על כסא כבודו. תפארת עטה ליום המנוחה
 ענג קרא ליום השבת. זה שיר שבת של יום השביעי
 שבו שבת אל מכל מלאכתו ויום השביעי משבח ואומר
 מנוח שיר ליום השבת. טוב להודות ליי: לפיכך

יפארו לאל כל יצוריו שבת ויקר וגדלה וכבוד יתנו לאל
 מלך יוצר כל המנחיל מנוחה לעמו ישראל בקדושתו
 ביום שבת קדש

שמה יי אלהינו יתקדש ויכרך מלכנו יתפאר בשמים
 ממעל ועל הארץ מתחת: על כל שבת מעשה ידיך.
 ועל מאורי אור שיצרת הטה יפארוך סלה.

תתברך לנצח צורנו מלכנו וגואלנו. בורא קדושים וישתבח
 שמה לעד מלכנו. יוצר משרתים ואשר משרתיו כלם
 עומדים ברום עולם. ומשמיעים ביראה יחד בקול דברי
 אלהים חיים ומלך עולם: כלם אהובים כלם ברויים כלם
 גבורים כלם קדושים כלם עשים באימה וביראה רצון
 קונם. וכלם פותחים את פיהם בקדשה ובטהרה בשירה
 ובזמרה. מברכין משבחין מפאין מקדישין מערצין
 וממליכין: את שם האל המלך הגדול הגבור והנורא קדוש
 הוא: וכלם מקבלים עליהם עול מלכות שמים זה מזה
 ונותנים רשות זה לזה להקדיש ליוצרים בנחת רוח בשפה
 ברוכה ובנעימה. קדשה כלם באחד עונים באימה ואומרים
 ביראה:

קדוש קדוש קדוש יי צבאות מלא כל הארץ כבודו:

והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול מתנשאים (להלעמרת
 השרפים. לעמחם משבחים ואומרים:

ברוך כבוד יי ממקומו:

לאל ברוך נעימות יתנו. למלך אל חי וקיים זמירות יאמרו
 ותשפחות ישמיעו. כי הוא לבדו מרום וקדוש פועל
 גבורות עשה חדשות בעל מלחמות זרע צדקות. מצמיח
 ישועות בורא רפואות נורא תהלות. אדון הנפלאות. המתחדש
 בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית באמור לעשה

שחרית לשבת

אורים גדולים כי לעולם חסדו. והתקין מאורות משמח
עולמו אשר ברא. ברוך אתה יי יוצר המאורות:

אהבת עולם אהבתנו יי אלהינו חמלה גדולה ויחנה
חמלת עלינו. אבינו מלכנו בעבור שמך הגדול
ובעבור אבותינו שפטחו כף ותלמדנו חקי חיים לעשות
רצונך פלבב שלם כן תחננו: אבינו אב הרחמן המרחם
רחם נא עלינו ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל לשמוע
ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד
תורתך באהבה. והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך
ויחד ללבנו לאהבה וליראה שמך. למען לא נבוש ולא
נכלם ולא נפשל לעולם ועד. כי בשם קדשך הגדול
הגבור והנורא בטחנו נגילה ונשמחה בישועתך. ורחמיך
יי אלהינו וחסדיך הרבים אל עזובנו נצח סלה ועד.
טהר והבא עלינו ברכה ושלום מהרה מארבע כנפורת
הארץ ושכור עול הגוים מעל צוארנו ותוליכנו מהרה
קוממיות לארצנו כי אל פועל ישועות אתה וכנו בחרת
מפל עם ולשון וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול באהבה
להודות לך וליחדך ליראה ולאהבה את שמך: ברוך אתה
יי הבורח בעמו ישראל באהבה:

שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד:

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

ואהבת את יהוה אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל
מאדך: והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום
על לבבך: ושננתם לבניך ודברת בם בשבתך בביתך
ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך: וקשרתם לאות על ירך
והיו קטטפת בין עיניך: וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך:
והיה אם שמע השמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם
היום לאהבה את יהוה אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם

שחרית לשבת

ובכל נפשכם: ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומקלש
ואספת דגנך ותירשך ויצהרך: ונתתי עשב בשדה לבדמתיך
ואכלת ושבעת: השמרו לכם פן יופתה לבבכם וסרתם
ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם: וחרה אף יהוה
בכם ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן
את יבולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטבה אשר יהנה נתן
לכם: ושמתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם
וקשרתם אתם לאות על ידכם והיו לטוטפת בין עיניכם:
וקמדתם אתם את בניכם לדברתם בשבתך בביתך ובלכתך
בדרך ובשכבך ובקומך: וכתבתם על מזוזות ביתך
ובשעריך:

למען ירבו ימכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע יהוה
לאבותיכם לתת להם בימי השמים על הארץ:

ויאמר יהוה אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל ואמרת
אלהם ועשו להם ציצית על בגדיהם לדורותם
ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת: והיה לכם לציצית
וראתם אתו וזכרתם את כל מצות יהוה ועשיתם אתם
ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אדם זנים
אחריהם: למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם
קדשים לאלהיכם: אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם
מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני יהוה אלהיכם:

כש"ץ חת"י אלהיכם לחסלוס כו"ה סיני

את וציצו ונכון וקים וישר ונאמן ואהוב וחביב ונחמד
ונעים ונורא ואדיר: ומתקן ומקבל וטוב ויפה הדבר
הזה עלינו לעולם ועד: אמת אגתי עולם. מלכנו צוה
יעקב מגן ישענו. לדור ודור הוא קים ושמר קים וכסאו נכון
ומלכותו ואמונתו לעד קימת: ודבריו חיים וקמים נאמנים.
ונחמדים לעד ולעולמי עולמים: על אבותינו וערינו ועל
בנינו ועל דורותינו ועל כל דורות זרע ישראל עבדך:
על הראשונים ועל האחרונים דבר טוב וקים באמת

בבאמונה חזק ולא יעבור: אמת שאמה הוא יי אלהינו
ואלהי אבותינו מלפניו מלך אבותינו גאל אבותינו
וצרנו צור ושועתנו פודנו ומצילנו מעולם הוא שמך ואין
לנו עוד אלהים זולתך סלה:

עזרת אבותינו אמה הוא מעולם מנן ומושיע דהם ולבניהם
אחריהם בכל דור ודור: ברום עולם מושבך ומשפטך
וצדקתך עד אפסי ארץ: אמת אשרי איש שישמע למצותיך
ותורתך ורבךך ישים על לבו: אמת שאמה הוא ארון
לעמך ומלך גבור לריב ריבם לאבות ובנים: אמת אמה
הוא ראשון ואמה הוא אחרון ומבלעדיך אין לנו מלך גואל
ומושיע: אמת ממצרים גאלתנו יי אלהינו. מבית עבדים
פדיתנו כל בכוריהם הרגת ובכורך ישראל גאלת וים סוף
להם בקעת וזדים טבעת וידידים עברו ים וכספו מים צריהם
אחד מהם לא נותר: על זאת שבחו אהובים ורוממו לאל
ונתנו ידידים ומירות שירות ותשבחות ברכות והודאות
למלך אל חי וקים: רם וגשא גדול ונורא משפיל גאים
עדי ארץ ומגביה שפלים עדי מרום מוציא אסירים ופודה
עניים ועוזר דלים העונה לעמו ישראל בעת שועם אליו:
תהלות לאל עליון גואלם ברוך הוא ומבורך. משה ובני
ישראל לה ענו שירה בשמחה רבה ואמרו כלם: מי כמכה
באלים יי מי כמכה נאדר בקדש נורא תהלות עשה פלא:
שירה חדשה שבחו גאולים לשמך הגדול על שפת הים
יחד כלם הודו והגליכו ואמרו: יי מלך לעולם ועד:
ונאמר גואלנו יי צבאות שמו קדוש ישראל: ברוך אמה
יי גאל ישראל:

אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך:

ברוך אמה יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי
יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל

עליון גומל חסדים טובים וקנה הפל וזכר חסדי אבות
ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה:

(כספה סמוכה) זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים פתבנו
בספר חיים. למענה אלהים חיים:

מלך עוזר ומושיע ומגן. ברוך אמה יי מנן אברהם:
אמה גבור לעולם יי מחיה מתים אמה רב להושיע:

(זקרי) מזריד הפל: | (סוקה) משיב הרוח וטוריר הנשם:

מכלכל חיים בחסד מתיה מתים ברחמים רבים סומך נופלים
ורופא חולים ומטיר אסורים ומקים אמונתו לישני
עפר מי כמוך בעל גבורות ומי דומה לך מלך ממית ומחיה
ומצמיח ישועה:

(כס"ח) מי כמוך אב הרחמים זכר יצוריו ברחמים לחיים:

ונאמן אמה להחיות מתים. ברוך אמה יי מחיה המתים:

בחרם ס"ז אשר בקרישך וליצור אומר קדוש.

נקדישך ונעריצך. בנועם שיח סוד (אומר בניגון) שרפי
קדש המשלשים לה קדשה. וכן פתוב על יד נביאך
וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש יהוה צבאות
מלא כל הארץ כבודו: לעמכם משבחים ואומרים: ברוך
כבוד יהוה מקומו. ובדברי קדשך פתוב לאמר ימלך
יהוה לעולם אלהיך ציון לדור ודור תללויה: ע"כ

אמה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל יום יתללוך סלה:
פי אל מלך גדול וקדוש אמה ברוך אמה יי
האל הקדוש (כע"ה) המלך הקדוש:

ישמח משה במתנת חלקו פי עבד נאמן קראת לו. כליל
תפארת בראשו נחת לו. בעמדו לפניך על הר

ושני לחות אבנים הוריד בידו וכתוב בהם שמירת שבת.
וכן כתוב בתורתך:

ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם
ברית עולם: ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם:

כי ששת ימים עשה יי את השמים ואת הארץ. וביום
השביעי שבת וינפש: ולא נתתו יי אלהינו לגוי הארצות
ולא הנחלתו מלפנינו לעובדי אלילים וגם במנוחתו לא
ישכנו רשעים. כי לעמך ישראל נתתו באהבה לזרע יעקב
אשר בם בחרת:

ישמחו במלכותך שומר שבת וקראי ענג עם מקדשי
שביעי כלם ישבעו ויתענגו מטובך ובשביעי
רצית בו וקדשתו חמדת ימים אותו קראת זכר למעשה
בראשית:

אלהינו ואלהי אבותינו רצה נא במנוחתנו. קדשנו במצותך.
שים חלקנו בתורתך. שבענו מטובך. ושמחתנו
נפשנו בישועתך. וטהר לבנו לעבדך באמת. והנחילנו יי
אלהינו באהבה ובכבוד שבת קדשך ויגוהו בו כל ישראל
מקדשי שמך: ברוך אתה יי מקדש השבת:

רצה יהוה אלהינו בעמך ישראל ולהפלתם שעה והשב את
העבודה לדביר ביתך. ואשי ישראל ותפלתם מהרה
באהבה תקבל בראון. ותהי לראון המיד עבודת ישראל עמך:

כטבת חסוכה לווריס כחן על הנסים.

אלהינו ואלהי אבותינו. יעלה ויבא יגיע יראה וירצה
ישמע יפקד ויזכר וזכוננו וזכרון אבותינו.
וזכרון משיח בן דוד עבדך. וזכרון כל עמך בית ישראל
לפניך. לפליטה לטובה לחן ולחסד ולרחמים לתמים
ולשלום ביום ראש החודש הזה. זכרנו יי אלהינו בו לטובה.
ופקדנו בו לברכה. והושיענו בו לתמים טובים ובדבר
ישועה ורחמים. חוס וחננה. וחמול ורחם עלינו והושיענו.
כי אליך ענינו. כי אל מלך חנון ורחום אתה:

ואתה ברחמיה הרבים תחפץ בנו ותצננו. ותחזיקנו עינינו
בשובך לציון ברחמים. ברוך אתה יי המחזיר שכירתו לציון:

מודים אנחנו לך שאתה הוא מורים אנחנו לך שאתה הוא
יי אלהינו ואלהי אבותינו יי אלהינו ואלהי אבותינו
לעולם ועד צורנו צור חיינו ומגן ישענו. אתה הוא לדור ודור נודה
לך ונספר תהלתך על חיינו בראשית ברכות והודאות
המסורים פיך ועל גשמותינו לשקף הגדול והקדוש על
הפקודות קד ועל נסיה שפבל שהחיותנו וקיימתנו בן חיינו
יום עמנו ועל נפלאותיה ותקיימו ותאסוף גליותינו
וטובותיה שפבל-עת ערב ובקר לחצרות קדשך לשמור חקיך
וצהררים הטוב כי לא-כרו ולעשות רצונך ולעבדך בלבב
רחמיה. והמרחם כי לא תמו שלם על שאנו מורים לך
חסדיך כי מעולם קוינו לך: ברוך אל ההודאות:

כטבת חסוכה לווריס כחן על הנסים.

על הנסים ועל הפרקן ועל הגבורות ועל התשועות ועל
הנפלאות ועל הנחמות שעשית לאבותינו בימים ההם
ובזמן הזה:

בימי מתתיהו--בן יוחנן בן גדול חשמונאי ובניו.
בשעמדה עליהם מלכות יון הרשעה על עמך ישראל
להשפיתם מהורתך ולהעבירם מחקי רצונך. ואתה
ברחמיה הרבים עמדת להם בעת צרתם. רבת את ריבם
דנת את דינם. נקמת את נקמתם מסרת גבורים ביד
חלשים. ורבים ביד מעטים. ורשעים ביד צדיקים.
וטמאים ביד טהורים. וזדים ביד עוסקי תורתך. ולך
עשית שם גדול וקדוש בעולמך ולעמך ישראל עשית
תשועה גדולה ופרקן בחיזם הזה. ואחר בן באו כניף לדביר

שחרית לשבת

ביתך ופנו את היכלך ושהרו את מקדשך והדליקו נרות
בחצרות קדשך וקבעו שמונה ימים אלו בהלל ובהודאה
ועשיית עממם נסים ונפלאות ונודה לשמך הגדול סלה:
ועל כלם יתברך ויתרומם ויתנשא תמיד שמך מלפנינו לעולם
ועדו: וכל החיים יודוך סלה:

(כס"ה) וכתוב לחיים טובים כל גני גריתך:

ויהללו ויברכו את שמך הגדול באמת. לעולם כי טוב.
האל ישועתנו ועזרתנו סלה: ברוך אתה יי השוב
שמך. ולך נאה להודות:

אלהינו ואלהי אבותינו ברכנו בברכה המשלשת בתורה.
הפחוכה על ידי משה עבדך האמורה מפי אהרן
ובניו פהנים עם קדושיך כאמורו: יברכה יהוה וישמרה: יאר
יהוה פניו אליך ויחנך ישא יהוה פניו אליך וישם לך שלום:
ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם:

שים שלום טובה וברכה חיים חן וחסד ורחמים עלינו ועל
כל ישראל עמך וברכנו אבינו בלנו יחד באור פניך
כי באור פניך נתת לנו יי אלהינו תורה וחיים. אהבה
וחסד צדקה ורחמים ברכה ושלום וטוב בעיניך לברכנו
ולברך את כל עמך ישראל בכל עת ובכל שעה ברוך
עו ושלום:

(כס"ה) ובספר חיים ברכה ושלום ופרנסה טובה וישועה ונחמה
וגזרות טובות נזכר ונפתח לפניך אנטנו וכל עמך ישראל
לחיים טובים ולשלום:

ברוך אתה יי המברך את עמו ישראל בשלום אמן:
יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יהוה צורי וגואלי:

שחרית לשבת

אלהי נצור לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה ולמקללי נפשי
תדום ונפשי בעפר לכל תהיה פתח לבי בתורתך
ואחרי מצותיך תרדוף נפשי. וכל הקמים והחשכים עלי
לרעה. מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבתם. עשה למען
שמך. עשה למען ימינה. עשה למען קדשתך. עשה
למען תורתך. למען יחלצון ידיך. הושיעה ימינה וענגי:
יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי:
עשה שלום במרומו הוא יעשה שלום עלינו ועל
כל ישראל ואמרו אמן:

שבת ר"ס וכספה חנוכה אומרים כמן הלל.

סדר הלל

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר קדשנו
במצותיו וצננו לקרוא את ההלל:
(כספה חנוכה אומרים) לגמור את ההלל:

הללויה חללו עבדי יי הללו את-שם יי: יהו
שם יי מברך מעתה ועד עולם: ממזרח
שמש עד-מבוא מהלל שם יי רם: על-כל גוים
יי על השמים כבודו: מי כפי אלהינו המקביהו
לשבת: המשפילי לראות בשמים ובארץ:
מקימי מעפר דל מאשפות ידים אביון: להושיבי
עם-נדיבים עם נדיבי עמו: מושיבי עקרת הבית
אם-הבנים שמחה הללויה:

בצאת ישראל ממצרים בית יעקב מעם לעו:
התמה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו:

הַיִּם רָאָה וַיִּגַּם תִּנְרָדָן יֹסֵב לְאַחֹר: הַהָרִים רָקְדוּ
 כְּאֵילִים גְּבָעוֹת כְּבְגֵי-צֹאן: מִה־לֶּלֶךְ הַיָּם כִּי תִגּוּם
 תִּנְרָדָן תִּסָּב לְאַחֹר: הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים גְּבָאוֹת
 כְּבְגֵי-צֹאן: מִלִּפְנֵי אֲדוֹן חוּלֵי אֶרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי
 יַעֲקֹב: הַהִפְכִי הַצּוֹר אֲנִס־מָיִם חֲלֵמִישׁ לְמַעֲנֵנו
 מַיִם:

בשבת ראש חודש סדרנים אבל בשבת חנוכה אומרים גם לא לנו
 מן לא לנו יי לא לנו כי לשמך תן כבוד על חסדך על
 אמתך: למה יאמרו הגוים איה נא אלהיהם:
 ואלהינו בשמים כל אשר חפץ עשה: עצביהם כסף וזהב
 מעשה ידי אדם: פה להם ולא ידברו עינים להם ולא יראו
 אזנים להם ולא ישמעו אף להם ולא יריחו: ידיהם ולא
 ימישון רגליהם ולא יחלכו לא יהגו בגזונם: כמותם יהיו
 עשיהם כל אשר בטח בהם: ישראל בטח בני עזרם
 ומגנם הוא: בית אהרן בטחו בני עזרם ומגנם הוא: יראי
 יי בטחו בני עזרם ומגנם הוא ע"כ

יְהוָה וּבְרָנוּ יִבְרַךְ יִבְרַךְ אֶת-בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְרַךְ אֶת
 בֵּית אַהֲרֹן: יִבְרַךְ יִרְאִי יי הַקְּטָנִים עִם
 הַגְּדֹלִים: יִסַּף יְהוָה עֲלֵיכֶם וְעַל-בְּנֵיכֶם
 בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ הַשָּׁמַיִם
 שָׁמַיִם לַיהוָה וְהָאָרֶץ נְתַן לְבְנֵי-אָדָם: לֹא תִמְתִּים
 וְתִלְלוּהָ וְלֹא כִלְ-יַדֵּי דוּמָה: נֶאֱמַרְנוּ א גְּבַרְךָ יְהוָה
 מַעֲתָה וְעַד-עוֹלָם הַלְלוּהָ:

בשבת ראש חודש סדרנים אבל בשבת חנוכה אומרים כן אהבתי
 קטן אהבתי כי ישמע יי את קולי תחנוני: כי הטה אוננו
 לי וביתי אקרא: אפסוני חבלי מות וקצוני
 שאל מצאוני צרר ונגזן אמצא: ובשם יי אקרא אגא יי

מִלִּטָּה נַפְשִׁי: תַּנּוּן יי וְצַדִּיק וְאֱלֹהֵינוּ מִרְחַם: שִׁמְר פְּתָאִים
 יי בִּלְתִּי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ: שׁוּבֵי נַפְשִׁי לְמִנְחוּכֵי כִּי יי גְּמַל
 עֲלֵיכֶם: כִּי חֲלַצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת אַתְּ עֵינֵי מִן דְּמַעַה אַתְּ
 רַגְלֵי מִדְּחִי: אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יי בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים: הֶאֱמַנְתִּי
 כִּי אֲדַבֵּר אֲנִי עֲנִיתִי מֵאֵד: אֲנִי אֶמְרָתִי כַחֲפוּי כַּד הָאָדָם
 פִּזּוּב: ע"כ

מִחַד-אָשִׁיב לִי כִּלְ-תַגְּמוּלְהוּ עָלַי: כּוּס־יִשׁוּעוֹת
 אֲשָׂא וּבִשֵׁם יי אֶקְרָא: גְּדַרִי לִי אֲשַׁלֵּם
 וְנִגְדַה־נָּא לְכָל-עַמּוֹ: יִקְרַךְ בְּעֵינֵי יי הַמְּוֹתָה
 לַחֲסִידָיו: אֲנָא יי כִּי-אֲנִי עֲבָדְךָ אֲנִי עֲבָדְךָ כִּן
 אֶמְתָּךְ פִּתְחַת לְמוֹסְרֵי: לָךְ אֲזַבַּח וְזָבַח תוֹדָה
 וּבִשֵׁם יי אֶקְרָא: גְּדַרִי לִי אֲשַׁלֵּם וְנִגְדַה־נָּא לְכָל
 עַמּוֹ: בְּחַצְרוֹת א בֵּית יְהוָה בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלַיִם
 הַלְלוּהָ:

הַלְלוּ אֶת יי כָּל גּוֹיִם שִׁבְחוּהוּ כָּל הָאֲמִים: כִּי גִבּוֹר
 עֲלֵינוּ א חֲסִדוֹ וְאֶמֶת יי לְעוֹלָם הַלְלוּהָ:

חודו ליי כי טוב	כי לעולם חסדו:
יאמר נא ישראל	כי לעולם חסדו:
יאמרו נא בית אהרן	כי לעולם חסדו:
יאמרו נא יראי יי	כי לעולם חסדו:

מִן הַמַּצֵּר קִרְאתִי יְהוָה עֲנֵנִי בְּמִרְחַב יוֹ: יי לִי לֹא אִירָא מַה
 יַעֲשֶׂה לִי אָדָם: יי לִי בַעֲזָרִי וְאֲנִי אֲרָאָה כִּשְׂנָאִי: טוֹב
 לַחֲסוֹת בְּיַי מִבְּטַח בְּאֲדָם: טוֹב לַחֲסוֹת בְּיַי מִבְּטַח בְּגִדִיבִים
 כָּל גּוֹיִם סִבְבוּנִי כְּשֵׁם יי כִּי אֲמִילֵם: סְפוּנֵי גַם סִבְבוּנֵי
 בְּשֵׁם יי כִּי אֲמִילֵם: סְפוּנֵי כְּדַבְרֵימֶם דַּעֲכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים בְּשֵׁם

יי פי אמילם: דחה דחיתני לנפל ווי עזרני: עזי וזמרת יד
 ויהי לי לישועה: קול רנה וישועה באהלי צדיקים ימין
 עשה חיל: ימין רוממה ימין עשה חיל: לא אמות
 כי אחיה ואספר מעשי יה: יסר יסרני יה ולמות לא נתנני:
 פתחו לי שערי צדק אבא בם אודה יה: זה השער לוי
 צדיקים יבאו בו: אודך פי עניתי ויהי לי לישועה: אודך
 אכן מאסו הפזנים היתה לראש פנה: אכן מאת יי היתה
 זאת היא נפלאות בעינינו: מאת זה היום עשה יי נגילה
 ונשמחה בו: זה

אָנָּא יי הוֹשִׁיעָה נָּא: אָנָּא יי הוֹשִׁיעָה נָּא:
 אָנָּא יי הַצְּלִיחָה נָּא: אָנָּא יי הַצְּלִיחָה נָּא:

בְּרוּךְ הַבּוֹא בְּשֵׁם יי בְּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יי: כּוּרֵךְ אֵל וי וַיֵּאָר
 לָנוּ אֶסְרוּ חַג בְּעֵבְתִים עַד קִרְנוֹת דְּמִזְבֵּחַ: אֵל אֱלֹהֵי
 אֲתָה וְאוֹדְךָ אֱלֹהֵי אֲרוֹמְךָ: אֵלֵי הוֹדוּ לַיי כִּי טוֹב כִּי
 לְעוֹלָם חֶסֶד: הוֹדוּ

יתְלַלֹּךְ יי אֱלֹהֵינוּ (על) כָּל מַעֲשֵׂיךָ וְחִסְדֵיךָ וְצַדִּיקִים עֲשֵׂי
 רְצוֹנְךָ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כָּלֶם בְּרַנָּה יוֹדוּ
 וַיְבָרְכוּ וַיִּשְׁבְּחוּ וַיִּפְאָרוּ אֶת שֵׁם כְּבוֹדְךָ כִּי לָךְ טוֹב לְהוֹדוֹת
 וּלְשַׁמֵּךְ נַעִים לְזַמֵּר כִּי מַעֲלֶם וְעַד עוֹלָם אֲתָה אֵל. סִמֵּר לִינוּ
 לוֹמֵר הַכֹּכֵב הַלֵּל יוֹמֵינוּ וְשׁוֹנֵעַ עִפִּי ט"ן הַכֹּכֵב בִּימֵי הַדְּלוּג וְעוֹנֵה אֲנִי: בְּרוּךְ
 אֲתָה יי מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתְּשׁוּבוֹת אָמֵן:

וְלוֹמֵר סִמֵּן קִדִּישׁ סַחֲקֵל וְזוֹרֵם טַעוּלִיטִין סַפֵּר טוֹרֵה יֵאוּר:

אֲתָה הָרָאֵת לְדַעַת כִּי יי הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד
 מְלַבְדּוֹ: אֵין כְּמוֹךָ בָּאֱלֹהִים יְהוָה וְאֵין
 כְּמַעֲשֵׂיךָ: יְהִי יי אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כְּאֲשֶׁר הָיָה עִם
 אֲבוֹתֵינוּ אֵל יַעֲזֹבֵנוּ וְאֵל יִשְׁשָׁנוּ: הוֹשִׁיעָה אֶת

עַמְּךָ וּבְרַךְ אֶת נַחֲלֶתְךָ וְרַעַם וְנִשְׂאֵם עַד הָעוֹלָם
 נִהְיִי בְּנֵסֶע הָאָרֶץ נִיאֲמַר מִשָּׁה קוֹמָה יי וַיִּפְצֹו
 אוֹיְבֵיךָ וַיִּגְסוּ מִשְׁנֵאֵיךָ מִפְּנֵיךָ: קוֹמָה יְהוָה
 לְמַנוּחֶתְךָ אֲתָה וְאֲרוֹן עֲדָה: כַּדְּלִיקָה יִלְבְּשׁוּ צִדִּיק
 וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד עֲבָדְךָ אֵל תִּשָּׁב
 פְּנֵי מִשְׁיַחְךָ:

וּיֹאמֵר סַפֵּר טוֹרֵה וַיֵּאוּר:

בְּרוּךְ הַמְּקוֹם שֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּרוּךְ הוּא: אֲשֶׁר־
 הָעַם שֶׁכָּבַד לֹו אֲשֶׁר־י הָעַם שֵׁי אֱלֹהֵיו:

וּכְטַעוּלִיטִין סַ"ח לוֹמֵר סַחֲוֹן:

בְּדַלּוֹ לַיי אֲתִי וְגִרּוּמָמָה שְׁמוֹ יַחְדוּ:

קַח לְרוּמְמוֹ יי אֱלֹהֵינוּ וְהַשְׁתַּחֲוִי לְהַדוּם רַגְלֵי קְדוֹשׁ הוּא:
 רוּמְמוֹ יי אֱלֹהֵינוּ: וְהַשְׁתַּחֲוִי לְהַר קְדוֹשׁ כִּי
 קְדוֹשׁ יי אֱלֹהֵינוּ: אֵין קְדוֹשׁ כִּי אֵין בְּלִתָּה וְאֵין צוּר
 כְּאֱלֹהֵינוּ: כִּי מִי אֱלוֹהִים מִכְּלַעֲדֵי יי וְמִי צוּר וְזִלְתִי אֱלֹהֵינוּ:
 תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מִשָּׁה מוֹרְשָׁה קְהֵלֶת יַעֲקֹב: עֵץ חַיִּים הוּא
 לְמַחְזִיקִים פֶּה וְתוֹמְכִיָּה מֵאֲשֶׁר: דְּרָכֶיךָ דְּרָכֵי נֵסֶם וְכָל
 נְתִיבוֹתֶיךָ שְׁלוֹם: שְׁלוֹם רַב לְאַהֲבֵי תוֹרָתְךָ וְאֵין לָמוֹ
 מְכַשׁוֹל: יי עוֹ לְעַמּוֹ יִתֵּן יי יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם: כִּי שֵׁם
 יי אֶקְרָא הִבּוֹ גִּדְּל לְאֱלֹהֵינוּ: הַכֵּל תָּנוּ עוֹ לְאֱלֹהִים וְתִנּוּ
 כְּבוֹד לַתּוֹרָה:

בְּרוּךְ שְׁמֵה דְמֵרָא עֲלֵמָא בְּרוּךְ בְּתוֹרָה וְאֲתוֹרָה יְהֵא רַעוּתְךָ
 כִּים עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְעַלְמִים וּפּוֹרְקָן יִמֵיךָ אַחֲוֵי לְעַמְּךָ
 בְּבֵית מִקְדְּשֶׁךָ וְלֹא מִשְׁנֵאֵי לָנָא מִטּוֹב גְּדוּרְךָ וְקַבֵּל צְלוֹתֵנָא
 בְּרַחֲמֵינוּ יְהֵא רַעוּא קְדָמְךָ דְּתוֹרָתְךָ לָן חֵיין בְּטִיבוּתָא וְלִהְיוּ
 אֲנֵא עֲבָדְךָ פְּקִידָא בְּגוֹ צַדִּיקוּא. לְמַרְחַם עֲלֵי וּלְמַנְטֵר יְתִי
 וְיֵת כָּל דִּי לִי וְדִי לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל: אַנְתָּ הוּא זֵן וּמְפַרְנֵם

לכלא אנת הוא שליט על בלא אנת הוא שליט על מלכיא
ומלכותא דילך היא. אנה עבדא דקורשא בריך הוא דסגידנא
קמה ומקמה דיקר אוריתה בכל עדן ועדן. לא על אנש
רחיצנא. ולא על פר אלהין סמיכנא. אלא באלהא דשמיא.
דהוא אלהא קשומ. ואוריתה קשומ. ינבואהו קשומ.
ומסנא למעבד טבון וקשומ. בה אנה רחין. ולשמה קדישא
יקרא אנה אמר תושבחן. והא רענא קדמד דתפתח לבי
באוריחד ותשלים משאלין דלפאי ולפא דכל עמד ישראל.
לטב ולחין ולשלם אמן:

בכיס סיה לעיני העם. ויאמר זה קעוך הכתב מנעש ויפתח לו:

וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל: תורה צוה
לנו משה מורשה קהלת יעקב: האל תמים דרפו
אמרת יי צרופה מגן הוא לכל החוסים בו:

*וקרין בקרי היום ז' גברי חין פוחין לכל מוסמין עליהם. ובטעה הקריאס אסוי
לדבר רק לפני כל העם אל ספר הסורה. ובקריאס הנכיים יאמר חלי קריש. ויפטיח
הפטורם הטובע:*

ברכת הקיסר ומלך

וה"כ יעמוד הרב ויאמר. ובנקום שאין עס הרב יאמר הסון:

אלהים חיים ומלך עולם המגביהי לשבת המשפילי לראות
בשמים ובארץ: בידך פח וגבורה לגדל ולחונק
לכל אשר מפיה מלכים ימלכו ומידך למו מטה עו שבת
מישור לנהל לאמים: השקיפה מפעון קדשה וברך ונצור
ועזור את אדונינו הקיסר או הדוכס אמן: ברכות שמים מעל תצו
אתו. יאריך ימים ושנות חיים על ממלכתו: אמן באשון
בת עין תנצרהו. עטרת הפארת נצח המגהו: אמן תחתיו
תכריע קמיו. שלום ושקט יהיה בימיו: אמן שלח אורך
ועזרך המה ינהוהו. חסד ואמת תמיד יצוהו: אמן תעשה
הוד והדר גם ברכות. מחמד עינו תפארת מלכות: אמן
מאד מאד ירום אדונינו ונשא וגבה. עם כל בני משפחתו

השגבה: אמן תתננו לפני ולפני כל יועציו לחנינה
ולרחמים. לטוב לעמך ישראל כל הימים: אמן יהיו לרצון
אמרי פינו והגיון לפנינו לפניך יי צורנו וגואלנו: אמן

*בטעה שלפני ר"ח עכריז הסון ויאמר יהי רלון. ובכ"ט ספרי חין עכריזין
חוסו כלל.*

יהי רצון מלפני אלהי השמים לכוונן את בית חיינו. ולהשיב
שכינתו לתוכנו במהרה בימינו. ואמרו אמן:

יהי רצון מלפני אלהי השמים לרחם על פלישתנו. ולעצור
המגפה והמשחית. והחרב והרעב. והשבי. והבזה.
מעלינו ומעל עמו ישראל. ואמרו אמן:

יהי רצון מלפני אלהי השמים לקים לנו את כל חכמי
ישראל. הם. ונשיהם. ובניהם. ותלמידיהם. בכל
מקומות מושבותיהם. ואמרו אמן:

יהי רצון מלפני אלהי השמים שגשמע ונתבשר בשורות
טובות. בשורות ישועות ונחמות. מארבע כנפות
הארץ ואמרו אמן:

מי שעשה נסים לאבותינו וממצרים גאלם. הוא
יגאל אותנו. וישיב בנים לגבולם. בסמך טוב
יהא לנו ראש חדש פלוני ביום פלוני ופלוני יחדשהו
הקדוש ברוך הוא עלינו ועל עמו ישראל בכל
מקום שהם לטובה ולברכה. לששון ולשמחה.
לישועה ולנחמה. לפרנסה ולכלכלה. לשמועות
טובות. ולבשורות טובות. ולנשמים בעתם.
ולרפואה שלמה. ולגאולה קרובה. ואמרו אמן:

שחרית לשבת

בשבת שלמתי ר"ת חב בנקום ימי רגלו לזונו לזונו

מחדש חדשים יקבץ קדושים אנשים ונשים לעיר
הבנויה: וזה החדש לשוכה יחדש. ורצון יצו אל
רב העלילה:

מי שפרך אבותינו אברהם יצחק ויעקב ומשה ואהרן ודוד
ושלמה וכל הקהלות הקדושות והטהורות הוא יברך
את כל הקהל הקדוש הזה גדולים וקטנים חס ובניהם
ונשיהם ותלמידיהם מלבא דעלמא הוא יברך יתכון. ויזכה
יתכון. וישמע בקול צלותכון. תתפרקון ותשתובון מפל
צרה ועקתא. ויהי ממרא דיי בסעדכם. ויגן בעדכם.
ויפרש סבת שלומי עליכם וישע ביניכם אהבה ואחווה
שלום ורעות. ויסלק שנאת חנם מביניכם. וישבור עול
הגוים מעל צואריכם. ויקים בכם מקרא שכתוב יי אלהי
אבותיכם יוסף עליכם בכם אלה פעמים ויברך אתכם
פאשר דבר לכם (בשבת משוכה מוסף וכתבנו האל בספר חיים
טובים) וכן יהי רצון ונאמר אמן:

ולזונו אשרי למעלה אלל זעירות ואח"כ לזונו.

ברוך יי אשר נתן מנוחה לעמו ישראל ככל אשר דבר
לא נפל דבר אחד מפל דברו הטוב אשר דבר ביד
משה עבדו: ויהי יהוה אלהינו עמנו פאשר היה עם
אבותינו אל יעזבנו ואל ישנונו להטות לבנו אליו ללכת
בכל דרכיו ולשמור מצותיו ותקויו ומשפטיו אשר צוה
את אבותינו ויהיו דברי אלה אשר התחננתו לפני יי
קרבים אל יי אלהינו יומם ולילה לעשות משפט עבדו
ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו: למען דעת כל עמי
הארץ כי יי הוא אלהים אין עוד: לא ימוש ספר התורה
הזה מפיך והגית בו יומם ולילה למען תשמור לעשות
בכל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכיך ואז תשכיל:

שחרית לשבת

הלא צויתיה חוק ואמץ אל תערץ ואל תחת כי עמך יי
אלהיה בכל אשר מלך:

ולזונו סתן שני פעמים:

ומלוד יי לעולם אלהיך ציון לדר ודר הללויה:

כ"ט מזמור לךוד הכו ליהוה בני אלים הכו ליהוה כבודו יי:
הכו ליהוה כבוד שמו השמחו ליהוה בהדרת-
קדש: קול יהוה על-המים אל-הקבוד הרעים יהוה על-מים
רפים: קול-יהוה בפח קול יהוה בהדר: קול שבר ארזים
וישבר יהוה את-ארזי הלבנון: ויבקודים כמו-עגל לבנון
ושריון כמו בן-ראמים: קול-יהוה חצב להכות אש: קול
יהוה יחיל מדבר יחיל יהוה מדבר קדש: קול יהוה יחולל
אילות ויחשף יערות ובהיכלו כלו אמר כבוד: יהוה למפול
ישב וישב יהוה מלך לעולם: יהוה עז לעמו יתן יהוה יברך
את-עמו בשלום:

שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הקבוד
מי זה מלך הקבוד יהוה עזו וגבור יהוה גבור מלךמה:
שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הקבוד:
מי הוא זה מלך הקבוד יי צבאות הוא מלך הקבוד סלה:
וידעת כי יי אלהיה הוא האלהים האל הנאמן שומר הברית
והחסד לאהביו ולשמרי מצותיו לאלה דור: כי אל רחום
יי אלהיה לא ירפה ולא ישחיתך ולא ישפח את ברית
אבותיך אשר נשבע להם: כי כה אמר יי רגו ליעקב
שמחה וצהלו בראש הגוים השמיעו הללו ואמרו הושע
יי את עמך את שארית ישראל:

ועמוד כנר סהיכל ולזונו.

יהללו את שם יהוה כי נשגב שמו לכדו הדוד על ארץ
ושמים וירם קרן לעמו תהלה לכל חסידיו לבני

שחרית לשבת

ישראל עם קרובו הללויה: יהוה הוא האלהים יהוה הוא האלהים בשמים מפעל ועל הארץ מתחת אין עוד: אין כבוד באלהים יהוה ואין כבוד באלהים:

ונחזירין ספר טורם להיכל ולחזירין:

שובה למעונך ושכון בבית מאונך. כי כל פה וכל לשון יתנו הוד והדר למלכותך:

ובקנח יאמר שובה יי רבבות אלפי ישראל: השיבנו יי אליך ונשובה חדש ימינו בקדש:

מוסף לשבת

אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך:

ברוך אתה יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון גומל חסדים טובים וקנה הכל וזכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה:

כנסת חובה) זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר החיים. למענה אליהם חיים אל תי:

מלך עוזר ומושיע ומגן. ברוך אתה יי מגן אברהם: אתה גבור לעולם יי מחיה מתים אתה רב להושיע: (בקיז) מוריד הטל: (במקיף) משיב הרוח ומוריד הגשם:

מכלכל חיים בהסד מחיה מתים ברחמים רבים סומך נופלים ורופא חולים ומתיר אסורים ומקיים אמונתו לישגי עפר מי כמוך בעל גבורת ומי דומה לך מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה:

(בס"ס) מי כמוך אב הרחמים זכר יצוריו ברחמים לחיים:

מוסף לשבת

ונאמן אתה להחיות מתים. ברוך אתה יי מחיה המתים: אתה קדוש ושמו קדוש וקדושים בכל יום יהללוך סלה: כי אל מלך גדול וקדוש אתה: ברוך אתה יי האל הקדוש: (ע"ס) המלך הקדוש:

כתובת חזון ס"ן קדוש ז:

כתר יתנו לך יי אלהינו מלאכים המוני מעלה עם עמך ישראל קבוצי מטה. יחד פלם קדשה לך ישלשו בדרך האמור על יד נביאך. וקרא זה אל זה ואמר: קדוש קדוש קדוש יי צבאות מלא כל הארץ כבודו: כבודו מלא עולם ומשרתיו שואלים איה מקום כבודו להעריצו. לעמיתם משפחים ואומרים: ברוך כבוד יהוה ממקומו: ממקומו הוא יפן ברחמיו לעמו הפיחדים שמו ערב ובקר בכל יום תמיד אומרים פעמים באהבה: שמע ישראל יי אלהינו יי אחד: הוא אלהינו. הוא אבינו. הוא מלכנו. הוא מושיענו הוא יושיענו. ויגאלנו שנית וישמיענו ברחמיו לעיני כל חי לאמר. הן גאלתי אתכם אחרית פראשית להיות לכם לאלהים: אני יי אלהיכם: ובדברי קדשך פתוב לאמר: ימלך יי לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה:

יש אומרים תכנת שבת.

למשה צוית על הר סיני מצות שבת זכור ושמור. ובצויתנו יי אלהינו להקריב פה קרבן מוסף שבת פראוי:

לשבת וראש חודש אתה יצרת עולמך מקדם. פלית מלאכתך ביום השביעי בחרת בנו מכל האמות ורצית בנו מכל הלשונות

מוסף לשבת

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתעלנו
בשמחה לארצנו ותשענו בגבולנו ושם נעשה לפניך
את קרבנות חובותינו תמידין בסדרן ומוספין בהלכתן.
את מוסף יום השבת הזה. נעשה ונקריב לפניך באהבה
במצות רצונך כמו שכתבת עלינו בתורתך על ידי משה
עבדך כאמור :

וביום השבת שני ככשים בני שנה תמימים ושני עשרנים
סלת מנחה בלילה בשמן ונספו: עלת שבת בשבתו
על עלת התמיד ונספה:

לשבת וראש חודש

וקדשתנו במצותיך וקרבתנו מלפני לעבודתך ושמה הגדול
והקדוש עלינו קראת. ותתן לנו יי אלהינו באהבה שבתות
למנוחה וראשי חדשים לכפרה ולפי שחטאנו לפניך יי
אלהינו ואלהי אבותינו הרבה עירנו ושםם בית מקדשנו
וגלה יקרנו ונטל כבוד מפי תינו ואין אנו יכולין להקריב
לפניך קרבן ולא כהן שיכפר בעדנו :

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתעלנו
בשמחה לארצנו ותשענו בגבולנו ושם נעשה לפניך
את קרבנות חובותינו. תמידין בסדרן ומוספין בהלכתן את
מוספי יום השבת הזה ויום ראש החדש הזה. נעשה ונקריב
לפניך באהבה במצות רצונך כמו שכתבת עלינו בתורתך
על ידי משה עבדך כאמור :

וביום השבת שני ככשים בני שנה תמימים ושני עשרנים
סלת מנחה בלילה בשמן ונספו: עלת שבת
בשבתו על עלת התמיד ונספה:

מוסף לשבת

שמחו במלכותך שומרי שבת וקראי ענג עם מקדשי
שביעי בלם ישבעו ויתענגו מטובך ובשביעי
רצית בו וקדשתו חמדת ימים אותו קראת:
אלהינו ואלהי אבותינו רצה נא במנוחתנו. קדשנו במצותיך.
שים חלקנו בתורתך. שבענו מטובך. שמח
נפשנו בישועתך. וטהר לפני לעבדך באמת. והנחילנו יי
אלהינו באהבה וברצון שבת קדשך וינוחו בו כל ישראל
מקדשי שמך: ברוך אתה יי מקדש השבת:

לשבת וראש חודש

ובראשי חדשיכם תקריבו עלה ליי פרים בני בקר שנים
ואיל אחד ככשים בני שנה שבעה תמימים:
ומנחתם ונספיהם כמדבר שלשה עשרונים לפר ושני
עשרונים לאיל ועשרון לכבש ויין בגספו ושעיר לכפר ושני
תמידין בהלכתם:

אלהינו ואלהי אבותינו חדש עלינו את החדש הזה לטובה
ולברכה. לששון ולשמחה. לישועה ולנחמה.
לפרנסה ולברכה. למחילת חטא. ולסליחת עון. ויהי החדש
הזה סוף וקץ לכל צרותינו. תחלה וראש לפדיון נפשנו.
כי בעמך ישראל מכל האמות בחרת. ושבת וחקי ראשי
חדשים להם קבעת:

ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי ענג עם מקדשי שביעי
בלם ישבעו ויתענגו מטובך ובשביעי רצית בו
וקדשתו חמדת ימים אותו קראת:

אלהינו ואלהי אבותינו רצה במנוחתנו קדשנו במצותיך
שים חלקנו בתורתך שבענו מטובך שמח נפשנו
בישועתך וטהר לפני לעבדך באמת והנחילנו יי אלהינו
באהבה וברצון שבת קדשך וינוחו בו כל ישראל מקדשי
שמך ברוך אתה יי מקדש השבת וישראל וראשי חדשים:

רצה יהוה אלהינו בעמך ישראל ולתפלתם שעה והשב את העבודה לדביר ביהודה ואשי ישראל ותפלתם מהרה באהבה תקבל בריצון ותהי לריצון תמיד עבודת ישראל עמך:

בשבת ראש חודש מוריס זכ

אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא ויניע יראה וירצה ישמע יפקד ויזכר וזכרנו וזכרון אבותינו וזכרון משיח בן דוד עבדך וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך לפליטה לשוכה לחן ולחסד ולרחמים לחיים ולשלום ביום ראש החודש הזה זכרנו יי אלהינו בו לשוכה ופקדנו בו לברכה והושיענו בו לחיים טובים ובדבר ישועה ורחמים חוס ותננו ותמול נרחם עלינו והושיענו כי אליך עינינו כי אל מלך חנון ורחום אתה:

ואתה ברחמיך הרבים תחפוץ בנו ותרצנו ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים ברוך אתה יי המחזיר שביבתו לציון:

מודים אנחנו לך שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו לעולם ועד צורנו צור חיינו ומגן ישענו אתה הוא לדור ודור נודה לך ונספר תהלתך על חיינו המסורים בך ועל גשמותינו הפקודות לך ועל נפיש שבבך יום עמנו ועל נפלאותיך ותקימנו ותאסוף גלויותינו וטובותיך שבכל עת ערב ובקר וצהרים הטוב כי לא יכרו רחמיך והמרחם כי לא תמו חסדיך כי מעולם קנינו לך:

בשבת מוכס מוריס כחן על הנסים

על הנסים ועל הפרקן ועל הגבורות ועל התשועות ועל הנפלאות ועל הנקמות שעשית לאבותינו בימים ההם ובזמן הזה:

בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו: בשעמדה עליהם מלכות וזן הרשעה על עמך ישראל להשכיחם מהורתך ולהעבירם מחקי רצונך ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם פעת צרתם רבת את ריבם דנת את דינם נקמת את נקמתם מסרת גבורים ביד חלשים ורפים ביד מעטים ורשעים ביד צדיקים וטמאים ביד טהורים וזדים ביד עוסקי תורתך ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופרקן כתיים הזה ואמר בן פאז בניך לדביר ביהודה ופנו את היכלך וטהרו את מקדשך והדליקו נרות פתצרות קדשך וקבעו שמונה ימים אלו בהלל ובהודאה ועשית עמם נסים ונפלאות ונודה לשמך הגדול סלה ועל כלם יתברך ויתרומם ויתנשא תמיד שמך מלפני לעולם ועד: וכל החיים יודוך סלה:

(כס"ט) וכתוב לחיים טובים כל גני בריהך:

ויחללו ויברכו את שמך הגדול באמת לעולם כי טוב האל ישועתנו ועזרתנו סלה האל הטוב ברוך אתה יי הטוב שמך ולך נאה להודות:

אלהינו ואלהי אבותינו ברכנו בברכה המשלשת בתורה הכתובה על ידי משה עבדך האמורה מפי אהרן ובניו כהנים עם קדושיך באמורו: יברכה יהוה וישמרה: יאר יהוה פניו אליך ויחנך ישא יהוה פניו אליך וישם לך שלום: ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם:

שים שלום טובה וברכה חיים חן וחסד ורחמים עלינו ועל כל ישראל עמך וברכנו אבינו בלנו יחד באור פניך כי באור פניך נתת לנו יי אלהינו תורה וחיים אתה וחסד צדקה ורחמים ברכה ושלום וטוב בעיניך לברכנו ולברך את כל עמך ישראל בכל עת ובכל שעה ברוך עז ושלום:

מוסף לשבת

נמ"ס) ובספר חיים ברכה ושלום ופרנסה טובה וישועה ונחמה
וגזירות טובות נזכר ונכתב לפניה אנחנו וכל עמך ישראל
לחיים טובים ולשלום:

ברוך אתה יי המברך את עמו ישראל בשלום אמן:

יהי לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יהוה צורי וגואלי:
אלהי נצור לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה ולמקללי נפשי
תדום ונפשי בעפר לכל תהיה פתח לבי בתורתך
ואחרי מצותיך תרדוף נפשי. וכל הקמים ורחושים עלי
לרעה. מהרה הפר עצתם וקלקל מחשבתם. עשה למען
שמיך. עשה למען ימינה. עשה למען קדשתך. עשה
למען תורתך. למען יחלצון ידיך. הושיעה ימינה וענני:
יהי לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי:
עשה שלום במרומי הוי' עשה שלום עלינו ועל
כל ישראל ואמרו אמן:

אין כאלהינו אין באדוננו אין במלפניו אין במושיענו: מי
כאלהינו מי באדוננו מי במלפניו מי במושיענו: נודה
לאלהינו נודה לאדוננו נודה למלפניו נודה למושיענו:
ברוך אלהינו ברוך אדוננו ברוך מלפניו ברוך מושיענו:
אתה הוא אלהינו אתה הוא אדוננו אתה הוא מלפניו אתה
הוא מושיענו: אתה תושיענו אתה תקום תרחם ציון פי
עת לחננה פי בא מועד:

רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקדוש ברוך הוא לזכות
את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות שנאמר
יהוה חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויגדיר:

כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר ועסף כלם
צדיקים לעולם ירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר

מוסף לשבת

אמר רבי יהודה אשרי מי שעמלו בתורה. ועשה נחת
רוח ליוצרו גדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם.
ועליו אמר שלמה בחכמתו טוב שם משמן טוב ויום
המות מיום הולדו: למוד תורה הרבה. ויתנו לך שכר
הרבה. ודע שממן שכרן של צדיקים לעתיד לבא:

יתגדל ויתקדש שמה רבא. בעלמא די ברא כרעותה וימליך
מלכותה. ויצמח פורקניה. ויקרב משיחה בתיכון
וביומיון ובחיי דכל בית ישראל בענקא ובזמן קריב
ואמרו אמן: יהי שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמא.
יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתהדר ויתעלה
ויתהלל. שמה דקודשא בריך הוא לעלא מן כל ברכתא
שירתא השבחתא ונחמתא. דאמירן בעלמא ואמרו אמן:

על ישראל ועל רפנו ועל תלמידיהון ועל תלמידי
תלמידהון. דעסקין באורייתא קדישמתא. די בארתא
הדין ודי בכל אתר ואתר יהא לנו ויהון חנא וחסדא
וברחמי מן קדם מריה שמיא וארעא ואמרו אמן:

יהי שלמא רבא מן שמיא היום ושבע וישועה ונחמה
ושיובא ורפואה וגאולה וסליחה וברכה ורוח והצללה.
לנו ולכל עמו ישראל ואמרו אמן: עושה שלום במרומי
הוי' ברחמי יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל
ואמרו אמן:

ברכו את יהוה המבורך:

וענין נקול רס:

ברוך יי המבורך לעולם ועד:

עלינו לשבח לאדון הכל. לתת גדלה ליוצר בראשית
שלא עשנו כגוי הארצות ולא שמנו כמשפחות
האדמה שלא שם חלקנו בהם וגזרלנו ככל המונם: ואנחנו

מוסף לשבת

משמחוים לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.
 שהוא נוטה שמים ויוסד ארץ ומושב יקרו בשמים ממעל
 ושכינת עזו פגכהי מרומים: הוא אלהינו ואין עוד אחר
 אמת מלבנו ואסם זולתו. פכתוב בתורה. וידעת היום
 והשבת אל-לבבך כי יי הוא האלהים בשמים ממעל ועל-
 הארץ ממחת אין עוד:

על כן גקוה לך יי אלהינו לראות מהרה בתפארת עזך
 להעביר גלולים מן הארץ והאלילים כרות יברתו. לתקן
 עולם במלכות שדי וכברבני בשר יקראו בשמך. להפנות
 אליך כל-רשעי ארץ. וברו וידעו כל יושבי תבל כי לך
 חכרע כל-ברך תשבע כל-לשון: לפניך יי אלהינו יכרעו
 ויפולו. ולקבוד שמך יקר ותנו. ויקבלו כלם את-עול
 מלכותך ותמלוך עליהם מהרה לעולם ועד: כי המלכות
 שדך היא ולעולמי עד המלוך בכבוד: פכתוב בתורתך יי
 ימך לעולם ועד: והיה יי למלך על-כל-הארץ ביום תהוא
 יהיה יי אחר ושמו אחד:

ארון עולם וכו' תמצא אצל בקשות.

כסיוולא ונכה"י יאמר ז"ל:

יי נחגי בצדקתך למען שוררי הישר לפני דרפך: ויעקב
 הדך לדרפך ויפגעו בו מלאכי אלהים: ויאמר יעקב
 באשר ראם מחנה אלהים זה ויקרא שם המקום שהוא
 מחנים:

